

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Halkbilimi Bilim Dalı

**Ali Rıza ÖGE'nin Bektâşî Şiirleri Üzerinde
İnceleme ve Metin Aktarımı(701-926.sayfalar)**

Yüksek Lisans Tezi

Süleyman DEMİR

Sivas
Ocak 2016

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Halkbilimi Bilim Dalı

Ali Rıza ÖGE'nin Bektaşî Şiirleri Üzerinde
İnceleme ve Metin Aktarımı(701-926.sayfalar)

Yüksek Lisans Tezi

Süleyman DEMİR

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA

Sivas
Ocak 2016

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Halkbilimi
Tezin Başlığı : Ali Rıza Öge'nin Bektaşî Şairleri Antolojisini Tetkik (701-926. sayfalar) -İnceleme ve Metin-
Savunma Tarihi : 15 / 01/ 2016
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA

Unvanı - Adı Soyadı
Jüri Başkanı : Doç. Dr. Yunus AYATA
Üye : Yrd. Doç. Dr. Burhan KAÇAR
Üye : Yrd. Doç. Doğan KAYA

İmza

Oy Birliği :X

Oy Çokluğu

Süleyman Demir'in Ali Rıza Öge'nin Bektaşî Şairleri Antolojisini Tetkik (701-926. sayfalar) - İnceleme ve Metin başlıklı tez, kabul edilmiştir. 15 / 01/ 2016

Prof. Dr. Metin BOZKUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntuladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Süleyman DEMİR

ÖN SÖZ

Kültür, insanın bireysel ve toplu yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları inançlar ve adetler sistemidir. Milletlerin varlığını devam ettirmelerini sağlayan önemli değerlerden biridir. Sözlü veya yazılı bu ortak birikimi çeşitli yollarla kuşaktan kuşağa aktaran önemli kültür taşıyıcılarından biri de şiir mecmualarıdır. Kültürel değerler içerisinde şiir mecmuaları, Halkbilimi konusunda yapılan çalışmaların önemli kaynağı, edebi tarih ve kültürümüzün çok değerli hazinesi niteliğindedir. Bugün halkbilimciler kültürümüzü daha iyi anlamak, değerlendirmek, geleceğimize ışık tutması amacıyla şiir mecmualarını incelemektedir.

Şiir mecmualarının şekil, içerik özellikleri ve tertip biçimleri için geleneğin belirlediği herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır. Son derece sistematik bir şekilde tertip edilmiş mecmualarla birlikte farklı ilgi alanlarına ait birbirinden bağımsız bilgilerin son derece düzensiz bir biçimde kaydedildiği mecmualar da mevcuttur. Bu şekilde herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın tertip edilen mecmuaların tanımlanması, sınıflandırılması, incelenmesi, hatta bunlara ilişkin bir inceleme yönteminin geliştirilmesi başlı başına bir problem durumundadır. Bunlardan başka farklı bilimsel disiplinlerin ilgi alanlarına giren metinlerin, kayıtların günümüz okuyucusuna nasıl aktarılacağı ve bu bilgilerin güvenilir olup olmadıkları meseleleri de konuyla ilgili başlıca sorunlardandır

Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası diyoruz. Bu eserler, kütüphanelerde “Şiir Mecmuası” adı altında kayıtlı olabileceği gibi genellikle Mecmû'a-i eş'âr veya Mecmû'atü'l-eş'âr olarak kayıtlıdır. Mecmualar, Osmanlı okur-yazarları arasında özellikle XVI. ve XVII. yüzyıllarda moda olmuş bir edebî üretim biçimidir. Son derece sistematik bir şekilde tertip edilmiş mecmualarla birlikte farklı ilgi alanlarına ait birbirinden bağımsız bilgilerin son derece düzensiz bir biçimde kaydedildiği mecmualar da mevcuttur. Kimi şiir mecmualarını derleyicilerinin kendileri de şairdir ve mecmuaya kendi şiirlerinden örnekler de alırlar.

Bu çalışma Ali Rıza ÖGE tarafından kayıt altına alınan ve Taksim Atatürk Kitaplığı'nda bulunan bir Bektaşî şiirleri antolojisi üzerine yapılmıştır. Şiir mecmuası 926 sayfadan oluşmaktadır. Bu çalışma 701-926. sayfaları içermektedir.

Bu çalışmayı yaparkenki amacımız geçmişe bakıp geleceği tayin etmenin yanında unutulmuş, zengin kütüphanelerin tozlu rafları arasında duran, yazıya geçirilmiş ancak unutulmak üzere olan bu ve benzeri eserleri bilim alemine kazandırmaktır.

Çalışmamızda önce söz konusu şiir mecmuasında yer alan şiirler günümüz harflerine aktarıldı. Bu yapılırken şu hususlara dikkat edildi.

1. Metnin orijinal hali muhafaza edildi.

2. Silinti, eksiklik gibi nedenlerle yazıda okunmayacak derecede olan kelime ve satırlar “.....” şeklinde gösterildi.

3.Şiirler şairlerin isim başlığı altında toplandı ve şairler alfabetik olarak çalışmaya kaydedildi.

4.Bir şairin birden fazla şiiri varsa bunlar ana kafiyelerine göre sıralandı.

5.Şiirlerin sonuna şiir mecmuasında yer aldığı varak numaraları verildi.

6.Bütün şiirler çalışmamıza kolaylık sağlaması açısından numaralandırıldı.

7.Aruz vezniyle yazılanların kalıbı şiirin başında gösterildi.

8.Şiir mecmuasında seçtiğimiz bazı sayfalar “Şiir Mecmuasından Örnek Sayfalar” başlığı altında verildi.

Çalışmada ele alınan sayfa aralığında 96 şairin 575 adet şiiri bulunmaktadır. Bunların 501 âdeti aruz ölçüsüyle yazılırken 74 tanesi hece ölçüsüyle yazılmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılmış şiirlerin başına şiirin vezni yazıldı. Bu şiirlerde biçim ve içerik açısından genellikle Alevi-Bektaşî inanç ve kültürünü yansıtmaktadır. Ayrıca üzerinde çalışma yaptığımız şiir mecmuasında şair başka şairlerin şiirlerine mecmuasında yer vermiştir. Bu şiirlerde felsefeden sosyolojiye ve pek çok güncel bilgilere yer verilmektedir. Şiir mecmuasının 821-892. sayfalarda şair şiirlerine yer verdiği şairlerin hayatı hakkında bilgiler vermektedir.

Çalışmamızın amacının, içeriğinin, ve öneminin daha iyi anlaşılabilmesi giriş kısmında öncelikle halkbilimi, halk kavramı Türk Halk Edebiyatı, Alevi-Bektaşî Edebiyatı ve çalışmamıza konu olan şiir mecmuasıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın 1.bölümünde incelemeye tabi tuttuğumuz şiir mecmuasını şekil ve muhteva açısından değerlendirmeye çalıştık. Genel anlamda yaklaşımımızı belirlemesi açısından öncelikle şiir mecmuasının şekil ve muhteva özellikleri verildi. Daha sonra şiir mecmuasının içeriğine uygun olarak; şiir mecmuasında şiirleri bulunan şairler, şiir mecmuasındaki şiirlerin şekil ve muhteva özellikleri verilmek suretiyle şiir mecmuası, muhteva bakımından incelendi.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca emeklerini ve anlayışlarını üzerimden hiç eksik etmeyen, hayatta ve halkbilimi alanında çalışmalarıyla herkese olduğu gibi bana da yeni ufuklar açan değerli Hocam Sayın Prof. Dr. Şeref BOYRAZ’a, Türk kültürü ve halk edebiyatını bana sevdiren tezimde ve eğitimimde her zaman yanımda olan bilgisini ve birikimini benden esirgemeyen Hocam Sayın Dr. Doğan KAYA’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme ve sevgili eşim Tuğba DEMİR’e teşekkür ederim.

Süleyman DEMİR
SİVAS 2015

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	VII
ABSTRACT.....	VIII
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM İNCELEME	
Ali Rıza ÖGE'nin Hayatı.....	6
1.Şiir Mecmuasının Şekil Özellikleri.....	7
2. Şiir Mecmuasının Muhteva Özellikleri.....	8
2.1.Şiir Mecmuasında Şiirleri Bulunan Şairler.....	9
2.2. Şiir Mecmuasında Şiirlerin Şekil Özellikleri.....	15
2.3 Şiir Mecmuasında Şiirlerin Muhteva Özellikleri.....	18
METİNLER.....	29
1-‘ABD.....	29
2- ABDÎ.....	31
3- AHMED SARBÂN BABA.....	34
4- ALİ NÂCÎ BABA.....	38
5- ‘ALİ NİHÂD BABA.....	80
6- ‘ÂRİF ÂBDÂL.....	83
7- ‘ARŞÎ.....	84
8- ‘AŞKÎ.....	86
9- ‘AŞKÎ DEDE.....	91
10- ‘AZBÎ BABA.....	92
11- BOSNEVÎ.....	94
12- CAFER-İ SÂDIK.....	95
13- CEMALÎ.....	96
14- CEVRÎ.....	97
15- ÇOBAN BABA.....	98
16- DEDE BABA.....	101
17- DERTLÎ EKREM BABA.....	102
18- DERUNÎ.....	106
19- DERYANÎ.....	107

20- DİDARÎ.....	108
21- FAZİL BABA	109
22- FEDAYÎ.....	110
23- FETHÎ	111
24- FEVZÎ.....	113
25- FEYZÎ.....	114
26- FUZULÎ	118
27- GARBÎ.....	119
28- GAYBÎ.....	120
29- GAYGUSUZ SULTAN.....	125
30- GEDAYÎ	156
31- HACI BEKTAŞI VELÎ.....	158
32- HADÎ.....	160
33- HARABÎ	163
34- HAŞİM.....	171
35- HATAYÎ	172
36- HAYRETÎ.....	212
37- HAZENÎ.....	213
38- HIFZÎ	214
39- HİLMÎ.....	216
40- HÜSEYİN HÜSNİ BABA.....	217
41- İLHAMÎ	224
42- İSMAİL.....	229
43- KABULÎ	230
44- KADÎMÎ.....	232
45- KALBÎ	383
46- KATİB	386
47- KEMTERÎ.....	387
48- KUL MUSTAFA	388
49- KUL PERVANE.....	391
50- KURBANÎ	392
51- MANZURÎ.....	393
52- MEHEMMET	394
53- MİSRİ NİYAZÎ.....	395
54- MİSALÎ.....	398
55- MUALLİM NACİ.....	400

56- MUHİBBÎ.....	402
57- MUHTAR BALCI.....	403
58- MUHYİDDİN.....	406
59- NECDET RÜŞDÜ.....	407
60- NECMÎ BABA.....	408
61- NEHDÎ BABA.....	423
62- NESİMÎ.....	424
63- NEYZEN TEVFİK.....	427
64- NUZHET.....	429
65- PİR MEHMET.....	431
66- PİR SULTAN.....	433
67- RASİM.....	434
68- RİCÂLÎ.....	437
69- RUHÎ BAĞDADÎ.....	438
70- SAFÎ.....	441
71- SAKİNE HATUN.....	448
72- SARAYÎ.....	453
73- SELÂMÎ.....	454
74- SENAYÎ.....	455
75- SEYYİD DEDE.....	457
76- SEZAÎ.....	458
77- SİNAN ÜMMÎ.....	459
78- SULTAN ŞÜCA.....	460
79- SUZÎ.....	461
80- SÜREYYA BABA.....	462
81- SÜRURÎ.....	463
82- ŞEMSİ TEBRİZİ.....	464
83- ŞERİF.....	463
84- ŞİR.....	467
85- ŞİRİN BACI.....	468
86- ŞÜKRÎ METİN BABA.....	469
87- TESLİM ABDAL.....	471
88- TURABÎ SANÎ.....	472
89- VASFÎ.....	473
90- VELÎ.....	474
91- VEYSÎ.....	476

92- YAHYA	477
93- YESARÎ BABA	478
94- YUNUS DEDE	479
95- ZİHNÎ.....	480
96- ZİYÂ BABA.....	481
ŞİİR MECMUASINDAKİ ŞAİRLER HAKKINDA BİLGİLER.....	514
ŞİİR MECMUASINDAN ÖRNEK SAYFALAR.....	671
SONUÇ.....	676
KAYNAKÇA	677
ÖZ GEÇMİŞ.....	679

ÖZET

DEMİR,Süleyman, Ali Rıza ÖGE'nin Şiirleri Mecmuası Üzerinde Tetkik (701–926.sayfalar) - İnceleme ve Metin,Yüksek Lisans Tezi, SİVAS, 2015.

Halkbilimi tarihin derinliklerinden bu güne , kültüre ışık tutan bir bilim dalıdır. Bu işlevi yerine getirirken kullandığı en önemli vasıtalarından birisi şiir mecmualarıdır. Şiir mecmuaları, içerisinde barındırdığı birikim ile dünden bu güne kültürel öğeleri taşıyan en önemli kaynaklardır.

Şiir mecmuaları, edebiyat araştırmalarına kaynaklık eden önemli malzemelerdendir. Bu mecmualar, içerisinde barındırdığı birikim ile dünden bugüne kültürel öğeleri taşıyan en önemli kaynaktır, dönemin edebî beğenisini, beğenilen şairlerini ve şiirlerini ortaya koyarlar. Ayrıca, içinde bazı dini bilgiler, ilaç tarifleri, dua, hutbe, büyü, halk hekimliği, fal ve nazarla ilgili bilgiler, halk hikayelerine ait bilgiler de yer alır.

XIX. yüzyıla ait olan bu çalışmada şiirlerin çoğu Alevi-Bektaşî inançları, On iki imam sevgisi, Kerbela olayı, Hz. Muhammet ve Hz. Ali'ye yapılan övgülerden oluşmaktadır. Ayrıca pek çok şairin değişik konulara ait şiirleri de bulunmaktadır. Şiir mecmuasında şiirlerine yer verilen başlıca şairler şunlardır: Kadimî, Hatayî, Kaygusuz Abdâl, Ziya Paşa, Rûhî-i Bağdâdî, 'Ali Nâcî Baba, Derûnî, Mu'allim Feyzî, Gaybî, Harâbî ...Şiir mecmuasında 96 şairin 575 şiiri bulunmaktadır. Bunların 501 âdeti aruz ölçüsüyle yazılırken 74 tanesi hece ölçüsüyle yazılmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılan şiirlerin 434 tanesi beyit, 40 tanesi murabba, 14 tanesi müseddes, 6 tanesi muhammes, 4 tanesi terci-i bend, 1 tanesi tahmis1 tanesi terkib-i bend,1 tanesi müstezattır.

Anahtar Sözcükler: Sivas, Şiir Mecmuası, Kadimî, Kültür, Alevi-Bektaşî İnanıcı

ABSTRACT

DEMİR,Süleyman, Ali Rıza ÖGE'nin Şiirleri Mecmuası Üzerinde Tetkik
(701–926.sayfalar) - İnceleme ve Metin,Yüksek Lisans Tezi, SİVAS, 2015.

Folklore is a major which has cleared up from the depth of history to present.While this function carries out ,it uses poem magazine which is one of the most important tool.poem magazines have rich content.the Works of poem magazines are the most important source that the culture environment transferred from generation to generation.

Poem magazines are important supplies which are source of literature studies. These poem magazines are the most important source that the culture environment transferred from generation to generation,they reveal admirable poets,poems at the period of time.moreover, they include magic,khutba,fortune,the evi leye,recipes,folktale,prayer and some religious knowledge.

This poem magazine which belongs to 19. century was composed of poems about alevi bektasi beliefs ,karbala episode,loving of 12 imam and praise of the prophet mohammed,hz. Ali.Furthermore many poets'poems have been which belonging different subjects. These are the poets whose poems took part in the poem magazine: Kadimî, Hatayî, Kaygusuz Abdâl, Ziya Paşa, Rûhî-i Bağdâdî, 'Ali Nâcî Baba, Derûnî, Mu'allim Feyzî, Gaybî, Harâbî... there have been 575 poems of 96 poets in the work. 501 of these were written using aruz wezni,74 of these were written using syllabic meter. 434 of the poems which were written using aruz wezni are beyt 14 of these are müseddes,6 of these are muhammes,40 of these are murabba, 4 of these are terci-i bend,1 of tahmis.1 of terkib-i bend,1 of müstezat

Keywords: : Sivas, Poetry magazines, Kadimî, Culture, Beliefs of Alevi-Bektaşî

GİRİŞ

Kültür, Halkbilimi, Halk edebiyatı bilimsel anlamda birbiri içerisinde yer alan ve kendi içerisinde şubelere ayrılmış tanımlar ve bilim dalları olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun hayat tarzına ve doğaya kattığı her şeye kültür dersek bu kültürü oluşturan unsurların, içinden çıktığı toplumu yansıtan birer araç olduğunu da görürüz. Halkbilimi ise, bir ülkede veya bölgede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini belirten, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, sonuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalıdır.

Halkbilimi, insan davranışlarını ve geleneklerini çalışarak insanı daha iyi anlamaya ve onun hakkında daha derin bir bilgiye kavuşmak için XIX. yüzyıl başlarında ortaya çıkan bağımsız bir disiplindir.

Bu mevzuda Özkul ÇOBANOĞLU'nun halkbilimini daha iyi anlamamızı sağlayacak tespitleri şöyledir: “Bir toplumsal gruba ilişkin maddi ve manevi alanlardaki kültürel ürünlerini ve onların canlı ve teatral bir dışavurum şeklinde gösterimlerini konu edinen bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran ve kuramsal olarak yorumlayan karşılaşılan sosyal ve toplumsal problemlerin çözümüne yönelik olarak uygulayan bir bilim olarak halkbilimi; sosyokültürel ekolojisi içinde insanı ve çevresini anlamaya çalışır. Halkbilimi bu tarz bir “disiplinler” ve kültürler arası çalışma sistematığı içerisinde yerellikten ulusallığa ve ulusallıktan evrenselliğe geçerek insanlığın ortak kültürüne veya uygarlığa katkıda bulunur. Bu bağlamda folklor rastgele kişilerin değil bir kültür topluluğunun ortak malı olduğu için “milli” bir bünyemin parçası olmak durumundadır, bu nedenle de “folklor milli kültür denilen pek çok unsurdan oluşan birikimin tarihi gelişim içinde bir milletin çeşitli grupları tarafından farklı ölçülerde yaşanan verilerinin varyantlarına ve verileri inceleyen bilime denir (Çobanoğlu 2002:21-22)”.

Halk edebiyatı ürünleri sözlü kültür ortamında ortaya çıkar ve sözlü iletişim vasıtasıyla nesilden nesile aktarılır. Toplumda yazılı kültürün hakim olaya başlamasıyla birlikte, hem müstakil bir şekilde yazıya geçirilmeye hem de parçalar ya da bölümler halinde çeşitli yazılı eserlere girmeye başlamıştır. Bugüne kadar gelemeyen bazı halk edebiyatı ürünlerini ancak yazılı eserler sayesinde öğrenmekteyiz.

Halk edebiyatı ürünleri bir yandan alanında uzman kişiler tarafından “sözlü kaynaklar” olarak nitelendirilen ve daha çok sözlü kültürün yaratıcısı, temsilcisi, aktarıcısı olan insanlar vasıtasıyla günümüze kadar ulaşırken diğer yandan yazılı kültüründe hakim olmaya başladığı dönemlerden itibaren kimi eğitilmiş heveskar insanlar tarafından kaleme alınan eserler vasıtasıyla da günümüze kadar gelebilmiştir.

Halk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar, halk edebiyatının kaynaklarının sözlü kaynaklar ve yazılı kaynaklar başlıkları altında toplamayı mümkün kılmıştır. Halk edebiyatının, özellikle âşık edebiyatıyla tekke-tasavvuf edebiyatının önemli yazılı kaynaklarının başında sözlü geleneğin temsilcisi olan, yazıyı kullanabilen âşıklar ve sözlü edebiyat ürünlerine ve onları aktaranlara karşı ilgi duyan istekli insanlar tarafından kaleme alınan şiir mecmuaları gelmektedir. Halk edebiyatının en önemli

yazılı kaynağını şiir mecmuaları oluşturmaktadır. Geçmişe ait halk edebiyatı ürünlerini yansıtmaları bakımından son derece önem arz etmektedir.

Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği / müşterekliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası diyoruz. Bu eserler, kütüphanelerde “Şiir Mecmuası” adı altında kayıtlı olabileceği gibi genellikle Mecmû’a-i eş’âr veya Mecmû’atü’l-eş’âr olarak kayıtlıdır. XIX. yy. sonları veya XX. yy. başlarında, bir defterde toplanmış şiirlerin kütüphanelerde “şiir defteri” olarak kaydedildiği de görülür. Esas olarak bunlar da elbette şiir mecmuasıdır ve öyle kabul edilmelidir. Şiir mecmualarında pek çok şairin (bazılarında sadece birkaç şairin) türlü nazım şekillerindeki şiirleri -genellikle- bir sıra, esas gözetilmeden bir araya getirilmiştir. En büyük etken derleyicinin “zevk”idir. Şairler değişik yüzyıllardan, farklı mezhep ve meşreplerden; şiirler değişik nazım şekillerinden, muhtelif uzunluklarda hatta Türkçenin yanı sıra Farsça veya Arapça olabilir. Kimi şiir mecmualarını derleyicilerinin kendileri de şairdir ve mecmuaya kendi şiirlerinden örnekler de alırlar. Mecmuaların çoğu bizzat derleyicisinin kaleminden çıkmışken, yani mürettip (derleyici) aynı zamanda müstensihken kimi mecmuaların müstensah nüsha olduğu fark edilir. Sipariş üzerine istinsah edilmiş ya da doğrudan müstensihin kendisi beğendiği bir şiir mecmuasını çoğaltmış olabilir.

Şiir mecmualarının bazılarının baştan veya sondan, bazılarının da hem baştan, hem sondan eksik olduğu görülür. Yaprakları düşmüş, koparılmış veya kesilmiş olan mecmualara da sık rastlanır. Bu tür eksiklikler elbette kayda değer olmakla birlikte, her şiir bağımsız bir metin olduğu için müstakil bir eserdeki eksiklik kadar önemli sayılmaz.

Cildi, tezhip vd. süslemeleri, cetvelleriyle sanatsal bakımdan değerli olanlar, özenle düzenlenenler de vardır ama şiir mecmualarının önemli kısmının yazı ölçüleri, satır, sütun sayısı gibi yazma eserlerin nüsha tavsifiyle ilgili hususlarda kendi içinde bir standardı yoktur.

Şiir mecmualarının çoğunda ferağ / ketebe / istinsah kaydı bulunmaz. Bunun sebebi, bugün bizim için son derece önemli kaynaklar arasında yer alan mecmuaların, derleyen kişilerin tabir caizse tamamen “zevklerine göre” tuttuğu defterler kabilinden olmasıdır. Aynı nedenle mecmuaların derlendiği tarihin tespiti de çok kolay değildir. Ancak tarihin tespitinde mecmuada şiiri bulunan şairlerin yaşadıkları dönemden, mecmuanın fizikî durumundan (kâğıt, cilt vs.) hareketle en azından tahminde bulunmak mümkündür. Mecmua derleyicisinin düştüğü kimi tarih notları da (varsa) bu hususta işimizi kolaylaştırabilir.

Şiir mecmualarında sadece şiirler bulunmaz. Mecmuanın boş sayfalarına, kenarlara çeşitli dualar, tılsımlar, ilaç terkip ve tarifleri, bazı din büyüklerinin duaları, padişahların cülus veya ölüm tarihleri, türlü mektup suretleri, şecere kayıtları, mecmua sahibi / sahipleri tarafından eklenen -aile efradı veya diğer yakınlarının doğum ve ölüm tarihleri vb. gibi- bazı bilgi notları ve kayıtlar da yer alır. Bu türden notların önemli bir yekun tuttuğu şiir mecmuaları, kütüphane kataloglarında “mecmû’a-i eş’âr ve fevâid” adıyla da kayıtlı olabilir.

Farklı zamanlarda birbirine ilave edilmek suretiyle oluşturulduğundan farklı renk ve türlerde kâğıtların kullanıldığı mecmualar, yine aynı sebepten farklı renkte mürekkep ve yazı türlerinin bulunduğu görülür. Kâğıt ve mürekkep farklılığının sebebi mecmuanın farklı zamanlarda yazılması olabileceği gibi uzun bir süreçte farklı kimselerin elinden geçmesi, yani eserin aslında birden çok derleyicisinin bulunması da olabilir. Farklı türden eserlerin bir araya toplandığı mecmua dışında

kitaplar da vardır. Bunlara “cönk, sefîne, kırkambar, keşkûl, külliyyât” gibi adlar verilmektedir.

Şekli bakımından “sığır dili, dana dili” gibi adlar da verilen cönk, genel olarak halk / saz şairlerinin şiirlerinin bir araya toplandığı uzunlamasına açılan mecmualar olarak bilinse de aslında bu tarif bütün cönkleri kapsamaz. Nitekim cönkler üzerine yazdığı hacimli makalesinde Orhan Şaik Gökyay bu muğlaklığa “... cönk, mecmua ve sefîne tabirlerinin hiçbir ayırım gözetmeden, yan yana kullanıldıklarının tanıklarına edebiyatımızda da sık rastlamaktayız.”cümlesiyle dikkat çeker (Gökyay 1995: 80).

Şiir mecmuaları eski / yazma eser kütüphanelerimizde sayı itibarıyla en çok bulunan eser türleri arasındadır. Genelde şiir mecmualarını önemli ve değerli kılan temel unsurlar şöyle sıralanabilir:

I.Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

II.Bilinen şairlerin bilinmeyen, bulunmayan, şiirlerine rastlamak mümkündür.

III.Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.

IV.Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi’raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz, biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.

V.Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.

VI.Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşünülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.

VII.Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

VIII.Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiirsever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

IX.Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür.

Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini yansıtır. Edebiyat tarihinin birinci dereceden

kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. (Aydemir, 2007:123)

Edebî değer taşıyan mecmuaların araştırmacıları peşin hükümlü olmaktan uzak tuttuğunu, bir eserin en eski metnine mecmualarda ulaşılabildiği için bu tür eserlerin önemli olduğunu belirten Ali Cânib, tezkirelerde yer alan abartılı övgülerin yanıltıcı olduğunu, bir şairin kendi döneminde yazılmış bir mecmuanın ancak doğru bir fikir verebileceğini belirtmiştir. (Gıynaş 2004:247).

Yakın zamana kadar yeterince rağbet görmemiş olan mecmualar, kültür ve edebiyat tarihimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Mecmualar üzerine yapılan çalışmalar arttıkça Türk şiiri ile ilgili bilgi ve bulgular artacak; tashih ve tekmil noktasında önemli gelişmeler olacaktır. Mecmua, yazarının ilmî seviyesini, görüş ve düşüncelerini, beğenisini kısaca bireysel dünyasını yansıttığı için bir bakıma bir ajanda hükmündedir. Diğer yandan mecmualar, yazıldıkları dönemin siyasî ve sosyal etkilerini, gelenek ve göreneklerini de aksettirmektedir.

Mecmualarda, yazım yanlışları, bilgi eksiklikleri ve hatalarla sıkça karşılaşılmaktadır. Özellikle içerdikleri bilgi, görüş ve düşüncelerin, manzum parçaların sıhhat derecesi çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle mecmualarda rastlanan şiirlere, yeni bilgilere ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. Süreç içerisinde, yapılacak ayrıntılı çalışma ve mukayeseler, mecmualardaki malzemenin sıhhat derecesinin belirlenmesinde etkin bir rol oyanacaktır.

Şiir mecmuasındaki şiirleri daha iyi anlayabilmek için Türk halk edebiyatı içerisindeki Türk şiirini yakından tanımak gerekir. Türk edebiyatında nazım, anonim ve ferdi olmak üzere iki kolda toplamak mümkündür. Anonim olanlar başlangıçta bir kişi tarafından söylenmiş sonradan söyleyeni unutulmuş. Daha sonradan bunlar yazıya geçirilmiş, cemiyetin ortak duygu, düşünce ve tefekkürünü aksettiren kolektif mahsüllerdir. Bunlar sözlü gelenekte yaşadıkları zamana ve muhite göre değişikliklere uğradıkları için tam bir sanat seviyesine ulaşamamışlardır. Fakat bu eserlerden bazılarının ferdi eserlerden keyfiyet bakımından üstün oldukları söylenebilir.

“Türk halk edebiyatında bir bütün teşkil eden nazım ikinci kolunu sanat seviyesine ulaşmış eserler teşkil eder. Bu eserler umumiyetle ananın getirdiği tekniğe bağlı olarak halkın anlayabileceği, tabî, sade, bir dille yeni inanç, fikir ve ülküleri beşeri temlerle işlemiştir (Elçin 2000:7)”.

“İslamiyetin kabulünden önce ve XI. asırda milli vezin ve şekillerle söylenmiş mahsüllere bakarak birçok sanatkarın yetiştiğini görmekteyiz. XII. asırda Türkistan’da İslami bilgi, ahlak ve tasavvuf prensiplerini geniş halk kitlelerine öğretip telkin eden, Ahmet Yesevi gibi şairlerin yetiştiği edebi bir çehre şekillenmiştir. XIII. asırda Anadolu siyasî ve iktisadî buhranların hazırladığı; dini-tasavvufî fikirlerin etkisindeki bir zemin üzerinde Mevlana ve Yunus Emre gibi iki büyük şahsiyet yetişti. Bu dönem Türk divan edebiyatının ilk mahsüllerini, lâdini karakterde ozan şiirleri ve din ve tasavvuf fikirlerini tekke muhitlerinde sistemli bir

şekilde yaymaya çalışan birtakım şeyhler ve dervişlerin yarattığı “Tekke Şiiri Edebiyatı” adını alan şiir örneklerini görmek mümkündür(Elçin 2000:7)”.

“Esaslarını büyük ölçüde eski Türk Şamanşmi ile tasavvufun alan ve Yunus Emre’den sonra, XV. asırdan itibaren kuvvetli şahsiyetlerini yatıştıran Bektaşilik, Ahilik, Abdallık, Hurufilik, Kızılbaşlık, Kalenderilik ve Hayderilikten unsurlar alıp bir halita-fikir meydana getirdi. Bu fikir halitasını terennüm şairler aşk ve muhabbete, Allah, Muhammet, Ali üçlemesine Al-i Abâ’ya fazl’ın ulûhiyetine harflerin sıralarına, Hacı Bektaşî Veli’nin Muhammet ve Ali’den ayrı olmadığına, tarikatın müşküllerine âyin usullerine Seyyid Gazi, Kızıl Deli Sultan, Balım Sultan gibi Bektaşî büyüklerinin mebkıbelerine ve Yezid’in mel’unluğuna dair duygu ve düşünceleri sade, halkın anlayacağı bir dille ve umumiyetle hece vezni ile terennüm etmişlerdir(Elçin 2000:9)”.

“Şehirlerde Bektaşî, köylerde Alevi ve Kızılbaş şairleri olarak bilinen bu sanatkarlar söyledikleri veya yazdıkları nefes, nutuk, devriye, mehdiye, güzelleme, taşlama, şathiye ve muamma gibi şiirleri ile zarif, alaycı ve şüpheci bir edebi zümre oluşturmuşlardır. Bu daha ziyade Bektaşî tarikatına bağlı yeniçeriler arasında gelişen zaman zaman beşeri temellerle az çok tabiatı terennüm eden Bektaşî Alevi şiiri “Saz Şiiri” veya “Aşık Edebiyatı” adı verilen şiirin tam hüviyetiyle ortaya çıkmasını hazırladı. XV. asrın ortalarına kadar devam eden ozan yerine İslam Tasavvufundan gelen tesirle âşık adı yayıldı(Elçin 2000:9)”.

XVI. asırdan zamanımıza kadar gelen zengin halk ananesinin bu kendine has şiirinin yaratıcıları veya nakilleri umumiyetle hece veznini kullanmışlardır. Az çok tahsil gören bir kısmı aruz vezni ile de şiir söylemişlerdir. Bektaşî fikir ve zevkenden uzaklaşarak profan mahiyette halk diliyle eser veren bu şairler ya kendi şiirlerini veya âşıkların köy, kasaba veya şehir muhitlerinden ayrı biçim ve isimdeki sazlarının yardımı ile türlü türlü ezgilerle dinleyici kitlelerine ulaştıran insanlardır. Bu vasıfları hemen çoğu zaman seyahat etmeleri sebebiyle eski ozanları hatırlatan , düşman önünde, ordu saflarında söyledikleri destanlarla askere kahramanlık ve cengaverlik ruhu aşıl原因an bu âşıklar kendilerine has estetiklerine rağmen divan edebiyatımızdan kelime, bazen tamlama, mecazlar hatta şekiller almışlardır. Gazel, semai, Divan, Satranç bunlar arasındadır(Elçin 2000:7-8).

1.BÖLÜM İNCELEME

Ali Rıza ÖGE'nin Şiir Mecmuasının Üzerinde Tetkik(701-926.sayfalar) – İnceleme ve Metin.

Ali Rıza ÖGE'nin Hayatı (KADİMÎ BABA)

Asıl adı Ali Rıza Öge olan Kadîmî Baba, 1881 yılında Tekirdağ'ın Malkara kasabasında dünyaya gelir. İlk tahsilini Malkara'da Müderris Hâfız Emin Efendi'den alır. Daha sonra kasabanın rüştiyesine gider. İstanbul'da polis olarak çalışmaya başlar. Hatıralarından anlaşıldığı kadarıyla pek çok tehlikeli işin içinden akli ve becerisiyle çıkmış ve birçok meseleyi başarıyla halletmiştir. Bu sebeple kısa sürede dikkat çekmiş ve mesleğinde yükselmiştir. O sıralarda Ermeni tehciri işinin içine de girmiş, birçok Ermeni komitacının yakalanmasını sağlamış ve böylelikle komitacıların hedefi haline gelmiştir.

İstanbul'un işgali sırasında işsiz kalır ve Ermeniler tarafından vurulur. Bu vurulma ile birlikte onun için acılarla dolu bir süreç başlamış olur. Zira dört buçuk yıl süren tedavi döneminde 21 kez ameliyat olmuş, çektiği acılarına rağmen İstiklal Harbi'nde Anadolu'ya geçerek geri döndüğü polislik vazifesine Anadolu'da devam etmiştir.

Öge, hatıratında şairliğinden ve Bektaşîliğinden bahsetmez. Yalnızca bir yerde Kahire'deki bir Bektaşî dergâhını ziyaretten bahsederken “eski bir Bektaşî Tarikatı mensubu olarak” ifadesiyle Bektaşîliğini belirtmiş olur.

Diğer yandan, Bektaşîliği ile ilgili bilgilere, hazırladığı fakat bastırma imkânı bulamadığı antolojisinde ve mektuplarında rastlıyoruz. Kendi verdiği bilgiye göre; “Babası, büyükbabası, akrabası hep Bektaşî olan Kadîmî, Hicrî Muharremü'l-Harâmın 23'üncü gecesini 1324'te (19 Mart 1906) İstanbul'da bulunan Karaağaç dergâhı postnişini Hüseyin Zeki Baba'dan nasîp almış; bir müddet yani iki sene kadar Karaağaç Dergâhı'nda, dört beş ay kadar da Makedonya Kalkandelen'de bulunan Sersem Ali (Harâbâtî Baba) Tekkesi'nde derviş olarak hizmet etmiştir. Mürşidi, Hüseyin Zeki Baba ile kardeş çocuklarının çocuklarıdır. Rehberi de Hüseyin Zeki Baba'nın kayınpederi merhûm Hasan Baba'dır. Babalık icâzeti Ali Naci Baba'dandır.” Şiirlerini “Kadîmi Baba” mahlasıyla yazmıştır.

14 Nisan 1957'de Bursa'da vefat eden Ali Rıza Öge, Emir Sultan'a defnedilmiştir.

Ali Rıza Öge, hayatı boyunca şiirler yazmıştır. Başarılı bir şairdir. Onun şiirlerine hazırlamış olduğu el yazması Bektaşî şairleri Antolojisi'nde rastlamaktayız. “Antolojide yer alan şiirlerinde tasavvufa, Hacı Bektaş Velî'ye ve onun ışıklı yoluna, Bektaşîliğe ait duygularını, bu uğurda kat edilen yolu nefes, divan ve semai nazım türleriyle özlü bir şekilde ifade etmiştir.

Ali Rıza Öge, Bektaşî şairlerinin genelinde karşımıza çıkan söyleyiş benzerliklerine sahip olmakla birlikte kendisine özgü bir üslup oluşturabilmiştir. Başarılı bir şekilde kullandığı sanatlarla, mersiyelerindeki canlandırmalarla iyi bir şair olduğunu kanıtlamış; ayrıca duygu yoğunluğu içinde söylediği semai, nefes ve divanlarıyla bugünkü nesillere tanıtılması gereken bir derviş şair olmuştur.

Tezimize konu olan şiir mecmuasını , Ali Rıza Öge'nin kendi ifadesiyle 50 yılda oluşturduğu bir antolojidir (Öge, Bel. Yz. 131: 1). Birçok Bektaşî şairin şiirlerini toplamış ve hayatları hakkında kısa bilgiler vermiştir. Yine bu antolojide kendi şiirlerine de yer vermiştir. Söz konusu eserde kendisinin nefes, müfret, kıta, koşma, semai, mersiye, nevrüziye, divan başlıkları altında 400'den fazla şiiri yer almaktadır. Tamamı 1849 sayfadan oluşan hacimli bir mecmuadır. İlk sayfalarda verilen bilgiye göre, 15 Temmuz 1946'da tamamlamıştır (Öge, Bel. Yz. 131: 1). Mektuplarından öğrendiğimize göre eserini tamamladıktan sonra da vefat edene kadar eklemeler yapmaya devam etmiştir.

1. Şiir Mecmuasının Şekil Özellikleri

Üzerinde çalıştığımız şiir mecmuası Ali Rıza ÖGE tarafından kayıt altına alınan ve Taksim Atatürk Kitaplığı'nda bulunan bir Bektaşî şiirleri antolojisi üzerine yapılmıştır. Şiir mecmuası 926 sayfadan oluşmaktadır. Bu çalışma 701-926. sayfaları içermektedir.

Bu eserin tamamı, elli yıllık bir çalışmanın mahsulüdür. Ali Rıza Öge bu eserinde birçok Bektaşî şairin şiirlerini toplamakla kalmaz aynı zamanda ve hayatları hakkında kısa bilgiler verir. Bir antoloji de görünümündeki bu esere Ali Rıza Öge kendi divanı olan Kadimi Divanı'nı da bu esere eklemiştir. Tamamı "1849 sayfadan oluşan hacimli bir mecmuadır. Henüz basılmayan bu antoloji, ilk sayfalarda verilen bilgiye göre, 15 Temmuz 1946'da tamamlamıştır." (Çakır 2011: 377)

Ali Rıza Ögen'nin bu antolojisi hakkında ilk çalışma Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatcı ve Yrd. Doç. Dr. Cafer Şen tarafından yapılarak Hacı Bektaş Sempozyumu'nda sunulmuştur. "El yazmalarına Artık Vuruyor Güneş: Ali Rıza Öge (Kadîmî) ve Bektaşî Şiirleri ve Şairleri Antolojisi" başlıklı bu sunumda eserin İstanbul Belediye kütüphanesinde bulunduğu, bu kütüphaneye derleyen kişi tarafından bağışlandığı notu düşülen bu dev güldestenin, A3 ebadında kâğıtlara yazılmış olarak yaklaşık olarak bin sekiz yüz sayfa olduğu ve bu esere daha sonra dokuz sayfanın daha eklendiği dile getirilmiştir. Büyük bir emek ve sabırla meydana getirilen Ali Rıza Öge'nin bu eserdeki gerek manzumeler, gerekse bu manzumeleri kaleme alan şairlerin hal tercümeleleri dönemin mevcut kaynaklarında doğru bir şekilde derlenmiş ve yine doğru bir şekilde tespit edilmiştir. Lakin bu noktada Ali Rıza Öge eserinde istifade ettiği kaynakları vermemiştir. Bununla birlikte Öge yukarıda söz konusu edilen eserine mükemmel bir şair ve şiir fihristi yapmıştır. Bahsi geçen mecmuanın (antolojinin) önündeki şu açıklama mecmuanın kime ait olduğu ve hangi tarihlerde kaleme alındığı hakkında bizleri kesin bilgilere ulaştırır: "Elli sene evvel yazmağa başladığım bundan evvelki iki mecmua dolmuş daha yazacak yer kalmadığından iş bu mecmua 1946 senesi Kanun-i sani on beşte kâğıtları alınarak ciltlendirilmiş ve altı ay içerisinde tahririne muvaffakiyet elvermiştir." (Tahrir-i Hitamı 15 Kanun 1946, Derviş Kadimi" Eserin önüne el yazısı olarak konulan bu malumattan anlaşılmaktadır ki Ali Rıza Öge'nin bu çalışması yarım yüzyıllık bir emeğin mahsulüdür ve bu mahsulün nihayeti 1946 yılıdır. Ali Rıza Öge, eserinin başında bu mecmuanın kime ve hangi tarihe ait olduğunu vurguladıktan sonra, el yazmasının başına mecmuada bulunan şairlerin listesini koyar. İki sayfalık bu listenin ardından çok detaylı olarak hazırlanan doksan sekiz sayfalık bir bölüm görülür. Bu bölüm adeta mecmuanın içindekiler kısmıdır. Bu bölümün en başına ise mecmuada bulunan manzumenin, el yazmasındaki sayfası verilmiştir. Daha sonra bu numaranın

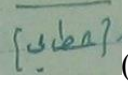
karşısında “eşarın ilk mısraı” şeklinde bir ifadeyle ortaya konan üst başlığın atında mecmuanın içerisindeki manzumelerin ilk mısraı verilir. Mecmuada “eşarın ilk mısraı” üst başlığının yanında yer alan bir diğere üst başlık ise “eş'arın nev'i” ifadesidir. Bu üst başlık ifadesinin altında ise mecmuadaki ilk mısraları verilen manzumelerin nazım şekli, nazım türü ve bestelerine göre adlandırılan isimleri verilir (Tatcı-Şen 2007: 1310)

2.Şiir Mecmuasının Muhteva Özellikleri: Şiir mecmuaları sahip oldukları muhteva ile edebiyat tarihçilerimiz ve edebiyat araştırmaları için çok önemli bir yere sahiptir. Şiir mecmuaları tertip edildikleri dönemlerin şiir zevkleri ile dönemlerde rağbet gören şairler ve bunların şiirleri hakkında bilgiler verir. Böylece yazıldıkları dönemin sanat ve edebiyat anlayışının ortaya konmasını sağlar.

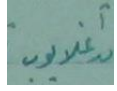
Üzerinde çalıştığımız şiir mecmuasında 96 şairin 575 adet şiiri yer almaktadır. Bu şiirlerin büyük bir kısmı aruz ölçüsüyle yazılmış, Alevi-Bektaşî kültürünü ve inanç şekillerinin işlendiği şiirlerdir. Ayrıca şair, başka şairlerinin şiirlerine de şiir mecmuasında yer vermiştir.

Şiir mecmuasında şiirde bazı imlâ hususiyetleri karşımıza çıkmaktadır. Şiir mecmuasının doğasına uygun olarak ortaya çıkan bu hususiyetler tespit edebildiklerimiz kadarıyla şu şekildedir:

1.Şiir mecmuasında yer alan şiirlerde geçen mahlaslar müstensih tarafından üstleri

çizilerek gösterilmiştir. “ (716a)”

2. Şiir mecmuasında yer alan şiirlerde b sesinin p sesine dönüşmemektedir.

Örneğinde görüldüğü gibi “ağlayıp” olması gerekirken “ağlayub”

şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

3.Şiir mecmuasında şiirin başlığı Destân-ı Kaygûsuz “Yime İçme Destânı”(796b) şeklinde “destan” denmesine rağmen dörtlük nazım birimiyle değil beyit nazım birimiyle yazıldıkları görülmektedir. Ayrıca şiirin başlığı Koşma-i Hatâyî(720b) şeklinde “koşma” denmesine rağmen dörtlük nazım birimiyle değil beyit nazım birimiyle yazıldığı görülmektedir.

4. Şiir mecmuasında yazım hatası yok denecek kadar azdır.

2.1.Şiir Mecmuasında Şiirleri Bulunan Şairler: Şiir mecmuasında yer alan şairler

ve şiir sayıları şöyledir:

SAYI	ŞAİR ADI SOYADI	ŞİİR SAYISI	SAYI	ŞAİR ADI SOYADI	ŞİİR SAYISI
1	ABD	1	49	KUL PERVANE	1
2	ABDÎ	1	50	KURBANÎ	1
3	AHMET SARBAN BABA	5	51	MANZURÎ	1
4	ALİ NACİ BABA	31	52	MEHEMMET	1
5	ALİ NİHAT BABA	3	53	MİSRİ NİYAZÎ	3
6	ARİF ABDAL	1	54	MİSALÎ	1
7	ARŞÎ	1	55	MUALLİM NACİ	2
8	AŞKÎ	5	56	MUHİBBÎ	1
9	AŞKÎ DEDE	1	57	MUHTAR BALCI	1
10	AZBÎ BABA	1	58	MUHYİDDİN	1
11	BOSNEVÎ	1	59	NECDET RÜŞDÜ	2
12	CAFER-İ SÂDİK	1	60	NECMİ BABA	17
13	CEMALÎ	1	61	NEHDÎ BABA	1
14	CEVRÎ	1	62	NESİMÎ	4
15	ÇOBAN BABA	1	63	NEYZEN TEVFİK	1
16	DEDE BABA	1	64	NUZHET	1
17	DERTLİ EKREM BABA	5	65	PİR MEHMET	2
18	DERUNÎ	1	66	PİR SULTAN	1
19	DERYANÎ	1	67	RASİM	4
20	DİDARÎ	1	68	RİCÂLÎ	1
21	FAZİL BABA	1	69	RUHÎ BAĞDADİ	6
22	FEDAYÎ	1	70	SAFÎ	1
23	FETHÎ	1	71	SAKİNE HATUN	3
24	FEVZÎ	1	72	SARAYÎ	1
25	FEYZÎ	2	73	SELÂMÎ	1
26	FUZULÎ	1	74	SENAYÎ	1
27	GARBÎ	1	75	SEYYİD DEDE	1
28	GAYBÎ	6	76	SEZAÎ	1

29	KAYGUSUZ SULTAN	25	77	SİNAN ÜMMİ	1
30	GEDAYÎ	2	78	SULTAN ŞÜCA	1
31	HACI BEKYAŞI VELİ	3	79	SUZÎ	1
32	HADÎ	4	80	SÜREYYA BABA	1
33	HARABÎ	11	81	SÜRURİ	1
34	HAŞİM	1	82	ŞEMSi TEBRİZİ	2
35	HATAYİ	43	83	ŞERİF	1
36	HAYRETİ	1	84	ŞİR	1
37	HAZENİ	1	85	ŞİRİN BACI	1
38	HIFZÎ	1	86	ŞÜKRÎ METİM BABA	2
39	HİLMİ	2	87	TESLİM ABDAL	1
40	HÜSEYİN HÜSNİ BABA	11	88	TURABÎ SANÎ	1
41	İLHAMÎ	6	89	VASFÎ	1
42	İSMAIL	1	90	VELÎ	2
43	KABULÎ	3	91	VEYSÎ	1
44	KADÎMÎ	273	92	YAHYA	1
45	KALBÎ	3	93	YESARÎ BABA	1
46	KATİB	1	94	YUNUS DEDE	1
47	KEMTERÎ	1	95	ZİHNÎ	1
48	KUL MUSTAFA	1	96	ZİYÂ BABA	19

İncelediğimiz şiir mecmuasında isimleri sıkça zikredilen şairler hakkındaki bilgiler şu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

‘ALİ NÂCÎ BABA

Taşlıca posta ve telgraf müdürü merhûm Kadrî Beğ’in oğludur. Rûmî 1301 senesinde eski Kosova vilâyetinin Siniçe Sancağı’nda doğmuştur. Kanunun tahmil ettiği mecbûriyet üzerine “Baykâl” soyadını almıştır.

Babasının vefâtı üzerine 1310 senesinde vâlidesi ve iki kardaşı ile İstanbul’a gelmiş ve 1313 senesinde Darü’ş-Şafaka mektebine girmiştir. Tahsîlini orada ikmâl ederek 1321 senesinde mezun olmuş ve posta telgraf idâresine intisâp eylemiştir.

Birinci Cihan Harbi’nin sonlarına doğru İstanbul paket posta müdürü idi. Mütareke esnasında 1336 senesi Mayıs’ında Anadolu’ya firar etmiştir. O sene hükümet-i milliyeye posta ve telgraf ve telefon muamelat-ı umûmiye müfettişliğine ta’yîn edilmiştir. Programında Hâcî Bektâş PTT merkezinin tefîşi de var idi. Oraya

gittiği zamân Hâcî Bektâş-ı Velî dergâh-ı şerîfnde misâfir olmuştur. Rehberliğini de aşevi babası Bafralı Hâcî Zeynel Baba yapmıştır. Ondan sonra erkân-ı harbiye-i umûmiye riyâseti sahra postaları umûm müdürlüğünde, harbi müteakip Bursa, Ankara yine Bursa, Adana ve Afyonkarahisâr başmüdürlüklerinde, posta, telgraf, telefon umûm müdürlüğü me'mûrîn ve posta dâ'iresi müdürlüklerinde bulunmuş ve altmış beş yaşını ikmâl etmesine binaen Temmuz 1950 târîhinde Afyonkarahisâr baş müdürlüğünden emekliye ayrılmış, halen Ankara'da Etlik'de ikâmet etmektedir.

Babalık icâzetini "Sâlih Niyâzî Dede Baba" tarafından 1931 târîhinde kendisine tevcîh buyrulmuştur. Pederi de tarîk-i nâzenîn mensûplarından olup mürşid ve rehberinin hangi zevât olduğu ma'lûm değildir.

Sâlih Niyâzî Dede Baba'nın Arnavutluğa hareketi sıralarında Ankara'da mevcûd babagân ve muhibbân huzûrunda onların şehâdetiyle 'Ali Nâcî Baba'nın Sâlih Niyâzî Dede Baba Türkiye'de dede baba vekîli olarak bırakmıştır. Ankara'daki babagân ve muhibbân huzûrunda onların şehâdetiyle bu vazîfeyi ifa ettikten sonra Arnavutluğa hareket etmiş ve bir müddet sonra da Sâlih Niyâzî Dede Baba Arnavutluk'ta şehîd edilmiştir.

BOSNEVÎ

On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan Bosnevî, mahlasından da anlaşılacağı üzere Bosnalı'dır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâtımız yoktur. Şu kadar ki, Bosnevî'nin nefesleri Bektâşî dergâhlarında büyük bir zevkle okunmaktadır.

Asıl adı ve kimliği bilinmemektedir. Vahit Dede'nin cönklerinden birinde, Bosnavi'nin kendi yazdığı 34 dörtlüklü Ozanlar Destanı'ndan anlaşıldığına göre XIX. yüzyılda yaşamıştır. Bu destanda Seyrani, Kenzî, Ecri, Mahzuni gibi hepsi de XIX. yüzyılda yaşamış ozanlardan söz edilmektedir. Bosnavi'nin takma adına bakarak Bosnalı olduğu söylenebilir.(Özmen 1998d: 213)

Şiirlerinde varlık birliği inancının izlerine rastlamak mümkün. Aynı zamanda tarikatın inceliklerini ve güzelliklerini şiirlerine yansıtmıştır. Geniş soluklu, duru dili söyleyişe egemendir. Akıcı, coşkulu, sevgi dolu bir uslubu olan Bosnavi'de Ehlibeyt ve Hz Ali sevgisi üst düzeyli bir içerik taşır.

DİDARİ

Gerçek adı ve kimliği ile yaşam öyküsü hakkında yeterli bilgiler bulunmayan Didari, XIX. yüzyılda yaşamış bir Bektaşî saz ozanıdır. Bektaşîlerce düzenlenmiş yazma nefes dergilerinde Didari'nin nefesleri çokça görülür. Şiirlerinde aruz ve hece ölçülerini kullanmıştır. Kayserilidir. Seksen yaşlarında öldüğü sanılmaktadır.

HATÂYÎ

Hatâyî: On dokuzuncu 'asrda yetişen Hristiyan Bektaşîlerdendir. Hatâyî aslen Niğdelidir. Rum iken müslüman ve Bektaşî olmuştur. Rum iken ismi "Manol" olan Hatâyî'nin ayrıca şiirleri var ise de mecmû'anın 413'üncü sahîfesindeki bir iki beyti şâyân-ı dikkattir

HÜSEYİN HÜSNÎ BABA

Bektâşî şâ'irlerinden olan "Hüseyn Hüsnî Baba" 1288 hicrî târîhinde Yunânistân'ın Yenişehir'inde dünyaya gelmiştir. Yenişehir meclis idâresi baş kâtibi Ahmed Besîm Efendi'nin oğludur. Vâlîdesi Eğribozlu Hasan Ağa kerîmesi Şerîfe Bacı'dır. Yenişehir'de ibtidâ'î, rüşdi tahsîlini ikmâl ile İzmir'de de i'dâdiyi tahsîl etmiştir.

1308 senesinde İzmir'de Rûhî Beğ Baba'dan nasîp alarak Bektâşî olmuş ve 1318 sene Muharrem'inin on ikinci günü Rûhî Beğ Baba'nın yerine geçen Edirneli Kâzım Baba'dan tâc ve hırka giyerek dervîş olmuşlar ve birçok seyâhatlardan sonra Niğde'de ihtiyâr-ı ikâmet etmiş olan Hâcî Mehmed Mecdî Baba'dan icâzet alarak baba olmuştur.

İLHÂMÎ

On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan İlhâmî'nin asıl ismi "Serkis"tir. Aslen Ermenî olup müslümân olmuş ve Bektâşî tarîkatına intisâp etmiştir. Şiirinin okunmasından anlaşılacağı üzere oldukça iyi bir şâ'irdir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhip değiliz.

GAYBÎ

On altıncı 'asrın şâ'irlerinden olup melâmî tarîkatına mensûptur. Mu'ahharem Eskişehir civârında Seyyid Battal Gâzî dergâhında post-nîşîn ve şeyh iken vefât iden

"Seyyid Şücâ'eddîn Hazretleri" tarafından irşâd edilmiş ve Bektâşî tarîkatına girmiştir.

Tasavvufî mühim şiirleri vardır. Hece ve 'arûz vezniyle güzel şiirler yazarak büyük bir şöhret kazanmıştır. El yazısıyla yazılmış bir dîvânı vardır. Koska'da Ragıp Paşa Kütüphânesinde mevcûdudur. Vefâtı on altıncı 'asrın sonlarında vuku bulmuştur.

KADÎMÎ BABA

Asıl ismi "Ali Rızâ" olan Kadîmî bu mecmû'ayı vücûda getirendir. Bu mecmû'a tam elli senede vücûda gelmiştir. Kadîmî, hicrî 1297 târîhinde Malkara'da doğmuştur. İbtidâ'î ve rüşdi tahsîlini Malkara'da görmüş ve bir müddet Malkara'da Müderris Hâfız Emin Efendi'den de tahsîl gördükten sonra İstanbul'a gelmiş ve İstanbul'da da i'dâdî tahsîli görmüştür.

1324 hicrî Muharremü'l-Harâm'ın 23'üncü gecesi Karaağaç dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba'dan nasîp almış yani iki sene kadar Karaağaç dergâhında dört beş ay kadar da Kalkaldelen Harâbâtî dergâhında dervîş olarak hizmet etmiş, müteakiben İstanbul'a gelerek polis mesleğine girmiş, sırasıyla terfî ederek polis müdürlüğüne kadar çıkmıştır.

Babası, büyük babası, akrabası hep Bektâşî olan Kadîmî 1340 senesinde polisten ayrılarak inhisâra geçmiş ve nihâyet Bursa inhisârlar satış amirliğinden emekli olmuştur.

Kendisinin birçok eseri bu dîvânda mecmû'ada yazılıdır. Mürşidi merhûm Hüseyin Zekî Baba ile kardaş çocuklarının çocuklarıdır. Rehberi de Hüseyin Zekî Baba'nın ka'im-pederi merhûm Hasan Baba'dır. Babalık icâzeti 'Ali Nâcî Baba'dandır.

Kadîmî Baba, Bursa'da Çelik Palas karşısında 18 numaralı evde ikâmet etmiştir.

KEMTERÎ

Alevi-Bektaşî şiirinde birkaç Kemterî vardır. Bunlar çoğu kez Deli Kemter, Kul Kemteri mahlaslarını kullanırlar. Bunlardan ilkinin 17. yüzyılda yaşadığı sanılıyor.

Bunlardan ayrı olarak burada andığımız Kemterî, XIX. yüzyılda yaşamış bir Bektaşî ozanıdır. Asıl adı Raşit Ali'dir. Mızıka-i Hümayun denilen, saray müzik kurulundan emekli olunca, Üsküdar'a yerleşmiş, tarikata Çamlıcalı Nuri Baba'dan el alarak girmiştir.(Özmen 1998d: 613)

NECMÎ BABA

Aslen Yozgatlıdır. On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden ve babalarındandır. İstanbul'da uzun müddet ikâmet etmiştir. Doğum târîhi hicrî 1245 senesindedir. Evvela Nakşîbendiyü'l-Hâlidî tarikatına intisâp etmiş mu'ahharen tarîk-i nâzenîne intisâp ve hicrî 1309 târîhinde Kırşehir'de Pîr evinde icâzet alarak baba olmuştur. Âteşin bir şâ'ir ve ehl-i tarîk olan Nemcî Baba 87 yaşlarında olduğu halde 1332 hicrî senesinde vefât etmiş ve vasiyeti mücebince Üsküdâr'da Hâşimî dergâhı hazîresine defnedilmiştir.

NUZHET

On dokuzuncu 'asırda yetişmiş şâ'irlerindedir. Aslen Çemişkezeklidir. İlk devre mebuslarından olan Nuzhet, İstanbul'da ikâmet etmiştir. Hayâtı hakkında esâslı bir ma'lûmâta sâhip değiliz.

PÎR MEHMED

On altıncı 'asr sâz şâ'irlerinden Bektâşî tarikatına mensûp 'Ali sevenler arasında şiirleri öz Türkçe olan ve nefeslerden 'ibâret bulunan şiirleri Ankara Ma'arif Kütüphanesi'nde bir mecmû'ada Pîr Mehmed nâmına yazılmış birtakım şiirler mevcûd olduğu gibi on yedinci 'asr kızılbaşlarından diğer bir "Pîr Mehmed" nâmında bir şâ'ir daha mevcûd olup menkîbeye ve vücûda getirdiği bir manzûmeye nazaran meşhûr ve ma'rûf Pîr Sultân'ın oğludur.

Yine bin iki yüz yirmi yedide yazıldı "Allah bir, Muhammed, 'Ali" diyerek matlaıyla başlayan bir manzûmesinden anlaşılır ki, 1227 târîhinde yaşayan ve hayâtta olan bir Bektâşî imiş. Terceme-i hâline vâkîf olduğumuz Mehmed'in ba'zı manzûmeleri Ankara Ma'arif Kütüphanesi'nde 2/115 A numrolu mecmû'ada

mukayyedir. Mamafih Pîr Mehmedler birkaç dane olduğundan bunların tefrîki kabil olamamaktadır.

Yine Çanak Kal'alı Mehmed Beğ Baba isminde bir zât daha mevcûd olup İstanbul'da Deniz Âbdâl Mahallesi'nde bir ev alarak burada babalık yapmıştır. Vefâtı 1313 hicrî târîhindedir. İki oğlu vardı. Hamza ismindeki oğlu Uzun Çarşı başında ud yapmakla meşgûl idi.

TÜRABÎ

Yaşantısı hakkında elde yeterli bilgi yoksa da 1849'da Hacı Bektaş Tekkesi postunda oturduğunu ve 1868 yılında öldüğünü gösteren belgeler vardır.

Kimi kaynaklar Ankaralı, Yanyalı ve Koniçeli olduğunu belirtiyorlarsa da, aynı mahlas ile yazan birkaç ozanın bulunduğu sanılıyor. Divanı basılmıştır (1294/1878). Divandaki şiirlerin çoğu aruzla yazılmıştır. Heceyle olanlar da halk geleneği işlenmiştir. Daha çok divan şairi Fuzuli'nin etkisinde kalmıştır.(Özmen 1998d: 157)

ZİYÂ BABA

Merhûm Necmî Baba'nın oğlu olup 1305 târîhinde İstanbul'da doğmuştur. Bektâşî şâ'irlerinden olan Ziyâ Baba, 1332 târîhinde Nâfi' Baba hâlifelerinden Latîf Baba'dan nasîp almış, babalık icâzetini de 'Ali Cemâlî Baba'dan almıştır. Kıymetli bir şâ'ir ve dervîştir.

2.2. Şiir Mecmuasındaki Şiirlerin Şekil Özellikleri

Âşıkların divan şairleri ve kimi aydınlar tarafından hor görülmesi ve eserlerinin değersiz sayılması sonucu XVII. asırdan itibaren âşıkların kimileri divan şairleri gibi söyleme denemeleri yapmıştır (Yardımcı 1999:18). İncelediğimiz Şiir mecmuasında yer alan şiirler şekil ve tür bakımından incelendiğinde divan şiiri nazım biçimlerinden olan; murabba, şarkı, muhammes, terkiib-i bend, terc-i bend, mersiye, mesnevi, müstezâd ile aruz ölçüsüyle yazılan nazım şekillerinden olan; divan, semaî, kalenderî gibi nazım biçimleri kullanılarak bir tekke edebiyatı nazım türü olan nefes türünde eserlerin karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu şiirlerin büyük bir kısmı Kadimi'ye aitken başka şairlerden de şiirler de alınmıştır.

Şiir mecmuasında 96 şairin 575 şiiri bulunmaktadır. Bunların 501 âdeti aruz ölçüsüyle yazılırken 74 tanesi hece ölçüsüyle yazılmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılan

şiiirlerin 434 tanesi beyit, 40 tanesi murabba, 14 tanesi müseddes, 6 tanesi muhammes, 4 tanesi terci-i bend, 1 tanesi tahmis1 tanesi terkib-i bend,1 tanesi müstezattır.

Bu şiiirlerin 358 tanesi Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün, 64 tanesi Feilâtün (Fâilâtün) / Feilâtün / Feilâtün / Feilün, 20 tanesi Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün, 12 tanesi Mefâilün/Mefâilün / Feülün, , 12 tanesi Mefâilün / Feilâtün / Mefâilün / Feilün, 10 tanesi Mef'ûlü / Mefâilü / Mefâilü / Feülün, 10 tanesi Müfteilün / Müfteilün/ Feilün, 6 tanesi Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün, 6 tanesi Fâilâtün / Fâilün, 3 tanesi Mef'ûlü / Mefâilün / Mef'ûlü / Feülün, kalıplarıyla yazılmıştır. Ayrıca 35 şiiirin 11'li hece ölçüsüyle, 23 şiiirin 8'li hece ölçüsüyle, 8 şiiirin 7'li hece ölçüsüyle, 8 şiiirin 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiiirlerin %87'si aruz ölçüsüyle %13'ü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılanların %71'i Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün, %12'si Feilâtün (Fâilâtün) / Feilâtün / Feilâtün / Feilün,%5'ü Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün, %3,5'i Mefâilün/Mefâilün / Feülün, %3,5'i Müfteilün / Müfteilün/ Feilün, %2'si Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün, %2'si Fâilâtün / Fâilün,%1'i Mef'ûlü / Mefâilün / Mef'ûlü / Feülün kalıbıyla yazılmıştır. Hece ölçüsüyle yazılan şiiirlerin %47'si 11'li hece ölçüsüyle, %12'si 8'li hece ölçüsüyle, %11'i 7'li hece ölçüsüyle, %11'i 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Mesnevî :Aruzun kısa kalıplarıyla yazılır. Her beyit kendi arsında kafiyelidir. Divan şiiirinde öyküleme gerektiren konular işlenir.Nefes-‘Ali Nâcî Baba- Hak ve Hakîkate Dâ'ir- “Mesnevî'den”(754a), Nefes-‘Ali Nâcî Baba- Hak ve Hakîkate Dâ'ir- “Mesnevî'den”(754b), Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba(724b)

Mersiye: Bir ölünün ardından duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak, ölen kişiyi övmek amacıyla kaleme alınan şiiirdir. Kutsal günlerde, ölüm törenlerinde mersiye okuyan kişiye de Ayrıca savaşlarda kaybedilen yerler için yazılan mersiyelele "vatan mersiyesi" denir. Divan edebiyatı'nda ağıt karşılığı olarak kullanılan bir terim olan mersiye, bir şahsın ölümünden duyulan üzüntüyü anlatmak için yazılan şiiirlere denir. Mersiye-i ‘Alî Nâcî Baba(745b), Mersiye-i ‘Arşî(701a), Mersiye-i ‘Aşkî(700b), Mersiye-i ‘Aşkî(705b), Mersiye-i ‘Aşkî(700b), Mersiye-i ‘Âşkî(702a), Mersiye-i ‘Aşkî Dede(705b), Mersiye-i İlhamî (705a)

Murabba: Bent adı verilen 4 dizelik kıtalardan oluşur. Şiiir mecmuasında murabba nazım şekliyle karşımıza çıkan şiiirler ve şiiirleri şunlardır. Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba- Na't-ı Resûl(735a), Nefes-i Kaygusuz Sultân Abdâl(788a), Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî- Nefes-i Hâcî Recep(742a), Dîvân-ı Hüseyin Hüsnü Baba(912a), Nefes-i Hüseyin Hüsnî Baba(734b), Nefes-i İsmâ'il(708a), Dîvân-ı Kabûlî(762b), Koşma-i Kalbî(712a), Destân-ı Kûl Mustafa(789b), Nefes-i Kûl Pervâne(707b), Nefes-i Kurbânî(707b), Koşma-i Manzûrî(711a)

Murabba-ı Müttekerrir: Birinci dizinin 4. dizesinin tamamı diğer bentlerin dördüncü dizesinde tekrarlanırsa bunlara denir. Şiiir mecmuasında karşımıza çıkan örnekler şunlardır: Nefes-Hâcî Bektâş-ı Velî-‘Alî Nâcî Baba'nın Kızı ... Hitâb(741a), Dîvân-ı Hatâyî(716a), Nefes-Hüseyin Hüsnî Baba-“Kadîmî Baba'ya Mehdiye ”(763a), Nevrûziyye-i Hüseyin Hüsnî Baba(706b), Mersiye-i İlhamî(705a), Nefes-i Kadîmî Baba(899a), Koşma-i Mehmed(711b)

Muhammes: Her bendi 5 dizeden oluşan nazım biçimine denir. Şiir mecmuasında muhammes nazım şekliyle karşımıza çıkan şairler ve şiirleri şunlardır. Mersiye-i ‘Abd(720a), Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba(766b),

Müstezad: Sözlük anlamı “ziyadeleşmiş, artmış, çoğalmış” demektir. Gazelin özel bir biçimine denir. Uzun dizelere kısa dizeler ekleyerek yapılır. Eklenen bu dizelere ziyade adı verilir. Şiir mecmuasında müstezat nazım şekliyle karşımıza çıkan şairler ve şiirleri şunlardır. Müstezâd-i Kaygusuz Sultân Abdâl(791a)

Terkib-i Bend:Bentlerle kurulan uzun bir nazım biçimidir. Her bent sayısı 5 ile 10 arasında değişen beyitlerden oluşur. Bentler birbirine vasıta adı verilen beyitlerle bağlanır, vasıta beyiti değişir.Şiir mecmuasıte karşımıza çıkan örnekler şunlardır: Terki̇b-i Bend-Rûhî-i Bağdâdî[779a],

Terci-i Bend: Bentlerle kurulan uzun bir nazım biçimidir. Her bent sayısı 5 ile 10 arasında değişen beyitlerden oluşur. Bentler birbirine vasıta adı verilen beyitlerle bağlanır, vasıta beyiti değişmez.Şiir mecmuasında karşımıza çıkan örnekler şunlardır: Ziyâ Baba’nın 752’inci sahîfedeki Tercî’-i Bend’inden sehven yazılmayan kısımlar buraya kayd edilmiştir [770b] Ziyâ Baba’nın Tercî’-i Bendi [771b] Kaygûsuz Sultân’ın Tercî’-i Bendi(913a), Dîvân-ı Hatâyî [Tercî’-i Bend](715a),

Müseddes:Altıya çıkarılmış, altılı, altılama demektir. Edebiyatta altışar mısralık bölümlerden meydana gelen şiirlere denir. Genel manada musammat'ın bir çeşididir. Kafiye şeması: aaaaa / bbbba / cccca / dddd... İlk bendin son ya da son iki dizesi her bendin sonunda yinelenirse "mütekerrir müseddes", sonraki bendler ile ilk bend yalnızca ayak yönünden benziyorsa "müzdeviç müseddes" adını alır. Mersiye-i Mu'allim Feyzî(703a), Mersiye-i Mu'allim Feyzî(704a), Dîvân-ı Hâdî, Nefes-i Hatâyî(723b), Koşma-i İlhâmî(714a),

Tahmis: Bir gazelin her beytinin üstüne üçer dize eklenmesiyle oluşturulan muhammestir. Uyak düzeni "aaaaa /bbbba /ccca..." şeklindedir. Şiir mecmuasında yeral anlar şunlardır:Semâ’î-Hâşim-Tahmîs-i Niyâzî(727a)

Müstezat:Artmış, çoğalmış demektir. Gazelin her dizesine, kullanılan ölçüye uymak koşuluyla bir kısa dize eklenerek oluşturulan nazım biçimidir. Kısa dizelere "ziyade" adı verilir. Kısa ve uzun dizeler arasında anlam ilişkisi vardır.Uzun dizeler kendi aralarında, kısa dizeler de kendi aralarında uyaklanır.

Divan: Halk şairleri arasında “Divânî” adı ile bilinen divan, Âşık Edebiyatı nazım şekillerinden olup aruzun Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbı ile söylenmiş şiirlerdir. Divan nazım şekliyle karşımıza çıkan şairler ve şiirleri şunlardır. Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba(767b), Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba(767a), Dîvân-ı ‘Ali Nâcî Baba- On İki İmâm Medhiyesi(714a), Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba(751a), Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba- Hak ve Hakîkate Dâ’ir(734a), Nefes-i ‘Alî Nâcî Baba(740a), Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba- Şâh-ı Velâyete Mehdiye(736a), Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba(730a), Mersiye – i ‘Ali Nâcî Baba(909a), Dîvân-ı Alî Nâcî Baba(762a), Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî- ‘Alî Nâcî Baba’ya Hitâb(741a), Dîvân-ı ‘Ali Nâcî Baba(737b), Dîvân-ı ‘Alî Nâcî BabaHak ve Hakîkate Dâ’ir(768b), Dîvân-ı ‘Aşkî(710a), Nefes-i ‘Azbi Baba(712b), İmâm Ca’fer-i Sâdık Hazretleri’nin Nutk-i Şerîfleri-‘Ali Nâcî Baba’ya Hitâb(740b), Dîvân-ı Cemâlî(709a), Dîvân-ı Cevrî(783a), Nefes-i Dertli

Ekrem(744a), Dîvân-ı Dertli Ekrem Baba(754b), Destân-ı Derûnî “Hicv Destânı”(797a), Dîvân-ı Fâzıl Baba(728a), Dîvân-ı Fevzî(709a), Dîvân-ı Gaybî(784a), Dîvân-ı Gaybî(783b), Nefes-i Gaybî(784b), Dîvân-ı Kaygûsuz Sultân Abdâl(791b), Destân-ı Kaygûsuz “Yime İçme Destânı”(796b) Divân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl(787b), Destân Kaygûsuz Abdâl’ın Sarây-nâme’sinden(789a), Nefes-i Kaygûsuz Sultân(786a), Dîvân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân(788b), Divân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân(786b), Nefes-i Kaygûsuz Sultân Abdâl(790b), Dîvân-ı Harâbî(768a), Dîvân-ı Harâbî(768a), Dîvân-ı Hatâyî(717a), Dîvân-ı Hatâyî(717b), Divân-ı Hatâyî(717b), Divân-ı Hatâyî(718b), Divân-ı Hatâyî(719a), Koşma-i Hatâyî(720b), Divân-ı Hatâyî(719a), Dîvân-ı Hatâyî(723a), Koşma-i Hatâyî(720b), Divân-ı Hatâyî(720a), Dîvân-ı Hayretî(709a), Dîvân-ı Mehmed ‘Ali Hilmî Baba(709b), Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba(734b), Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba(737b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(897b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(908b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(906b), Dîvân-ı Kadîmî(749b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(902a), Dîvân-ı Kadîmî Baba(911a), Dîvân-ı Kadîmî Baba(907b), Dîvân-ı Kadîmî(733a), Kadîmî Baba(764a), Dîvân-ı Kadîmî(740a), Dîvân-ı Kadîmî(738a), Dîvân-ı Kadîmî(733b), Dîvân-ı Kadîmî(753b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(764a), Dîvân-ı Kadîmî Baba(908a), Semâ’î-Kadîmî Baba(900b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(896a), Dîvân-ı Kadîmî(735b), Nevrûziye-i Kadîmî Baba(782a), Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî-Dîvân-ı Kadîmî-Sâdık Bektâş Baba’ya İthâf(741b), Dîvân-ı Kadîmî(735b), Dîvân-ı Kadîmî Baba(907a), Semâ’î-Kadîmî Baba(722b), Dîvân-ı Kadîmî(729a), Dîvân-ı Kadîmî(738a), Nevrûziye-i Kadîmî (732a), Koşma-i Kalbî(712a), Nefes-i Kemterî(713a), Nefes-i Mısrî-i Niyâzî(785b), Dîvân-ı Misâlî(762a)

Semâî: Aruzun Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün kalıbıyla yazılır. Şiir mecmuasında semai nazım şekliyle karşımıza çıkan şairler ve şiirleri şunlardır. Semâ’î-‘Ali Nâcî Baba(763a), Semâ’î-Dîdâri(713b), Semâ’î-Kaygusuz Abdâl Sultân(787a), Semâ’î Kaygusuz Abdâl(787a), Semâ’î Kaygûsuz Sultân(710b)

Koşma: Hece ölçüsünün 6+5 veya 4+4+3 duraklı kalıbıyla yazılır. 4 dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir. Uyak düzeni genellikle a b a b – c c c b- d d d b... şeklindedir. Şiir mecmuasite koşma nazım şekliyle karşımıza çıkan şairler ve şiirleri şunlardır. Koşma-i ‘Ali Nâcî Baba(756a), Koşma-i Bosnevî(897a), Koşma-i Fedâyî(712b), Destân-ı Fethî “Ârif ü Dânyaya Hitâb”(797a), Koşma-i Hüseyin Hüsnî Baba(737b), Koşma-i Kâtip(711b),

Destan: Milletlerin zihinlerinde derin etki bırakan savaş, göç, afet, kıtlık gibi olayların etkisiyle söylenmiş, uzun manzum hikâyelerdir. Destanlar genellikle bir durum, bir olay veya bir kahraman üzerine kurulu uzun manzum eserlerdir. Yapıları gereği milletlerin en eski edebiyat ürünleridir. Genellikle 11’li hece ölçüsüyle söylenir. Ancak 8’li olanları da vardır. Destanların nazım birimi dörtlüktür. Şiir mecmuasında bazı destanlar beyit nazım birimi ile karşımıza çıkmaktadır. Destân-ı Kaygûsuz“Yime İçme Destânı”(796b) Destân-ı ‘Abdî-“Güzeller Destânı”(795b), Destân-ı ‘Ali Nâcî Baba(794b), Hak ve Hakikate Dâ’ir Nasîhat Destânı- Destân-ı ‘Ali Nâcî Baba(797b), Çoban Baba İstihracı Destân(798a), Destân-ı Gedâyî “Tâli’i Kötülüğü Destânı”(796a),

2.3. Şiir Mecmuası’ndaki Şiirlerin Muhteva Özellikleri

Tezimize konu olan Şiir mecmuasında incelediğimiz şiirlerde temayı genellikle Alevi-Bektaşî edebiyatına ait Dûvazımam, Kербela mersiyeyesi gibi mahsüller

oluşturmaktadır. Şiirdeki temayı anlamak adına bu kültürün temelini oluşturan Alevilik, Bektaşılık ve Hurufiliği tanımak yerinde olacaktır.

Alevilik; “ Hz. Ali sevgisinin ve ona bağlılığın bir müessese halinde tezahürü. Alevilik de diğer benzeri dini ve içtimai inançlar gibi Anadolu Türkleri arasında özel bir şekilde yoğrulmuş çeşitli sentezlerden sonra ona adeta karakteristik bir tavır kazandırmıştır. Anadolu’da Alevilik sadece Batınilığın bir devamı şeklinde değil; Yesevilik, Hayderilik ve Kalenderilik gibi Türk tarikatleri ve Hurufiliğin ‘Dehriyye’ ve ‘Vücutiyye’ nazariyeleriyle çeşitli Türk gelenek ve göreneklerinin karışık bir şeklidir. Alevilik dünyası içinde ‘tenasüh, hulûl, ibâha ve iştirâk’ ilkeleri ile beraber eski Türk şölenlerini andıran ayinler de vardır. Alevilik Bektaşılık gibi bir tarikat olmayıp adeta bir mezhep niteliğindedir(Aksoy 1977:123). ”

Alevi inancı İslami öğelere sahip Şiilik ile Şamanizm ve Mahezmin çeşitli unsurlarından bir araya gelmiş bir inanç sistemidir. Hz. Allah, Hz. Muhammed Hz. Ali üçlemesine yer verilir. Ahlakı düstur olarak ele, dile, bele sahip olmak kabul edilir(Kaya 2014:64).

Hurufilik;1386’da Fazlullah Hurifi tarafından kurulan inanç sistemi. Hurufizmin esas sistemi ise ilk olarak Şihabettin Fazlullah Esterebadi(1339-1394) tarafından Bakü’de ortaya konmuştur.Hurufiliği din mezhep olarak da görenler de vardır(Kaya 2014:408).

“Esas itibariyle bir tasavvuf sistemidir. Tasavvufta olduğu gibi ancak Vücûd-ı Mutlak vardır. Kemal ve Cemâl-i Mutlak olan odur. Vücûd-ı Mutlak (aşk-ı zati) sebep ile kendisini görmek ve göstermek isteyince evvela (kelam) suretinde tecelli etmiş ve harflerle teayyün bulmuştur.”

Bütün harfler yalnız kelamın değil, bütün mevcudatın erkanındandır. Bütün eşyanın cevheri harftir. Her şey teccüm etmiş bir kelam hükmündedir. Kudret-i ezeliye, kemalini ve celalini insan cehresinde göstermiştir. İnsan yüzünde, bütün mevcudatın ‘Erkan-ı Asliye’ sinden olan 28 harfi bulmak mümkündür.

Mesela dişler 28 dir; menazil-i kemer de 28 dir. Eğer, bir noksan veya fazla çıkarsa (nokya-i taht-el ba), 2 çıkarsa (hal ve mahal), 3 çıkarsa (mevalid-i selase), 4 çıkarsa (anasır-ı erbaa), 5 çıkarsa (havas-ı hams) gibi şeyler ilave veya tenzil edilerek tamamlanır.

İnsanın yüzüğünde 4 kirpik, 2 kaş, 1 de saç vardır, bunlar ana hattır; 7 dir. Sonradan hasıl olan 2 yanaktaki sakal, 2 burundaki kıl, 2 taraftaki bıyık, 1 de çenedeki sakal ki, bu da baba hattıdır; 7 dir. 7, 7 daha 14 eder. Bunu hal ve mahal itibar ile 2 ile zarbedince 28 olur(Levend 1984:56)

Şiir mecmuasından örnekler;

Dîvân-ı Kadîmî

Desîseyle kıldı ta’ mîr çün şerî’at çâdırın
Ol Nesîmî virdi cânın kılma nazar kurbâne sen

‘Âşık-ı sâdik olanlar virdi cân hak yoluna
Cân fedâ kıl ey *Kadîmî* ol şeh-i merdâne sen [729b]

Nefes-i Seyyid Nesimî

Seyyid Nesimî'dir şem'in çırâsı
Er-rahmandır iki kaşın arası
Güzel besmele ile Elham sûresi
Elif-lâm inmişdir kaddin üstüne [708a]

Dîvân-ı Nesimî

Zülmetim, mevtim, memâtım, hem hayâtım, hem memât,
Mü'mine Nûh'um, necâtım, kâfire tûfân benim.

Sûret-i rahmânı buldum, sûret-i rahman benim,
Rûh-ı mutlak, hak kelâmı, nun vel kurân benim.

Hem 'ilâcım, hem tabîbim, hem şifâyım, hem 'anâ,
Hem buruncu-u rencûrum, hem derdlere dermân benim.

Mushafım, harfim, kitâbım hem kelâmım, hem kelîm,
Hem kelâm, hem nâtıkım hem hakdan ûş bürhân benim.

Sâkîyim, şem'im, şarâbım, hem humârım, hem hamîr,
Selsebîlim, sâkîyim, hem sâgar ü peymân benim. [912b]

Alevi-Bektaşî Edebiyatı; ‘‘Alevi-Bektaşî inancını, düşüncesini, yaşayışını, dünya görüşünü ihtiva eden edebiyat. Bektaşî ve Alevi, bu inanç sistemi içinde doğmuş edebiyat olup iki ayrı zamanda iki ayrı yerde teşekkül etmiştir. Bektaşî Edebiyatı, Hacı Bektaş Veli zamanından itibaren Anadolu'da Sulucakarahöyük'te; Alevi Edebiyatı ise Şah İsmail Hatâyî(XVI.yüzyıl) devrinde İran'nın Erdebil bölgesinde teşekkül etmiştir. Her iki edebiyatta aslında inanç açısından bir fark olmamakla beraber tarikatın yürütülmesinde ve bu arada söylenen şiirlerde bazı farklılıklar görülür. Bektaşî törenlerinde daha ziyade Bektaşî uluları, Alevi törenlerinde ise din uluları övülür. Zamanla bu iki edebiyat müşterek olarak ele alınmış ve günümüzde birlikte mülâhaza edilmiştir. Alevi-Bektaşî Edebiyatının kurucuları arasında Balım Sultan ve Kaygusuz Abdal gelir.

Düşünce sistemi olarak; vahdaniyeti(birlik fikrini), eşitliği, olgunluğu, hoşgörüyü, insan sevgisini(hümanizmi) esas alır. Görünüştten ziyade öze değer verir. Allah-kainat ve insan düşüncesinden kareketle insanı kutsal olarak görür. Tanrı insandadır. Bundan dolayı insanı seven Allah'ı sever. Allah'ı sevmek ise, Hz. Ali'yi sevmekle başlar.çünkü Hz. Ali (599-661)Beytullah'ta doğan yegane Müslüman,8 yaşında Müslüman olmuş, puta tapmamış olan sahabedir. Keremallah-i vechedir, Şah-ı Merdan'dır, Esadullah'dır, Haydar-ı Kerrar'dır, Murtaza'dır.ayrıca şu lakaplar da Hz. Ali'yi niteler: Allah'ın aslanı, Şîr-i Yezdân, Şîr-i Hüdâ, Şah-ı Necef, Sultan-ı Necef, Dürr-i Necef, Sahib-i Necef, Ebu Türab, İmam-ı Evliya , Şah-ı Zülfikar, Şah-ı Velayet, Saki-i Kevser.

Alevi-Bektaşî Edebiyatının genel özellikleri şöyledir:

1. Dil Türkçedir. Mevlevilikte görülen Farsça hakimiyetine Bektaşî edebiyatında rastlanmaz. Okunan gülbanklar, nefesleri ilahileri devriye ve mersiyele hep Türkçe terennüm edilir.
2. Allah-Muhammed-Ali, Ehl-i Beyt, On iki imam(Hz. Hasan, Hz. Hüseyin,İmam Zeyne'l Abidin, Muhammed Bakır, Caferü's-Sadık, Mûsâ Kâzım, Ali Rıza, Muhammed Takî, Ali Nakî, Hasanü'l- Askerî, Muhammed Mehdî) konu edilir.
3. Ağıtlarla/merseyelerle Hz. Hüseyin'in Kerbela'da Hicri, 10 Muharrem 61(M.680)'de Şimir tarafından başının kesilmesi anlatılmıştır.
4. Her vesile ile şiirlede, başta Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli olmak üzere, Balım Sultan, Abdal Musa, Kızıl Deli, Otman Baba, Karaca Ahmet, Sarı Saltuk gibi tarikatın önde gelen zevatına yer verilir.
5. Devriye, nefes, nutuk,merkiye, methiye, ayetleme, medetname, ilahi, şathiye, risalelerde tarikatın görüş, düşünüş, inanış, âdap ve erkanı konu edindir.
6. Alevi-Bektaşî inancı çevresinde Vilayetname, Menakıpname, Hubbetü'l Beyan, Cebbar Kulu, Müseyyeb Gazi Destanı, Faziletname, Hüznîye, Kumru gibi telif eserler ortaya konulmuştur.
7. Şiirlerde genellikle bu inanca sahip zümrenin çektiğisıkıntılar, kendilerini yanlış anlayanlar için söyledikleri taşlamalar ve umutlar yansıtılmakla beraber günlük konulara, aşka, hayata ait konular da işlenmiş; bunlar destan, koşma, divan gibi şekillerde vücuda getirilmiştir.
- 8.Alevi-Bektaşî şiirinde; üçler, beşler, yediler, kırklar, kırklar meclisi, erköçeği, erenler meclisi, erenler remzi, ism-i azam, er meydanı, guruh-ı naci, bezm-i elest, yol, dört kapı,dört erkan, çâr-yâr, çâr-darp, çâr-ebur, abdal, basiret, dolu, taç, kemer, batın kılıcı, hırka, ham, tam, mey, ney, mahhûb, ayine-i cem, rehber, muhip, can, tûğ-i bend, teslimtaş, teber, hasbahçe, kudret kâtibi, kallaş, kazan, kırk budak, kırk kapı, kıtmir, gülbank, mi'raç, soyunmak, eluşağı, bek kuşağı, yoluşağı, râh-ı hakikat, şâh-ı velayet, şâh-ı merdan, tuz-ekmek, on iki imam, on dört masum-ı pak, on yedi kemer-best, ayne'l-yakin, kün fekûn, kâlu belâ, kabe-kavseyn, ev edna, men aref, nokta-i bâ, şebber ü şubber(Hasan ve Hüseyin), küntü kenz, nahn-ü kasemna, aşk ü niyaz, bism-i şah, fakr-ü fahr, terk-i tecrit, kenc ü esrar, Allah eyvallah, hû, yedullah ayeti gibi birçok deyim, mazmun, kavram ve terimler yer alır.
8. Alevi-Bektaşî Edebiyatının önemli temsilcilerini yüzyıllara göre şöyle gösterebiliriz:

XIV-XV. yüzyıl: Abdal Mûsâ, Kaygusuz Abdal, Sait Emre, Nedîmi, Temennayî,Balım Sultan.

XVI.yüzyıl:Ca'ferî, Hatayî, Hayretî, Hüsrev, Kalender, Kanberî, Kelamî, Kul Himmet, Meşrebî, Misalî, Muhyiddîn Abdal, Nebâtî, Pir Sultan, Sâdık Abdal, Seher Abdal, Sersem Ali Baba, Seyyid Ali Sultan(Kızıl Deli), Sürurî, Şâhî, Tufeylî, Virânî, Yeminî, Yetimî.

XVII.yüzyıl:Ahû, Derviş Mehmed, Fakir Ednâ, Kazak Abdal, Kul Budala, Kul Derviş, Kul Hasan, Kul Hüseyin, Kul Mustafa, Kul Nesîmi, Pîr Ali, Pîr Mehmet, Teslim Abdal.

XVIII. yüzyıl: Agahî, Ahmet Talibî, Azbî Baba, Bosnavî, Cemalî Baba, Ceyhanî, Cevabî, Dertlî, Didarî, Derviş Ali, Dürrî, Ecrî, Edip Harabî, Hatifî, Fennî, Feryadî, Gencî, Hıfzî, Hasretî, Hakî, Hüsnî, Hayranî, İhlasî, İlhamî, Kemter, Kemterî, Kenzî, Mir'atî, Mahzunî, Matlubî, Perişan Baba , Remzî, Rıza, Ramî, Sadık Baba, Seyranî, Sırrî, Şem'î, Türebî, Velî, Vehbî, Yesarî, Zahmî.

XX. yüzyıl: Ali Ertekin, Ali İzzet Özkan, Ali Kızıltuğ, Ali Nutku Baba, Ali Sultan, Ali Ulvi Baba, Arabî, Aziz Üstün, Basrî Baba, Deryaî, Devranî, Emanetî, Eminî, Gülsüm Bacı, Hüseyin Gürsoy, İsmail Azerî, İsyânî, Kamberî, Kul Hasan, Küncî, Mahmut Erdal, Mahzunî, Metinî, Rehberî, Mihmanî, Mihrabî, Muhlis Akarsu, Samih Fırat, Sinemî, Vahit Lütfü Salcı, Yoksul Derviş, Yüzbaşıoğlu vs...

Edebiyatımızda yedi büyük Alevi-Bektaşî şairinin ayrı bir yeri vardır. Bunlar; Fuzulî, Hatayî, Kul Himmet, Nesîmî, Pîr Sultan, Viranî ve Yemînî'dir.

Ayrıca Türk olmadıkları halde Bektaşiliği inanç ve düşünce doğrultusunda şiir yazarlar da olmuştur. Ermeni şairlerden Vartan, Mecnunî, İstephan, Gordikyan, Hilmi, Sargiz Zekî, Zikrî ile Arnavut şair Hasam Ziko Kanberi bunlardan bazılarıdır(Kaya 2014:65-67).''

''Alevi-Bektaşî edebiyatında on iki imamın konu edindiği şiirlere düvaz veya düvaz imam denilmektedir. Daha çok koşma tarzında söylenir. Düvaz Farsça 12 anlamına gelen düvazdeh sözünün kısaltılmış şeklidir(Kaya 2014:299).

Kemter Ziyâ niyâz itdi kabûl it
Kâdiyü'l-hâcetsin lafzen is'âf it
Düvazdeh derdlere 'âcil dermân it
Nâcîsin rızâsın ey kudretullah

Nefes-i Ziyâ Baba-''Mecmû'a Sâhibi Kadîmî Baba'ya İthâf''
(783a)

''Şiirlerde sıkça övülen on iki imam şöyledir:

- 1.Hz. Ali(600-661)
- 2.Hz. Hasan(625-669)
- 3.Hz. Hüseyin(626-680)
- 4.İmam Zeyne'l-Abidin(666-713)
- 5.Muhammed Bâkır(676-731)4
- 6.Caferü's-Sadık(702-765)
- 7.Musa Kâzım(745-802)
- 8.Ali Rıza(770-818)
- 9.Muhammed Taki(810-835)
- 10.Ali Naki(829-868)
- 11.Hasanü'l-Askeri(846-874)
- 12.Muhammed Mehdi(869-).''(Kaya 2014:299-300)

Muhibb-i handânın yâverfîyim

‘Adüvv-i bed-likânın hançeriyim
Hasan dînim imânım **Şâh Hüseyin**’dir
Cemâl-i dürr-i pâkin **Hayderîyim**

Tenim pişkin cânım kurbân sözüm hak
Ki **Zeyne**’l-‘**Abidîn** kem-terîyim
Dün ü gün kıble-gâhımdır cemâli
Nazar-gâhı **Muhammed Bâkırîyim**

Ne varsa yirde gökde bütün işte
Hakikat-kân-ı ‘aşka gevherîyim
Delîlim **Musâ Kâzım** o lâlden
Kamû ‘âşıkların ben serverîyim

‘**Ali Musâ Rızâ**’dır pâdişâhım
Kamer burcunda ‘uşşâk-ı âhteriyim
Müberrâdır özüm kir ü cefâdan
Takî’nin fazl ü lütf-i mazharîyim

Nakî’dir hüccet-i burhân elimde
El-hamdülillah bu dem zahmdan berîyim
‘Alâ’ilikden elem çekdim yüzüm ak
Ezelden bende-gân-ı ‘Askerîyim

Emîr Sultân’da dem-i nûr-ı ezelîdir
Muhammed Mustafâ’nın gevherîyim
Yolum haksdır özüm haktır sözüm hak
Hakka tâlib olanın rehberiyim

Süleymân mühriyim divân-ı hakda
Ger kavlen ehl-i hüccetden biriyim
Benim ‘âşıklarımdır şems ile mâh
Hakkın mahbûb-ı zîbâ dilberiyim

Sözüm hak durağım cây-ı hayret
Fakîrim derd-mendim ser-serîyim
Budur gerçek sözüm vird-i zebânım
‘**Ali**’nin kanberinin kanberiyim

Bu kırklar bezmine teslîm-i rızâyım
Erenler bendesi ‘**Azbî** fakîrim
Yüzüm yerde gözüm darda tenim çâk
Erenler çâkerînin çâkeriyim

Nefes-i ‘**Azbî** Baba (712b)

Şiirlerde Alevi-Bektaşî kültürüne ait terimler önemli bir yer tutmaktadır. Şairlerin bu kültürle ne kadar iç içe olduğunu ifade edebilmek adına şiirlerde sıkça kullanılan inanç terimleri Şiir mecmuasiten seçtiğimiz örneklerle birlikte vermeyi uygun bulduk, çok sayıda kullanılan terimlerden bazıları şunlardır:

Âl-i Abâ: Âl (aile), abâ (babalar) (Devilioğlu 1997: 25-2) Hz. Muhammed, Hz. Ali , Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin’i ifade eden terim (Kaya 2014:67).
Muhibb-i âl ü evlâd-ı resûl-i Kibriyâyız biz
Ezelden bi’at itdik âl-i ‘abâyız biz

Semâ’î-Kabûlî Baba (908a)

Âşık-ı Sâdık: “Hz. Ali’nin sadık aşıkları etrafında oluşturulmuş yedi kişilik grup. Aşık-ı Sadık adıyla bilinen bu yedi zat ; Kanber Ali(Ebu Ali Reyhaneyn), Selman-ı Farisi, Ammar bin Yasir, Malik Eşter bin Haris, Muhammed bin Ebubekir, Benân ibn-i Selman ve Nusayri’dir(Kaya 2014:853). ”

‘Âşık-ı sâdıkların bekler kapûnda lütfunu
Sen kerîm ve hem ‘âdîlsin eyle bizlere ‘atâ

Dîvân-ı Kadîmî- Şâh-ı Velâyet Hakkında Medhiye
(730b)

‘Ayne’l-Yakîn: “Gözüyle hörmüş gibi, kat’î(Develioğlu 1997:56)”. “Bir şey hakkında görmek müşahede etmek suretiyle elde edilen bilgi. Yakîn kesin bilgi anlamına gelir. Allah’a kavuşma üç kademedede gerçekleşir; ilme’l yakîn, ‘ayne’l-yakîn, hakka’l-yakîn Sofî, birinci merhalede Allah’ı bilgi ile idrak eder. İkinci merhale olan ayne’l-yakînde Allah’ı gözüyle görür, Hakka’l-yakîn mertebesinde de “fenâfillah” derecesine ulaşır. Yani Allahla bir olur(Kaya 2007:128)”.
Bâğ-bânın himmetiyle gezmişim gül-zârı ben,
Deyre girüp görmüşem ‘ayne’l-yakîn dîdârı ben

Dîvân-ı Kadîmî Baba (907a)

‘Ayin-i Cem: “Alevilerin, tarikata birinin yeni girmesi veya bir ulu kişinin anılması vesilesi ile düzenledikleri tören. Ayin-i cem sözü yanlış olup aslı Aynü’l-Cem’dir(Kaya 2014:137).”

Olunca dâhil gürûh-ı nâcî
Leyletü’l-esrâra kıldım mir’âcı
Giydirdiler başa hakîkat tâcı
‘Ayn-ı cem’ erenler okuyup gülbang

Nefes-i Râsim [726b]

Bist ü Heşt: “ Farsça 28. Şiirlerde insan yüzünde bulunan 28 vasıf ve Arap alfabesindeki harf sayısı kastedilir(Kaya 2014:183)”.
Bist ü heşt vesîledürür nokta-i bismillah
Sâye-i rûhü’l-kuds ‘aynı kelâmullaha bak

Dîvân-ı Hatâyî (717a)

Bezm-i Elest: “Allah ile ruhların söyleştiği toplantı. Allah kainatı yaratmada evvel ruhları(enbiya, evliya, mü’minler, ve iman etmeyenler) toplayıp; “Elestü bi-Rabbiküm” (ben sizin Rabbiniz değil miyim?) diye sormuş, ruhlarda –imansızlar hariç- “Belî”(Evet) demişlerdir. (A’raf suresi, ayet: 172). Böylece Allah ile kullar arasında sözleşme vuku bulmuş, bunu müteakiben levh ü kalemle ruhların ve insanların kaderi yazılmıştır. Bu toplantıya “Bezm-i Elest”denmiştir(Kaya 2014:175-176)”.
Bist ü heşt vesîledürür nokta-i bismillah
Sâye-i rûhü’l-kuds ‘aynı kelâmullaha bak

Bizler ki bâde-i vuslatla mestiz
Şarâp içsek de hoş içmesek de hoş
Ezelden dâhil-i bezm-i elestiz
Yere göçsek de hoş göçmesek de hoş
Koşma-i Necdet Rüşdî (744a)

Eren: “Kendini Allah’a adanmış derviş, velî, Anadolu Abdalları(Kaya 2014:331).”

Bu prostat derdi yakdı bağrımı, itdi kebâb,
Hak erenler eylesün şifâyı **Kadîmî Baba**.
Dîvân-ı Kadîmî Baba [903a]

Hakkal Yakîn: Şerî’ate hakikati müşahede etmektir. Kul Hah’ta fani olur, hal, söz ve şühudi açıdan Hakk ile baki olur(Cebecioğlu 2005:244)”. “Hakk(Allah, Tanrı), yakîn (sağlam bilgi) (Develioğlu 1997: 334-1155)”.

Yıkma kimse gönlünü kim mahrem-i hakdır yakîn
Nâzır olur cümle şey’e sanma gayrullah var
Dîvân-ı Seyyid Nesîmî(727b)

Haydâr-ı Kerrâr: “Döne döne hamle eden, saldıran. Hz.Ali’nin vasıflarındandır(İngin ve Bozyiğit 2004: 72)

Gel yetiş sen Hayder-i kerrâr-ı ‘Aliye’l-Murtezâ
Nesl-i pâkin teşne-leb çöllerde efgân itdiler
Nefes-Hacı Bektâş-ı Velî - Dîvân-ı Şîr (741b)

Kâlû Belâ: “Kâl (dedi), belî(evet) (Develioğlu 1997: 82-482)”. “Tasavvufta “Evet dediler” analımındaki söz. Bu söz Kur’ân-ı Kerim’de Araf Suresi’nin 172. ayetinde geçer (Kaya 2014:437)

Dimişim kâlû-belâda handâne bendeyim
Hamdülillah külliye bâb-ı Hayderiyem ‘*Âşıkî*’yâ
Mersiye-i ‘*Âşıkî*’ (700b)

Keşf-i Esrâr: “Sırların bilinmesi (Bayrı 1959:279)”.
Ahmedî gayrî koyup kendine âl-i nazar it
Mürşid-i kâmile ir nâmını bir gerçek er it
Hasb-ı hâlini hemân bir söz ile muhtasar it
Keşf-i esrâr-ı ilahî idüben bir hüner it
Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba(766b)

Kevn ü Mekân: “Bütün varlıklar (Uludağ 1977:312)”.

Cân ü dilden âh iderse yıkılır kevn ü mekân
Bir hakîkatdir bu nutkum cümle ‘âlemdir güvâh
Dîvân-ı Kadîmî(744b)

Kîl ü Kâl: “Kîl (söz) kâl (söz, laf). Dedikodu anlamına gelen bir söz(Develioğlu 1997:483)”.

Ol şarâb-ı lâ-yezâlîden içüb zâhidâ
Bâde-i ‘aşk ile mestiz bilmeyiz biz kîl ü kâl
Dîvân-ı Kadîmî(733a)

Küntü Kenz: “Ben bir hazine idim bilmek ve bilinmek istedim” anlamında bir hadis(Öztelli 1973: 394).

Gel bu dem ‘aşkın kitâbından okur kaç varak
Künt-i kenz esrârına hem olasın sen âşinâ
Dîvân-ı Kadîmî (737a)

Lâ fetâ illâ ‘Alî ve lâ seyf illâ Zü’lfikâr : “Şiirlerde genellikle “Lâ fetâ illâ ‘Alî ve lâ seyf illâ Zü’lfikâr” ibaresiyle kullanılır. Bu terim inanca göre, Uhut Savaşında gösterdiği fevkaladeliklerden dolayı Cebrail tarafından söylenmiştir(Kaya 2014: 873)”.

Bin şükr Belkıs tahtına geldi Süleymân-ı zamân
Hükmine fermânlar oldu hem zemîn ü âsumân
Bu du’âyı hâtimine yazdı çün nakş-i nişân
Lâ fetâ illâ ‘Alî ve lâ seyf illâ Zü’lfikâr
Divân-ı Hatâyî(720a)

Lahmeke Lahmi: “Etin etimdir.” Anlamında olan ve Hz. Muhammed’in ; “Kim ki Ehl-i Beyt’i sever, beni sevindirir.” Hadisini telmih eden söz. Daha çok alevi şairlerce kullanılmıştır. Bununla Ehl-i Beyt ve Hz. Ali soyundan gelenleri sevme kastedilir(Kaya 2014:490)

Hak idi kim ol indi gökden yere
Ki halk-ı cihâne yüzün göstere
Şefâ’at ol eyler bu ‘âlemlere
Olan lahmeke lahmi peygambere
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî
Nefes-i Hatâyî (723b)

Levh-i Kalem: “Levh (yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne), kalem(kalem) (Develioğlu 1997 :549-484)

Tedbîri kavî, takdîre bak,
Levh-i kalem hakdır ehak,
Fermânına it intibâk,
Endîşelerden kal ırâk.
Hak ve Hakikate Dâ’ir Nasîhat Destânı
Destân-ı ‘Ali Nâcî Baba(797b)

Levh-i Mahfûz: Mahfuz (hıfz olunmuş saklanmış) (Develioğlu 1997:566) Göğün yedinci katında Allah kudretiyle insanların kaderinin ve ezelden ebeye kadar olup bitecek her şeyin üzerinde yazılı olduğu ilahi levha, korunmuş satıh. Ümmü'l-kitap “ana kitap” olarak bilinir(Kaya 2014:494)

Kafl-ı bâb-ı cevher kenz-i hakâyık bendedir
Levh-i mahfûzum tılsımât-ı kitâb-ı musahharım
Dîvân-ı Misâlî (762a)

Sâkî-i Kevser: “Cennetteki Kevser ırmağında içki sunan (Bayrı 1959:283)”.

Biz gulâm-ı ehl-i beytiz kenz-i mahfî bizdedir
Şâhımızdır sâkî-i kevser ‘Aliye’l-Murtezâ
Dîvân-ı Kadîmî (748a)

Seb’ü'l Mesânî: “Seb’ (yedi), mesânî (bir şeyin tekrarı) (Develioğlu 1997:924- 625)”. “7 ayetten ibaret olan Fatiha suresine verilen ad. Bilhassa Hurufilikte geçer. Söz gelişi dua edildikten sonra eller yüze sürülür, çünkü yüzde 7 delik(2 burun, 2 kulak, 2 göz, 1ağız) ve 7 hat (2 kaş, 4 kirpik, 1 saç) vardır(Kaya 2007:636)”.

Bizdedir seb’ü'l-mesânî kenz-i mahfî bizdedir
Rahmetin deryâsına gel bulasın câna safâ
Dîvân-ı Kadîmî(749b)

Şebber ü Şübber: “Hz. Ali'nin oğullarından olan Hasan ve Hüseyin için kullanılan ve Hz. Muhammed tarafından verilen isim(Kaya 2014:736)”.

Bâb-ı şübber ile şebberdir Hasan biri Hüseyin
Ey mevâlî bil bulardürür imâm-ı rehberin
Divân-ı Hatâyî(719a)

Tevellâ: “Ehl-i Beyti sevenleri sevmek , dost edinmek(Uludağ 1977:532)”. “Tevelli(birini dost edinme) (Develioğlu 1997:1101)”.

Gâfil isen dinle nutkum mihneti zevk eyleyüb,
Kıl tevellâ ehl-i beyte şâd-mân ol bul rehâ.
Dîvân-ı Kadîmî Baba (895b)

Teberrâ: “Teberrâ (uzaklaşma , uzak durma, çekilme) (Develioğlu 1997:1047)”. “Ehl-i Beyti sevmeyenlerden yüz çevirmek (Uludağ 1977:532)”.

Tevellâdan, teberrâdan haber-dâr isen ey ‘âşık,
Basîret gözün açılır sana her sır olur ‘ayân.
Semâ’î-Kadîmî Baba(793b)

Ümmü'l-Kitâb: “Ümm (ana, anne), Kitab (kitap). Ku'ân-ı Kerim (Develioğlu 1977:1127-522)”.
Kaş ü göze hem kiprik işte Fâtıma ümmü'l-kitâb
Bilmeyenler âdemi oldu bu gün şeytân-ı hakk
Divân-ı Türâbî-i Sâni(709b)

2.BÖLÜM

METİNLER

-1-

Mersiye-i ‘Abd

[Mu’allim Feyzi Merhûmundur]

(- - .)(- . - -) (- . - -) (. - -)

[702a]

‘Arz eyle yâ Muhammed ey pâdişâh-ı levlâk
Mânend-i zât-ı âkdes ol sen dahi el-menak
Oğlun Hüseyin’e nitdi gör bu gürûh-ı nâ-pâk
Nefrîn ola bu kavm-i şerm ü bî-hayâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Ey ceddî ser-efrâz nûreyn-i münîreyn
Bir başka hâle girmiş dünyâda nûr-ı ‘ayneyn
Duş u mübârekinde gezdirdiğin Hüseyin
Başı kesildi geçdi ser nîze-i cefâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Maktûl olan eğerçi mazlûm-ı ‘itretindir
Leb-teşne zülâl divâr-ı hazretindir
Var kâtilin de seyr it kim kendi ümmetindir
La’net bu nâ-kesân-ı bî-rahm ü bî-vefâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Söyler kelâm-ı hakkı bâtil gürûh işitmez
Gitdikleri tarîke küfr ü mecûs gitmez
İslâma bu cefâyı kâfir de olsa itmez
Müslim diyemez âslâ bu kavm-i eşkiyâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Kur’ân idüb tilâvet tahâyı öldürürler
Katl eyleyüb imâmı yasîn iderler ezber
Al kanlara boyandı dürdâne-i peyâmîr
Bak ne sitemler oldu evlâd-ı heletaya[?]
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Nerede Yahûdilerden bu zülmü gördü ‘abâ

Firavn'dan bu gadri görmüş değildi Musâ
Kimdir Hüseyin'e benzer olsun Muhammed-âsâ
Bu cehliyân elinde üftâde bin belâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

'Aşk olsun ol kûy-ı şehîd-i vefâya el-hak
Al kanı ile vir di ruhsâr-ı 'aşka revnak
Meydân-ı pâk-i 'aşkda başı kesildi nâ-hak
Tâ meşk ola bu 'aşk 'uşşâk-ı mübtelâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Bezm-i eletsin olmuş ser-mest-i câm-ı 'aşkı
Halka lisân-ı hakdan söyler kelâm-ı 'aşkı
Teşrif için kûdûm-ı pâk-ı makâm-ı 'aşkı
Baş elinde girdi dergâh-ı kibriyâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Feryâd ü cünbişinden ey rûz-ı gâr-ı mihnet
Söndü çerâğ-ı imân soldu gül-i risâlet
Sayd oldu ker-kesâna 'ankâ-yı kan-ı vahdet
Dâm-ı kafâya düşdü simurg-ı 'arz-ı pâye
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya
[703a]

Ol şâha eyledikce her dem hücûm leşker
Ok üzere ok vururlar hançerler üstüne hançer
Meydânda şehîd açmış tâvûs-ı 'arşa benzer
Hayf ol gurûb-ı esîr-i ferhunde pür-hümâyâ
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Bir hadde irdi zahm-ı şimşîr ü tîr ü nîze
Kim olmuş ol garîbin â'zâsı rîze rîze
Âgûş-i 'izzetinde bak beslenen 'azîze
Bir merhamet iden yok mahbûb-ı mürtezâyâ
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Eyvâh bu işden eğer zehrâ olursa âgâh
Eyler hicân-ı kuds-i ma'rûz-ı şu'le-i âh
Bir na'ra ile sarsar hep kâ'inâtı bi'l-lah
Mazlûmenin bu âhı âteş saçar semâyâ
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Divân-ı intikâma geldikde işbu ümmet
Ol-dem olur hüveydâ âteş-feşân-ı kıyâmet
Kimden umar şefâ'at kimden arar melâmet
Kim ki eziyet eyler peygamber-i hüdâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya

Ey 'arş-ı tâc-dârî ve'y meselde sade i suvârı
Mahrûm-i lütfun itme bu **Abd**-i gam-güsârı
Feyz-i şefâ'atinle güldür o eşk-bârı
Geldikde rûz-ı mahşer divân-ı kibriyâya
Hüseyin düşdü atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir sultân-ı enbiyâya
[702a-703a]

-2-

Destân-ı ‘Abdî
“Güzeller Destânı”

[795b]

Güzeller medhini ideyim gazel,
Eğlenir ehîbbâ def’-i bâr olur.
Her milletde vardır hesâbsız güzel,
Hepsi de bir dürlü safâ-dâr olur.

Çingâne güzeli olmaz pek beyâz,
Ammâ yanık olur, ider cilve-sâz.
Kadehler doldurub ider nağme sâz,
‘Andelîb misâli dem-güzâr olur.

Ermenî güzeli başında şâne,
Dizilmiş püskürme benler gerdâne,
Hüsn ü endâmına yokdur bahâne,
Ammâ ki, pek çabuk ihtiyâr olur.

Rûm güzeli meşhûr kadîmden beri,
Çirkin dahi olsa, görünür peri.
Bülbül gibi söyler nâzîkdir dili,
Gâyet zarîfâne hem kibâr olur.

Yehûdi güzeli olsa da dilber,
Görünür rûyunda bir samuk eser.
Bin güzel içinde kendin belli ider,
Dikkatle göz baksa tevbe-kâr olur.

İstanbul güzeli nâzîk-i dil-rübâ,
Giydiği rübâlar hep zarîf rubâ,
Yüzüne bakılmaz hîç doya doya,
O da gâyet cilve-kâr olur.

‘Arabın güzeli söylemez sanma,
Dişleri incidir bir fidân yosma.
Emsâlinde eşi yokdur ammâ,
Beyâzı görünce şerm-sâr olur.

Rumili güzeli söz yok eline,
Saçları uzatır yarı beline.
Bayılır ‘âşıklar tutî diline,
Çok söyleyişinde bir etvâr olur.

‘Acemin güzeli benzer nergîse,
Elâ göz, hilâl kaş, bir şûh pâkize.
Medhi için lisân virir dilsizce,
Leb-i revâmı ‘aynı ber-güzâr olur.

Türkmenin güzeli gezer pür-edâ,
Deve katarıyla geniş yaylada,
Bulub nev-bahârı her bir obada,
Türlü çiçeklerden reng-vâr olur.

Köylünün güzeli belinde şalı,
Çiçeklere urur yanağı, alı,
Ne çâre günden yanar cemâli,
Bir ipek eninde bir şalvâr olur.

Anadolu güzeli bir perî ‘ayâr,
Evine sâdıkdır hem de pek kibâr.
Açub da ağzını eylese güftâr,
Şu cihânda ana az uyar olur.

Tatarın güzeli hiç solmaz rengi,
Yassıdır cemâli, yüskürme benli,
Çalışkanlıkda bulunmaz dengi,
Ve hem de erine sâdik yâr olur.

Çerkes güzeli gâyet enderdir,
Boy uzun, bel ince, kaşlar kemândır,
Sanırsın cemâli mâh-ı tâbândır,
Melekler gökden senâ-kâr olur.

Fransız güzeli olur pür-edâ,
Her ay icad ider bir yeni moda.
Süsüne bakanlar ider cân fedâ,
Emsâli bulunmaz hüner-dâr olur.

Osmanlı güzeli melekden kalmaz,
Kaşları hilâl, gözleri yıldızdan kalmaz.
Ten kar beyâz, yanak gülden fark olmaz,
Pek sıkıca bakan sevdâ-kâr olur.

Ey ‘*Abdî* halk itmiş cümlesin hüdâ,
Medhinden âcizdir âşıklar gedâ.
Ne kadar güzelle dolsa şu dünyâ,
Encâmı sararub târ ü mâr olur.

[795b]

-3-

Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[767b]

Zâtımız anlayalı fazl-ı hüda şeklinde
‘Ârifâne gezeriz ehl-i fenâ şeklinde

Hor bakma gözün aç bizlere nazara eyle
Gör ki sultânlar olurmuş fukarâ şeklinde

Kutb-ı afâk-ı ricâlullah Hızır ü İlyâs
Ekserîsi görünürler budâlâ şeklinde

Gün gibi kalbini pür-nûr idegör ey zâhid
Nûr-ı hakdan görünen ârz ü semâ şeklinde

Nerdedir mihri gözet katre-i bahri seyr it
Hayder’i gör ki esîr-i nokta-i bâ şeklinde

Ahmedî ‘aşk-ı ilahîdir iki ‘âlemde
Nev-be-nev cilve kılan şâh-ı gedâ şeklinde
[767b]

-4-

Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[767b]

Varımı ben dosta virdim hân-mânım kalmadı
Cümlesinden el yudum pes dü-cihânım kalmadı

Çünkü fazlullah irişdi beni çekdi kendüye
Açdı gönlüm gözün ayrık gümânım kalmadı

Evliyânın himmeti yakdı beni kül eyledi
Safiyim buldum safâdan çün gümânım kalmadı

Ahmedî dir ki ilahî sana şükrüm ol dürür
Hamdülillah ‘aşk-ı hakdan gayrî varım kalmadı
[767b]

-5-

Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[767a]

Getür abdâl cur'a-dânı yine hayrân olalım
Mülk-i esrâra irüb 'âleme sultân olalım

Tâlibâ hem-yâr isen beri gel kesreti ko
Bu hicâb terkini ref' idüb cân olalım

Hırka-i tâc ile tesbîh 'abâ ile âsâ
'Âşıkâ yâri gerekdir yürü 'uryân olalım

'Âlem-i vahdete gel 'âşık isen gayrîyi ko
Kâfirin küfrü olup mü'mine imân olalım

Da'vâ-yı zühdü ko zâhid beri gel cân virelim
Mürd-i ma'nâ olupen sâhib-i meydân olalım
[767b]

Mantkü't-Tayr okuyub mûr ile sohbet idelim
Âl-i Hayder olupen mülke Süleymân olalım

Ahmedî terk idüben iki 'âlem lezzetini
Bağ-ı vahdetde bu gün hoş ilhân olalım
[767a-767b]

-6-

Nefes-i Ahmed Sarbân Baba
Gaygusuz

[767b]

'Âriflerin 'irfânı var
İki cihândan ilerü
'Âşıkların meydânı var
Kevn ü mekândan ilerü

Her birinin bir hâli var
Yollu bulunca yolu var
Gerçeklerin beyânı var
Vasf-ı beyândan ilerü

Her hâlin bir lisânı var
Bir cânı içre bin cânı var
Ma'sûkların nişânı var
Nâm ü nişândan ilerü

Her zamânın bir assı var
Anınladır gün ü karar
Tâlib isen isteyi var
Menzil yok andan ilerü

Gaygûsuz ebrâr-ı velîdir
Sözleri gerçek delîdir
Cümle hâl insân hâlidir
Ne var insândan ilerü

[767b]

-7-

Dîvân-ı Ahmed Sarbân Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[766b]

‘Ârif ol mürşide ir zâtını ‘irfân idegör
Başın alub eşiğine cânını kurbân idegör
Katre isen bahre iriş kendini ‘ummân idegör
Kul iken var özünü ‘âleme sultân idegör
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Şekl-i insân görinüb ma’nide hayvân yürüyen
Sûreti cânlı gibi sîreti bî-cân yürüyen
Baş açık yâln ayak çıplak ‘uryân yürüyen
Anlayub kendi özün vâlih-i hayrân yürüyen
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Beyhûde yerlere ‘ömrini sakın itme telef
Bende-i âl-i ‘abânın bu dürür fi’l-i selef
Âdem ol ki disünler sana ol hayr ü halef
Benliği terk idegör tâ ki bula rûh-ı şeref
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Aldadır hırs ü hevâ nefsine garrâlığı ko
Aslını bil bu delî dîvâne-i rüsvâlığı
Âdem ol ... girü sen yürü şeydâlığı ko
‘Aklını başına der fikr idüb â’mâlığı ko
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör
[767a]

Hâlıkın ma’rifetini hâsıl iden buldu kemâl

Ondur insân-ı mükemmel ana yokdur kîl ü kâl
Benliği terk idegör tâ bulasın sen de visâl
Yokdurür sonu ucu zerre kadar ‘izze mecâl
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Gamd ü şikr ile hüdâya virilen ni’mete bak
Seni tanrım idüben eylediği ‘izzete bak
Gâfil isen berî gel sana gelen devlete bak
O kerîm-i keremin lütfunu gör hikmete bak
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Enbiyâ gitdiği izi izle dergâha ulaş
Evliyâ tahtına ser-çeşme olan şâha ulaş
Men-‘arefe sırrını duy ‘arifibillaha ulaş
Nefsini anla muhakkak dahi Allah’a ulaş
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Sens eni sanma tehî ‘âleme kübrâsın sen
Dünyede eşref olan mazhar-ı esmâsın sen
Ma’nîde âdem isen ‘arş-ı mu’allâsın sen
Yerde gökde ne ki var cümleden â’lâsın sen
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

Ahmedî gayrî koyub kendine âl-i nazar it
Mürşid-i kâmile ir nâmını bir gerçek er it
Hasb-ı hâlini hemân bir söz ile muhtasar it
Keşf-i esrâr-ı ilahî idüben bir hüner it
Gâfil olma gözün aç sen seni insân idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenini cân idegör

[767a]

-8-

Dîvân-ı ‘Ali Nâcî Baba

[714a]

On İki İmâm Medhiyesi

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

Muktedâ-yı ehl-i imânın ‘Aliye’l-Murtezâ
Nâmı şâh-ı evliyâdır kendisi şîr-i hüdü

Pîş-vâmız sebt-i zî-şân-ı resûl-i kibriyâ
Seyidim şâhim Hasan şâhim Hüseyin-i Kerbelâ

Nesl-i pâkin bâ’is-i te’bîdi Zeyne’l-‘abidîn
Oldu bâ-fermân-ı âlü’l-âl-i rabbü’l-‘âlemîn

[714a]

Hazret-i Bâkır kemâlin ‘ilmin ârâm-gâhıdır
Hikmetin ‘irfânın esrâr-ı güzellik şâhıdır

Sâhib-i mezheb İmâm Ca’fer’in hayrânıyız
Biz onun şehir-âhına girmiş kûlu kurbânıyız

Şefkatin timsâl-i müstesnâsı Kâzm’la Rızâ
Dürlü hikmet ma’rifet onlardan oldu rev-nümâ

Nahl-i gül-zâr-ı imâmetdir Takî şâhim Nakî
Geldi onlardan artık ‘âleme bir muttakî

‘Askerî’nin ni’met-i irşâdı boldur ümmete
Muntazırdır rûhumuz Mehdî-i sâhib-i himmet

[714a-714b]

-9-

Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba

Na’t-ı Resûl

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[735a]

Âdemiyyet zülmetin dalmışdı tâ â’ mâkına
Sen yetişdin nûr saçdın ‘âlemin âfâkına
Ümmetin kayd-ı esâretten çıkub ıtlâkına
Bâ’is olmuşdur zuhûrun yâ Muhammed Mustafâ

Kürfi imâna çevirdin şirki vahdâniyete
Feyz-i ilhâm-ı risâletdir ki ‘akl ü hikmete
Rehber oldu doğruyu gösterdi insâniyete
Mahz-ı ni’metdir huzun yâ Muhammed Mustafâ

Zât-ı kudsiyet-penâhın gelmeseydi ‘âleme
Gark olurdu kâ’inât âmânsız bir mâteme
Belki de ‘âlem bir mefhûm-ı mâ-lâ-.....[?]
Râm olup kurbân giderdi yâ resûl-i Kibriyâ

Öyle ‘ulvîsin ki gölgen in’itâf itmiş yere
Câ’iz olmaz benzedicek âfitâb-ı envere
Bir güneş hattâ nedir ki nisbeten peygambere
Cümle ‘âlem hürmeten icâd olunmuşdur sana

Sen o kudretsin ki anî bir işâretle kamer
Parçalanmış emrine itmişdi teslîm-i kader
Mu’cizâtınla bütün dünyâyâ virdin zîb ü fer
Kapladı âfâkı nûrun ya Muhammed Mustafâ

Var mı Kurân-ı ‘Azîmü’ş-Şâna karşı bir eser
Yer yüzünde kim onun bir satrını tanzîr ider
Nerde da’vâ-yı belâgatle gezenler neredeler?
Nutk-i hakka masdar olmuşdur dehân-ı Mustafâ

Hangi seviye ‘âzim olsan bir sahâb-ı sâye-dâr
Semt-i re’sinden uzaklaşmaz sana bâlin açar
Hizmet-i kudsiyene â’yân ü eşyâ cân atar
Çünkü sensin bâ’is-i icâd ü eflâk-i semâ

Doğduğın an mukaddesde kapanmışdı yere
Ka’bede mevcûd olan putlar düşün birden yere
Hâdise endîşe salmışdı bütün müşriklere
Dürlü tefsîre yol açmışdı bu tertîb-i kazâ

Bir alây kâfir fenâ niyetle bir gün sardılar
Dört cenâhdan sa’âdet-hâneni fecre kadar
Sen giderken cümlesi âmâke hâbe vardılar
Hepsine kıldın biraz toprakla irâs-ı ‘amâ’

‘İlmi zât-ı hakdan aldın hangi râhibler sana
Gösterir tadrîs için bir nebze meyl-i ictirâ
Münkeşifdir zâtına her dürlü esrâr-ı hüdâ
Sen bir ümmîsin ki nâmın hâce-i her dü-serâ

Gazvelerde ön safi teşkîl iderdi kavsiyan
Ma’nevî maddî bütün kuvvetleri bî-imtinân
Emrine münkâd kılmışdı hüdâ-yı müste’ân
Her teşebbüsde olurdu gâlibiyet rev-nümâ

Cümle ‘âlem yek-zebân olsa yine imkân yok

Vasfını temhîde kâfi lafz-ı istihsân yok
Hâsılı zâtın gibi peygamber-i zî-şân yok
Fahr ider tahsînle enbiyâ vü evliyâ
[735b]

Şöyle nutk itdi bana ma'nâda bir rûh-i âsîl
Hazret-i peygambere rûhen olursan muttasıl
Ben bu tebşîrâta karşı büsbütün kaldım hacîl
Haddimin fevkinde bir rütbeyle buldum i'tilâ

Hâk-i pâyinden ufak bir zerre olsam da yeter
Bence bu bir mazhariyettir ki 'âlemlere değer
Geçmesin *Nâcî* kûlundan olsa da bir derbeder
Her zamân eyler yolunda sıdkla bin cân fedâ

-10-

Nefes-i Mesnevî'den
Hak ve Hakîkate Dâ'ir
'Ali Nâcî Baba Tarafından Gönderilmiştir
[753b]

Hîle ile bir ağa
Şeytânı bir tuzağa

Birisi bir kuşcağız
Düşürmüşdü ay ansız

Kuş ona şöyle didi
Amân Hâce Efendi

Şimdiye dek düpe düz
Nîce koyun var öküz

Göçürtdün sen gövdeye
Ne inek ne deveye

Bakmadın kurbân itdin
Doğrusı çok kan itdin

Onlarla da doymadın
Üste bir şey koymadın

Benimle de doymazsın
Yersen bir şey doymazsın

Sahibsen mutlu câna
Beni bırak da sana

Üç nasîhat vireyim
Seni mes'ûd ideyim

Bakalım abdâl mıyım
Yoksa 'akıllı mıyım

Birinci öğüdümü
Patlama da ödümü

Elindekin vireyim
Selâmeye ireyim

İkinci nasîhatimi
Eyi yüreği çok kan

Fakat 'akıllı adam
'Arz idelim bi't-tamân

Öküzün dâmından
Kurtula gör gamından

Pendin üçüncüsü
Ya'ni sonuncısı

Bir ağacın üst dalından
Söyleyim de ferahlan

Bahtın bu üç öğüdle
Eyileşir bak dinle

Birinci öğüdde olmayacak sözlere
Sakın inanma göz köre

Kim söylerse smylesin
Kendi desin dinlesin

Bunu didi adama
Pırpır didi uçdu dama

İkinci öğüd geçip gitmiş bir şey'e
Sen sen ol gam yime

Fevt itdin mi fırsatı
Kaçırdın mı ni'meti

Acıklanma boş yere
Kalbine salma yere

Dikkat hem sözüme
Şu küçük bedenime

Bak ki orda ne var
Muntazam bir inci var

Sikleti tâm on dirhem
Eşi var mıdır bilmem

Değerine bahâ yok
Zamdın doğrusı çok

Sen de oğullarında
Hemân şuracıkda

İrirdiniz devlete
Büyük bir sa'âdete

İnci senin hakkındı
Hem de sana lâyıkdı

Kısmetin değil imiş
Başkasına nasîbmiş

Ne yapayım kaçırdın
Kaz incini batırdın

[754a

Doğururken bir kadın
Sancılanub bir kadın

Nasıl â'lâ iderse
Kıvrانub ter dökerse

Avadam başladı
Yükseltmeğe feryâdı

Vâveylâlar eyvâhlar
Tutdu etrâfi âhlar

Adam kalmışdı bî-hûş
Ceddi bir tur alan kuş

Geçmiş gitmiş şey için
Hayflanmak da niçin?

Madâm ki geçdi gitdi

Avâyiş demek ki bitdi

Gam yimenin ma'nâsı
Var mı bunun dahâsı

Sağır mısın nesin sen?
Öğüdümü yaneden

Anlamadın 'acabâ
Sonra bir de ben sana

Sapıklığa düşme hâ
Dimedim mi bedelâ

Kendim bile üç dirhem
Görürsün ki gelmem

Nasıl olur da içimde
On dirhemlik bir mâtde

Bulunur be arslânım
Doğrusı pek hayrânım

Senin anlayışına
İşi sağlayışına

Adam kendine gelmedi
Haydi bakalım didi

Üçüncü öğüdü vir
Bana belki o yeter

Kuş didi hâh hâh hâh
İkisini mâşâ-allah

Pek tutdun bir o kaldı
Zekân 'aklımı aldı

Uykuya dalmışsın
Pek bilgisiz kalmışsın

Sana öğüd virilmez
Çorâk yerler ekilmez

Emek ber-hevâ olur
Büsbütün hebâ olur

Abdâllık bilgisizlik

Boyuna ilgisizlik

Bir yırtıktır ki ona
Uydurmak olmaz yama

Ey öğüdümü sen ona
Hikmet tohumu pek saçma

[753b-754a]

-11-

Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[751a]

Velîlerin velîsi peygamberin vasîsi
Garîblerin enîsi Ebû Hasen-i Murtezâ

Mü’minlere cemâlin münkişlere celâlin
Câhillere kemâlin haşyet virir dâ’imâ

Sahâda bî-nazîrsin her sahada dest-gîrsin
Sen en büyük emîrsin hükmüdedir berâyâ

Vücûdun nev-lâmi’ her güzelliği câmi’
Bahş itmiş ol sâni’ mehâsini hep sana

Dünyâyâ aldanmadık mâl adını anmadık
Kimseyi kıskanmadık her şey’i kıldık fedâ

Dârâta i’tibârın yok meyl-i iştihârın
Zevkin bütün medârın bu kûşe-i inzivâ

Fakrınla müftehirdik halfeydin fakîrdin
Oldığı gibi bilirdin ne hâldedir bu dünyâ

[751b]

Sen yemedin yedirdin giymedin giydirdin
Hû eyvâllah didirdin ‘âşıklara ser-â-pâ

Kim uğrasa bî-dâda yetişdin imdâda
Seni getirsün yâda el virir bu ilticâ

Ümmete hizmetlerin hesâbsız rahmetlerin
Nîce bin külfetlerin bilinmedi vâ hayfâ!

Dünyâda müzâheret gösterdiğin şu ümmet
Yine bekler şefâ’at yâ ‘Aliye’l-Murtezâ

‘İlmin koca bir ‘ummân görüş ufkun bi-gerân

Hayrânındır ins ü cân bu ne hâl ne kibriyâ?

Muhammed'e Allah'a nezd-i 'âlem-penâha
Yol sendendir dergâha 'âşıklara es-salâ

Şîr-i Hüdâ Murtezâ Cibrîl'den geldi nidâ
Tevcîh olundu sana kerîme-i fetâ

Şâh-ı velâyet-i dile nutf ile tavsîf eyle
Kâbil olur mu kelime kes sesini

Sükûtun altûn yeri burası hep ser-serî
Ne söylersen hep geri kısır lafz ü me'vâda

Rûh-ı çeşm-i 'Alî ondan kerem müncelî
Olmakdadır ezel bî-siklet ü bî-iktifâ

Haddim değil yâ 'Ali yâ veliyyü'l-mevâlî
Tavsîf-i kadr-i 'âlî senden 'afv senden 'atâ

Karıncaı "Süleymân" 'afv itdi 'atâsından
Şâhım "Alî"den ihsân ummak sayılmaz hatâ

Eyâ şihnetü'l Necef gülbenk olmak ne şeref
Budur en 'âlî hedef *Nâcî* için bî-riyâ
[751a-751b]

-12-

Nefes-i 'Ali Nâcî Baba
[765b]

Bir nazar it kâ'inâta
Beyyinât ü mübhemâta
Leysi gayrullah şey en
Hâkim olsun sânihâta

Semm-i vechullaha râm ol
Mazhar-ı feyz-i tamâm ol
Rû'yet-i dîdâr-ı hakla
Nâ'il-i ahkâ-yı kâm ol

Mesned-i sıdk ü safâdır
Râz-ı dâr-ı mustafa'adır
Hazret-i Şâh-ı velâyet
Şübhesiz zât-ı hüdâdır

Bir hakîkat-i müncelîdir

Fâş iden Bektâş-ı Velîdir
Zât-ı hakkın nâm-ı zuhûru
Mustafa ile ‘Alî’dir

Her vechden her makâmda
Dürlü dürlü şekl ü nâmda
‘Arz-ı dîdâr eyleyen hep
Murtezâdır vasf-ı tâmda

Ey olan bu sırra âgâh
Ketm-i râz it kılma ifşâ
Söyleyen *Nâcî* değildir
İntekullah intekullah

[765b]

-13-

Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba
Hak ve Hakîkate Dâ’ir
(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[734a]

Peygamberimiz efendimiz ashâbıyla birlikde
Bir gün berây-ı sohbet gidiyordu mescide

Kokmuş bir kelb lâşesi önlerinde belirdi
Hemân hepsi tiksiniüp başlarını çevirdi

Burun deliklerini tıkadılar hep birden
Fenâ kokuyor deyüp ögürdiler sinirden

Fakat peygamberimiz ‘ibretle bakub lâşeye
Ne güzel dişleri var bakın ... bu şeb

Hayır yatarmış köpekde güzellikler arayan
Haslet-i mümtâzeye hayrân olmaz mı insân

Ders virmek istemişdi ümmetine Muhammed
Bundan hisse alana anlayana ne devlet

Onun için her şey’e iyi gözle bakmayı
Bektâşîlik emr ider bu benliği bırakmayı

İyi olan dâ’imâ iyi taraftan görür
Kendisi ma’ mûr olan halkı âbâdân görür

[734a]

-14-

Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba

[743b]

‘Ali’nin Kevser sundığı yerde
Pîr Hünkâr’ın bulunduğu yerde
Cânlar sohbeti olunduğı yerde
Dermân bulunmaz olur mu derde

Derdinin devâsı bir “Eyvâllah”dır
Ferâgat sultânı Hazret-i Şâh’dır
Ona uymayan Yezîd-i bi’l-İlahdır
La’nete hedeftif kadar şâm ü seherde

İnsân ser-â-pâ kâbiliyetdir
Kötülük onda gizli ‘illetdir
Eyi olmak ne büyük devletdir
Muhayyer iken hayr ile şerde

Benlik kasrını yıkdım da virdim
Kendi kendimle vuslata irdim
Nâcî özümü özüme virdim
Kalmadı arada gayrî perde

[743b]

-15-

Destân-ı ‘Ali Nâcî Baba

[794b]

Fâre bir gün kılâğuz olmağa kalkar deveye,
Râstlayınca yolu ammâ küçücük bir dereye.
Başlar “İmdâd” deyüb ağlamaya, titremeye,
Kaygûsuz yolcu kulak asmadı bu velveleye.

Bir adım atsam eğer ben ileri, mahv olurum,
‘Aklımı, fikrimi tarâc idiyor âh bu durum.
Kurnâz ey heybeti ‘âlemde minnedsiz sultânım,
Emr idersen ebediyen sana divân dururum.

Diye yalvardı sıçân ağladı, âh ü vâh itdi,
Merhametli, mütevâzî’ deve yallah itdi.
Hörgücünde yer alan fâreyi aldı gitdi,
Hadise böylece ‘ibret bir oyunla bilindi.

Fâre tıynetli, tüfeylî geçinen ba’zıları,
Hak yolun rehberi nâmıyla atılmış idi.

Her çeşîd hileyi, şeytânlara lâyük hüneri,
Kullanub haylîce ma'sûmu kaçırmış içeri.

Ben makâm sâhibiyim gel seni irşâd ideyim,
Yâvesi ortalığa bâdî-i idlâl oluyor.
Lâ-'akal terk-i edebdir bu sözün ma'nâsı,
Bu kadar cür'ete insân şaşırub lâl oluyor.

Nice saf-dil kişi gördüm bu şakî zümresine,
Gözleri bağılı musırrân takılırlar pişîne.
Fazl ü irfânına mı hâsılı bilmem nesine,
'Âşık olmuş meğer onlar keçinin âhfeşine.

Kendisi terbiyeye, himmet bi'z-zât muhtâc,
Her bakımdan kafâ bomboş gözü aç mi'desi aç.
Elde itmiş neredense başına bir koca tâc,
Varsa aklın bu külâhçı herîfe virme harâc.

Ma'nevî kudreti hâ'iz olan insân çekilir,
Bir kenâre kulak asmaz, feleğin gerdişine.
Seyr ider kendi semâsında karışmaz işine,
Kimsenin handesine, giryesine nâlišine.

Bir çobandır bakarsın okuyub yazması yok,
Kimseye minneti yok, tâ ezelden gözü tok.
Zâhiren cehl ile puyân görünür aslında,
Halbu ki, 'ilm-i yakîn hel-i kitâb sözü çok.

Kahvede nârgileyi perde idinmiş kimisi,
Sîretde yok giyecek bir buçuk arşûn dîmîsi.
Halbu ki hak tasarruf elinin altında,
Gökde tayyâreleri, bahr-i muhîtte gemisi.

'Asrın icâbına uygun görünür bazıları,
Her bakımdan mütekâmil, törede çok ileri.
Herkesin sevgilisi, başda gelen mu'teberi,
Böylesinden çatabildinse alırsın haberi.

Manevî saltanat erbâbı kolay geçmez ele,
Tâ ki, Allah kerem ü lütfu ile râst getire.
Mâ-melek nâmına her şey'i fedâ it **Nâcî**,
Böyle bir devlet için nefes durma yinele.

[794b]

-16-

Nefes-'Ali Nâcî Baba

Hak ve Hakîkate Dâ'ir
"Mesnevî'den"
(- . - -) (- . -)

[754a]]

Mecnûn binmiş deveye
Kim bilir tâ nereye

Gidiyordu ser-gerdân
'Akli fikri perişân

Yola çıkdı Leylâ'yı
O duhter-i zîbâyı

Önünde diz çökecek
Kanlı yaşlar dökecek

Mecnûn güzel Leylâ'ya
Deve şirîn yavruya

'Âşık idi yoldâşlar
Karâ sevdâlı başlar

Leylâ çok ileride
Yavru haylî geride

Mecnûn dalub gitdi mi?
Yuları gevşendi mi?

Deve anlıyor işi
Çeviriyor gidişi

Geri geri kaçıyor
Ağzı köpük saçıyor

Kavuşacak yavruya
Sevecek doya doya

Mecnûn yol alamıyor
Fersah fersah dönüyor

Hep gerisin geriye
Pişmandı bir seviye

Şu pek aksi hayvânla
Neden çıkmışdı yola

Bu gidişle kavuşmak
Hayâl olurdu ancak

‘Akîm kaldı teşebbüs
Deve mecnûn Mecnûn kûs

Ayrıldılar ‘akîbet
Sona irdi hikâyet

Eyi seç yoldâşlığı
Seçemezsen eşini

Bilemezsin işi
Tâli’in de ...

Bırak artık râhat yok
Sana burda elem çok

[754a]

-17-

Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba

[754b]

Asılları belirsiz
Meydân açan edebsize
La’net olsun ile’l-ebed
Er oğlu er gerek bize

Meydân ‘Ali meydânıdır
Dîvân ‘Ali dîvânıdır
Erkân ‘Ali erkânıdır
İhvân olan gelsün bize

Yol bozuldu gidiş ber-bâd
Dünki çırâk bu gün üstâd
Pîçdir ondan gelen evlâd
Baba meşrû’ değil ise

Nâcî Baykâl pîrim oğlu
Şaşma sakın doğru yolu
Kadîmî’ye sun bir dolu
Huzûrunda var niyâza

[754b]

-18-

Nefes-i ‘Alî Nâcî Baba

(. - . -) (. - . -) (. - . -)

[740a]

Birlik makâmı kuruldu bu gün
Hak Muhammed ‘Ali birdir eyvâllah

Kurulsun evinizde Allah’dan düğün
Varılsun vahdete Allah eyvâllah

Erenler yolundan bir nişân gelmedi
Dervîş kûllarını tanrı pek sevdi

Hû çeküb bu yola baş koyanda
Hak Muhammed ‘Ali birdir eyvâllah

Çekilen çileler Allah içündür
Karanlık yollarda çiçek açdırır

Dervîşin çilesi biçim biçimdir
Gelin varın vahdete Allah eyvâllah

İçinden hû çekenler yolunu bulur
Bu yola baş koyan Allah’a kûldur

Nâzenîn yolunda yollar bir olur
Hak Muhammed ‘Ali birdir eyvâllah

Bir rû’yâ görür ‘ayândır ammâ
Gafletde bulundum seçemedim ben

Erenler sözünde hikmet bol ammâ
Gaflet uykusundan geçemedim ben
[740a]

-19-

Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba
Şâh-ı Velâyete Mehdiye
(- - .) (. - - -) (. - -)

[736a]

Kudsiyetinden her dem meded-hâh
Olmakla şâd-ı handânım ey mâh
Sensin şefî’im her yerde her gâh
‘el-hamdülillahüş-şükrullah

Pek çok kusûrum noksânlarım var
Ta’ dâda gelmez ‘isyânlarım var

Her şey'e rağmen şükranlarım var
'el-hamdülillah eş-şükrullah

Sûret ü sîret-i yeksân özümde
Vahdet ü kesret-i sîman gözümde
Sarî hüviyet her cüz'ümde
'el-hamdülillah eş-şükrullah

Ölmek arzdır bizler kadîmiz
Maddî bakmadan gerçi 'adîmiz
Yokken de âmma biz mesnedimiz
'el-hamdülillah eş-şükrullah

Nâcî kûlundur evvel ü âhir
Muhtâc-ı feyz ü lütf ü 'atâdır
Şâhım 'alâkam ancak sanadır
'el-hamdülillah eş-şükrullah
[736a]

-20-

Nefes-i 'Ali Nâcî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[730a]

Mesnevî-Hak ve Hakîkate Dâ'ir

Ümmet-i Şeyhî Bâyezîd 'aleyhi rahmetullah
Hicâz'a niyyetlenüb olmuşdu 'azm-i râh

Dere tepe dimeden lâ-yenkati' yürüdü
Çekdiği meşakkatden ayakları çürüdü

Her çikiye zahmete onun 'aşkı gâlibdi
Hedefine ulaşmak çünkü ona vâcibdi

Çekdiği artıdıkca zevki muttasıl artıyordu
O kadrini çektiği mihnetle tartıyordu

Bir yandan da kutbunu arıyordu zamânın
Kollayordu izini o sultân-ı cihânın

Uğradığı yerlerde her sınıfdan insânla
Temâs itdi görüşdü basîretle em'ânla

Bir gün bir â'mâ ile nihâyet karşılaştı
İhtiyârsız bir hâlde gidüb ona yanaştı

Â'mâdaki câzibe dağı çeker alırdı
Mukâvemet imkânı solda sıfır kalırdı

Onun kibriyâsına istimdâd ile her insân
Îrâdesiz râm olur firkate hîç varmadan

Â'mâ idi ve lakin basîr idi cân gözü
Ona karşı açıkdı mevcudâtın iç yüzü

Onun ulûluk nûru kaplaşmışdı cihânı
Melekûtu tutmuşdu ser-â-pâ sît ü şânı

Bâyezîd ta'zîm ile eğilüb niyâz itdi
O anda semâvâta güyâ ki pervâz itdi

Gizli her şey'e vâkıf bir biliş ve sezişle
Kutba hitâb eyledi tatlı bir nevâzişle

[730b]

Safâ geldin Bâyezîd kadem getirdin bize
Yolculuğun gâlibâ müteveccih Hicâz'a

Dünyâlıkla nasılsın masraflı yolculuk bu
İki yüz dirhem gümüş koynumda topu topu

Diye cevâb 'arz itdi pîr-i kuds-i nihâde
Sâdır olacak emre kendi kaldı âmâde

Pîr-i rûşenâ-zamîr devâm itdi kelâma
Ka'be eğerçi hakkın bir lütfidir islâma

Fakat kurulduğundan bu ana değin tanrımız
Ona bir kere bile gitmemişdir sanırız

Lâkin bu ma'mûreye bu vücûda bu eve
Tanrıdan başka kimse gelmedi sen nereye?

Ka'be uzak yorulma beni tavâf it yeter
Hakkın ey cömerd kûlu o gümüşü bana vir

Beni gördün ya bil ki hakkı itdin temâşâ
Hak nûrını bende gör sakın itme tehâşâ

Hacc-ı ekber idersin tavâf itmekle beni
Takdîs itmek gerekir Tanrı'nın sırr evini

Bâyezîd o sözleri o güzel nükteleri
Çerez idinüb sakladı öz cânından içeri

Bu yüzden fazîleti kemâl-i haddine sığmadı
Ulûluk mertebesi yüceldikce yüceldi
[730a-730b]

-21-

Mersiye – i ‘Ali Nâcî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[909a]

Girdik yine mâtem ayına hüzn ile mâlî,
Gözden dökülen yaşlar dürr ü lâlî.

Ölsek bîle lâyıık ü becâdır bu uğurda,
Ben az görürüm bizlere bu hüzn ü melâlî.

Gâye vü hedef son derece tehlikeliydi,
Fark itmedi birçokları ma'nâ-yı cidâli.

Mâtem-i sebep şâdî-i evlâd-ı ‘Ali’dir,
Îmânı olan herkese resm-i ezeldir.
[909b]

Sönmez bu âteş haşre kadar hep yanacaktır,
Zîrâ mü’ebbed o eser-i la’net-i hakdır.

Ümmet bu elimâne cinâyetlere her an,
Elbetdeki düşnâm ile karşı koyacaktır.

Ecdâdına, evlâdına nefrîn Yezîd’in,
Kim dirse muhakkak ki şefâ’at bulacaktır.

Feryâdımız inletmede ‘arş-ı melekûtu,
Kahr olsun idenler bu zülm-i ceberrûtu.

Âdâm ile rû-mâl olmağa geldim,
Ey merkadi ‘âşıklara dergâh Hüseyin’im.

Ondan doğacak fâci’ayı sen biliyordun,
Ey merkebi pâ-mâl rezm-i gah Hüseyin’im.

Dîvân-ı kazâdan mı bu hûnîn tecellî,
Ey sırr-ı kadîme olan âgâh Hüseyin’im.

Ey *Nâcî* zâr-ı enînin boşa gitmez,
Feryâd ü girîv-i beşeriyet sona yetmez.
[909a-909b]

-22-

Dîvân-ı Alî Nâcî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[762a]

Eylemeyin yalan dostlığına uyup bozma düzeni
Yol ehlinden ayırd itmek gerekdir yol keseni
Er oğlundan seçmek ister muhakkakzenni
Nâ-hüdâlar düşünmezler ne sizleri ne beni

Geçirmenin yolunu bul bir taraftan deveni
Geçme nâ-merd köprisinden ko aparsın su seni
Sermedik biz postumuzu râst gele bir köşeyi
Nice dek atdan inerek rahvân giden eşine

[762b]

Virmedik biz gönlümüzü hakdan gayrî bir şey'e
Derdli gönül teşne değildir esâsen neş'eye
İnsân oğlu sâde insanlığa gerek baş eğe
Geçme nâ-merd köprisinden ko aparsın su seni

Bakma fenâ tarafından insan isen kimseye
Kokmuş lâşelerde bile güzellikden bir şey'e
Benzeyiş noktası çokdur hak gafletten esirgeye
Erenlerin bâl didiği görülmüşdür sirkeye

Yolumuz en doğru yoldur şaşırma sen nereye
Geçme nâ-merd köprisinden ko aparsın su seni
Kalb-i mü'min erenlerin Ka'besidir yeridir
Ona hülûl idebilen hakikat rehberidir

Gönül hakkın esrâr ile dolu bir defteridir
'Ârif olan ancak okur *Nâcî* öyle biridir
Bir cân vefâ illerinde biliriz yüz geridir
Geçme nâ-merd köprisinden ko aparsın su seni

[762b]

-23-

Hak ve Hakikate Dâ'ir Nasîhat Destânı

Destân-ı 'Ali Nâcî Baba

[797b]

Tedbîri kavî, takdîre bak,
Levh-i kalem hakdır ehak,
Fermânına it intibâk,
Endîşelerden kal ırâk.

Ferdâya kalmaz hâdisât,

Vaktinde berk-endâz olur,
Mevsim gelince yaz olur,
Ber-muktezâ-yı insiyâk.

Ahvâl-i ‘âlem ser-te-ser,
Münkâd-ı ahkâm-ı kader,
Reyince her şey devri der,
Her dürlü te’sîrden uzak.

‘Âlemde olmak ser-firâz,
İnsâna virmez imtiyâz,
Pîçide dâm-ı inkırâz,
Kurtulmaz ondan el ayak.

Geldikce renc-i ıztırâb,
‘Aşk ehli duymaz pîç ü tâb,
Mümkünse ey devlet-me’âb,
Ol Hüsrev-i mâlâ batak

Körden, sağırdan bir sürür,
Taktîre itmez ser-fürû,
Gelmiş ecel rû-be-rû,
Halâ umûr satmaz bunak.
[798a]

Göç vakti geldikde başa,
İster beğ ol, ister paşa,
Vur kendini taşdan taşa,
Te’sîr ider mi gayrî bak.

Tedbîr iderse fâ’ide,
Hiç durma yap bir kâ’ide,
Belki dirler ebede,
Nerdeyse çöl, menzil, konak.

Hükm-i kader uygun düşer,
Arzûya bazen ey püser,
Zahr itme tedbîr bişer,
İtmiş ola teşmîr-i sâk.

Tâli’ dinen tılsımlı kuş,
Ba’zen güler, ba’zen hamûş,
‘Aklın yeterse kütüb uyuş,
Çıksun gönüllerden merâk.

Nâcî bu da bir sır değil,
Kalbinde varsa şübhe sil,
İdrâkimiz kâsır değil,

Hamd ü sipâsa müstehak.
[798a]

-24-

Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî
‘Alî Nâcî Baba’ya Hitâb
(- - .) (- . - .) (. - - .) (- . -)
[741a]

Of çekme sana hû çekmek yaraşır
Hû Allah adı sana başka ne gerek?

Hû ile meydâne gel hû ile seyrâne gel sana yaraşır
‘Aşkın hûdur sana Hak Muhammed ‘Alî gerek

Sıdk ile imân idüb Allah’ı bulasın
‘Aşkın sana ihsândır başka ne gerek?

Sönmesin âteşin nûrdan nûra boyansın
Sen Allah’ı bulansın başka ne gerek?

Pervânesin döndüğün âteş Allah’dır
Hak Muhammed ‘Alî birdir Allah’dır gerçek

Nâcî sözüm sana ise sen de isbât it
Sen Allah’ı bulansın sana başka ne gerek?
[741a]

-25-

Nefes-‘Ali Nâcî Baba
Hak ve Hakîkate Dâ’ir
“Mesnevî’den”
(- . - -) (- . -)
[754b]

‘Âlemde benî beşer
Irmak suyuna benzer

Bulandı mı o yazık
Dibi görünmez artık

Dibi içi dopdolu
Bulandırma o suyu

İnsânı eyi tanı
Havâyâ benzer cânı

Tuzla bir karışdı mı
Örter artık gök damı

Perde olur göstermez
Gök yüzünü göz görmez

Mâni' olur güneşe
Dünyâ döner Habeş'e

Fakat tozu gitdi mi
Temizlenme bitdi mi?

Pek sâf ü parlâk olur
Ortalık ak pâk olur

Bak katre-i nâçize
Aslı olan denize

Karışdı mı bir kere
Hadsiz payânsız yere

Günün harâretinden
Rûz-i gârın şiddetinden

Toprakda sürünmekden
Ezâ cefâ çekmekden

Ebediyyen kurtulur
Huzûra nâ'il olur

Zâhiri nâbüd olur
Gerçi nâ-mevcûd olur

Zâtı aslâ yok olmaz
Çünkü o fenâ bulmaz

Kendine gel hey oğul
Bu şerefi sen de bul

Denizin evcine düşen
Bu 'âlemde kaç savuş

Telef olmakdan korkma
İçine korku sokma

Benlikden çık da kurtul
Câvidânı zevki bul

Gölge ol isteğinle
Sen de gel beni dinle

Gölge yaralanır mı?
Hiç ıztırâb tanır mı?

[754b]

-26-

Koşma-i ‘Ali Nâcî Baba
[756a]

Hülyâ peşinde sakın dolaşıp durma
‘Aklında ne varsa hepsi burda hocâm
Ötede umduğın nefis ziyâfetin
Kurulu sofraları tâ şurda hocâm

Öküüzün omuzunda halâ tutmayı
İstiyorsan bak şu koskoca dünyâyı
Nihâyet anlarsın hanyâyı Konyâ’yı
Hele bir şâpe söyle otur da hocâm

Burası hem cezâ mükâfât yeridir
Hem cennet cehennem ‘urefât yeridir
Kimini sağlamlı kalafât yeridir
Tufâna kalmasun sakın hurde hocam

Hakîkate karşı olma ser-firâz
Eğilmeğe alış kalma yobâz
Minâre eğridir birâz
Çıkanlardan öğren bir sor da hocâm

Çalgıyı sevmiyorsan günâhın kadar
Bedî’î her şey gibi o seni sıkır
İlahî ne mükemmel nağmeler çıkar
Halbu ki kemân ile tanbûr da hocâm

‘İlmi nihâyetsiz vukûfu derîndir
Lâm-elifi yamân mantıkı çetîndir
Zamâne işlerinde hîn oğlu hîndir
Maşâ’allah hem yazar hem okur da hocâm

Şimdi onundur hep eğlence yerleri

Zıplıyor âletinden okuyor terleri
Meydâna çıkıyor bütün hüneleri
Genceldi bu günlerde salhur da hocâm

Sıkmıyor hocâmızı şimdi nedense
Beda'at da'vâsı kaldı dimek 'ayşile
Bakındı çarlistonda nefes nefese
Gelerek kırıyor rekor da hocâm

Cennetin divârı melce' diye
Âşına helâ hazırdı bir zamân yemeye
Bunları unutup şimdi ne demeye
Şampanya beğenmiyor fağfûrda hocâm

Nâcî hasretini çekdi ki günler
İrişdi nihâyete irdi hazenler
Bırakma sakın bunu da füsûnlar
Fırsat bulursa okur da hocâm
[756a]

-27-

Nefes-i 'Ali Nâcî Baba
Hak ve Hakîkate Dâ'ir
"Mesnevî'den"
(- . - -) (- . -)

[755a]

Peyâmbere-i 'âlî-nâm
Musâ 'aleyhis-selâm

Bir gün şöyle bir hitâb
İtdi ey rabbü'l-erbâb

Bir taraftan yaparsın
Neden yine bozarsın

Nîce erler dişiler
Cânlar katan kişiler

Yâr istersen bezersin
Sonra da mahv idersin

Tanrı didi: bu sû'al
Bu tartısız kîl ü kâl

İnkâr yüzünden değil

Çünkü sen öyle gâfil

Patavatsız bir câhil
Olamazsın bunu bil!

Biliyorum nefesine
Onun küstâh sesine

Uyarak sormuyorsun
Kendini koruyorsun

Yoksa hoş görmez seni
İncitirdim ‘âlîni

Gazabıma uğrardın
Sonra da çok ağlardın

Sen hikmetlerimizi
Varlık sırlarımızı

Arayup da öğrenmek
Sonra halka öğretmek

‘Akl ü zekâca geri
Ba’zı hâm kişileri

Olgunlaştırmak için
Bilerek süziyorsun

Su’al-i yarî bilgidir
Haylî mühim ilgidir

Hiç bilmeyen soramaz
Mevzu’larda duramaz

Bilgiden doğar su’âl
Cevâbda da ‘aynı hâl

Nitekim gül ü diken
Kupkuru bir dal iken

Su ve topraktan biter
Çabucak büyür gider

Sapıklığa vuruşda
Doğru yolu buluşda

Bilgiden neş’et ider

Bu hâl dikkate değer

Acı da rutûbetden
Tatlı da rutûbetden

Nasıl ki hâsıl olur
Bir düşün nasıl olur

Nefret ve sevgi dahi
Âşinâlıktan ileri

[755b]

Gelir sıhhati baksana
Sevilen epey gıdâ

Hem kuvvettir insâna
Hem hastalıktan yana

Hakîki ve pek ciddî
Bir sebebdir ebedî

Açmak için bu sırrı
Şöyle buyurdu tanrı

Ey ‘aklı üstün Musâ
Râhat ol çekme tâsa

Gel de cevâbı al
Sona irsün hasb-i hâl

Sen azıcık tohum ek
Bakalım ne bitecek

Anla bunun sırrını
Bekliye dur yarını

Anla da insâfa gel
Açılsun sırr-ı ecel

Tohumu ekdi Musâ
Merâk ile bi’l-hâssa

Nihâyet ekin bitdi
Kemâle de irişdi

Başaklandı güzelce
Yetişmişdi düzgünce

Ele aldı orağı
Biçdi kamayı bucağı

Gâ'ibden bir ses geldi
Kulağına üflendi

Neden eküb besliyor
Yetişince kesiyor

Biçiyorsun yâ Musâ
Musâ didi: Hüdâ râ

Burada dâneler var
Samân da var neler var

Kesiyorum onunçün
Dânecikler kırınmasun

Saman konacak yere
Samânlar da beriye

Yazık olur konursa
Hem karışık olursa

Hikmete uygun olmaz
Anbâr böyle kurulmaz

Mutlaka eleyerek
Ayırd eylemek gerek

Tanrı buyurdu: kimden
Bu bilgiyi aldın sen

Musâ didi: Allah'ım
Biricik penâgâhım

Sen virdin bu temyîzi
Bu idrâk-ı 'azîzi

Kûluna ulû tanrım
Virmezsen ne yaparım

Öyle ise ey Musâ
Sen de bir düşünsen â

Sende olan bir mâtde
Nasıl bulunmaz bende

Halk içinde tertemîz
Ne rûhlar var pâk ‘aziz

Rûhlar da var kararmış
Topraklara bulanmış

Sedeflerin hepsi bir
Elbetdeki değildir

Kiminde inci dolu
Kimi boncukla memlü

Samanlardan buğdâyı
Ayırmışdın yâ hanî

Kötülerden iyiyi
Öylece ayırmayı

Görmek lâzım zarurî
Sen ayrı ‘âlem ayrı

Cihân ü halk-ı ‘âlem
Benim hikmet hazînem

Gizli kalmamak için
Yaratılmışdır bütün

Tanrımızın fermânı
Fermân-ı ‘âlîşânı

Bu oldu en nihâyet
Sen de uyan dikkat it

Ben bir hazîne idim
Hem de gizli hazîne

Bunu duy da ey Musâ
Cevherini kaybetme

‘Akl-ı cüz’î şemsindir
Aydınlığı pek sürmez

Onun kısa ığışığı
Adama yol göstermez

Yol görünsün diye mi
Şimşeğin parladı

Ağla diye buluta
Bir emirdir çakması

‘Akıl şimşeğinizde
Ağlamak için çakar

[Yokluğun varlık için-Ağlamasına yarar]
[755a-755b]

-28-

Hak ve Hakikata Dâ’ir ‘Ali Nâcî Baba’nın Mesnevîsi
Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . -)

[799a]

Nefis emr itdi imâmım yazayım,
Uzayan devr-i sükûnu bozayım,

Zâtındır menba’-ı feyz ü ilhâm,
O ider ‘ukdeleri hall ü tamâm.

Uyku hâli maraz-ı sarîdir,
Cehlimiz mâni’-i huş-yâridir,

Hal-i gafletde olan bî-mâre,
Açılsun hâlık bî-çûr-ı çerâ.

Bize hâkim yine cehl-i mutlak,
Nu mu’amma ne kader de mu’allak,

Lütf idüb hak ve Muhammed ve Ali,
Gülü dersün o güzeller güzeli.

Yolumuz şöyle gülistân olsun,
Her taraf sünbül ü reyhân olsun,

Nûra varmak o zamân mümkün olur,
‘Aşık elbetdeki ma’şûku bulur.

Silindir silsile-i mechulât,
Açılır revzene-i râh-ı necât,

Keşf olur gizli duran mahiyât,
Ruşenâlık kazanır rû-yı hayât.

Ca'fer-i Sâdık ulumuz,
Müntehâdir ona bizzât yolumuz,

İtmeyen mezheb-i 'uşşâka sülûk,
Kalacaktır yarı yolda mütereddin.

Uyulur mu sapa yoldan gidene,
Gasb-ı 'unvân imâmet idene,

İktidaya, iktidâya lâıyk olan,
Her bakımdan cihâne fâ'ik olur.

Âl-i beyt-i Muhammediye midir?
Hanedân-ı nebiyy-i ümmiye midir?

Gâfil olma seçiyorken yolunu,
Tanı artık sağımı ve solunu.

Biri hasmın yoludur, sufyanındır,
Biri peygamber-i 'alişânındır,

Birisi [.....] kavlidir,
Ötesi ravza-i hürrem yoludur.

Gölge ol kendini yok bil ey cân,
Kalmasun şem'a-i havf ü halecân,

Gölgeyi incidemez dünyâda,
Hangi bir kuvvet fevka'l-'âde.

Gölgeye saldıranın 'aklına yûf,
Ona cinnet ile dirler mel'ûf,

Yok peşinde koşuyor insânlar,
Vara kâni' olamazlar anlar.

Hem yokun ardına koştur hem de,
Gel tutul korku ile bin derde,

Korkunun 'âkibeti hep hüsrân,
Yok oluşdan neye korkar insân.

Ölünce içimizde itminân,
Yarımı havf ile bekle insân,

'Aşkî gâlib olanlar Allah'a,
Ehl-i beytle resûlullaha.

Kalmaz endîşesi hîç bir şeyden,
Mazhar-ı emn ü emândır ebeden,

‘Aşk ile şevk ile peygamberinî,
Sevelim tanrının rehberini.

Birdir Allah ve Muhammed ve ‘Ali,
Gizlidir gerçi, bu sırr-ı ezelfî,

Ehline gizlice tevdî’ olunur,
Sadr-ı imânda ne sırlar bulunur.

Hazret-i şâh-ı velâyet kûluyuz,
‘Aşk-ı Hayderle tamâmen doluyuz,

Başka birisi bize nâfîz olamaz,
Onadır secde-i şükrân ü niyâz.

Benliği eyledik üç ‘aşka fedâ,
Sâdıkız ‘ahdimize biz ebedâ,

Zikrimiz hak ve Muhammed ve Ali,
Bunu ilhâm idiyor nûr-ı celî.

Biz bu yolda giderik mes’ûduz,
Sâlik-i şâh-reh-i ma’bûduz,

Her güzelikte erenler ârânır,
‘Âşıkânı onu her yerde tanır.

Nâzenîn en kısa yoldur bilene,
Edeb-i erkân ile doğru gidene,

Sâdelik, yokluk içinde nûra,
Bakınız bir kavuşan Mansûr’a.

İhtişâm-ı mâni’-i vuslat dinemez,
Değme insân onu lakin yenemez,

Pîri *Nâcî* kuluna himmet ider,
O da kalben çalışır hidmet ider.

[799a]

-29-

Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba
(- - -) (- - -) (- - -) (- - -)

[724b]

Hû çekersin nefesim ayrılırken benden
Anladım hayret ile sırr-ı hayâtı senden
Hem alır hem viririz ahz ü i'tâsız encâm
Bizi isâl ider Allahımıza “hû” dir iken

“Hû” deyüb geçme sakın hazretiz dürür o
Ulû zan itdiğine herkese mesneddir o
Kâ'inât mahva gidecek tek kalacak ferddir o
Başka kim var olacak biz fukarâya me'men

Hu diyen cânlara düstûr ü icâzet virilir
Havf ü haşyet yerine hiss-i celâdet virilir
Kara hisler alınır zevk-i velâyet virilir
Hâr ü hâşân görünen yerler olur bir gülşen

“Hû”ya terdif idelim her zamân eyvâllahı
İztirâb ü elemi nevha-i âh ü vâhı
Bırakalım hepsini *Nâci* bulalım Allah'ı
Varmak istersen eğer fevz ü necâta ebeden

[724b]

-30-

Nefes-i Mevlânâ
'Ali Nâci Baba'dan-“Mesnevîden”
(- . - -) (- . - -) [752a]

Balıkçılar gezerken
Bir sabâh erken erken

Gölde üç büyük balık
Gördiler bir aralık

Didiler ki dönelim
Ağları getirelim

Avımızı turalım
Kurulub yan yatalım

Balıklar duydu bunu
Kakıldılar eni konı

Biri 'akıllı idi
Dönerek şöyle didi

Yoldâşlar bana bakın
Ser-semliği bırakın

Çok büyükdür tehlike
Kaçalım seke seke
[752b]

Burda kalırsak eğer
Felâketlerle geçer

Günümüz zindân olur
Mahv ü perişân olur

Ben buradan kaçmanın
Denize ulaşmanın

Çâresini bulayım
Vakit varken çıkayım

Yol uzun ve gavgalı
Hedefe ulaşmalı

Yarâdana sığındı
Şöyle bir kez bakındı

Daldı derînliklere
Yöneldi hîçliklere

Enginlere baş saldı
Pervâsızca yol aldı

Çekdi bir haylî zahmet
Hepsi de câna minnet

Nihâyet vâsıl oldu
Yüce ‘ummânı buldu

Daldı bir katre gibi
Koca denizin dibi

Ona bir me’men oldu
Her şey’ me’men oldu

Ufâk nâçiz bir katre
Nasîb oldu bir kerre

Kavuşdı mı denize

Vakt ay ay yâkize

Zâhirde bu kadar ammâ
Pây-dârdı ebedâ

Balıkçılar nihâyet
Elde koca bir sepet

Göründiler uzakdan
Kaç bakalım tuzakdan

İki balıktan biri
'Akıllıca az ileri

Ölmüş taklîdi yaptı
Salıvirdi bıraktı

Su yüzine kendini
Tatbîk itdi fendini

Avcılar tasalandı
Gerçi bu hâl yalandı

Fakat onlar inandı
Çünkü hîle tamâmıdı

Sular ölü balığı
Götürdü basbayağı

Avcılar bakakaldı
Neş'eleri azaldı

Yalancı bir ölümle
İçinden güle güle

Tuzakdan kurtulmuşdu
Balık yolu tutmuşdu

Erişdi selâmete
O da vardı râhata

Üçüncü ser-sem balık
Bakarken alık alık

Ağın içine düştü
Herkes başına üşdü

Tava cehenemine

DüŒdü kendi kendine

Kavruldu çâyır çâyır
Zavâllıya kim acır

Lokma oldu insâna
Vâh zavâllı hayvâna

[752a-752b]

-31-

Nefes-i ‘Alî Nâcî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . -)

[740b]

Suçsuz olmak için ne yapmak gerek
Bunu bizden sormayın kendiniz bulun

Yapdığımız hatâlar isteyerek bilerek
Yolunuzu karartır buna “mîm” koyun

Tarîk-i nâzenîn en ince yoldur
İsteyin arayın kendiniz bulun

Hep dümdüz gitmez ba’zen de çîlesi boldur
Şikâyet itmeyin hakka baş koyun

Pîriniz her zamân size söz ider
Tutunuz hakîkî dervîş iseniz

Bilin hak çille ile dervîş süzer
Şikâyet itmeyin yola baş koyun

[740b]

-32-

Nefes-i ‘Ali Nâcî Baba
(. - . -) (. - . -) (. - . -) (. - . -)

[724b]

Bir gün Musâ peygamber Tûr’a ‘ibâdet için
Gidiyordu ber-mu’tâd ‘arz-ı münâcât için

Yolda kendinden geçmiş bir çobâna râst geldi
Çobânın gözlerinden akan sanki bir seldi

Hem ağlıyor durmadan bir şeyler söylüyordu

Kulak kabartdı Musâ oracığa oturdu

Çobân fırkatde değil “Hey Yarabbi” diyordu
Seni çokdan görmedim unuttun mu bu yurdu?

[725a]

Sâçların tırnakları uzamış kirlenmiştir
Anlat bana ey Tanrım bu ne hâldir ne işdir?

Âh elime geçse idin güzelce bir yıkardım
Seni â'lâ temizler bitlerini kırardım

Bunu hayretle duyan Musâ tir tir titredi
Musâ'ya “Divâne herîf eşek” diye kükredi

Allah senin gibi pîs murdâr bir çobân mıdır?
Ki tırnağı saçları uzasın be hey kâtır!

Tevbe ve istiğfâr it yoksa ulû Tanrımız
'Afv itmez günâhını sen de ben de yanarız

Sevgili ma'bûdını çobân artık kayb itdi
Ma'nevî zevk nâmına nesi varsa hep gitdi

Musâ şerî'atden uzun boylu bahs itdi
Kûlluk icâblarını ana güya öğretti

Fakat Allah bu yüzden gücenmişdi Musâ'ya
Kelîmullah seğırtti ve ulaştı Sînâ'ya

Muntazırdı dört gözle hitâbına mevlânın
Lütfâ bedel uğradı 'itâbına mevlânın

Hak erenler 'adetâ dargın bir edâ ile
Hitâb itdi gâ'ibden mehîb bir nidâ ile

Benim sâdık kûlumla aramıza girdikde
İş mi yaptın yâ Musâ 'aşkı bâde virdikde

En sâf bir i'tikâdla en temîz bir imânla
Banan tapan o kûlum şimdi kaldı hüsrânla

Senin sûrî ve mahdûd şerî'atin usûlün
Adını tatmıyan ider mi resmi “Şeref-i”

Beni onun idrâkine uygun yüzle göründüm
'Abâsına çuluna hatır için büründüm

Şehâmetlü devletlü efendiden kaçır o

Dost tanıdıklarına yüreğini açar o

Birçokları korkudan tapınub yalvarub
Beni değil cennetle hür ü gilmân arıyor

Ben hâlbu ki ‘âlemi kâ’inâtı yaratdım
Ancak sevilme için zâtım mukaddesâtım

Havf ile endîşede kîn ü nefret saklıdır
Sevgide ise râbîta hiss ü hürmet saklıdır

Sevgi ile tapınan şeksiz hâlis kûlumdur
Sevgi ihlâs râbîta benim doğru yolumdur

Kemend vurulmuş olmaz ‘aşkın küheylânına
Sınır çizilmek olmaz ‘aşkın meydânına

Nâcî böyle anlıyor sırr-ı ‘ubûbiyyeti
Beğenirsen alırsın önündeki demeti
[724b-725a]

-33-

Koşma-i ‘Ali Nâcî Baba
“Hüseyin Hüsnî Baba’ya İthâf”
(. . -) (. -)
[753a]

Hüsni Baba erenler
Onu çokdur sevenler

Nükteleri tatlıdır
Sözü şatafâtlıdır

Zarâfet-i kemâlini
Güzel söz me’âlini

Onda buldum lâ-cerem
Ben başka lâf istemem

Konuşurken o neler
Ne hikmetler cevherler

Erbâbına fâş ider
Sâlikî sirdâş ider

Hikâyeciklerinde
Fakat hep de yerinde

Hakîkatlere ‘â’id
Dürlü dürlü kavâ’id

Dikkat idenler görür
İtmeyenler düşünür

Dir ki yine bir masal
Martavâl hep martavâl

Gözlüye her şey’ ‘ayân
Gözsüze her şey nihân

Hânesinde bir insân
Yıllarca kalsa mihmân

Yine i’tibâr görür
Hem gidersen uzulu

Sohbetine doyulmaz
Hikmetinden sorulmaz

Cân ü gönülden dinle
Yimeyesin bak sille

Güzelce dersini al
‘İrfân deryâsına dal

Bendesi ola tâ ebed
Kabûl iderse şâyed

Devâm it hizmetine
Mazhar ol himmetine

Düşmüş sözüne kanma
Zâhirine aldanma

Mürşidin aldatırsın
Yarı yolda kalırsın

Sınamaya kalkarsan
Şeyhine yan bakarsan

Fenâ tâli’ çatmışdır
Sana kemend atmışdır

Kendine gel arkadaş
Kolay değil bu savaş

[753a]

-34-

Nefes-‘Ali Nâcî Baba
[Hak ve Hakîkate Dâ’ir]
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[716b]

Kâ’inâtda ne varsa hep onun zâhiridir
Varlığının lâ-cerem delîl-i bâhiridir

Fakat kalbinde îmân olan delîl aramaz
Buna lüzûm görenler yolumuza yaramaz

Yolumuz şek götürmez Hâcî Bektâş yoludur
Kalblerimiz hamd olsun nûr-ı îmân doludur

Bir hâlîka ta’abbüd hâlindeyiz her dâ’im
Gerçi ‘ibâdâtımız âzâde-i merâsim

Cânânla bî-tekellûf olmazsa ‘abd-i ‘âşık
Zevk-i mukârenetinden mahrûm kalır ‘alâyık

Bir enfes bir ‘aşkın esîriyiz ezelden
Her varlığın hülâsa ‘âşıkıyız temelden

Cân gözümüz kılmaz mehâsin-âşinâdır
Sırr ü nihân varsa bizimçün rûşenâdır

Nûrun tabî’atında yokdur esâsa ‘â’id
Her hangi bir değışme şerh itmeğe müsâ’id

Manzûr olan televvün hasran tabî’atından
Hâkindedir mevâddın reng-i hakîkatinden

Yollar başka olsa da herkes için hedef bir
Gâyede ayrılık yok değışimin hep şekildir

Şekle fedâ idilmez bizde hakk ü hakîkat
Nasıl istersen tapın müsâ’iddir tarîkat

Ne ekdinse yine hâzır ol onu biçmeğe
Zehr virdise zahma yahûd şerbet içmeğe

Yapdığının cezâsı burada çatar insâna
Ne yapdinsa sağ iken muntazır ol cezâna

Cehennem de cennet de yer yüzünün hâlidir
Yakamıza yapışan hakkın infisâlidir

Burada arıklanmadan göçmez insân öteye
Arıklanmaz hâlbu ki girmedikçe potaya

Nâci insân didiğin pîr ü pâk olmalıdır
Maksûd ise te'alâ yeri hâk olmalıdır
[716b]

-35-

Semâ'î- 'Ali Nâci Baba
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[763a]

Mutî'iz hükm ü takdîre bizim mi'âdımız yokdur
Bu nâliş-gehde hamden sümme hamden adımız yokdur

Ne olsa gayrîden şekvâya isti'âdımız yokdur
Gönüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

Garîp biz yeryüzünde düşmez hem-zâdımız yokdur
'Ali'dir zikrimiz bundan öte evrâdımız yokdur

Temeyyüz-i insân için gâye "tevellâ"ya icâbetdir
Mukaddes ehl-i beyte hâk-ı pây olmak ne devletdir

Tereddüsüzce hattâ cevher-i cânı fedâ itmek
Ezel-i peyveste 'aşk erbâbına küllî sa'âdetdir

Tarîk-i nâzenînin kaygûsuz kurbânıyız bizler
Hedef seçmek işinde herçi bâd-âbâdımız yokdur
[763b]

Gönülden sevgi lâzımdır cenâb-ı rabb-ı zîşâna
O virdi 'akl ü fikri kudret-i temyîzi insâna

O koydu hüsn-i idrâki huzûru kalb-i vicdânı
Bu ni'metler ki lâyıkdır bütün 'ömrünce şükrâne

Takayyüd uygun olsun *Nâci*'yâ âdâb ü erkâne
Bizim eşkâle 'â'id zerre istidâmımız yokdur
[763b]

-36-

Mersiye-i 'Alî Nâci Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[745b]

Alçak namûssuz Yezîd murdat-ı pelîd
Âl-i resûlu şehîd itdin zihî şenâ'at

Nasîbin sâde zillet tâ-be-rûz-ı kıyâmet
Bol bol nefret ü la'net ebediyen 'ukûbat

Anan baban ve ceddin silsile-i nâ-merdin
Gâyet şenî' bir derdin zebûnidir tâ ebed

Üç günlük devlet için gözü kararmış mel'ûn
Ehl-i islâmı dil-hûn itdin ilâ-nihâyet

Sizler ey âl-i Süfyân Allah'a karşı 'isyân
Şi'ârmız hep küfrân işleriniz cinâyet

Ma'sûmların feryâdı vâveylâ istimdâdı
Gevşetmeğe kâfiri taşdan ola husûmet

Kerbelâ'da akan kan 'arşı eyledi lertzân
Ârz ü semâ her giryân levh ü kalem pür-hayret

Hepiniz kanlı gaddâr kudurmuş bir cânavâr
Sizde vicdân ne arar ki umulsun mürüvvet

Şehrle İbn Mülcem sizden olmuşdu mülhem
Azdır size ne disem topunuza bin la'net

[745b]

-37-

Dîvân-ı 'Ali Nâcî Baba

(. . - -) (. - -) (. - -) (. . -)

[737b]

Susadım yandım önümden geçiyor âb ü hayât
Ne yazık ki aramızda koca dîvâr kat kat
Bunu yıkmak aradan atmak için bi'd-defa'ât
Savlet itdimse de yâr olmadı bahtım heyhât!

Buna şiddetle fakat varmağa muhtâcım ben
Bu çetîn mâni'ayı yarmağa muhtâcım ben
Ulû tanrım bana yardım idecek sensin sen
Ne gelir yoksa elimden bu kadar 'âciz iken

[738a]

Lütf ü hak yâver olur merhameten kûllarına
Bu gün olmazsa ümmîdim muhakkak var yarına
Kevsere hem kanayım hem de vücûdum ârina
Döneyim arkamı dünyânın o kâzib varına
[737b-738a]

-38-

Dîvân-ı ‘Alî Nâcî Baba
Hak ve Hakîkate Dâ’ir
(. . -) (. . -) (. . -)
[738b]

İki iplik sarmaş dolaş olmadan
İğnenin dar deliğinden geçemez
İnsân vahdet sevdâsıyla solmadan
Çoğu gizli hakâyıkı seçemez

Çıkıp benlikden birliğe yetmeyen
Kalb-i zârı âh ile inletmeyen
Varlığını kıyub fedâ itmeyen
Uçsuz bucaksız sahrâyı geçemez

Şâh-ı merdân erkânına girmeden
Pîr-i hünkârın sohbetine irmeden
Mürşid burada câm-ı cemi virmeden
Ötede kevseri kimse içemez

Aldatıcı rûyâlara güvenme
Şaşırub da kerâmete özenme
Evlîyâlık kisvesiyle bezenme
Herkes İdrîs olup hulle biçemez

Hakka karşı dil uzatan Mûsâlar
Sana bana hayât viren ‘İsâlar
Yeni yeni buyuruklar yasalar
Belâları bulacaktır bizi tez

Mürşid adlı bir tâkım yol vurucu
Sahte-kârlar bak olmuşlar baş tâcı
Koyun başlı kurdan olur mu hâcı
Öylesinin kafasını taşla ez

El açana el sunamaz irşâda
Başkasından meded umân imdâda
Kâdir olur mu sen düşün biraz da
Böylesinden kaç ortaya dolaş gez

Lokma mankır gelen yerde o vardır
Dîn ü mezheb başa geçen bulardır
Başka dürlü görüş ‘akla zarardır
Bunlar için varsa yoksa duht-ı rez

Nâci amân ayağını tetik al
Erenlerin buyurduğu yerde kal
Manzaranın ‘arz itdiği inhilâl
Sona kadar devâm idüb gidemez
[738b]

Nefes-i ‘Ali Nihâd Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[769b]

Ezelden âşinâ yaratmış bizi
Hilkatin sırrına rabb-i lâ-yezel

Pek mahfice olan o künt-i kenzi
Çekerdin içine yazmış ne güzel

Hâlet-i â‘mâyı tahtda gördün
Â‘mâ değiliz biz ulû‘l-ebşârız

Hakikat avlayan ne ağlar ördün
Örümcek ağı ile arslân avlarız

Okuruz asâr-ı kemâli rûşen
Her tarafı bizlere bir kitâb olur

Secdeler eyleriz cândan gönülden
Her güzellik bize bir mihrâb olur
[770a]

Dirler ki zerrede ‘âlemler vardır
Dirler ki katrede ‘ummân gizlidir

Gönül avcısına kazâlar dardır
Küçücük gönülde cihân gizlidir

Kimseye inanma kimseye kanma
Hâdisâtı oku eşyâdan öğren

Zevâhir gölgedir sakın aldanma
Her şeyde her işde ma’nâyâ bak sen

Muhammed ma’nâsı ‘akl-ı küllîdir
Zînetin ‘âşıkı Mustafa değil

Bâtını hilkatin Şâh ‘Alî’dir
Hayber’i feth iden Murtezâ değil

Hâkdir bunların cism-i fânîsi
Ma’nâsı ezeli ve ebedîdir

Bekânın vücûd-ı semedânîsi
Alâ vecheden gör müncelîdir

Mukavvâ olalar çocuklar oynar
Çocuk değiliz biz reşîdiz *Nihâd*

Dağları sökerek yıkdık kayalar
Mu'azzam ma'bedle eyledik bünyâd
[769b-770a]

-40-

Nefes-i 'Ali Nihâd Baba
(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)
[770a]

Yerimiz gülşendir gönlümüz rûşen
Bahâr rûz-ı gârıdır bu câna esen
'Aşk ile eyledik rûhumuzu şen
'Âşıklara selâm eyleyin bizden

'Adem mezârına gömdük biz şerri
'Ademin esâsen 'ademdir yeri
Gönlümüzde yokdur keder eseri
Yerimiz gülşendir gönlümüz Rûşen

'Ârife cennetdir cennet bu dünyâ
'Ârifânın kevseri buradadır zirâ
Her otu bir güldür her dalı bir tubâ
Bahâr rûz-ı gârıdır o câna esen

Her varlık bir küldür fânî dünyâda
Rûhumuz bülbüldür başlar feryâda
Al ele bâdeyi gamı vir bâde
'Aşk ile eyledik rûhumuzu şen

Şâh-ı velâyetden irişüb imdâd
İlhâmlar sunuldu gönlüme *Nihâd*
Muhabbet bezminde eylesinler yâd
'Âşıklara selâm eyleyin bizden
[770a]

-41-

Koşma-i 'Ali Nihâd Baba
(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)
[769b]

Öyle bir dilbere vuruldu gönlüm
'Âlemde ne nâmı ne nişâmı var

Öyle yüksek uçar gönül bülbülüm
Feleklerden yüce âşiyânı var

Gün olur dayanmaz bir damla yaşa
Gün olur ki benzer mermer taşa
Gün olur katlanır ne gelse başa
Gönül ‘âlemin günü anı var

‘Asîdir bu gönül dünyâya ‘âsî
Dünyâyı bir gezer ‘ukbâya ‘âsî
Cennete ‘asîdir tubâyâ ‘asî
Gâlibâ içinde arslânı var

Gönlümle hasb-ı hâl ideyim didim
Yerlere sığmadım göğe kükredim
Bilmem ne didim neler söyledim
O mecnûnun ‘afv it hezayânı var

Gâfile söyleme sırr-ı mübhemi
Yarân kabûl itmez değme merhemi
Elbet güneş doğar içer şebnemi
Sabr it *Nihâd* onun bir zamânı var

[769b]

-42-

Nefes-i ‘Ârif Âbdâl
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[726a]

Akan sular gibi aksun ağlasun
Sînesin dağlayub yansun ağlasun
Aç susuz bu demde kalsun ağlasun
Senin ‘âşıkların İmâm Hüseyin

Şeb-i gamda bülbül gibi zâr eyle
Siyâhlar bürünsün bu efkâr ile
Pür itsün eşkini hûn-ı nâr ile
Senin ‘âşıkların İmâm Hüseyin

‘Aşkını bilen ‘âşık uyansın
Mâteme girmeyen âteşe yansun
Deşt-i Kerbelâ’da kane boyansun
Senin ‘âşıkların İmâm Hüseyin

Kerbelâ ‘ibreti bir ‘azîm ‘ibret
Sad-hezâr kâfire Yezîd’e la’net
Haşr olunca çeker hüznle gayret
Senin ‘âşıkların İmâm Hüseyin

‘Ârif Âbdâl eyler günde bin âhı
‘Afv olur da kalmaz zerre günâhı
Arayanlar bulur Hazret-i Şâhı
Senin ‘âşıkların İmâm Hüseyin
[726a]

Mersiye-i ‘Arşî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[701a]

Geşte-gân-ı ol âyın bir mucîb-i tenzîl idi
Muktezâ-yı hâl-i tebligât-ı cebrâ’il idi
Ol ayın kurbânları mensûb-ı İsmâ’il idi
Katl olunmuşdur bu ay ammâ hüdüâ krubânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

[701b]

Bundaki kurbâniyân hassân-ı dergâh-ı ilâhi
Cümle seyidi nûr-ı pâk-i zû’l-celâle cilvegâh
Bak ne kurbânlar kesildi yevm-i âşûrada âh
Bunlara bezer mi hiç ‘îd-i âdhâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Yümdür İslâm olan su gösterir kurbânına
Gîce seyr-i âb itmeden kurbânının kıymâz cânına
Bir de bak dikkatle ya hû Kerbelâ meydânına
Heb boğazlandı susuz âl-i âbâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Meyyit olmak resm iken derhâl medfûn-ı türâb
Kaldılar hep çöllerde marûz-ı cîsr-i âfitâb
Peyker-i sad-çâk ile ‘uryân-ı püryân şeyh ü şâb
Nâz-perver-i ehl-i beyt-i Mustafa kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Hâkden kurbânı kaldırmak dahî mu’tâd iken
Yevm-i âşûrada bu resm olmadı cârî neden?
Kaldı üç gün üç gîce sahrâda bî-gasl ü kefen
Kumlar üstünde resûl-i Kibriyâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Kuzuyu cins-i fedâdan halk noksân itdiler
..... lehbâniyân andan da kurbân itdiler
Şurada mir-i etfâli de ma’rûz-ı peykân itdiler
Kıldılar bu nakz-ı ikmâli asfiyâ kurbânları

Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Na'ş-ı maktûle ihânet bir sitemdir dil-hırâş
Eylemez bu fi'li kâfir de olursa bağı taş
Anların tırnaklarıyla oldu lakin hurd ü hâş
Sîm ü ten nâzik beden deşt-i belâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Ka'be bu ayda neden giymiş libâs-ı mâtemi
Yânedden gözden akıtmış dürr-i eşk-i zem-zemi
Bağı dâ'im hicrele döğmedi beyhûde mey
Katl olunmuşdur bu ây yoksa safâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları
[702a]

'Arş-ı rahmân korkarım çöksün yıkılsun yerlere
Hâlet-i gaşy 'ârzı olsun hazret-i peygambere
Ellerinde heb kesik başlar giderken mahşere
Bir alây hûnîn-i kefen yevmü'l-cezâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları

Kâhır ismin cilve-sâz itmez mi rabbü'l-âlemîn
Zâr ü zâr itmez mi giryân-ı enbiyâ-i müsrelîn
Rabbenâ ahkem beyyinen mâbeyn-i kavmü'z-zâlimîn
Söyledikçe Fatıma hayrû'n-nisâ kurbânları
Zebh olundu mâh-ı sâbıkda Minâ kurbânları
Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbânları
[701b-702a]

Mersiye-i ‘Aşkî

[700b]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

Şâh Hüseyin kerbelâdır ‘uşşâkâna muktedâ
Ki gönül gel ‘âşık isen kıl o şâha iktidâ

Vâkı’ât-ı Kerbelâyı yâd idüb kan ağla kim
Dirliği kavî eşk-i çeşmin kıl da mecrâ-yı belâ

Ser-ta-ser tutdu cihânı şâh-ı vârin mâtemi
Yakdı eflâki bütün hep teşne-gân-ı Kerbelâ

Bî-kese zülm-i eziyet ‘âdet-i çarhdan mıdır?
Ehl-i beyti târ ü mâr itdi bu çarh-ı bî-vefâ

Kavm-i süfyâne virüb âh saltanat sâ mânını
Şâd-mân oldu Yezîd-i ahker-i la’net-fezâ

Pûse-gâh-ı Mustafa iken o şâhın gerdânı
Pençe-i hançer vurdılar gürûh-ı eşkiyâ

Dest-i â’ dada esîr-i zülm ile âlûdeler
Hiç revâ mı hayder-i handâne bunca cefâ

Ey Yezîd etbâ’ına ecdâdına la’net senin
El-âmân süfyânilerde zerrece yokmuş vefâ

Çeşm-i pâk-i hazret-i şâh-ı şehidânı bu gün
Koydılar ‘uryân yezîdân-ı yezîd-i bî-hayâ

Câydılar sît-i erkemdir o şâh-ı muhterem
Vâlidî şânından Kur’ân’da okundu hil-âsâ

Hangi müslim irtikâb eyler bu kâr-ı müdhişi
Ümmetimdir diyemez vallahî peygamber ana

Kûh-ı gurbetde nîhânın figân ü nâlesi
Hep hüseyinî nâğmesiyle virdi eflâke sadâ

Haşre dek kan ağlasam gitmez sînemden elem
Ehl-i beytin mâtemiyle cânımı kılsam fedâ

Dimişim kâlû-belâda handâne bendeyim
Hamdülillah külliyyen bâb-ı Hayderiyem ‘*Âşiki*’yâ

[700b]

-45-

Dîvân-ı ‘Aşkî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[710a]

Cân-ı dilden ‘âşık oldum ben erenler şâhına
Bâşî kurbân eyledim şâh-ı velâyet râhına

Dîn ü imân benim hem secde-gâhımdır ‘Alî
Secde kıldım secde-gâha ‘âlemin mihrâbına

Dîde giryân sîne sûzân dil perişândır meded
Kevser-i feyzinle sîr-âb ile bu söz-i ânife

Tâ ezel ‘aşkınla geldim hâk-i pâyin olmuşam
Gel kerem kıl yâ ‘Alî muhtâcım dermânına

Çâker-i ‘Aşkî garîbindir kapunda şâh-ı men
Bâb-ı lütfün gel küşâd it bu gedâ âverine

[710a]

-46-

Mersiye-i ‘Aşkî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[705b]

Gark-ı hûn-ı Kerbelâyım yâ Hüseyin senden meded
Mâtemine gam-fezâyım yâ Hüseyin senden meded

Sen cenâb-ı sebt-i sultân-ı resûlsün yâ imâm
Bâb-ı lütfunda gedâyım yâ Hüseyin senden meded

Kerbelâ’da âl ü evlâdınla kurbân olmuşsun
Ben de râhında fedâyım yâ Hüseyin senden meded

Kesslerer ger başımı dönmem cenâbından şehâ
‘Âşık-ı âl-i ‘abâyım yâ Hüseyin senden meded

Ağlarım her dem senin ol vak’a-i nâlânına
Ağlamakla pür-cefâyım yâ Hüseyin senden meded

Derd-i ezkâr itmişim her dem Yezîd’e la’neti

Neyleyim kim mübtelâyım yâ Hüseyin senden meded

Dergehin dârü'l-imândır 'Aşkî bî-çâreye
Râh-ı 'aşka bî-nevâyım yâ Hüseyin senden meded
[705b]

-47-

Mersiye-i 'Aşkî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[700b]

Mâh-ı firkat irdi dilde firkat hicrânı bul
Gel berî 'âşık fedâ-yı cân idüb cânâmı bul
Kerbelâ deşinde bini teşne-leb-i kurbânı bul
Gör şehîd olmuş yatır kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Tutdu eflâki melâ'ik âh iderler her demi
Hep siyâh ile kuşatdı rabb-ı 'izzet 'âlemi
Farz olup her mü'mine şâh-ı şehidân mâtemi
Gör şehîd olmuş yatıyor kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Nûr-ı çeşm-i Mustafa iken o şâh-ı muhterem
Bak o mazlûma nîce kâsd itdiler ehl-i sitem
Bî-kes ü tenhâ kalub çöllerde o sâhib-i kerem
Gör şehîd olmuş yatır kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul
[700b]

Ehl-i beytin duydılar nâlân ü hem efgânını
Zerrece rahm itmeyüb unutdılar Allah'ını
Ey gönül la'netle yâd it hep yezîd 'unvânını
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Çün erişdi kerbelâya bir sadâ-yı pür-keder
Noldun ey oğlum Hüseyin'in firkatın câna değer
Cedd-i pâkin muntazırdır vuslatin bekler diler
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Rûh-ı pâk nur-ı çeşm-i Mustafa'dır bu nidâ
Erdiği dem âsmânı kapladı âh ü belâ
Encüm-i şems ü kamer giydi siyâh nûrdan 'abâ
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Ol nidâya cân atub şâh-ı şehîd-i kerbelâ
Didi mazlûmum bu gurbet içre ey hayrû'n-nesa
Bezm-i mihnetdir bu sahrâ-yı belâ-yı eşkiyâ
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Gör neler itdi o zâlim-i bî-vefâ melûn Yezîd
Handân-ı Mustafâya itdiler zûlm-i şedîd
Hâne-i ma'mûru virân eyleyüb kavm-i 'anîd
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Virme ağyâre muhabbet-i dilde zevkin dûr olur
'Âşık-ı âl-i 'abâ ol köhne dil ma'mûr olur
Bu vücûd ikliminin her kûşesi pür-nûr olur
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul

Tâ ezel âh ü belâya mübtelâdır ehl-i dil
Bu rümûzu anlayub nihân olur esrâr-ı dil
'**Aşkîya** âyîne-i kalbden gubâr-ı zühdi sil
Gör şehîd olmuş yatur kanlar ile sultânı bul
Var haber vir ravza-i pâke şefâ'at-kânı bul
[700b -701a]

-48-

Mersiye-i 'Âşkî
(. . .) (. . -) (. . -)

[702a]

Bu gîce şâh-ı peyâmbere ağlar
Bu gîce Fatma Hayder ağlar
Bu gîce 'Ali Ekber ağlar
Bu gîce hurî melekler ağlar
Ki sabâh Ker ü belâ kan oluyor

Bu gîce Zeyneb ider âh ü figân
Bu gîce çünkü olur sînesi kân
Bu gîce Zeyne'l-'Abâ oldu hazân
Bu gîce âl-i resûle düşman
Ki sabâh bağına oklar atıyor

Bu gîce soldu bahâr-ı cennet
Bu gîce giydi libâs-ı zülmet
Bu gîce indi semâdan mihnet

Bu gîce yandı nihân-ı hasret

Ki sabâh kavm-i Yezîd şâd oluyor

Bu gîce mah ver dünyâ yırtılır

Bu gîce ‘âleme zülmet çekilir

Bu gîce zînet-i zehrâ dökülür

Bu gîce kânlı kefenler biçilür

Ki sabâh âl-i resûle sarılır

Bu gîce zülm-i sitem nîzeleri

Bu gîce koymadadır meyveleri

Bu gîce yakdı bütün dertlileri

Bu gîce âl-i resûl haymeleri

Ki sabâh zülmle virân oluyor

Bu gîce kıldı vedâ ı saptını

Bu gîce ağladılar âl-i ‘Alî

Bu gîce söndü çerâğ-ı ezeli

Bu gîce Fâtıma’nın nâzlı

Ki sabâh goncesi bî-ser kalıyor

Bu gîce âl-i resûl ağladılar

Bu gîce sînelerin dağladılar

Bu gîce cümlesini tığlediler

Bu gîce haymelerin avladılar

Ki sabâh mihr-i felek kan oluyor

Bu gîce ibn-i ‘Alî *sebt*-i resûl

Bu gîce şâh-ı şehîd-i necl-i bûsûl

Bu gîce vâlideyne kıldı vûsûl

Bugece âl-i Hüseyin oldu melûl

Ki sabâh cümlesi bî-kes kalıyor

Bu gîce ‘arş-ı hüdâ giydi siyâh

Bu gîce şavkını mahv eyledi mâh

Bu gîce noldu Hüseyin’e eyvâh

Bu gîce rûh-ı ‘Alî eyledi âh

Ki sabâh oğlu perişân oluyor

Bu gîce nâle vü efgân demidir

Bu gîce mâtem-i cânân demidir

Bu gîce ‘*Aşkîya* imân demidir

Bu gîce âh ü peşimân demidir

Ki sabâh ekber-i tufân oluyor

[702a]

-49-

Mersiye-i ‘Aşkî Dede
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

(705b)

Şem’-i nûr sırr-ı vahdetdir Hüseyin-i Kerbelâ,
Ya’nî sebt-i fahr-i ümmetdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Vâlidî şîr-i hüdâ, ya’nî cenâb-ı Murtazâ,
Vâris-i nûr-ı nübüvvedir Hüseyin-i Kerbelâ.

Ceddidir sultân, cümle enbiyâ vü evliyâ,
Hâşimîdir nesl-i hazretdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Nûr-ı çeşm-i Fâtıma mahbûb-ı ‘âlemdir o şâh,
Menba’-ı esrâr-ı rahmetdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Bî-hayâ süfyânîlerden zerre râhat bulmadı,
Ehl-i beyte dâg-ı hasretdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Mâh-ı mâtem şâd olan ‘uşşâka la’net eylerim,
‘Âşıkâne tâc-ı devletdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Ol şehin derdiyle yanmazsa gönül bî-hûdedir,
Çûn çerâğ-ı nûr-ı himmetdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Ey gönül bî-dâr olup gel kokla bûy-ı hayderi,
Bûy-ı ‘aşk, gülzâr-ı hikmetdir Hüseyin-i Kerbelâ.

Koymuşam cânı ve seri ‘Aşkî Dede cânân için,
Nûr-ı ‘âlem-i mihr-i zülmetdir Hüseyin-i Kerbelâ.

[705b]

-50-

Nefes-i ‘Azbî Baba

(. . .) (. . .) (. . .)

[712b]

Muhibb-i handânın yâverîyim
‘Adüvv-i bed-likânın hançeriyim

Hasan dînim imânım Şâh Hüseyin’dir
Cemâl-i dürr-i pâkin Hayderîyim

Tenim pişkin cânım kurbân sözüm hak
Ki Zeyne’l-‘abidîn kem-terîyim

Dün ü gün kible-gâhımdır cemâli
Nazar-gâhı Muhammed Bâkirîyim

Ne varsa yirde gökde bütün işte
Hakîkat-kân-ı ‘aşka gevherîyim

Delîlim Musâ Kâzım o lâlden
Kamû ‘âşıkların ben serverîyim

‘Ali Musâ Rızâ’dır pâdişâhım
Kamer burcunda ‘uşşâk-ı âhteriyim

Müberrâdır özüm kir ü cefâdan
Takî’nin fazl ü lütf-i mazharıyım
[713a]

Nakî’dir hüccet-i burhân elimde
El-hamdülillah bu dem zahmdan berîyim

‘Alâ’ilikden elem çekdim yüzüm ak
Ezelden bende-gân-ı ‘Askerîyim

Emînim lâ-fettâ ilâ benimdir
Bu dem Mehdî Muhammed enverîyim

Bu dem Elvân Efendi mürşidimdir
Bâlım Sultân nazarıyla diriyim

Emîr Sultân’da dem-i nûr-ı ezelîdir
Muhammed Mustafâ’nın gevherîyim

Yolum haksdır özüm haktır sözüm hak
Hakka tâlib olanın rehberiyim

Süleymân mühriyim divân-ı hakda
Ger kavlen ehl-i hüccetden biriyim

Benim ‘âşıklarımdır şems ile mâh
Hakkın mahbûb-ı zîbâ dilberiyim

Sözüm hak durağım cây-ı hayret
Fakîrim derd-mendim ser-serîyim

Budur gerçek sözüm vird-i zebânım
‘Ali’ nin kamberinin kamberiyim

Bu kırklar bezmine teslîm-i rızâyım
Erenler bendesi ‘*Azbi* fakîrim

Yüzüm yerde gözüm darda benim çâk
Erenler çâkerînin çâkeriyim

[713a]

Koşma-i Bosnevî

[897a]

Gönül melûl olma fânî dünyâda,
Zamâne tâlibinde hazer kalmadı.
Edeb, hayâ, erkân gezer hevâda,
Usûlün ‘âlemde sorar kalmadı.

İblisin fi’line itdiler ikrâr,
Mürşidi şeytândır, la’net sad-hezâr.
Erenler yolunu kıldılar inkâr,
Muhammed, ‘Ali’yi arar kalmadı.

Üçler, yediler, kırklara isnâd,
Terk itmez benliğin eylerler ‘inâd.
Özün teslîm idüb itmez i’tikâd,
Mürşidin sırrını arar kalmadı.
[897b]

Hayr ü şerri bilmez düşmüş yabâna,
Yular yok başında olmuş berrâne.
Aslı münkir tâlib, gelmez imâne,
Fütüvvet râhına gider kalmadı.

Bosnevî mürşide eyleme hitâb,
Zamâne sûfisi dinlemez cevâb.
Muhabbet erkânın kaplamış gurâb,
Tarîkat ‘ırzını saklar kalmadı.

[897a-897b]

İmâm Ca'fer-i Sâdık Hazretleri'nin Nutk-i Şerîfleri
'Ali Nâcî Baba'ya Hitâb
(- . - -) (- . - -) (- . -)

[740b]

Sâf sâf dizilmiş cânlar mürşid arıyor
Bel bağlamış hepsi de seni sarıyor

Erenler himmet vir de cânlar uyandır
Dervîşiz diyenler seni arıyor

Ehl-i beyt neslinden gelen kimse eğer
Virilen hizmetler ehline yeter

[741ab]

Mürşid diye senden ders dileyenler
Önüne diz çöküp Allah arıyor

Allah yakındır kûllara ammâ
O câhil insânlar bilür sanma

Bir mürşid-i 'Âlîdir onu gezdiren
Sana sığınanı kalbinden atma

[740b-741a]

-53-

Dîvân-ı Cemâlî

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)

[709a]

Başımı zincîre çek zülfünle sevdâlanmasın
‘Âşık-ı bî-derde söyleyin dahî gavgâlanmasın

Bülbülü âgâh idin âh ile nâlem dinlesin
Nâfile yanına varub güllere şeydâlanmasın

‘Anber-efşân bûy-ı zülfün arzûlar şeydâ gönül
Ânın için ‘ahd itdi senden özge me’vâlanmasın

Cennet-i Firdevs ile hor ve kusûru isteyen
Bağ-ı hüsnün yer idüb gayrin temâ şâlanmasın

Ben **Cemâlî** yâri gördüm tura hâcet kalmadı
Çıkmayanlar bu gönül turuna Musâlanmasın
[709a]

Dîvân-ı Cevrî

“Aşk ve ‘Akl İçün Yazılmışdır”

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[783a]

‘Akl it hikmet-i haber sun’-i hüdâdır
‘Aşk-ı âfet endîşine ‘akl hükemâdır

‘Aklın şerefi hikmet-i keşf-i nazarîdir
‘Aşkın eser-i câzibesi perde-küşâdır

‘Akl eylemez derd-i dil ‘âşıkâ çâre
‘Aşk ise devâ-yı hafakân-ı ‘ukelâdır

‘Akl âb-ı ceher âyîne-i sûret
‘Aşk ise ol âyîne tâb ü cilâdır

‘Aklın irişür cevherine gâhî kesâfet
‘Aşkın dile feyz itdiği hem-vâre safâdır

‘Aklın haberi misline ma’nî-i mübhem
‘Aşkın hüneri küll-i rûmuzât-ı kazâdır

‘Âkil ana dirler ki ola ‘aşkla hem-râh
Divâne odur kim yürüye ‘akl ile her gâh

[783a]

Çoban Baba İstihrâcı
Destân
[798a]

Sultân ‘Azîz uyanacak,
Şeri’ate dayanacak,
Kılıç kana boyanacak,
Seyfi ele alacaktır.

Tanzimâtı yetirirler,
Bu ‘askeri giderirler,
Gör ne hâle getirirler,
Bir rezâlet olacaktır.

Defterleri hep yazarlar,
Hâ’inleri hep asarlar,
Cümle hesâba bakarlar,
Yedi devlet duyacaktır.

Rızâ ‘azlini istedi,
Sanırlar hesâb biletdi,
İki mim râhatda yatdı,
‘Azîm mahkeme olacaktır.

Sîni, ‘aynı, yürüyecek,
Gelecek sonra gelecek,
Avrupalılar duyacak,
Ol didiğim olacaktır.

Ahmed Mısr’dan gelecek,
Hızr beraber olacak,
İnce elekden eleyecek,
Hem ‘asker olacaktır.

Karadağ’ı alacaktır,
Fransız’ı kovacaktır,
Çok nakûs kıracaktır,
Bir ‘azîm ceng olacaktır.

Evvelki günleri de ararlar,
Halkı işinden koyarlar,
Kırk kanı bir sayarlar,
Devlet ma’mûr olacaktır.

Gelir bir er zuhûr eder,
Hâ’inlerin işi biter,

Hep ilçiler geri gider,
Toy bir din olacaktır.

Elif ‘ayna uyacak,
Kur’anlar okunacak,
Çok düşman geri kalacak,
Dört düşman ayrılacaktır.

Cezâ’ir’den imdad bekler,
Fransız hep geri kalır,
İngiliz kumandan olur,
Buna çoklar uyacaktır.

Hâ’inlere kâr kalmayacak,
Kimsede hak kalmayacak,
Herkes aldığı virecek,
‘Azîm mizân olacaktır.

Seni yüz üstüne durdular,
Bu hâli cümle görürler,
Hâ’inlerin başına da virirler,
Bir rezâlet olacaktır.

Elif bu sırrı açacak,
İnce köprüden geçecek,
Önünden çok âdem kaçacak,
Çürük sağlam ayrılacak.

Vakt-i Temmuz’da iş açılır,
Nemse eline geçilir,
Etrâfa korlar saçılır,
Bu yârlar hep kaçacaktır.

Ce ile râ ‘ayn ile nâ,
Bu derde olur şifâ,
Tarîh tutan ehl-i safâ,
Kâf’den Kâf’a uçacaktır.

Bu sözü diyen çobandır,
Bâtında hem akribâmdır,
Eskiden benim babamdır,
O da sonra çıkacaktır.

‘İlm-i cifri bilen bilir bunu,
Tâ Mehdî’ye irer sonu,
Dâ’im hakak doğru yolu,
Sâhib-i zamân olacaktır.

Ref'i çok bir fakîr kişi,
Bilmem erkek bilmem dişi,
Hesâbda biter işi,
'Âleme şâyân olacaktır.

Çoğuna irişince hitâb,
Okunsun bî-hesâb,
Ve 'inde ümmü'l-kitâb,
Ol-dem 'ayân olacaktır.

[798a]

-56-

Nefes-i Sâlih Niyâzî Dede Baba

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)

[740a]

Mürşidsen cân ile cânân uyandır
‘Aşk bâdesi içir ihvânını kandır
Hak Muhammed ‘Ali ‘aşkına çerâğ uyandır
Nûr içinde kalanı nûrına yandır

Nûr olsun meydânınız Allah dîvânıdır bu
Secde-i şükrâne varın hüdâ ihsânıdır bu
Sundığın peymâne değil Kevser şarâbıdır bu
Nûr olsun meydânınız Allah dîvânıdır bu

[740b]

Hû çeküb hakka varmak herkese mümkün midir?
Kalbi pâk dervîşlere yolumuzun hükmidir
Ezelden temîz olan mutlak mürşidin bulur
Nûr içinde gör kalanı nûrına yandır

Dede Baba’yım sözüm yol ehli olanadır
Hakkıyla dervîş olup Allah’ı bulanadır
Sâdık mürîdlerine ey Nacî himmet it
Nûr içinde gör kalanı nûrına yandır

[740a-740b]

Nefes-i Dertli Ekrem
(- . . -) (- . . -) (- . -)

[744a]

Sevdâ-yı ‘aşkınla itdirdin karar
Birleşdi râhında kâr ile zarar
Mihnetin ‘âşıkla elbetde yarar
Gönlümü ‘aşkına itdirdin ‘ayâr
Kûlunum kapûnda red itme beni

[744b]

Mihnet tâcı giydirdin başıma
İtmedin hiç nazar kanlı yaşıma
Bin dürlü semmler katdırdın âşıma
Vâsıl itdi encâm gönül kuşuma
Kûlunum kapûnda red itme beni

Gezdirüb sahrâyı saldın çöllere
Düşürdün ‘akîbet dilden dillere
Garîb miskîn idüb gurbet ellere
Seher vaktindeki gonce güllere
Kûlunum kapûnda red itme beni

Özler elbet cânânı ‘âşık her an
Erenler bezminde açılır meydân
Râh-ı erenlere olanlar kurbân
Bâtın göziyle itmededir seyrân
Kûlunum kapûnda red itme beni

Cemâlin görüb olmuşam hayrân
Güğercin donunda itdirdin tayrân
Vahdet ‘âleminde itmişiz seyrân
Bir pîr-i civâne itmişiz imân
Kûlunum kapûnda red itme beni

Bağışla cürmümü günâhım çokdur
Sevdândan başka bir emelim yokdur
Serime kanâ’at tâcını sokdur
Huzûr-ı erenlerde bir buyrukdur
Kûlunum kapûnda red itme beni

Dertli’ni gümânda bırakma yâ Şâh
Dimişiz ezeli râhına eyvâllah
Gönül ‘âleminden açılın dergâh
Temâşâ kıldır olurım seyyâh
Kûlunum kapûnda red itme beni

[744a-744b]

-58-

Nefes-i Dertli Ekrem Baba

[755a]

Zât-ı sübhânım Muhammed ‘Ali’dir gönlümde her an menem
Emrine fermân-berim cân-ı cânânım menem

Hem Hasan şâhım Hüseyin-i Kerbelâ’nın kûluyam
Râh-ı ‘aşkında esîr bir gulâmanım menem

Şâh Zeyne’l-‘Âbidîn’e başımız top eyledik
Bâkır ü Ca’fer dü-‘âlemde imâmımdır memem

Şâh Kâzım Şâh Rızâ’ya cân ü gönülden bağılıyız
Şâh Takî ve hem Nakî emn ü emânımdır menem

‘Askerî sâhib-i livâya bir ‘abd-i efgendeyim
Mehdî-i sâhib-i zamândır dîn ü imânım menem

Ol velâyet bağıdır çehâr-deh ma’sûm-ı güzîn
Rûz-ı şeb bulardır gönlümdeki mihr ü tâbânım menem

Bir ‘abd-i efgendeyim şâh-ı yetîm-i ser olan bir derdliyim
Pîr-i erkân-ı velâyet Hâcî Bektâş erkânım menem

Dertli olalı tâ ezelden yârine ‘âşık
Cânân iline cân kuşunu itdiricek tayrân
[755a]

-59-

Dîvân-ı Dertli Ekrem Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[754b]

Mâtem-zedenin hâlini bilmez câhil-i nâdân
Cânâna irenler oluyor dü-‘âleme sultân

Cümle kuyûddan âzâdedir ‘ârif
Çâr kûşeden idiyor ‘âlemi seyrân

Her müşkili cân-ı ‘aşkile gel hal it
Feth ola sana nîce müşkil âsân

Gel tut sıdkla cân emr-i hüdâyı
Kıla sana tecellîsini ol cânân

‘Aşkıla gider derûnundaki şekki
Âyînene bak ne imiş sûret-i insân

Hazete idereyim dir isen ‘âşık
Âkîbet yâren la’l ü lebinden zerrece kan
[755a]

Ya’kûb ihvân ile Yûsuf’una zâr itdi
Tâ-nı seher eyledi nîce bin giryân

Kıldı nîce tahammül hased ü ihvândan
Mısr’ın şehrine Yûsuf sabr ile oldu sultân

Binbir cilve-i hak ile devr olmadadır ‘âlem
Tâlib matlûbunu ister ‘ârife seyrân

Vâ’iz ‘âşıklara ta’n itme sakın sen
‘Uşşâk-ı ilahî ile devr olmadadır bütün ekvân
[754b-755a]

-60-

Nefes-i Dertlî Ekrem Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[916a]

Dürlü dürlü çiçekleri yaratdın,
Âdem’i Havvâ’ya bilmem, neden râstlatdın.

Havvâ’yı Hind’e, Âdem’i Serendîb’e atdın,
Cilveler gsöetrdin seyrlerine bakdın.

Gâhî miihnet içinde, gâhî de şâddın,
Gâhî vîrân olup gâhî de âbâddın.

Semm niçün sen yapdın,
Gâhî hâk göründün, gâhî de âbdın.

Kendi yartdığına secde kıldırđın,
Yine kendin kendine özendin tapdın.

Üzüm oldun girdin fiçıların içine,
Sabr eyledin nîce peymânedeki şarâbdın.

‘Anâsır-ı erba’anın aslı sensin,
Kimyâları bitiren nebâdâta türâbsın.

Vahdâniyetini kimseler idemez inkâr,
Her gönülde gizlenen sıfât hem zâtsın.

Arzû kıldığın en mühim za'fâna,
Dermân olursun kuvvetli hapsin.

Nâ-mütenâhî günâ-gûn cilvelerine,
Nâçîz kûlların ebkemdür ne yapsın.

Dertli hakîrânene oldunsa mu'în,
Her zerrede derdine elbetde muharremsin
[916a]

-61-

Dîvân-ı Dertli Ekrem
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[744a]

Biz ezel ser-mestleriz ikrâra bağlı başımız
Coşdurur 'ummâna girse dökilen tek yaşımız

Na're-i yâ "Hû" ile sekrân gezer 'âşıklarız
Mihnet-i derd ü belâyı tâc ider yoldaşımız

Kesret-i vahdet bir oldu 'aks iden âyîne
Zerreya saymaz cihânı sûfi kızıl başımız

Tutmayız mesken cihânda 'uzlet itdik ihtiyâr
Keşf ider esrâr-ı remzi dâ'imâ firâşımız

Bâb-ı Bektâş-ı Velî'den bahş olup genciler
Artar eksilmez ganîdir dergesinde âşımız

Ser-te-ser gezdik cihânı **Dertli**'lik oldu nasîb
Mutu ebe kalbe mutu sırrının mazharıdır sırdaşımız
[744a]

Destân-ı Derûnî
“Hicv Destânı”

[797a]

Câhili câmi’e imâm itseler,
Anın ardı sıra cemâ’at olmaz.
Kibirli kimseye üç tûğ virseler,
Anda bir merhamet, ‘inâyet olmaz.

Hünerin yok ise meydâne çıkma,
Kalb evi Ka’bedir bir taşın yıkma,
Yalancı deyyûsun sözüne bakma,
Gösterse kerâmet şefâ’at olmaz.

Kovma mu’annidi kovduğun yeter,
Kahramân olur da karşında biter,
Söz-i aslîsine edaya ölümden beter,
Aslı bozuklarda namûs-ı ‘âr olmaz.

Cingânda bulunan kabûrla elek,
Ayı da bed-çehre eşekde kulak,
Bir asılsız edebe düşerse dilin,
Anlar kemâl ehli mu’annid olmaz.

Bazısının meclisde dinler sözü,
Meydân-ı hünerde karadır yüzü,
Başına vursalar yüz bin topuzu,
Eski ‘adetinden ferâgat olmaz.

Bazı adem vardır her söze uyar,
Körün gözü görmez, kulağı duyar,
Merkebe vursalar donanmış eğer,
Çalsan üzeniye yeğîn at olmaz.

Kimisi dangalak kimisi bengî,
Merhametli olur yiğidin kendi,
Binde bir bulunur kafânın dengi,
Olur olmaz ile emniyet olmaz.

Derûnî’nin kalbi misâl-i diyâr,
Var ise metâ’ın alana söyle,
Hasmın kadı ise yâr ü muhibbin Mevlâ,
Andan gayrîsine şikâyet olmaz.

[797a]

Nefes-i Deryânî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[707b]

Bir meydân göründü gönlüm evinde
Gam ile şâd ile imtihân olur
Gâm-ı virâne benzer şâzlık gülşende
Baykûş ile bülbül dil-i beyân olur

Bülbüllerin dilde gamı temellî
Bize gülden olur ana tesellî
Küşâd olur mu ol bâb-ı tecellî
Hidâyet hakdan ne zaman olur?

Baykuş virâneyi beklediğinden
Derd üstüne derdi eklediğinden
Dünyâ bir virâne sakladığından
Esrâr-ı ‘irfânda bir seyrân olur

İster idim rû-yı gülşeni
Gözüm kan ağlayup arzûlar seni
Kan içinde görse efendim beni
Andan bana cevâp bir tufân olur

Deryâni bülbülün güledir zârı
Serde sevdâ yakar kalbimde nârı
Bülbülün nazarı gülün tımarı
Sevilmese hüsn-i hâristân olur

[707b]

Semâ'î-Dîdâri

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[713b]

Sa'âdet tâcı 'âlemde o şâh-ı pür-vefânındır
Hakîkatde hilâfet pâdişâh-ı evliyânındır
Cihâd-ı ekber itmek server-i ceş-i gazânındır
Bu cümle feth ü nusret şîr-i merdân-ı hüdânındır
 Cemî' saltanat şevket-me'âb-ı lâ-fetânındır
 Bu demler hep bu devrânlar 'Aliye'l-Murtezânındır

Habîb-i kibriyânın mahrem-i esrâr-ı 'irfânî
Nideyim bezm-i hâsı hazret-i mahbûb-ı sübhânî
'Ulûm-ı mine'lden iklîminin şâh-bâz-ı sultânî
Erenler hâliyâ ol pâdişâhın 'abd-i derbânî
 Cemî' saltanat şevket-me'âb-ı lâ-fetânındır
 Bu demler hep bu devrânlar 'Aliye'l-Murtezânındır

Şerâfet âl ü evlâda hüsn-i hulkü'r-rızâdandır
Siyâdet ehl-i imâna Hüseyin-i Kerbelâ'dandır
Tarîkat ehl-i 'aşka sâhib-i âl-i 'abâdandır
Türâb-ı lâ-yezâlî sâkî-i bezm-i bekâdandır
 Cemî' saltanat şevket-me'âb-ı lâ-fetânındır
 Bu demler hep bu devrânlar 'Aliye'l-Murtezânındır

Teberrâ kılmağa her dem bizim fermânımız vardır
Tevellî ehli âbdâlız kavî bürhânımız vardır
Muhibb-i hândânınız biz bezm-i devrânımız vardır
Tesellimiz budur dâ'im anâ îmânımız vardır
 Cemî' saltanat şevket-me'âb-ı lâ-fetânındır
 Bu demler hep bu devrânlar 'Aliye'l-Murtezânındır

Akıtdı Zü'l-fikâr ile nice dem hûn-ı â'dâyı
Muhabbetle idüb ben de şeh-i devrâne dârâyı
Nice ben sevmiyem ol zât-ı bî-hemtâ-yı ra'nâyı
Senâ-gûyendesesi *Dîdâr* okur bu beyt-i garrâyı
 Cemî' saltanat şevket-me'âb-ı lâ-fetânındır
 Bu demler hep bu devrânlar 'Aliye'l-Murtezânındır

[713b]

-65-

Dîvân-ı Fâzıl Baba

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)

[728a]

Vire mi derd ü gam derdime dermân vire mi
Vaktidir dem-be-dem artar yüreğimin elemi

Haylî demdir ben anın gözlerinin hastesiyim
N'ola gelse yüzimin üstüne bassa kademi

Yanarım dirsem eğer kaşlarının şerhini ben
Yarayım destim ile başdan aşağı kalemi

Görebilsem yüzini müdde'îlerden sanma
Ey kızıl gel sana kim çekdi dikinden kalemi

Yüzimi hâke sürüb tâ gîceler yalvarırım
Kâfire virüb murâdın yâ bana virmeye mi?

Fâzıl' a mâhî dilersen yüzini dergâha tut
Seni mahrûm eylemez çokdur hüdânın keremi

[728a]

Koşma-i Fedâyî

[712b]

Nedir benim melûl mahzûn gezdiğim
Ağlayub yandıgım yâr senin için
Ciğerciğim delik delik deldiğim
Ağlayub yandıgım yâr senin için

Yandırdın odlara düşürdün nâre
Sînem püryân olmuş ciğirim pâre
Lokmân ele geçse bulsa bir çâre
Yanub yakıldığım yâr senin için

Cânım intizârda gözüm yollarda
Mecnûn itdin beni koydun çöllerde
Diyâr-ı gurbetde garîb illerde
Ağlayub yandıgım yâr senin için

Fedâyî de böyle imiş kaderim
Dünyâ benim olsa şâd olmaz gönlüm
Ehl-i beyt 'aşkına eğridir boynum
Yanub tutuşduğım yâr senin için
[712b]

Destân-ı Fethî
“Ârif ü Dâniya Hitâb”

[797a]

Bu nesîmet bu tesellî bu karâr,
Ey ‘ârif-i dâni zirâ bir geldi,
Erbâb-ı kâmile olsun yâd-gâr,
Seksen bin kelâma ma’nâ bir geldi.

Özümün suyunu sıkdığı zamân,
Kal’a-i Hayber’i yıkdığı zamân,
Kırklar ‘arz üstüne çıkdığı zamân,
Asmân-ı beyyine sefer-ber geldi.

Muhabbet meyleri doldu peymâne,
Zerresin nûş iden oldu mestâne,
Kırk gün bana icâd oldu kâr-hâne,
Mi’mâr-ı zat-ı gayreti bir geldi.

Ey ‘ârif gûş eyle varsa idrâkin,
Sırrı nedir bu levlâke levlâkin,
Balçıkdan yaratdı ol zât-ı pâkin,
Hazret-i Âdem’e mayâ bir geldi.

İsm-i kün cism oldu bunda bismillah,
Hâtemü’l-ekberdir semm-i vechullah,
Gönderse gerekdir Hazret-i Allah,
Göründü sûret-i İsâ bir geldi.

‘Arş-ı semâvatda icâd-ı defter,
Sırr-ı kudret kâtibi kıldı muharrer,
Ca’fer-i Sâdık Bâkır-ı defetr,
Ol Musî-i Kâzım Rızâ bir geldi.

Remz üsûlümüz hikmet-i yektâ,
Yâr-ı kimyâ-yı güftârım devlet-i ‘ukbâ,
Cenge Zül-fikâr heybet-i ‘Ankâ,
Kerbelâ’ya âl-i ‘abâ bir geldi.
[797b]

Yarıldı ‘arş üzere hatt-ı fermâne,
Virildi nasîbi her bir insâne.
Eksikdir ne ziyâde her câne,
Nahnu kasenna gıdâ bir geldi.

Sûret-i insâne gösterdim hüner,

Satarım bu dürr-i nazmı muhayyer.
Bir yere cem' oldu kırklar yediler,
Zâhir ü bâtında şurâ bir geldi.

Bir zamân zülmetde dünyâ sarsıldı,
Bu râh-ı kudreti bulanlar buldu.
Kendi cemâlinde 'inâyet kıldı,
Kandiller nûrundan ziyâ bir geldi.

Didâr-ı hüdâya resîd olanlar,
Rûh-ı Hüseyin'den cedîd olanlar.
Kerbelâ çölünde şehîd olanlar,
Hüseyin'in 'aşkına kaza bir geldi.

Beytullah hakkı, rahman şöhreti,
Tavâf eylemekde nu'mân şehrini,
Yetmiş bin yıl gezdi nihân şehrini,
Fethiyâ dünyâya halâ bir geldi.

[797a-797b]

-68-

Dîvân-ı Fevzî

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)

[709a]

Öp elin yârin vallâ ağyâr duysun duymasun
Gül koyar gülşenden hâr duysun duymasun

Nâleler kıl gülşen köyünde var bülbül-sifât
Ol yüzü gül servi hoş reftâr duysun duymasun
[709b]

Nûş idüb câm-ı şarâb-ı ‘aşkı ol mest ü müdâm
Sîneye çek dilberi âğyâr duysun duymasun

Râz-ı ‘aşkı sakla dilde duymasun nâdân ânı
Dil-firîb oldı ğmı dil-dâr duysun duymasun

Hasb-i hâlin yâre âşikâr eyle iş’âr it yürü
Fevziyâ ammâ dilin zin-hâr duysun duymasun
[709a-709b]

Mersiye-i Mu'allim Feyzî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[703a]

Rûha olmuşdur mübeddel cismimin mâhiyeti
Müncelî görmekdeyim rûhumda rahmaniyyeti
Söyle ey zâlim meğer taht-gâh-ı 'izzeti
Boş mu sandın pâdişâhlar pâdişâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

703b]

Tutduğım yol râh-ı hakdır şâh-râh-ı 'aşkıdır
Zahm-i mühlkdir vücûdum da güvâh-ı 'aşkıdır
Tahta-i sînem müşebbek taht-gâh-ı 'aşkıdır
Mülk-i 'aşkın pâdişâh-ı gam-sipâhi andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Başımı tenden cüdâ itmekse kasdın ey la'în
Sadrım incitmeksizin olmaz mı bu emr-i 'azîm
Büsbütün olsun mu dersin hurd-hâş ol sîne kim
Kâ'inâtın kıble-i 'âlem-penâhi andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Pûse-gâh-ı hazret-i zehrâyı sad-çâk eyleme
Şûm ayağınla makâm-ı pâki nâ-pâk eyleme
Zât-ı pâk-i mâlikü'l-mülkü elem-nâk eyleme
Mülk-i 'adâlet ve vâhid-i kakhâr şâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Basdığın sadra sezâdır mecdü'l-aksâ disem
Bî-muhâba sürme beytü'l-makdis-i levs-i kadem
Çıkma bâb-ı Ka'be-i tevhîde ey 'abdü's-sanem
Çünkü esrâr-ı ilâhîye kemâhi andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Cân çekilmiş her taraftan cismimin bâlâsına
Ârzû-mend-i likâdır hazret-i mevlâsına
Uçmak ister dem-be-dem lahûtiyân sahrâsına
Mürg-i rûhun lâne-i 'arş-ı iştiyâhi andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır

Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Zâten olmuşken gönül mülkü harâb-ı kaht-ı âb
İtme bu ma'mûreyi zâlim harâb-ender-harâb
'Arş-ı rahmândır bu belki 'arşında müstetâb[1]
Şeb-çerâğ-ı 'arş âh subh-gâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır
[704a]

Müstetâb: İyi güzel makbûl

Kimse öldürmez bu zilletle dahi müşrikleri
Sen nasıl i'dâm idersin bir muvahhid-i serveri
Bak medîne semtine der-hâtır-ı peygamberi
Tâcdâr-ı enbiyânın hâb-gâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Bir içim su virmedin ne ekbere ne asgara
Kanıma benzer Fırât akmış dökülmüş çöllere
Kalsun hep şikâyânım sabâh-ı mahşere
Zümre-i bî-çâre-gânın dâr-ı hâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır

Değme dil-i hançer mi yâ peykân mı kaldı sîneme
Yâreler açdın derin bu sîne-i gîneme
Böyle âlü'l-'âl-i *Feyzi* vahşiyâne çiğneme
Rabbü'l-â'lânın mu'allâ bâr-gâhı andadır
Basma zâlim sîneme 'arş-ı ilâhî andadır
Kalb dehrler nâmına hak cilve-gâhı andadır
[703a-704a]

-70-

Mersiye-i Mu'allim Feyzî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[704a]

Hazret-i cânâne terk-i cân ise şart-ı vüsûl
Sûret-i hâlimden artık buldu maksûdum hüsûl
Yâ ilahî oldı mı nâ-çîz kurbânım kabûl
Oldı mı şâyeste-i takdîm bu cân-ı zebûn

İşte hulkum za'îfim işte tîg-i Şimir-i dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Yâ ilahî şâhid ol oldım 'alâ'ikden berî
'Ahdime kıldım vefâ terk eyledim cân ü seri
Bu susuzlukdan yanan hançer bu şehrin hançeri
Bu kılıç bu nîze bu peykân bu cism-i la'l-gûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Lîk gayet şerm-sârım senden ey ma'bûd-ı pâk
Kim değil şâyân-ı kurbân bu cism-i rahm-nâk
Neyleyim düşmanlar itmiş hurd ü hâş ü çâk çâk
Zahmdan bu hâle gelmiş bu ten-i âlûde-hûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn
[704b]

Eşk-bâr-ı zevk vâsıl-ı cism-i term
Ağlamaz mahzûn cemâlullahı görmüş gözlerim
Gerçi mühlik yârelerden göz göz olmuş peykerim
Su be su itmiş revân-ı çeşme çeşm-i eşk-hûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Hakka kurbân eyledim yetmiş civân-ı meh-cebîn
Kanlarıyla lâle-zâr olmuş bütün rû-yı zemîn
Kerbela sahrâsın itdim reşk[1]-i Firdevs-i berîn
Hazâ cennât-ı 'adn fârih-levhâ hâledîn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Cilve-i 'aşk-ı ilâhî böyle itdi iktizâ
Cânımı emvâlimi evlâdımı kıldım fedâ
Tâ ki olsun mesleğim olsun erbâb-ı 'aşk-ı reh-nümâ
Meşrebim tâ evliyâullahâ olsun reh-nümûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Her belâ her zülme hâzır bu dil-âgâh için
Sîne-i pür-zahmdan tâkati mi kalmış âh için
Bir müslimân yok ki imdâd eylesün Allah için
Her cihetden düşmanân-ı dîn füzûn-ender-füzûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri dîn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Gerçi zâlimler cihânda haylîce kân eylemiş
Söyleyin bu zülmü hangi nâ-müslimân eylemiş

Süd emer ma'sûmu kim sîr-âb-ı peykân eylemiş
Öldürür âhir billah beni dâg-ı derûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Yüz çevirdi hayme-gâha doğru düşman-ı el-âmân
Gel yetiş imdâda ey peygamber-i âhir-zamân
Ehl-i beytin oldu yâ cidden esîr-i düşmanân
Kâ'inâta çöksün mü dehşet-i reybü'l-menûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

[705a]

Hayme-gâha koşmadan maksadları nedir?
Kâ'inâtı titreden bu âh-ı vâveylâ nedir?
Yoksa kası düşmânın etfâl-i ma'sûmânedir
Kandadır tâb-ı tahammül kandedir sabr ü sükûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Eylese ikmâl barî kâtilim bî-dâdını
Halkıma sür'atle çalsa hançer-i pûlâdını
Duymasam evlâdımın cânlar yakan feryâdını
Olmasa derd-i derûnum bu masâ'ible füzûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Kâş evvelce olaydım râh-ı ukbâ sâliki
Yâ bu tâli' de anamdan doğmayaydım kâşkî
Zülm ü cevrinden sipihrin dâd-ber-i feryâdını
Ol dahî bahtım gibi yârabbî olsun vâj-gûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

Ehl-i beytin hakkını itmiş şiyâh âl-i Yezîd
Nâr-ı düzehle gıdâ-yı dem-be-dem olsun şedîd
Yâ ilâhî ey muzallî külli cebbârü 'anîd
Eyle etbâ'-ı Yezîd'in hân ü mânın ser-nigûn
İşte hulkum za'îfim işte tîg-i şehri-dûn
Yâ ilahî şâhid ol innâ ileyhi râci'ûn

[705a]

Nefes-i Fuzûlî

(- . - -) (- . - -)

[909a]

Sahn-ı çemende arguvân,
Her biri itmiş bir zamân.
Tekrâr eyler her zamân,
Medh-i ‘Aliye’l-Murtezâ.

Tarafa riyâz ser-be-ser,
Kesb itdi ‘itr meşk-i ter,
Hulk-i hüsneden bir eser,
Gülzâre göster geç sabâ.

Zâyi’ geçirmez yâsemîn,
‘Ömr-i latîfi nâzenîn,
İhlâs ile eyler özin,
Hâk-i reh-i hayrû’n-nisâ.

Zâhir kılar hûnîn-i kefen,
Lâle kılar yüz yâresin,
Düz tutub taraf-ı çemen,
Şâh-ı şehîd için gazâ.

[909a]

-72-

Kalenderî Garbî

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

[712a]

Terk eyle bu dem küfrünü imân ele girsün
Cânını nisâr eyle ki cânân ele girsün

‘Aşk ile vurub derd-i derûnu oda hâsıl
Her kim ki diler dünyede dermân ele girsün

Varsun bir erin nutk-i nefesi bendesi olsun
İnerse eğer çeşme-i hayvân ele girsün

Deryâ seferi kıldı zahmetini mukarrer
Ol kim diledi lü’lü’ mercân ele girsün

‘Uzletde yürü varını ser cümle idüb hâk
Ey tâlib olan genc ile her kân ele girsün

Ger çekmez isen zahmeti her hâr-ı belânın
Mümkün değil ol gonce-i handân ele girsün

Garbî sana yâr olmayacak dâr-ı bekâda
Sorun nedürür cennet-i ridvân ele girsün

[712a]

Dîvân-ı Gaybî

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

[784a]

Âdem-i ma'nâ dürür eşyâya evvel ibtidâ
Âdem-i sûrîdedir eşyâya aher intihâ

Âdem-i ma'nâ dürür rûh-ı menâfi' 'âleme
Cümle zerrât-ı cihân andan bulubdur intişâ

Oldu halvet-hâne-i hak cümle 'âlem ser-be-ser
Leys-i hayrullah şey'i virdin okur ahfiyâ

Hadulillah ehl-i tevhîdiz ki bulduk zevkle
'Ayn-ı vahdetdir bu 'âlem i'tibâridir sivâ

Sûret-i tevhîdi ko gel ma'nî-i tevhîde ir
Güftü'l-ma'nî hevâullah an-ı 'aliye'l-Murtezâ

Sırr-ı vahdetden haber-dâr oldun ise şirki ko
Nice bir bula ve illâ niceye dek hû-yı hâ

Nice bir bu 'âlem kesretde devrân idesin
Merkez-i vahdetde kutb ol devr iden gelsün sana

Tâlib-i esmâ isen sen biz de ism-i âzâmız
İsm-i â'zam sohbetiyle bul fenâ içre bekâ

Ya'ni esmâ ve müsemmâ yine âdemdir hemân
Men-'aref nefse rumûzını tutdunsa velâ

Sûfi kim vâkıf değil sırr-ı mi'âd ü mübtedâ
Mübtîdir kendini ister sır tutsun müntehâ

Bir vücûdun bâtın ü zâhiri hak olıcak
Nice sûret bağlar anda intihâ vü ibtidâ

Hâsılı gel gir tarîk-i vahdete ta'nı bırak
Yohsa vallahü'l-'azîm irmez sana feyz ü 'atâ

Sûret uğrısını râh-ı hakda sanma muktedâ
Her 'asrda birdir ancak hâmil-i sırr-ı hüdü

Geldi altûn silsileyle nûr-ı hak birden bire
Vech-i İbrâhim'den oldu Gaybî'ye hak rev-nümâ

Fi'l-hakîka 'âşîka oldur sırâtü'l-müstakîm
Kim bir ola anda râh-ı rehber ve hem reh-nümâ
[784a]

-74-

Dîvân-ı Gaybî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[783b]

Ders-i ‘aşkdan almayanlar gelsün bu meclise
‘Aşka kulak salmayanlar gelsün bu meclise

Cümle eşyâya hakîka-i mâyedir ‘aşk-ı ilahî
Gene ‘aşkı bilmyeneler gelsün bu meclise

‘Aşk dürür pâk eyleyen şirk-i habâsetden seni
‘Aşkla pâk olmayanlar gelsün bu meclise

‘Aşkla ölüp yine ‘aşkla dirilmek gerek
Ölmeden ön ölmeyenler gelsün bu meclise

Varlığın mahv itmeye **Gaybî** mürîd-i nefis olur
Kendüsün yok bilmeyenler gelsün bu meclise
[783b]

-75-

Dîvân-ı Gaybî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[783b]

Hak cemâlidir cemâlin hak kelâmıdır sözün
Âşık-ı Allah isen bilmeğe sa’y it kendözün

Sana ta’lîm eyledim zât-ı tecellî sırrını
Sûretin ‘ayn-ı tecellî ‘ayn-ı zât oldu özün

Zâtının ‘aynıdır Allah’ın sıfatı şübhesiz
Pes yüzün ‘ayn-ı özündür hem sözden ‘ayn-ı yüzden

Hakdır sende görinen başdan ayağa hemân
Hak kulağıdır kulağın hak gözidir hem gözün

Zâhir ü bâtın-ı hakdır cümle varlık **Gaybîyâ**
Dime hergiz hakka sen ben kalmasun izin tozun
[783b]

-76-

Dîvân-ı Gaybî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[783b]

On sekiz bin ‘âlemin cânâ misâli sendedir
Bilki sensin ferd-i câmi’ hak kemâli sendedir

Cümle eşyâ hep cemâline müzâhirdir ânın
Bi’z-zarûrî bildi anlar hak visâli sendedir

Hâsılı sensin bilirsin ol hümâ-yı lâ-mekân
Cümle eşyânın ser-â-ser hep hayâli sendedir

Rûh-ı ‘âlem ism-i ‘azamsın **Gaybiyâ**
Zâhir ü bâtın bu dehrin hep misâli sendedir
[783b]

-77-

Nefes-i Gaybî
(. . .) (. . .) (. . .)
[784b]

Bu sûretler kamû bir bir bozılır
Girü ma’nî denizinde düzilür

Ne sûret huyu kesb itdinse bunda
Tamâm olunca devrin hep gezilür

Gele gide olası çünkü insân
Bu sözden gayrîsi senden üzilür

Bu kez bir söz olursun alması yok
Ebed mülkün bu insânlık yazılır

Gelür gider hemân insân olursun
Nihâyet her libâs gayrî serilür

Senin her libâsın birer mevcuddur
Kadem bahrinde böylece bozılır

Bu zevke irişince kişi **Gaybî**
Vücûdundan deri gibi yüzilür
[784b]

-78-

Nefes-i Gaybî
(. . . .) (. . . .) (. . . .)

[708a]

Gönlüm kim andadır ‘aşka itâ’at
Tamam olmaz anda bilin ‘ibâdet

İbâdetsiz hakka bulmaz takarrüb
Muhabbetdir bize ‘aynı karâbet

Hüdâdan gayrî sevgi heb abes
Muhabbet olmasa gitmez habâset

Kalırsa kıl kadar benlik gönülde
Cüdâ olmaz özünden bil cenâbet

Yedi deryâ hakikat eylemez pâk
Gönül kim bulmaya hakdan tahâret

Gönül hüccetin tertîb ideni
Dem-â-dem hâzır olmuşdur cemâ’at

Gönül kim itdi vahdetde ikâmet
Revâdır eyler ise ger imâmet

Hüdâdan gayrî görmez cihânda
Cihân başdan başa olur kerâmet

Gönülde **Gaybî** ‘aşkdan gayrî koma
Konula başına tâc-ı hilâfet

[708a]

-79-

Dîvân-ı Kaygûsuz Sultân Abdâl
(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)
[791b]

[Su'âl]

Su'al itdim bir gün ben bir dolaba,
Didim niçün yüzün sürersin âba.

Neden böyle bağrın delik, gözün yaş,
Ki, derdin duheri, sığmaz hesâba.

İniltinden delindi dertli bağrım,
Fırâkımdan ciğer döndü kebâba.

Kararın yok, gîce gündüz dönersin,
Saçarsın yaşların gözden türâba.

Ne zülm itdi sana bu çarh-ı gaddâr,
İniltini düzeltmişsin rübâba.

Su'al itdim dolabın döndüğünden,
Dönüb bana dolab geldi cevâba.

“Cevâb”

Dolab der, eyâ çeşm-i çerâğı,
Sözüm işitme ki, gel tut kulağı.

Sorar isen benim sen ser-güzeştim,
Ki, ben kaplar idim, bu yüce dağı.

Geçürmüşdüm türâba köklerimi,
Süreyâyâ yetürmişdim budağımı.

Boyum endâzesi hadsiz, hesâbsız,
Belce yetmez on merdin kucağı
[791b]

Dalımda ötüşürdü türlü kuşlar,
Geçürdüm bir zaman bu resm-i çağı.

Kaza erdi meğer dest-i hüdâdan,
Ki, bir şahs irişüb çaldı bıçağı.

Yıkılıb düşdüm ol dem yüzüm üzere,

Kırılıb kalmadı pür-dem budağı.

Delüb de takdı bağıma kemendler,
Sürdüler tûlâni her sokağı.

Sokakda yatırıldım nice müddet,
Gelüb geçen basarlardı ayağı.

Yedi, Eyûb gibi bağırımı kurdlar,
Döker yaşı durur çeşmim kapağı.

Zekeriyye gibi biçtiler tepemden,
Dolab için düzelttiler yarağı.

Demir mıhlar tıkub sînem içine,
Kazâ desti ile çarhın çomağı.

Dolab oldum gîce gündüz dönerim,
Su üstünde tutar oldum otağı.

Giceler dost diye inler dururum,
Gözüm yaşı sular bostanı, bağı.

Felek kime içirse bir kaşık bâl,
Sonunda kusdurur tas ile ağı.

Süleymân tahtını sürerdi yeller,
Fenâ toprağına sürdü yatağı.

Kanı Harût, kanı Kistrâ, kanı Sâm,
Buların kalmadı nâmı, durağı.

Bu dünyâ misâl ağca ankebûtdur,
Budur ancak sineklerin durağı.

Alâylı, gaybı bunda tekye kılmaz,
Hakkın fazlıdır, ancak dayağı.

Sözünü **Gaygûsuz**, ‘ârife söyle,
Ne bilsün Şükrî dana, buzağı.

[792a]

-80-

Semâ’î-Kaygusuz Abdâl Sultân
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[787a]

Oldur sana kanım helâl ey geyik gözlüce bihşâ
Hâtırım kılma melûl ey şîrîn sözlüce bihşâ

Ben kûlunun kılma azâd gözlerin süz kaşların çat
Kırpigin arkın bana at gel ahî nazluca bihşâ

Ârastadır hüsnün bağı hoş yaraşır yüzün ağı
Yüzüm ayağın toprağı ey güler yüzlüce bâşâ

Saçın tara zülfünü çöz şol fitnece gözlerin süz
Müdde'inin gücünü ez şol sözü dürlüce bâşâ

Gel beri vefâ eylegil hâtırımı safâ eylegil
Aşîkâr cefâ itmegil ey hulku güzelce bâşâ

Üskûfün gey küpen takın rûyunu ağıyârden sakın
Halk katında gelme yakın ey özü gizlice bâşâ

Yanağın al gözün elâ ağıyâre kıl cevri ü belâ
Kûlun *Gaygûsuz Abdâl*'a nâz eyle nazlıca bâşâ
[787a]

-81-

Kaygûsuz Sultân'ın Tercî'-i Bendi
(- . . -) (- . . -) (- . . -)
[913a]

İnsân ile geldim, insân oldum,
İnsân libâsında pinhân oldum.
İnsân libâsı giyeli günden,
Bu mülkün halkına sultân oldum.
Gel gel berî, ey tâlib-i hak,
İnsân vücûdumdur ben cân oldum.
[913b]

Sadef âyînesin sâf kılaldan,
Âşîkâre delîl ü bürhân oldum.
Gönüller içinde anlayı bak bir,
Gör kim nice bahr-ı 'ummân oldum.
Vahdet-i çemende, cân bağında,
Gevher-kân-ı ma'den oldum.
İkilik evin harâb ideliden,
Birlikde bir ile yeksân oldum.
Gayrî hayâli kovalıdan gönülden,
Evvel ne idim hemân ne oldum.
'Aşk idi işim zirâ ezelden,
Gülsitân değil handân oldum.

Benim bu kamû 'âlemde maksûd,

Hem ‘âlem içinde bile mevcûd.

Cân ü cânânım bu ten içinde,
Nûr-i nihânım nihân içinde.
Bağdâd’da diyen, dem-i ene’l-hak,
Ben idim âhî, zamân içinde.
Bu cism-i vîrân içinde sâkinim,
Genc-i nihânım vîrân içinde.
Hayvân ne bile, beni neyim ben,
Güneş gibiyim insân içinde.
Gönüller içinde gör beni kim,
Gevher-kânım mekân içinde.
Ma’rifet ve keşf ü ‘ilm ü esrâr,
Söyleyenim şu lisân içinde.
İnsân yüzüne gözünü aç bak,
Benim bî-nişân, nişân içinde.
Beni anlayı bak, kim benden artık,
Kim var dahî bu cihân içinde.
Benim bu kamû ‘âlemde maksûd,
Hem ‘âlem içinde bile mevcûd.

Ol sırr-ı ezel, ebed, ne kim var,
Hemân benim, uş gözünü aç bak.
Fermânın içinde mihr-bânım,
Her gönül içinde sırr-ı muğlak.
[914a]

Cihânde henüz yoğidi Mansûr,
Tesbîhim idi dem-i ene’l-hak.
Hidâyet içinde bile mevcûd,
Doğrısı budur, benim ene’l-hak.
Şâhid-i gayb ki, var gönülde,
Benim ki, cân ile ‘âleme müştâk.
Zerrece sırrım ‘ayân idersem,
Perde olan kamû dîvân-ı evrâk.
Bu kuş dilini kim söylerim ben,
‘Âkile sorun ne bile ahmak.
Benim bu kamû ‘âlemde maksûd,
Hem ‘âlem içinde bile mevcûd.

Bahr-ı muhîtim ki, yine taşdım,
Sözüm ‘ayân oldu perde aşdım.
Taktîr donum âdem olalıdan,
Gör ne ‘acib hâle sataşdım.
Ma’den-i kâre irişdi yolum,
Dürr-i cevâhiri taşra saçdım.
Yoldâş olalı âdem ile ben,
Elif ile lâma dolaşdım.
‘Aşk-ı bahrîyım ki, nihâyetsiz,

Mevceler içinde taşdım, aşdım.
İnsân vücûdunda ‘aşk ile ben,
Evvel, ebed, bîle ulaşdım.
‘Akl-i küllim, ‘aşka yoldâş oldum,
Nefs ile yine nîce savaşdım.
Ol cânı yegâne dilerim ben,
İnsân yüzünden perdeyi açdım.
Ezel ne ise yine oyum ben,
Sanma ki, gâfil yolumu şaşdım.
Benim bu kamû ‘âlemde maksûd,
Hem ‘âlem içinde bîle mevcûd.

Vuslatda hemân yegâne-i kâr,
Vahdet-i çemeninde gül-i gül-zâr.
Evvel ü âhir hemân benim ben,
Gönülde nihân sırr-ı esrâr.

[914b]

Her cism-i sûretde hüsn ü zîbâ,
Her sadef içinde dürr ü cevher.
Hal ehlinin hayâle düşme,
Hemân benim uş, her ne ki, var
Benim bu kamû dükkân içinde,
Raht ü kumâş ve dükkân ü ‘attâr.
Tâlib olanın benim murâdı,
Ka’be vü imân ü küfr ü zünnâr.
Lütfum sâyesinde sayfiyyet durur,
Küll ü kâ’inât cümle âhter.
Benim bu kamû ‘âlemde maksûd,
Her ‘âlem içinde bîle mevcûd.

Bir beni öğütte yâ müfessir,
‘Aklım irişirse, kılma tefsîr.
Âdem donu, bana perde oldu,
Hâlîme benim ne ola tedbîr.
Ben cân-ı ebed, lâ-yemûtum,
Perdem âdem oldu bâr-ı takdîr.
Her başda hayâl-i sevdâyım ben,
Her gönül içinde gizlenen sır.
Maksûd benim hem, beni söyler,
Bu keşf ü beyânı ‘ilm ü tefsîr.
Pîrlikde görün ki, ne civânım,
Civânlık içinde olmuşam pîr.
Vahdetde kaçan ola bu sözler,
Paşa vü hâce, gulâm-ı emîr.
Vahdet gözünün nikâbın aç bak,
Şems-i bî-zevâlim, mâh-ı bedr.
Ol ki, her vücûdda mevcûd olmuş,
Ben dem-i âhı, evvel ü âhir.

Benim bu kamû ‘âlemde maksûd,
Her ‘âlem içinde bile mevcûd.

Ben ol nûr-ı âbdâl-i bakîyim,
Hakkım, hakkı bilen hakkiyim.
Vuslat çemeninde bülbülüm ben,
Vahdet denizinin zevrakıyım ben.

[915a]

‘Âriflere gâh harîk olurum,
Gâh mürebbî piyâle, gâh sâkîyim.
Nâdânlara renc ü derd ü belâ,
Hak-şinâsî olanın uşâkıyım.
‘Aşk-ı hakîkatinden delîlim ben,
Firkat agûsunun tiryakîyim ben
İnsân ile bile gizli geldim,
İnsân-ı kâmilin revnakıyım.
Budur kasdım, başka yokdur şuglum,
Hakkı bilen hak infâkıyım.
Ol genc-i ebed nushayım ben,
Ma’nâ berâtının evrâkıyım.
Bâkî-i ebed oldur kim, içe,
Çeşme-i hayâtın bardakıyım.

Benem bu kamû ‘âlemde maksûd,
Her ‘âlem içinde bile mevcûd.

Benim ne ki, var ‘âlemde yeksân,
Dürr ü cevâhir ma’den ü kân.
Her zerre içinde âftâbım,
Her katre içinde bahr-ı ‘ummân.
Benim gibi kim ola cihânda,
Ehl-i hüner ve sâhib-i meydân.
Ben ol hümâyım, sâyem hemîşe,
Küll-i kâ’inâta lütf ü ihsân.
Bu mülke halîfe, sultânım ben,
İnsân vücûdunda sırr-ı pinhân.
Ezel ü ebed, benim hemîşe,
Cân ikliminde delîl-i bürhân.
Gayrîyi bırak, benim hakîkat,
Keşf ü kerâmet, ‘aynı insân.
Çinun yine armağan getirdim,
Her bir nefesim küll ü reyhân.
Güneşde benim nûr-ı tecellî,
Katrenin içinde bahr-ı ‘ummân.

Benem bu kamû ‘âlemde maksûd,
Her ‘âlem içinde bile mevcûd.

[915b]

Her göze benim hayâl-i perde,
Her başda safâ ve cûş-i sevdâ.

Bahâne, sebep benim her işde,
Savma'a-i zâhid, pût, tersâ.
Benim hakikat gümâne düşme,
Ol kân-ı ezelde dürr ü yektâ.
Birlikde hemân yegâneyim ben,
Kim ola bana şerîk-i hem-tâ.
Vücûdum içinde doğru bak bir,
Kimdir dahî, de kim gayrî bula.
Ben ol güneşim ki, zevâl irmez,
Küllî kâ'inât, katımda zerre.
Gerdîşe gelüben, beni ister,
Settâre ve mâh ve burc-i cevzâ.
Fikrimde piyâde cümle hüd-hüd,
Serimde nihândır kâf ü 'ankâ.
Hemân benim, ûş gayrî yokdur,
Evvel ü âhir ve sırr ü peydâ.
Benem bu kamû 'âlemde maksûd,
Her 'âlem içinde bile mevcûd.

Sırr ü âşikâre benim eknûn,
Tek tur ey fakîh okuma efsûn.
Efsâneyi ko, hayâle düşme,
Senin istediğin bundadır çün.
Gönülde bilindi mısır-ı câmi',
İstediği hâle Mısır-ı Zünnûn.
'Âlemler içinde o destân oldu,
'Aşkın hayâlinde Leylâ-yı Mecnûn.
Lütfum ümîdi şâdlığımdan,
Oynar, döner bu çarh-ı gerdûn.
Her hâl arasında bileyim ben,
Her işin içinde resm ü kânûn.
Benim ile zîn ü şeref olmuş,
Zâhir, bâtın, cümle dîn ü kevn.
Varlığı benimle olupdur,
Küllî kâ'inât kâf ile nûn.
Bu ten evidir **Gaygûsuz Âbdâl**,
Yanılma kardâş sen olma dil-hûn.
Îzân

[913a-915b]

-82-

Nefes-i Kaygusuz Sultân Abdâl
(- - -) (- - -) (- - -)

[788a]

Âdemi balçıkdan yoğurdun yaptın
Yapub da neylersin bundan sana ne?

Âdemi yaratdın saldın cihâne
Salub da neylersin bundan sana ne?

Bakkal mısın terâziyi neylersin?
İşin gücün yok da gönül eğlersin
Kûlun günâhını tartûb neylersin
Geçivir suçundan bundan sana ne?

Katrân kazanını dökivir gitsün
Mü'min olan kullar cemâle yetsün
Yılana emr eyle tamûyu yutsun
Söndür şu âteşi bundan sana ne?

Gaygusuz Abdal'ım sözüümüz budur
Her nerde çağırsan hak anda hâzır
Hep dûzehe koysan sana kim ne der?
Yakma kûllarını bundan sana ne?
[788a]

-83-

Divân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân
(- . - . -) (- . - . -) (- . - . -) (- . - . -)
[786a]

Söz başında zikr idelim Allah'ı niyâz ile
Cân ü gönülden gerek lâf değil bir söz ile

Yâ ilâhi kapunda birkaç dileklerim var
Hele geldiği hâlde cengim var boğaz ile
[786b]

Ma hizrî lokmalar dâ'im nasîb kıl bizlere
Üç yüz otuz azığı yedi bin öküzü ile

On bin koyun bin deve beş bin de su aygırı
Beş bin tavuk bin ördek dahi bunca kaz ile

Dâne pirinç zerdeler paça tirîd gerdeler
Tâze çevirme püryân kaba helvâ koz ile

Fındık fıstık leblebi zeytün hevnakla üzüm
On bin yemenî yumurta biber eksek tuz ile

On bağçe elma armûd on dahi her dürlüden
On dahi şeftâlden zerdâli kiraz ile

Bunca dürlü lokmadan olduğunca denildi

Şimdi mahbûblar gerek salınalar nâz ile

Bin kız oğlan bin gelin bin karâveş hidmet-kâr
On bin de Rûm mahbûbu beş bin Moğol kız ile

Hurî sıfât nigârlar ilikleri âşikâr
Girçikleri cân alur şeker ağzında ezile

Yüz bin yiğit yanınca gürzün çeküb yürüsün
Yankılansın dağ ü taş ... avâz ile

Tabl zurnâ borular hazretinde çalınsun
Müdde'î anı görsün ol çıkası göz ile

Otuz kopuz kırk çeşte elli kıl telli biryâb
Hûb çalınsun odalarda ili telli sâz ile

Bunca sözü söyledin bize bakî kalur yok
Gaygusuz'a nazar eyle gel bir gülez yüz ile
[785a-786b]

-84-

Nefes-i Kaygusuz Sultân Abdâl
(. - -) (. - -) (. - -) (. -)
[788b]

‘Âşık oldum beyhûde bir yâbâne
Ne bir hurşîd ne bir mâh-ı tâbâne

Bu hûn bu mürd sözüm incelmedi hiç
Şekeri katık eylerim soğana

Gördüğüm leyleği bülbül sanırım
Ya'nî gör kim ‘ârifim ben dîvâne

‘Ârifim velî birâz kemdir ‘aklım
Ferâgat itmişem derim terâne

Yüküm gül şeker sirke satarım
Yanî metâ' getürmüşem dükkâne

Süleymân tahtını dîvlere virdim
Değirmen haberin viren surâne

Din imân küfrini nûr ile örtdüm
Giriftâr eylemişem cân ü tene

Onu bildim cihân köhne virândır
Öterim baykûş oldum ben bu virâne

Yol eri vardı menzile irişdi
Ben öz fikrimi eylerim bahâne

Yolu anlayıver **Gaygûsuz Abdâl**
Taş atmagil ki çûmla çömlekgin âşâne

Sana halvet-kûşe helvâ gerekdir
Özün dervîş kelâmın dervîşâne
[788b]

-85-

Müstezâd-i Kaygusuz Sultân Abdâl
(- - .) (. - - .) (. - - .) (. - -)
(- - .) (. - -)
[791a]
“Sarây-nâme”

Şem’ a düşüben yandığı, pervâne bilmez,
Yanmakda murâd ne?

‘Âşıklara sor, ‘aşkla meydânda baş oynar,
Bu hâlden garaz ne?

Ol şâh-ı kadîm, cümle vücûdda bile bu hod,
Fark-ı elbîs olmaz.

[791a]

Pes bunca hayr, ‘ilm ü kitâb insân içinde,
Bunca işâret ne?

Küllî kâ’inât gark oldu bu ‘aşk denizinde,
Eseri bilinmez.

Nûh nebînin maksûdu nedir bu sıfatda,
Tufân-ı necât ne?

Zâhir ü bâtın, cümle ‘âlem, hak ile vuslat,
Tevhîd-i sıfâtta.

Musâ ne imiş, kıldığı tâ’at ne dimekdir?
Tûr-ı münâcât ne?

Fi’l-cümle ‘âlem, bir harfû’l-fâdır,

Zîr ü zeberi yok.

Pes bunca haber, kâl ü makâl remz ü girişme,
Tefsîr it ne?

Evvel ü âhir ne ki, var, pergel içinde,
Bir noktadır ancak.

Pes havf ü recâ, zühd ü tâ'at, kitâb-ı peygâm,
Tahrîr-i berât ne?

Bu sun'a bakub, halkı bilmek bu sûretde,
İnsâna vâcibdir.

Dinle vâ'izi mihrâb ü minberde ne söyler?
Virdiği sıfât ne?

Beküll anın söylediği ahbâr-ı tevhîd,
Mustafâ hâlidir.

Çünkü hakikat mürşid-i kâmil hemân oldur,
Pes gayrîye sebât ne?

Öz okuduğımı tutana, er didi erenler,
Anla ey [Serâyî].

Ne fâ'ide çün okuduğın, sen tutamazsın,
Gayrîye hâcet ne?

[791b]

-86-

Destân-ı Kaygûsuz
"Yime İçme Destânı"
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[796b]

Mevlâm budur dileğim, dâ'im yalvarmak ile,
Cân ü gönülden derim lâf değildir lügat ile.

Kabûl eyle dileğim, yeri göğü yaradan,
Eyle beni hemîşe, eyi eyle sağ ile.

Bu budur yâ Allah senden dâ'im isteğim,
Ben ki, abdâş şekm olmaz aç durmağ ile.

Hak bize ni'meti şöyle nasîb öyle kim,
Dört yanına çağlasın su gibi ırmağ ile.

Evvêlâ yüz bin somun, hem yüz elli bin pîde,
Üç yüz elli bin çörek bunca katmer yağ ile.

Ancaya ne bin deve bin de anın köçeği,
Elli bin su sığırı altmış bin malâğ ile.

Bin öküzle bin inek hardâllı yahnî ola,
Paçasını ideler sirke sarmısağ ile.

Bin koyunun yahnîsi bin dahi çepiş gahî,
Elli bin püryân kuzu altmış bin oğlağ ile.

On bin toklu, bin şişek cümlesi kebâb ola,
Terbiyesin ideler baharı sumâğ ile.

Kavun, ördek bî-hesâb o biçilin kaz dahi,
Kimisi bütün kebâb kimi kavrulmuş yağ ile.

Kırk bin kazan paluze elli bin mahlebi,
Bin bunca sütlü pirinc, fağfûrî çanağ ile.

Bıldırcınla güvercin tabak tabak yürüsün,
Tarâc eyle keklik taşıyalar ağ ile.

Elli bin kazan pilâv, elli bin de zerdesi,
Yağlı herse, bin kazan hal olmuş çomağ ile.

Türlü türlü çorbalar nâzik köfte kıymalar,
Esîdeyi, hoşmeri, bin sahân kaymağ ile.

Elli bin sini börek, elli bin de baklava,
Samunya, harş dizile bi'l-hesâb tabâğ ile.

Gazîler helvâsını getireler bin sini,
Bin bunca halka çini yiye cevz yarmağ ile.

Elli bin cevizliden, elli bin sabuniden,
Zülbiye dahi dura ortada yumağ ile.

Şam'ın kuru üzümü, tamâm bin batmân ola,
Getireler ortaya harâr ile çağ ile.

Yüz kere yüz bin karpuz, ol kadar kavun ile,
Kesüb şeker ekler dizeler tabâğ ile.

Şeftâli ile kayısı bin bohça her birisi,
Hem ayvânın iyisi, hoş olur durmağ ile.

Elli bin batmân kirâz ile bin de zerdâlî,
Bin bunca elma armûd illâ üzüm bağ ile.

Türlü türlü şerbetler, meclisde hâzır ola,
Nûş idelim biz anı ‘aselî çerâğ ile.

Hak yetire ni’meti cümle tamam eyledik,
Dahi dilberler gerek on dört on beş çağ ile.

Saz ü Tennûr hoş-âvâz çifte çifte çalınsun,
Zevk idelim ‘ömrümüz geçmesün merâğ ile.

Bu demleri sürelim, ‘âlemde ser sağ iken,
Son serencâm sîneyi gömerler toprak ile.

Cümle kelâm hep fânî, vefâsı yok, dünyânın,
Ey *Gaygûsuz* fenâyâ aldanma gel lâğ ile.
[797a]

-87-

Semâ’î Kaygusuz Abdâl
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[787a]

Bu gün bana bir bâşâ çok zavallıca torlâk didi
Âşıklarım çokdur benim sana dahî sor bak didi

Hakkı hâzır görsen didim bir şeftâli versen didim
İder bu söz nedir senin yürü var hey küstâh didi

Didim elâ gözlü bâşa âferin şol göze kaşa
Buyurdu bir karâvâşa şunu taşra bırak didi

Eydür dostum düşmanım var şunda durma kimse duyar
Anla ahî ey bî-haber düşünme dur ırâk didi

Döndü yine esirgedi sözü lütfle söyledi
Hak yoluna açmış başın yürü yalın ayak didi

Şol altı kamer yüzün lüft eyledi bana bu gün
İder nola öpdü küçük seni o tâze hak didi

Bu *Gaygûsuz Abdâl* için dervîş miskîn hâl için
Ben sevdiğim işitmeye kulağı nîce sağ didi
[787a]

-88-

Semâ'î Kaygusuz Abdâl Sultân

(. . . .) (. . . .) (. . . .) (. . . .)

[787a]

Bu gün bana bir bâşâ çok uzun burunlu dervîş didi
Nola bir kez öpüş didim sundu bana dört şiş didi

Didim 'âşıkam bakmagil beni böyle bırakmagil
Eydür ki ben bilmem seni gerek yan gerek pîş didi

Didim 'âşık oldum sana men bir yana cân bir yana
Eydür ki şu dervîşe bak sayıklar görür düş didi

Âşıkam beni bâlinin rûmum sordum şeftalünün
Eydür dervîş yolun gözet teferrüc eyle geç didi

Eydür ki şol torlâğı gör sözün bilmez küstâhı gör
Didim ki kulun olayım hoşâ geldi koş koş didi

Didim ki bir kez öpeyim kıblem yüzündür tapayım
Eydür ki sen dilencisin işte ekmekle âş didi

Didim *Gaygûsuz Abdâl*'ım eşîğinde kemter kûlum
Eydür ki dervîş yürü git bundan öte sıvış didi

[787a]

-89-

Semâ'î Kaygûsuz Sultân

(. . . .) (. . . .) (. . . .) (. . . .)

[710b]

Behey kardâş yolumuza giremezsin dimedim mi?
Bizim gizli sırrımıza eremezsin dimedim mi?

Bu sırrı değmeler bilmez bilenler de haber virmez
Bu sırrı gayrî göz görmez göremezsin dimedim mi?

Ulaş bir mürşide ulaş akıt gözünden kanlı yaş
Yezîdden kaç behey kardâş kaçamazsın dimedim mi?

Erenlerden bu bir nâme ne gidersin Haleb ü Şâm'a
Gel uy on iki imâma uyamazsın dimedim mi?

Üçler yediler erkânın bilenler sürer devrânın
Kırklar cem'inde devrânın süremezsin dimedim mi?

‘Ali’ye ismullah dirler yüzüne secde iderler
Taş yerine baş koyarlar koyamazsın dimedim mi?

Bu *Gaygûsuz* ezelden himmet almış ol veliden
Okudu ‘ilm ‘Alî’den duyamazsın dimedim mi?
[710b]

-90-

Divân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[787b]

Hâkim oldur hükmünde zerrece noksân yok
Cümle cismîn cânı oldur andan ayrı cânı yok

Mâlik oldur mülk anındır lütf anındır fi’l anın
Fazlının haddî bilinmez lütfunun pâyânı yok

Kahr ü lütf ve küfr ü imân derde dermân ol hemân
Andan artık kimsenin hiç derdi yok dermânı yok

Cümle vechin hüsnü oldur cümle hüsnün rebnakı
Cümle günün andan artık sâni’-i sultânı yok

Çâr-‘unsur şeş-cihet kim resm-i pür-kârdır adı
Yerde gökde sultân oldur gayrînin gayrânı yok

Ol kadîm-i lem-yezeldir cümle varlıktan murâd
Andan artık kimsenin hiç adı yokdur sâni yok

Evliyânın hemân oldur gibi keşf-i vahdeti
Enbiyânın andan artık delîli bürhânı yok

Hemân oldur çarh içinde gerdîş ü devrân kılan
Ol kadîm sultândır artık devrânın devrânı yok

Yerde gökde cümle şey’in mâyesi oldır hemân
Andan artık kimsenin ser-mâyesi dükkânı yok

Her kimin ki varlığı harc oldu gayrî oldu hiç
Hakla pazâr idenin işinde peşimânı yok

Bir cânı vardır yolunda kulluğında harc ider
Gaygûsuz Abdâl’ın ayrı cübbesi kaftânı yok
[787b]

-91-

Divân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl

(- - .) (. - - .) (. - - .) (. - -)

[787b]

Bu âdem dedikleri el ayakla başa değil
Âdem ma'naya derler sûret ile fâş değil

Gerçi et ve deridir cümlenin serveridir
Hakkın kudret sırrıdır gayrî bakmak hoş değil

Âdem cândır cânı bil bil insân ol insân ol
Bu sözün yüzüne bakma bu kolay savaş değil

Âdem ma'nâ-yı mutlak âdemdedir nutk-ı hak
Âdemden gâfil olma o hayâl yâ düş değil

Âdem cân ü 'ilmdir fi'l-cümle hâs ü 'âmmdır
Âdem ilm ü hikmetle dopdoludur boş değil
[787b]

Âdem gerek su gibi ârı olsa arına
Âdem oldur ey hâce nefsi de ser-keş değil

Âdemdedir küll-i hâl 'ilm-i hikmet güft ü kâl
Âdem katında âdem dâne-i haşhâş değil

Âdem oldur ey hâce gıdâsı ma'nâ ola
Maksûd âdemden ahî çûp veya tutmaş değil

Ümmîdir ol kişi ki hakkı bilmeklik için
'Aşk yoluna varlığı yağma vü tırâş değil

Kendi özün bilen maksûdun bulan kişi
Hakkı bilmek doğrudur yalancı kallâş değil

Bu *Gaygûsuz Abdâl* 'aşık demek dünyâda
Nakş ü zûret güzeldir maksûdu nakkâş değil
[787b-788a]

-92-

Destân

Kaygûsuz Abdâl'in Sarây-nâme'sinden

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[789a]

Gel ey tâlib bir sâ'at dinle sözüm
Bu sarâyda neye dûş olmuş gözüm

Anla bu sarâyda bana ne olduğun
Dinle ahî başıma ne geldüğün

Evvelinde bu sarâyda halk ile
Buyurdu hak cümlemiz geldik bîle

Bunda gelmişüz her birimiz o hâle
Şöyle kalmışız giriftâr-ı belâyâ

Dahi biz birbirimizi bulamadan
Birimiz işin birimiz bilmeden

Sarâyı ulu halkı çokdur Allah'ın
Hikmetine 'aklı irişmez ol şâhın

Şöyle bunlar kendi kendi 'aynıdır
Yoksa Allah bunları iden midir?

[789b]

İnsan oldu bu hâli fikr eyleye
Bile özün Allah'a şükr eyleye

Cem' ide 'aklını bile özünü
Gaflet uykusundan aç gözüne

Bu sarây nakşına gönül virmeğe
Hak ile özün arada görmeğe

İnsân ile hayvânın farkı hemân
Hakkı bilmek vechi nedir ey civân

İnsân oldur ol hakka teslîm ola
Nefsi zâlim olmaya mazlûm ola

Hulk-i Mustafa gibi şirîn ola
Şâh-ı merdân gibi kavli çîn ola

İnsân oldur ol hakkı unutmaya
Hâm hayâl gönlünde mekân tutmaya

Gayrî hakdan gönlünü pâk eyleye
Anlaya her sözü idrâk eyleye

'İlm ü hikmet ile aç gözüne
İnsân oldur bileki kendi özünü

Kendini bilen hakkı bilmiş olur
Hakkı bilen cümle halka pîş olur

Gayrî hakka ol gönül virmez dahi
Zirâ ki gönlünde bulur Allah'ı

Allah'ı bilen kişinin ey 'azîz
Gayrî hakdan zâhiri olur temîz

Hayrân olur Allah'ın birliğine
Muhîb olur cümle halkın dirliğine

Sıdkı bütün kendisi gerçek
Cümle işi Allah'a yarar olur

Bu sarâyda cümle halka hak anı
Emin eyler birliğiyle ol ganî

Dirliğiyle temîz gözü sâdık olur
Her 'ameli Allah'a lâıyk olur

Uyanır gafletten açar gözünü
Veznle mizânla tartar sözünü

Dirliğiyle Allah'a yakın olur
Gönlü 'ilm-i ledünne karîn olur

Çîn olur kalmaz hâlinde şekli
Hakla birliğe yeter her bir hâli

Gayri hakdan gönlünü sâf kılur
Hak yolunda 'ahdine vefâ kılur

Teslîm olur gerçek erenler gibi
'Ârif olur 'Ali ile muhtâr gibi

Cümle halka delîl olur dirliği
Bir olur gönlünde hakkın varlığı

Tevhîd ile teni de câna döner
Hayvân iken nâgâh insâna döner

İrişür bahtı sa'âdet tahtına
Gözün açar hâzır olur vaktine

Gâfil olmaz kâmil erenler gibi
Dâ'im uyanık olur Hayder gibi

Server olur cümle cihân halkına
Benzedir hulkun Muhammed hulkuna
[790a]

Mülke emîn Allah'a velî olur
Her işin âheri evvelî olur

Sâ'adet mülkine yeter seferi
Kurbân olur hükmüne dîv ü perî

Seyrân idert mülke Süleymân gibi
Şehsuvâr olur kâmil insân gibi

Öz hâlinde müşkili kalmaz dahi
Cân gözüyle âşikâr gördü şâhı

Bu sarâyda herkes ana cümle kûl
Mutî olur hükmünü eyler kabûl

Allah anı azîz eyler cân gibi
Halîm olur her huyu sultân gibi

Cümle halka rûşen olur dirliği
Cem' olur gönlünde hakkın varlığı

Cân içinde bilişür Allah ile
Cümle işi birlik olur Allah ile

Vücûdunda gayrî hak kalmaz dahi
Doğru bakan görür anda Allah'ı

Gönlü hakkın varlığına kap olur
Hakkı bilmeğe özü sebep olur

Bu sarâyda ay ü güneş gibi ol
Cümle halkın gönlüne olur kabûl

Yerde gökde cümle halka baş olur
'Akl-ı selîm kendisi yavaş olur

Bu kez andan emîn olur hâss ü 'âmm
Yol içinde dirliği olur tamâm

Cümle halka şeffî' olur dirliği
Kendüye müsellemler olur erliği

Bu sıfatla ki nişân virdi göreni

Bular girüb yolda menzile iren

Cân içinde vuslat olan halk ile
'Ömrünü sarf eyleyen müştâk ile

Mustafa'nın kavline mutî' olan
Allah'ı Mustafa 'ilminden bilen

Gayrî hakka ol mutî' olmaz dahî
Mustafa bulunca ister Allah'ı

Zirâ haddi menzili oldur hemân
Mustafa viridiği nişândır nişân

Gel ey tâlib bu sarâyda yatmagıl
Mustafa'dan gayrî mürşid tutmagil

'Aklını cem' eyle uy Mustafa'ya
Tâ ki bu yolda iresin safâya

Zirâ oldur cümle halkın mürşidi
Ol evvel âşikâr kıldı ma'bedi

Cümle halka evvel ol viridi haber
Gâfil olman ki bu mülkün ıssı var

Bu sarây bir ulu sultânın imiş
Küllî zînet hemân ol hânın imiş

Gâfil olman deyuben ol Mustafa
Hitâb eyledi halka ol pür-safâ

Halkı gaflet uykusundan ol nebî
Uyardı dedi ki bilin edebi
[790b]

Gîce gündüz tâ'ate meşgûl olan,
Bu yolda Allah'a yarar iş kılan.

Gâfil olman, gâfillik hem hoş değil,
Er olan gaflete düşmek iş değil.

Bu haberi halka evvel ol nebî,
Söyledi, bildirdi, şart-ı edebi.

Bu temyîzi Mustafa'dan bildiler,

Bu haberi evvel andan aldılar.

Mustafa bildirdi, evvel sultânı,

Halka ol kıldı, bu lütf ü ihsânı.

Bu sarâyda halk-ı cihân intizâr,

Şöyle kılmışdı hemân hazr ü zâr.

[789a-790b]

-93-

Nefes-i Kaygûsuz Sultân

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[786a]

Manastır'da bir behşâ çok gönül ciğerim aldı benim
Kaşın çatar gözün süzer sevdiceğim bildi benim

Fitne gözü câdı kaşı gül yanağı inci dişi
Nâz ile şîrîn gülüşü ciğerciğim deldi benim

Bir garîbim hâtır sorun delî oldum öğüt virin
Sâfî idim şimdi bilmem cân-cağızım noldu benim?

Salınır karşıma gelir nâz ile şîveler kılar
Sevdim seni Tanrı bilir câmın esîr kıldı benim

Didim gülüm sevdim seni 'âşıkım esirge beni
Dahi bed-ter nâz eyledi vây hakkımdan geldi benim

Cefâsını kıldım kabûl o sultândır ben ana kûl
Görün yine deli gönül 'ârım yere saldı benim

Gaygûsuz Abdâl' im dedim bir lütf eyle gelem dedim
Kapuna kûl olam dedim bu sözüme güldü benim

[786a]

-94-

Dîvân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[788b]

Ben bu ‘aşka düşeli bu sakâlı kırkarım
Dost ili bilişeli bu sakâlı kırkarım

Ben kırkarım o biter çemende bülbül öter
Usta berber de yeter bu sakâlı kırkarım

Ben çalarım tennûre giyinirim tennûre
Hak çerâğın o yâre bu sakâlı kırkarım

Var mı bunda bir hatâm gayrî kiliddendir atâm
Çok mu gelir bir tutam bu sakâlı kırkarım

Ben girdim yazıda koyunum var yazıda
Ne işin var kazıda bu sakâlı kırkarım

Kabâ sakâl istemem hep kesilse gam yemem
Hîç kısa uzun demem bu sakâlı kırkarım

Sakalımla başımı bıyığımla kaşımı
Hak onara işimi bu sakâlı kırkarım

Gaygûsuz Abdâl benim kartı kurtu bilmezem
Bir tüyünü koymazam bu sakâlı kırkarım
[788b]

-95-

Divân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân
(- - . -) (- - . -) (- - . -) (- - . -)
[786b]

Senin yüzünden özge kibleyi cân bilmezem
Şol zibâ hüsni sevdim gayrî imân bilmezem

Beni şol ‘aşkın menba’ın senin yüzün görmüşem
Delîlim hûb sûretin gayrî bürhân bilmezem

Sûretin levhi dürür kim ehl-i dînin mushafi
Çün cemâlin hatt-ı visâlin gayrî Kurân bilmezem

Ederler kim bana şimdi seni şeytân azdırır
Ben şu ezrâk sofrasından özge şeytân bilmezem

Suff-i sâlûs nedendir ‘aşka münkir olduğu
Ne belâ gelmiş dürür kim ona hakdan bilmezem

İnsân-ı kâmil ki derler Mustafa'dır Murtezâ
Dahi kim var bu cihânda gayrî insân bilmezem

Her kişi bir nesne sürü ben bu 'aşkı sevmişem
Bundan özge ne zamân ve ne mekân bilmezem

Gör benim bu günki işim va'deye salar vâ'iz
Ne hâsıl insâna sözden kıssa destân bilmezem

Zâhid ider ko bu 'aşkı tâ'at it gir cennete
Ben şu hûb cemâlden artık hûr-i cinân bilmezem

Cânım ol hüsnün bağında 'aşkla tutdu makâm
Gönlümün meskeni oldur dahi vatan bilmezem

Ben kim anın 'aşkı ile cismim kıldım virân
Gaygûsuz Abdâl'dır adım cübbe kaftân bilmezem
[786b]

Nefes-i Kaygûsuz Sultân Abdâl

(- - -) (- - -) (- - -)

[790b]

Çok fark idemezsin teni cândan,
Sen ne bilesin sûd ü ziyândan.

Tuz eyleme var yoluna gitgil,
Yazurdun içgil işine gitgil.

Gonce-keşsin, ‘acâib kuşsun,
Yükün gülbe şeker, sirke-fürûşsun.

Gülistâne gel, dikene düşme,
Yolunu koyub, yabâne düşme.

Yerde duruben göğe bakarsın,
Bir mihî sen, bin nâla kakarsın.

Sen bahr-i muhîtsin, haberin yok,
Kuşsun velî, hîç pür ü bâlin yok.

Ne kişisin, it gibi ürürsün,
Irâğı gözetme, tîz irersin.

Başın büyük, illâ beynin azdır,
Fikrin kısacık, büyük dirâzdir.

Göster metâ’ın, ne götürdün,
Fikrini de kim, neye yetürdün.

Bu ham hayâlle fikre dalma,
Dünyâ sana kalmaz, sen dahi kanma.

Sen cânsın, özini ten bilirsin,
Katında su var, susuz ölürsün.

Yolunu gözet, kuyuya düşme,
Köprüyü geçerken suya düşme.

Düşün önünü, gözünü aç bak,
Küllî kâ’inâtla doludur hak.

Kamû ‘âlemde görinen oldur,
Gönül den gönüle doğru yoldur.

Oldur bu kamû ‘âlemde varlık,

Oldur yazılan berât ü yârlık.

Oldur sadef, hem sadefde incü,
Oldur cân sırât-ı sincü.

Oldur ebedî hayyü'l-kadîmdir,
Her bir iş içinde ol hâkimdir.

Ma'sûkdur özü, 'aşık da oldur,
'Azrâ dahi ol Vâmık da oldur.

Evvel dahî ol, âhir de oldur,
Bâtın dahi ol, zâhir de oldur.
[790b]

Câna hazîne gönle cândır,
Ol her mekân ü hem her zamândır.

Bu çâr 'anâsır, şeş-cihet oldur,
Kıssa, hikâyet, dâsitân oldur.

Oldur ki, 'âlemde gulguledir,
Ol olmasa 'âlem pür-belâdır.

Dört rub'a bir akçe derler,
Aylığı pul pul hesâb iderler.

Bir akçeyi yiyen emîn olmaz,
Irâkda kalan yakın olmaz.

Vay sana bir kadrân esrâr olsa,
Helvâ, bâdem, güllâç pür olsa.

Kâliye, pilâv, kalîli dutmâç,
Aşinâ hak açık, karnın dahi aç.

Püryân kebâb ile türlü aşlar,
Yağlı kâhî tâze lavaşlar.

Bal, yağ karışmış, sıcacık ekmek,
Gelse önüne durur mıydın tek.

Bengîye pâluda eksiye birdir,
Kaymak ile bâl da hoş haberdir.

Boranı ile hem kuzu kavurma,
Gözet her birin, gözün ayırma.

Erişte, kadâyıf, yağlı keşkek,
Ekmek ile et peynirli börek.

Karnı aç olana küllî hoşdur,
Bengi, aç olana telh duruşdur.

Bu kuş dilini Süleymân analr,
'Ârif sözünü yerinde bânlar.

Anla ahî ki, bu ne dimekdir,
Ne bengî, ve ne aç, ne dimekdir.

Dünyâ 'âdetidir, bu sıfatlar,
Bu nakş ü hayâl ü hikâyetler.

Gaygûsuz Abdâl, gör ne söyledi,
Tuhaf, 'acâ'ib hikâyet eyledi.

Sayıklar, meğer kim düş görüpdür,
İş içinde başka iş görübdür.

Varlığımı koyub ere yetdi,
Bî-hünerdi velî fakra yetdi.

"Abdâl Musâ'ya" kûl oldu cândan,
Çekdi elini iki cihândan.

[791a]

-97-

Nefes Kaygûsuz Sultân
(- - -) (- - -) (- - -)

[786a]

Pîrim yoluna cânımı kurbân iderim ben
Pîrsiz olucak cân-ı cihânı niderim ben

Şey'en lillah benim gaybetime kılıç sallama
Hercâ'î yüze gülücü yâri niderim ben

Hayvân âdeme zincîr yulâr dahi dayanmaz
Ehl-i tarîki yek nefesinden yederim ben

Hüsnün cemâlini görelî geldim imâne
Muhammedîyim bu dîne ikrâr iderim ben

Hâl diliyle icâzet ister **Gaygûsuz Abdâl**

Şâhım ihsân kıl kuşum uçdu giderim ben
[786a]

-98-

Nefes-i Kaygûsuz Sultân
(- - . -) (- - . -) (- - . -)
[913a]

Ey kâdı sen şimdi bana dahi namâz sorar mısın?
Sor cevâb vireyim sana, dahi namâz sorar mısın?

Yanar yüreğim oddur, bilmeyen yâvuz derddir,
Sabâh namâzı bil dördür, dahî namâz sorar mısın?

Gâh ağlarım, gâh gülerim, Allah'dan hâcet dilerim,
Öğleyi de on kılarım, dahî namâz sorar mısın?

Namâz sorısın bildim, beni tefîş itdiğin bildim,
İkinciye sekiz kıldım, dahî namâz sorar mısın?

Akşâm namâzı da beşdir, anı kılmak bize borcdur,
Yatsu namâzı da beşdir, dahî namâz sorar mısın?

Günle gice kırk rek'atdır, on yedi farz yiğirmi sünnetdir,
Vitîr vâcib üç rek'atdır, dahî namâz sorar mısın?

Kendim de hayrân olurum, farz-ı sünneti tanırım,
Bir yıllık namâz bilirim, dahî namâz sorar mısın?

Câmi'lerde olan imâm, bunu bilmez çoğu tamâm,
Dört bin altı yüz seksen yıldım, dahî namâz sorar mısın?

Kimine vâcibdir zekât, kimine vâcibdir salât,
Yedi bin beş yüz tahiyyât, dahî namâz sorar mısın?

Kâmillere olan himmet, ...muhabbet,
Yedi bin iki yüz sünnet, dahî namâz sorar mısın?

Tamam oldu çünkü namâz, kimin oku, kimin yaz,
Altı bin yüz yiğirmi farz, dahî namâz sorar mısın?

Kâmil olur 'ârif insân, cevâbımda göster noksân,
Vitîr vâcib bin seksen, dahî namâz sorar mısın?

Bir namâz vardır cenâze, o da gelir bir gün bize,
Gaygûsuz gibi 'akılsıza, dahî namâz sorar mısın?
[913a]

-99-

Divân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[787b]

Didim dilber ne güzelsin yürü hey torlâk der
Bir yonulmadık ağaçsın yürü hey torlâk der

Hâline bak çuluna bak ol dahi sevmiş seni
Niyet kâdiya değil mi? Çeküben asmâk der

Yatağı kül-hân bucağı üstü başı is pâs
Eteği çamûra batmış yürü hey sâf sâf der

Didim dilber lebinden bir bûse virsen nola
Eline sapan kayası ensene tokmak der

Ser-te-ser tutmuş cihânı tabânı dahi yarık
Burûs yanın döğer kapağı tak tak der

Kaçta gördüm kurtulmadım şu torlâğın elinden
Her seher karşıma gelse çağırır hak hak der

Gaygûsuz'a pek gelir yahnî pilâv ve güllâç
Bir firûn ekmek olsa ol dahi yumuşak der

[787b]

-100-

Divân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl

(. - . -) (. - . -) (. - . -) (. - . -)

[788a]

Bu dünyânın misâli mu'azzam şehre benzer
Velîk bizim 'ömrümüz bir tîz pazara benzer

Her kim bu şehre geldi bir lahza karar kıldı
Girü dönüb gitmesi gelmez sefere benzer

Bu şehrin hayâlleri dürlü dürlü hâlleri
Aldanmış gâfilleri câzû 'ayyare benzer

Ol gönül alması hûblara nisbet ider
Âhir yüz döndürmesi 'acuz-ı mekkâre benzer

Bu şehrin evvel tâdı şehr ü şekerden şirîn
Âher acısını gör şu zehr-i mâra benzer

Bu şârda hayâl çokdur hadd ü şümârı yokdur
Bu hayâle aldanan otlar davara benzer

Kendi mikdârın bilen kişi bildi kendüsün
Anın her bir nefsi şîr ü şekere benzer

Her kim kendüsün bildi bu şehre sultân oldu
Kendi özün bilmeyen misâl-i himâra benzer

Gaygûsuz Abdâl gördü delile hayrân oldu
Velîk dem-i ‘aşkla evvel bahâra benzer
[788a]

-101-

Destân-ı Kaygûsuz Sultân
“Güyâ Ev Kadını”
[796a]

Eksik ‘avrâtın kötüsü,
Dizini diküb oturur.
İşinin kolayın bilmez,
Yüzünü yıkub oturur.

Boğaza takmış ‘akîki,
Aşinâ bulmaz ki, kiki.
Yeni donunun sökügü,
Dizine takub oturur.

Ayağında meşîn mes,
Kolunda gümüşün hâsı.
Soyunmaya elbisesi,
Taşraya bakub oturur.

Yana yana karnı şişer,
Eşiğin dibine şer.
Bitler kanadlanmış uçar,
Sirkeye batub oturur.

Eline yakmış kınayı,
Ocağa urmuş tavayı.
Suya kapdırmış kovayı,
Akara bakub oturur.

Çocuklar oynar aşığı,
Köpekler yur bulaşığı,
Kargaya kapdırır kaşığı,

Havâyâ bakub oturur.

Başa bağlamış emîri,
Renç-perler sedir demiri,
Danaya yedirmiş hamûru,
Tekneye bakub oturur.

Gaygûsuzum der atılmaz,
Pazara çeküb satılmaz.
Soyunup koyunlarına yatılmaz,
Bir manda çeküb oturur.

[796a]

-102-

Dîvân-ı Kaygusuz Sultân Abdâl
(- - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)
[789a]

‘Âşıkın bu ‘aşk yolunda bağı püryân olsa hoş
Âh ü feryâdile her dem çeşmi giryân olsa hoş

İnsân isen hayvân ile böyle hem-dem olmagil
İnsânın hem nişânı yine insân olsa hoş

‘Aşk elinden ölenin fenâsı ‘aynı bâkî
‘Âşıkın ma’şûk yolunda cânı kurbân olsa hoş

Bakuşa virân gerekdir tâ ki hoş hâtır ola
Bülbülün yeri hemîşe gül-i gülistân olsa hoş

Bu ‘adettir her kuşa kendi mekânı hoş gelir
Bahr-ı ‘ummân kuşlarının yeri ‘ummân olsa hoş

Ferrâşa sorma bilmez sultânın esrârını
Sultânın sırrına mahrem yine sultân olsa hoş

Âşinâlar sohbetinde vahşî karar eylemez
Zirâ devin makâmı deşt ü beyâbân olsa hoş

Hakkı bilen ‘âşıkın vücûdu virân olmadı
Genc-i pinhân itmek için zirâ virân olsa hoş

’Aşk elinden ölenin hekîm ne bilsün derdin
‘Aşkın derdine yarın vâsıl-ı dermân olsa hoş

Dünyânın hakkında zindân dedi çünkim Mustafa
Her kim hakkı istemezse yeri zindân olsa hoş

Bengîye esrâr yedir soğan ekmekden ise
Gaygûsuz Abdâl'a sorsan helvâ püryân olsa hoş
[789a]

-103-

Dîvân-ı Kaygusuz Abdâl Sultân
(- - . -)(- - . -)(- - . -)(- - . -)
[788b]

Bir kaz aldım ben karıdan boynu da uzun borudan
Kırk abdâl kânın kurudan kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Sekizimiz odun çeker dokuzumuz âteş yakar
Kaz kaldırmış başın bakar kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Kaza virdik bir çok akçe eti kemiğinden pekçe
Ne kazan kaldı ne kepçe kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Kaz değil o bir azmış kırk yıl kâf dağını gezmiş
Kanadın kuyruğun düzmüş kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz
[789a]

Kazı koyduk biz ocağa uçdu gitdi bir bucağa
Bu ne hâldir Hacı Ağa kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Kazımın kanadı sekli dişi koyun emmiş teleği
Nûh zamânından kalmış belki kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Kazımın kanadı sarı eti kemiğinden arı
Sağlık ile satma karı kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Kazımın kandı alâ var yürü git güle güle
Başımıza katma belâ kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Suyuna saldı biz bulgur bulgur Allah deyu kalkır
Be yârenler bu ne hâldir kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz

Gaygûsuz Abdâl nidelim ‘ahd ile vefâ görelim
Kaldır postu biz gidelim kırk gün oldu kaynatıram kaynamaz
[788b-789a]

-104-

Semâ'î-Gedâyî

(. . .) (. . . .) (. . . .) (. . . .)

[713a]

İşitdi irci'î savtın ekildi dâr-ı kesretten
İrişdi vahdete 'azm-ı reh-i dâr-ı bekâ itdi

Nîce yıllar kîlâr-ı hân-kâh-ı hazret-i pîrde
İdüb sıdk ile hizmet hakka tahsîl-i rızâ itdi

Zamân-ı post-nişînlik geldi ammâ olmadı kısmet
Çerâğ-ı 'ömrini bâd-ı ecel geldi fenâ itdi

Erenler hizmetinde şöyle pîr-i nâ-tüvân oldu
Tarîk-i nâzeninde nâmını fevka'l-'âde itdi

Batûmlu Yesârî'nin şöhreti kaldı bu 'âlemde
Yetişdi menzil-i maksûdına terk-i sivâ itdi

Çıkub bir er **Gedâyî** söyledi ammâ duta tarîh
Yesârî Hazret-i Pîrine cânını fedâ itdi

[713a]

-105-

Destân-ı Gedâyî

"Tâli'i Kötülüğü Destânı"

[796a]

Bilmem bu şehrde ne kâr itdim,
Yitirdim 'aklımı başda dururken.
Didim bu yerlerden firâr ideyim,
Râst geldi bir kimse çıkıp giderken.

Sözün tutup hele dinledim anı,
Varub bir köşede tutdum mekânı.
Çiftçi oldum ele aldım sapanı,
Öküzlerim öldü tohum ekerken.

[796b]

Kalaycı oldum kalayladım kapları,
Hep kırıldı tavaların sapları.
Hekîm oldum düzdüm eczâ hapları,
Yiyen zehirlendi 'ilâc iderken.

Bakkâl oldum oldu mekânım kapân,
Yüz çevirdi birden bezirgân.

Bala, yağa düşdü, üç beş bin sıçan,
Fıçıların ağzın açıp kaparken.

Ciğerci oldum, ciğer döndü âl kâne,
Paçacı oldum, bir kelp düşdü kazane.
Gemici oldum, çıkdım bahr-ı ‘ummâne,
Gemiye batırdım yelken açarken.

Yeniden kendime bir san’at buldum,
Çapayı, kazmayı elime aldım.
Varub bir şehre bağçevân oldum,
Şehri suya boğdum, bostân sularken.

Terzî oldum, kesdim çuhayı,
Balıkçı oldum, balık yutdu oltayı.
Kassâb oldum ele aldım baltayı,
Parmağımı kesdim, gerdân kırarken.

Yeniden kendime bir san’at buldum,
Bu kuru kavgadan ben de usandım.
Bir sabâh gâzi câmi’e vardım,
Pabûcum çaldırdım, namâz kılarken.

Berber oldum, çok kulaklar kapdırdım,
Çok kelleye yıldızları saydırdım,
Çulha oldum dedem işim uydurdum,
İki kolum çıkdı mekîk atarken.

Debbâğ oldum, serdim bir iki meşîn,
Köpekler virmiş parasın peşîn,
Yiyüb kurutmuşlar kurdun başın,
Râst geldim üstüne ağzın silerken.

Hayırsız olduğım benim bildiler,
Beni şehirlerden taşra sürdiler.
Çoban oldum üç beş koyun virdiler,
Hepsin kurt yedi çakâl koğarken.

Gedâ’i yim Didim ‘âlem inandı,
Pas-bân oldum çarşı büsbütün yandı,
Dellâl oldum, alış viriş kapandı,
Katırı çaldırdım, eşek satarken.

[795a-796b]

-106-

Hazret-i Pîr Efendimizin Nutkları

(- - . -) (- - . -) (- - . -)

[740b]

Seher vakti Allah didim uyandım
Ben dervîşim Allah'ıma inândım

İ'tikâdım Hak Muhammed 'Alî'dir
Üçde birlik Allah'ıma inandım

Niyâz itdim karanlıktan sıyrıldım
Erenlerin dergâhına ayrıldım

Nûru gördüm Hak Muhammed 'Alî'dir
Ben dervîşim Allah'ıma inandım

Şükr için varlığımı az buldum
Pervâneyim âteşine kavruıldum

Ben zerreyim rûz-i gâr ile savruıldum
Erenler yolunda dîvâne durdum

Bağlandığım Hak Muhammed 'Alî'dir
Nâzenînim Allah'ıma kavuşdum

Pîr-i kenzim adım Bektâş-ı Velî'dir
Ben şâhıma işte böyle inândım

[740b]

-107-

Nefes-Hâcî Bektâş-ı Velî

'Alî Nâcî Baba'nın Kızı ... Hitâb

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[741a]

Bî-çâresin yine üzgün yine yek divânesin
'İsyân-kârsın âmma hep emre âmâdesin
Ne demdir bilmem sen sana pek bî-gânesin
'Aşk-ı ilahî sen de ammâ sen yine âvâresin

Dökdiğin göz yaşı temîzdir bunu bilesin
Ağla ki karanlık rûhunda dalâl silinsin
Sen gonce gül iken boynun bükensin
'Aşk-ı ilahî sen de ammâ sen yine âvâresin

Huzûra varmak için Tanrı'ya yalvarırsın
Karanlık evkatda güneş mi ararsın
Bilesin ki her dakîka nûrı sararsın
'Aşk-ı ilahî sen de ammâ sen yine âvâresin

Susuz çöllerde kalmış yolcu gibisin
Dile ki Tanrın sana 'ummân içirsin
Hak Muhammed 'Alî 'aşkına sen pervânesin
'Aşk-ı ilahî sen de ammâ sen yine âvâresin

Kahr ile düşünme ümîdin sönmesin
Hâcî Bektâş-ı Velî pîrindir senin
Müjde diledinse sana getirsin
Nûrullah sendedir ammâ sen yine âvâresin
[741a]

-108-
Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî
Nefes-i Hâcî Recep
(. . .) (. . .) (. . .)
[742a]

Hâcî Receb kerâmete irince
Nîce cânlar hizmet ider ölünce
Yine yaz bahâr eyyâmı gelince
Şakır bülbülleri Kızıl Delî'nin

Dervîşleri var nefsi haklarlar
Haklayuben gizli sırrın saklarlar
Bekçileri var her dem beklerler
Derbenddir yolları Seyyid 'Alî'nin

Dervîşleri vardır varından geçer
Dolduruben 'aşkın şerbetin içer
Türbesine girene sırrın açar
Muhabbetdir yolları Kızıl Delî'nin
[742b]

Dergâhında bülbülün zârın
Mevlâm hûb yaratmış muhabbet nûrun
Elleri göğsünde dilleri şîrîn
Vardır dervîşleri Kızıl Delî'nin

Hâcî Recep durmayı çağlar
Ziyârete geleni bekler
Dilimiz durursa kalbimiz söyler
Muhabbetdir dağları Kızıl Delî'nin
[742a-742b]

-109-

Dîvân-ı Hâdî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[709a]

Oynayan ‘âlemde her dem sırr-ı sübhândır ‘Alî
Şâh-ı merdân sırr-ı Yezdân kutb-ı devrândır ‘Alî

Zâhiren bu görünen seyrânânın seyrânıdır
Bâtında genc-i mahfî sırr-ı sübhândır ‘Alî

Zâhir ü bâtin hakîkat oynanan cünbüşânın
Fark idersen ‘âlem içre özge seyrândır ‘Alî

Gösterir esrâr her yüzden velî ol pâdişâh
Okur isen mektebinde ‘ilm ü ‘irfândır ‘Alî

Bilmek ister isen bu sırrı nefesine sen ‘ârif ol
Kıl teveccüh **Hâdî**’yâ bu dilde mihmândır ‘Alî

[709a]

-110-

Semâ’î-i Hâdî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[710a]

Uyanıp hâb-ı gafletden salâ itdim seher vakti
Bütün mecmû’-i ‘uşşâka nidâ itdim seher vakti

Bezendi ‘ayş ü ‘işretler bütün ‘âlem ferah oldu
Çekip ‘aşkıla bir yâ hû nidâ itdim seher vakti
[710b]

Sabâhın ‘aşk ü şevkile ferah buldum küşâd oldum
Gönül âyînesin sildim cilâ itdim seher vakti

Nikâbın ref’ idüb şemsin kılub bu ‘âlemi rûşen
Ser-â-ser reng-i elvândan safâ itdim seher vakti

Müzeyyen hil’atin giydi bu atlas-ı kible-i mînâ
İdüb seyrânı arzû semâ’ itdim seher vakti

İder ‘âşıkların da’vet nesîminden haber aldım
Koyub başımı râhında fedâ itdim seher vakti

Bu seyrân içre ol dostun cemâlin gördüm ey *Hâdî*
Seni cândan ânınla âşinâ itdim itdim seher vakti
[710b]

-111-

Dîvân-ı Hâdî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[708b]

Ey güzel bir kere gördüm gül cemâlini hemân
Bir bedr olmuş açılmış nûr-ı hak günden ‘ayân
Berk urub aldı bu gönlüm şöyle gördüm nâgehân
Nûr vechin ile oldu gözlerimden kân revân
‘Aşk ile yandım yâkıldım âh idüb kıldım figân
El-âmân ey pâdişâhlar pâdişâhı el-âmân

Nakş-ı rûyını görünce eyledim harf ü rakam
Okurum her gün-be-gün sâ’at-be-sâ’at dem-be-dem
Okudukca artdı derdim bulmadım ben ana em
Düşdü gönlüm bahrine sevdâ-yı gam mihnet-i elem
‘Aşk ile yandım yâkıldım âh idüb kıldım figân
El-âmân ey pâdişâhlar pâdişâhı el-âmân

Mushaf-ı hüsnünde gördüm okudum her harfîni
Çûn dilim varmaz nîce remz eyleyem ben şerhini
Kimse bimez bu garîb efgendeler hem derdini
Çûn kefenden gayrî bilmez bir hekîm tedbîrini
‘Aşk ile yandım yâkıldım âh idüb kıldım figân
El-âmân ey pâdişâhlar pâdişâhı el-âmân

Nûr-ı şevkî ile gönlüm şöyle oldu toka tok
‘Aşk elinden sînem üzere değdi nîce yüz bin ok
Sînemi yar bir kere gör yâre üzere yâre çok
Çünkü bildim şübhesiz bu derde hiç çâre yok
‘Aşk ile yandım yâkıldım âh idüb kıldım figân
El-âmân ey pâdişâhlar pâdişâhı el-âmân

Hâdiyâ gördün de hâlin ana dikdim gözümü
İşbu hâli eyledim tahkîk gûş kıl sözümü
Yakamı çâk eyleyüben hâke sürdüm yüzümü
Ol-zamân kim gitdi ‘aklım yâvî kıldım sözümü
‘Aşk ile yandım yâkıldım âh idüb kıldım figân
El-âmân ey pâdişâhlar pâdişâhı el-âmân

[708b]

-112-

Dîvân-ı Hâdî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[708b]

Tâ ezelden ey şehâ bir ‘âşık-ı meftûnunum
‘Îd-i vaslın hasretiyle dâ’imâ mahzûnunum

Çün hayâlin bu dil-i virânemi hicrân idüb
Düşürüb sahrâ-yı ‘aşka derd ile hâmûnunum

Derd-i gam sahrâsı oldu meskenim başdan başa
Sen benim Leylâmsın ancak ben senin Mecnûnum

‘Aşk ü derdinle senin gör kim bu gün Ferhâd olup
Dâg-ı sîne yâre yâre eyledim mahrûmunum

Tâ ezel bezminde talîm eyledin ey *Hâdi*’yâ
Dost yolunda yanmada senden senin nümanım

[708b]

-113-

Dîvân-ı Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768a]

Vâ'izin bezmin görüb aldanmayın zinhâr ana
Ey müslimânlar kaçın şeytânlar olmuş yâr ana

Dem urur Allah'dan Allah'ı bilmez kandedir
Ger bileydi kible-gâh olmazdı bir dîvâr ana

Var iken cennet cemâli neylesün madâma kim
Hûrîler gilmânlar cünbişler anda var ana

İşte gör mahşerde de terk iden niyeti
La'net olsun cânına hakdan da gelmez 'âr ana

Kahr idecek çünkü seyfullaha karşı durmağa
Kendi kavlince sipermiş tevbe istiğfâr ana

Sâlifü't-tadat..... hilâf-ı şer' için yevmü'l-hesâb
Müdde'î olsun cenâb-ı Ahmed-i Muhtâr ana

Ey **Harâbî** ebsem ol kim elvirir te'dîb için
Zül-fikâr-ı cân-sitân-ı Hayder-i Kerrâr ana

[768a]

-114-

Kalenderî-Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768b]

Varını itmededir her biri bir yâre fedâ
Eyledim ben de neyim var ise dildâre fedâ

Var idi gasl ü vuzû' savm-ı salâte meylim
Eyledim kâffesini hazret-i settâra fedâ

Mezheb ü milletimi dîn ile imânımı hep
Terk idüb eylemişim Ahmed-i Muhtâra fedâ

Hâtır-ı şâh-ı şehîdân için ikrâh itdim
İstemem Kevser ola Hayder-i Kerrâra fedâ

Kalmadı zerre kadar zevk-i behište hâhiş
İstemem hûr ile gılmânımı dîdâre fedâ

Eyledim zümre-i akbaşı Kızılbaş olalı
Hazret-i Bektâş-ı Velî Hazret-i Hünkâre fedâ

Ey *Harâbî* idemez hakkı bilenler lâ-şekk
Tab'-ı rindâne ve mestâneğî huş-yâre fedâ

[768b]

-115-

Nefes-i Harâbî

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . -)

[768b]

Nâfile uğraşma sakın zâhidâ
Derdine mescide bulunmaz devâ

Kerâ'imelik kıble-i rindân ise
Hamr ile var ile vazû' ibtidâ

Pîr-i meyin nâ'il-i eltâfi hep
Hiç der meyhâneden olmaz cüdâ

İster isen cân gözünü açmağa
Hâkdir meylededir Tutiyâ

Kûşe-i put-hânedede hak yok mıdır?

Göstereyim işte gelin es-salâ

Rind ü harâbât ve hüdâdan olan
Nutkuma elbette olur âşinâ

Doğru müslimân olayım dir isen
Dîn-i **Harâbî**'ye gel it ilticâ

[768b]

-116-

Dîvân-ı Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768a]

Ben ki rind-meşrebim dünyâ-perest olsam 'abes
Şâh-ı fakrım sâl-i dehre eylemem meyl ü heves

Kâfirim ger rind ü meyhur âne itmezsem fedâ
Genc-i Karûn'a bu gün dünyâda olsam dest-res

Kâf-ı endûh-ı melâmetdir yerim kim rûz-ı şeb
Her gelen derd ü belâ olmuş bana feryâd-res

Hâne ber-dûş ü harâbât olduğım gün şükr kim
Râhat itdim pister-i hâk üzere yâ hû bir nefes

Ey **Harâbî** ben Süleymân-ı zamândım bir zamân
Muhalleme nağme-i davudî itmişdim çeres

[768a]

-117-

Dîvân-ı Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768a]

Vâ'iz gel kaçma böyle câne-i humârdan
Öğren 'ilmullahı anda zümre-i mey-hârdan

Vâ'iz iderken kürsîden uçmaksa kasdın cennete
Virmesin sıklet sana geç cübbe vü destârdan

Bildiğin fikh ü ferâ'izle bulunmaz zât-ı hak
Bunları terk eyle kurtar kendini bu bârdan

Ehl-i hakka secde-i vech-i ilallahdır murâd

Kıble-i tahkîke dön döndür yüzün dîvârdan

“Rabbi erni en terâni ” cilvesinden ol habir
“Vadi-i einne” nedir maksad nedir nûr ü nârdan

Mâsivâ yokdur sadâ-yı hak ve hablüllahı bil
Nefret itme ey hâce nâkûs ile zünnârdan

Hak-perest ol cennet-i ‘irfâne gir ol bâde-nûş
Geç **Harûbî**-veş cinândan taht-hâ el-ethârdan
[768a]

-118-

Dîvân-ı Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768b]

Ba'zı âdem dem urur hakdan fakat şeytân çıkar
Ba'zısın mülhid sanırsın sâhib-i imân çıkar

Sûretâ rind ü harâbât gördüğün mestâneler
Nâ'il-i lüft ü celîl-i hazret-i sübhân çıkar

İctinâb itmek gerekdir çünkü câhil sandığın
Fâzıl ü 'allâme hem de vâkıf-ı Kurân çıkar

Ehl-i 'irfân sâhib-i vicdân kıyâs itdiklerin
Bil-'akis hep câhil ü nâdân ve bî-iz'ân çıkar

Ey **Harâbî** gördüğün her şahsı insân belleme
Sûretin insân görürsün sîreti hayvân çıkar
[768b]

-119-

Nefes-i Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[769a]

Ey hâce zenzeminden efdal bize şarâpdır
Bu sırra 'aklın irmez bu başka bir hesâpdır

Allah'a vâsıl olmak ister isen muhakkak
Pîr-i mugâna mutlak sıdk ile intisâbdır

İhvân ile muhabbet ney mey ile 'ibâdet
Sizce günâhdır ammâ bizce fakat sevâbdır

Cennetle hûrî gilmân sevdâsı bizde yokdur
Hakkın cemâli varken cennet bize 'azâbdır

'Aşkın kitâbı böyle emr eyliyor oku gel
Mızrâklı 'İlm-i Hâlden vaz geç galat kitâbdır

Şer'-i şerîfi hâşâ inkâr değil bu sözler
Kurân'a mesnetdir pek doğru bir hitâbdır

Bu hâne-i cismden Allah giderse bir gün
Bilmiş ol ey **Harâbî** cismin harâb-ı türâbdır

[769a]

-120-

Nefes-i Harâbî

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

[769a]

Zâhid senin kitâbın mızrâklı ‘ilm-i hâldir
Vaz geç sen o kitâbdan zirâ o kîl ü kâldır

Cennetde hûrilerle zevk ü safâyı ta’lîm
İtmek sana ‘ayb hem ‘âbesle iştigâldir

Bal şerbeti ile süd ırmaklarından içmek
Me’mûl idersin ammâ yok aslı hiç hayâldir

Beyhûde itme zahmet savm ü salâtı terk it
Firdevs için ‘ibâdet itmek büyük vebâldir

Cehd eyle gir bu günki cennât-ı ‘ârifâne
Hakkı bulursun anda lâhûtî bir visâldir

Gel eyle terk mescid dîvâre olma sâcid
Allah’a secde eyle hak kıblesi cemâldir

Zemzem suyu ne hâcet nûş it şarâb-ı vahdet
Hak neş’esi var anda bâkî ve lâ-yezâldir

Bu söz değil muhâlif Kurân-ı ‘Azîmü’ş-Şâna
Lâ-şek kelâm-ı hakdır âyât-ı zü’l-celâldir

Esrâr-ı künt-i kenzi fâş eyleme **Harâbî**
Bu bahre yok nihâyet diller bu sırda lâldir
[769a]

-121-

Kalenderî-i Harâbî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[768b]

Sûfî-i harın destine peymâne yakışmaz
Her bâde içen meclis-i rindâne yakışmaz

Bu encümene koyma ayak zâhid-i bed-bîn
Kim zâg-ı siyâh sahn-ı gülistâne yakışmaz

Çek rû-yı dil-âradan elin vâ'iz efendi
Çün kâfir eli sahfa-i Kurân'a yakışmaz

Vâllah seni yârin ser-kûyunda keserdim
Hıznîr nideyim Ka'be'de kurbâne yakışmaz

Kâfi bu kadar esîm ol artık â **Harâbî**
Atnâb-ı sahn merd-i suhan-dâne yakışmaz
[768b]

-122-

Dîvân-ı Harâbî
"Merhûm Latîf Baba'ya İthâf"
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[769a]

Ey Latîfallah lütf-i Hazret-i Allahsınız
Çünkü siz bir kenz-i esrâr-ı resûllahsınız

Zâtına 'ilm-i ledün üstâdı dirsem çok değil
Vâsıl-ı sırr-ı 'Alî hem sırr-ı bismillahsınız

Hazret-i Allah sizi irşâda me'mûr eylemiş
Vâkıf-ı remz-i hakkâ pâ-y-ı kelâmullahsınız

Men-'arefe hem nokta-i bâ remzinin âgâhısın
Böyle imân eylerim ki sırr-ı sırrullahsınız

Sizde görmüşdür **Harâbî** de'b-i ehlullahı siz
'Ârifibillah da bi'llah 'ârifibillahsınız
[769a]

-123-

Nefes-i Harâbî
[767b]

Kendin gibi dedemsin
Biz sanma mevlevîyiz
Ne 'abd ü denîyiz
Ne mürd-i uhrevîyiz

Mescidle câmi'lerden
Geçdik şükrlers olsun
Put-hâne köşesinde
Sıdk ile münzevîyiz

İmân ü din ü mezheb
Kalmadı aldı hak hep
İşte ne Musevîyiz
Ne kibr ü 'İsevîyiz

Dönme sakın vebâldir
Terk eyle o semâ'ı
Bak biz döner miyiz hiç
İkrârda pek kavîyiz

Munlâ-yı Rûm'a imân
İtmiş isen beri gel
Biz magz-ı mesnevîyiz
Kurân-ı mesnevîyiz

[768a]

Zülmetde kalma zinhâr
Bir zerresinde gel al
Şems hakîkatinin biz
Envâr ü pertevîyiz

Biz 'abdiyetle hakız
Bu sırra 'aklın irmez
Dünyâ ve mâ-fihânın
Hakân ü hüsrevîyiz

Bizde olan melâmet
Zühhâda virdi hayret
Çünkü tarîk-i hakkın
Meczûb-ı reh-revîyiz

Herkes sanır **Harâbî**
Allah'ı lâ-mekândır
Vardır anın mekânı
Bak işte biz eviyiz

[767b-768a]

Semâ'î-Hâşim-Tahmîs-i Niyâzî
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[727a]

Huzûr-ı etkiyâyı mazhar-ı envâr olandan sor
Zuhûr-ı evliyâyı câmi'-i evtâr olandan sor
Künûz-ı Murtazâyı nokta-i devvâr olandan sor
Rümûz-ı enbiyâyı vâkîf-ı esrâr olandan sor
Ene'l-Hak sırrını cândan geçip ber-dâr olandan sor

Tarîk-i hakda taklîdi hakâyık ehline sorma
Hakîkat-i nûr-ı tevhîdi dakâyık ehline sorma
Sakın bu silk-i terfîdi 'avâyık ehline sorma
Yürü var ehl-i tecdîdi 'alâyık ehline sorma
Anı cân ü cihânı terk idüb deyyâr olandan sor
[727b]

Fenâda terkle yârin visâlin görmek istersen
Bekâda zevkle dâ'im cemâlin görmek istersen
'Aceb 'ayn-ı cemâli de celâlin görmek istersen
Gehî kahr ü gehî lütfun kemâlin bilmek istersen
Fenâ-ender-fenâda yok olup hem var olandan sor

Safâ-yı mescidi diri ferâgat ehli anlamaz
Metâ her şer ile hayrı nihâyet ehli anlamaz
Mürekkab nokta-i devri bidâyet ehli anlamaz
Velâ bu mantikü's-satîri fesâhat ehli anlamaz
Onu ancak yâ 'attâr yahûd tayyâr olandan sor

Müsemmâ bilmeyen **Hâşim** kemâ-hiye bilmez eşyâyı
Gözün 'ulvî sanur dâ'im kemâ-hiye bilmez ednâyı
Mecâzın mazhar-ı esfel kemâ-hiye bilmez â'lâyı
Anadan doğma gözsüzler kemâ-hiye bilmez eşyâyı
Niyâzî vech-i dil-dârı evveliyyü'l-epsâr olandan sor
[727a-727b]

-125-

Dîvân-ı Hatâyî

Semâ'î-i Hatâyî

(. . . -) (. . . -) (. . . -) (. . . -)

[717a]

Diyâr-ı 'aşka sultânım dilâ bende zamânımda
Gam ü gussa vezîrimdir oturur iki yanımda

Ben ol şâh-bâz-ı kûhsârım baş eğmem kule-i Kâf'a
Nîce 'anka gibi yavrû uçurdum âşiyânımda

Ben ol cân-bâz-ı ser-bâzım felek farkındadır dârım
Nîce Hallâc-ı Mansûr'ı yürütdüm rîsmânımda[3]
[3]: ip halat

Belâ vü mihnet ve derd ü gam ile öyle yandım kim
Eritdi kara su oldu ilikler istihvânımda

Hemân al arkası yerde cihânın pehlivânıdır
Hatâyî başdan hep geçsün kadem koyan nişânımda
[717a]

-126-

Koşma-i Hatâyî

[721a]

Sabâh oldu kutlu günler doğuyor
Hatâ itdim günâhımı bağışla
İhsân itdiğine nûrlar yağıyor
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Yağan yağmur için esen yel için
Dergâhına varan doğru yol için
Urûm'daki Hâcî Bektâş-ı Velî için
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Seksen bin Urûm erenleri için
Doksan bin Horasân erenleri için
Hasan Hüseyin nûrları için
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Hüseyin Gâzi için gerçek er için
Nazar idüb yaratdığın yer için
Müşkilleri hall iden rehber için
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Tâlib olamaz rehbersiz babasız

Harmân mı savrulur belsiz yabasız
Kul hatâsız olmaz hatâ sevabsız
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Eyyûb peygamberin gözi yaşı için
İnüb inüb deldicekli taşı için
Yûsuf peygamberin ‘azîz başı için
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Musâ’ya viridiğin Tur’un hakkıçün
‘Îsâ’ya viridiğin surun hakkıçün
Ol şems ü kamerin nûrun hakkıçün
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Cümle biten çiçeklerin hakkıçün
On iki imâmının hakkıçün
Sen ganîsin ganîğin hakkıçün
Hatâ itdim günâhımı bağışla

Hatâyî çağırır ene’l-hak
Münkir kullarından uzaksın uzak
Sen Ganîsin senden başka kimsem yok
Hatâ itdim günâhımı bağışla

[721a]

-127-

Dîvân-ı Hatâyî

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[792b]

Geldi sürâhî meclise, ref’ eylemiş nikâb,
Zîn eyledi meclis, zerrîn bir âfitâb.

Mânend-i câm, Hızır nebîdir misâl eyleyen,
Âb ü hayât içindeki cân bahş iden şarâb.

Ma’şûk, serv ü kâmet ü mahbûb, sîm ü ten,
Tavûs-ı ravza, cilve kılub çıkmış ez-nikâb.

İçmiş şarâb-ı la’l, hoş o pür-ayağ ol,
Nakl eylemeğe cân ü ciğerden diller kebâb.

Gulgur dirler mataraya ya’ni dinil dinil,
Bağ eğdirir piyâleye kim kıla ictinâb.

Âyîne-i Skender ve hem câm ü cem budur,
İzhâr iden nihânî kılur şeyhi hem şebâb.

Bir yerde kim otura *Hatâyî* buhûr-veş,
Gökde okur melâ'ike lâ-ya leytini[!] türâb.
[792b]

-128-

Dâsitân ü Nasîhât-nâme-i Hatâyî

(. - - -) (. - - -) (. - -)

[721a]

Sığın fazl-ı hakka ey tâlib-i râh
Ki dost 'aşkın nûruna ile hem-râh

Teveccüh kıl teveccüh ol kerîme
Cemâl-i enver-i zât-ı kadîme

Tevekkül kapûsunda sen mukîm ol
Tarîk-i 'aşk içinde müstakîm ol

Teferrüc ehli ol 'âlemde sâdık
Tahayyür-i şû'le-i didâra 'âşık

Her iş kim tutasın 'aşk ile tut gel
İki satmaklığı ey cân unut gel

Niyâz-mend ol müdâm yol içre doğru
Ki sûret tebdîl idüb olma uğru

Yakîn bil doğruluk dost kapûsıdır
Hakikat 'âlemin tapusıdır

Geçen kim olmaya 'özü niyâzı
Kabûl olmaz namâzı hem niyâzı

Özünü meskenet bâbında pâk it
Bu cism ma'rifet anda pâk it

Ki benlik menzilin mahv eyle dâ'im
Ola gör 'aşkıla hizmetde kâ'im

İre tâ fazl-ı hakdan sana in'âm
Düşe kalbine rahmet-i feyz-i ilhâm

Haber-dâr olasin hak cânibinden
Çıka zât-ı şerîfin küfr ü kînden

İrişe hâlet 'aşkdan ilâhî
Ola cânında her dem derd ü âhı

Dilinde feth-i devlet ola yâhû
Gönlünde hikmet yâhû ve sen hû

Dilersen kim olasın ehl-i tevhîd
Ki sende olmaya bir şeme-i taklîd

Gönül sâf eyle sâf ol sadıkâne
Hakkı birle hakîkat ‘âşıkâne

Kadîm ol lâ-yezâl ve ferd-i yektâ
Ki misli yok anın zâtında hem-nümâ

Şerîki yokdur anın vechi hûdur
Müberrâdır kamûdan şöyle hûdur

Münezzehdir kamûdan gayr-i zâtı
Velî her şeyde zâhir mu’cizâtı

İkililikden beridir zât-ı mutlak
Kemâl-i kadrinden şöyle sıddık

Özüdür her işe her kâra mi’mâr
Nûrumuzu anla gel ey ehl-i ikrâr

Cihânı târ ü mâr itmek elinde
Ben yine bir demde varlığın elinde

Görünen gösteren gözde gören ol
Aparub götüren viran iden ol

Dahî giden görürsün bunca işler
Öz işidir var işi böyle işler

Gehî mazhar-ı cemâle ki celâle
‘Acib sırdır bu sır cell-i celâle

Ki hakdır secde çün zikr ile şükrün
Kilise mescid ve küfrüne küfrân

Kim oldur her şeyin ‘aynında mevcûd
Özüdür cümle mahlûk içre ma’bûd

Bahânedir ve lakin işi halka
Kulağında bu pendî eyle halka

Anın kudretlerinin hikmeti çok
Ne diyem bî-nihâyet pâyânı yok

Tarîk-i ehl-i hak bir özge hâldir
Kanûnu bozılacak kîl ü kâldir

Kim ol tevhîd makâmıdır bu yollar
Bu yoldan çıkanı ehli yollar

Hakikat içre bil varlık özüdür
Yâd edilen cümle dilde öz sözüdür
[721b]

Velî setr idiver görmek andan
Beşer fi'lini yanî bilmek andan

Ki söz var söylene bu halk içinde
Dahi söz var nihânî halk içinde

Çıkarma perdeden taşra bu sırrı
İşte ey seyr iden bu berr ü bahri

Geçid gözle sâkın geçme bu sırrı
Dime ve nâ-mahreme açma bu sırrı

Makâm-ı hayret içre eyle seyrân
Velî ... ser-mest ü hayrân

Olasın tâ kim ol dil-dâre mahrem
Visâl-i hazret-i dil-dâre mahrem

Ezelden bir meseldir kim dimişler
Tarîkat pîrleri şeker yemişler

Ne ise zâhirin bătının oldur
Zâhirden bătına dosdoğru yoldur

Nazar eyle hakkın hikmetlerine
Te'alâllah zihî kudretlerine

Yaratdı cânını hak bir enfesden
Anı bil çıkmadan uş kafesden

Ki bir gevher dürür eşyânın âslı
Hem ânın ma'deni menba'-ı nesli

Ki her kim dürr ile derkân-ı gevher
Ne gevher kim hakikat-i hakka mazhar

Cihân katre anın bahri yanında
Ki gark olur 'akıllar pâyânında

Velf katre değil deryâdan ayru
Ulaşacak bir olur sanma gayu

Eline alıcak bir sâf âyîne
Yine özün görürsün her âyîne

Görünen göz göre hem öz cemâlin
Dahi nedir sana senden hayâlin

Yakın bak kim sana senden yakındır
Irâk bakma berî gelsen yakındır

Yüzünde ve gözünde ve sözünde
Özüdür cân olan her cân özünde

Kâmûda oynayan budur hakdır
Özün bile ki bu bahş-ı sebkdir

Bu ma'nâ her kimin hakkı değildir
Ki sıdk ile gönül sâfi değildir

Eğer seyr eylesen cân iklîmini
Sarây-ı gülşen-i cânân ilini

Ki özü cânê cân olmuş bu cânê
Nihâni geşt ider hâne-be-hâne

Yakîn ayru değildir kendiden cân
Ki birdir ma'nêde katre vü 'ummân

Güneş zerre ve hem zerre güneşdir
Özünü özüne ey cân ulaşdır

Çerâğ-ı 'aşk ile et cânı rûşen
Ki zülmet ref' olup cem ola gülşen

Kimin ki 'aşkı yok varma yanınca
Geçer fırsat o 'aşka boyanınca

Kim ola 'aşk ile ser-mest ü divâne
Ana yokdur kalem varsa dîvâne

Yürü 'aşkı özüne pîşe eyle
Neyyir-i evrâkı fikr-i endîşe eyle

Bu dahi hoş gör ey cân hakka şükr it
Bu fikrin terk-i evrâk ve yine fikr it

Ne idin ‘âlem-i vahdetde söyle
Bu kesret odına düşdün mi söyle?

Yine geldin ne getirdin cihâne
Ne iletirsin sen âhir câvidâne

Bunu bildin ise irdün makâma
Hakîkat menzil-i dârü’s-selâma

Bu remzi başka bir ehl-i nazardan
Vire lütf eyleyüb ger nev-bahârdan

Elinde var iken bir ihtiyârlık
Hakkın ‘âşıklarıyla eyle yârlık

Elini alalar bir dâr mahalde
Gerekdir ancılayın yâr mahalde

Yârim diyen çok olur bunda ey yâr
Sakın her birine aldanma zinhâr

Kimi sevsen hen anınla koparsın
Ana kim cân ü dilden sen duyarsın

Uzaktır menzilin artık kazan gel
Yeter özendiği dünyâyâ vaz gel

Hâl-i ‘aşka özün hem-dem eyle
Anınla hoş-safâ ve hem-dem eyle

Ki her hâlde ola ‘aşkın hayâli
Değildir hâlden ol hâl ehli hâlî

Teşebbüh eyle cân hândâne
Yolunda kalma anın cism ü cânê

Cemâl-i mustafâya vir salâvat
Bulasın dü-cihân içre sa’âdet

‘İbâdetler başıdır dinle kur’ânı
Salâvat ‘aşk ile ger ola yoldâşı

Kimin ‘aşkına yarattı cihânı
Bu da ‘ayn-ı ‘ibâdet anla anı

Tevekkül kıl tefekkür eyle idrâk
Nedir ol ‘âlem-i ma’nâda bulan

Muhammed ümmeti kalmaz tamûda
Salâvat vir cânın yanmaya oda

Ana ihlâs ile ümmet ola gör
Ola münkir olanın gözleri kör

Hakkın dostunu bil dost olasın
Şehâ ulaşıben peyvest olasın

Kimin elindedir bu cümle ‘âlem
Bu hikmete ulaşır gerçek âdem

Nebî mir’âca çıkdı kimi gördü
Makâm-ı müntehâda kime erdi

Yol üstünde duran arslânı gördü
Çıkardı yüzüğünü ona virdi

Didi ki aramızda bu nişâne
Bu sözlere mevâlîler inana

[722a]

Bunu fehm eyle kim özün hayâldir
Hayâl içre visâl içre me’âldir

Budur şâha müdâm gönlün açılısın
Latîf söyle lebinden dür saçılısun

Nişân göster kim olasın şâha kûl
Ki değme kimse olmaz şâha makbûl

Nedir söyle bana şâhın nişânı
Eğer mü’min isen sen şâhı tanı

Anın emriyle çizgenir felekler
Ana secde kılar gökde melekler

Mürüvvetle kerem-i lüft ü sahâvet
Nişânı şâhın ey ehl-i ‘âdet

Hasan Hüseyin’i sev cândan hemîşe
Zihî bahtlı ki cân şâha ulaşa

‘Ali Zeyne-Abâ Bâkır ü Ca’fer
Bulardır rehber mürşid ü rehber

İmâm Kâzım ‘Ali Musâ Rızâ’ya

Rızâ virdim yakîn-i âl-i ‘abâya

Takî veya Nakî Şâh-ı ‘Askerî’ den
Ola gör şâh imâmlar serverinden

İrişdi va’de âl-i Muhammed
Zuhûr ide ki ol Mehdî-i Muhammed

Bu on iki imâma kıl eyvâllah
Eğer mü’min isen yâr için Allah

Yakın oldu çıka sâhib-i zamânın
Velâyet leşkeriyle hânedânın

‘Alâmetler göründü cümle âhvâl
Ki tebdîl göre bilmez öyle ef’âl

Cihân ‘aksine döndü ey birâder
Diller dîv ola insâne berâber

Kaçan dosta olısar bu hâm hayâller
Yakışmaz yol içinde işbu hâller

Bu bir kâr abası mülkini gözler
Görür bu ma’nâ ışığını gözler

Zuhûr olmaz cihân karışmayınca
Bu ‘âlem halkı küfre düşmeyince

Yine oynaya şâhın zül-fikârı
Mutî’ olanın emrine varı

Gel imdi bir dahî sohbeti dinle
Kulak tut bu sözün ma’nâsını ânî

Eder bundan âher seyrân anda
Ne köşk ü taht yaparsın ya’ni bunda

Yükün zülm ise arkandan bırak gel
Teferrüc eyleyüb dîdâre bak gel

Eresen menzile oynaya güle
Ki şeklin benzeye gülşende güle

Bu dünyâ mihnetin vahdete ...
Özünü sıdk ile sen şâha tapşır

Hakkı erden eri mü’minden iste

Budur pendim sana şikeste-beste

Ere yeten hakka yeter yakîn bil
Eğer tâlib isen bu remzi duy bil

Ki ol cân kim hakikat pîrimizdir
Yolunda tesellîmiz ol mîrmizdir

Eğerçi katreyi sudan yarattı
Velî öz 'aşkını ana yâr itdi

Bu sun'ullaha eyle sen sücûdu
Münevver eyle gel işbu vücûdu

Gerek sun'-i hakka ikrâm ü ta'zîm
Melek âdemden alur 'ilm ü ta'lîm

Zihî sûret anı cânımız göricek
Yâ nice sûr ü nûr olur za'îfcek

Gönül göziyle bak didâr göresin
Nice bir bu dürr ü dîvâr göresin

Ne kim vardır bu sûretde göründü
Tecellî şavkını bunda gör indi

Ki bunda görmeyen cân anda görmez
Kalır ol vuslat-ı cânâne irmez

Bu vechin tefsîri Tevrât ü İncîl
Ki dört yüz remz-i kân ehl-i te'vîl

Şerî'at tarîkat yollarıdır
Ki ma'rifet hakikat hâlleridir

Bu dört kitâbların ma'nîsi hem
Özün bilüb olasın yolda muhkem

Yakîn ehli yanında yol soruldu
Ki münkirler bu dergâhdan sürüldü

Bu yolda bir delîl ü pîr gerekdir
Tarîkat içre ihlâs-ı er gerekdir

Mürîd olur ola ehl-i irâdet
Ala her işde ol pîrden icâzet

Râm ide o yahûdü ol dost yolundan

Yane pervâne tek bu ‘aşk odunda

Tarîk-i evliyâ bir doğru yoldur
Yeter her beytine kendini buldur

Eğer olmaz isen bu yolda gerçek
Velâyet sofrasından sen elin çek

Kerem-kânı ‘Alî’dir hâşedillah
Kaçan öz çâkerini ide gümrâh

Muhibb-i şâh olan mihnetde kalmaz
Çıkar aydınlığa zülmetde kalmaz

Koma şâh dâmenin dâ’im elinden
Yaşın silsene cân ü dilden

Çalınma dört yana bağlan ‘Aliye
Erenler serverî şâh-ı velîye

Terâzî sûr ü mizân ü haşr ü mahşer
‘Ali elindedir fi’l-cümle yekser

Geçerim ol sırât-ı müstakîmi
Anın himmetidir ezel-i kadîmi

Velâyet şehrinin kadri ‘Ali’dir
Hakkın fermânıyla şâh-ı velîdir

Yedi tâmû sekiz cennet nişânı
Kamûsu sendedir ânın beyânı

Vücûdundan gider tamû sıfâtın
Yaman-ı[?] hûdur elden berâtın
[722b]

Sıfât-ı ehl-i cennet yahşî hû der
Ki hulku yahşî olan bahtludur

Kemâl ehli ol gel müsâhib
Ki andan ma’rifet kesb it ‘acâ’ib

Özün bilmez ile durma oturma
‘Ömr zâyi’ geçer ‘aklın yitürme

Kişiye durmak oturmak gerekdir
Dili öz lâyıkile yeğrek gerekdir

Kimin kim ma'nâ içre zâtı yokdur
Çürükdür sözünün bünyâdı yokdur

Yakîn-i sıdk âdemin sermâyesidir
Bu remzi ol bilür cân ebesidir

İmân ehli isen ey cân-ı dil-keş
Ki cism ü cân dilinde tutma gel kîn

Budur benden sana pend ü emânet
Gönül yıkma velî eyle 'imâret

Dahî yoldâşını komşunu gözle
Ki halkın 'aybını sen açma gizle

Yoldâş oldur rahm ide yoldâşına
Yoldâşın uğratmaya yoldâşına

Kamû âmelden efdal dürür insân
Hakkın öz evidir ola gönül sâf

Bi-hakkın fazl-ı hak çok oldu tevfik
Yola tapanlara hak yolu tahkîk

Hakkın ol haklığı hakkı hak için
Ki zât-ı mutlakı fazl-ı hakkıçün

Cemâl-i pertev-i şevki hakkıçün
Kemâl-i kudret 'aşkı hakkıçün

Hem ol ganî müsemması hakkıçün
Kelâm-ı 'ilm ü esması hakkıçün

Muhammed ve 'Ali dîn hakkıçün
Velîler hırkası donu hakkıçün

Nebî seyr itdiği mir'âc hakkıçün
Ki Mekke-i Medine ol hac hakkıçün

Ser-â-ser cümle evliyâ hakkıçün
Tarîk döner evliyâ hakkıçün

İmâm Hasan şehîd-i cânı hakkıçün
Dökülen Şâh Hüseyin kanı hakkıçün

Hem on iki şâh imâmlar hakkıçün
..... yeten erler hakkıçün

Ene'l-hak söyleyen Mansûr hakkıçün
Şehîdler üzere inen nûr hakkıçün

Seytyid Gazî Hâcem Hünkâr hakkıçün
Erenler itdiği ikrâr hakkıçün

Kim üçler yediler kırklar hakkıçün
Budâla kavm-i ser-mestler hakkıçün

Ki Rûm abdâlları sıdkı hakkıçün
Horasân pîrleri nutku hakkıçün

Nihân dervîşlerin sırrı hakkıçün
Bu yol pîrlerinin pîri hakkıçün

Ki Mecnûn hasret Leylâ hakkıçün
Kâdılar hürmeti yolu hakkıçün

Safâ ehli sûfî sâfî hakkıçün
Eyvâllah ehli insâfî hakkıçün

‘Âşıklar âteş-i ‘aşkı hakkıçün
Ki tesbîh-i seher-gâhı hakkıçün

Müdâm çağırduğım ol şâh hakkıçün
Hâcet kabûl olan dergâh hakkıçün

Suçum bağışla şâh-ı Kerbelâya
Kamû ‘âşıkların şâhı evliyâya

Kabûl it bu du’âmı yâ ilahî
Ki sensin cümlemin püşt ü penâhı

Şehin bir bendesiyim hâsı mevâlî
Dîdâr-ı ‘aşka sâdik-ı lâ’ubâlî

Ne erbâbım ne zâhid-i hâk-i pâyım
Bi-hamdülillah ki dost ‘aşkile mâyım

Lütf-i assı ganîdir pâdişâhım
Ümmîd-gâhım penâhım âl-i şâhım

Hatâyî’yim derd-mendim bir kemîne
Ancak hû diyenler anın demine

Teveccüh tevekkeltü te’alâllah
Kulak kesildim didim ‘âlemlere şâh

Cihânda kalmak için bir nişâne
Nasîhat-nâme didim dervîşâne
[721a-722b]

-129-

Dîvân-ı Hatâyî
(. - - -) (. - - -) (. - -)
[717a]

Sırr-ı ‘aşkından şehâ kim ki âgâh olmadı
Kaldı mahrûm tâ ebed makbûl-i dergâh olmadı

Bilmeyen kendi vücûdun hakkı bilmez lâ-cerem
Kim ki bildi nefsinî ‘âlemde gümrâh olmadı

Göz kûsu arı değildir çâre yokdur pâsına
Kaldı nâ-pâk tâ ebed fazl ana gümrâh olmadı

Her ne kılsan nîk ü ber âher sana ol tûş olur
Çekmedi şermendelik kim ki bed-hâh olmadı

Zevkine aldanma gel fikri öğüşdür dünyânın
Kangı gün hoş geçdi kim anın sonu âh olmadı

Zevk ü şevkin günlerinde olur yarım idi
Bir melâmet günü geldi kimseler yâr olmadı

Şâh *Hatâyî* ben de oldum bende kurbân ol yürü
Bende-fermân olmayanlar lâyıık-ı şâh olmadı
[717a]

-130-

Dîvân-ı Hatâyî
[715a]

[Tercî’-i Bend]
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

Lâyı ıskât eyleyüb bir bilmeyen âlâsını
Bilmedi nefy ile isbâtın nedir ma’nâsını
Vâdî-i ‘isyânda kaldı anmadı mevlâsını
Âb ü tevhîd ile tâhir kılmadı â’zâsını
İçmedi bezm-i elesten bâde-i hamrâsını
Açmadı nûr-ı hidâyet çeşm-i nâ... sını
Görmedi gün tarasından leyletü’l-esrâsını
Bulmadı râh-ı layıkının menzil-i â’lâsını
Kâb-ı kavseynin kurb-i ev-ednâsı

Silmedi âyîne-i dilden gubâr ü pâsını
Müftî-i ‘aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma ‘aşkın tâsını

Yoğiken gün ü mekân ve sâhil ü âğ ü kara
Cûşa geldi şevk ile bahr-ı muhabbet ibtidâ
Taşa çaldı şişesin itdi temevvüc her yana
Ser-be-ser eşyayı seyrân eyledi çün ve cerâ
‘Aşk mansûrını gördü ol arada bu âşinâ
Bir fenâ âbdâlı geldi yanma didi bana
Var ferâgat kûşesin idin makâm-ı dil-güşâ
Ol dürür dâr-ı şifâ hem derd-mendâne devâ
‘Âlem-i bahr-ı tahayyürde gezerken bî-nevâ
Gûşıma irdi gaybden bir nidâ ve hûş sadâ
Müftî-i ‘aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma ‘aşkın tâsını

Şol zamân kim batn-ı levimde nutfe-i medfûn idin
Emr-i bârî ile anda perde-i pür-hûn idin
Katre-i nâçîz idin muzaffa uyuşmuş hûn idin
Kâsesin eksr eylemiş bir leylî-i mecnûn idin
Ser-serî idin eğerçi tâlibe bî-çûn[2] idin
Sa’y ile deryâya irmiş bir dürr-i meknûn idin
[2]: Emsalsiz bî-nazir şerîksiz
Özümüz fark itmeyüb dem-beste-i mahzûn idin
Gâhî tende sa’y ile ferhâd ile hamrân idin
‘Âciz ü zâr ü zelîl ve müflis-i medyûn idin
Dest-gîr olmasa bir kân-ı kerem-i mazbûn idin
Müftî-i ‘aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma ‘aşkın tâsını

Âdem-i hakînin anladınsa tîn ü ma’nâsını
Bâtıl inkârı gider fehm it hayâlin hâsını
Lâda kalma sufî yâ bil tevhîdin âlâsını
Uyma şeytân-ı la’îne dinleme vesvâsını
Jeng-i gamdan açagör mir’ât-ı kalbin pâsını
Râh-ı ‘aşk içre bulasın menzil-i â’lâsını
İbn-i vakt ol anma dehrin emrûz-ı ferdâsını
Ko bu dûn himmet fenânın şûr şer gavgâsını
Göricek itsen gerek gerçeklerin da’vâsını
Anladınsa ehl-i ‘aşkın sözünün ma’nâsını
Müftî-i ‘aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma ‘aşkın tâsını

[715a]

‘Aşık ol ol gül-‘izârın bülbül-i nâlânı ol
Cân virüb yolunda sıdk ile kûlu kurbânı ol

Künc-i gamda derd ü mihnet ma'denin kâni ol
Geç ferâgat tahtına 'âlemin sultânı ol
Rûz-ı şeb ol mehlikânın vâle hayrânı ol
Bâkîdir sanma fenâ-dârın hemân mihmânı ol
Ger sa'âdet gencini bulmak dilersen fânî ol
Kûy-ı fakr içre gedâlık silkinin hâkânı ol
Ehl-i 'aşkın âstânı bâbının der-bânı ol
Baş açık meydân-ı 'aşkın soyunub 'uryânı ola
Müftî-i 'aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma 'aşkın tâsını

Hamdülillah irişüb cânâne bî-cân olmuşuz
Ser virüb meydân-ı 'aşka girüb 'uryân olmuşuz
Katre-i nâcîz iken deryâ-yı 'ummân olmuşuz
Fahr idüb dervîşliği 'âlemde sultân olmuşuz
Tekye-i fânîde birkaç gün ki mihmân olmuşuz
Da'vâ-yı hâm itmeziz râh-ı ta'ayyün bulmuşuz
..... kim dehr-i pîrândan nasîhat almışız
Ey birâder 'aşk-ı esrâr ile biz hayrân olmuşuz
İrişüb feyz-i ilâhî bize teslîm olmuşuz
Cân ü dil terkin urub meydân-ı 'aşka gelmişiz
Müftî-i 'aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma 'aşkın tâsını

Perde-i pîndârdan[1] geç 'âlemin sultânı ol
Her gedâya şefkat idüb cânı içre cânı ol
Gevher-i 'akl-i ma'ânîden çıkag gel kâni ol
Kûy-ı 'aşkın sen dahî bir baş açık 'uryânı ol
Na're-i yahû ile doldur cihânı fânî ol
Gâh mest gâh esrûk bir mehin hayrânı ol
Cân virüb yolunda hem 'aşk derdinin dermânı ol
Durma gel sen hâk-ı pây ol ol 'aşkın rûhbânı ol
Hem Hüseyin-i Kerbelâ'nın sîdk ile kurbânı ol
Baş açık bir pâdişâhın bende-i fermânı ol
Müftî-i 'aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Yâ çek el serden yâ gel çınlatma 'aşkın tâsını

Vasf-ı yâre ey *Hatâyî* söz dimek şanımdadır
Cilveler itmek benim tab'-i suhan-dânımdadır
Hem-demim hem-meşrebim derd ü belâ yanımdadır
Baş açık olmak benim âyîn-i dârgânımdadır
On sekiz bin 'âlemin esmâsı dîvânımdadır
Kâ'inâtın sâbit-nâsı kasr-ı dîvânımdadır
On iki şeh-zâdenin imlâsı pinhânımdadır
Sâye salmış üstüme mihr-i dırahşânımdadır
Mustafâ'nın ümmetiyim sevgisi cânımdadır
Hem 'Aliye'l-Murtezâ'nın derdi dermânımdadır
Müftî-i 'aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını

Yâ çek el serden yâ gel çınlatma ‘aşkın tâsım
[715a -715b]

-131-

Koşma-i Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[714a]

Hak te’alâ Cebrâ’îl’e Cebrâ’îl’im gelsin didi
Varın söylen halîlime ‘ahdi yerin bulsun didi

Yine geldi bayrâm eyi titrer halîlin cânı
Yavrûm İsmâ’îl’im seni hakka kurbân demiş didi

Hak kabûl iderse beni adarsın hîç çekme gamı
Koç kuzu kurbân olmazsa serim hakka kurbân didi

Çıkın bakın da ne daldan yüzüm çevirmiş kibleye
Bekle telâş virem ata ellerim bağlasın didi

Ellerin bağla bağladı anası uğrun ağladı
Yetmiş yedi gün çaldı kesse ne ey zâlim didi

İsmâ’îl kalkdı uyandı boyunca nûra boyandı
Yâ Halîl nîce dayandı yavrum İsmâ’îl’im didi

Kurbânı gönderdi delîl Cebrâ’îl önünce çeker
Ben senden cömerdim Halîl kaldır İsmâ’îl’i didi

Ağlar iken gülişdiler göz yaşları silişdiler
Hep döşendi peygamberler koç etini buluşdılar

Hatâyî’im bayrâmda kurbân ola derdlilere dermân
Sırâtı geçmeğe insân korkmasın kûllarım didi
[714a]

-132-

Divân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[717b]

Yerde gökde Hayder-i kerrârsın sen yâ ‘Alî
Rûz-ı mahşer sâkî-i ebrârsın sen yâ ‘Alî

Hamsetü’l-esmâ okurlar ismini ey Ebü’l-Hasen
İbn-i ‘amm-i Ahmed-i Muhtârsın sen yâ ‘Alî

‘Anter’in başı kesen Hayber kapûsun koparan
Ceng içinde kâtil-i küffârsın sen yâ ‘Alî

‘Afrî’tin bendini aldın üç bin yıldan sonra
Deşt-i Erzen’de geçen kerrârsın sen yâ ‘Alî

Lâ-fetâ illâ ‘Ali şânında olmuşdur nüzûl
Hadd içinde sikke vü dinârsın sen yâ ‘Alî

Evvel ü âhir de sensin zâhir ü bâtında sen
‘Akl-ı evvelden hüveydâ yârsın sen yâ ‘Alî

Evvel ü âhirde sensin dînini şerh eyleyen
Dillere gönüllere ikrârsın sen yâ ‘Alî

Çıkdı Mir’âca Muhammed didi doksân bin kelâm
Sırr-ı hakka mahrem-i esrârsın sen yâ ‘Alî

Enbiyâlar mührisin sen evliyâlar serverî
Gâzîlere server ü serdârsın sen yâ ‘Alî

Henüz Âdem mâ’-i vatanından halk olunmamış iken
Dü-cihân halkı yok iken varsın sen yâ ‘Alî

Bu *Hatâyî* bendenin sensin murâd ü maksûdu
Kande baksam görünen dîdârsın sen yâ ‘Alî
[717b]

-133-

Dîvân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[717a]

Cevher-i zât-ı kadîm-i kibriyâsın yâ ‘Alî
Enbiyâ vü evliyâyâ pîşvâsın ya ‘Ali

Kimse bilmez ma’nî-i zât ü sıfâtındır senin
Lâ-mekân bahrinde dâr-ı müntehâsın yâ ‘Ali

Kâbiliyet sende görmüşdür resûl-i Hâşimî
Şükrullah-ı hem-dem hayrû’n-nisâsın yâ ‘Ali
[717b]

Hem havâric sırrını bildin ki idrâk eylemez
Zâhir ü bâtında sen mu’ciz-nümâsın yâ ‘Ali

Mustafâ gördü seni arslân sıfatlı bir melek

Sâhib-i mi'râc hem tâc ü livâsın yâ 'Alî

Zülfikâr ile kamû kıldın musahhar 'âlemi
Bilmişem tahkîk eyle kim lâ-fetâsın yâ 'Alî

Ey Hatâyî sendedir dîn ü imân çok dürüst
Nûr-ı çeşm-i handân-ı Mustafa'sın yâ 'Alî
[717a-717b]

-134-

Nefes-i Hatâyî
(. . - -) (. - -) (. - -) (. . - -)
[720b]

Ne hoş yerde makâmın var ey Murtezâ 'Alî
Kandan gelir 'aceb senin kokun ey Murtezâ 'Alî

Seni seven serden geçdi hem nâmûs ü 'ardan geçdi
Dîv işitdi 'aklı şaşdı ünün ey Murtezâ 'Alî

Yandığın yer Kerbelâ'da çevresi burc-i kal'adır
Yolun cümleden 'âlîdir senin ey Murtezâ 'Alî

Sûr çalınsun sin sökülsün Yezîd meydâne yıkılsın
Senin 'aşkına dökülsün kanım ey Murtezâ 'Alî

Hatâyî'yim mürüvvete kalman hak Muhammed 'Ali sultân
Seni sevenlere kurbân cânım ey Murtezâ 'Alî
[720b]

-135-

Nefes-i Hatâyî
(. - - -) (. - - -) (. - - -)
[723b]

Yaratan bu kudreti göğü yeri
Melâ'ik hem âdem dîv ile perî
Erenler güzîni cihân serverî
Nebîler içinde odur mihterî
'Alîdir 'alîdir 'alîdir 'Alî
'Aliyyü'l-'azîm ve şefî'ü'l-velî

Hemîşe hüdâ ile hem-dem olan
Sırrında Muhammedle mahrem olan
Zuhûr-ı sıfat ile mahrem olan
Hem evvel hem âhirde hâtim olan
'Alîdir 'alîdir 'alîdir 'Alî
'Aliyyü'l-'azîm ve şefî'ü'l-velî

Velâyet sırrını zuhûr eyleyen
Bu ‘âlem-i zenûbun gafûr eyleyen
Peygâm-berler içre umûr eyleyen
Cinânı zuhûrıyla nûr eyleyen
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî

Yeri Cebrâ’îl’i bulan ser-be-ser
Yoğiken nişân ü makâm ü makarr
Sıfât-ı kelâm içre hayrû’l-beşer
Anın hem-demi hem hak idi meğer
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî

O ta Veys’in gelen şânına
Yer ü gök yakışmaz hem ebvânına
Delîlü’l-kehf oldu bürhânına
Niçün hiç kes ermez hem ihsânına
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî
Bu islâm kapûsun açan ‘âleme
Sen anı hüdâ bil ve âdem dime
Viren mu’cizâtı bin-i Meryem’e
Getüren beşâeret benî âdeme
[723b]

‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî

Var idi hüdâ sırrı bihim
Getürdi vücûda bizi âzâdem
Anınla şerîf oldu beytü’l-harem
Makâm-ı velâyet mekân-ı kerem
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî

Hak idi kim ol indi gökden yere
Ki halk-ı cihâne yüzün göstere
Şefâ’at ol eyler bu ‘âlemlere
Olan lahmeke lahmi peygambere
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şefî’ü’l-velî

Adının sıfâtı hezârân hezâr
Döner hikmet birle leyl ü nehâr
Ki ismi ‘Alî’dir özü kird-gâr
Tutubdur sözünden yer ü gök karâr

‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Sıfâtı elif lâm ve yasîn dili
Kim oldu anın lâ-mekân menzili
Burâk ve kerâmet anın mahmili
Açub rûşen iden kamû müşkili
Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Makâmâtı rahmân özü lâ-mekân
Ol ervâha menzil-i karâr-ı cihân
Vücûdu muhalled özü câvidân
Gâhî âşikâre gâhîdir nihân
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Kelâmın delîlinde bürhân olan
Bu dünyâ vü ‘ukbâda sultân olan
Felekler anınçündür eyvân olan
Kimine mâkâmâtı keyvân olan
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Odur tevbe bir kalbe âdem viren
Zî gerek âb-ı nevhi çeküb kurtaran
Hem Eyyûb-ı derdin şifâ’ gösteren
Dem-i gamda Ya’kûb’a feryâd iden
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Hemîşe özü hayy ü bâkî olan
Bu ten “sündüs” adlı burâkı olan
Hak ile müdâm ittifâkı olan
O Kevser suyu üzere sâkî olan
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî

Kemîne Hatâyî’yi kûl eyleyen
Cemî’ murâdın husûl eyleyen
Diline sıfâtın nüzûl eyleyen
Hûr zülûm hücûl eyleyen
‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alîdir ‘Alî
‘Aliyyü’l-‘azîm ve şeff’ü’l-velî
[723b-724b]

-136-
Divân-ı Hatâyî

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)
[717b]

Ey gönül yâd it hüdâyı ekberi ve ekseri
Oldürür fettâh-ı bâb cümle ‘âlem defteri

Mustafâ’ya rahmeten-lil-‘âlemîn çün didi hak
Hill-i atâda sâkî-i Kevser buyurdu Hayderi

Ser-firâz ü dîn ü dünyâdır Hasan-ı halke’r-rızâ
Şâh Hüseyin Kerbelâdır hem imâmlar serveri

Olmasa her bir gönülde mihr-i Zeynel-‘Abidîn
Yek dürür ma’nada anlardan Yehûd-ı Hayberi

Musâ Kâzım kim oldur pîş-vâ-yı mü’minân
Şâh ‘Ali Musâ Rızadır evliyâlar serveri

Şâh Takî ve bâ-Nakîdir kurretü’l-‘ayn seni
Ol dürür burc-ı sa’âdet evc-i ‘âlem âhteri

Şâh Hasanü’l-‘Askerîdir kible-gâh-ı ehl-i dîn
Mehdî-i sâhib-i zamândır muttakîler rehberi

Tâ ezelden Mustafâ vü Murtezâ meddâhıyım
Hem bu on iki imâmın çâkerîyim çâkeri

Şâh-ı merdânın kûluyam dimeğe haddim değil
İsterim ki sâdık olam kanberinin kanberî
[718a]

Ben tevellüd kılalı şol hânedâna sıdkıla
Olmuşum her dem havâric gözlerinin hançeri

Cân fedâ kıl Hatâyî âline peygamberin
Tâ cehennem âteşinden olmak istersen berî
[718a]

-137-
Dîvân-ı Hatâyî
(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)
[717a]

Gel temâşâ eyle zâhid sen cemâlullaha bak
Perde-i pindârı[1] kaldır semm-i vechullaha bak
[1]:Hayal tasavvur zan za’im ‘ucb gurûr

Kâşif-i levh-i hakâyık sırr-ı sübhân ellezî

Nûr-ı kerremna ile âyînetullah bak

Râ ve mim ve zâ ile idrâk kıl mâhiyetin
Mazhar-ı Kur'an-ı hak esrâr-ı fazlullaha bak

Sâhib-i ta'bîr-i ma'nâ 'âlem-i 'ilm-i ledün
Feyz-i pîr-i ma'nevî kesb ile rûhullaha bak

Bist ü heşt vesîledürür nokta-i bismillah
Sâye-i rûhü'l-kuds 'aynı kelâmullaha bak

Fâtih-i miftâh-ı ebvâb tılsımât-ı hüdâ
Nâzır-ı mir'âtullah olan Allaha bak

Ey **Hatâyî** 'âlem-i zâhir vücûd-ı mutlakı
Görmek istersen cemâl-i nûr-ı zillullaha bak
[717a]

-138-

Divân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[718a]

Ey diyen kim 'âkilem divâna hoş gelmek gerek
Kim kılur lâf-ı hüner merdâne hoş gelmek gerek

Çün 'azîz-i Mısr-ı 'aşk olmak dilersen ey gönül
Yûsuf-ı Mısrî gibi devrâne hoş gelmek gerek

'Âşıkım dirsен gönül 'aşk âteşinden dönme kim
Şem' oduna yanmağa pervâne hoş gelmek gerek

Zâhid evrâd ile dâ'im fikr ü zikri rû-yı dost
Ehl-i islâmım diyen imâne hoş gelmek gerek

Ey gönül lâf itme kim ma'nîde lâf iden kişi
Ma'rifet meydânına merdâne hoş gelmek gerek

'Âşıkım dirsен gönül şartı budur 'âşıklığın
Her ne kim cânâne kılsa cânê hoş gelmek gerek

Ey **Hatâyî** şî'rini ol yâr ister dinlemeye
Diller bâler gûşına devrâne hoş gelmek gerek
[718a]

-139-

Divân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[718a]

Ey perî hüsnün senin nûr-ı hüdâdır bilmiş ol
Servîdir boyun senin hem müntehâdır bilmiş ol

Ben senin derd ü gamından incinmem ey bî-vefâ
Her ne cevri itsen bana ‘aynı vefâdır bilmiş ol

Yokdur âşiyânın içinde kimseler hakdan cüdâ
Cilve kılan ‘âleme nûr-ı hüdâdır bilmiş ol

Geldi çok geldi nebîler devr-i Âdem’den berî
Hâtemi cümle enbiyânın Mustafâ’dır bilmiş ol

Gel vefâ kıl bu **Hatâyî** bendene yâd kılma kim
Rûz-ı şeb derdim sana zikr ü du’âdır bilmiş ol

[718a]

-140-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[718a]

Dilberâ hüsn-i rûhun gül-zâr-ı cennet bilmişem
Her ne kim senden gelür ‘aynı rahmet bilmişem

Her ne kim cevri ü cefâ kılasın bu miskîn gönlüme
Ben gamından ağrıyam bu câna minnet bilmişem

Tende cân oldıkca gitmem âsitânından senin
Hâkipâyın ey sanem başımda devlet bilmişem

Her ne kim senden gelirse haste cânım nûş ider
Kahrını râhat senin cevri hürmet bilmişem

Men **Hatâyî** bendeyim bir pâdişâh-ı vakt iken
Eşîğinde kûlluğın sultânca ‘izzet bilmişem

[718a]

-141-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[718a]

Yer yok iken gök yok iken tâ ezelden var idim
Gevherin yek-dânesinden ileri pür-kâr idim

Gevheri âb eyledim tuttu cihânı ser-be-ser

İns ü cini ‘arş ü kürsî yaradan settâr idim

Girdim âdem donına sırrım kimse bilmedi
Ben ol beytullah içinde tâ ezelden var idim

[718b]

On sekiz bin ‘âlemi gezmiş idim Cercîs ile
Deryâ altındaki envâr idim

Ol zamânda ben ânın sırrın bilirdim ol benim
Ânın için hak ile hem-sır idim esrâr idim

Ey Hüsni hârc-ı lâm ile yüzdü büstümü
Gâh mansûr donuna girüb ene’l-hâk-ı dâr idim

Ey *Hatâyî* hakkı bilüb tanımamış bî-gümân
Ânın için ol yarattı ben ana hünkâr idim

[718b]

-142-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[718b]

Cümle eşyâda zuhûr iden kelâmımdır benim
Hil’at-i ‘arz ü semâ sırr-ı kıyâmımdır benim

Vâkîf oldum çün zemîn ü âsmânın sırrına
Cismimin sultânıyım ‘âlem gulâmımdır benim

Enbiyâ esrârına vâkîf olursam nolâ çün
Mürşidim pîrim ‘aynda yâ ve lâmımdır benim

Dâhil oldum Ka’beye tâ kim vücûdum fazl-ı hak
Secde-gâhım lem-yezel beytü’l-harâmımdır benim

Sırrü’l-fakr-ı sevâdü’l-vechimi idrâk eyledim
Hatt ü hâlim dilberâ nûr-ı zalâmımdır benim

Çünkü geçdim istivâsından cemî‘ ‘âlemin
Cennet ehliyim sefer-i dârü’l-islâmımdır benim

Nola perdâr eyler isem on sekiz bin ‘âleme
Mürg-i ‘ankâyım cihân-ı her-sû makâmımdır benim

Dürlü zînet-i ni’met ile doldu bezm-i kâ’inât
Nutm-i hakçün anda sâkî hamr-ı hâmımdır benim

Ey *Hatâyî* gayre niçün yüz tutam ikrâm için
Kible çünkim sûret-i derd-i tamâmıdır benim
[718b]

-143-

Destân-ı Hatâyî
“Çam Ağacının Hal Dili Destânı”
(. - . -) (. - . -) (. - -)
[796a]

Benim adım çam ağacı,
Güzel görünüp dururum.
Ağaçların seyyâhıyım,
Emîr sarınub dururum.

Aşağı olur köklerim,
Kendim kanadım saklarım.
Tebîh çeker budaklarım,
Şükürümü kılub dururum.

İrençberler koşar kağrı,
Çekilirler önü, sonu.
Ben gibi yol çeken var mı?
Urgan sarınub dururum.

Ekiğim ile ip büklerler,
Okumla düşman yıkarlar.
Kovam ile su çekerler,
Yunub, arınub dururum.

Beni bir dağda sezerler,
Etimden derim yüzerler.
Tahtama kalem yazarlar,
Sûrete girüb dururum.

Dağdan indim ovalara,
Ber-güzâr oldum beğlere,
Köprüler oldum çayırlara,
Gerinüb, sürünüb dururum

Hatâyî'yim oldum budak,
Gemilere oldum direk.
Fırûnlara sünge, kürerek,
Yanub, tutuşub, dururum.

[796a]

-144-

Semâ'î-Hatâyî

(.---) (.---) (.---) (.---)

[718b]

Bi-hamdülillah safâ bulduk cemâl-i nev-bahârından
Gönül mir'ât-ı jeng olmaz ânın hatt-ı gubârından

Görüp köyünde dil-dârın rakîbi çekme gam hergiz
Meseldir gül derenler ağlamaz gülşende hârından

Geçip her mâsivâdan tâlib-i dîdâr olan 'âşık
Elin çekmek gerek ey dil cihânın cümle vârından

Hayâl-i yâr ile kâni' olup meyl-i visâl itme
Şikâyet eylemez sâdık olanlar rûz-i gârından

Hatâyî ölmeğe cân virmeyüb meydân-ı 'aşk içre
Yezîd olam dönersem Murtezâ'nın zül-fikârından

[718b]

-145-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[718b]

Gönlüm ister vuslatı ey cân ü cânân yeniden
Âb ü la'linden kılam bu derde dermân yeniden

Yüzüne şeytân gibi ta kıldı zâhid sücûd
Mutlakâ kâfirdir ol imân getürsün yeniden

'Aşk geldi gönlime hükm itdi cânım mülkine
Şükruallah tahtına uş geldi sultân yeniden

Hatt ü hâl ü zülfini her kim ki gördü söyledi
Hızr ile zülemâta girmiş âb ü hayevân yeniden

Kapûna geldi gedâ tek bu **Hatâyî** dilberâ
Sen ana kıl ey sanem bir lütf ü ihsân yeniden

[718b]

-146-

Semâ'î-Hatâyî

(.---) (.---) (.---) (.---)

[716a]

Sebeb bilmem ne zülm eyler nesin aldım bu devrânın
Belâ vü firkati derdi bana yetmez mi cânânın

Der-i dilberden ayrıldım diyâr-ı gurbete düşdüm
Gözüme âteş-i duzeh göründü mülk-i ‘Osmân’ın

Dilim pâre pâr yanar güm güm öter sînem akar yaşım
Deyin derd ehli ‘âşıklar devâsı ne bu hicrânın

Kara zülfünü andıkca dilerdim dağlara düşem
Felek gerdânına atdım kemendin âh ü figânın

Bize dilber mi bulunmaz **Hatâyî** biz sipâhîyiz
Hüdâ ‘ömrün ziyâd itsün şeh-i Sultân Süleymân’ın
[716a]

-147-

Divân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[719a]

Mihrini mühr itmişem ben sînem içre Hayder’in
Cân ü dilden çâkeriyim sıdk ile ol serverin

Nâzil oldu hil’ata şânında dahî lâ-fetâ
Sâhibidir düldülün hem hâcesidir Kanber’in

Zülfikâr ile musahhar kıldı heft kişveri
Yarmağıla feth idübdür kapûsını Hayber’in

Mustafâ şemsü’l-fehâ hem murtezâdır ve’l-kamer
Hem emîrû’l-mü’minîn hem sâkîsidir kevserin

Nûr-ı çeşmi Ahmed’in hem Murtezâ’nın dîdesi
Kurretü’l-‘ayn-ı ‘Ali’nin âlidir peygamberin

Bâb-ı şübber ile şebberdir Hasan biri Hüseyin
Ey mevâlî bil bulardürür imâm-ı rehberin

Ba’d Zeyne’l-‘Abidîndir hem imâm-ı mü’minân
Çün Muhammed Bâkır’ı oldu atâsı bunların

Mûsâ Kâzım muhît-i mihr-i ‘ilm ü ma’rifet
Hem ‘Ali Musâ Rızâdır Ka’besi mü’minlerin

Keşfü’l-erbâb-ı tarîkat hem Takî’nin ‘aşkına
Sıdkıla bel bağlayub terk eyle gel cân ü serin

Hakka kurbet bulasın ger diler isen ey ‘azîz

Mezhebinden yüz çevirme ol Nakî ve ‘Asker’in

Yâ Muhammed Mehdî-i sâhib-i zamân ile zuhûr
Neslini katl eyle müşrikler ile kâfirlerin

Yâ ilâhî Mustafâ vü Murtezâ’nın hakkıçün
Sen du’âsın müstecâb it bu **Hatâyî** kemterin
[719a]

-148-

Divân-ı Hatâyî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[719a]

Bendeyim şâha ezel-i nûr-ı sıfâtın hakkıçün
Sâkî-i mahşer Muhammed Mustafâ’nın hakkıçün

Mahremi şâhın ezelden Fâtıma binti Nebî
Düldül ü Kanber ‘Aliye’l-Murtezâ’nın hakkıçün

Cân ü bâşı hânedânın yoluna terk iderim
Şâh Hasan ü Şâh Hüseyin Zeyne’l-‘Abâ’nın hakkıçün

Bâkır sâdıkdürür gönlümde imânım benim
Musâ Kâzım ‘Ali Musâ er-Rızâ’nın hakkıçün

Şâh Takî şâh-ı cihândır hem Nakî nûr-i imân
Yokdürür sözde hilâf şems-i cihânın hakkıçün

Sad-hezârân lanetim var ... mervâna yakîn
Ol İmâm ‘Askerî âl-i ‘abânın hakkıçün

Yâ ilâhi bu **Hatâyî**’nin günâhın ‘avf kıl
Şâh Muhammed Mehdî-i sâhib-i zamânın hakkıçün
[719a]

-149-

Divân-ı Hatâyî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[720a]

Âfitâb-ı ‘âlem-i tevhîdi kıldı âşikâr
Kalmadı dünyâ yüzünde mihnet-i jeng ü gubâr
Bu du’âyı zâhir itdi ol şeh-i düldül-süvâr
Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-sefye illâ zü’l-fikâr

Bin şükr Belkıs tahtına geldi Süleymân-ı zamân
Hükmine fermânlar oldu hem zemîn ü âsumân

Bu du'âyı hâtimine yazdı çün nakş-i nişân
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr

Çünkü çıkdı Ka'be'den hak ile bâtıl farkına
Bâtıl oldu ol kişi aldandı dünyâ zevkine
Bu du'âyı okuyanlar düşdi rahmet garkına
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr
[720b]

Tanrı 'arşdan kürse indirdi anı çün bî-nikâb
Sâkî sırrın keşf kıldı aradan gitdi hicâb
Bu du'âyı hak bilenler secdeye geldi şitâb
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr

Bu kamer devrinde mü'min müşrikân oldu cüdâ
Bunu böyle tâ ezelden zikr iderdî Mustafâ
Mü'minin dilinde dâ'im zâhir idi bu du'â
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr

Doğdu Mağribden güneş geldi kıyâmetden nişân
'Îsâ gökden yere indi zâhirâ devr-i zamân
Bu du'âyı eyledi hak teşekkürî vird-i zebân
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr

Mehdî-i sâhib-i zamân devrânı geldi 'âleme
Küll-i eşyâ ehlinin sultânı geldi 'âleme
Bu du'â derd ehlinin dermânı geldi 'âleme
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr

Ey *Hatâyî* mehdî-i sâhib-i zamân devrânıdır
Ehl-i fazla va'de-i hak cinân devrânıdır
İsm-i â'zam zâhir oldu câvidân devrânıdır
Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-sefye illâ zü'l-fikâr
[720a-720b]

-150-

Koşma-i Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[720b]

Şu düyânın ötesine vardım diyen yalân söyler
Başdan başa safâsını sürdüm diyen yalân söyler

Ark kazarlar argın argın felek çevirmekte çarhın
Bu dünyâda mâl ü mülküm vardır diyen yalân söyler

Kuru ağaçda olur gazel kendi okur kendi yazar

‘Ahdî bütün hüsni güzel vardır diyen yalân söyler

Avcılar avlarlar kazı hakka eylerler niyâzı
Dâ’im beş vakt namâzı kıldım diyen yalân söyler

Şâh *Hatâyî*’yim dir varılmaz var ile de gelinmez
Rehbersiz hiç yol bulunmaz buldum diyen yalân söyler
[720b]

-151-

Dîvân-ı Hatâyî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[792b]

Hatt ü hâlin, gâret-i dîn itmeğe teşekkür yeter,
Başa sancâk çekmeğe kâhküllerin server yeter.

Bağa varmakdan garaz serv-i gül-i gül-zâr ise,
Tâze dağı sînemin bana gül-i âhmer yeter.

Âh ‘âşık, bir bâlîn-i şimşîrdir kim güyiyâ,
Kim şerâr-ı nâr-ı ‘aşk ana dilâ cevher yeter.

Gözlerin her dem nedendir gönlümü meftûn ider,
Hatt ü hâlin, çok kamer devrinde şûr ü şer yeter.

Dostuna yüz virme, düşman sana lâlâlanmasın,
Pâd-şehsen bu *Hatâyî* tâpuna çâker yeter.
[792b]

-152-

Semâ’î-Hatâyî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[716a]

Te’alâ şânehu ekber bu ne hüsn ü dil-ârâdır?
Cemâlin hûrîden yükrek boyun tûbadan â’lâdır

Gözüm yüzün görür her dem zihî nâzır zihî manzûr
Mu’teber kâkülün câna ‘aceb âşüfte sevdâdır

Sanuber kâmetin gördüm senin ey server-i hûbân
Belâdan dil halâs olmak ‘aceb himmetlü bâlâdır

Eğer cevr ü cefâ kılsan eğer mihr ü vefâ itsen
Yolundan dönmecliğim yokdur ki hak dâna vü belkıyadur

Hatâyî hastanın ve rgel murâdın hasbeten-lillah
Ki hâk-i âstânında işi dâ'im temennâdır
[716a]

-153-
Dîvân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[792b]

Ol sanem kim kime gündüz cân anın hayrânıdır,
'Akl ü fehm, andan berü 'aşk ile ser-gerdânıdır.

Dilberim, yârim, 'azîzim, gam-güsârım, mûnisim,
Cân-şikârım, sevgi yârim, cânımın cânânıdır.

Dün sabâ geldi bana, hoş mu'teber böyle didi,
Gâlibâ şol meh-likânın zülf-i müşvenşânıdır.

Ol gönül hicrân-ı gamdan çok şikâyet kıla kim,
'Aşka cevri ü cefâsı lütf ile ihsânıdır.

Bu *Hatâyî* şî'rine 'ayb itme ey nâ-kes hod,
Cümle 'uşşâk ehline her dem anın divânıdır.
[792b]

-154-
Divân-ı Hatâyî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[719a]

Gel tırâş it hattını şâh-ı cihân üç günde bir
Tâ olasın âfet-i devri-zamân üç günde bir

Ben seni çokdan severdim bilmez misin ey perî?
Öldirir 'uşşâkını virmez emân üç günde bir

Çâr-ı ebrû dilleri sevdim garaz koçmak değil
Merhabâ itsün bizimle tek hemân üç günde bir

İki cihân hürmetiçün sufi sen gel cân ile
İçelim la'l-i şarâbı erguvân üç günde bir

Ey güneş yüzlü yüzün göster *Hatâyî* bendene
Nûr ile dolsun zemîn ü âsmân üç günde bir
[719a]

-155-

Dîvân-ı Hatâyî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[723a]

‘Âşık isen gel berî gel cân ü cânân bendedir
Zâhidâ sen kandasın ol nûr-i imân bendedir

Bendedir hem yer ve göğün hikmet ü kudreti
Âb ü âteş hâk ü bâd cümle kesân bendedir

Hak te’alâ dört kitâb gökden indirdi bize
Ben anı hıfz itmişem küllî frukân bendedir

Zâhidâ ag ü karâyâ bakma seni azdırur
Asıl kulak dinle benî âvâz-ı Kur’ân bendedir

Eyyûb’a virmiş dürür derd ü belânın şiddetin
Gel sana göstereyim şol dermân bendedir

Ya’kûb’u zâr itdiren çün Yûsuf-ı Ken’ân için
Ben ki i genc-i halvetim mühr-i Süleymân bendedir

Pehlivânlar çok cihânda Rüstem-i Zâl olmuşam
Hüner-i İskender hükm ü Süleymân bendedir

Şâh-ı merdân ‘Ali’nin âliyim evlâdıyım
Tâc ü düldür ü zül-fikâr şâh-ı merdân bendedir

Açarım dîn-i Muhammed mezhebin imâm için
Lâ-fetâ illâ ‘Aliş ol sırr-ı pinhân bendedir

[723b]

Sıdk ile ben cânımı ol şâha kurbân itmişim
Ger ‘inâyet kılrsa makbûl ‘îde kurbân bendedir

Hatâyî’yim okudum şâhımın vasfın müdâm
Sıdk ile ben bağladım defter ü divân bendedir

[723a-723b]

-156-

Divân-ı Hatâyî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[719b]

Ey perî hüsnün senin çeşminde cân dan yahşîdir
Bil ki ancak cân değil cânı cânândan yahşîdir

Gerçi Ya'kûb'ı za'îf itdi firâkı Yûsuf'un
Za'f içinde ol dahî ben nâ-tüvândan yahşîdir

'Âşıkı virânededen men' itme ey 'aklı ehli kim
Haste-dil-i mecnûna sahrâ hânûmândan yahşîdir

Öğme gör mâh-ı felekin pertev-i ruhsârını
Ol perînin hüsn-i mâhı âsmândan yahşîdir

Su kenârında *Hatâyî* nîce baksın serve kim
Kadd-i refâtın senin serv-i revândan yahşîdir
[719b]

-157-

Dîvân-ı Hatâyî

(-) (-) (-) (-)

[723a]

Ey gönül ol ma'nîsiz câhili yâr itmek m'olur
Ma'nîsiz câhil i'tibâr itmek m'olur

Hem anın kavli hatâdır hem karârı bî-vefâ
Öyle bir bed-nâm ile kavlı karâr itmek m'olur

Hâk-i pâ-yı ehl-i dil ol olma gel cehle refik
Çün ebâbil var iken zâgı şikâr itmek m'olur

Cehlini 'irfân idende hâk-ı pâ-yı ol gel ana
Ehl-i sohbet göricek andan kenâr itmek m'olur

Herkes öz 'aybıyla settârına tutmuşdur yüzün
Sen anın 'aybını açub şerr-i misâr itmek m'olur

Bir nîce vakt yâr olup bir kimsenin 'aybın tutub
Sen anın gizlice sırrın âşikâr itmek m'olur

Ey *Hatâyî* cân fedâ kıl bir fânî yâr için
Her vefâsız-ı bî-vefâyı ihtiyâr itmek m'olur
[723a]

-158-

Koşma-Hatâyî

(-) (-) (-) (-)

[720b]

İmâm Ca'fer küllarıyız sohbetimiz nihân olur
Ölmezden evvel ölmüşüz cânâ vâsıl olan cân olur

İmâm kûlları derilür yol erkân sohbet sorulur
Mahşer sorusu sorulur bunda ‘âlî dîvân olur

Bunda kibr ile kîn olmaz hem sen olup hem ben olmaz
Âdem oldur serin kan olmaz nefis öldürsen kan olur

Budur evvel budur âhir budur muhabbetde mihr
Küfr her mezhebde küfr bunda küfr îmân olur

‘Aşk şarâbından içilir müşkil hal olur seçilir
Kan işleyenden geçirilir erenler mürüvvet-kân olur

Sohbet iderler Ene’l-Hak tek derdine dermâne bak
Üç yüz altmış altı uğrak sekiz usûli dîn olur

Hatâyî ben bundayım hak dîvânında kündeyim
Sen bendesin ben sendeyim ne sen olur ne ben olur
[720b]

-159-

Dîvân-ı Hatâyî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[723a]

Dilberâ hüsnini sâni’ aftâb itmişdürür
Bilmezem niçün gözünden dürr-i hicâb itmişdürür

Gel humârım yaz benim vaslın deminden ey perî
Ol türâbın hasreti bağrım kebâb itmişdürür

Gam yimem gönlüm çû mesken buldu ‘aşkın gencini
Gerçi ol virâneyi mihrin harâb itmişdürür

Hâfıza Kur’ânını ‘âşıklar ezber kılmağa
Hak cemâlin âyetin ümmü’l-kitâb itmişdürür

Hûb yüze bakmaklığı günâh sayar velî
Ol günâhı ‘âşika ‘ayn-ı sevâb itmişdürür

Tâ yamân göz dikme sen ey mâh ol hüsnün bağına
Hak te’alâ zülfünü deyr-i ‘azâb itmişdürür

Ey meh nâ-mihr-bân sor gel **Hatâyî**’nin hâlini
Firkatin ol hasteyi tahte’t-türâb itmişdürür
[723a]

-160-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[719b]

‘Aşkım ey dilber gönül tahtına şâh dürür
Sûretin cân mülkine hûrşîd-i mâh olmuşdürür

‘Aşkımı gönlümde ben dahî niçün pinhân idem
Eşk-i sürhüm rû-yı zerdim çün güvâh itmişdürür

Sûretin her kim ki gördü dâle hayrân olup
Akdi yaşî dâne dâne benzi gâh olmuşdürür

Bağçede hüsnin gezerken bülbül-i şeydâ görüb
İşi ânın dünyâda feryâd ü âh olmuşdürür

Bu **Hatâyî** yüzünü gördü senin hûb-i hû ten
Ol cihetden Hind içinde pâdişâh olmuşdürür

[719b]

-161-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[719b]

Tâ ser köyünde bu gönlüm mukîm olmuşdürür
Dil-i makâm bağ-ı cennât-ı na’îm olmuşdürür

Defter-i hüsninde ol harf-i hatt-ı visâlin senin
Satr-ı bismillahir-rahmanir-rahîm olmuşdürür

Yüzümüz ol vechedir kim hak olur andan zuhûr
Kim tarîkinde sırâtü’l-müstakîm olmuşdürür

Şer’iniz yolunda biz kıldık hatâ sen kıl kerem
Bin bir adından senin biri kerîm olmuşdürür

Ey **Hatâyî** çekme gam ger hier ile bî-mâr isen
Çün sana ol hâlikin fazl-ı hekîm olmuşdürür

[719b]

-162-

Dîvân-ı Hatâyî

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . -)

[792b]

Üstüme yol sürmek istersen tarîk-i câna bas,

Hüsn ilinin şâhısın ser-menzil-i sultâna bas.
[792b]

Ki, düşersin gâh durursun ey sabâ ser-hûşsun,
Yâr köyüdir gözün aç, ayağın merdâne bas.

Bu ‘imâret dirler bir senin dil-i bünyâdıdır,
Padişâhım seyre çıkdıkca dil-i virâne bas.

Katına koparmak dilersen gül-tırâş it hattını,
Mâr kuyruğun basarsan zülfüne berşâne bas.

Başdan çıkdın gözünü açmadan ey şem’-i bezm,
Sana kim der gel ortaya meclis-i cânâne bas.

Ağrı altûn değer câmın ne bilsün sufiler,
Sâkiyâ rindâne gel an-keff-i yarâne bas.

Bezm-i ‘aşkın ey *Hatâyî* pehlivânsın bu gün,
Bezm içinde bir ayağ ile cem’-i merdâne gel.
793a]

-163-

Dîvân-ı Hatâyî

(. - . -) (. . - -) (. - . -) (. - -)

[716a]

Âh kim hasreti ile gözlerimi bürüdü yaş
Yine kan oldu kara bağrımın üstündeki baş
Beni ‘aşkın sanma eyledi ‘âlemlere fâş
Sen salın iller ile ben basayım bağrıma taş
[716a]

Garazın cevri ü cefâ ile eyâ mihnet ise
Yeter ey rûh-ı revânım bize bu firkat ise
Sizin illerde vefâ eylemeniz ‘âdet ise
Sen salın iller ile ben basayım bağrıma taş

Totalım cevri ü cefâ eylemek oldu sana hû
Gider ‘âdet idince kerem it sen ânı ko
İtme sen lâle-rûhum sizlere kanûn ise bu
Sen salın iller ile ben basayım bağrıma taş

Mihnet-i derd ü dili kime şikâyet idelim
Kıssa-i şerh-i gamı kime rivâyet idelim
Varayım Şâh Süleymân’a şikâyet ideyim
Sen salın iller ile ben basayım bağrıma taş

Her kişi illere ne itdiğini bulsa gerek
Câm-ı mey gibi gözünün çapağı dolsa gerek
Bu **Hatâyî** ye cefâ eyle diye nolsa gerek
Sen salın iller ile ben basayım bağrına taş
[716a-716b]

-164-

Divân-ı Hatâyî

[719b]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

Sen dahî cân olmadan cânânı bilmezsin yürü
Derde düçâr olmadan dermânı bilmezsin yürü

Okumadın fâtihanın sûresin ihlâs ile
Açdı tanımdan Kur'ânı bilmezsin yürü

Sen seni vir mürşide alsın seni virsin sana
Mürşidi tanımadan erkânı bilmezsin yürü

Nûr-ı imân şu'lesinden kürf ü zülmet ref' olur
Küfri tanımadan imânı bilmezsin yürü

Ecnebîden okumuşsın 'ilm ü hikmet bâbını
Hikmeti tanımadan 'irfânı bilmezsin yürü

Ey **Hatâyî** sen bu nutku kendüsünden söyledin
Dahî sen kûl olmadan sultânı bilmezsin yürü
[719b]

-164-

Dîvân-ı Hatâyî

[716a]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

Va'de-i vâsl ideli bir kılıca kaldı cânımız
Göklere ursa urubdur nâle vü efgânımız
Yola bakmaktan çıkubdur dîde-i giryânımız
Kânı â zâlim Seninle 'ahdimiz peymânımız

Gülşen-i bağ-ı cinânın 'aşk ola dîdâr ana
Ben dahî bülbül-i şûrîdeyim gül-zârına
Yürü ey yâr-i vefâsız durmadın ikrârında
Kânı â zâlim seninle 'ahdimiz peymânımız

Her kaçan cân-ı şarâbı şiveyi nûş eyledin
İtdiğin kavlı ü karârı hep ferâmûş eyledin
Çeşm-i mahmûrınla ben miskîni ser-hûş eyledin

Kâni â zâlim seninle ‘ahdimiz peymânımız

Âl sehâb rûyını hüsnün gibi olsun müdâm
Mîhr ile dolsun benim mâhım zemîn ü âsmân
Söyledin gönlüm alınca bana bin türlü yalân
Kâni â zâlim seninle ‘ahdimiz peymânımız

Ebr-i bârânî gibi ağlarcken **Hatâyî** zâr-i zâr
Gözümün yaşı iderdi durmadan dil-i âşikâr
Dün gıce köyünde öldüm hiç olunca intizâr
Kâni â zâlim seninle ‘ahdimiz peymânımız
[716a]

-166-

Divân-ı Hatâyî

[720a]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

Evliyâdan hâsıl itdik ‘aşk ile sevdâyı biz
Zâhide virdik ânınçün zühd ile takvâyı biz

Didiler ki yedi tamû zülmetin hicrânıdır
Ölmeden önden cihânda çekdik ol gavgâyı biz

Dediler ki sekiz uçmak sırr olupdur zâhide
Perdesiz nûr anda gördük cennetü’l-me’vâyı biz

Cennet ilinden içeri bir ‘acâib mülkü var
Ol hicâb ol ilde gördük pîrim ol hem-tâyı biz

Cân ü cânân bilmiş idik küfr ü dîni bî-edeb
Katre-i ‘ummâna daldık geçdik ol deryâyı biz

Nîceler tâlib olupdürür bu hümâ gölgesine
Çîn ilinden seyr iderken bulduk ol deryâyı biz

Ey **Hatâyî** didi tubâ pîrimsin yek boyuna
‘Ali’nin yüzünde gördük ol gül-i ra’nâyı biz
[719b]

-167-

Divân-ı Hatâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[720a]

Biz ezelden tâ ebed meydâne gelmişlerdeniz
Şâh-ı merdân ‘aşkına merdâne gelmişlerdeniz

Yazmağa hakkın kelâmullahı nâtık-ı şerhini
Bu beyânın ‘ilmine Kur’ân’a gelmişlerdeniz

Gayb-ı mutlakdan temâşası rûh-i zîbâ için
Bu şehâdet mülkine seyrâne gelmişlerdeniz

Kâ’inâtı sûret-i rahmâne tebdîl eyleriz
Rûh-i Kuds’in rûhuyuz insâne gelmişlerdeniz

Bir mu’teber tarânın küfrine âmennâ deyüb
Hakka teslim olmuşuz imâne gelmişlerdeniz

Sâkî-i bâkî elinden mest olup içmekdeyiz
Katre-i mest olmuşuz mestâne gelmişlerdeniz

Ey *Hatâyî* ‘îd-i ekberdir cemâli dilberin
Biz bu ‘îd-i ekbere kurbâne gelmişlerdeniz

[720a]

-168-

Dîvân-ı Hayretî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[709a]

Âftâbım virme sûret aya zîbâlanmasın
Yüz bulub âyîne-i hüsnün temâşâlanmasın

Gün bilüb hâl-i zevâlin gökde yerin beklesin
Germ olup ol âftâb-ı hüsne ra' nâlanmasın

Bir hayâl ile kaşın göster aya bedr-i iltihâm
Bilsün eksikliğin artık gurre-i garrâlanmasın

Sürûra lütf ile refât it kesilsin şîveden
Sürûr-ı nâz alçak kosun çok böyle bâlâlanmasın

Hayretî'nin dinlesin kûyunda her dem nâlesin
Bülbül-i şeydâ varub gülşende şeydâlanmasın

[709a]

-169-

Dîvân-ı Hazenî

(-- .-) (-- .-) (-- .-)

[742b]

Sanma ki yenir her kuş şâhîn seni çarpar
Urdukca hemân kuvvet ile cismini sarsar

Âdem ne kadar bahâdır olsa şu cihânda
Tekmîl-i hüner eyleyemez bir ucu sarkar

Bir dîde-i 'ibretle dört yana nazar kıl
Her yerde yanar fenn-i hüdâ şevkle parpar

Fehm eyle hemân idrâkini başına cem it
Güftâr-ı terâzü ile 'ârif insânı tartar

Bed-nâm-ı sahn itse seni bir kişi **Hazenî**
Medh ile senin şânını kadrin daha artar

[742b]

-170-

Nefes-i Hifzî
“Bulgâr’dan Dönme Bektâşîdir”
(. - -) (. - -)

[763b]

Gelin hey kardâşlar
Gelin hey cânlar

Sürülür erkânı
Dem-i devrânı

Şu fânî dünyâda
Devâdır derde

Niyâz eyleyelim
Vakt-i seherde

Simi Hâcet Baba
Dileriz hâcet

Kerâmet kânıdır
Makâmı cennet

Muhammed ‘Ali’nin
Yolu yoldâşı

Pîrlerin pîridir
Kırkların başı

Hıfziyâ mü’minin
Güzel hâlidir

Mürşidin cemâli
Hak cemâlidir

Olalım kurbânı
Hâcet Baba’nın

Olalım mihmânı
Hâcet Baba’nın

‘Âşıklar dilinde
Vakt-i seherde

Köprili şehrinde
Bir ‘âlî yerde

Görünen gûş iden
Kendisi ol şâh

Makâm ü seyrân-gâhı
Müzeyyen dergâh

Mü'minin kibleşi
Semm-i vechullah

Dâ'im şefâ'ati
Hâcet Baba'nın

Hünkâr Hâcî Bektâş
Velî küllîdir

Çokdur kerâmeti
Hâcet Baba'nın
[763b]

-171-

Dîvân-ı Mehmed ‘Ali Hilmî Dede Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[709b]

Eş şehâ â’ dâlara ‘âlî himem-keşlik nedir?
Kâle-i vaslına ihsân-ı kerem-keşlik nedir?

Reh-güzârında hezâr üftâdeler pâ-mâl olur
Gonce-i hüsnün için dillerde dem-keşlik nedir?

Dehre bir ‘âlem-nümâ olmuş cefâ-pîşe henüz
Gül güler serkeşlenüb bülbülde gam-keşlik nedir?

Görmemek güçdür görüb âh eylemek müşküldürür
Hem-dem-i vuslat için dilde elem-keşlik nedir?

İllere rengîn edâlar ile refât eyleyüb
Hilmî-i meftûnına derd-i sitem-keşlik nedir?
[709b]

-172-

Dîvân-ı Mehmed ‘Ali Hilmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[709b]

Vakt olur âhvâl-i sâdât-ı selefden söyleriz
Dem gelür âshâb-ı men-‘arefden söyleriz

Gâhî ol sultân-ı kasr-ı ‘irfândan bahs açub
Gâhî şâh-ı Kerbelâ gâhî Necefden söyleriz

Şâh-ı baht-hakkadır ikbâlimiz Bektâşîyiz
Kıssamızdır birdir velî biz her taraftan söyleriz

Yalnız arılar gibi sanma ger-endâz eyleyüb
Zâhid-i hod-bîn gibi hâl-i sarrâfdan söyleriz

Hilmîyâ bizden sanub ta’n itmesün ‘âlem bizi
Biz ne dersek hazret-i hünkâr-ı dilden söyleriz
[709b]

-173-

Nefes-Hüseyin Hüsni Baba
“Kadîmî Baba’ya Mehdiye ”
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[763a]

Erenler buyruğun elden eline
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba
Himmetin iriştün kemter kemîne
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba

Çerâğın uyansun kurulsun cem’in
Şâd olsun muhibbân sürülsün demin
Dârına baş koysun ‘âşikân senin
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba

Nîce erler geldi geçdi dem bu dem
Hayr-ı himmetinle sürülür bu dem
Şükr pîrimize eyledi kerem
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba

Hak Muhammed ‘Ali senden âşikâr
Hak-bîn olsun idemez bunu inkâr
Pendini tutanlar olurlar ahrâr
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba

Tebrîk eyler hakîr *Hüsni* de seni
Sâkîler sundukca ‘aşkla demi
Muhabbet bezminde unutma beni
Meydânın nûr olsun Kadîmî Baba

[763a]

-174-

Dîvân-ı Hüseyin Hüsni Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[912a]

Mürşidimden dersim aldım, ‘aşka itdim iktidâ,
Kurtarup derd ü belâdan cismimi buldum safâ.
Devr idip gezdim vücûd ikliminin her zerresiyle,
Şimdi geldim ‘âlem-i insâne itdim ihtifâ.

Mazhar-ı zât-ı sıfâta çün iriştim fark ile,
Lezzet aldım hubb-i fillahdan kemâl-i şevk ile.

Müneclîdir kalbimin her âyînesi ol zevk ile,
Sâye-i pîr-i mugânda olmadı ‘ömrüm hebâ.

Hamdülillah nefsimi hem rabbimi bildim bu dem,
Râh-ı ‘aşkda cân virüb cânânemi buldum bu dem.
“Men-‘aref” esrârını tahsîle sa’y itdim bu dem,
Kurtulub cehlin elinden okudum itdim hecâ.

[912b]

Bezm-i ‘irfâne girüb hoş eyledim ahvâlimi,
Kesret-i vahdet yüzünden seyre daldım ‘âlemi.
Okuyub vech-i dîvânında ben buldum hâlîmi,
Hîç kemâl ehli ider mi ictihâdında hatâ.

Hüsniyâ ben ‘âlemi, peymânedен seyr eyledim,
Mest-i ‘aşkım, meşreb-i dîvâneye meyl eyledim.
Ol sebeble yâr ile hüsn-i muhabbet eyledim,
İrmişim zevk ü sürûra kalmadı cevr ü cefâ.

[912a-912b]

-175-

Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî
Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[741b]

Mest-i medhûş eyledi cânâ beni esrâr-ı ‘aşk
‘Aynı sûretde kodu ‘arz eyleyüb dîdâr-ı ‘aşk

Bir bölük âbdâl-i ‘aşkar bu cihân dârındayız
Eğmişiz baş râh-ı hakka eyleyüb ikrâr-ı ‘aşk

Fehm ide âyât-ı levlâki sözüm tasdîk ider
Görki şânın yücelendi Ahmed’in settâr-ı ‘aşk

Bâb-ı lütfundan ayırmaz bir zamân ‘uşşâkını
Hükm ider başdan başa çarh-ı dile kerrâr-ı ‘aşk

Var idendir hâsılı dünyâ ve ‘ukbâyı dirim
Hazret-i hâlık idübdür çünkü bil izhâr-ı ‘aşk

Hüseynâ oldum öldüm hakîkat sırrını fehm eyleyüb
Kurdu sahrâ-yı ‘ademde böylece pâzar-ı ‘aşk

[741b]

-176-

Nefes-Hâcî Bektâş-ı Velî
Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[741a]

Bendeyim ben ‘âlî şâhın senden ayrılmaz gönül
Kande olsam nâzlı yârim senden ayrılmaz gönül

Pây-bend itmiş rızâ-yı âline cân-riştesin
Çün senin lütfun talebim senden ayrılmaz gönül

Eyleme teb’îd beni zevk-i visâlinden sakın
Almasın beyhûde âhım senden ayrılmaz gönül

Eyle bir kere tebessüm kıl beni dil-şâd nolur
Hâlîme eyle terahhum senden ayrılmaz gönül
[741b]

Câna minnet eylemem Allah bilür ki şimdicek
Cânımı alsan da bir dem senden ayrılmaz gönül

‘Aşk derdinden şikâyet eylendir bî-haber
Târ-ı mâr olsam da artık senden ayrılmaz gönül

‘Arz-ı hâl itmek diler kemter bu **Hüsnî** her cihet
Çoksa da ‘afv it günâhım senden ayrılmaz gönül
[741a-741b]

-177-

Nefes-i Hüseyin Hüsnî Baba
(- . . -) (- . . -) (- . -)
[734b]

Sûretde göründüm fakr ü fenâdan
Sîretde ‘âlemin ağniyâsıyım
Şerî’at ‘ilmini ben fukehâdan
Okuyum anladım ‘ulemâsıyım

Tarîkat râhında âdemî oldum
Ma’rifetullahın hadîmi oldum
Hakîkat dârının nâzımı oldum
Dergâh-ı ‘Alî’nin kudemâsıyım

Cehl-i mürekkebim sandılar ‘âlem
Kıymet virilmedi zâtıma bir dem
Üstâddan dersi aldım itdiler hümem
‘İlm-i ledünnînin fuzelâsıyım

Zâhirde bâtında abdâl göründüm
Men-‘arefe sırrıyla irşâd olundum
Soyunub çirk-âbdan şâllar büründüm
Sultân köyünün vüzerâsıyım

Muhammed ‘Ali’ye eyledim imân
Gönlümden silindi kalmadı gümân
Geçirmedim şükür beyhûde zamân
Nûr-ı mücellânın ‘urefâsıyım

Hüsnî Baba’m olmuş kendi meddâhı
Kim olur bu hâlde anın gevâhı

[735a]

Hâtırlamam aslâ ‘izzle câhı
Bâb-ı erenlerin fukarâsayım

[734b-735a]

-178-

Nefes-Hüseyin Hüsnî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[908b]

Râz-ı ‘aşkı ne kadar eylese ‘âşık pinhân,
Rû-yı dildârı görünce olur elbetde ‘ayân.

Çille-i semti çekilmez ol kemân-ı ebrûnun,
Gelir âmmâ dil-i ‘uşşâka bu müşkil-âsân.
[909a]

Bülbül-âsâ hemen eylesem ‘arz-ı nagamât,
Olmaz ol gonçe-femin hâr-ı cefâsı noksân.

Kadri yok sîm ü zerin elbette bu pazar içre,
Nakd-i dille alınur kâle-i vasl-ı cânân.

Hüsniyâ hâhiş-i vuslatla sözü itme dırâz,
Çünkü imâdan olur ‘âkibet kasd-ı cânân.

[908b-909a]

-179-

Koşma-i Hüseyin Hüsnî Baba

[737a]

Dîvâneler gelmez meydân içinde
Yedullah âyetinin nidâsın bekler
Huzûr-ı mürşidde dâr-ı Mansûr’da

Anlamak remzinin ifşâsın bekler

Hâk-ı pây olanlara râh-ı ‘Alî’de
Dîn ü imânından eylemez şübhe
Baş kesüb pîrine idince secde
Hak Muhammed ‘Alî rızâsın bekler

Kıymetsiz kalıyor ‘ilm ü hünerler
Değişildi şimdi zâga bülbüller
Meydâne çıkmıyor ‘ârifler erler
Mehdî-i zamânın halâsın bekler

‘Âşık ma’şûkının cemâlin özler
Goncelenüb artık açmıyor güller
Bağda bâğ-bânda âh ü zâr eyler
Dertli gönüllerin devâsın bekler

Gelir bir gün bunun halâsı elbet
Açılır o demde bâb-ı velâyet
Görecekdir **Hüsni Baba**’m nihâyet
Erenlerden bunun edâsın bekler

[737a]

-180-

Nevrûziyye-i Hüseyin Hüsni Baba
(. . -) (. - -) (. - -) (. . -)

[706a]

Gelin ey kardâşlar seyrân idelim
‘Alî’nin doğduğu eyyâm bu demdir
Bu zevkle münkiri hayrân idelim
‘Alî’nin doğduğu eyyâm bu demdir

Çerâğlar uyansun kurulsun cem’ler
Gelincikler çekilsün sürülsün demler
Cünbişe gelsinler cümle erenler
‘Alî’nin doğduğu eyyâm bu demdir

Nerdedir sâkîler? Sunsunlar bâde
Gönüller zevk ile olsun küşâde
İrişdik hamd olsun biz de murâda
‘Alî’nin doğduğu eyyâm bu demdir

Bakın çemen-zârı süslemiş güller
Açılmış şifâyak lâleler sünbüller
Feryâda başlamış şarkîle bülbüller
‘Alî’nin doğduğu eyyâm bu demdir

Geldi sultân-ı nev-rûz kalmadı elem
Melâ'il galâ'ik cümlesi hürrem
Erenler lütf idüb eyledi kerem
'Alî'nin doğduğu eyyâm bu demdir

Neyleyin ki bu dem müş'aret demi
Ref' itmiş erenler cümle eleme
İrişdi bizlere şâhın keremi
'Alî'nin doğduğu eyyâm bu demdir

Hüsnî Baba eyler cândan niyâzı
Dem sunsun sâkîler kılsunlar ba'zı
Okunsun nefesler çalsınlar sazı
'Alî'nin doğduğu eyyâm bu demdir
[706a]

-181-

Nefes-i Hüseyin Hüsnî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[909a]

İtme hâlinden şikâyet, eyleme aslâ kusûr,
Düşmemekçün derd-i mihnet çâhına sen pekçe dur.

Derd-i âlâm, mihnet-i gam, ne imiş dünyâ için,
Bu sel üzre bir mükemmel köprü kur eyle mürûr.

Varlığın hak varlığıdır, ne sebep zarın senin,
Mushaf-ı dîdârına levh itmiş ezhârın senin.

Dâm kurub efsâneler sayd itmeğe sayyâd senin,
Gördüğün zill ü hayâle bağlanub itme gurûr.

Yâ ilahî nûr-ı 'aşkın kalbime itdi nüşûr,
Zevkle geldim bu 'âleme **Hüsniyâ** buldum huzûr.

Mâye-i hubb-i muhabbetle gönüller pür-sürûr,
Neş'elerle geçdi 'ömrüm eylemem aslâ fütûr.
[909a]

-182-

Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[734b]

Kâ'inâtın bâ'is-i icâdıdır sultânımız
Râh-ı 'aşkında fedâ olsun nîce bin cânımız

Kıldığıçün mihr-i mâh encüme ‘arz-ı cemâl
Her birin müstağrak-ı nûr eyledi hâkânımız

Tâc-ı fahr-ı evliyâ nûr-ı ‘uyûn-ı âsfiyâ
Böyle zî-şân-ı şeref-i kutb üzeredir devrânımız

Zât-ı pâkîdir hemân âyîne-i ‘ilm-i ledün
Cümle fazlın mazharıdır hâsılı cânânımız

Vâsıl-ı da’vet-i sarây-ı hak olunca müstakil
Ümmete kıldı temennî ol celîlü’ş-şânımız

Fezy-i ‘ulyâ-yı visâlin isteyince mutlakâ
Mâsivâ kaydın ferâmuş itmeli ezhânımız

Mücrimân-ı ümmete dünyâ ve ‘ukbâda irer
‘Avn ü lütf-i Ahmed’e var böylece imânımız

Devlet-i dîdârını gösterdi hak bî-iştibâh
Hâcet-i şâh-ı rûsuldur sohbet-i fermânımız

Zâtına evlâdına hem âline her lahzada
Eylesün ‘ale’s-salât-ı lâ-yü’ad sübhânımız

Cân ü dilden rabt-i kalb it çekme gam **Hüsnî** sâkın
Tâ ezelden virdi hak her derd içün dermânımız
[734b]

-183-

Dîvân-ı Hüseyin Hüsnî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[737b]

Ser virüb ‘âlî rızâ yâre biz Bektâşî’yiz
Hâk-ı pây olmuş reh-i kerrâra biz Bektâşî’yiz

Cân fedâ itmişleriz şâh-ı şehîdân ‘aşkına
Çekmeyiz gam itseler bin pâre biz Bektâşî’yiz

Hamdülillah rûyumuz sürdük erenler pâyine
Vâkıf olduk çün şükr-i esrâra biz Bektâşî’yiz

Bu dem içre isteki dîdâr-ı yârdır bizlerin
Tâ ezelden bağlıyız Hünkâr’a biz Bektâşî’yiz

Ma’rifet bâbın erenler bizlere kılmış küşâd
Dâhiliz **Hüsnî** bu dem edvâra biz Bektâşî’yiz
[737b]

-184-

Nefes-i İlhamî

“Asıl İsmi Serkis’dir Ermenîden dönme Bektâşîdir”

[763b]

Ey erenler bezmimize
Gel didiniz geldik işte
Tatlı cânın sen bize
Vir didiniz virdim işte

Dinle öten bülbülleri
Kokla lâle sünbülleri
Bağçemizdeki gülleri
Der didiniz derdim işte

Kaldım bir ‘abâ bir hırka
Onu da soyundum hakka
Sen vücûdunu çârmıha
Ger didiniz gerdim işte

Yeter çekdiğim ‘azâb-ı renc
Artık mâcerâlardan geç
İçimizden bir güzel seç
Sev didiniz sevdim işte

Ayır dolunu boşunu
İlhamî eyi bil dersini
Dergâhıma postunu
Ser didiniz serdim işte

[763b]

-185-

Mersiye-i İlhamî

(. . -) (. - -) (. - -) (. . -)

[705a]

Dü-cihânda derde dermân sendedir
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ ‘Alî
Mü’min-i Müslim bütün derd ü gamdadır
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ ‘Alî

Ağlar gök yüzünde hem mâh ü mihri
Feryâd ile doldu iklim ü dehri
Şâh İmam Hasan’a virdiler zehri
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ ‘Alî

Yezîdîler bir araya geldiler
Ehl-i beyti ara yere aldılar

Şâh-ı İmam Hüseyin'e gülüp kıldılar
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ 'Alî

İmâm Zeynel-'Abidîn'i basdılar
Şehidânın başlarını kesdiler
Götürdiler Dımaşk'a asdılar
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ 'Alî
[705a]

Duymadılar resûlallahın sözünü
Esîr itdi gelinini kızını
Âl ü evlâd hakka tutdı yüzünü
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ 'Alî

İmâm Bakır İmâm Ca'fer hakkıçün
İmâm Musâ Kâzım Rızâ hakkıçün
Şâh Nakî'nin Bâki'nin hakkıçün
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ 'Alî

'Askerî Mehdî'dir ol sâhib-i zamân
Gelince kurulur bir ûlû divân
Çağır ey **İlhâmî** zaman bu zamân
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ 'Alî
[705b]

-186-

Nefes-i İlhâmî

[707a]

Kendi noksânını bilüb 'ârif ol
Kimsenin 'aybını gözetme gönül
Yetmiş üç millete bir nazarla bak
Hak sevmiş yaratmış söz itme gönül

Sakın kalâş olup lâkırdır düzme
Kimsenin 'âlemde gönlünü üzme
Düzelmüş işi yanılıb bozma
Isınmış dilleri buz itme gönül

Yüz bin altûn alsa yevmiye bir er
Ölürse mirâsdan sana geler
Akraba kabîlen ölürse eğer
Hakkına kâ'il ol nâz itme gönül

Bu kızıl şu akbaş diye hor bakma
Kendini göz göre âteşe yakma
Kendi yaptığını 'âleme takma
Yâreli ciğere tuz atma gönül

Dellâllık idip yalânlar atma
Şurada burada halkı aldatma
Küheylândır diye merkebi satma
‘Âlemin gözüne toz ekme gönül

İki yüzlilikle olma münâfık
Tamû âteşine böyleler lâyıık
Anlar âdam değil hayvân-ı nâtık
El-hazer anlarla söz itme gönül

İlhâmî hâlini düşün bir şöyle
Dünyâya gelmekden maksad ne böyle
Hakkın ni’metine çok şükr eyle
İhmâle düşüb de az itme gönül

[707a]

-187-

Mersiye-i İlhâmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[705a]

Mâh-ı Muharrem’de derd-i hicrânda
Şâh Hüseyin dehr de yanar ağlarım
Zemîn ü âsümân bütün mâtemde
Şâh Hüseyin der de yanar ağlarım

Bu fânî dünyâda olmadım âbâd
Göz yaşı çeşmin eyledi ber-bâd
Âh imâmlar da eyledi feryâd
Şâh Hüseyin der de yanar ağlarım

Meh-rû ehl-i beytten ‘âşıkâ nişân
Bu derde düşeli ‘aklım perişân
Ciğerim hûn döker hûn-i nişân
Şâh Hüseyin der de yanar ağlarım

Senin ‘aşkın beni harâb eyledi
Soyub bu cismi ‘uryân eyledi
Dü-çeşm-i hüznlen giryân eyledi
Şâh Hüseyin der de yanar ağlarım

Esrâr-ı hüdâdır erenler remzi
Bozulur mu levhde yazılan yazı
Eyler **İlhâmî**-i dervişin nâz ü niyâzı
Şâh Hüseyin der de yanar ağlarım

[705a]

-188-

Koşma-i İlhamî

(. . -) (. - -) (. - -) (. . -)

[714a]

İki turnam gelir başı cifâlî[?]

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Birisi Muhammed birisi 'Alî

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

İki turnâm gelir rengi yemyeşil

Biri İmâm Hasan ol pâk-i nesl

Biri İmâm Hüseyin cennetde bir gül

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

İki turnâm gelir rengi kırmızı

Biri İmâm Zeynel sevelim yüzü

Biri İmâm Bâkır idelim niyâzı

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

İki turnâm gelir rengi ca'ferî

Biri İmâm Kâzım ol yol rehberi

Biri İmâm Rızâ Horâsân pîrî

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

Turnâlar Hicâz'da sükün eyledi

Muhammed Mehdî'yi yakîn eyledi

Hakikat ehlini mecnûn eyledi

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

Turnâlar geldiler virdiler selâm

Aldım selâmını eyledim kelâm

İlhamî şübhesiz gördüm ve's-selâm

Eğlen turnam eğlen 'Alî misin sen?

Yoksa Hâcî Bektâş-ı Velî misin sen?

[714a]

-189-

Dîvân-ı İlhamî

(- - -) (- - -) (- - -) (- - -)

[708a]

Bir görüşde gönlümü hüsnüne hayrân eyledin

'Akibet ey mâh benî meşhûr-ı devrân eyledin

Kavs-i ebrû tîr-i müjgânından el-âmân

Sînemi pür-şerha kıldın dîdemi kan eyledin

Çâk çâk hasret oldu hâme-i sabr ü sükûn
Fart-ı sûzişden beni bir düşmân-ı cân eyledin

Neydi evvelki 'inâyetler nevâzişler dirîğ
Gördiğim ol demlere şimdi peşimân eyledin

Hâsılı bî-çâre **İlhâmî**'yi yakdın âteşe
Âb-tâb-ı lütfla ağyârı şâdân eyledin
[708a]

-190-

Nefes-i İsmâ'îl

(. . . -) (. - -) (. - . -) (. - -)

[708a]

Tarîk-i nâzenîn deryâ-yı 'ummân
Dalanlara pîrim Allah eyvâllah
İmdâd senden bize hidâyet amân
Mümin olanlara Allah eyvâllah

Bizim yolumuzda tutulur dâmân
Cânlar kalbinize gelmesin gümân
Muhammed 'Aliden hidâyet umân
Çalışan cânlara Allah eyvâllah

Bilirsin *İsmâ'îl* fânîdir cihân
Kîn kibr tutanın hâli pek yamân
On iki imâmdan şefâ'at uman
Cân baş virenlere Allah eyvâllah

[708a]

-191-

Dîvân-ı Kabûlî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[762b]

Zât-ı pâkinden haber-dâr olduğım midir suçum
Emrine her dem de eğdiğim midir suçum?
Halk-ı ‘âlem â`taş ü zîbâya gark olmuş iken
Ben garîbin bu ‘abâyı giydiğim midir suçum?

Mücrimim lâ-teknatû min-rahmetullah var deyü
Eyledim ‘isyân-ı cüz’î ‘afv ider settâr deyü
Gîce gündüz dergehine yüz sürüb gaffâr deyu
Gözlerimden kanlı yaşlar dökdüğim midir suçum?

Nâ-halef nâdâna virmişsin cihânda ni`meti
Hem dahî müşrik-i münâfık münkirâna devleti
Ben kûluna çekdirirsin bunca dürlü zahmeti
Her cihetle sana imân itdiğim midir suçum?

İsm-i pâkin anmayanlar zevk ile handân olur
Rûz-ı şeb yâd eyleyenler derd ile nâlân olur
Bu gedânın her işi efkâr ile efgân olur
Dilde dâ`im ismini yâd kıldığım midir suçum?

Müşrikîne bunca ruhsat virmede hikmet n`ola
Hiç emân virmezsin aslâ sana râm olan kûla
Bu **Kabûlî** cürmünü bilmez ki istifsâr kıla
Yoksa sana dost olanı sevdiğim midir suçum?

[762b]

-192-

Koşma-i Kabûlî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[711a]

Ey gönül âvâresin pür-yâresin sad-pâresin
Derdî çok dil-hastesin dermânı yok bî-çâresin

Zevk-âver-i yârin seninle ki küse ki barışa
Nâz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

Açma sen ol gonceye râzın sana ol açılır
Sen nihân istersin o gül-i ra`nâ bilir âvâresin

Reng-i rû yokdur gel gülşende ruhsârın gibi
Var mıdır görsün sabâ evrâk-ı gül-zâr arasın

Müttehimdir kâkûl-i diller gönül almak ile
Söyle dil-dâre **Kabûlî** anı yusun tarasın [711a]
-193-

Semâ'î-Kabûlî Baba
(.- - -) (.- - -) (.- - -) (.- - -)
[908a]

Muhibb-i âl ü evlâd-ı resûl-i Kibriyâyız biz
Ezelden bi'at itdik âl-i 'abâyız biz

Tefâhür itmeyiz dünyâ fânî oldığın bildik
Bekâ-yı 'âlemin fahriyesinden âşinâyız biz

Beyân itdi güzelce nefh -i sûrî bize mürşid
Sakın ifşâ-yı râz itme Yezîd'e etkiyâyız biz

Yezîd'i katl itmek için tîğ-i teberrâyız biz
Dalâlet ehlinin başında tâhir-i Kerbelâyız biz

Kabûlî rafizî dirlerse hakkında sükût it
Sükûtun hoş cevâb olsun nâkisâne pür-cefâyız biz
[908a]

-194-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[909b]

Tıynetî pâk sûf, hem cevher-kân-ı vefâ,
Hak yoluna varını terk eyleyüb itmiş hebâ.

Sırr-ı hakka mazhar olmuş, dâmen-i pîri tutub,
Her dakîka mürşide yüz sürüb eyler ilticâ.

‘Aşk toprağına vücûdun yakdı pervâne misâl,
Zikri, fikri mürşidindedir anın subh ü mesâ.

Nûş idüb ‘aşkın şarâbın olmada mest ü müdâm,
Mürşid-i kâminden almaktadır ilhâm dâ’imâ.

Mürşidin müşkil-güşâdır, olma bâbından cüdâ,
Hayr-ı himmet eyler ihsânı sana hem Nâcî Baba.

Mazhar-ı nûr-ı ilahî eylesün [Fehmî Cânı],
Rûz-ı şeb pîrde niyâz itmede **Kadîmî** Baba.

[909b]

-195-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[895b]

Âdem isen düşme esfel sûrete gel zâhidâ,
Hiç tama’ kılma bu dâmin danesine tâlibâ.

Ehl-i dille hem-dem ol tenini cân idegör,
Kıl hazer hakdan, sakın şeytâna uyma dime lâ.

Perdeyi ref’ eyleyüb de gör hakikat mâhını,
Cân gözün bî-dâr idegör, bulasın sıdk ü safâ.

Râkib ol gel, ehl-i beytin zevrakına sen hemân,
Geştî-i Nûh’a binenler ‘akibet buldu bekâ.

[896a]

Gel bu varlık evine âteş düşürme kıl hazer,
Besleme gazab atını nefsine eyler ezâ.

Yüz bin ismi vardır hakkın herkese malûm değil,

Bin de bir vasfın diyemem sana ey dil-güşâ.

Gâfil isen dinle nutkum mihneti zevk eyleyüb,
Kıl tevellâ ehl-i beyte şâd-mân ol bul rehâ.

Şükr-i minnet, şâhımı ben dilde mihmân eyledim,
Gönlümün sultânı oldu, nâgehân ol dil-rübâ.

Bahr-ı ‘ummân içre daldı, pîr-i pâk oldu gönül,
Bu **Kadîmî** bahr-ı ‘aşkda eylemiştir ihtifâ.
[895b-896a]

-196-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[908b]

‘Âlem-i ma’nâda gördüm ben seni ey meh-likâ,
Nâr-ı ‘aşkın yakdı bağrım merhamet ey dil-rübâ.

Gelmemiş bir mislin cihâna senin ey mihr-i mâh,
Kim görürse sana olur bu hüsnüle mübtelâ.

Hüsnünün meftûnu oldum, sen beni itdin esîr,
Sana bin cânım da olsa eylerim hemân fedâ.

Var mıdır sen gibi bir dilber ‘aceb dünyâda hîç,
Âteş-i ‘aşkınla yandım, eylegel lütf ü ‘atâ.

‘Aşk beni yakdıkca arttı âteş-i ‘aşkım müdâm,
Gaşy olup kaldım huzûrında senin ey dil-güşâ.

Gel cemâlin karşısında lâl olup kaldım hemân,
Bu **Kadîmî** Baba’yı itdin esîr ey hûb-likâ.

İltifâtınla beni saldın bu ‘aşk deryâsına,
‘Aşk ne tatlı şerbet imiş sen içirdin kim bana.

Ol şarâb-ı ‘aşkın ile beni mest itdin hemân,
Lezzetine doymadım ‘aşkın şarâbın ey vefâ.
[908b]

-197-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[924a]

Eyle ihsân bir mekân bana ey reh-nümâ,
Dergehine yüz sürerek eyledim ben ilticâ.

İtmedim bir gün ikâmet ben huzûr-ı kalb ile,
Bu güne dek hâne sâhibinden gördüm çok ezâ.

Her dakîka zûlmünü itmede izhâr, gadr ile,
Çok cefâlar eyledi hem, itmeden hakdan hayâ.

Paraya ma'bûd diye tapmaktadır ol nâ-murâd,
Görmemiş Karûn bile bunca mâlından vefâ.

Merhametsiz haste-i bî-mâr iken bî-çâreye,
Nâvekiyle açdı yara, çevrini gördü revâ.

Hedef oldu bed-dû'âya, açdığı da'vâ ile,
Nâ-kes hem nâ-merd olandan bekleme derde devâ.
[924b]

Bu Kadîmî derd-mende zûlm idenler 'âkîbet,
İtdiği cevrin cezâsın görecek rûz-ı cezâ.
[924a-924b]

-198-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[906b]

Ey gönüller tahtının sultânı şâhım Murtezâ,
Yüz sürüb kapuna geldim sana itdim ilticâ.

Kaldılar 'âciz etibbâ derdime dermân için,
Senden olur derde dermân benim ey muktedâ.

Bitmedi âh ü enînim cânıma kâr eyledi,
Tâli'-i nâ-sâzımın bir cilvesi bu gâlibâ.

Her cihetden gayret eylediler iken tahlîse,
Başka bir derd kaldırub baş atdı bir tîğ-i cefâ.

Şükriyi her dem edâ eyler gönülde 'aşk ile,
Bu *Kadîmî Baba*'ya şâhım hemân virsün şifâ.
[906b]

-199-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[749b]

Terk-i tecrîd eyleyüb de halkdan itdim inzivâ
Hân-kâh-ı pîre itdim ‘aşkla ben ilticâ

Tutmuşam pîr-i mugânın dâmenin terk eylemem
Vech-i nûr-ı pertevidir rûhuma viren ziyâ

Tekye-gâh-ı ‘aşk içre zümre-i ‘ârifleriz
Nâzenîsiz sırr-ı hakka olmuşuz bir âşinâ
[750a]

Bizdedir seb’ü’l-mesânî kenz-i mahfî bizdedir
Rahmetin deryâsına gel bulasın cânâ safâ

Mazhar-ı sırr-ı ilâhî olmuşuz biz zâhidâ
Nefs-i şûm mel’ûnunu itdik katl eyledik gazâ

Yoluna ben koymuşam cân ü seri ben şâhımın
Geldi vahdet ‘âleminden kûşeme bir hoş sadâ

Nîce şekvâ itmeyem dostlar felekden zülmle
Kâse kâse zehr içirdi dest-i gadr ile bana

Hubb-i ehl-i beyt ile doldur *Kadîmî* sîneni
Eyledi çünkü tecellî dilde zât-ı hak sana
[749b-750a]

-200-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[902a]

Hastaların, dertlilerin melce’isin sen şehâ,
Mübtelâ-yı derd olanlar sana eyler ilticâ.

Dest-gîrimsin benim, ben bî-kes-i bî-vâyeyim,
Sen var iken kime minnet eylerim ben ey resâ.

Tâbi’-i fermânınım ben ey erenler serveri,
Kûlun hem krubânın oldum, sana itdim iktidâ.

Hem-dem oldum ehl-i derdle ıztırâbım gizledim,
Nezr idüb hak yoluna ben cânımı kıldım fedâ.

Hurd ü hâş oldu bu cism ü ten harâb-ender-harâb,

Derde dermân bekliyor her lahza *Kadîmî Baba*.
[902a]

-201-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[911a]

Ey gönül sultânı sana eyledim ben ilticâ,
Kendimi pervâne gibi yoluna kıldım fedâ.

Derd beni yıkdı harâb itdi, gönül vîrânesi,
İçre girdim, ta'mîriyle eyledim ben iktifâ.

İtmedi bir lahza, mahzûn gönlümü lütf ile şâd,
Zâlimâne eyledi gaddâr felek her an cefâ.

Neylesin bîçâre gönlüm, rahm iden yok derdine,
Mihnete eyler tahammül çekmede dâ'im ezâ.

Rahm ü şefkat dilemem ben kimseden bir an bîle,
Ehl-i beyte bendeyim ben rahmi der elbet hüdâ.

Hatîfî bir ses irişdi gûşıma ol anda kim,
Bu *Kadîmî Baba*'nın derdine gelmekte devâ.
[911a]

-202-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
[İmâm Zeynelabidîn Efendimize Medhiyedir]
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[907b]

Âşık-ı hayrânıyım ol dilberin ey muktedâ,
'Aşk ü şevkle cânımı ben yoluna kıldım fedâ.

Subh ü şâm 'aşkım tezâyüd itmede Kurân benim,
'Âşıkâne zikr ü fikrimdir benim Zeyne'l-'Abâ.

Âteş-i 'aşk ile yandı vücûdum, dil kebâb,
Gönlümün sultânının 'aşkı virir rûha gıdâ.

Sakladım kalbim evinde şâhımın tasvîrini,
Her dakîka 'aşkını şâd ider ol meh-likâ.

Gelmemiş bu rütbe dilber kâ'inât kurulalı,

Dilberıyla iftihâr eyler bu *Kadîmî Baba*.
[907b]

-203-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[733a]

Armağan itdim bu gönlüm mülkünü şâhım sana
Varımı hem cânımı ben yoluna kıldım fedâ

Derd-i dilden itmedim ben iştikâ derd ehline
Derdimin pâyânı yokdur görmedim bir aslâ devâ

Haste-i hicrân-ı ‘aşkım gam bu çağında bu gün
Ben ‘Aliye’l-Murtezâ’ dan beklerim lütf ü ‘âtâ

Bir enîsim yok benim bu ‘âlem içre neyleyim
‘Aşk ilinden yârımı ben gözlerim subh ü meşâ

Ger duhûl itmek dilersen bezm-i hâsa ey gönül
Gir libâs-ı fakra artık kalmasun havf ü recâ

Kurb-i hakdan her ne gelse ey *Kadîmî* şâkir ol
Bâb-ı lütfundan seni eylemesün aslâ cüdâ
[733a]

-204-

Kadîmî Baba
(- . . .) (- . .) (- . . .) (- . .)
[764a]

Mübtelâ-yı derd-i ‘aşkım ‘aşk bana olmuş gıdâ
‘Aşk yolunda eyledim ben cism ile cânın fedâ

Âdemi âdem iden üç hafır ile beş noktadır
‘Aşkî inkâr eyleyenler oldılar hakdan cüdâ

Gel bu ‘aşkın çeşmesinden iç şarâb-ı vahdeti
Rûşen eyle râhını zülmetde kalma tâlibâ

Hakka bağla özini sen bakma nâdân sözine
Vâsıl eyle sen hakka lâ-cerem ol reh-nümâ

Kimseden bir matlabımız yok bizim ‘âlemde hiç
Melce’imiz meskenimizdir bizim bâb-ı rızâ

Baş eğüb pîrim huzûrunda durub dâre cihân
Sundu bize kevserin şarâbını ol muktedâ

Vahdet içre bulmuşuz biz ‘âkibet gencîneyi
‘Aşk yolunda yâr için hem eyledik bir mâcerâ

Bahr-ı ‘ummân içre daldım dürr-i gevher dermeğe
Dürleri gevher-fürûşa itdim ihdâ zâhidâ

Devrini ikmâl idüb hükmün gelmek hünerdir ‘âleme
Tâ ezelden gûşıma gelmişdi böyle bir nidâ

Sabr ile oldu **Kadîmî** Baba şâhın bendesi
Künt-i kenz esrârının esrârına hem âşinâ
[764a]

-205-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[740a]

Yâr elinden mi gelişin söyle ey bâd-ı sabâ
Gözlerimiz yolda kaldı gelmedi ol muktedâ

Olmuyor bir şeyle teskîn haste gönül bizleri
Sevgisiyle hasretiyle bağladı ol dilberâ

Gîce gündüz yâri beklerken sarây-ı sînede
Nâme-i hicrân getirir posta-gû-yı cefâ

Yâr-i cânından haber vir ‘âşık-i bî-çâreye
Bir savâb it bu fakîre eylesün dâ’im du’â

Ey **Kadîmî** bu meseldir “Es-sabrü miftâhü’l- harç?
Her kederden sonra sevinç getirir ol Kibriyâ
[740a]

-206-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[738a]

Hâb-ı gafletle geçirme ‘ömrünü sen zâhidâ
Ser-serî gezme cihânda kendine bul muktedâ

Ders-i ‘aşk almak dilersen öp elin muğbeçenin
Başka dürlü olamazsın pîrim ile âşinâ

Derdine dermân ararsan gel bu deyre it duhûl
Mürşid-i kâminden olur derdine ancak devâ

Tâlib ol kim rehberin olsun senin ‘akl-ı selîm
Şâf idüb mir’ât-ı kalbin eyle hakka iktidâ

Virme sen meyl-i muhabbet câh-ı dünyâyâ sakın
Zevk ü şevk hubb-ı dünyâ bî-vefâdır bî-vefâ

Men-‘arefe dersin bilenden dest-i dâmen tutagör
Bu **Kadîmî**’nin pendine sen tut kulak kıl i’tinâ

[738a]

-207-

Dîvân-ı Kadîmî

(- - .) (- . - .) (. - - .) (- . -)

[733b]

Zevrâk-ı ‘aşk yola çıkdı esmede bâd-ı sabâ
Geldi cânânın kokusu rûhuma virdi gıdâ

Mushaf-ı hakdır cemâlin okudum âyâtını
Ka’be bildim secde kıldım sana ey mihr-i vefâ

Dürr-i deryâ-yı velâyet melce’-i ehl-i tarîk
Şems ile mâh senden eyler dâ’imâ kesb-i ziyâ

Dil çerâğı nûr-ı feyzinden uyandı ey güher
Kalb evim hûrşîd-i hüsnünden olupdur rûşenâ

Biz o şâhın bende-i perverdesiyiz sıdkla
Sırr-ı tevhîd-i hüdâdan itmesün bir an cüdâ

Bâb-ı lütfundan ayırma bu **Kadîmî** bendeni
Senden özge melce’im yok ey kerem-kân-ı ‘atâ

[733b]

-208-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[753b]

Şâzelî sultânın emrine itdim iktidâ

Ol kerîmin ‘aşk ü şevki rûhuma virdi gıdâ

Çün bu ‘âlem içre girdim kırkların meydânına
Eyledi pîrim hidâyet hem selâmıyla bana

‘Âlem-i ma’nâda hûrşîd-i cemâlin gösterüb
Eyledi yetişir bu lütfu kıldı derdime devâ

Cân ü dilden emr-i pîri başıma tâc eyledim
Ol ulû sultâna şükran borcumu kıldım edâ

Hak yolunda ehl-i beytin bir gedâ bendesiyiz
Zümre-i ‘aşkda **Kadîmî**’dir ‘Ali Rıza Baba
[753b]

-209-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[736b]

‘Aşk-ı ilahîye düşdüm şâb iken ben ibtidâ
Yakdı bağrım âteş-i ‘aşk virdi bana hem gıdâ

Cevher-i ‘aşk ile doldu kişver-i kalbim evi
Nûr-ı rûh-sârı o yârin gönlüme virdi ziyâ

Varımı terk eyleyüb girdim bu ‘aşkın bahrine
Olmuşam ben mazhar-ı nûr-ı cemâl-ı Kibriyâ

Ben muhibb-i ehl-i nebîyim pâdişâhımdır ‘Alî
Gönlüm içre ‘aşk ü şevkidir iden cilve-nümâ

Server-i sultân-ı ‘âlem pâdişâh-ı lâ-yezâl
Senden başka melce’im yok yâ ‘Aliye’l-Murtezâ

Nûr-ı feyzin ‘âlemine himmet senin ey ‘âlî-tebâr
Mazhar-ı sırr-ı hüdü hem şâfi’-i rûz-ı cezâ

Derd-i ‘aşka mübtelâ bî-çâreler tîmârına
Ağzı bârı şâhımın olmuşdur çünki devâ

Pîş-vâ-yı ehl-i vahdet pertev-i mihr-i cihân
Cevher-i feyz-i ilahî senden hatm olmuş şehâ

Dâmen-i âl-i ‘abâyı ey **Kadîmî** pekçe tut
Dest-gîrin ola ‘âlemde erenler dâ’imâ
[736b]

-210-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[910a]

Hâb ü gafletden uyan gel, cân gözün eyle güşâ,
Aç basîret gözünü, eşyâya bak sen zâhidâ.

Gördüğün eşyâda bildin mi hak mevcûd olduğın,
Cümle eşyâ her dakîka hak diye eyler nidâ.

Hakkı zikr eyle dilinden bir dakîka itme terk,
Varını terk eyle hakka eyle gel terk-i sivâ.

Gir hakîkat deyrine, her sır sana olsun ‘ayân,
Gitme sûfînin yolundan derde olma mübtelâ.

Hak sana senden yakındır görmeğe cehd it hemân,
Mürşid-i kâmil söziyle eyle gel sen iktifâ.

Câhil-i nâdân sözüne uyma ey gâfil sakın,
Gel **Kadîmî Baba**’nın nutkunu dinle tâlibâ.

[910a]

-211-

Dîvânî-i Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[714b]

Tâ ezelden bâ’is-i irşâdım oldu Murtezâ
Seyyid Battâl’a itdim cân ü dilden iktidâ

Na’re-i Hayderle ödü sındı yüz bin kâfirin
Çekdi Hayber kapûsını kırdı ol şîr-i hüdâ

Zü’l-fikârla katl idüb Süfyâniyân’ı ‘âkibet
Ehl-i islâma ferahlık virdi ol kânı vefâ

Her kişi bilmez o şâhın çün velâdet sırrını
Görmedi kimse ‘Ali’nin doğduğünü vâkı’a

Şakk olup Ka’be divârı girdi Fâtıma Esed
Bilmediler nîce geldi ‘âleme ol evliyâ

Gîce gündüz ‘aşk toprağına yanar pervânedir
Ehl-i beyte bu **Kadîmî** eylemişdir cân fedâ
[714b]

-212-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[912a]

Hüsn ü sîret sâhibi cân isterim ben dâ’imâ,
Ol hakîkat-perverândan, itmesin şâhım cüdâ.

Nef’-i dünyâ bekleyenler gelmesin bu meclise,
Mâlını, hem cânını virmek gerekdir ibtidâ.

Nefsî nefsî olmuş bu gün gördüklerinin cümlesi,
‘Âlem içre kimsede hiç kalmadı zerre vefâ.

Rahm ü şefkat itmeyüb de zülm idenler lâ-cerem,
İtdiğini bulacaktır ‘âkibet rûz-ı cezâ.

Vâkıf-ı esrâr olup girdik erenler râhına,
Olmuşuz biz cân ü dilden bende-i âl-i ‘abâ.

Hâk-pây-ı pîre yüz sürüb erenlerden hemân,
Bu **Kadîmî** Baba bekler rûz-ı şeb lütf ü ‘atâ.
[912a]

-213-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[764a]

Geldi bir pîr-i ‘azîz sundu şarâb-ı ‘aşk bana
Bilendirüb zevrak-ı ‘aşka eyledi hem nâ-hüdâ

‘Aşk çerâğı âteşi kalb evine girmiş ezel
Revzeninden dil fitili şu’le virdi her yana

Kat’ idüb nice merâhil vâsıl oldum dâvere
Dergehinde beni mihmân itdi ol kân-ı vefâ

Mürşidin pâ-yı türâbın başıma tâc eyledim
Nâgehân yârin cemâli virdi her yana ziyâ

Ders-i ‘aşkı mürşid-i kâminden tahsîl eyledim
Atdım üstümden ikilik gömleğin ben zâhidâ

Şol bekâ ikliminin gezdim dolaşdım her yanın
‘Aşkın yokdur durağı didi ol dem bir sadâ

Dîv-i nefsi katl idüb buldum hakikat râhını
Hâk-ı pâ-yı ehl-i beyte yüz sürüb buldum safâ

Terk idüb el-ân ekdârı huzûr-ı kalb ile
Gönlümün sultânına çün eyledim ben iktidâ

Kevser-i mülk-i bekâda âşiyân yapıdı bana
Ol kerîmin lütfunun pâ-yânı yokdur tâlibâ

[764b]

Men-‘arefe esrârına vâkıf olup ol dem hemân
Girdi deyre bu **Kadîmî**-i ‘Ali Rızâ Baba

[764b]

-214-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[906b]

Kent-i kenz esrârının âgâhıyız biz zâhidâ,
Vâkıf-ı esrâr-ı hakız bizdedir sırr-ı hüdüâ.

Mezhebimiz Ca’ferî’dir hem gürûh-ı nâcîyiz,
Biz kemâlât ehlinin ser-tâcıyız her dü-serâ.

Âdeme gel secde eyle taş divâra dönme yüz,
Mürşid-i kâmile durma eyleyegör iktidâ.

Vâ’izin pendi seni bil nâr-ı sûzâna atar,
Terk idegör bu sûfî meşrebi eyle ihtidâ.

İster isen nâr-ı dûzehden hâlâs olmak eğer,
Deyre gir itme tereddüd, pîre eyle ilticâ.

Bu gönül ka’besinin beytini çok kıldı tavâf,
Eyledi hem hacc-ı ekber bu **Kadîmî** gedâ.

[906b]

-215-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[908a]

Ka'be-i maksûda irdim hak sözünle ben şehâ,
Bilmedim suç işledim, 'avf eyle ey nûr-ı hüdü.

Sâfiyâne hak sanırdım duyduğım her bir sözü,
Ol nefes yazdığım çün nâdim oldum ey vefâ.

Dü-cihânda melce'imsin ey hakikat enveri,
Bâ'is-i irşâdım oldu nutkunuz Nâcî Baba.

Yolumuzun töresinde yokdu hîle, hud'alar,
N'oldu bilmem içimize girdi bir çok eşkiyâ.

Bâb-ı ihsânına gelmiş, eşiğine yüz süren,
Bu *Kadîmî Baba*'yı sen itme bâbından cüdâ.

[908a]

-216-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729a]

Sûret-i âdemde kıldı hak tecellî zâhidâ
Semm-i vechullahı yazdı hüsnine mekk-i hüdü

Ol gönül kâşânesi çün zâtının mevâsıdır
Yıkma bir kalb fakîri çün buyurdu Kibriyâ

Kasr-ı eyvâna yanaşma fikr-i fâsid ile sen
Çünkü bir dem yıkılırsa yapılamaz ol binâ

Bu vücûd iklîmini sen hoşça tut incitme hîç
Gel tavâf it astân-ı 'izzeti kıl iktidâ

Tavr-ı cisminde tecellî eylesün ol zât-ı hak
Sen cemâli rü'yet eyle "Len terâne" didirtme hâ

Ey *Kadîmî* iste hakdan subh ü şâm kurb-i visâl
Bâd-ı bismillah içinde olasın sen taht-ı bâ

Şâziye Bacı'nın talebi üzerine yaptığım kitabe-i seng-i mezârı

[729a]

-217-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. . . -) (. . - -) (. - . -) (. . -)
[900b]

Bu derd gehvârede buldu beni, terk itmedi aslâ,
Huzûrumu ider ihlâl yeniden derd idüb peydâ.

Cihânda gülmedim bir gün, elemle geçdi hep ‘ömrüm,
Felek zülmü ile bir dem râhat virdirmedi kat’â.

Murâdımca felek devr itmedi bir an hayâtımda,
Beni yerden yere vurdu, harâb itdi o bî-vefâ.

Tahammül idüb bunca cefâyâ sabr idüb ey cân,
Bu ‘azâbın sonu gelmez, hayâtımı ider ifnâ.

Bütün etrâfımı iz’âc ider rûz-ı leyâl âhım,
Usandırdı beni cândan bu derde bulmadım devâ.

Bulmadı lezzet hayâtda bu derdlerin cefâsından,
Kemikle bir deri kaldı **Kadîmî** derd-mend-i gedâ.
[900b]

-218-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(. . . -) (. . . -) (. . . -) (. . -)
[907a]

Ötmeden bağımın bülbülleri subh ü mesâ,
Ehl-i ‘aşka neş’e bahş eyler, virir dâ’im safâ.

Gülşen içre ‘andelibin dinledim elhânını,
Nağmesi mest eyledi hem rûhuma virdi gıdâ.

Taşa çaldık nâmûs ü ‘ar şişesini ‘aşkla,
Tâ ezelden ‘âşık-ı şeydâlarınız biz zâhidâ.

Dil metâ’ın virmişiz yağmaya bizler tâ ebed,
Meylimiz yok sîm ü zere eyledik terk-i sivâ.

Âstân-ı gülşende seyr-i gül-fâm eyleyüb,
Ol hakikat bağına gül dermeğe girdim dilâ.

Nûş idüb âb ü hayâtı Hızr elinden, ol hümâm,
Bu **Kadîmî Baba**’ya kıldım o dem lütf ü ‘atâ.
[907a]

-219-

Dîvân-ı Kadîmî

[735b]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

Zât-ı pâkin şems-i rûyun mâh-ı enverdir bana
Cân ü serden geçmişem ben neyerim zevk ü safâ

Takdım ‘aşk zincîrini çün lâlelerle boynuma
Eyledim Mecnûn gibi sahrâlara ben ilticâ

Ol nihâlim bâğ-bân-ı ‘aşka teslîm eyledim
Aşılardı gönlüm fidânın lütfunu kıldı ‘atâ

Olmadım nefse esîr hem hırka-pûşum ben bu gün
Kendimi varlıktan tecrîd eyledim buldum bekâ

Sen tehî mi sandım ‘uşşâkın dil-i virânesin
Zât-ı hak kalb evinin mihmânıdır bil zâhidâ

Şem’-i ‘aşkın nûrıdır cismini envâr eyleyen
Ehl-i ‘aşkın mâyesi nûr-ı ilâhîdir dilâ

Bâb-ı Hayder’den *Kadîmî* hâk olup ayrılma hiç
Hak yolunda çün şefî’indir senin âl-i ‘abâ

[735b]

-220-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[919b]

İbn-i Süfyân eylemişdir Mekke’de çok mâcerâ,
Görmedi bir dem huzûr andan Muhammed Mustafâ.

Mekke’de peygambere pek çok cefâlar itdiler,
Mekke’yi terk iderek mâlını eyledi fedâ.

Ehl-i İslâm ‘âkibet feth eyledi nusret bulub,
Şîr-i Yezdân Mekke’ye kıldı hücûm ol muktedâ.

Cümle küffâr Zü’l-fikâr’ın korkısıyla ol zamân,
Lât, Menât’a taparken eylediler ihtidâ.

Sûretâ İslâm görünüp eylediler irtidâd,
Müselmânlık nâmı altında idüb pek çok cefâ.

Sad-hezârân la'net olsun İbn-i Süfyân nesline,
La'neti vird-i zebân itmede Kadîmî Baba.
[919b]

-221-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[904a]

Lâl olursun bir nebze derdimden sana,
Saplanır kalbim evine dâ'imâ tîğ ü cefâ.

Vâlih-i hayrân olup dem-beste kaldı lâ-cerem,
Okuyanlar bu kitâb-ı sînemi kıldı bükâ.

Dertle müstevlî vücûdum, ıztırâbım artmada,
Bir dakîka virmez ârâm, itmede dâ'im ezâ.

Âh-ı vâhla geçmede 'ömrüm huzûrum kalmadı,
Derdime dermân için Lokmân'a itdim ilticâ.

Şehr-i dilde kurdu tahtın ol Süleymân-ı zamân,
Müjde virdi dost ilinden esdi ol bâd-ı sabâ.

Hâk-ı pâyindir, yolunda cân ü baş terk eylemiş,
Bu *Kadîmî* derd-mende eyle şâhım gel devâ.
[904a]

-222-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[919b]

Evc-i â'lâya irişdi âh ü efgânım dilâ,
Merhametsiz kalb evime sapladı tîğ ü cefâ.

Bir dakîka virmiyor ârâm bana, zâlim felek,
Beklerim derdime dermân eylesün ol reh-nümâ.
[920a]

.....kalbimi deldi, idüb derd üstü derd,
Yarama merhem koyub rahm itmedi ol bî-vefâ.

ıztırâbâtıyla çökdü, bu vücûd-ı nâ-tüvân,
Dil-i mecrûhuma dâ'im beklerim pîrden şifâ.

Ol kerîm-i lâ-yezâlden beklerim her an necât,
Nâle-i feryâdımı duysun benim ol Kibriyâ.

Beklerim her dem ‘inâyet, sûz-ı dilden sabr ile,
Der ki, pîre şitâbân oldu Kadîmî Baba.
[919b-920a]

-223-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[924a]

Göz yaşıım akmaktadır dîdelerimden dâ’imâ,
Durmadan atmaktadır zâlim felek tîğ ü cefâ.

Iztırâbın, acıların bitmiyor âlâmı hîç.
Dertlerim artmaktadır her an için ey âşinâ.

Yeni bir derd ‘arz-ı endâm eyliyor, bî-mâr iken,
Virmiyor bir an huzûr, âlâm ü ekdârım bana.

Î’tisâf iden bu derdler, birbirin ta’kîb ider,
Bî-rahm, zülmüne, dâ’im beni itmede fedâ.

Hân-mânım târ ü mâr itdi bu derdler, yok halâsı,
Pek delîrâne çalışdım, görmedim aslâ rehâ.

İntikâm almakda gaddâr bu Kadîmî Baba’dan,
Yakdı bağırim bu yeni derd, gel yetiş şîr-i hüdü.
[924a]

-224-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[896a]

Bâr-ı hicrândan ne mümkün ‘âşîka bulmak rehâ,
Bağırimı kan eyleyüb de dâ’imâ eyler cefâ.

Ref’ idüb zülemâtı dilimden rûşen eyle râhını,
Ka’be-i ‘ulyâya ir, olası makbûlü’r-recâ.

Katre-i tende telâtum eyleyen emvâcı gör,
Bahr-ı ‘ummân içre dal, gavvâs olup kıl ilticâ.

Gel vücûdun kasrının sultânına var “hû” deyüb,
Gice gündüz âh-ı vâhla ‘ömrini geçirme hâ!

Gel bu gaflet perdesin kaldır tulû’ itsün güneş,
Ol münevver ‘âlem içre idegör kesb-i ziyâ.

Hâdim-i ‘âl-i ‘abâyım tâ ezelden tâ ebed,
Çıkmışam kervân-ı ‘aşkla yola ey ehl-i vefâ.

Râh-ı hakkı bilirim hâcet mi var yol sormağa,
Beyt-i dilde hüküm iden sultâna sor, sorma bana.

Nerdedir miftâh-ı cennet bakma vâ’iz sözüne,
Öp elin pîr-i mugânın eylesün sana ‘atâ.

Tûr-ı ‘aşkda ben cemâl-i hakkı gördüm ey fakîh,
Ka’bem hem kiblem, imâmımdır benim her dü-serâ.

Şerha şerha açsa sînem içre yâre gam değil,
Yüz yere sürüb kapuna geldi **Kadîmî** Baba.
[896a]

-225-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[735b]

Eylemem ben derd-i dilden kimseye hiç iştikâ
Kavs-ı kuzah gibi büke belimi cevri ü cefâ

Çekdiğim âlâm-ı ‘aşkı çekemez dağlar bile
Mehd içinde başladı derdden olmadı benden cüdâ

Derd benimle hem-dem oldu mûnsi-i cân eyledim
Çün enîsim ehl-i derde eyledim ben ilticâ

Ehl-i ‘aşkın derdini Lokmân’a ta’rîf eyledim
Didi ma’şûkdan olur ger olur ise bir devâ

Zâhide her lahzada eylese izhâr-ı cemâl
Nûr-ı hakkı göremez zirâ ol dîde-i â’mâ

Bu harâb-âbâda geldi bâde-i ‘aşk içmeğe
Mest-i medhûşdur **Kadîmî** nûş idüb câm-ı safâ
[735b]

-226-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[925a]

Hâk-i pâ-yı merkadindir gözlerime tûtiyâ,
Eyleyen dâhil-i cânân sensin ey kân-ı vefâ.

Cân ü dilden hak yoluna vakf-ı vücûd eyleyen,
İki ‘âlmeye irer maksûdına cûd-ı sehâ.

Ben Süleymân-ı zamânın pâ-yine yüz sürmeğe,
Hâne-i kalbimden açdım bir kapı ey âşinâ.

Harman-ı ‘ömrüm hasâdı başladı, geldi hazân,
Bir taraftan derd-i hicrân yakmada cânım şehâ.

‘Âlem-i nâsûta geldim, eyledim eşkim revân,
Rahm-ı mâderden beri ben bulmadım derde devâ.

Pûte-i ‘aşk içre eridi vücûdu ol zamân,
Dergehinde tâc-ı rif’at giydi Kadîmî Baba.

[925a]

-227-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729a]

Bir zamân cihân idi hâlim fânîde tâ
Ehl-i beyte cân ü dilden eylemişdi çün vefâ

Cismini hak yoluna kurbân idüb bu Şâziye
Mürşid ile rehberinden gördü sıdk ile safâ

[729b]

Cîfe-i dünyâyâ aslâ i’tibârı yok idi
Hây-ı hû-yı ‘âlem içre eyledi fakr-ı revâ

İrci’i emri irişdi virdi emânetini
Şimdi oldu âşiyânı çün anın dâr-ı bekâ

Bu *Kadîmî* söyledi târîhini Şâziye’nin
Şâd ü handân eyleye rûhunu ol bâr-ı hüdâ

[729b]

-228-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[917a]

Nuhbe-i âmâlimi gör kim, ne tuhfedir bana,
Pîrimin lütf ü keremi, derde virmekte şifâ.

Derdim için lütf ü ihsân beklemem ben kimseden,
Her dakîka ilticâ-gâhımdır benim bâbü'r-rızâ.

Mürşid-i kâmilden aldık dersimiz Bektâşî'yiz,
Ehl-i beytin bendesiyiz, varımız itdik fedâ.

Çeşme-i pîr-i mugândan içimişiz âb ü hayât,
Pîrimiz, hünkârımız, oldu bize çün reh-nümâ.

Mutu ente kable mutu sırrına âgâh olup,
Öldük ölmezden mukaddem bulmuşuz gayrî bekâ.

Vâsıl-ı hak olmuşuz biz, cân ü dilden eyledik,
Ulû sultân Hâcî Bektâş-ı Velî'ye ilticâ.

Ol prostat üstâdını beklerim, bir an bîle,
Lütf ü pîrimden bu Kadîmî bekliyor her an devâ.

[917a]

-229-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[903a]

On iki derd ile ma'lûlüm bu gün ben vâkı'â,
Çok tabîbe gitdim ammâ bulmadım bir dem şifâ.

Derdlerim içre prostat başda gelen derd imiş,
Bir dakîka virmiyor râhat, huzûr aslâ bana.

Durmadan her an benim ârâmımı meslûb ider,
Yaralı kalbim evine vurmada tîğ ü cefâ.

Gice gündüz ıztırâbım itmiyor kesb-i sükûn,
Her dakika cismimi tahrîb ider virir ezâ.

Doktorun biri olamaz müdâhale bu derde der,
Birisi de 'ameliyât yapalım olmaz hatâ.

[903b]

Ortada kaldım şaşırđım neyleyim bilmem ki, ben,

Hazret-i pîr eylesün derdlerime hemân devâ.

Sabr-ı Eyûbla tahammül eyledim bu derdlere,
Sabr idüb de itmedim ben kimseye hîç iştikâ.

Dimedim derdimi hem-derdim olan âha bile,
Sakladım cânım içinde derdimi ey âşinâ.

Öyle bir derddir ki, bu her an virir yüz bin elem,
Mübtelâlar bilir ancak nicedir ol mâcerâ.

Bu prostat derdi yakdı bağrımı, itdi kebâb,
Hak erenler eylesün şifâyı **Kadîmî Baba**.
[903a-903b]

-230-

Dîvân-ı Kadîmî
Şâh-ı Velâyet Hakkında Medhiye
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[730b]

Bâ'is-i fevz ü necâtsın bizlere yâ Murtezâ
Dest-gîr-i mücrimîn ü 'âsiyânsın sen şehâ!

Sen kadîm ü lâ-yezâlsın sana yokdur hîç zevâl
Dertliyim dermâne geldim eyle gel derde devâ

'Âşık-ı sâdıkların bekler kapûnda lütfunu
Sen kerîm ve hem 'âdîlsin eyle bizlere 'atâ

Evliyâlar ser-firâzı nûr-ı hakkın menba'ı
Sen şefî'-i müznibînsin kıl şefâ'at ey rehâ!

Cümlemize pîş-vâsın ey erenler serverî
Sen kabûl-i ilticâsın sana kıldım ilticâ

Nuhbe-i âmâlimizsin kible-i hâcâtımız
Biz gedâyız sen şehin-şâh-ı cihânsın kıl vefâ

Baş açık yâln ayak geldim kapûna kıl kabûl
Bu **Kadîmî** kemtere rahm eyle ey şîr-i hüdü
[730b]

-231-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[921a]

Âsımânı kapladı âhım şereri ey rehâ,
Âh ü feryâdim irişdi tâ semâvât şehâ.

Tâkat-ı beşer tahammül idemez bu acıya,
Ulû şâhdan beklerim derdime dermân dâ'imâ.

Bisterim, bâlînim artık istemez oldu beni,
Mazhar-ı lütf it gedânı, itme bâbından cüdâ.

Gîce gündüz hep niyâzım dâ'imâ pîrimedir,
Ka'be bildim, secde kıldım, şâhıma ben bî-riyâ.

Subh ü mesâ, bekler idim derdimin dermânını,
Lütf ü hakla geldi gûşıma benim bir hoş sadâ.

Bu Kadîmî derd-mendin âh ü zârı artmada,
Eyliyor her an içün ol kibriyâya ilticâ.
[921a]

-232-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[737a]

Zülmet-i dehre düşüb kalma sakın sen bî-nevâ
Dalma gaflet uykusuna aç gözünü bul rehâ

Gel berî ey tâlib-i hak secde eyle âdeme
'Âkil isen taş dîvârdan fâ'ide yokdur sana

Gel bu dem 'aşkın kitâbından okur kaç varak
Künt-i kenz esrârına hem olasın sen âşinâ

Tekye-i 'aşk içre gir pîr-i mugânın öp elin
Gün gibi rûşen olan envârı gör eyle vefâ

Baş alub mürşid-i kâmilden okur ders-i edeb
Mekteb-i 'irfâna gel kılsun sana lütf ü 'atâ

Râh-ı hakda 'aşk ile kemter **Kadîmî**-i gedâ
Eylemişdir ehl-i beytin yoluna cânın fedâ
[737a]

-233-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[921b]

Târim â'lâya çıkdı, âh ü feryâdım dilâ,
Bî-mecâl itdi beni derd virmedi bir an rehâ.

Yıkdı tâb-âver iken bu cism-i nâ-çizânemi,
Çok tabîbe gitdim ammâ bulmadım aslâ devâ.

Yarama merhem yerine dökdü âteş-i bed-nijâd,
Merhametsiz, bir iken bin derde itdi mübtelâ.

Ben tedâvî bekler iken derdime zâlim felek,
Kâse kâse zehr içirdi atdı hem tığ ü cefâ.

Düşdü dâmân-ı dile, bir âteş-i sûzân hemân,
Durmayub yanmaktadır bu cism-i bî-mâr ey resâ.

Çekdiği bu derdlerin 'âcilen devâsını,
Virecekdir bu Kadîmî Baba'ya ol muktedâ.

[921b]

-234-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[793a]

Bir misâfir-hânedir bu 'âleme aldanma hâ,
Her gelen göçmekdedir hiç kimse bulmadı bekâ.

Dinle sözüm 'âkil isen, fırsatı fevt eyleme,
Zevkine aldanma, 'ömrin geçmesün bâd-ı hevâ.

Kanad açub lânesinden, uçdığı dem cân kuşun,
Dâm-ı seyyâre düşürme cehd idüb kıl i'tinâ.

Gel ferâgat tahtına çık, sîm ü zerden çek elin,
Terk-i terk it eyle gel bâb-ı 'Ali'ye ilticâ.

Nakd-i cânın sarf idüb de kalma tehî-dest sakın,
Yol karanlık, dil çerâğın rûşen eyle ibtidâ.

Yaka hicrân âteşine, fırsatın elde iken,
Bu fenâ mülkünde çekme beyhûde cevr ü cefâ.

Derdimin bir nebzesin açsam eğer Lokmân'a ben,
Lâl ü ebkem kalır üstâd, bulamaz asla devâ.

Dest-gîr-i her hatâsın ey ulû şâhım hemân,

Bu *Kadîmî Baba*'yı yanından eyleme cüdâ.
[793a]

-235-
Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[922b]

Kimseye bâkî değildir sîm ü zer çün zâhidâ,
Boş geçirme vaktini gel eyle hakka iktidâ.

Hilkat-i ihtiyâcı hep gasb idüb topladılar,
Kara borsa milyonu bulmayacaktır bekâ.

Kimseye rahm itmediler, gadr ile zülm eyleyüb,
Kasd idüb bî-çâre-gâna eylediler çün ezâ.

Daldılar zevk ü safâya eldeki pâra ile,
'Âkibet devrân içinde oldılar bir eşkiyâ.

Kanı dünyânın nihâyet aldatıcı olduğun,
Bildiler ammâ nedâmet virdi bir fâ'idâ.

Bu Kadîmî derd-mendin hâlini bir kez soran,
Girdi gönlünün medînesine ol âşinâ.
[922b]

-236-
Nevrûziye-i Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[782a]

Geldi nev-rûz-ı safâ-efrûz şâh-ı Murtezâ
Bende-i âl-i 'abâyâ eyledim ben es-salâ

Doğdığı gündür bu gün ol serverin zevk idelim
Çünkü teşrîf eyledi 'âleme ol şîr-i hüdü

Lâle sünbül gül açub virdi bahâr müjdesini
Neş'e bahş itdi cihâna 'andelîn-i hoş-nevâ

Her çiçek açdı bahârın gülşen oldu her taraf
Beyt-i hakda 'âleme basdı kadem ol muktedâ

Hâsılı güller karânfîl yâsemin ortancalar
Gülşen içre kurdılar bir meclis-i 'ayş ü safâ

Nev-bahâr irdi şitâ gitdi gönüller şâd olup

Tâze cân buldu cihân çün esdi ol bâd-ı sabâ

Gel kerem kıl itme nâz nev-rûz-ı sultân ‘aşkına
Al eline sâzını sen durma çal ey mutribâ

Bu **Kadîmî Baba** bekler nev-rûzun bâdesini
Vakt-i şâdîdir bu gün durma kadeh sun sâkiyâ
[782a]

-237-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[734a]

Kilk-i ‘aczimle ne mümkün vasfını itmek şehâ
Mâh cemâlin nûr-ı hakdır ey şehîd-i Kerbelâ

Bülbül-i bağ-ı risâlet pişvâ-yı ehl-i hak
Sen bize oldun şeffî’ ey nûr-ı çeşm-i Murtezâ

Ey gönüller rûşeni hem bülbül-i gülşen-serâ
Gonce-i bağ-ı velâyet tuhfe-i hayrû’n-nisâ

Dü-cihânda melce’isin ‘âşık-ı sâdıkların
Eyle ihsân lütfunu sen bizlere ey muktedâ

Müstehakdır dûzaha hâ’in Yezîd ibn-i Yezîd
Çün sana evlâdına zülm ile eyledi cefâ

Mihr-i pâkin dilde mihmân eyledim ben sıdkla
Bu **Kadîmî** kemterin râhında kurbândır sana
[734a]

-238-

Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî
Dîvân-ı Kadîmî
Sâdık Bektâş Baba’ya İthâf
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[741b]

Hak yoluna bağlısın ey merd-i mücerred dâ’imâ
Vech-i pâkinde nümâyân nûr-ı hak hem incilâ

Berk urub sîmâ-yı nûrun ‘âleme rahmet saçar
Sensin ey necl-i kerîm ‘aşk ehline çün muktedâ

Yüz sürenler hâk-ı pâyine senin ey mihr-i mâh

Kâfir olsa vech-i pâkin görenler eyler idi ihtidâ

Vâlih-i hayrânıyım “Sâdık Baba” çün eyledi
Resminin câzibesi kalb-i fakîri pür-ziyâ

Himmetinle kâm-rân it eyle ihsân lütfunu
Hâk-i pâyine yüzün sürer **Kadîmî** gedâ
[741b]

-239-

Ali Nâcî Baba’ya İthâf

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729b]

Huzme-i nûr akıyor hûrşîd-i vechinden şehâ
Kâ’be bildim zâtını çün secde kıldım ben sana

Okudum mushaf hüsnün üzere âyât-ı kerîm
Ma’rifet şehrine irdim eyledim hamd ü senâ

Hikmetin bahrine daldım dürr ü gevher dermeğe
Cevheri sarrâfa satdım çünki virdi tam bahâ

Ravza-i cennet cemâlin görmeğe ben teşneyim
‘Âşıkım rûz-ı ezelden sana ey şâh-ı bekâ

Bağ-ı ‘ömrüm içre meyve virdi ol nahl-i emel
...indiler lezzetinden buldılar derde devâ

Âsîtân-ı dergehine yüz sürüb rûz-ı leyâl
Bu **Kadîmî** hak yolunda eyledi ‘ahde vefâ
[729b]

-240-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[735b]

Nâr-ı hicrândan ne mümkün ‘âşık bulmak rehâ
Varını ma’şûkına eyler fedâ subh ü mesâ

Bir ‘abâ bir hırka ile köhne şalı var anın
Dilese ma’şûku andan cümlesin eyler fedâ

Fakr ü fahr ile mübâhîdir bütün ‘uşşâk hemân
Âteş-i ‘aşk gam-güsârın rûhuna virir gıdâ

Masdar-ı esrâr-ı hikmet bizdedir itme gümân
Biz hakikat yolunun yolcularıyız zâhidâ

Mutu kalbe ente mutusu sırrına mazhar olup
Öldük ölmezden mukaddem bulmuşuz gayrî bekâ

Kendini bilmekse kasdın gezme beyhûde yere
Gel berî pîr-i mugâna sen de eyle ilticâ
[736a]

Kûh-ı Kâf şâhikasından uçdu mürğ-i dil hemân
Kondu gül-zâr-ı hüdâya anda buldu mültecâ

Kalp evinda gönül kuşu yaptı lane
Nur iletezeyyün edü kıldı seza

Sâye saldı bizlere şâhım Muhammedle ‘Alî
Gölgesinde gördü şâhı bu **Kadîmî** gedâ
[735b-736a]

-241-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[907a]

Dil çerâğı şu’lelendi, ‘âleme virdi ziyâ,
Nûru ile buldu her yer, her taraf neşv ü nemâ.

Her yeri kıldı münevver zülmeti ref’ eyledi,
Teskîn itdi ıztırâbın dertliye kıldı devâ.

Gülşen-i bağ-ı iremde ‘andelib feryâd idüb,
Bâğ-bânın güllerine hayâtını itmiş fedâ.

Taze çiçeklerle dolmuş hem bezenmiş yer yüzü,
Ehl-i ‘aşkın bir bakışta rûhına vire safâ.

İlticâ itmiş kapûna, hâk-i pâye yüz sürüb,
Lütf ü ihsânını bekler bu **Kadîmî** gedâ.
[907a]

-242-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[749a]

Muztaribim rahm iden yok bu dil-i sûzânıma
Gelmez oldu kimseler hiç külliye-i ihzânıma

İdemedi nîce üstâdlar bu harâb cisme devâ
Zahmet idüb gelmesün Lokmân benim dermânıma

Nâr-ı gam bağrımı yakdı ciğerim itdi kebâb
Cânımı nezr eyledim ben vakf idüb sultânıma

On iki derd ile me'lûlum imâmeyn 'aşkına
Biri geçmeden biri sebep olur hüsrânıma

Sözlerim hepsi hikâyet sanma itdim iştikâ
Suç ise bu hak erenler bakmasın 'isyânıma

Derd-i mihnet ile hem-dem olmuş idim tâ ezel
Cân üd ilden hem *Kadîmî* bağıyım sübhânıma
[749a]

-243-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[917b]

Bâ'-i bismillahdan aldık dersimiz biz zâhidâ,
Eyleriz hamd ü sipâs ol pâdişâha dâ'imâ.

Kâşif-i esrâer-ı hakdır pîrimiz, hünkârımız,
Hâşi'âne cân ü baş yoluna itdik fedâ.

Bu imiş nahn ü kasenna bizim kastımız,
Her dakîka şükrün edâ eyleriz ey muktedâ.

Derdimin virdiği ezâ ol kadar şiddetli ki,
İztırâbım nâlesinden titredi arz ü semâ.

Buldu şâhım, bu onulmaz derdimin devâsını,
Yâr ilinden geldi müjde, esdi ol bâd-ı sabâ.

Gam bucağında vücûdum kal'asın yıkdı felek,
İlticâ itdi kapûna geldi Kadîmî Baba.

Savletin gördükde, hünkârıma itdim ilticâ,
'Akibet irdi tebşîri, kıldı derdime devâ.

[917b]

-244-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[749a]

Hak nazarla her neye baksan odur hak tâlibâ
Gezme beyhûde yere sen sendedir hak dâ'imâ

Hakkı bulmak ister isen geç bu varından hemân
'Âşık-ı sâdık olanlar itdi hakka iktidâ

Hak sana senden yakındır gayret eyle görmeğe
"Men-'arefe" esrârına da olagör sen âşinâ

Hakka bağlan sıdkla hem itme hîç kıl ile kâl
Eylesün sende tecellî feyz-i envâr-ı hüdâ

Kenz-i mahfînin rümûzun keşf idüb esrârını
Levh-i dilde şem'-i 'aşkı yakdı **Kadîmî** gedâ
[749a]

-245-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[748a]

Bahr-i 'aşkda yelken açdım felek-i revha ey hümâ
Beklerim essin diye bâd-ı sabâ ben dâ'imâ

Bağ-ı 'ömrüm içre saldım bülbül-i şeydâyı ben
Gülşen içre dinledim zevk ile bir tatlı sadâ

Biz gulâm-ı ehl-i beytiz kenz-i mahfî bizdedir
Şâhımızdır sâkî-i kevser 'Aliye'l-Murtezâ

'İlm-i 'aşkı mekteb-i 'irfânda tahsîl eyledik
'Aşk yolunda eyledik Mecnûn gibi bir mâcerâ

Kıble-gâh-ı nâzenînsin evliyâlar serveri
Dergehinin eşiğine yüz sürüb geldim şehâ

Sâcidiz her dem cemâle biz **Kadîmî** 'aşkla
Ez-dil ü cân şâhımıza eyledik biz iktidâ
[748a]

-246-

Nefes-i Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . .)

[898b]

Gaflet uykusuna dalma,
Zevkin engine salma.
Zülmet içinde bunalma,

Tarîk-i hakdan dûr olma.

[899a]

Dâmen-i pîri bırakma,
Coşkun seller gibi akma.
Kendin âteşlere yakma,
Allah koymadığın alma.

Çeşm-i ‘ibretle nazar kıl,
Hakkı dâ’im kendinde bil.
Kimselere uzatma dil,
Perişân olup da kalma.

Bulup bir tabîb-i hâzık,
Yolunda olagör sâdık.
Sakın olmayasın sârik,
Başkasının şî’rin çalma.

Gûş it **Kadîmî** Baba’yı,
İşit hâtifî nidâyı.
Dinle gel bu hak sadâyı,
Kendini düzehde bulma.

[898b-899a]

-247-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
’Ali Nâcî Baba’ya İthâf”
(- - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)

[765a]

Kâşif-i esrâr-ı haksın ey kerem-kân-ı vefâ
Vâkıf-ı ‘ilm-i ledün hem ehl-i ‘aşka reh-nümâ

Dil çerâğı nûr-ı feyzinden ziyâlandı senin
Menba’-i bahr-i hakîkat-kânısın sen ey resâ

Âstânın eşiğine yüz sürenler lâ-cerem
İktisâb eyler sa’âdet derdine bulur devâ

Ka’be-i maksûda irmekdir murâdım ey kerîm
Feyz-bahşâ-yı keremsin eyle lütfunu ‘atâ

Pertev-i nûr-ı hidâyet ma’den-i fazl ü kerem
Dest-gîr-i her-gedâsın ey ‘Ali Nâcî Baba

‘Âlemin hâline bakdım kaldım engüşt-i ber-dehân
Ol sebebdan inzivâyı ihtiyâr itdim şehâ

Dü-cihânda melce’im dârü’l-emânımsın benim
Şerbet-i lütfun dilerim sana itdim ilticâ

Bâb-ı lütfundan ayırma eyle ihsân himmetin
Sana itmişdir **Kadîmî** Baba zirâ iktidâ
[765a]

-248-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

[1: Cenâb-ı İmâm Zeyne'l-'Abidîn Efendimize Mehdiyedir]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[911a]

Dîdemden gitmez cemâlin bir dakîka meh-likâ,
Rûz-ı şeb 'aşkın ile yanmakdayım ey reh-nümâ.

Rûhumun perverdesin, bana 'aşkın şevk virir,
Cân ü dilden cism ile cân yoluna olsun fedâ.

İlahî mevhibedir 'aşk, 'aşka bühtân itmeyin,
Öyle bir 'aşkdrı ki, bu rûha viri dâ'im gidâ.

Yandım 'aşk âteşine sûz-nâkim dilâ,
Ben senin 'aşkın ile yanmakdayım subh ü mesâ.

'Aşkda olan lezzeti ben görmedim bir nesnede,
Bahr-ı 'aşkda seyr idenler oldu hakka âşinâ.

'Aşka düçâr olmayan bilmez muhabbet nidüğün,
Bu **Kadîmî Baba** şevkle 'aşka oldu mübtelâ.

[911a]

-249-

Dîvân-ı Kadîmî

'Alî Nâcî Babaya İthâf

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[732a]

Vech-i pâkinde tecellî eyledi nûr-ı hüdâ
Bize melce' zât-ı pâkindir senin ey reh-nümâ

Rû-yı hüsnün cennet-i me'vâya teşbîh eyledim
Kaşların mihrâbına ben secde itdim ey rehâ

Ol erenler bağının gonca gülün dermek için
Bülbül-i şürîde ile olmuşam ben âşinâ

Haste-i hicrân-ı 'aşkım bulmuşam Lokmân'ı ben
Bu onulmaz yâreme gel kıl tabîbim sen devâ

Kişver-i kalbimde mihmân eyledim ben yâremi

Hamdülillah ehl-i beyti bilmişem ben muktedâ

Şâfi' rûz-ı cezâ hem pâdişâh-ı dü-cihân
Vech-i pâkin nûr-ı hüsnün 'âleme virdi ziyâ

Dest-gîrimdir benim pîrim Hâcî Bektâş-ı Velî
Tâ ezelden kendimize eyledik biz pişvâ

Hubb-ı ehl-i beyt ile sînem dolıdır tâ ebed
Bu **Kadîmî** kemteri kıl yâr-i 'aşka mübtelâ
[732a]

-250-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[904b]

Râkib olma nâ-hüdâsız gemiye sen tâlibâ,
Mürşid ile rehber var, şu'â olsun reh-nümâ.

Menzil-i maksuda irdi nefsin idrâk eyleyen,
Câh-ı dünyâya düşenler oldılar hakdan cüdâ.

Rûyını bî-perde görmek ister isen hâlıkın,
Kendine eyle nazar sen eyleme çûn ü çirâ.

Bulmak istersen hayât-ı câvidân ey hâk-sâr,
İç şarâb-ı kevseri mürşid elinden bul bekâ.

Cîfe-i dünyâ değil zâhid gibi matlûbumuz,
Giymişiz biz tâc-ı fakrî eyledik terk-i sivâ.

Dergehine da'vet itdi çünkü ol 'âlî-nijâd,
Serdi postı hân-kâh-ı pîre **Kadîmî Baba**.
[904b]

-251-

Dîvânî-i Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[714b]

Men-'arefe dersin okutdu bana ol şâh-ı bekâ
Künt-i kenz esrârının miftâhını virdi bana

Sînemi çâk eyledim şâh-ı şehîdin 'aşkına
Ehl-i beytin yoluna ben de sînemi kıldım edâ

İçmişim 'aşkın şarâbın mest-i medhûşum bu gün
'Aşkla yanmış vücûdum neylerim zevk ü safâ

Mürşid-i kâmilidir ancak irdiren hakka seni
Başkasından bekleme hiç derdine yoktur devâ

Ol hakikat şâhının elden bırakma dâmenin
Kıl mücellâ kalbini sen idegör cânın fedâ

İki kez geldim cihâne bir dahî gelsem gerek
Mürg-i rûhum öldiği dem ten kafesinden cüdâ

Ben **Kadîmî**'yim tâ ebed ol şâhın şeydâsıyım
Cümle varımdan geçüb çün eyledim terk-i sivâ
[714b]

-252-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[918a]

Merhamet kıl pâdişâhım, derdime eyle devâ,
Lütf ü ihsân ile gel sen, ey kerem-kârım bana.

Ol kadar şiddetlendi ocağı bu günler derdimin,
Kıl terahhum, eyle dârû, derdime sen ey rehâ.

Gül cemâlinin ziyâsı tenvîr itdi 'âlemi,
Rûz-ı şeb nûrını beklemekde erbâb-ı recâ.

Düşmüşüm gam bahrine ben, gel halâs it bendeni,
Âstânın kible-i hâcât, senin ey müctebâ.

Sensin ol kenz-i ma'ânî ey ulû şâhım hemân,
Aç kerem kapûlarını, derdime eyle şifâ.

Derd benim hicrân okıyla yaraladı kalb evim,
İntizâr itmekdedir Lokmân'a Kadîmî Baba.

[918a]

-253-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[905a]

Kevkeb-i bahtım gören seyyâreler ağlar bana,
Mübtelâ-yı derd olan bî-çâreler ağlar bana.

Rahm-i mâderden beri bir lahza ârâm itmedim,
Âtşe-i 'aşka yanan pervâler ağlar bana.

Bu perişân hâlimi gördükçe ol anda hemân,
‘Aşk içinde devr iden devrâneler ağlar bana.

Mihnet-i derd-i elemle olmuşam âlûde ben,
Derdime vâkıf olan âvâreler ağlar bana.

‘İyş ü nûşla olmuş iken dâ’imâ mest ü müdâm,
Terk idüb âhendini sitâreler ağlar bana.

Bu *Kadîmî* derd-mendin subh ü şâm feryâdını,
Hüzn içinde dinleyen dîvâneler ağlar bana.

[905a]

-254-

Semâ’î-Kadîmî

‘Ali Nâcî Babaya Esmân

(. . . .) (. . . .) (. . . .) (. . . .)

[725a]

Senin nûr cemâlindir beni mest eyleyen câna
İçirdin ‘aşk şarâbını bana ey ‘ârif-i dânâ

Meşâm-ı cânıma yetdi senin bûy-ı lütfun âh
Kapûndur hüsn-i ‘izzet kapûndur melce’ m şâhâ

Senin ‘aşkına nûş itdim ben câm-ı musaffâyı
Sen ol nûr-ı mücessemsin sana olsun bu cân fedâ

Sen ol şâh-ı mükerremsin ki neslisin imâmeynin
Ki ne kibarındır bu cism ü cânan tutuya

[725b]

Selâmından kelâmından alub feyzi rehâ buldum
Kelâm dürr-i gevherdir senin ey gevher-i yektâ

Senin gül-zârına geldim beni red itme sultânım
Gül ra’nâların için benim bir bülbül-i şeydâ

Harâbdır beyt-i dil lütf it idüb i’ mâr
Gönül mihmânını şâd it bi-hakkın Şâh Murtezâ

Bu dünyânın metâ’ına hûb-dâr olmadım aslâ
Kadîmî bende olmuşdur yoluna ey Nâcî Baba

[725a-725b]

-255-

Dîvân-ı Kadîmî

(. . . .) (. . . .) (. . . .) (. . . .)

[733b]

Çeşm-i 'ibretle nazar kıl 'âlemin devrânına
Gâfil olma gel berî sen gir bu hak dîvânına

Hakkı 'aynen görmek istersen eğer durma ırâk
Gel katil fahr ile sen de ehl-i 'aşk kervânına

Mâ'il olma bu cihâna yok vefâsı kimseye
Kıl tevellâ ehl-i beyte dâhil erkânına

Dü-cihânda ister isen bulasın fevz ü necât
Hâk-i pâ-y ol sür yüzün bu dergehin sultânına

Cehd idüb mir'ât-ı kalbin sâf idegör 'aşkla
Cismini pâk eyle çerke gir gönül eyvânına

Biz gürûh-ı nâcîyiz mezhebimiz hak Ca'ferî
Ol 'Aliye'l-Murtezâ'nın tâbi'iz fermânına

Ehl-i beyte zülm ile itdi ezâ kelb-i 'akûr
La'neti her dem okuruz ol Yezîd'in cânına

Gel dırahtın meyvesin topla 'adüvler görmeden
Ekl idüb edâ-yı şükr it şâhımın ihsânına

Ey **Kadîmî** sîneden zülmet-i serâbın ref' idüb
'Akibet bulduk devâyı derdinin dermânına
[733b]

-256-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[737b]

'Aşk beni bâzîçe itdi virmedi râhat bana
Rûz-i gârıyla savurdı atdı beni bir yana

Gâh götürdü medreseye ders-i 'aşk tahsîline
Gâhîce ârâmımı meslûb idüb kıldı ezâ

Gâhîce hâfız-ı Kurân eyledi hem 'aşk beni
Âyet âyet ezber itdirdi bana ol meh-likâ

Âteş-i 'aşk yakdı bağrım sîne-sûzân eyledi
'Âşıkân ma'şûkdan aslâ görmemiştir bir vefâ

Derd-i dilden bî-haberdir 'aşka düçâr olmayan
Yanmışam pervâne gibi nâr-ı 'aşka zâhidâ

Çekmeyen bilmez bu ‘aşkın âteş-i hicrânını
Eyledi ‘aşka esîr kendini **Kadîmî** gedâ
[737b]

-257-
Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[904b]

Sakladım ben âhı tâ kalbimin â’ mâkine,
Gönlümün kâşânesin bahş eyledim müştâkına.

Bir dakîka virmiyor râhat bu derdim lâ-cerem,
Geldi hazân, gönlümün ağacının evrâkına.

Yakdı bu derdler beni hiç sönmeyen âteş gibi,
Tıkadı gûşunu duyan nâle-i efgânına.

Dîde-i giryânına rahm itmedi kimse anın,
Lütf idüb de hak erenler geldiler imdâdına.

Muktezâ-yı şîre-i hükm ü kaderdir, neylesin,
Her dakîka ol kerîmin muntazır fermânına.

Lâ-yü’addir derdi zirâ, bulmadı aslâ devâ,
Bakmıyor kimse anın feryâd-ı istimdâdına.

Mürşidinden hiç ümîdin kesmedi bu derd-mend,
İrdi lütf ü hak **Kadîmî Baba**’nın feryâdına.
[904b]

-258-
Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[901a]

Derdimi ref’ it Muhammed Mustafa’nın ‘aşkına,
Sâkî-i Kevser ‘Aliye’l-Murtezâ’nın ‘aşkına.

Duhter-i pâkîzesi hem Hazret-i peygamberin,
Pâk ‘ismet Fâtıma hayrû’n-nisânın ‘aşkına.

Nûr-ı çeşm-i Mustafa vü Murtezâ ve Fâtıma,
Tıyneti pâk ol hüsn-i hulkü’r-rızânın ‘aşkına.

Vâris-i âl-i ‘abâ hem zâde-i peygamberi,
Mîhr-i Münîr ol şehîd-i Kerbelâ’nın ‘aşkına.

[901b]

Hâdî-i rahmet-fezâ, mâder-i 'ismet-serâ,
Pîşvâ-yı evliyâ Zeyne'l-'abâ'nın 'aşkına.

Gevher-kân-ı vefâ hem sâhib-i ehl-i tarîk,
Ol İmâm Ca'fer-i sâdık rehânın 'aşkına.

Ma'den-i fazl ü kerem, vâris-i 'ilm-i ledün,
Mûsî-i Kâzım 'Ali Musâ Rızâ'nın 'aşkına.

Şâh Takî ve bâ-Nakî hem gevher-i 'âlî-nijâd,
'Askerî müşkil-güşâ cûd-i sehânın 'aşkına.

Bu *Kadîmî* derd-mendin çâre-sâz ol derdine,
Dest-gîr ol Mehdî-i sâhib-i livânın 'aşkına.

[901b]

-259-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[738a]

Ser-fürû it gel vücûdun kasrının sultânına
Aç gözün eyle nazar sen o şehin devrânına

Geç ferâgat tahtına ol hâdim-i âl-i 'abâ
Fırsatı fevt eyleme sen gir hakîkat varına

[738b]

Münkirin ta'nından âslâ kalbe virme elem
İ'timâd itme anın sen zerrece imânına

İster isen cân içinde bulasın cânânını
Haste Ya'kûb'u yetişdir Yûsuf Ken'ânı'na

Gir hakîkat bahrine gel geştî-i Nûh'a binüb
Bul selâmetde devâyı derdinin dermânına

Dil metâ'ın vireli yağmaya *Kadîmî* bu şeb
Gelmez oldu mürğ-i cânım bağımın gülistânına

[738a-738b]

-260-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[902a]

Bahr-ı ‘aşka bu vücûdum geştesin saldım dilâ,
Hâk-i pây oldum vücûdum kasrının sultânına.

Âstânın ka’besine ilticâ itdim hemân,
Kenz-i esrâr-ı hüdâdan eyledi lütf ü ‘atâ.

Ehl-i dil anlar bizi, varsın sûfî dahl eylesin,
Tâ ezelden olmuşuz biz bende-i ‘âl-i ‘abâ.
[902b]

Tavr-ı cismimde tecellî eyledi zât-ı hüdâ,
Virdi haber yâr elinden esdi ol bâd-ı sabâ.

Kalbi tathîr idegör, hem mâsivâdan çek elin,
Olmak istersen eğer insân-ı kâmil zâhidâ.

Dervîşin kalbi içinde gel bu beytullahı gör,
Gel ‘inâdı terk idüb de secde eyle bul vefâ.

Cîfe-i dünyâya meyl itme gözün aç dikkat it,
Ey **Kadîmî** çün bekâsızdır cihân aldanma hâl!
[902a-902b]

-261-

Dîvân-ı Kadîmî
(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)
[746a]

Gidelim dîdâr içün biz şâhımın gül-zârına
Yüzümüzü sürelim hem hâkine gubârına

Münkirin küfr ile dahl eylediği ‘aşıkların
Na’re-i yâ hû ile taş atalım âğyârına

Biz harâbât ehliyiz bâb-ı rızâyâ bağlıyız
Mâsivâdan el yuduk irdik ledün esrârına

Zâhidâ sen ta’n ü teşnî’de bulunma bizlere
Âdeme kıl bir secde dönme mescidin dîvârına

Yok yere da’vâ-yı hak eyleme sen Nemrûd gibi
Kuru da’vâ ile düşdü ‘akîbet hûn-bârına

Bir vakt da’vâ-yı ulûhiyet itmişdi fakat
Bir sinekle cânını virdi cehennem nârına

Hak yoluna kendini kurbân idüb de ‘aşkla
Bu **Kadîmî** cânını bezl eyledi hünkârına

[746a]

-262-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - . -) (. - . -) (. - . -) (. - . -)

[916b]

Hakikat mürşidim, şâhım, kabûl itdi huzûrına,
Götürdü lütf ü ihsânla beni yevmü'n-nüşûrına.

Güvenmeye kimseye kat'â, seni aldatmasun fettân,
Dayanma sen bu zâlimin, derine, hem dîvârına.

Yıkılır başına birden, felekden bekleme insâf,
Gözün aç o gaddârın yanaşma reh-güzârına.

Tahammül mülkini yıkdı felek, rahm itmedi aslâ,
Zemistân eyler 'ömrini inanma nev-bahârına.

Karar yokdur bu 'âlemde, muhabbet kalmamış zirâ,
İderiz intizâr bizler, İmâm Mehdî zuhûrına.

Gel ey tâlib sokulma, rehberin yoksa bu 'ummâna,
Nihâyet yokdur 'umkına, sakın gitme kenârına.

Erenlerin cümlesi olunca sâyebân derde,
Kadîmî Baba'nın yokdur nihâyet bu sürûrına.
[916b]

-263-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - . -) (- . - . -) (- . - . -) (- . - . -)

[750a]

Dertliyim ben ey tabîbim gelmişem dermânına
Bakmıyor hiç kimseler bu dertlînin hâlâtına

Mest-i 'aşkım himmetin deryâsına girmek için
Yüz sürüb geldim hakikat mülkünün sultânına

Dil çerâğın şem'-i 'aşkla yakmışız biz zâhidâ
Yanmayan bilmez bu 'aşkın âteş-i sûzânına

Tâ kıyâmet sönmez ol nûr-ı hakikat şem'ası
Nûrının her hâlesi virdi ziyâ nirânına

Gûşıma geldi Hatâyî ol erenler şâhının
Perdeyi ref' eyleyüb girdik ulû dîvânına

Şeyh kâmil gönlüme itdi benim habl-i zimâm
Eyledim ikrâr ü imân tâbi'im fermânına

Bu *Kadîmî* derd-mendin kapuna geldi şehâ
Başını top eyleyüb girdi bu 'aşk meydânına
[750a]

-264-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[747b]

Künt-i kenz esrârının âgâhıyız biz zâhidâ
Eylemişdir bizleri "'ilm-i ledün" esrârına hak âşinâ

Sûret-i rahmânı gel gör secde kıl sen âdeme
Saçdı mescûdu öğren nidüğün ey bî-vefâ

Safha-i idrâke sığmaz vehc-i envâr-ı hüdüâ
Beyt-i rahmândır gönül çün anda kıldı ihtifâ

Hamse-i âl-i 'abâya bende-i sâdıklarız
Ehl-i beyti eyledik biz kendimize pişvâ

Kible-gâh-ı 'âşıkândır mushaf-ı hüsnün şehâ
Ka'be-i maksûda irdim sana kıldım iktidâ

Kişver-i kalbimde mihmân eyledim ben şâhı
Şâhımın ben hüsnünün müştâkıyım subh ü mesâ

Derd-i dilden bî-haberler gelmesün bu meclise
Geldi Lokmân dertlilere eyledik bizler salâ

'Âşık-ı dil-hasteyim ben derdime yokdu 'ilâc
Hamdülillah kıldı ihsân ol şehîd-i Kerbelâ

Reşk ider görse beni Mecnûn sanır Leylâ için
Âh ü feryâdım ezelden 'aşk bana olmuş gıdâ

Serdi post Dervîş *Kadîmî* der ki şâha hemân
Yüz sürüb hâk-i derine eylemişdir ilticâ
[747b]

-265-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[732b]

Gel bu gönlümün sarâyın kıl ziyâret tâlibâ
Şol gönül sultânı ile olasin hem âşinâ

Erişür nûr-ı hidâyet kılma hiç endîşe sen
İktidâ it kimseden olmaz sana çün ü çirâ

Ol hakikat şâhının tut dâmenin sen sıdkla
Ref' ider hicâb perdesin âşikâr eyler sana

‘İlm-i hikmet sırr-ı vahdet ma’rifet deryâsıyız biz
Katreden ‘ummân bulduk eyledik biz i’tilâ

Bir gönülde olmayınca hubb-ı Hayder ‘aşk-ı Hak
Çalınur çanlar o yerde giremez nûr-ı hüda

Gel berî ey tâlib-i hak bu kelâma tut kulak
Mürşid-i kâminden olur derdine ancak devâ

Nûr yüzün sen âstân-ı ‘izzete kıl ser-fürû
Gel **Kadîmî** câm-ı vahdet cur’asın iç bul bekâ
[732b]

-266-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[924b]

Sel gibi akmaktadır göz yaşlarım ey reh-nümâ,
Lütf idüb de gelmez oldu, yanıma bir âşinâ.

Hâtır-ı nâ-şâdımı sormaz benim hiç kimseler,
Gîce gündüz derdlerimden çekmedeyim çok cefâ.

Hîç hesâba katmamışdım feleğin son zülmünü,
Durmadan yakmakta cânım, eyle gel derde devâ.

Basdı yaralarım üzere kanlı tırnaklarını,
Zülm idüb bî-çâre dâ’im, eyledi pek çok ezâ.

Varını hem cânını hak yoluna sarf eyleyen,
Bende-i âl-i ‘abâdır dertli Kadîmî Baba.

[924b]

-267-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[766a]

Reşk ider dil-dârını ‘âşık gözünden dâ’imâ
Yakmış ‘âşkın âteşi bî-çâreyi ser-tâ-pâ

İstemez hiçbir gözün bakmasını ma’şûkına
Nâvek-i müjgânına sînesini itmiş güşâ

Mihnetin cevri ü cefâsın câne minnet bilmiş hem
Kışver-i dilde mu’allâ taht-gâh kurmuş ana

Cismini ‘aşk odına yakmakda pervâne misâl
Tatlı cânın yârine kurbân ider hem bâ-safâ

Bağ-ı hüsnin göricek şevke gelir bülbül gibi
Levh-i dilde gösterir cânânına lütf ü ‘atâ

Gül cemâlin seyrine Mecnûn misâl hayrân olur
Dağm ü sahrâ dimez gezer derdine arar devâ

Gözleri hayre kılar bir bakışı ol güzlein
Dağıdır zülf-i perişânın esüb bâd-ı sabâ

Da’vet itmiş tâ ezelden ‘aşkını âşyâne hem
Gösterüb vechin **Kadîmî** Baba’ya ol meh-likâ

[766a]

-268-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[734a]

‘Aşk kemendin boynuma takdım bu gün ben zâhidâ
Eyledim Mecnûn gibi sahrâ-yı ‘aşkda mâcerâ

‘Aşk ocağından yakılmış bu çerâğ-ı şem’amız
Gönlümüz şu’le-i ‘aşkla eyledik biz incilâ

Biz harâbât ehliyiz meyhâneler durağımız
Câm-ı vahdet cur’asın nûş eyledik bulduk safâ

Mahzen-i ‘ilm-i ledünde okuduk ders-i ‘örf
Bu gönül mülkünde hakla olmuşuz biz âşinâ

Sırr-ı ‘aşkı kalbimizde eyledik çünkü nihân
Ol sebebden ‘aşk yolunda eyledik biz i’tilâ
[734b]

Saçarız her dem cemâle kiblemiz dîdâr-ı yâr
Ehl-i beyti eyledik biz kendimize muktedâ

Eyledik nefsi hışmla çünkü zebûn
Mülk-i rûhu ‘aşkla tathîr idüb bulduk rehâ

Mesken itdi kendine bâb-ı rızâyı çün bu dem
Bu **Kadîmî** kemterine lütfunu eyle ‘atâ
[734a-734b]

-269-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[917b]

Virdi cehennem ‘azâbın merhametsiz derd bana,
Artırır zülmünü zâlim, inletir subh ü mesâ.

Neylesin bî-çâre, zülme yok tahammül tende kim,
Âh ü efgân eyledikce vurmada tîğ ü cefâ.
[918a]

Durmuyor gaddâr felek rahm itmiyor bir an bîle,
Gel yetiş imdâdına, feryâdına sen ey resâ.

Dem-be-dem artmaktadır bu ıztırâbım neyleyim,
Pîrim, hünkârım, tîz elden eyleye lütf ü ‘atâ.

Mübtelâ-yı derd olalıdan, kimseye baş eğmedim,
Pîrimi ser-tâc idüb yoluna itdim cân fedâ.

Nîce derdler var ise toplandı Kadîmî Baba’da,
Eylemedi kimseye hîç zahmı için ilticâ.
[917b-918a]

-270-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[901a]

Mushaf-ı hüsnün okurum cân gözüyle ey rehâ,
Semm-i vechullah imiş hüsnün senin ey dil-güşâ.

Tavr-ı cismimde tecellî eyledi mevsah-ı ‘aşk,
Âstân-ı devletine yüz sürüb geldim şehâ.

Dalma gam bahrine, düşme zülmetin girdâbına,
Aç basîret gözünü gel hakka eyle ilticâ.

Gel bu deyrin çeşmesinden içme gör âb ü hayât,
‘Arifi billah olanlar buldılar derde devâ.

Vâsıl-ı hak eyleyen mürşid-i kâmil dir dilâ,
Ma’den-i lütf ü ‘atâ ol sâhib-i mihr-i vefâ.

Bulmak istersen şifâ, emrâz-ı cehle zâhidâ,
Yapış bir dâmen-i pîre odur hakka reh-nümâ.

Bâb-ı lütfundan ayırma bu **Kadîmî Baba**’yı,
Ka’be-i maksûda irmekdir murâdı ey şehâ.

[901a]

-271-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[793a]

Ben kitâb-ı ‘aşkı hatm itdim, ser-â-pâ zâhidâ,
“Men-ledün” ‘ilmin okudum, cân gözüm kıldım güşâ.

Mutu kalbe ente mutu sırrımın âgâhıyım,
Öldüm ölmezden mukaddem bulmuşam gayrî bekâ.

Vecd-i istiğrâk içinde daldım ‘aşkın bahrine,
Gûşıma geldi o demde hâtifi bir hoş sadâ.

Bulmak istersen hayât-ı câvidân durma hemân,
Öp elin pîr-i mugânın, deyre eyle ilticâ.

Görmek istersen hakîkat-ı zât-ı ‘aşkı sen eğer,
Ten göziyle göremezsın cân gözün aç tâlibâ.

İkilikden kendini çek birliğe gel it duhûl,
Hâkim ol gel nefsine kim bulasın sıkd ü safâ.

Cehd idüb mirât-ı kalbinin pâsını sil bul neşât,
Ser-serî gezme cihânda, kendine bul muktedâ.

Biz harâbât ehliyiz, virâneler durağımız,
Mü’minin mirâtıyız, melce’imiz âl-i ‘abâ.

Sâbitiz ikrârımızda, “men-‘aref”den dersi alub,
‘Uzlete girdik, çekildik, halkdan itdik inzivâ.

Varını hem cânını, sarf eyledi hak yoluna,
Dergehinden bu **Kadîmî** Baba'yı itme cüdâ.
[793a]

-272-

Semâ'î-Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[916a]

Mübtelâyım ben bir derde, tabîbân bulmadı devâ,
Perîşân oldu ahvâlim, huzûrum kalmadı kat'â.
[916b]

Nedir hâlin diyen yokdur, tahammülsüz bu derd beni,
Yakub kül itmede dâ'im, hemân dermân ide hüdâ.

Cefâsın çekmede bî-tâb olup bu ten harâb odlu,
Çürüdü tâ temelinden, idüb sarsıntılar peydâ.

Temâdî itmede zülm, nefes aldırıyor gaddâr,
Huzûrsuzluk virir dâ'im, bana durmaz ider ezâ.

Gîce gündüz âmân virmez felek, eyvânımı yıkdı,
Unutdırdı 'azâb ü ıztrâbını o bî-vefâ.

Vefâ ummâm felekden ben bütün varım kılub târâc,
Gönül kişverini yıkdı, bana rahm itmedi aslâ.

Erenler yoluna cânın fedâ itmiş huşû' ile,
Kadîmî derd-mendini kapûndan eyleme cüdâ.
[916a-916b]

-273-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[750b]

İsterim dîdârını görmek senin ey muktedâ
Haylî demdir görmedin nûr cemâlin kıl 'atâ

Tâ ezelden 'âşkıyım hüsnün ey şâh senin
Ol mukaddes dergehine eyledim ben ilticâ

Hasretinle bu gönül feryâd ider leyl ü nehâr
Vechini göster bana ey ma'den-i nûr-ı vefâ

‘Âlem-i ma’nâda olsun göreyim dîdârını
Gîce gündüz bu ümîdle beklerim ben ey şehâ

Himmetin bahrine daldım dürr-i gevher dermeğe
Zülmet içinde bırakma kıl beni sen rûşenâ

‘Andelîbim bâb-ı gülşende öter durmaz müdâm
Nağmeleri cânım ile rûhuma virir gıdâ

Âşiyânın sidre-i sînemdedir şâhım senin
Bu **Kadîmî** kemterini itme bâbından cüdâ

[750b]

-274-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[736b]

Görmedim bu ‘âlem içre kimseden zerre vefâ
Nefsî nefsî olmuş ‘acâîb tavr takınmış ’adetâ

Kalmamış aslâ samîmiyet muhabbet kimsede
Evvelinden dostluğımı gösterirler sûretâ

Sonra da hâtırını bile soran olmaz hiç senin
Anladım ki iltifâtlar gösterişler hep riyâ

Sîm ü zerle bağlayub insânı şeytânî’r-recîm
Tâlib olma gel bu sevdâdan hâlâs ol bul bekâ

Kendini çek bir kenâre bekle sen bir köşede
Her zamân itmez devâm çün bu gidişle mâcerâ

Rabt-ı kalb itdim erenler şâhına ben sıdıkla
Lütf ü ihsân hakdan ister bu **Kadîmî** dâ’imâ

[736b]

-275-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[923a]

Mihnet-i dünyâ usandırdı cânımdan yok rehâ,
Cehd idüb çok aradım derdime bulmadım devâ.

Görmedim bir dem rû-yı râhat neyleyim,
Hicr ile cevri ü elemle eyledi pek çok ezâ.

Çok savaşdım, ‘âkibet dâmına düşürdü beni,
En sonunda beni mağlûb eyledi ol bed-likâ.

Cismimin her kûşesine bir yanardağ yaratup,
Yakdı cânım, âteş-i sûzân içinde bî-vefâ.

Çille doldurmağa maksad, ben anı çokdan beri,
Doldırupda bekledim halâsımı hem dâ’imâ.

Bu Kadîmî Baba her an niyâz idüb pîrine,
Her cefâyâ sabr iderek şükrün eyledi edâ.
[923a]

-276-

Semâ’î-Kadîmî

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[747b]

Bu ‘âlem bir temâşâ-gâh-ı ‘ibretdir gözün aç hâ!
Sakın aldanma zîbâyâ sana şeytân virir iğvâ

Gelen göçer göçen gelmez ne hikmetdir düşün bir an
Gidenlerden haber gelmez bu sırrı eylemez ifşâ

Kimisi zâr ü giryândır kimi derd içre puyândır
Kimini atlas ü zîbâyâ gark eyler ider ihyâ

Nîce erler gelüb geçdi nîce Zâloğlu Rüstemler
Birine itmedi vefâ felek yâr olmadı kat’â

Soyun varlık libâsından sarın dervîş ‘abâsına
Uyan gafletden ey gâfil seni aldatmasun dünyâ

Özün pâk it eğer irmek dilersen hakka ey tâlib
Sivâdan çek elin durma idegör nefsinı imhâ

Tutub bir mürşidin destin ledün esrârına iriş
Muhabbet bâdesin nûş it bulasın derdine devâ
[748a]

Bi-hamdülillah hayâtı tâze bulduk derd-i hicrândan
Tecellî eyledi hikmet ne â’lâ kaldı ne ednâ

Hakikat yolının yolcularıyız biz sadâkatle
Katârından ayırma bu **Kadîmî** ahkerî aslâ
[747b-748a]

-277-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[739b]

Gel bu zülmet perdesin ref' it gözünden zâhidâ
Gör ne hikmetler 'ayân eyler sana ol kibriyâ

Hânedân-ı ehl-i beyte cân ü dilden kûl olan
Hak yolunda fakr ile fahr eyleyüb kıldı vefâ

Sâkî-i Kevser elinden içdim 'aşk cur'asını
Kenz-i mahfî sırrımı bahş eyledi ol reh-nümâ
[740a]

Men-'arefe dersin okutdu mürşid-i kâmil bana
Hamdülillah hubb-ı Hayder rûhuma virdi gıdâ

Hâk-ı pâ-yı ehl-i beyte olmuşam rû-mâl-ı ezel
Ol erenler 'aşkına ben varımı itdim fedâ

Mürg-i dil pervâz idüb kâşâne-i dilden hemân
Kâf-ı 'Ankâ'yı dolaşdı eyledi bir mâcerâ

Bu vücûdum mülkünün sultânı şâhım Murtezâ
Hâk-ı dergâhından itmez bu Kadîmî'yi cüdâ
[739b-740a]

-278-

Semâ'î- Kadîmî

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[897b]

Gönül mülkümde sultândır benim ol dilber-i ra'nâ,
Münevver kıldı 'âlemi ki, nûrından saçub ziyâ.

Cemâl-i nûrudur tenvîr iden 'uşşâkı her dâ'im,
Kemâlâtın idüb izhâr cihânı eyledi ihyâ.

Anın ism-i şerîfidir 'Ali Zeyne'l-'Abâ ey cân,
Benim ma'sûkum olmuşdur bana 'uşşâkı olur gıdâ.

Gönül sultânını mihmân idince kalb evim içre,
Velâyet bahrı mevcinde göründü cevher-i yektâ.

Bütün 'uşşâka açmışdır himâyet pertevin ol şâh,
Cihâna rahmet olmuşdur vücûd-ı pâkî habbezâ.

Şefî'i ol Kadîmî Baba'nın rûz-ı cezâda sen,

Fedâ olsun sana bin cân ey hadî-i rahmet-fezâ.
[897b]

-279-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[746b]

Ey felek nitdim sana kıldın bana cevri ü cefâ
Bu güne dek yetmedi mi? itdiğin bunca ezâ

‘Aşk yolunda pek harâp oldu bu cism-i nâ-tüvân
Yok tahammül çekmeğe bu zülmü eyle gel şifâ

Görmedim bir lahza râhat virmedin bir an huzûr
Şerh-i hâle bulmadı bu haste-dil bir âşinâ

Derd-i mihnetle akıtdım eşkimi seller gibi
Gözlerim yaşın görüp de itmedi kimse vefâ

Derd-i ‘aşkı sakladım cânım gibi cân içerü kim
İtmedim kimseye ben derd-i dilden iştikâ

Bu **Kadîmî** derd-mendi lütfunla mazhar kılub
Haste-i hicrânına gel kıl şifâ ey reh-nümâ
[746b]

-280-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[896b]

Geç bu kesret ‘âleminde vahdeti bul zâhidâ,
İtme beyhûde savaşı, hem cânına kılma ezâ.

Katre-i nâçiz iken ‘ummân bulmaktır hüner,
Nûr-ı imân şu’lesinden kalbe virmekdir ziyâ.

Dil metâ’ın vireli yağmaya cânân ‘aşkına,
Artar eksilmez derûnumdan muhabbet dâ’imâ.

Kâh olur inler derûnum, kâh olur gamlar gider,
‘Âşık-ı şeydâ gibi durmaz arar yâr-ı vefâ.

Tâbi’im emri ü fermânına şâhın subh ü şâm,
Hâk-ı pâ-yı ehl-i beytim, beklerim bâb-ı rızâ.

Fahr ile bekler eşğin bu **Kadîmî**-i derd-mend,
Kıtmîrindir dergahinden eyleme pîrim cüdâ.

[896b]

-281-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[900b]

Felek zülmünü artırdı, nefes aldırmadı aslâ,
Gîce gündüz bu gaddârın işi gücü hemân ezâ.

Nasıl âh itmeyim bu çarh-ı gaddârın elinden ben,
Gözüm yaşın akıtdı sel gibi rahm itmedi bana.

Bana zindân idüb dünyâyı ol hâ'in-i mürüvvetsiz,
Düşürdü âh ile vâha ne â'lâ kaldı ne ednâ.

Tahammül idemez kimse bu derde olsa da pûlâd,
Gülistânım harâb itdi, bütün ezhârımı ifnâ.

Huzûrında huşû' ile eğildim ol kerîmin ben,
Kadîmî derd-mende lütf ü ihsân eyleye hüdâ.

[900b]

-282-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[731b]

Dûd-ı âhım çıkdı eflâk-i semâvâta dilâ
Cevr elinden nâle-i âhımla doldu çün fezâ

Yok tahammül intizâra lütfunu göster hemân
Hak yolunda olmuşam ben derd-i 'aşka mübtelâ

Bana rahm ü şefkatini bahş iden senden gayrî
Hâsılı bu 'ömrüm içre kalmadı bir âşinâ

'Aşkla çokdan berîdir hasretini çekdiğim
Yâr-ı cânımdan haber vir bana ey bâd-ı sabâ

Ben anın derd-i firâkı ile nâlânım bu gün
Pâdişâhım merhamet it lütfuna gel kıl sezâ

Pâdişâhımsın benim sen her dü-'âlem yâ 'Alî
İstemem ben kimseden sen var iken lütf ü 'atâ

Eyliyor çün ehl-i beyte bendelikle iftihâr
Bu **Kadîmî** cânını yoluna itmişdir fedâ

[731b]

-283-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[896b]

Yakamı tutmuş bu derdler hamlelerle dâ'imâ,
Birini teskîn iderken diğeri eyler ezâ.

[897a]

Çöz imâmeyn 'aşkına on ikidir derdim benim,
Cismimi tahrîbi der derdler benim bulmam şifâ.

Birisi râhat dururken diğeri hançer-i bidest,
Saldırır kalbim evine açarak tığ-i cefâ.

Gice gündüz râhatım yok eylerim derdle cidâl,
Bu deme dek itmemişdim derdlerimden iştikâ.

Bir dakika râhata irsem dilemem mülk ü mâl,
'Aşk ü şevk ile erenler rûhuma virir gıdâ.

Derdimin dermânı ancak ol ulû sultândadır,
Subh ü şâm eyler **Kadîmî** Baba pîre ilticâ.

[796b-797a]

-284-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[749a]

Menba'-i nûr-ı nübüvvedir Muhammed Mustafâ
Mazhar-ı sırr-ı velâyetdir 'Aliye'l-Murtezâ

Nûr-ı 'aynı hânedânın ehl-i beytin mefhari
Katre-i cûd-ı sehâdır ol Hasen-i Hulkü'r-Rızâ

Gevher-i yektâ-yı kudret nûr-ı çeşm-i Fâtıma
Mahzen-i esrâr-ı hikmetdir şehîd-i Kerbelâ

Tıyneti pâk sade' menba'-i 'ilm ü tarîk
Gonce-i bağ-ı velâyetdir 'Ali Zeyne'l-'Abâ

Şem'-i mihrâb-ı imâmet kâşif-i esrâr-ı hak
Reh-nümâmız Bâkır ile Ca'fer-i Sâdık-ı rehâ

[749b]

Nûr-ı eyvân-ı hakîkatden bize virdi ziyâ
Şu'le-i Mûsî-i Kâzım hem 'Ali Musâ Rızâ

Pertev-i nûr-ı hidâyet vâris-i 'ilm-i ledün

Pâk dâmen ol Takî ve bâ-Nâkî nûr-ı hüdü

Hâdî-i râh-ı şeri'at hâce-i dâna-yı 'aşk
Râh-ı 'aşkda pişvâdır 'Askerî mihr-i vefâ

Sâhib-i keşf ü kerâmet ma'den-i lütf ü 'atâ
Nûr-ı feyz-i pür-ziyâdır Mehdî-i sâhib-i livâ

Melek 'acizle senâ-hân olmada beyt ehline
Bâb-ı lütfundan cüdâ kılma **Kadîmî'yi** şehâ
[749a-749b]

-285-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[910a]

Bitmez alâmı bu derdin çekdirir hep ıztırâb,
Nâle-i efgân içinde olmadadır dil kebâb.

Derd-i mihnet çâhına saldı beni zâlim felek,
Sönmüyor bu âteş-i gam, cismimi eyler harâb.

Derd-i âhım çıkdı eflâk-i semâvâta bu dem,
Bir dakîka râhatım yok virmede her an 'azâb.

Hasta-i hicrân dehrim, rahmı yok bu zâlimin,
Âh-ı vâhlar ûz-ı şeb olmadadır bu ten türâb.

Sabr-ı Eyûb ile bekler hak yolunu, ol kerîm,
Bu **Kadîmî** derd-mende ider elbet feth-i bâb.
[910a]

-286-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[733b]

Câm-ı 'aşkı Hızır elinden içdim oldum kâm-yâb
Âstân-ı kasr-ı dilden oldu bize feth-i bâb

Biz o şâhın bende-i fermân-berfîyiz tâ ebed
Ufk-i 'aşkdan şükrullah kalbe doğdı âftâb

Bahr-ı 'aşkda rahne-dâr oldu bu cismim zevrakı
Çekdiğim âlâm-ı 'aşka hayret itdi şeyh ü şâb
[734a]

İtmedim ben cîfe-i dünyâya âslâ i'tibâr
İçmişem 'aşkın şarâbın olmuşam mest ü harâb

Tavr-ı cismimde tecellî eyledi Mevlâ-yı ‘aşk
Ol sebebden hak yoluna eyledim ben dil kebâb

Ehl-i ‘aşkla hem-dem oldum eyledim ref’-i hicâb
Sûfnin ta’n-ı taşından eylemem ben ictinâb

Ben **Kadîmî** ehle-i beyte cânımı kıldım fedâ
Kerbelâ yâd ile dâ’im girye-zârım bî-hesâb
[733b-734a]

-287-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[765a]

Sayd idüb ‘aşk pençesiyle gönlümü itdi kebâb
Sundığı bâde ile kıldı beni mest ü harâb

Düşdü dâmân-ı dile bir ‘aşk âteşi dâ’im yanar
Nâr-ı ‘aşkı itmedi hiç kimse itfâya şitâb

Kürsîde vâ’ize sordum ‘aşka dâ’ir bir su’âl
Lâl ü ebkem oldu kaldı viremedi bir cevâb

Câh-ı ‘aşkın ‘umkunu bilmez o câha düşmeyen
Yûsuf-i Ken’âne sor kim nicedir bil ol hesâb

Şol gönüller tahtının mihmânıdır sultân-ı ‘aşk
Ol gönül sultânına itdim bu dem ben feth-i bâb

‘Aşk kemendin takdı boynuma hemân pîr-i mugân
Ders-i ‘aşkı itdi ta’lîm kıldı beni kâm-yâb

Nûş idüb ‘aşk bâdesini yâr elinden tâ ezel
Taşa çaldım şîşe-i nâmûsu kalmadı hicâb

Râhına bel bağladım şâhin yolun terk eylemem
Himmeti deryâsına gark eyledi ol âftâb

Dalgalandı bahr-ı ‘aşk mevc urmada her yanına
Daldığım emvâc içinde şâha itdim intisâb

Şîr-i ‘aşkın leb-i dendânına düşdüm ‘akibet
Bu **Kadîmî** Baba çekdi ‘aşk yolunda ıztırâb
[765a]

-288-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[737b]

Mübtelâ-yı derd-i ‘aşkım bârî sen itme ‘azâb
Cevr elinden dâd ile ben çekmedeyim ıztırâb

Ey felek nitdim sana kıldın müdâm cevır ü cefâ
Nâra yakdın cânımı hem ciğerim itdin kebâb

Gâfil olma Hızır elinden içegör âb ü hayât
Gûşıma çün tavr-ı ‘aşkda gelmedi böyle bir hitâb

Ders-i ‘aşkı ezber itdim hâfız-ı Kurân gibi
Hem çerâğ-ı dili yakdım eyledim nûr iktisâb

Ben bu hicrân mesleğine basdım kadem kalbim figâr
Çün harâbım ben bu derdden bir de sen itme harâb

Yolda kaldı ‘akl ü fikrim zevrakı çün ‘ataşla
Bahr-ı ‘aşkın kasrına dalub aldım bir katre âb

‘Aşk yoluna cânı terk itdi *Kadîmî* kemterin
Gönlünü mesrûr idüb ‘âlemde eyle bir savâb

[737b]

-289-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[904b]

Mekteb-i ‘irfân içinde olmuşam perver-i şebâb,
Himmet itdi, pîr-i mugâna eyledim intisâb.

Mürşidimle rehberim kıldı kabûl bendeliğe,
‘Aşk ü şevkle eyledim bendir ki, pîre şitâb.

Meclis-i ‘irfâne vardım gel beri cân didiler,
Rehberim aldı elimi ol-dem oldu feth-i bâb.

Sâdikâne cân ü baş terk idüb de, eyledim,
Şâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ’nın ‘aşkına ben dil kebâb.

Kıtmîrindir, lütfunu bekler kapunda ey kerîm,
Bu *Kadîmî Baba*’ya sen eyle ihsân-ı bî-hesâb.

[904b]

-290-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[921a]

Dem gelir sık sık dehânımdan beni eyler harâb,
Bu gidişle alacaktır beni koynuna türâb.

Derd-i dilden itmedim aslâ şikâyet kimseye,
Bu husûsda beterinden eylemişdim ictinâb.

Derd beni bârîce itdi, top idüb atdı yere,
Âteş-i sûzâna yakdı, ciğerim kıldı kebâb.

Kesb-i kudret eyleyüb bekler hayât-ı câvidân,
Hâverinden beklemektedir tulû'-ı âftâb.

Sıdk ile bâb-ı erenlere sığındım, lâ-cerem,
Bu Kadîmî Baba'ya şâh idecekdir feth-i bâb.
[921a]

-291-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[922a]

Yakarsın nâr-ı hicrâne beni zâlim felek bî-dâd,
Bahâr-ı vahdete irmekdi âmâlîm olup âbâd.

Huzûr-ı râhatım yokdur, bu derdin ıztırâbından,
Tahammülsüz cefâlara dayanmaz olsa da pûlâd.

Vücûdum ...felegini.....pîre idüb teslîm huşû' ile,
Derîn 'ummânlara daldım, beni elbet ider dil-şâd.

Ne bilsün sırr-ı mevlâyı, özünden bî-haber gâfil,
Hakîkat sırrına âgâh olanlar oldılar irşâd.

Küşâd it rûyun 'uşşâka, hemân ref'-i nikâb eyle,
Cemâlin görsün 'âşıklar, çerâğın eylesün ikâd.

Meşâmm-ı cânıma yetdi muhabbet kûsunun sesi,
Kadîmî derd-mende ide hak bir mekân bünyâd.

[922a]

-292-

Mersiye-i Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[898a]

Bu gün mâh-ı Muharrem'dir gönül durmaz ider feryâd,
Hüseyin'e Kerbelâ deştinde aslâ gelmedi imdâd.

Yezîdân bağladı nehr-i Fırat'ı zülmle nâgâh,

Çeküb hançer, ‘anûdâne o şâha kasd eyledi cellâd.

İder da’vâ-yı İslâm, bu gürûh-ı eşkiyâ her an,
Şehîdânın döker kanın idüb ekdârını müzdâd.

Yezîdân’ın bu zûlmünü cihânda bilmeyen var mı?
‘Ömer Sa’d ile Şimr’i, siz bana itdirmeyin ta’dâd.

Kalır mı yanına itdikleri o kavm-i şorun hiç,
Huzûr-ı hazret-i hakda olur elbetde ‘adl ü dâd.

Yezîd’e, âline, evlâdına, ecdâdına her gâh,
Gice gündüz idinmişdir **Kadîmî** la’neti mu’tâd.

[898a]

-293-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[918b]

Şühedânın sözün dinle, seni ider müdâm dil-şâd,
Bu deyr içre odur ancak, seni eyleyecek irşâd.

Salâbet yolunu terk itme, ayrılma hakîkatden,
Sarıl dâmân-ı pîre kim seni her dem ider âbâd.

Hulûs ile, o gaddâr durmadan seni ider iğfâl,
Görinür sûret-i hakdan, seni dâ’im ider ifsâd.

Tefekkür eyle ey gâfil, bu gelişin sonu da var,
Sakın uyma o vâ’ize seni elbet ider ilhâd.

Tavâf itdim gönül ka’besini ey cân tevekkülle,
Basîret perdesin açdı, Kadîmî’ye ‘âlî-nijâd.

[918b]

-294-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[901a]

Dertliyim dermâne geldim yâ ‘Ali senden meded,
‘Aşkla âmâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Kimseden bir isteğim yok dest-gîr-i şâhım bana,
Lütfla ihsâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Görmedim bir lahza râhat tâ şebâbetden beri,
Sıdkla imkâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Lerze-nâk oldu zemîn ü âsmân nâlem ile,
Rahmet-i rahmâne geldim, yâ ‘Ali senden meded

Hâmî-i dü-serâsın dilerim ihsânını,
Cânımı kurbâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Bendenim ben cân ü dilden ey kerem-kârım senin,
Sen şeh-i merdâne geldim, yâ ‘Ali senden meded

Bu **Kadîmî Baba**’nın derdi füzûndur neylesin,
Şükr idüp gufrâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

[901a]

-295-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[896b]

Derd-i mihnetle yoğrulmuş bu cismim tâ ebed,
Çekdiğim âlâm için dilemem kimseden meded.

Derdimin pâyânı yokdur inletir durmaz felek,
Her dakika ıztrâbımı görür de eylemez hiç merhamet.

Reh-i nâ-refteye düşdüm, yarem ile ‘akibet,
Yâremi neşterledi rahm itmedi zâlim-i ‘anîd.

Ol kadar ağlatdı zâlim felek zülm eyledi,
Giryeden hiç Hazret-i Ya’kûb’a kalmadı nevbet.

Dilde yâre üstüne açdı onulmaz yâreler,
Derdime dermân ider sultân-ı ‘âlem ‘akibet.

Gam yimem yolunda cân virsem senin ben ey kerîm,
Bu vücûd-ı nâçîzime senden irer feyz-i cûd.

Ol hakikat şem’ine pervâne oldum yanarım,
Ben **Kadîmî**’m eyleme şâhım katârından ba’îd.

[896b]

-296-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[911b]

Dertliyim dermâna geldim, yâ ‘Ali senden meded,
Şem’ine pervâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Kufl urub gam evine ben eyledim terk-i diyâr,

Meclis-i rindâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

‘Âşıkım pervâne gini yanmağa hak yoluna,
‘Aşk ile sûzâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Cümle varım terk ile deryâ-yı ‘aşk içre girüb,
Ol ulû meydâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Gice gündüz yaş yerine kan döken Ya’kûb gibi,
Yûsuf-ı Ken’âne geldim, yâ ‘Ali senden meded.

Bu **Kadîmî**’nin cürm ü günâhı pek büyük,
‘Avf için sultâne geldim, yâ ‘Ali senden meded.
[911b]

-297-

Mersiye-Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[898b]

Gülben-i peygamberi kırdı, Yezîd ibn Yezîd,
Tâ kıyâmet dûzeh içre âteş olsun mezîd.

Süd emen yavrusunu aldı ele su istedi,
Su yerine ok atub asgarın itdiler şehîd.

Tutdılar nehr-i Fırat’ı zülm ile ol hâ’inân,
Ehl-i beyte virmedi bir katre Sa’d-ı pelîd.

Dini ayrı kâfir olsa böyle zülm itmez idi,
Şimr ile İbn Ziyâd’ı eylesün hak nâ-bedîd.

Görmemiş bir mislini kurulalı bu kâ’inât,
Kıydılar peygamberin evlâdına kavm-i ‘anûd.

Ey **Kadîmî** ol Yezîd’i çâh-ı gayyâya atub,
Durmadan, dinlenmeden ıztrâbın kılsun şedîd.
[898b]

-298-

Semâ’î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[731b]

Tahammül kalmadı artık feleğin kahrına bende
Bu zulmile kemikle bir deri bıraktı bu tende

Çekilmez yük idüb tahmîl bu nâ-çîz sırtıma nâgâh

Bu yetmezmiş gibi takdı ellerim zincîr ü bende

Alub başum çeküb gitsem bu fânîden bekâya ben
Usandırdı beni cândan feleğin kahrı son demde

Açar ağlayarak mehdinde gözini hemân nev-zâd
Gelir giryânî gider giryân tamâmen derde efgende

‘Aceb bir kimse gördün mü ola hem dört başı ma’ mûr
Cihân içre huzûr ve râhatı bekler hayâlînde

Kadîmî’yim ne hâcet derd-i hicrânım idem ta’rîf
Pazar içre harîdâre satıldım ben perâkende
[732a]

Kalb gözü â’mâ olanlar göremez hakkı ‘ayân
Dîv ü şeytân kaplamışdır rûhların itme gümân

Vâ’izin kürsîde va’z eylediği cennetde hep
Hûr-ı gilmân müjdesiyle teşne-dârdır sâf-dilân

Sırr-ı hakkı keşf idüb de hikmetine iremez
Benliğin terk itmeyüb de lâda kalan bu gâfilân

Gel vücûdun zevrakını sal hakîkat bahrine
Bu gönül iklimine şâh olsun ol rûh-ı revân

Cânımı kurbân idüb ben yoluna ol şâhımın
Mâ-hâsal kıldı visâliyle beni hem kâm-rân

Ol kadar dilber ki yârim nice ta’rîf ideyim
Görmemişdir mislini hiç ne felek devr-i zamân

Ben **Kadîmî**’yim matlabım hak yoludur çün ‘âkîbet
‘Âlem-i vahdet sarâyın eyledim ben âşiyân
[731b-732a]

-299-

Semâ’î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[748a]

Perîşân olmada hâlîm dilâ mihnet diyârında
Bütün varımı sarf itdim tamamen ‘aşk-ı yâr izinde

Gönül mir’âtını pâk eyleyüb girdim bu dergâha
Musaffâ eyledim cismim bu deyrin çeşme-sârında

Tarîk-i hakka bağlandım gözümde yok cihân aslâ

Sığındım bir ulû şâha bu şârın kûh-sârında

Hakîkat bahrinin ‘ilmin bilir mi câhil ü nâdân
Giremez bahr-i ‘ummâna kalır deryâ kenârında

Hayât-ı câvidânı bulmak istersen eğer tâlib
Ara ‘âşıkların her dem şarâb-ı hoş-güvârında

Esîr-i derd-i hicrânım bu derdin çâresi ancak
Gönül iklimin şâhı bu mülkün şehr-yârında

Kûlundur bu **Kadîmî** kemterin şâhım kabûl eyle
Gubâr-ı pâyine yüz sürmede leyl ü nehârında
[748a]

-300-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(.---) (.---) (.---) (---)

[793b]

Tükendi tâkatim, tâbım, tahammül kalmadı bende,
Bu cims-i nâ-tüvân artık, yürümez oldu bir yerde.

Gönül feleği açub yelken hemân ‘azm-i sefer diler,
Vücûd-ı geştisi kaptanı bu derde olmuş efgende.

Sarıldım dâmen-i pîre yolundan dûr itmesün aslâ,
Yoluna cân fedâ itdim, ümîdim hep o serverde.

İdecek lâne-gâhından hemân pervâz gönül kuşu,
Duramaz sayha-i tende, ne mâhında, ne âhterde.

Usandım ben bu fânî ‘alemin çûn ü çirâsından,
Ne gülşende gözüm kaldı, ne güllerde, ne gül-terde.

Rızâ-yı dostu sarf itdim bütün dildeki varımı,
Bu pazar-ı fenâda bir harâb-dâr bulmadım ben de.

‘Alâ’ikden müberrâyım, irüb menzil-i maksûda,
Kitâb-ı ‘aşkı hatm itdim, ben ol mihrâb ü minberde.

Şu’a-ı nûru irişdi, kemâl-i kudretin gördüm,
Düşüb cezbe-i rahmâne **Kadîmî** bahr ile berde.

[793b]

-301-

Dîvân-ı Kadîmî

(---) (---) (---) (---)

[722b]

Tâ ezelden dest-i kudretle yazıldım deftere
Her dü-‘âlem bende oldum ez-dil ü cân Hayder’e

Hânedânın yolına kıldım fedâ cân ü teni
Tesellî oldum sıdkla ben mürşid ile rehber

‘‘Mevtü kille ente mevtü’’ sırrının esrârını
Kıldı ta‘lîm mehd içinde ol hekîm bu çâkere

Gel berî sultân-ı dehre secde kıl it ser-fürû
Gezme mervân-ı bed-likâyile bende ol gel servere

Hâk-ı pâ-yı zâtına geldim şehâ beni ‘afv itsün
Âh ü figândan vücûdum döndü çarh-ı çenbere

Ehl-i beytin yoluna cân terk itmiş âşkla
Lütf idübde eyle himmet bu **Kadîmî** kemtere
[722b]

-302-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[794a]

Uçmak ister tâ’ir rûhum hemân ol hâdire,
Tâ ezelden kayd olunmuşdum ben ‘ulvî deftere.

Vâlih-i hayrânı oldu, gice gündüz bu gönül,
Ehl-i ‘aşkın katârıyla gitmek ister sefere.

Pek dönekdir bu felek, hiç rahmı yok zerrece,
Aldanub da düşmesin kimse bu çarh-ı çenbere.

Çekdiğim âlâmı bilmez, ‘aşka düçâr olmayan,
Mihnete, cevre, sabırdır irdiren ol kişvere.

Nâ-hüdâsız gemiye basma ayak huş-yâr isen,
Garaz ider bahre, düşürür yâd illere.

Bu **Kadîmî** kemterin vahdet meyinden içeli,
Ez-dil ü cân bende olmuşdur o şâh Hayder’e
[794a]

-303-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[748b]

Mushaf-ı hüsnün okudum âyet âyet ezber

Kaşları mihrâbı üzere secde itdim servere

Heft kişver dâğ ü sahrâ aradım cânânımı
'Âkibet irdim bu gönlüm içre ben o dilbere

Şehîr-i kudsiyeti üzere uçurdu 'aşk beni
Gezdirüb ârz ü semâyı vâsıl itdi âhtere

Mürşid-i kâminden aldım ben fazîlet dersini
Nûr-ı hakkı 'aşkda buldum dâhil oldum deftere

İ'tibâr itmeme cihân zîbâsına kemhâsına
Câm ü 'aşkın mestiyim ben kanber oldum Kanber'e

Kâm için âğyâre minnet eylemem 'âlemde ben
Hubb-i ehl-i beyt ile çün ben de oldum dâvere

Be kanâ't bâbının der-bânıyım çün zâhidâ
Tâbi'im sultân-ı 'âlem lâ-fetâ ol Hayder'e

Çeşm-i hufaş nûr-ı hakkı göremez baksa dahî
Terk-i tecrîd eyleyüb de irmedikce rehber

Mübtelâ-yı derd-i hicrim ey ulu şâhım hemân
Lütfunu gel eyle ihsân bu kemtere

[748b]

-304-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[744b]

Dervîşin âhı büyükdür eylese bir kere âh
'Arşı kürsü titretir âhı anın eyler tebâh

Taşırır 'ummânı düşse eşkinin tek damlası
Dağı taşı eritir kâfiri eyler rû-siyâh

Hışm ile kılssa nazar bir kerre ey zâhid eğer
O nazardan yıkılır bil kâ'inât bî-iştibâh

Dervîşin kalbi hüdânın beytidir çün zâhidâ
Olmadadır gîce gündüz ehl-i 'aşka kible-gâh

Cân ü dilden âh iderse yıkılır kevn ü mekân
Bir hakîkatdir bu nutkum cümle 'âlemdir güvâh

Zülme âlet olma aslâ girme vebâl altına

Hedef olma bed du'âya eyleme cürm ü günâh

Yıkma bir kalb-i fakîri genc-i envâr andadır
Nûrını andan alır her lahza çün şems ile mâh
[745b]

Gel berî görme hakîr sen bu **Kadîmî** kemteri
Olmadadır gönlü çünki hakka dâ'im cilve-gâh
[744b-745a]

-305-

Semâ'î-Kadîmî Baba
(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)
[792a]

Gönül den eyledim arzû, erenler oldılar hem-râh,
Mukaddes türbesin itdim ziyâret pîrimin nâgâh.

İrişdi kûşeme bir ses, uyandım hâb ü gafletden,
Şehâdet eyledi cânımız, bu sese oldılar güvâh.
[792b]

Huzur-ı kalb ile girdim o deyre, eyledim tavâf,
Anınçün Ka'be olmuşdur, muhibbâne ulû dergâh.

Kerâmetler kılub izhâr, nice cânlar uyandırdı,
Cihânı eyledi tenvîr, o nûr ile idüb nâgâh.

Dilerdim dâ'imâ divânını görmek o sultânın,
Lehü'l-hamd 'âlem-i ma'nâda göründü bana ol mâh.

Yoluna cân fedâ itmiş, gîce günzüd niyâzı bu,
Katârından ayırma bu **Kadîmî** Baba'yı ey şâh.
[792a-792b]

-306-

Dîvân-ı Kadîmî
(- - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)
[728b]

Ol cemâl-i pâkine kıldım sücûd ey pâdişâh
Âmestânın eşkini eyledim ben kible-gâh

Sen şehin-şâh-ı cihânsın yâ Muhammed Mustafâ
Ol sebebden secde kıldı sana çün şems ile mâh

Meş'al-i mihrinle rûşen oldu 'âlem yâ 'Alî
Hâdî-i rahmet-fezâsın eyledin püşt ü penâh

Ol hüsn-i hulkü'r-rızâ şâhım Hüseyin-i Kerbelâ
'Âbidîn Bâkır ü Ca'fer reh-nümâmız yâ ilâhi

Mûsî-i Kâzım 'Ali Musâ Rızâ baş tâcımız
Ol Takî ve bâ-Nakî kıldı bize bir bâr-gâh

Gevher-i 'âlî-i serâddur bil İmâm 'Askerî
Mehdî-i sâhib-i livâyı beklerim ben her sabâh

Dü-cihânda melce'im dârü'l-emânımsın şehâ
Sen kerîmsin bu **Kadîmî** kemtere kıl bir nigâh

[728b]

-307-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[895b]

Visâl-i lütfuna lâyük görüp bu bendeni ey şâh,
Ba'id itme derinden gel hemân-dem eyle bir nigâh.

Senindir bunca varlıklar ki, sensin 'âleme sultân,
Senin nûrun ile oldu münevver şems ile hem mâh.

Gönüllerde gezer dâ'im, idersin 'âlemi seyrân,
Sen ol nûr-ı mu'allâsın cemâlindir cemâlullah.

Velî zâtın nihândır, kâh görinürsün hafâ-gâhdan,
Olamaz zâhidân aslâ hakikat sırrına âgâh.

Gubâr-ı merkadın göze süren â'mâ, olur bi-numa,
Türâb-ı dergehine secde eyler 'arif-i billah.

Kanâ'at mülkinin 'uzlet-nişîniyim, tevâzu'la,
Rızâsın gözlerim şâhın dilerim künt-i kenzullah.

Seni mirât idinmişdir **Kadîmî** kemterin her an,
Cemâlin mesnevî dilde görünür gözüme her an

[895b]

-308-

Semâ'î- Kadîmî

(. . . -) (. . - -) (. . . -) (. . . -)

[897b]

Ulû şâhım bize bâtın çerâğını uyandırdı,
Niyâza eyledi da'vet o dem nûra boyandırdı.

Okundu men-‘arefe dersin kitâb-ı lâ-yezâlîden,
Sahâsından şarâb-ı kevsere ‘atşânı kandırdı.

Muhabbet şem’asın yakdı gönül kâşânesi içre,
Garîk-i nûr idüb ol an bizi ‘aşka dayandırdı.

Velâyet çeşmesinden câm-ı ‘aşkı nûş idüb kandım,
Bu cism-i nâ-tüvânımı âteş-i ‘aşka yandırdı.

Esince ‘aşk yeli nesîm-i cânân-ı nev-bahârından,
Beni mecnûn gibi dağlarda, sahrâda dolandırdı.

Nice şekvâ ider ise bu derdlerle ‘acib midir?
Kadîmî’yi felek cevr ü cefâsından usandırdı.
[897b]

-309-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[731a]

Âhenîn-i kal’a içinde gizledim ben yâremi
Tahkîm itdim kalbim içre hem dürr-i dîvâr mı?

Tâb-nâk oldu cemâlinden anın şems ile mâh
Başıma tâc eyledim ben Hayder-i kerrârımı

Pertev-i nûr-ı hüdâ hem şeb-çerâğ-ı hânedân
Murtezâ’nın yoluna itdim fedâ her kârımı
[731a]

Mürşidimle rehberimden aldığım telkîn ile
Sakladım ben kışver-i kalbimde her esrârımı

Zevk ü şevkle gülşenime gelsin erbâb-ı safâ
Âşinâlar koklasınlar bağçede ezhârımı

Ey **Kadîmî** bu müsâfir-hânedan bir gün olur
Göçer isem okusun yârân benim eş’ârımı
[731a-731b]

-310-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)

[922b]

Tarîk-i terk-i tecrîde girüb buldum bir cânân,
Rızâ-yı dostâ sarf itdim kamû varım ile cânı.

Gel ey tâlib sakın Mecnûn gibi Leylâ deyüb gezme,
Girüb vahdet sarâyına süregör hükm-i devrânı.

Musaffâ kıl gönül âyînesin durma hemân sa'y it,
Sivâdan gel ferâgat kıl ara bul derde dermânı.

Esîr-i mihnet-i hicrim, bu yâd illerde kaldım tek,
Garîbim, bî-kesim âh sen yetişdir ulû sultânı.

Şehâ derd-i firâkınla gönül dâ'im ider feryâd,
Hemân dem-beste kaldılar işidenler bu efgânı.

‘Înâyet eyle şâhım, bu bî-çâre şeffi’idir,
Gıce gündüz niyâzında Kadîmî bekler ihsânı.

[922b]

-311-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[902b]

İlticâ itdim kapuna dilerim ihsânını,
Sen kerîmsin eyle ihsân derdimin dermânını.

Hâk-ı pâ-yı devletine yüz sürüb geldim şehâ,
Muztaribim her dakîka beklerim fermânını.

Pek harâbım lütf idüb bî-çâreye eyle meded,
Merhamet kıl eyle itfâ âteş-i sûzânını.

Eyleme red bu fakîri rahmına eyle sezâ,
Ma'zûr gör bu derd-mendin nâle-i efgânını.

Öyle bir derddir ki, düçâr olana bir vakt,
Virmeyüb râhat, huzûr hem artırır feryâdını.

Olmasun bu dileğim aslâ şikâyet ey rahîm,
Lütf idüb eyle ‘adâlet, ‘avf idüb ‘isyânını.

Gıce gündüz âh-ı vâhla geçmede ‘ömrü müdâm,
Eyle teskîn bu **Kadîmî Baba**’nın nâlânını.

[902b]

-312-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[923b]

Ne hazîn da'vâ imiş bu, görmedim emsâlini,
Selb-i râhatla bana göstermede hicrânını.

Rahm ü şefkat eyleyüb de kimse itfâ timedi,
Kalb evimde tutuşan bu âteş-i sûzânını.

Hem sarîh kânûn dururken ortada bizler için,
Beklerim hakdan 'adâlet hükmünün icrâsını.

Doymamış gözleri, hakkın virdiği emvâl ile,
Ekl için açmaktadır ejderhâ gibi dehânını.

Düşmüş herkes, barınacak, yiyecek kaygûsuna,
Görecek hâlde değıller dîdemin giryânını.

Her kişi mesken, geçim, derdleri içinde iken,
Duymaz elbetde Kadîmî Baba'nın nâlânını.
[923b]

-313-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[907b]

Cân kulağın aç da dinle hâlıkın fermânını,
Virdiği ni'metlere gel eyle sen şükrânını.

Evvelen kulak işidir sonradan gözler görür,
Anla hem dinle hemân kulakların destânını.
'Ömrünü beyhûde yere geçirme sen zâhidâ,
Bir daha geçmez bu fırsat ele gör seyrânını.

Her söze aldanma, kanma, nâdim olma sonradan,
Arama Ya'kûb gibi sen Yûsuf-ı Ken'ân'ını.

Açdılar meydânı girdi, hân-kâha yüz sürüb,
Bu **Kadîmî Baba** buldu anda ol sultânını.
[907b]

-314-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[748b]

Âşık-ı şeydâ bilir ol şem'-i 'aşkın nârını
'Andelîb-i hoş-nevâ bilir gülü hem hârını

Mâsivâdan el çeküb mürşid ile hem rehberin
Dâmenine el koyan bilir bu ‘aşk pazarını

Durmadan eyler figân gördükçe açılmış gülleri
Görmeyin çok bülbül-i şeydâya gül-i gül-zârını

Bir nîce ‘aşk ehli gördüm figân eyler müdâm
Leyl ü nehâr itmededir cüst ü cû dil-dârını

Derd-i dilden muztarib şol ‘âşık-ı şûrîdeler
Bir tabîb-i hâzik arar göstere bîmârını

Baş açık yalın ayak hep gezmede şâm ü seher
Bu gönül sahrâ-yı ‘aşkda sayd için şikârını

Gâhî dilde gâhî ‘aşkda rûz-ı şeb dil-dârını
Arar iken bu **Kadîmî** buldu şehr-yârını
[748b]

-315-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729a]

Saykal it mir’ât-ı kalbin cehd idüb sil pâsını
Gey melâmet hırkasın at sûffinin kemhâsını

Secde kıl gel âdeme olma ‘anûd zâhid gibi
Sür çıkar şekkin içinden ismini esmâsını

Sil gubâr-ı hâkini vechinden ey tâlib-i hak
Mâsivâyı terk idegör anma hiç ferdâsını

Derd-i ‘aşka düş olan çün kıldı derdini nihân
‘Aşk sahrâsında buldu Mecnûn gibi Leylâ’sını

Lâda kalmış fi’l şeytân kaplamış o vâ’izi
Dinleme sen sûffî-i nâdân-sıfât fetvâsını

Gel **Kadîmî** bir nazar kıl kürsîde şol vâ’ize
Va’z ider hiç anlamaz tek sözünün ma’nâsını

[729a]

-316-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[765b]

Geçirmiş bir tâkım kurdlar başına bir koyun başı
Sanırsın hak içindir gözlerinden dökdiği yaşı

Tesâdüf itdiği şahsı nasîb virüb ider dervîş
Hemân kardâş yapmışdır baba halife ev başı

Başına bir yeşil sarmışdır yeşilin hürmetin tutmaz
Bütün evzâ'ı sâhtedir buna dinir mi Bektâşî

Gîce gündüz dimez içer ider terk-i edeb dâ'im
Harîmine alırmı hiç erenler böyle 'ayyâşî

Hayâ itmez peyâm-berden hazer kılmaz erenlerden
Nakd-i cem'ine düşmüştür katub kardaşa kardâşî

Bu hâl ile muhibbâna huzûrsuzluk virüb her an
Hakîkat ehline dâ'im atar ki durmayub taşî

Dalâlet râhına düşmüş hakîkat yolunu terkle
Sakın *Kadîmî* Baba sen kabûl itme bu kalâşî

Krâl Zugu Krâl Farûk dede yapmış onu güyâ
Güyâ ki kendi 'aklınca tarîkat ehlinin başî

Babaların icâzetin alub da gitmişdir hemân
Kısır 'aklı ile babalara açmışdır savaşı
[765b]

-317-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[916b]

Sâhib-i devrân bize lütfunu ihsân eyledi,
Açdı meydân-ı hakîkat derin şâdân eyledi.

Nâ-ümmîd-i 'aşka düşdüm, Kays-veş sahrâlara,
Gezdirüb gülzâr içinde bize seyrân eyledi.

Ağladım dâ'im şehîd-i Kerbelâ'nın 'aşkına,
Gözlerimden dökilen yaşları 'ummân eyledi.

Sıdkla tutdum erenler dâmenin ben zâhidâ,
Aldı deyre pîr-i mugân beni mihmân eyledi.

Pâyine sürdüm yüzümü, ol ulû sultânın,
Bir nefesle bu onulmaz derde dermân eyledi.
[917a]

Dertlerimden muztaribdim, âh-ı vâh eyler idim,
Himmet itdi pîrim ol-dem işim âsân eyledi.

Âteş-i ‘aşka tutuşmuş yanarak hak yoluna,
Bu Kadîmî derd-mendin cânın kurbân eyledi.
[916b-917a]

-318-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[738a]

Zât-ı mutlak nûrını kendinde pinhân eyledi
Ol makâm-ı kasr-i dilden devri seyrân eyledi

Sîne ‘uryân dost cemâlin Ka’be’sin kıldım tavâf
Dileğim itdi kabûl şâh beni mihmân eyledi

Sâlikân-ı ‘ehl-i ‘aşkız ol şehin-şâh-ı cihân
Hil’at-i tâc-ı kabâyı bize ihsân eyledi

Bağ-ı gül-zârında şâhın ‘âşık-ı şeydâlarız
Derd-i dilden ‘andelîbim âh ü nâlân eyledi

Varlığından geçmeyen olmaz hakîkatinden habîr
Hakka cândan bağlananlar kendin insân eyledi

Sâ’ilim bâb-ı ‘atâdan lütf ü ihsân isterim
Bu **Kadîmî** hak yoluna cânı kurbân eyledi
[738a]

-319-

Nefes-i Kadîmî Baba
[899a]

Bâtın çerâğını yakdım,
Zünnârı belime takdım.
Coşkun seller gibi akdım,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Erenler başına girdim,
Bağçesinden güller derdim.
Mürşidime ikrâr virdim,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Hakka bağlıdır özümüz,
Eyvâllahdır hep sözümüz.

Himmetindedir gözümüz,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Üçler, beşleri sevmez,
Hakkı nâ-hakdan seçmez,
Derdimize şükr ideriz,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Kırk Burâk nûrların saçar,
Bağçelerde güller açar,
Münkir döner hakdan kaçar,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.
[899b]

‘Aşka olmuşuz efgende,
Erenlere olduk bende,
Lütf eyle bu derdmende,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Kerem bâbın açdı pîrân,
Her işimiz oldu âsân,
Gizli sırlar oldu ‘ayân,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Dervîşler fahr ider dâ’im,
Yimez içmez olur sâ’im,
Gîce gündüz her an kâ’im,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.

Kadîmî kapunda sâ’il,
Erenler bâbına dâhil,
Her emrine olmuş kâ’il,
Meded mürüvvet yâ ‘Ali.
[899a-899b]

-320-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729a]

Kişver-i kalbimde lem’ân eyledi nûr-ı ‘Alî
Tâ ezel besm-i elestde dimişiz bizler belî

Ol hakikat mektebinde eyledim tahsîlimi
Feyzin ihsân itdi pîrim Hâcî Bektâş-ı Velî

Mazhar itdi çün beni hem fakr ü fahra ol kerîm
Devlet-i fakra irişdim kıldı esrârın celî

Bülbül-i şeydâsıyım ben pîrimin gül-zârının
Kokusun saçmış cihâne bağ-ı rıdvânın gülü

Bâd-ı bismillahdan aldık dersimiz Bektâşîyiz
Katre katre pîr elinden içdim câm-ı ezeli

Sem-i vechullahı gördüm mushaf-ı hüsnünde ben
Himmat itmiş rûyunun tahrîrine kudret eli

Sen harâbât ehline hor bakma ey sûfî sakın
Ol ‘abâ hırka içinde nice hikmet-i müncelî

Ey **Kadîmî** nakd-i cân elde iken durma hemân
Hakka bağla özini terk idegör cân ü dili

[729a]

-321-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[736a]

Kudret-i kandilin yakan yakdıran ‘Alî’dir ‘Alî
Cânsız dîvârı yürüten Hâcî Bektâş-ı Velî

Nûr-ı Muhammed ‘Alî’dir ‘âlemi tenvîr iden
Nûr-ı hakdan başımıza irdi çün kudret eli

Sidre-i sînemde açdım şâhıma ben âşiyân
Lütf idüb de ben garîbe kıldı ihsân bu remzi

Şîşe-i nâmûsu kırdık taşa çaldık ‘aşkla
Dil çerâğın nûr-ı ‘aşkla yakmışız bir ezeli

Katdı rûz-i gâr ‘aşkın önüne bizi hemân
Dağ ü sahrâ dimedi sürdü bu dem ‘aşkın yeli

Kişver-i iklim kalbde tutdu mesken şâhımız
Kalb-i ‘âşık beyt-i hakdır zerre incitmemeli

Hubb-i ehl-i beyt ile meşbû’ bu gönlüm tâ ebed
‘Âşık-i şûrîdelerdir bu **Kadîmî** nin hem-demi

[736a]

-322-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729b]

Dü-cihânda melce’ m dârü’l-imânımdır ‘Alî
Zâde-i âl-i ‘abâdır Hâcî Bektâş-ı Velî

Kişver-i iklîm vaktinde pâdişâh anı
Sâhib-i lütf ü kerem hem evliyânın efdali

Hâdî-i râh-ı hakikat vâkıf-ı ‘ilm-i ledün
Ma’den-i nûr-ı nübüvvet mazhar-ı nûr-ı celî

Feyz-i bahşâ-yı kerem biz bülbül-i şeydâlara
Bağ-ı vahdet içre açdı ol Horasân’ın meki

Geştî-i cismi salub yelken-güşâ bahr-ı gama
Mevc urub ‘ummân-ı dilde esmede hicrân yeli

Cân ü dilden ehl-i beytin olmuşam ben kemterî
Tâ ezelden ‘aşkıla biz yoluna didik belî

Ey **Kadîmî** ka’be-i maksûda irmekse murâd
Âşiyân-ı dilde mihmân eylesin ehl-i dili
[729b]

-323-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[920a]

Görmedim bir lahza ârâm, bu cihâna geleli,
Bahr-ı ‘ummâna çevirdi ‘âlemi eşkim seli.

Hurd ü hâş itdi vücûdum, dertler eyledi hüçûm,
Tâ ezelden eylemişdim ben kabûl bu cedeli.

[920b]

Olmasun aslâ şikâyet, dertlerim itdim beyân,
‘Âkibet derdime dermân idecek kudret eli.

Her yeni derd itmededir, bu çürük teni harâb,
Sâdıkâne bağıdır hakka gönül tâ ezeli.

Uğraşırken derdlerimle itmedim terk şükrümü,
Ol Yezîd’e la’net itmek gönlümün tek emeli.

Bu Kadîmî la’net okur dâ’im Süfyân nesline,
Hem Yezîd’in başını bir koca taşla ezeli.

[920a-920b]

-324-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[917a]

İbn-i Süfyân neslini boğdu bu gönlümün seli,
Bâd-ı ‘aşkım târ-ı mâr itdi Yezîd’i ezeli.

Nehr-i ‘aşkım taşıdı, yıkdı, İbn-i Zürekâ kişverin,
Bu husûsda bana yardım eyledi kudret eli.

[917b]

Bir nihâyet virmek idi zülmüne ol hâ’inin,
Gîce gündüz bu idi hep gönlümün tek emeli.

Zülmü çok sürmedi, gördü cezâsın ‘âkibet,
Hikmetini gördiler hep, oldu çün hak müncelî.

Hızır-ı vaktin dest-i lütfundan içüb âb ü hayât,
Sâ’il oldu bu nefesi yazmağa ‘aşk-ı ‘Ali.

Ol Yezîd’in âline, ecdâdına, evlâdına,
La’neti vird eylemişdir bu Kadîmî kemteri.

[917a-917b]

-325-

Dîvân-ı Kadîmî
Nâcî Baba’nın Kızı ‘Azrâ İçün
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[749b]

Bir mukaddes hüsn ile bend eyledi ‘Azrâ beni
Duyduğım an ismini cândan melek-sîmâ beni

İsmi kendi de bir dürr-i yektâdır ânın
Sülb-i pâkî nesl-i imâm eyledi ihyâ beni

Görmedim bu rütbe dil-best gönül sayyâdını
Cân ü dilden bağladı ol mâh-rû zîb-efzâ beni

Bu şikest gönlümü açdı benim ol dil-fürûz
Cennet içre atmış oldu gördüğüm rû’yâ beni

Subh ü şâm eyler niyâzı sıhhat-i ‘Azrâ için
Bâb-ı lütfundan erenler itmesün cüdâ beni

Derdini itdi ferâmûş bu **Kadîmî**-i derd-mend
Eyle yarab ol kerîmin ‘aşkına sezâ beni

[749b]

-326-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[921a]

Zülmete boğdu felek hem târ ü mâr itdi beni,
Aldı ârâmım elimden bî-karâr itdi beni.

[921b]

Mihnet-i derd-i elemle geçdi ‘ömrüm, gülmedim,
Şeh-perim kırdı o hâ’in, hâk-sâr itdi beni.

Durmuyor, dinlenmiyor bu acılarım, ber-devâm,
‘Âkibet itdi perîşân zâr ü zâr itdi beni.

Pîre-zen şeklinde geldi, eyledim hem bî-mecâl,
Cevr ü zülmün sarf idüb de ihtiyâr itdi beni.

Derd benimle teve’ m imiş, yakamı terk itmiyor,
Yok terahhum anda aslâ, eyliyor bîzâr beni,

Ben Kadîmî’yim leyl ü nehâr gözlerim dermânımı,
Dâmna düşürdü gaddâr iğtirâr itdi beni.

[921a-921b]

-327-

Semâ’î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

766a]

‘Alî’ye bende olanlar giyerler tâc-ı efseri
Bana cebrâ’îlim vecd içre getirdi bu haberi

‘Ali evel ‘Ali âhir ‘Ali bâtın ‘Ali zâhir
‘Ali’den nûş ider hem teşne-gân şarâb-ı kevseri

Bütün varlıktan azâde ‘abâ-pûş rind-meşrebirdir
Ne cân kaygusu kalmışdır kalenderin ne kederi

Erenler yoluna cânın fedâ iden huşû’ ile
Sürer yüz hâkine şâhın açılır nûr-ı basarı

Basîret gözünü açan görür didâr-ı rahmânı
İrişir vasl-ı cânâne bulur o nûr-ı enveri

Uyandır cân kandîlini erenlerin çerâğından
O kandîlin şu’ânın ziyâsı tutsun hâveri

Merâtib-i menzilin buldu irişdi bânın hak nâgâh
Kadîmî lütf-i hak ile aradı buldu güheri

[766a]

-328-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[920a]

Kıble-gâhım sensin ey nûr-ı hakikat âhteri,
İlticâ itdim kapûna ey gönüller rehberi.

Bu harâb olmuş, yıkılmış, gönlümü ta'mîr idüb,
Beni dil-şâd iderek gel eyle bir hak nazarı.

Bitmiyor âlâmı, her an artmadadır ıztırâb,
Müddet-i 'ömrüm içinde görmedim böyle şeri.

Yıkdı kahr ü sitemiyle, bu gönül eyvânını,
Görmedim bir an huzûru, artmada hep kederi.

Göz yaşımla döndü 'ummâna ser-â-pâ her taraf,
İtdi istilâ tamâmen bahr ile hem de berri.

Kalmadı artık hayâtın lezzeti, ey gam-küsâr,
Cânını nezr eyledi şâha Kadîmî kemteri.

[920a]

-329-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[736a]

Kâr-ı bân-ı cünd-i 'aşkın bizleriz ser-'askeri
'Aşk yolunda tâlibânın olmuşuz rehberi

'Aşk şarâbın içmeyenler gelmesün bu meclise
Doldu 'aşk ehli tamâmen kapadık biz defteri

Hâsıl olmuşdur Muhammed nûrundan şems ile mâh
Feyz-i nûrundan münevver eyledi çün hâverî

Aç gözünü dalma gaflet uykusuna sen sakın
Âdemi âdem ider çünkim muhabbet-enverî

Varlığım pazar-ı 'aşk içre satub itdim harâc
Hükm ider şimdi bu cisme kalb evinin dâverî

Devlet-i dünyâya itmez iltifât ehl-i hurd
Der ki lütfun ... dâ'im **Kadîmî** kemteri

[736a]

-330-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[920b]

Nâgehân sapladı cân-gâhıma felek hançeri,
Tâ temelinden yıkıldı, gülşenimin şeceri.

Zâlimâne kıldı hücûm, haste-i bî-çârına,
Acımadı, merhametsiz, vurdu kalbe neşteri.

Sayısın itdim ferâmûş, dertlerim, acılarım,
Şiddetle oldu harâb, bu gönüller kişveri.

Başladılar birbiriyle yarışa, hep dertlerim,
Yâreme merhem için beklerim ol serveri.

Hem fazîlet sâhibidir, neylesün bu nâ-tüvân,
Lütfunun pâyânı yokdur, rahm ide ol dîn eri.

Derdinin dermânı için, uçmak ister hazrete,
Buldu pîrin himmetiyle Kadîmî bâl ü perî.

[920b]

-331-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[749a]

Kırkların yaylasına çıkdım da gördüm bir eri
Aldı elim sokdu beni dört kapûdan içeri

Dost cemâlin anda gördüm cân gözile ol-zamân
Sundu bana pîr-i mugân içdim âb ü kevseri

Şâh-ı mülkü eyledim ben ka'be-i dilde tavâf
Hamdülillah itdi tenvîr nûru ile her yeri

Kıldı ta'lîm ders-i 'aşkı bana çün sultân-ı 'aşk
Ol sebebden başıma tâc eyledim ol serveri

Gâret itdi 'aşk benim gönlüm evinin vârını
Her cihetden sardı etrâfımı yokluk leşkeri

'Âşık-ı şûrîdelerle ülfet itmek istedim
Seyr-i 'âlem için 'ankâ açdı açdı bana şeh-perî

Eşiğine yüz sürüb kıldı kabûl fakrı ebed
Bendelikde eyle dâ'im bu **Kadîmî** kemteri
[749a]

-332-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[901b]

'Aşkî gizlemeğe subh ü şâm arardım her yeri,
Pinhân itdim 'akibet ilikden, kandan içeri.

Derd-i 'aşkı çekmeğe kalmadı takat zerrece,
Ben bu derdden kalmışam ancak kemikle bir deri.

Çün cemâlin ka'besini kible bildim, hâcıyım,
Olmuşam ben Şâh 'Aliye'l-Murtezâ'nın kıtmirî.

Dalmışam ma'nâ denizi içre cevher dermeğe,
Cevher sarrâfa virdim, buldum ben ol dâverî.

Hak yolunda olmuşam meydân-ı 'aşkın mahremi,
Eylediler **Kadîmî**'yi ehl-i 'aşkın rehberi.

[901b]

-333-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[748b]

[Prostat Hastalığım İçün Yazılmışdır]

Âsımâne şu'le saldı âhımın bir şereri
Sapladı kalb evime zâlim felek zehr-i hançeri

Yakdı cânım zerrece rahm itmedi efgânıma
Nâgehânî dört yanımı sardı zûlmün leşkeri

Bir onulmaz derde düşdüm yok bu derdin çâresi
Geldi Lokmân vurdu açık yâreme hem neşteri

Âsyâb-ı tâli'im kaldı susuz hiç dönmedi
Kaht ü gılâ başladı hep aç bıraktı kişveri

Âftâb-ı gönlümün itdi kûsûf bir lahzada
Görmez oldu göz gözü çün tutdu zülmet her yeri

Eyler iken cüst ü cû sahrâ-yı 'aşkda bir zamân

Mürg-i dilin hem şikest oldu o an bâl ü peri

Vahdetin bahri içinde gark olup buldu kemâl
Ehl-i beyte hâk-i pâyu oldu **Kadîmî** dîn eri
[748b]

-334-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[747a]

Teşneyim ben sun bana sâkî şarâb-ı kevseri
Sâkiyâ doldur o câmı atalım biz kederi

Cur'a-i câm-ı cemin nûş eyledim rûz-ı elest
Mest olup da şerbet-i la'linden aldım cevheri

Sâbitiz ikrârımızda hak yolunu bekleriz
Pâk idüb mir'ât-ı kalbi bulmuşuz ol enveri

Mürg-i şâh-bâzı uçurdum bağ-ı devrâne bu dem
Ol kazâda Kâf-ı 'Anka açdı bize şeh-perî

Levh-i dilde kalmasun çün nâm-ı gamdan bir eser
Rahm ü şefkat eylesün ol pâdişâhlar serveri

Mübtelâ-yı dâg-ı hicrim kûşe-i gam içre kim
Lütf ü ihsânın diler her dem **Kadîmî** kemteri
[747a]

-335-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[905b]

Bu harâb-ı âbâda geldim seyr için bu kişveri,
İtdiler hûş-âmedî, tahmîl için bu derdleri.

Mihnet-i derd-i elemle geçdi 'ömrüm sorma hîç,
Vurdu ol zâlim felek kalbim evine hançeri.

İtdi istilâ bu derdler, virmediler hîç âmân,
Âh ü efgân eyledikçe gösterirler neşteri.

Şâ'irâne söyledim birkaç kelâm, 'ayb görmeyin,
Söyleyen kim, söyleten kim, vir bana gel haberi.

Kimse kâmın almadı zâlim felekden, sâ'ilâ,
'Akibet yıkdı **Kadîmî Baba** çarh-ı çenberi.
[905b]

-336-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[906b]

‘Aşkımı ben sakladım kandan damardan içeri,
Pîr-i mugânın elinden giydim ben tâc-ı efseri.

Pîrimin himmet eliyle dikdiği körpe fidân,
Çiçek açdı, meyve virdi, gönlümün ol şeceri.

Hân-ı kâh-ı pîre sürdüm yüzümü ben ‘aşkla,
Eylesün şâhım fakîri kanberinin kanberi.

Ben elest bezminde dimişim “Belî” hîç döner miyim?
Seyr idüb gülşende pîrden bulmuşam bâl ü perî.

“Men-‘arefe” dersin okutdu mürşid-i kâmil bana,
Lütf ü hakla bu **Kadîmî** atdı artık kederi.

[906b]

-337-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[739a]

Tekye-gâh-ı ‘aşka gel gir ey gönüller rehberi
Mürşide bağla özini ey bu gönlüm hem-serî

Değme bir dervîş-i fakîre hor görüb incitme sen
Dîdesi hakkı görür hem hakkın olmuş mazharı

Cîfe-i dünyâyâ itmez iltifât ehl-i hurd
Hayder-i kerrârın olur kızının kızı

Mazhar-ı nûr-ı tecellâ-yı cemâlim tâ ezel
Sevmişim cân ü gönülde ben o şâh-ı enveri

Vech-i âdemde okudum semm-i vechullahı ben
Hubb-i ehl-i beyt ile buldum o nûr-ı âhteri

Yandıgım görse olur pervâneler hayrân bana
‘Aşk yolunda yanar iken gönlümün bu kişveri

Dûd-ı âhım ‘arşa çıkdı kimseler fark itmedi
İtmedim derdden haber-dâr ben o şâh-ı dâverî

Nûr-ı haksın gâfil olma kendine kıl bir nazar
Nutm-i hakla irişsin sana ol kudret eli

Çün harâb-dâr cemâlim nûr-ı ‘aynımsın benim
Cân fedâ itdim yoluna ben senin ey dîn eri

‘Âkil isen kimseye itme hakâretle nazar
Mekteb-i ‘irfâna gel kendinde bul sen cevheri

Kalbi tathîr it sivâdan kâbil-i idrâk isen
Eylesün iklîm-i tende cevher-i hak müncelî

Tal’at-ı hûrşîd-i hüsnin eyledi kâd cânıma
Mîhr ile kalbim evinde yâre açdı neşterî

Kenz-i mahfî sırrını gönlü içinde bulmayan
Fark idemez bunda aslâ hayr ile hem de şerri
[739b]

Mağfiret-kân-ı keremsin ey şehin-şâh-ı cihân
Rahmetin deryâsına gark it **Kadîmî** kemteri
[739a-739b]

-338-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[750a]

Tâlib-i dîdâr isen bul mürşid ile rehberi
Öp elin pîr-i mugânın gezme öyle ser-serî

Gel hakîkat bahrine gavnâs olup dal ‘aşkla
Özün insân eyle durma gir bu deyrden içeri

Cân gözün aç kıl tavâf dil ka’besin itme ‘inâd
Ka’be-i ehl-i diliz biz bizdedir hak peykeri

Kesb-i hâl it vahdet içre gir muhabbate bahrine
Mevc uran ‘ummân içinde ara bul sen gevheri

Kubbe-i minâ-yı fâmı devr idüb ben nâ-gehân
Târem-i â’lâya çıkdım seyr için her yeri

Vuslat-ı cânân-ı bezm-i leyl ü nehâr maksûdumuz
Fakr ile fahr eyledik biz terk idüb sîm ü zeri

Gel **Kadîmî** tekye-i ‘aşk içre hemân bas kadem
Sâkî-i Kevser elinden iç şarâb-ı Kevseri
[750a]

-339-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[728b]

Tâlib-i dîdâr-ı haksan dinle sözüm gel berî
Zümre-i mervâniyânla gezme olma ser-serî

Uyma vâ'izin sözüne seni yoldan azdırır
Mürşid-i kâmilidir ancak bildiren hayrı şerri

Cân gözün aç kıl nazar sen vech-i insânı oku
Ehl-i beytin 'askeri ol olma Yezîd'e çeri

Ka'be-i maksûda irgel lâ-fetâdır bilmiş ol
Menba'-ı bahr-ı hakikat hem şecâ'at ...

Pâdişâh her dü-'âlem vâris-i 'ilm-i ledün
Meş'al-i nûr-ı hüdâdır ol erenler serveri

Bâb-ı lütfundan temennâsı budur bu âhkerin
Nûr-ı feyzinle ziyâ-dâr it bu **Kadîmî** kem-teri
[728b]

-340-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[901b]

Zâhidâ biz olmuşuz çün ehl-i 'aşkın rehberi,
İçmişiz biz tâ ezelden şâh elinden kevseri.

Künt-i kenz esrârının âgâhıyız tâlibâ,
"Mutu kable ente mutu" sırrının hem mahremi.

Kıble-gâhım her dü-'âlem, pâdişâhımdır benim,
Bu gönül mülkünde sultân eyledim ol dâverî.

Ehl-i beyt düşmanlarının her birinden dâ'imâ,
Ahz-ı sâr itmek için olduk erenler 'askeri.

Mazhar-ı sırrullah olmak için rûz-ı şeb,
Bâb-ı ihsânında bekler bu **Kadîmî** kemteri.
[901b]

-341-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[731b]

Kâr-ı bân-ı ehl-i ‘aşkın olmuşuz biz rehberi
Hamdülillah şâh elinden içdik âb ü kevseri

‘Âlem içre eyledik geşt ü güzâr gavnâs olup
Bahr-ı ‘ummân içre daldık da çıkardık gevheri

Biz harâbât ehliyiz yokdur bizim kâşânemiz
Meskenimiz yurdumuz virânelerdir ekserî

Mutu kabe ente mutu sırrının ana hümâyız
Öldük ölmezden mukaddem hîçe saydık mahşeri

“Men ‘arefe” dirsin” okuduk şeyh-i kâmilden bu dem
Ol sebebden olmuşuz biz künt-i kenzin mazharı

Defter-i ‘uşşâk içine nâmımı kayd itdiler
Çün **Kadîmî** olmuşam ‘aşk ehlinin ser-defteri
[731b]

-342-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[902b]

Fâtih-i Hayber elinden içdim âb ü kevseri,
Dertliler cem’iyetinin olmuşam ser-defteri.
[903a]

Vâkıf-ı esrâr olanlar dâhil-i bezm oldılar,
Bahr-ı ‘aşk içre dalub da buldılar ol cevheri.

Bu vücûdun kasrının sultânına varım virüp,
Himmet-i pîrân ile oldum o kenzin mazharı.

Kâ’inâtın ibtidâsı nokta-i bâdır sûfî,
Gel dalâlet perdesini çâk idüb gör efseri.

Levha-i dîdâr-ı hakkı rü’yet itdik ‘aşkla,
Dönmeyiz ikrârımızdan Ca’ferîyiz, Hayderî.

Öyle bir derd-i âhlı oldum, yok bu derdin çâresi,
Vurdılar kalb evime merhametsiz neşteri.

Bin nasîhat itdim “salâ olmadı” te’sîri hîç,
Bu **Kadîmî** derd-mendi yakdı âhım şereri.
[902b-903a]

-343-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[732a]

Bâb-ı lütfun aç bize sen ey hakikat ahterî
Rahmeten-lil-‘âleminsin ey erenler serveri

Sen hakikat şehrinin sultânısın hem şâhısın
‘Aşkla yoluna biz kıldık fedâ cân ü seri

Çeşm-i cânı açmak için zâhir ü bâtında da
Sensin ey şâh-ı mükerrem ehl-i ‘aşkın rehberi

On sekiz bin ‘âleme nûrun tecellî eyledi
Yâ ‘Aliye’l-Murtezâ sensin o nûrun mihveri

Rûz-ı gâr-ı ‘aşkla düşdüm bu nâr-ı hasrete
‘Aşk eliyle sundu şâhım içdim âb ü kevseri

Âsîtân-ı dergehin ‘âşıklara dârü’l-emân
Lütf ü ihsânını bekler bu *Kadîmî* kemteri

[732a]

-344-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[903b]

Bağ-ı gül-zârına şâhın eyledik biz seferi,
Ol gülistân içre derdin gülleri hem gül-i teri.

Olmuşuz ‘uzlet-güzin halk ile kesdik ülfeti,
Giymişiz tâc-ı ‘Ali’yi Hayderîyiz, Hayderî.

Tâziyâne ile savlet eyledik, dehşetle biz,
Mâsivâyı terk idüb boğduk nefis ejderini.

Mürşid-i kâmilden ey cân dest-i dâmeni tutmuşuz,
Vahdet içre daldık, olduk hem ‘Ali’nin kanberi.

Dâhil-i meydân-ı ‘aşkız bekleriz cânânımız,
Dil evinde açdık ‘aşk ehline bizler defteri.

Mihver-i ‘âlem yerinden oynamış durmaz düz,
Derdle mel’ûf buldu, ‘aşk ehli *Kadîmî* kemteri.

[903b]

-345-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[918b]

Lem'a-dâr itdi çerâğ-ı evliyâ bu 'âlemi,
Hem ziyâsı nûra gark itdi ser-â-pâ her yeri.

Tevellâya, teberrâya vâkıfız, biz tâ ebed,
Hikmet-i sırrulâhı bize 'ayân ezeli.

“Men-ledün” dersin okutdu mürşid-i kâmil bana,
Vâkıf itdi cümle esrâra beni ol dîn eri.

[919a]

Baş ayık, yalın ayak pîrime itdim ilticâ,
Aldılar ol an sa'âdet kapûsundan içeri.

Derdime dermân ararken hâl-i rencürümle ben,
Nâgehân itdi zuhûr hem derdlerin en bed-teri.

Her cihetden zülmünü gösterdi ol gaddâr felek,
Dürlü oyun oynadı, gösterdi çarh-ı çenberi.

Efzûn oldu derdi neylesün bî-çâre âh,
Gülmedi bir gün cihânda bu Kadîmî kemteri.
[918b-919a]

-346-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[895b]

Hallolunmaz bir mu'ammâdır gönül kâşânesi,
Mesken olmuşdur hüdâya dervîşin dil-hânesi.

Bir 'ummândır yokdur, kenârı, haddi hîç,
Zâhide dehşet virir emvâcının devrânesi.

Kimse bilmez mülk-i dilde kimdir arâm eyleyen,
Ehl-i 'aşka melce' olmuşdur gönül vîrânesi.

Teşne-leb vâdî-i firkatde gezerken bir zamân,
'Aşk çerâğına yanub kül oldu dil pervânesi.

Bir gönülde cân ü dilden hubb-i Hayder var ise,
Ana ilhâm ider ihsân, sâkînin peymânesi.

Künt-i kenz esrârını bahş eyledi pîr-i mugân,
Nâ'il oldu lütfuna bu 'âşık-ı bîçâresi.

Gitdi evcâ'ı tamâmen, kalmadı endîşesi,
Teşne-yâb oldu **Kadîmî'n** nâgehân gam-hânesi.
[895b]

-347-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[903a]

.....itdi beni derd, kalmadı hîç çâresi,
Yandı 'aşk âteşine bu gönlümün pervânesi.

Kadimdi dâl eyledi, hem yıkdı kalbim kişverin,
Ser-nigûn itdi beni derd dönmede devrânesi.

Târ-ı mâr itdi bu gönlüm şehrini başdan başa,
Yakdığı âteşle el-ân yanmada dil-hânesi.

Bu tahammül kudretime hayret şeyh ü şâb,
Derdle ülfet eylemişdir bu gönül gam-hânesi.

Melce'imdir himmetiyle, lütf idüb bir âşiyân,
Âstân-ı devletinden bana ol dürdânesi.

Zâr ü gam-gîn devrini itmeme gayret sarf idüb,
İntizârda bu **Kadîmî** derd-mend bî-çâresi.

[903a]

-348-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[904a]

Öyle bir derde giriftârim bunun yok çâresi,
Âh-ı vâhla oldu virân bu gönül ma'mûresi.

Derdime dermân için geldim kapûna ey kerîm,
Eyle ta'mîr çökmeden bu gönül kâşânesi.

Kâ'ilim, hem sâ'ilim, derdlerimle sâbirim,
Derd-i hicrânla harâb oldu bu cismim lânesi.

Var ümîdim feyz-i lütfundan senin ey pâdişâh,
Kıl devâsın derdimin şâhım kapansın yâresi.

Allah Allah diyerek dervîş **Kadîmî** Baba,

Ma'rifet mülkinde oldu şâhının dîvânesi.
[904a]

-349-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(. . . -) (. . - -) (. . . -) (. . . -)
[902a]

Çeşm-i 'ibretle nazar kıl bu 'âlem-i ekvâne bak,
Hâşî'âne hak yolunda cân viren kurbâne bak.

Yûsuf Ken'ân'ının derdiyle müdâm dîdeden,
Yaş yerine kan akıdan Ya'kûb-ı nâlâne bak.

Âh-ı vâhla sûz-ı dilden inleyen derd ehline,
Hâzıkâne derde dermân eyleyen Lokmân'e bak.

Şem'-i 'aşkla yanmadadır bu gönül kâşânesi,
Nice yanmıştır bu eyvân-ı âteş-i suzâne bak.

Dil çerâğın Rûşen eyle ey **Kadîmî** Baba sen,
Cân gözüyle 'aşk yolunda yürüyen kervâne bak.
[902a]

-350-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(. . . -) (. . - -) (. . . -) (. . . -)
[919a]

Çıkdı 'illiyine feryâd ü figânım sûz-nâk,
Nâlelerle âh-ı vâhla eyledim ben sîne-çâk.
[919b]

Tedâvîye geldiler cümle tabîbân rahm idüb,
Derdimin dermânına hep eylediler iştirâk.

Iztırâb teskînine eyledi himmet, rûz-ı şeb,
Bu onulmaz derdim için pîr-i mugân, çok emek.

Bu harâb olmuş vücûda itdiler çok ihtimâm,
Üstüvâre inkılâb itmek diler bu kalbi pâk.

Derd ile dil-sûhte olmuş neylesün bî-çâreye,
Dil-figârın, dertlinin en son yeri olmada hâk.

Reh-rev oldu bu Kadîmî Baba ey rûh-âşinâ,
Âstân-ı pîrde bulmuştur huzûru, itme şek.
[919a-919b]

-351-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[750b]

Kenz-i mahfiden irişdi bizlere bâlâ-yı ‘aşk
Bu gönül pazarı içre aldığım kâlâ-yı ‘aşk

Saklamışdım cânım içre ol rakîbden yârımı
Sardı etrâfımı eyledi hücûm belâ-yı ‘aşk

Bâd-bân açanda beyhûde yürümez zevrakın
Nâ-hüdâsız bahr-ı ‘aşkda esmede sûrâ-yı ‘aşk

Açdı dilde neşteriyle bir derîn yâre bana
Zerre te’sîr eylemez bu yâreye dârû-yı ‘aşk

Seyr-i gülşen eylerim kulûbe-i ihzânımda ben
İstemem bir revzenini açmasun dârâ-yı ‘aşk

Bâb-ı lütfundan ayırma bu *Kadîmî* kemteri
Hem enîsi olsun anın her zamân ferdâ-yı ‘aşk

[750b]

-352-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[902b]

Kûşe-i mihnetde kaldım derdimin pâyânı yok,
Nâr-ı hicrândan rehâ-yâb olmanın imkânı yok.

Pek harâbım, rahm iden yok, ıztırâbım artmada,
Çok tabîbe gitdim ammâ derdimin dermânı yok.

Bu dil-i nâşâdımın bir lahza yok ârâmı, âh!
Soldu bağ-ı ‘ömrümün gül-zârı hiç nişânı yok.

Görmedim asla cihânda bir nefes râhat-ı huzûr,
Derd-mendin derdin izhâr itmeğe bürhânı yok.

Kâbil-i ta’r’îf değıldir dil-şikâfi derdimin,
Bu ümmîdsiz dil-figâr-ı gönlümün yarânı yok.

Mihnete eyler tahammül, dertleri dâg-ı derûn,
Bu *Kadîmî Baba*’nın ârâmı yok, devrânı yok.

[902b]

-353-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[746a]

[Prostat Hastalığının İztırâb Virdiği Zamân Yazdığım]

Hem-dem oldum derd ile ben derdimin dermânı yok
Bahr-ı ‘ummân içre daldım ‘umkunun pâyânı yok

Haste-i hicrân-ı ‘aşkım yâreli bu kalbimin
Yok devâsı iltiyâm bulmanın hiç imkânı yok

Derd-i hicr-i yâr ile döndüm bu dâr-ı firkatte
Haste-i dil Ya’kûb’un Yûsuf-ı Ken’ân’ı yok

[746b]

Kişver-i mülk-i vücûdum şehrine kıldım sefer
Bahr-ı ‘aşkın çevresinde mevc urur ‘ummânı yok

‘Aşkî inkâr eyleyenler hakkı inkâr eyledi
Râh-ı hakda zâhidin çün ‘ilm ile ‘irfânı yok

Ey **Kadîmî** kâmil insânda tecellî itdi hak
Ol refik-i cân ü dil mülkünde hiç seyrânı yok

[745a-746b]

-354-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[733a]

Server-i sultân-ı ‘âlem pâdişâh-ı lâ-yezâl
Eyledik rûşen cihânı nûrun ile ey cemâl

Dergehin hâkine senin yüz sürene ey hü mâ
Nûr-ı feyzin hâlesinden erişir fazl ü kemâl

[733b]

Şu’le-i mihrinle ‘âlem nûr ile doldu senin
Râh-ı ‘aşk içre hemân-dem Kâf-ı sîmurg açdı pâl

Râz-ı ‘aşkı kimseye ben itmedim ifşâ dilâ
Bahr-ı ‘aşkın mevcinin kurbânıyım itme sû’âl

‘Âşıkın esrârını ‘âşık gerekdir bilmeğe
Gezme beyhûde özün bil görme sen zill ü hayâl

Ol şarâb-ı lâ-yezâlîden içüb zâhidâ
Bâde-i ‘aşk ile mestiz bilmeyiz biz kîl ü kâl

Feyz-i himmetle meded kıl bu *Kadîmî* kemtere
Lâne-i mürğ-i dilimde kalmasun zerre melâl
[733b]

-355-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[733a]

Öp elin pîr-i mugânın mekteb-i ‘irfâne gel
Gir edeb birle hemân sen ol ulû dîvâne gel

Gel soyun bu varlığından mâsivâyı terk eyle
Geç hakikat çenberinden kim meh-i tâbâne gel

Kenz-i mahfinin rümûzun bilmek istersen eğer
Kişver-i mülk-i vücûdun içre sen sultâne gel

Gel bu deyrin çeşmesinden cismini pâk idegör
Kalbini eyle mücellâ sâf olup meydâne gel

Eyleme sen âh ü efgân bülbül-i şeydâ gibi
Bağ-ı gül-zârın içinde bûy-ı gül-efşâne gel

Derd-i ‘aşkın çün devâsı kâbil-i dermân değil
Derdine dermân için durma hemân Lokmân’a gel

Kimseye bâkî değildir mülk-i dünyâ sîm ü zer
Bu cihânın varına aldanma sen pîrâne gel

Ey *Kadîmî* ‘aşkla sâkî-i kevserden hemân
Nûş idüb ‘aşk bâdesini mest olup mestâne gel
[733a]

-356-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[904a]

Saykal it mirât-ı kalbin meclis-i rindâne gel,
‘İlm-i hikmet dersine sen mekteb-i ‘irfâne gel.

Hân-kâh-ı ‘uzlete gir, halkdan eyle inzivâ,
Dâmen-i pîre yapış durma hemân meydâne gel.

Gir bu ‘aşk deryâsına sen dürr-i gevher cem’ine,
Katresiyle kâ’inâtı kaplayan ‘ummâne gel.

Gel hemân sen şem’-i ‘aşkla kıl münevver kalbini,
Yak vücûdun nâr-ı ‘aşka âteş-i suzâne gel.

Hidmet-i pîre iriş kim tâ tecellî ide hak,
Ya'kûb-ı nâlân gibi Yûsuf-ı Ken'âne gel.

Zât-ı hakdan subh ü şâm eyle taleb kurb-i visâl,
Ey **Kadîmî** vuslat-ı cânân için pîrâne gel.
[904a]

-357-
Semâ'î-i Kadîmî
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[746a]

Gönül âyînesin pâk it bulup bir mürşid-i kâmil
Bu câdde gezme beyhûdî hacîl olma behey gâfil!

Tutup dâmenini pîr-i mugânın 'aşkla ey cân
Tevâzu'la iriş pîre seni hakka ide vâsıl

Tereddüd pençesinden sen halâs it kendini cehd it
İder ihsânını mevlâ olursun lütfuna nâ'il

Bu dünyâ bir 'acûzedir sakın kapdırma dâmânın
Bu 'âlemde kimi ağlar kimisi zevkine mâ'il

Gel ey cân durma beyhûde gelüb geçmededir devrân
Erenlere olan bende bu katâra olur dâhil

Geçip hem bâş ile cândan kûl oldu bu fakîr ona
Erenlerin kapûsunda **Kadîmî** dâ'imâ sâ'il
[746a]

-358-
Mersiye-i Kadîmî Baba
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[764b]

Benzemez bir mâteme mâtem-i evlâd-ı resûl
Görmemişdir kuruldu kâ'inât böyle füsûl
Mâtemin her an tutar durmayub erbâb-ı 'ukûl
Ey muhibb-i hânedân gel mâtem it itme zuhûl
Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl

Bozdu şirâzesini dînin Yezîd ibn Yezîd
La'net olsun ceddine ecdâdına mel'ûn-ı pelîd
Kurretü'l-'ayn-ı Resûlü itdiğiniz susuz şehîd
Sizden oldu ehl-i beyte zülm ile cevr ü şedîd

Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl

Kıyamazken öpmeğe gerdânını o serverin
Düşürmezken yere bir katre eşkin ol âhterin
Yüzdü kan içinde cismi zâde-i peygamberin
Kırdılar tîğ-i sitemle ol kerîmin sipihrin
Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl

Tîğ-i mâtem açdı sînem içre bir âh-ı revzeni
Şâh Hüseyin'in Kerbelâ'da hâke dökdü hûnunu
Ehl-i beyti öyle tahkîr itdi kim murdâr-ı denî
Hep kızıl kane boyadı ol mukaddes gerdeni
Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl

Söyle ey dil neyleyim? Ben âh ü efgân itmeyem
Ehl-i beytin 'aşkına bu dili sûzân itmeyem
Yâd idüb şâh-ı şehîdini halkı nâlân itmeyem
Dîdeden kan dökerek çâk-i girîbân itmeyem
Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl

Mâtemiyle ol şehîdin dîdeler giryân olur
Dökilen seyl-i sirişg hem bâ'is-i tufân olur
Bu **Kadîmî** Baba'nın dâ'im işi efgân olur
Ol şehîd-i Kerbelân mazhar-ı gufrân olur
Esîr oldu Yezîdâne âh sâbirân-ı Betûl
Elleri böğründe kaldı seyyidânın hep melûl
[764b]

-359-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . - .) (- . - .) (- . - .) (- . -)
[920b]

Akmada cûy-ı sirişkim, çeşm-i giryânım müdâm,
Haste-i bî-mârını eyleditelh-kâm.
[921a]

Pek ziyâde eyledim mücâdele derdler ile,
Eyledim ben bunca ıztırâbı derhâl iktihâm.

Âsımânda kûsumı çaldı hemân gerdûn bana,
Ben bu yüzden eyledim halâsıma çok ihtimâm.

İtmiyor sanki, kifâyet çekdiğim dertler bana,

Yeniden bir başka derdi felek itdi inzimâm.

Kim çekerse ‘âlem içre, göremez âsûde-hâl,
Hâsılı dünyâda râhat görmedik biz ve’s-selâm.

Ol gönüller şâhına itmişdi Kadîmî duhûl,
‘Aşk hemân gönlüne atdı ol-zamân habl-i zimâm.
[920b-921a]

-360-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[905b]

Tâli’-i nâ-sâzımın cilvesidir ey hümâm,
Çekdiğim âlâma başka dertler itdi inzimâm.

Çok tabîb gelmişdi, derdlerime çâre aradı,
Bulmadılar çâresini itdiler çok ihtimâm.

Telh-kâm itdi beni devrân-ı ‘âlem ‘akibet,
Ten harâb oldu, enînim durmadı hiç subh ü şâm.

Tev’emüm ben derd ile derd oldu enîsim benim,
Ser-nigûn itdi gönül eyvânımı zâlim müdâm.

Ey *Kadîmî* dertlerinle sözünü itdin dırâz,
İztirâbâtın duyanlar oldılar hep telh-kâm.

[905b]

-361-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[739b]

‘Andelîbim bağ-ı gülşende öter durmaz müdâm
Nâr-ı hicr ile yanar gönlüm çerâğı ey hümâm

Nûş iden bir katresin câm ü cemin buldu hayât
Câm-ı ‘aşkı içmeyenler almadı zerrece kâm

Ders-i ‘aşk almak dilersen git harâbât ehline
Dâmen-i pîre yapış kıl ‘aşkla sen ihtimâm

.....ol gel kıl ü kâli terk idüb dinle hemân
Ehl-i ‘irfân meclisinde istemezler çok kelâm

Ten harâb oldukca ma’ mûr oldu dil kâşânesi
İnkılâbına bu gönlün hayret itdi hâs ü ‘âmm

Bu *Kadîmî* bendeni şâhım kapûndan itme dûr
Bu fenâda ‘âşık-i şûrîde diye aldı nâm
[739b]

-362-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . -) (- . . -) (- . -)

[919a]

Nûş idüb Kevser şarâbın olmuşam mest ü müdâm,
‘Aşk odu sardı vücûdum, kurdu kalb içre hıyâm.

Açdı gaflet perdesini dîdesinden nâgehân,
Secde kıldı âdeme, sem’ine irdi hakk kelâm.

Eyler mûrâne gayret, rahm ü şefkatle hemân,
Ahz-ı sâr için felekden itdiler çok ihtimâm.

Meclis-i ‘irfân içinde olmuşam perveriş-yâb,
Fahr ile ben kemterâne, pîrimin oldum gulâm.

.....iken şîrâne hamlelerle yıkdı ‘âkibet,
Kişver-i mülk-i fenâyı tâ temelinden bi’t-tamâm.

Derdine dermândılar hakdan Kadîmî Baba,
İztırâbı rûz-ı şeb itmekdedir heb telh-kâm.

[919a]

-363-

Nefes-i Kadîmî Baba

[899a]

Dağ ile sahrâ dolaşdım,
Bir ‘acaip hale sataşdım.
Bahr-ı muhît olup taşdım,
Emvâc-ı bahrden aşdım.

Gönüllerde gezer idim,
Dost düşmanı sezer idim.
Her bir dilden yazar idim,
Pek çok cânlara yoldaşdım.

Meyve viren bir ağaçdım,
Yezîdlere savaş açdım.
Gönüllere nûrlar saçdım,
Fırat nehri gibi taşdım.

Vahdet denizine daldım,
Zevrakımı bahre saldım.
Dürr ile gevheri aldım,

Dalgalarla çok savaşdım.

Pîr-i mugân açdı deyri,
Girdim meydândan içeri,
Gördüm mürşid ile rehberi,
O dem pîrlere ulaşdım.

Erenlerden niyâzım bu,
Virdim dâ'im subh ü şâm hû.
Pîr çeşmesinden içdim su,
Ayak değil her an baş.

Ma'nâ 'âlemine irdim,
Hû deyüb meydâna girdim.
İkrârımı anda virdim,
Erenler 'aşkına coşdum.

Yaz gelince çiçek açar,
Kokusun etrâfa saçar.
Münkir bizi görür kaçar,
Sert değil her dem yavaşdım.

Âb ü hayât suyun için,
İyi kötüden seçin.
Ne eserler hep basub geçin,
Dergâh eşiğinde taşdım.

Kadîmî'ye kimse gelmez,
Bağçeden gülleri dermez.
Bu işlere 'akl irmez,
Bu gidişe ben de şaşdım.

[899a]

-364-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . -) (- . . -) (- . -)

[897a]

Gubâr-ı râh-ı 'aşkım, 'aşk ehlinin dermânıyım,
Geştî-i 'aşka süvârım gemimin kapdânıyım.

İçmişim câm-ı muhabbet, mest-i medhûşum bu dem,
Okunur âsârım her an, ehl-i 'aşk destânıyım.

Şu'le-i şem'-i ilâhiyle münevverdir gönül,
Bezm-i rindin ehl-i 'aşka bir açık bürhânıyım.

Mürg-i rûhum cûş idüb durmaz ider dâ'im figân,
Hazret-i Ya'kûb'un ey cân, Yûsuf-ı Ken'ân'ıyım.

Kûh-ı gamda kalmışam, bir gam-güsârım yok benim,
Ten libâsından tecerrüd eyledim hak ‘uryânıyım.

Cân gözün aç ‘ibret ile bak bana sen vâ’izâ,
Yanmışım ‘aşk âteşinde dâ’imâ püryânıyım.

.....-i âl-i ‘abâyâ sâdık ol çekme elem,
Gel karış bu katâra ben, bu yolun kervânıyım.

Vahdetin deryâsına gark it, **Kadîmî** Baba’yı,
Hak yolunda gîce gündüz şâhımın kurbânıyım.
[897a]

-365-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[748a]

Bağ-ı ‘ömrüm meyve viridi dosta ikrâm eyledim
Bir gülistân içre girdim anda arâm eyledim

Dalmışım bülbül gibi bağ içre güller ‘aşkına
Âstân-ı gülşeninde seyr-i gül-fâm eyledim

Ben muhibb-i hânedânım dest-i kudretten dilâ
Nûş idüb câm-ı şarâbı hoş bir eyyâm eyledim

Çâker-i âl-i ‘abâyım ehl-i beytin yoluna
Cânımı kıldım nisâr hem bir serâncâm eyledim

Rahle-i tedrîsîne girdim o şâhım ‘aşkla
“Men-‘aref”den okuyub da dersimi tâm eyledim

Fakr ile fahr eylerim dünyâyâ yokdur rağbetim
Cümle varım terk idüb ‘âlemde âhkâm eyledim

Tekye-i ‘aşk içre mihmân olmuşam ben tâ ezel
Terk-i tecrîdle böyle bir nâm eyledim
[748a]

-366-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[747a]

Mihneti zevk eylediğim halka i’lân eyledim
Derd ü mihnet bahri içre haylî cevelân eyledim

Derdlerle ülfetim var hem enîsim oldılar
Derd bana geldi müsâfir bende mihmân eyledim

Derd beni ta'kîb ider durmaz müdâm gölgem gibi
Derdimin nârı içinde cismim kül-hân eyledim

Tev'emim ben derd ile rûz-ı ezelden dil harâb
Gâhî derdim yakdı cânım gâhî şükrân eyledim

Derd beni terk itmedi bir lahza her şâm ü seher
Geştî-i derde elemle dilde seyrân eyledim

Hoşnûdum ben derdlerimden hiç şikâyet eylemem
Cân ü dilden sabr ile ben derde dermân eyledim

Çün bana olmuş nasîb her derdi ben itdim kabûl
Cismimi mahv idüb **Kadîmi** kalbi şâdân eyledim

Rahim-i mâderden beri derd-i meşakkatler ile
Zâr ü gam-gîn başı açdım da efgân eyledim
[747a]

-367-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[728b]

Kevkeb-i bahtım ile ben 'aşkda devrân eyledim
On sekiz bin 'âlem içre seyr-i seyrân eyledim

Cân ile cism ve teni ben dosta pervâne misâl
'Aşk çerâğına yakub da hakka kurbân eyledim

Yüzümü hâke sürüb de âh ü efgânla ben
Ağladım o rütbe kim ben eşkim 'ummân eyledim

Sînemi çâk eyledim şâh-ı şehîdin 'aşkına
La'net okıyla yerinde tîr-i bârân eyledim

Sırr-ı hakka mazhar oldum hamdülillah zâhidâ
Hidmet-i pîre irişdim özüm insân eyledim

Hânesi gencinesin açdı bana şâh-ı cihân
Ehl-i beytin 'aşkına ben sîne-sûzân eyledim
[728b]

-368-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[907b]

Enbiyâlar serveri ol Mustafa'dır sevdiğim,
Sâkî-i Kevser 'Aliye'l-Murtezâ'dır sevdiğim.

Fâtıma hayrû'n-nisânın yoluna cânım fedâ,
Nûr-ı 'aynım hüsn-i hulkü'r-rızâdır sevdiğim.

Cân ü baş hak için kıldı fedâ, sultân-ı dîn,
Şâh Hüseyin'im, hem şehîd-i Kerbelâ'dır sevdiğim.

Varımı itdim fedâ Zeyne'l-'Abâ'nın 'aşkına,
Bâkır ile Ca'fer-i Sâdık-ı rehâdır sevdiğim.

Olmuşam Mûsî-i Kâzım, 'Ali Rızâ bendesi,
Takî, Nakî, 'Askerî cûd-ı sehâdır sevdiğim.

Ben **Kadîmî**'yim girmişim bâb-ı erenler içre kim,
Cân ü dilden Mehdî-i sâhib-i livâdır sevdiğim.

[907b]

-369-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[924b]

Müncelîdir rû-yı rûhsârında âyât-ı kerîm,
Oku âyâtını yardım ide rahmânü'r-rahîm.

Vâsıl-ı dîdâr-ı hak olmak dilersen tâlib,
Doğru yola seni ancak götürür 'akl-ı selîm.

Aç gözün uykudan kendini bî-dâr eyle kim,
Bâb-ı ihsânından dâ'im sana eylesin na'îm.

Kimse idrâk itmedi bu vahdetin deryâsını,
Dâne-i dâm-ı belâdan koru kendin ey hekîm.

Mihnet-i endûh ile doldu gönül kâşânesi,
Doğrulukla bulunur ancak sırât-ı müstakîm.

Gaflet ehli 'âlem-i hestîyi idrâk idemez,
Kenz-i mahfiye irişdi, lütf ü hakla bu Kadîm.

[924b]

-370-

Dîvân-ı Kadîmî

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . - -)

[738a]

Gidelim mey-gedeye bir iki bâde içelim
O kadar çok içelim ki kendimizden geçelim

Varalım Ka'be-i dil-dâra tavâf eyleyelim
Çeküb 'aşk hançerini sîneye yâre açalım

Sen de eğer 'âşık isen terk-i cân eyle hemân
Kays-veş biz dahi bir dil-ber-i Leylâ sevelim

Düşme gam deryâsına gel merdüm-âzâr olma sen
Zevrak-ı Nûh'a girüb de bahr-ı gamı aşalım

Kimimiz şîşe ile hem kimimiz erre ile
Haydârâne o Yezîd'in nesebini biçelim

Gel *Kadîmî* senin ile 'ahd ü peymân idelim
Mervân ile Yezîd'in başına âteş saçalım

[738a]

-371-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . - -)

[923b]

Dâr-ı dünya içre dostlar, bir mekânım yok benim,
Bahtımın âsârıdır bu, âşiyânım yok benim.

Bir taraftan derd beni bazîçe itdi neyleyim,
Yakdı cânım, sâhib-i mülkden âmânım yok benim.

Bir dakîka virmiyor râhat, bana zâlim felek,
İstemem ben 'andelîbi, gülistânım yok benim.

Tâli'-i ma'kûsımın cilveleri yakdı beni,
Zevk ü safâ eyleyecek hîç zamânım yok benim.

Yâr iline gitmek çün Kadîmî derd-mend,
Geştî-i cisme açacak bâd-bânım yok benim.

[923b]

-372-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . - -)

[917b]

Eyledim imdâd-ı rûhâniyet senden ey kerfîm,
Derdimin eyle şifâsın kalmasun hîç kederim.

Iztırâbım durmuyor, dâ'im beni incitmede,
Yıkıldı âşiyânımı zâlim felek ol biltherim.

Virmedi râhat, huzûr hiç, selb-i ârâm eyledi,
Zülm okunu atdı gaddâr, kaldı tüysüz şeh-perim.

Zâlimâne başıma yağdırdı bârân-ı belâ,
Mihnete itdim tahammül, sabrım oldu rehberin.

Pîrim, hünkârım,encüm.... derdlerime dermân olur,
Çünkü her dem enverimdir, enverimdir enverim.

Rahmeti deryâsının yokdur hudûdu pîrimin,
Bu Kadîmî Baba'ya rahm eyler elbet ol rahîm.

[917b]

-373-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[918a]

Dîde-bânım, hâfızım, pîrim, hünkârım benim,
Derdimin dermânını elbet virir zât-ı kerîm.

Kalb-i vîrânı inliyor, hep bekliyor tahlîsini,
Hem halâs-kârımdır, rehâ-kârımdır, ol rabbü'r-rahîm.

Nâlemi gûş eyleyenler, görmüyor bir an huzûr,
Zahmima merhem-i devâyı, bulur ancak ol hekîm.

Bağlıdır habl-i zimâm-ı 'aşk ile gönlüm ebed,
Hak yolunda nâzımım, hem rehberim, kalb-i selîm.

Kalb evimi rahne-dâr itdi, atılan zülm oku,
İtdiği ezâlarıyla, duymada zevk ol la'im.

Hâlesinden nûr akıyor, dâ'imâ ol mâhımın,
Rehberine, mürşidine, oldu Kadîmî nedîm.

[918a]

-374-

Dîvân-ı Kadîmî

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[752b]

Âb ü bâd nâr ile hâkden muhammer tanıtımam
Bana çünnahnu kasenna..... virildi kısımetim

Göç idüb sülb-i pederden rahm-ı mâdere hemân
‘Âlem-i envâra geldim anda buldum rif’atim

Aldı elim sokdu kırklar meclisine rehberim
Nesl-i pâk-i Hayder’e çün vardı mensûbiyetim

Gömlümün â’mâkına kurdum o şâha taht-gâh
Câmi’-i ‘aşkda tutmadı âftâb-ı hürmetim

Cur’a-i feyz içüb mürşid elinden ‘aşkla
Birlik içre almışam ben râh-ı hakda himmetim

Âşiyân-ı dilde yakdım şem’a-i ‘aşk fitilin
Tâ ezelden var idi ‘aşk ehli ile ülfetim

Sînemi ‘aşk âteşiyle dağladım ben baş eğüb
Hamdülillah pîr-i mugân itdi kabûl hizmetim

Hubb-i ehl-i beyt ile meşbû’ idi hem tâ ebed
Sidre-i sînemde artdı ol sebebden rağbetim

Ebr olup itdim temâşâ ‘âlem-i ekvânı ben
Kesretinden kurtulub buldum o anda vahdetim
[753a]

Câm-ı ‘aşkın mestiyim yerik eylemem peymâneyi
Ben **Kadîmî**’yim itdi takdîr ehl-i ‘uşşâk kıymetim
[752b-753a]

-375-

Semâ’î-Kadîmî

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[739b]

Temâşâ-gâh-ı ‘ibretidir bu çarh-ı bî-vefâ ey cân
Tahammül kıl bu cevre ol kanâ’at bâbına der-bân

Hakâretle nazar itme bize bu dehr-i dîn içre
Dilâ ‘âşıkların âhı semâvâta çıkar her an

Kuru da’vâ ile sûfî sakın bildim dime hakkı
Anı bilen ider cânın yolunda durmadan kurbân

Düşüp sahrâ-yı gurbetde firâk-ı derd ile nâ-gâh
Derûnum nâr-ı hicrânla tutuşdu bulmadım dermân

Nîce bir derd-i hasretle beni yakdı bu ‘aşk-ı encâm
Gönül yâresine çâre aradı bulmadı Lokmân

Ser-â-pâ tîr-i ‘aşk oldum gönül sayd-ı şikârında
Nazar kıl ey ulû şâhım **Kadîmî** bendene bir an
[739b]

-376-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[922b]

Teşne-dil gezme cihânda nefsinı zebh it hemân,
Hizmet-i pîre iriş, eyle kelâmım gûş-ı cân.

Nûş idüp ‘aşk cur’asın sen, kıl musaffâ kalbini,
Pîr-i mugân lütf ider, elbet sana bir âşiyân.

Katreye aldanma eğer tâlib-i ‘ummân isen,
Gir hemân geştî-i Nûh’a idegör seyr-i cihân.

Ders-i ‘aşk almak dilersen git harâbât ehline,
Vâ’izin boş sözleriyle vaktini itme ziyân.

Cân kulağıma ene’l-hak nidâsı geleli,
Zikr ider Mansûr gibi hep bu kelâmı bu zebân.

Şiddet ile ol Yezîd’in kalbine hançer sokub,
Eyledi gazâ-yı ekber, bu vücûd-ı nâ-tüvân.

Olmuşam meşhûru derd ehlinin ben Eyûb gibi,
Bu Kadîmî bekler hünkârından dermân her zamân.

[922b]

-377-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . . .)

[922a]

Senin hak cemâlindir cihânı eyleyen rûşen,
Okudum Mushaf-ı hüsnündeki âyâtını ey cân.

Dil-i ‘uşşâka ka’bedir ezelden vech-i envârın,
Sücûd-ı ‘âşıkân oldu cemâlin ey ulû sultân.

Elinden nûş iden Kevser şarâbını, bulur ey mâh,
Gülistân-ı hakîkatde, hayât-ı câvidân ol ân.

Harâb-ender-harâb oldu, bu cism-i nâ-tüvân artık,
Yıkılmış cân evim, ta’mire mi geldin benim cânân.

Şarâb-ı kevseri şîr-i hüdâ destinden nûş itdik,

Bi-hamdülillah ideriz şükürümüz, hakka hemân her an.

Bu ‘âlemde rızâ-yı hakkı tahsîle idüb gayret,
Yolunda eylemişdir bu Kadîmî cânını kurbân.
[922a]

-378-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . . .)

[899b]

İrişdir râh-ı matlûba beni ey sâhib-i devrân,
Penâhımsın benim ey şâh, gel eyle kalbimi şâdân.
[900a]

İçün ‘aşk meyine kandım, cemâlin şem’ine yandım,
Sırâc-ı nûr-ı envârsın, yolunu eyle gel rûşen.

Hakikat bülbülü oldum, muhabbet güllerin derdim,
Gülistân içre ‘andelîb ide feryâd-ı bî-girân.

Elest bezminde nûş itdim, şarâb-ı kevseri mestim,
Açıldı cân gözüm nâgâh, göründü bir ulû meydân.

Senin nûr-ı cemâlinden münevver oldı âftâb,
Cemâlin nûru tenvîr eyliyor ‘aşk ehlini her an.

Cemâl-i yâri gördükçe **Kadîmî Baba**’ya ol an,
Hemân kûy-ı harâbâtdan görünür ‘aşk ile cânân.
[899b-900a]

-379-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . . .)

[766b]

Tülû’ itdi güneş nûru ile maşrik tarafından
Hakikatde idüb tenvîr cihânı şeb-i târından

Gelip Rum’a idüb ârâm kerâmetler idip izhâr
Nîce hikmetlerin gördü gelenler kûh-sârından

İnüp Karacahöyük’de tutup yurd eyledi iskân
Muhabbet gördü her ferdin sigârından kibârından

Nîce erler gelip dâmânına destin urup hemân
Alıp abdest olup tâhir o deryânın kenârından

Keramâtın görüp yüz sürdiler pâyine sultânın
Selâm virdi o erlere yüüryen taş divârından

Vakitsiz devşirüp elma kışın şiddetli anında
Kuru ağacın üstünden “sarı”ya nev-bahârından

Sürüp pây-ı türâbına yüzün her an diler lütfun
Esirgeme bu ihsânın **Kadîmî** dil-figârından
[766b]

-380-

Semâ’î-Kadîmî Baba
(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[793b]

Ma’ânî bahrine daldım, cevâhir dermeğe ey cân,
İnce kar’ine bahrin, göründü bir ulû meydân.

Gönül şem’in uyandırdım, o dem ‘aşkın çerâğından,
Girüb dört kapudan içre, o deyrde ölmüşem hemân.

Sarıldım sıdk ile dâmânına, ol pîr-i mugânın,
Nisâr itdi başımdan dürleri, ol sâhib-i devrân.

Cemâl-i nûru şâhımın, cihânı eyledi tenvîr,
O nûrun hâlesinden feyz alur dâ’im bütün ihvân.

Oku ‘aşkın kitâbını, gönül mülkün musaffâ kıl,
Tecellî eyleye dilde, o nûr-ı hak sana bir an.

Sivâdan, mâsivâdan geç, sakın aldanma elvâne,
Kanâ’at bâbını bekle seni hak eyleye şâdân.

Alıp pervânededen ‘ibret, nazar kıl o vefâ-kâre,
Muhabbet âteşine yak vücûdun cehd idüb hemân.

Tevellâdan, teberrâdan haber-dâr isen ey ‘âşık,
Basîret gözün açılır sana her sır olur ‘ayân.

Hakâretle nazar kılma harâbât ehline suffî,
O cânlar mazhar-ı hakkdır gönüllerde ider cevelân.

Ne ser-mestim, ne huş-yâрім, gönül şehrinde mihmânım,
Ben ol tâk-ı mu’allâyım ki, kıldım ‘âlemi hayrân.

Dil-i mücerred hamın, zahmın, ‘alâcak buldum dime,
Virir elbetde dermân bir anda ol şeh-i merdân.

Gubâr-ı pâyine yüzün sürer, her dem niyâz eyler,
Kadîmî Baba’ya şâhim ider lütf ile ihsân.

[793b]

-381-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

[Hâlid Baba'ya İthâf]

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[911b]

Rahm ü şefkat kalmadı hiç yârân itdi rû-gerdân,
Bir kısm tıynetlerini itdi isbât nâgehân.

Bir muhib olsun yeter cândan bana yâr-ı vefâ,
İstemem dertlerimi artdırmasınlar bî-girân.

Hak yoluna cânımı itmiş fedâ Hâlid Baba,
Eylemekdedir fakîri her dakîka şâd-mân.

Hak erenler dest-gîri olsun o cânın müdâm,
Beni şâdân eylemekdedir habîbim hoş zebân.

Mâsivâdan el çeküb hem varını terk eylemiş,
Kimseden bir matlabı yok, hakka bağlıdır hemân.

Ehl-i beytin yolunadır hizmeti subh ü mesâ,
Bu **Kadîmî Baba**'yı eyler ziyâret her zamân.

[911b]

-382-

Mersiye-i Kadîmî

(. . - -) (. - -) (. - -) (. . -)

[745b]

Yezîd ile Mervân ehl-i beyte kıldılar 'adüvvân
Hüseyin'in mâtemiyle perîşândır cümle cihân

Muharrik silsile-i fesâddı Mu'âviye
Dökdi muhibbâna göz yaşı mânend-i bârân

Gonce-i bâğ-ı emel hem ciğer-pâre-i Zehrâ
Hak yoluna kendini eyledi şevk ile kurbân

Pûse-gâh-ı Ahmed'e rahm itmedi Şimir-i fusul
Durmasun yaksun anı subh ü şâm âteş-i nîrân

Öyle mel'ündür Yezîd ki re's-i pâkine şâhın
Kazip ile dendân-ı nâzenine urdu hemân

Sad-hezârân la'net olsun ceddine ecdâdına
Her muhibb-i ehl-i beyt eyler bunu derd-i zebân

Bu *Kadîmî* nîce kan ağlamasun âh eyleyüb
Server-i ‘âlem iken rahm itmedi devr-i zamân
[745b]

-383-

Mersiye-i Kadîmî

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[898a]

Muhibb-i ehl-i beyt olan bu mâtemde olur giryân,
Gönül durmaz şehîd-i Kerbelâ için ider efgân.
Gelince yâdıma gözden akar yaş yerine hep kan,
Muharrem mâhı geldikce gönüller olmada sûzân.
Şehîdân mâtemin tutdu semâlarda girdi beyân
Tâ kıyâmet Hüseyin için tutar mâtem bütün cihân.
[898b]

Resûlün âline, evlâdına rahm itmedi hûn-hâr,
Hemân kasd eyledi şâha hücûm idüb pelîd-i bed-kâr.
Yezîdân ile Mervân’ı hemân hak eyleye ber-dâr,
Şimr’le İbn-i Zerkâb’a iderim la’neti her bâr.
Şehîdân mâtemin tutdu semâlarda girdi beyân
Tâ kıyâmet Hüseyin için tutar mâtem bütün cihân.

Revâ mıydı ciğer-pâre-i Zehrâ’ya bunca ezâ,
Bütün Süfyâniyân oldu hezârân la’netle sezâ.
Tutuşsun cism-i nâ-pâkin, olup âteş ile ifnâ,
Ferâmûş eyledin mahşer günini sen ey bî-hayâ.
Şehîdân mâtemin tutdu semâlarda girdi beyân
Tâ kıyâmet Hüseyin için tutar mâtem bütün cihân.

Şehîd-i Kerbelâ’nın mâtemi yakdı ciğer-gâhım,
Feleklere irişmişdir benim feryâd ile âhım.
Enînimden bu mâtemde tutuldu hem şems ile mâhım,
O zât-ı dest-i halâsı *Kadîmî* Baba’ya şâhım.
Şehîdân mâtemin tutdu semâlarda girdi beyân
Tâ kıyâmet Hüseyin için tutar mâtem bütün cihân.
[898a-898b]

-384-

Dîvân-ı Kadîmî

Şahîngirây İçün Kitâbe

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[732b]

Bu fenâ mülkünde mihmân olmuş idi bir zamân
Açmadı hiç kimselere derdini itdi nihân

Şeyh-i kâminden ledün dersin alub ol muktedâ
‘Akibet terk eyledi fânî cihânı nâgehân

Kimseyi incitmedi hakka ri'âyet eyledi
Ahz ü i'tâsında itdi herkesi hem şâd-mân

Kûs-ı rahmet çaldı ol dem çok bekâda eyledi
Kendisine cennet-i me'vâ içinde âşiyân

Söyledi tarihini derdin **Kadîmî** hüzn ile
Rûhunu Şâhîngirây'ın eylesün hak kâm-rân
[732b]

-385-

Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[733a]

Rahm ü şefkatle bize gel lütfunu kıl râye-gân
Aç bize perde-i 'aşkı kalmasun bir şey' nihân

Biz bu gün dîdâr-ı yâri görmeğe 'azm eyledik
Âstân-ı dergehin biz bilmişiz dârü'l-emân

Bâğ-bân-ı pîre aşlatdım gönül fidânını
Meyvesin virdi o anda kıldı bizi şâd-mân

Kalbimiz bâb-ı rızâyâ bağladık bin cân ile
Bâde-i 'aşkı içüb bulduk hayât-ı câvidân

Hem-demîyim ehl-i 'aşkın istemem yâd-ı hem-serî
Cân ü dilden 'aşk evine olmuşam ben pâs-bân

Bahr-ı 'aşka sal gönül keştîsini eyle sefer
Cân nisâr it yârine itsün seni hem kâm-rân

Derd-i mihnet içre dalma ey **Kadîmî** çekme gam
Cân ü dil mülkinde kıldım şâhıma ben âşiyân
[733a]

-386-

Dîvân-ı Kadîmî
(- - .) (. - - .) (. - - .) (. - -)

[746b]

Bir kûlunun sabrını mi'yâre vurub nâ-gehân
Hak onu ol anda eyler belâlarla imtihân

Bin belâyı cânê mihnet bilerek idüb kabûl

Sabrla buldu bulanlar çün hayât-ı câvidân

Sıdkla râh-ı hüdâya bağlanan ‘aşk ehline
Olmadadır âstân-ı devleti dârü’l-emân

Mihnet-i cevr ü cefâ derd ü belâ mûnis bana
Sabr-ı Eyyûb ile bulduk kasr-ı eyvânı hemân

Kilk-i kudretle yazılan defter-i dîvânına
Hakka kurbân oldılar hep kalmadı hiç tende cân

Rû’yet-i dîdârı ancak ‘âşık-ı şûrîde bilir
Ehl-i ‘aşk irdi murâda oldılar hem kâm-rân

‘Âlem-i lahutda kaldı râh-ı hakdan ayrılan
Gaflet uykusuna daldı bulmadı bir âşiyân

Derd-i ‘aşkı çekmeyen bilmez bu ‘aşkın zevkini
Şem’a-i ‘aşka ider pervâneler kurbân-ı cân
[747a]

Tekye-i ‘aşk içre dâ’im süreriz devrânı biz
Mest olup cân-ı ezelden olmuşuz hem şâd-mân

Bahr-ı gamda rahne-dâr oldu bu cismim zevrakı
Göz yaşımın seli virdi bahr-ı ‘ummândan nişân

Bî-haberdir râz-ı hakdan cenneti bekler hemân
Zâhidin çün ‘aklı fikri dâ’imâ hûri cinân

Gel **Kadîmî** zât-ı hakka rabt-ı kalb it sıdkla
Âşikâr eyle derûnun kalmasun bir şey nihân
[746b-747a]

-387-

Semâ’î-Kadîmî

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[765b]

Dehânımdan çıkan hakkın kelâmıdır inan ey cân
Zebânımdan südür iden hakîkate odur bürhân

Sakın aldanma elvâne görinen sâde zîbâya
Feleğin dâmına düşme olursun yer ile yeksân

Cihân bir dâr-ı mihnetdir uyan gafletden ey gâfil
Yetiş bir katara durma göç itmeden ulu kervân

Yazık ‘ömrünü beyhûde geçirenler bu ‘âlemde
Çalınca kûs-ı rihlet hem zîlâna ider nâlân

Seni nefsin düşürür dâm-ı iğfâle gözünü aç
Gider hem ‘akl ü iz’ânın seni rûsvây ider devrân

Bu dünyâ fânîdir tâlib da’vâ-yı nefesine uyma
Sarıl bir mürşide elbet sana lütfun ider ihsân

Cemâl-i nûrun itmiş hak tecellî vech-i âdemde
Kadîmî’yi bu nûrun hâlesinde eyledi mihmân
[765b]

-388-

Semâ’î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[753a]

Bu bir devrân-ı ‘âlemdir tevakkufsuz döner her an
Kimisi şâd ü handândır kimisi itmede efgân

Ayrıma kendini râh-ı hakîkatden gözünü aç
Geçirme ‘ömrünü beyhûde ey gâfil davran

Sakın fincâncının katırını ürkütme dikkat it
Sonu zirâ kötekdir hâ onu düşün durub bir an

Kerîmin kapusu pek çok derîndir ip yetişmez bil
Sakın düşme o câha sen görürsün ‘âkibet hüsrân

Gel ey gâfil bu gafletden halâs it nefsin durma
Yürü pâ-mâl olursun sen sana elbet virir ziyân

Karanlıktır yolun cehd it kalırsın zülmet içinde
Hakîkat şem’asın yakan ‘azîz bir mürşide dayan

Kadîmî’nin sözü budur gözünün perdesin ref’ it
Geçilmez bir geçiddir bu ara bul medhalin ey cân
[753a]

-389-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - -)

[900a]

Eğer sıkılmaz isem ey cân ideyim derdlerim beyân,
Bu derdlerle olur dâ’im gice gündüz işim efgân.

Dehânımda hemân üç yerde taş var durur el-ân,

İki derd var başım, enseme yine ciğerim sûzân.

Nefes aldırıyor bana adı “Bronşektâzî” imiş,
Biri kalb dinilen derdden bulunmadı ana dermân.

Ciğerlerime hayâtdan kalmadı eser Kebd dede,
Biri fituk, biri fistül iderler cismimi vîrân.

Prostat dinilen müdhiş yakıcı derdle bî-zârım,
Harâb itdi **Kadîmî**'yi vire dermân ulû Yezdân.

Yeniden eyledi teşrîf “albumîn”ler “romatizmâ”,
Tam on derde çıkmışdır bu derdler virmiyor âmân.

Şikâyet olmasun aslâ bu derdlerle gidersem ben,
Olur hem çâr-deh-i ma'sûm-ı pâk yoluna cân kurbân.

[900a]

-390-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[906a]

Ey felek yıkdın bu gönlüm evini itdin vîrân,
Yaralı kalbimle dâ'im eylerim âh ü figân.

Virmedin bir lahza ârâm zûlm idüb bî-çâreye,
Fitneler açmakdasın hem zâlimâne nâgehân.

Andırır nehr-i Fırât'ı, gözlerimin yaşları,
Kahr ile kıldın giriftâr-ı belâ hem bî-girân.

Kimseler derdim sorub tedbîr-i dermân itmedi,
Bu devâsız derd bana açmakdadır her-dem bana dehân.

Bulmadım bir yâr-ı hem-dem, yakdı cânım çün felek,
Şerha şerha kıydı cismim, cevriini itdi ‘ayân.

Sabr idegör derdine gel itme aslâ iştikâ,
Ey **Kadîmî** sabr iden maksûda irmişdir hemân.

[906a]

-391-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[925a]

Bâd-ı bismillahdan aldık dersimiz biz ‘âşıkân,
Ders-i ‘aşkı itdi ta'lîm bana ol pîr-i mugân.

Rahle-i tadrîs içre mazhar itdi feyzine,
Men-ledün ‘ilmin okutdu, eyledi hem imtihân.

Hamse-i âl-i ‘abâya gönlümü rabt eyledim,
Hamdülillah bana bahş itdi hayât-ı câvidân.

Kıble-gâhım, melce’imdir, hân-kâh-ı dergehi,
Hırka-pûşum, sâcidim, dîdâr-ı yâre her zamân.

Varlığın terk ile dâ’im, terk-i tecrîd idegör,
Mürşidin nutkunu gel sen, hırz-ı cân eyle hemân.

Cevr ü bî-dâr itme ey zâlim felek bî-çâreye,
Bu Kadîmî derd-mende lütfunu kıl bî-girân.

[925a]

-392-

Mersiye-i Kadîmî Baba

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[765a]

Muhibbânındır ihsânını bekler senin nâlân
Şehîd-i Kerbelâ’sın sen sana kurbân hep ‘âşıkân

Yüzün bir mâh-ı tâbândır ki nûrundan cihân rûşân
Sen ol nûr-ı mükerremsin sana olsun cân kurbân

Resûlün öpdüğü yer berk ururken tavk-ı gerdânında
Çeküb hançer şehîd itdi o yerden hem Şimr-i Mervân

O nâzik tende açıldı hayfâ yetmiş iki yâre
Akıtdı çeşmeler gibi Kerbelâ hâkine hep kan

Bu günde dîde giryân sîne suzân olmayan gâfil
‘Aduvdür ehl-i beyte odur hem la’nete şâyân

Gözüm kan ağla durma âh bu dem mâh-ı Muharremdir
Hüseyn’in mâtemi yakdı cihânı eyledi virân

Şehîd-i Kerbelâ yâdı ile her dem ider efgân
Kadîmî Baba’nın durmaz göz yaşı akar her ân

[765a]

-393-

Semâ’î-Kadîmî Baba

“Hasta-hânedede Yazdıklarımın”

(. . . .)(. . . .)(. . . .)(. . .)

[912a]

Felek bükdi belimi gel, ‘itâb itme bana ey cân,

Gice gündüz râhat virmez, atar durmaz bana peykân.

Yatırmaz bâlînim üzere, merhametsiz bî-mâr iken,
Huzûr virmez bana aslâ, ider dâ'im beni nâlân.

Tahammül eyledim bunca cefâsına feleğin ben,
Usanmaz, bıkmaz ol zâlim, ider zûlmün bana her an.

Perişân itmede her an, gönül mülkünü ol-gaddâr,
Bu derdleri çekmek için vücûdda kalmadı dermân.

Tükendi tâkatim artık feleğin sillesinden ben,
Kanâ'at sülkine geçdim, vücûdum eyledim pinhân.

Diler dâ'im erenlerden *Kadîmî Baba* lütfunu,
İki 'âlemde maksûdum budur, pîrim ider ihsân.

[912a]

-394-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - . -) (- . - . -) (- . - . -) (- . - . -)

[924a]

Tâziyânesiyle vurdu başıma felek hemân,
'Aklımı başımdan aldı, virmedi aslâ âmân.

Cân dayanmaz acılarına bu derdin, itdiğim,
Tahammülü işidenler oldu engüşt-i ber-dehân.

Kasd iderek her biri cân evime itdi hücûm,
Rûz-ı şeb râhat-huzûr yok, hayret itdi ins ü cân.

Nâlemi bîle felek çok görmede neyleyim âh,
Eyledikçe ciğerimden sık sık gelmekdedir kan.

Bu sayısız derdleri viren kerîme, 'acz ile,
Subh ü mesâ, sabr ile hem şükr iderim bî-girân.

Tâli'-i nâ-sâzıdır bu, çün Kadîmî Baba'nın,
Görmedi bir dem huzûr, olmadı hiç şâd-mân.

[924a]

-395-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - . -) (- . - . -) (- . - . -) (- . - . -)

[905a]

Lânemi yıkdı harâb itdi bu derdler nâgehân,
Derd-mende bir dakîka dahi virmezler âmân.

Kâse-i zehri sundu bana rahm itmedi,
Cânıma kasd eyledi, kıldı ezâ hem bî-girân.

Bu vücûdum geştîsin saldıım ‘ummâne bu gün,
Dalgalandı bahr-ı ‘ummân zevrakim oldu vîrân.

Var mıdır bu derde çâre söyle gel sen ey tabîb,
İztırâbı artıyor bu yârelerle her zamân.

Çün bu zülmet perdesin ref’ eyledim ben sîneden,
Şâh-ı silkim nûr içinde olmuşam ben kâm-rân.

Ey **Kadîmî**, itme derdinden şikâyetebsem.....ol,
‘An-karîb mazhar olursun rü’yet-i dîdâre hemân.
[905a]

-396-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . .) (- . . .) (- . .)

[752a]

‘Andelibân gülşende itmede âh ü figân
Ol gül sahrâ anınçün gonceler açdı hemân

Bülbülün feryâdı virdi güllere hüzn ü melâl
Goncesinden eyledi çün armağan-ı bî-girân

Gülünü koklar iken bî-çâre şeydâ bülbülü
Eyledi çâk-ı girîbân hâr ü nâdân nâgehân

Nâlesi kıldı gülistân ehlini bî-zâr anın
İstediler merhamet gülden o anda ‘âşıkân

Çok mıdır pervâne gibi yansa ‘andelîb bu dem
İtmede her tâze gonce ‘aşk hisârını virân

Âsmâne irdi ‘aşk ehlinin âh ü nâlesi
Nâr-ı ‘aşka yanmada pervânedan virdi nişân

İsmi vird eyledim dilde senin ben yâ ‘Alî
Bu **Kadîmî** kemteri kıl rûz-ı şeb sen şâd-mân
[752a]

-397-

Dîvân-ı Kadîmî

İmâm Zeyne’l-‘Abâya Medhiye

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[751a]

Bir güneş doğdu dile aşk zerdesinden nâgehan
Eyledi nûru ziyâsı gönüller şâd-mân

Görmemiştir ne felek bu rütbe dilber bir güzel
Ol kadar dilber ki şâhım reşk ider pîr ü civân

Bizlerin ma'sûkumuzdur ol 'Alî Zeyne'l-'Abâ
Feyz-bahşâ-yı keremdir oldu bize sâye-bân

Varlığı viridi cihâna çün kemâl ol şâhımın
Hâşi'âne ana peyrev oldu cümle ins ü cân

Mahzen-i genc-i hakikat vâkıf-ı 'ilm-i ledün
Mazhar-ı sırr-ı ilahî şeb-çerâğ-ı hânedân

Bendesiyiz ehl-i beytin eyleriz biz iftihâr
Nûr-ı hakdır dürr-i yektâ ol şehin-şâh-ı cihân

Âstânın eşiğine yüz sürüb bu teşne dil
İktisâb eyler sa'âdet çün **Kadîmî** her zamân
[751a]

-398-
Semâ'î-Kadîmî Baba
(. - - -)(. - - -)(. - - -)(. - -)

[900a]

Gönül kâşânesi dâ'im bu derdle olmada vîrân,
O rütbe dertliyim ki, ben yanıma gelmiyor Lokmân.

On iki derdle ma'lûm, bu yetmezmiş gibi bir de,
Yeniden birtâkım derdler şitâb itmededir her an.

Devâsından ümîdim yok, sefer borusu çalmakda,
Dakîka beklemez zîrâ hemân yürür ulû kervân.

Tereddüd eyleme zinhâr, yürü fırsat irişmişken,
Bu kervâna yetiş durma sana yardım ider yezdân.

Beşer kudretinin fevkindedir bu derd, devâsı yok,
Tahammülsüz acılarla ciğerim itmede sûzân.

Bu gün on derde çıkmıştır benim derdim hakikatde,
Bırakmam şükrü dilimden, bana derman ider sultân.

Gelip dergâhına bu dem, yüzü yerde ulû şâhdan,
Garîbâne nigâhile bekliyor **Kadîmî** dermân.
[900a]

-399-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[737a]

Lânemi terk eyledim geldim bu deyre ben hemân
Destini pûs eyledim kıldı kabûl pîr-i mugân

Aldım abdestimi sürdürüm yüzüme âb ü hayât
Taktı boynuma resmim rehberim hem ol zamân

Dört kapudan içre girdik virdik şâhıma selâm
Baş açık yalın ayak meydâna olduk çün revân

Mürşid eteğini tutdum eyledi telkîn bana
Men-‘arefe dersin okutdu kıldı beni şâd-mân

Hâdî-i rahmet-fezâdır mürşidim Zekî Baba
Âstân-ı devleti idi sitân-ı kudsiyân

Bâb-ı lütfundan cüdâ kılma **Kadîmî** bendeni
Himmetinle kevserinle beni eyle kâm-rân
[737a]

-400-

Dîvân-ı Kadîmî

(- - .) (. - - .) (. - - .) (. - -)

[782a]

Emr-i künle altı günde yaradılıd bu cihân
Cümle mahlûkâtdan efdal oldu âdem bî-gümân

Kendi şeklinde yarattı âdemi hak zâhidâ
Gel bu remzi fehm idegör olasın hem şâd-mân

Bir avuç hâk idin hak nûrını bahş itdi sana
Bilmedin bu lütfu zâhid küfre daldın nâgehân

Ademiyet hil’atini giydin ammâ ey sufi
Gaflet uykusuna daldın ey basîretsiz uyan

Gün gibi zâhir iken taht-gâh-ı dilde hak
Görmedin dîdâr-ı hakkı eyledin pek çok ziyân

Nefs atının dizginini pekçe tut şâhlanmasın
Hamle için nefsin ejderhâsı açmışdır dehân

Zülmet-i dehre düşüb de kalma nâ-çâr ey hâce
Dikkat eyle itme sakın mülk-i rûhu sen vîrân

Başını top eyle şâha olma mu'annide kûl
Gönlünün Tûr'ına çık fakat didirtme sen terân

Hubb-i dünyadan geçüb hem-dem ol ehl-i dile
Hoş nazarla sana himmet eylesün pîr-i mugân

‘Ârif-i billah olanlar irdiler maksûdına
“Men-‘aref”den buldılar çünkü hayât-ı câvidân

Mushaf-ı hüsnünde yazmış âyet-i Kurân'ı hak
Ten göziyle göremezsün cân gözini aç hemân

Ey marîz-i cehl olan gel bizden iste bir devâ
Bizdedir ol şerbet-i sohbet sıhhat viren Lokmân-ı cân

“Künt-i kenz” esrârına vâkıf olanlar lâ-cerem
Menzil-i maksûda irdi oldılar hem kâm-rân

“Men-ledün”den ders-i ‘aşk hikmetinden eyledi
Bu *Kadîmî* kemteri ol şâh-ı ekrem imtihân
[782a]

-401-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[908b]

Bu misâfir-hânedan göçmek diler gönlüm hemân,
Âsmâne çıkdı nâlem, âh-ı vâhım bî-gümân.

Çekdiğim âlâmı bilmez çekmeyen bu derdleri,
Nâliş ile geldi, şedd-i rahl idüb hemân hazân.

Topladım derd ehlini ben derdlerim itdim beyân,
Lâl ü ebkem kaldılar çekdiklerimden ol zamân.

Âsyâbân çarha kapdırdı bu cismim zevrakın,
Kavs-ı kuzah gibi bükdü belimi hem nâgehân.

Derdime vâkıf olan dem-beste kaldı hevl ile,
Hâl-i bî-mârım görüb rahm eyledi pîr-i mugân.

Haşr ü neşr oldum bu derdle, şükr iderim pîrime,
Zahm-dârım, eyledi ‘âlî-tebâr hem imtihân.

İtmedim zerre şikâyet dertlerimden kimseye,
Dert beni mahd itmekle açmış iken hem de dehân.

Bu **Kadîmî** Baba'nın derdlerinin pâyânı yok,
Çekdiği bu derdler ile viridi Eyûb'dan nişân.
[908b]

-402-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . .) (- . . .) (- . .)

[730a]

Ey kerem-kân-ı 'atâ sensin bize emn ü emân
Lütf ü ihsânına dâ'im nâ'iliz biz bî-gümân

Bekleriz bâb-ı fetâdan itmeyiz hiç iştikâ
Ni'metin şükründe bulduk devâsını biz her zaman

Bir metâ'ına cihânın itmedik biz iltifât
Matlabımız gâyemiz bir lokma bir hırka hemân

Varımız hak yoluna terk eyleyüb kıldık fedâ
Biz kanâ'at bâbına der-bân için olduk revân

Ehl-i beytin bendesiyiz cân ü dilden zâhidâ
Bu büyük devleti bize viridi ol şâh-ı cihân

Kıl tefâhür bendelikle ol şeh-i sultâne sen
Ey **Kadîmî** himmet eyler sana ol pîr-i mugân
[730a]

-403-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[918b]

Selîmü'l-kalb olan cânlar, bu bî-çâre gelir her an,
Rehâ-yâb iderek hemân, olurlar derdine dermân.

Terahhum eylemez aslâ bu bî-çâre, hülûs-kârlar,
Görünür sûret-i hakdan, ider tynetlerin pinhân.

Görünür nice bin yüzden, sakın aldanma, inanma,
Giyer dîbâceler de seni iğfâl ider fettân.

Diyânet-kâr görünen hâ'ine, aldanma gözün aç,
Redâ'et andadır, zirâ sesi her an ider sûzân.

Okuyan cânlara şî'rim gör virmekdedir zirâ,

Bu derdin ıztırâbından olur çünkürezân.

Tahammül kudretim artdı, salâbet gösterüb derde,
Bütün derd ehline her an Kadîmî olmadadır bürhân.
[918b]

-404-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[921b]

Uyan gafletden ey gâfil sana bâkî değil cihân,
Gözünün perdesin ref' it, görünsün sana ol cânân.

Geçirme 'ömrünü beyhûdeye ey cân bu 'âlemde,
İriş mürşid-i kâmile her işin eylesün âsân.

Kazanmaktır yolun cehd it, idegör râhını rûşen,
Hakîkat şem'asın yakan 'azîz bir mürşide dayan.

Tevekkügl hırkasın giyüb bu meydâne giren dervîş,
Bütün esrâr olur 'ayân, gülistânda ider seyrân.

Kanâ'at ehli ol tâlib, sakın aldanma elvâne,
Özün pâk it, şeh-i merdân sana lütfın ide ihsân.

O rütbe eyledi bî-zâr, beni cânndan usandırdı,
Gîce gündüz yeni derde Kadîmî bekliyor dermân.

[921b]

-405-

Mersiye-i Kadîmî

(. . . -) (. . - -) (. . . -) (. . . -)

[745a]

Giyip mâtem libâsını bu dil durmaz ider efgân
Yezîd'e âline evlâdına la'net ider her an

O sahrâ-yı mesâ'ibinden gelen feryâd ü âh ü zâr
Dem-â-dem girye-i nâlem ciğer-gâhım ider sûzân

Bize geldi cefâlar hep gerde kavm-i zâlimden
Açıp yâre bu sînede Hüseyin'in 'aşkına devrân

[745b]

Şehîd itdi o şâhı âh o şeh-i mel'ûn idüb ikdâm
Namâza sa'y iderken Cum'a günü 'atşân-ber-'atşân

Yıkıldı dînin esâsı felek zîr ü zeber olsun

Bu mâtemde bütün cânlar iderler çâk-ı giribân

Yezîd Mervân Ziyâd'la Sa'd cehennem içerisinde
Tutuşsun âteş tabut içinde kalmasun nişân

Akıt göz taşını durma Muharrem mâhı gelmiştir
Hüseyn'in mâtemi yakdı cihâmı eyledi nâlân

Şefâ'at kıl **Kadîmî** gül Muhammed 'aşkına ey şâh
Bu demde dîde giryân sîne 'uryân oldu 'âşıkân
[745a-745b]

-406-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[918a]

Kerîmsin ey ulû şâhım, bulunmaz lütfuna pâyân,
Sahâvet sende hatm olmuş, idersin dâ'imâ ihsân.

Sana bende olan cânlar gîce gündüz du'âcımdır,
Enîsim oldu derd bana, şikâyet itmedim bir an.

Sarây-ı sînede bünyâd idüb taht-ı Süleymân,
Gönül beytin idüb ma'mûr kuruldu meclis-i 'irfân.
[918b]

Gönül mirât-ı rahmândır, mücellâ kıl anı derhâl,
Nazar eyle yoluna sen gelecekdir hemân mihmân.

Bu günlerde yine arttı bu derdin şiddeti ey cân,
Hemân şâhdan bu derdine Kadîmî bekliyor dermân.

Tahammül eyledi bunca cefâsına şekîbâne,
Tîzce bahş eylesün 'âcil şifâlar ol ulû sultân.
[918a-918b]

-407-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[794a]

Bağ-ı 'ömrüm solmada günden geldi hazân,
Yıkılıb dil mülkü çökdü 'akibet oldu virân.

Bu kafesden uçurub cân bülbülün gülşenine,
'Aşk ü şevkle nağmelerin dinliyor hep 'âşıkân.

Devrini ikmâl iden, hem vâkıf-ı esrâr olan,
Buldılar bunda hayât-ı câvidânı bî-gümân.

Âşiyân-ı dildeki kâşâneler oldu harâb,
Geldi tufân-ı felâket, ra'd ü berkle nâgehân.

Safî kalmış, yaprağın dökmüş, kuru ağaç gibi,
İçi çürük meyvesinden yetişir mi hîç fidân.

Bir harâbe zare döndü bu gönül mülkü bu gün,
Bir vakt ma'mûr idi, virirdi gülşenden nişân.

Kıtmîrindir, kemterindir lütfunu bekler müdâm,
Hoş nazar kıl bu **Kadîmî Baba**'ya pîrim hemân.

[Bakiyesi yerin 'adem-i müsâ'adesinden [1790] sahifeye yazılmışdır.]
[794a]

-408-
Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[738b]

Cehd idip nefsinî zülmetden halâs it sen hemân
Teslîm ol bâb-ı rızâyâ olasın hem kâm-rân

Münkir ile itme ülfet seni yoldan azdırır
Sohbet ile ehl-i dillerle şâd-mân
[739a]

Cânı başı hak yoluna terk iden buldu halâs
Tâ ezelden hep bu yoldan geçdi cümle 'âşıkân

Hizmet it pîr-i mugâna 'âkil isen tâlibâ
Hak tecellî eylesün kim kalmasun bir şey nihân

İ'tibâr itme sen sakın feleğîn elvânına
Kimseye bâkî değil devr-i zamân fânî cihân

Çeşm-i cânın açmak için server-i sultânı bul
Bu **Kadîmî** eyledi hikmeti 'arz ü beyân
[738b-739a]

-409-
Semâ'î-Kadîmî Baba
(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)
[770a]

Gönül revzenlerin açdım cihânı eyledim seyrân
Göründü gözüme ol an hakikî 'âlem-i devrân

Alub pîr-i mugân elim açıldı cân gözüm hemân
Gönül kâşânesi içre kuruldu bir ulû divân

Gönül yaylasının âb ü revânından içüb kandım
Hayât-ı câvidânı bahş eyledi ol sâhib-i fermân

Açub tâliblere râh-ı hakikat menzilin nâgâh
İdüb da'vet ben 'âşıkı gönül içre idüb mihmân
[770b]

Gönül ka'besini tavaf idegör olası hâcı
Görünsün gözüne tâlib hakikat-ı kible-i Yezdân

Vücûd-ı mutlakın sırrın bilen 'âriflere suffi
Kemâlât-ı ilâhîye irişdi oldılar şâdân

Tefekkür eyle ey gâfil niçün geldin bu 'âleme
Sakın kalma bu zülmetde yolunu eyle gel ruşân

Vefâ ummâ felekden sen düşürür dâmına encâm
Bu bir hengâmedir zirâ gözet kendini sen ey cân

Elinde var iken fırsat özün sâf eyle sen hakka
Basîret gözünü aç bak ne hikmetler olur 'ayân

Felek sillesini dâ'im atar 'aşk ehline zâhid
Ne zahr itdin bu gaddârı ider evvânını vîrân

Girüb deryâ-yı 'aşk içre o anda ka'be-i dilden
Gönül mülkü serîrinde kuruldu bir 'azîm evvân

Kulundur sıdk ile ey şâh kerem kıl eyleme mahzûn
Kadîmî Baba itmişdir yolunda cânını kurbân
[770b]

-410-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[922a]

Ser-â-pâ derd ile ma'lûl olup kaldım bu gün ey cân,
Tenimde kalmadı tâkat, görenler oldılar hayrân.

Ne balım var bu derdlerden esîr-i gam-keşim zîrâ,
Enînim gûş idenler oldılar engüş-i ber-dehân.

Ezelden derd ile tev'em yâr olmuş bu cism ü ten,
Nîce vasf eyleyim, açmış hüçûm için bana dehân.

Feleğin zülmü yıkdı, târ ü mâr itdi gönül evim,

Feryâdım çıktı eflâke ide imdâd ulû sultân.

Hakaretle nazar kılma bu haste-i bî-mâre sen,
Dil-i nâ-şâdımın zahmına çâre bulmadı Lokmân.

Hakikat sırrına âgâh olan âzâdedir gamdan,
Gîce gündüz erenlerden Kadîmî bekliyor dermân.
[922a]

-411-

Semâ'î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[730a]

Gönül me'vâsıdır hakkın sakın yıkma anı ey cân
Göklerde gezer dâ'im odur hem 'âleme sultân

Gönül yap yıkma 'âlemde hazer kıl pâdişâhından
Gönül beyt-i hüdâdır çün ana ben olmuşam mimhân

Tefekkür kıl ne 'ummândır gönül deryâsı ey tâlib
Gönül zevrakına bilendim içinde eyledim seyrân

Gönül yarasını açmak ne rütbe bed zebânlıktır
Sarây-ı kalbi yıkana irişir sille-i rahmânî

Nazar-gâh-ı hüdâdır ol gönül kâşânesi zâhid
Kadîmî 'aşk ü şevkle gönülde gezer her an
[730a]

-412-

Nevrûziye-i Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[752a]

Bu gün nevrûz-ı sultândır gönüller oldılar şâdân
Göründü çün Hamel burcu cihâne geldi ol sultân

'Ali'nin 'aşkına güllerle lâleler açıldı hep
Huşû' ile idip ta'zîm olup ruh-sûdeler handân

Kurulmuş bezm-i 'aşk sahn ü çemende 'ayş ü 'işretle
Şarâb-ı vahdetin bir cur'asıyla olmuşuz mestân

İdip nağmelerile 'andelibân bizleri dil-şâd
Donandı her taraf gülle açıldı sümbül-i reyhân

Şitâ gitdi bahâr geldi yeşillendi bütün ezhâr
Getir sâkî kadeh eyle bize de câm ü meyi ihsân

Karanfil yasemini ortancalarla eylemiş tezyân
Bahâr ravza-i cennetdir hemân gel eyle sen seyrân

Safâlar vaktidir şimdi cemâlin gösterip nevrûz
Bi-hamdülillah irişdi bayrâma Dervîş **Kadîmî** cân
[752a]

-413-

Nefes-i Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[751b]

Mevhibedir bize bu ‘aşk ihsân itdi çün zât-ı hak
Gel gönül sen kendine bak sendedir ol ulû sultân

Geldi hakdan bize bir ses otur dinle sesini kes
Rûz-i gâr isen yavaşça es sarsılmasın sâkın devrân

Erenlerin türâbından nûş it kevser şarâbından
Gel bu ‘aşkın toprağından şem’a ki idegör sûzân

Vardım erenler bağına irişdim hırka dağına
Haste gelir ayağına şifâ bulur ider şükrân

Geldi hakdan bir kebûter hak hû deyüb durmaz öter
Ocağımız dâ’im tüter gören cânlar olur hayrân

Dergâhına ayak basan hemân olur iş âsân
Gönüllerde ider seyrân irişir derdine dermân

Bülbül olmuş güle ‘âşık gül de bülbüle sâdık
Onlar birbirine lâyık itdiler nağmeler efsân

Senin ‘aşkına sultânım geçdi şevk ile her anım
Eridi cism ile cânım **Kadîmî** bekliyor dermân

[751b]

-414-

Semâ’î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[899b]

Bu gün meydân-ı ‘aşk içre kuruldu meclis-i rindân,
İçüb ‘aşkın şarâbını tamâmen oldılar mestân.

Kemâl ehli bu ‘âlemde göründü fakr ile dâ’im,
Sakın dervîşi hor görme bakub ey câhil-i nâdân.

Kemâl ehli kemâlâtı sabrıyla buldılar sûfî,
Huzûr-ı kalb ile oldu bu cânlar sâhib-i meydân.

O sultânın mekânı hep göklerdir, gezer dâ'im,
Sığamaz göklere ancak, göklerde olur mihmân.

Nasl üftâdesi olmaz nazar-ı 'atf eyleyen bir dem,
Cemâl 'âşıkları hüsnün görünce oldılar hayrân.

Görüp aldanma elvâne, olursun 'akibet nâdim,
Bu devrân 'âlemi içre kimi giryân, kimi handân.

Şi'r yazmak hüner sanma gururlanma behey 'âşık,
Alub eline kalemi uydur uydur söyle hemân.

Yakup kül eyledi derdin füzûn idüb bu 'âlemde,
Kadîmî Baba'yı 'aşkın ateşine atub duran.

[899b]

-415-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[923a]

Dertlinin zikri dem-â-dem âh ü efgândır hemân,
Kimseye dökmez yüzünün suyunu ol nâ-tüvân.

Hem sabûrdur, hem şekûrdur, mübtelâ-yı derd olan,
Beklemez derdine devâ, bed-nijâddan bir zamân.

Dertlînin hiç kimse sormaz hâl-i nâ-şâdını,
Sâhib-i devrân ider ol kemterini şâd-mân.

Ehl-i derdin derdini ancak derd ehli bilir,
Târik-i dünyâ olanlar şükr iderler bî-girân.

Her yanı düşmanla müstevlî, tamâmen dertlinin,
Hamlelerle açmış dehân bî-çâre şimşîr-i jiyân.

'Azm-i râh itdim, huzûr-ı hazret-i pîre dilâ,
Bu Kadîmî'yim geştî-i cismime açdım bâd-bân.

[923a]

-416-

Semâ'î-Kadîmî

(. - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)

[766a]

Açub bâtn gözünü bak ne sûret gösterir devrân
Gönül levhini pâk it ki sana hoş ola ‘ayân

Tavâf it gel gönül ka’besini dilden doğa güneş
Otağını târam-ı â’lâda kur kim olasın mihmân

Muhabbet bezminin câmin içenler oldılar ol an
Tecellî-i cemâl ile hakikat mülküne sultân

Sakın bir hırka-pûşa sen hakîrâne nazar kılma
O bir deryâ-yı ‘ummândır bulunmaz ‘umkuna pâyân

Değirmendir döner durmaz bu çarh-ı bî-vefâ dâ’im
Bu çarhına tutulanlar olurlar ‘âkibet nâlân

Dışı ‘âlim içi zâlim olanlardan hazer eyle
Yapış bir dâmen-i pîre yolunu eyleye rûşen

Eğer var ise ‘aklın ‘ömrünü geçirme beyhûde
Yürü bir mürşide iriş ide müşkilini âsân

Gözün yaşı akardı Ya’kûb’un seyl-i belâ gibi
İrişince şifâ oldu peyâm-ı Yûsuf-ı ken’ân

Cemâlin nûrunun şavkı tecellî eyledi dilde
Görüb mir’âtını ol dem **Kadîmî** oldu şâd-mân
[766a]

-417-
Nefes-i Kadîmî Baba
[899b]

Reh-i nâ-refteye düşme,
Nâmerdin köprisin aşma,
Hak yolundan sakın şaşma,
Gel ulû tanrıya dayan.

Esmekdedir ‘aşkın yeli,
Akar erenlerin seli,
İrişince kudret eli,
Bulunur derdine dermân.

‘Ali’dir bizlere penâh,
Erenlerden erer nâgâh,
Olursun her sırra âgâh,
Bu âsyâb döner her an.

İrişdi pîrimin eli,
Hünkâr hâcî Bektâş-ı Velî,
Bendesiyiz biz ezeli,
Bize lütf eyledi Yezdân.

Oldum erenler harîmi,
Pîr-i mugânın nedîmi,
Nazar eyle gel **Kadîmî**,
İdegör ‘âlemi seyrân.

[899b]

-418-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[919a]

Gözlerimdem akmada hûn-âb-ı eşkim hûn-feşân,
Hüznümün âsârını itmekde gözlerim ‘ayân.

Derdime dermân arardım derdim dermânım imiş,
‘Âkibet buldu devâsın, derdime pîr-i mugân.

Lütfuna yokdur nihâyet ol kadar in’âmı bol,
Ol mürüvvet sâhibi imdâda geldi nâgehân.

Bu za’îf-i bî-çâre savlet eyledi gaddâr felek,
Bî-mecâlken zülmün izhâr eyledi hem bî-girân.

Derdime dermân için geldi erenler dil-fürûz,
Kıldı şâhım bu Kadîmî Baba’ya bir âşiyân.

[919a]

-419-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[750b]

Hân-kâh-ı vahdetini bilmişem dârü’l-emân
Bâr-gâh-ı âkdesinden matlabım bir âşiyân

Vahdet âbından içirdi sundu ol perverd-gâr
Âşikâr oldu o sâ’at bana ol genc-i nihân

Pûte-i ‘aşk içre hal itdi beni üstâd-ı ‘aşk
Ol-dem ihsân eyledi bana hayât-ı câvidân

Eyledi deryâ-yı ‘aşk içre sende temevvüc ey gönül
Şem’-i bezm-i ‘aşka girdi fahr ile ol tâlibân

Meyl virüb cîfe-i dünyâyâ sakın aldanma sen
Vahdet-i hakdan ayırma özini hiç bir zamân

Hubb-i ehl-i beyt ile dolmuş bu gönlüm zâhidâ
Der ki pîre ezelden olmuşam ben pâs-bân

Sâlik-i râh-ı hüdâyız hamdülillah ‘aşkla
Bu **Kadîmî’nin** melce’idir dâ’im ol şâh-ı cihân
[750b]

-420-

Mersiye-i Kadîmî

(.---) (.---) (.---) (.---)

[897b]

Hemân tecdîd-i mâtem kıl gözün yaşın idüb revân,
Tutar mâtem, muhibb-i ehl-i beyt olan olur giryân.

Değil yalnız Muharrem’de akar göz yaşlarım dâ’im,
Hüseyin’in ‘aşkına her an iderim cânımı kurbân.
[898a]

Gelince Kerbelâ sahrâsına sardı hemân etrâfını ‘adüvv,
Behey zâlim, behey gaddâr nedir bu zülm ile ‘isyân.

Yezîdân kahr ile beyt ehlini ‘ataşa düşürdü, âh,
Fırat nehri mübâh iken bütün zî-rûh için her an.

Girip meydâne hem hüccet bıraktı ol Yezidâne,
Nasîhat itmeğe geldim didi, ol sâhib-Kurân.

Sarıp etrâfını misl-i ‘akûr, ol kelb sürüleri,
İdip nâmelerin inkâr, hayâsız bir sürü nâdân.

Hücûma başladı kavm-i ‘anûd birbiri ardınca,
Bu ayda ehl-i beyte eyledi ‘aduvvân, Yezîd, Mervân.

Feleklerde melekler eyledi feryâd-ı istimdâd,
Gelince Şâh Hüseyin’in kaskına mel’ûn-ı şehri ol an.

Mu’âviye’ye, Yezîd’e, İbn-i Ziyâd mel’ûnuna,
Okurum la’neti durmam buların cânına her an.

Severek cânların terk eyleyen bunca şehîdânın,
Yüzü suyu hürmetine **Kadîmî**’ye eyle ihsân.

[897b-898a]

-421-

Semâ'î-i Kadîmî

(.- - -) (.- - -) (.- - -) (.- - -)

[750a]

Felek yıkdı tahammül mülkünü dilden idüb virân
Damarlarda bırakmadı kanımız eyledi rizân

Seri âzâde kılmak kaydına düşmüş idik lakin
Düşürdü dâmene bizi cihânı eyledi zindân

Açıp cân gözlerin 'uşşâk çerâğ-ı kalb ile her an
Cemâl-i yâri seyr ile gülistânda eyler seyrân

Tevekkül hırkasın giymiş cihân kaygusunu atmış
Gönül ehli bu meydân-ı hakikatde ider devrân

[750b]

Havf itdi gönül mâhı nihândır dîdeden şimdi
Gönüllerin harîminde gezer dâ'im odur sultân

Basîret perdesin açdım idince rû'yet-i dîdâr
Murâdım üzere göründü dîdeme ol şir-merdân

Kadîmî kemterin için budur zevk ü sahîh dâ'im
Yoluna ehl-i beytin ben olursam 'aşkla kurbân

[750a-750b]

-422-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[900b]

Nûş idüp vahdet şarâbın olmuşam mestâne ben,
Katre iken 'aşk içinde dalmışam 'ummâne ben.

Semm-i vechullahı gördüm vech-i pâkin üzre kim,
Cân ü baş terk idüb de gelmişem kurbâne ben.

Dil çerâğı nûr-ı 'aşkından uyandı çün senin,
Astân-ı devletinde irmişem cânâne ben.

Hamdülillah bende-i âl-i 'abâyım, sıdk ile,
Tavr-ı cismimde irişdim ol mürüvvet-kâne ben.

Dilerim eltâfını, in'âmını, ihsânını,
Hak yolunda bende oldum ol ulû sultâne ben.

Hâdim-i âl-i ‘abâyım, tâ ezelden mürşidim,
Himmat itdi dâhil oldum mekteb-i ‘irfâne ben.

Bâb-ı lütfundan ayırma bu **Kadîmî Baba**’yı,
Kulun hem kurbânın olmuş, gelmişem âmâne ben.
[900b]

-423-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[919b]

Çekdiğim acılarımla yazdım bu eş’ârımı ben,
İztirâbâtım içinde söyledim güftârımı ben.

Geçmiyor evkâtı bî-mârın, su’ûbet artmada,
Kalmadı tende tahammül itdim âh ü zârı ben.

Her günün âh-ı vâhla geçmede ey dil-fürûz,
Haylî demler geçti bir dem görmedim gül-zârı ben.

Ne çekilmez derd imiş bu bulmadım, üstâdını,
Kalmadı tâkat vücûdda, istemem mi’ mâr ben.

Hak erenler yoluna kıldım fedâ-yı cân ü ser,
Başıma tâc eyledim ol Hayder-i kerrârı ben.

Ben Kadîmî’yim tâ ezelden ‘ahdime kıldım vefâ,
Kişver-i iklîm ü tende sakladım esrârı ben.
[919b]

-424-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[907a]

Bâğ-bânın himmetiyle gezmişim gül-zârı ben,
Deyre girüb görmüşem ‘ayne’l-yakîn dîdârı ben.

Nâgehân gûşıma geldi âsmândan “hû” deyü,
Hatifî bir ses işitdim, dinledim güftârı ben.

Mürşidimle rehberimden aldığım himmet ile,
Ol erenler meydânında virmişim ikrârı ben.

Biz harâbât ehliyiz yokdur bizim durağımız,
Ehl-i ‘aşka açmışam vîrânede pazarı ben.

Tâ ezelden, tâ kadîmden gelmişem imlâya ben,
Nâmıma dendi “**Kadîmî**” yazdım bu eş’ârı ben.

[907a]

-425-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[729b]

Ey gönül gel virme kıymet câhil ü nâdâna sen
Dinleme hiç bir sözünü uyma ol Mervâne sen

Muğbeçe ol gel bu dem pîr-i mugâna ‘aşkla
Sâdikâne hizmet eyle ol ulu sultâne sen

Okudu Mansûr ezân eridi altındaki kürsî
İtmediler i’tibâr ezâne bak küfrâne sen

Desîseyle kıldı ta’mîr çün şerî’at çâdırın
Ol Nesîmî virdi cânın kılma nazar kurbâne sen

‘Âşık-ı sâdik olanlar virdi cân hak yoluna
Cân fedâ kıl ey **Kadîmî** ol şeh-i merdâne sen
[729b]

-426-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[739a]

Derd-i dilden bî-haberdir ‘aşkda seyrân itmeyen
Hânedân-ı ehl-i beyte cânı kurbân itmeyen

Gel duhûl it râh-ı Hayder içre kim itme ‘inâd
Dûzeh-i firkatde kaldı hakka imân itmeyen

Ben muhibb-i hânedânım bu kelâmı söylerim
Bu cidâle girmesin ol sîne püryân itmeyen

Bahr-ı ‘aşkın ‘umkuna gavvâs olup da giremez
Şâh-ı mülk-i ‘aşk olup köyünde devrân itmeyen

‘Aşk çerâğı çevresinde nâr-ı ‘aşka yanamaz
‘Ârz-gâh-ı ‘âlem içre ‘aşkda cevelân itmeyen

Gelmesün bu bezme aslâ dehre istiğnâ satan
Çâk-ı dâmen eyleyüb de sîne-sûzân itmeyen

Bu **Kadîmî** derd-mendin derdine pâyânı yok
Gelmesün Lokmân da olsa derde dermân itmeyen
[739a]

-427-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[923b]

Ey felek eyvânımı yıkdın perîşân eyledin,
Gîce gündüz durmadın hiç, zülmün her an eyledin.

Virmedin râhat, huzûr, cevri ni tazyîk eyleyüb,
Merhametsiz kâ'inâtı bana zindân eyledin.

Öyle bir zülm ü cefâyâ eyledin düçâr beni,
Dökdirüb göz yaşlarımı, eşkim 'ummân eyledin.

Subh ü mesâ nâle-i efgân ile bî-zâr iken,
Bu devâsız derde atdın, cismim sûzân eyledin.

Öyle mihnteler içinde ıztırâbım artırub,
Zülm okuyla dildeki sarâyı vîrân eyledin.

Ne onulmaz derd imiş bu, bulmadı kimse devâ,
Bu Kadîmî Baba'yı nâlân, giryân eyledin.

[923b]

-428-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[747b]

Meş'al-i mihrinle bize reh-nümâsın yâ Hüseyin
Yâd-gâr-ı Mustafâ ve Murtezâ'sın yâ Hüseyin

Vech-i pâkin 'âleme bahş itdi nûr-ı ziyâ
Hak yolunda sen şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Vâris-i taht-ı risâlet şeb-i çerâğ-ı hânedân
Ehl-i derde hâdî-i rahmet-fezâsın yâ Hüseyin

Şems-i rûyun 'âleme saldı ziyâ ey muktedâ
Tâbi'ân-ı ehl-i 'aşka pîşvâsın yâ Hüseyin

Biz belâ nâveklerine sînemiz kıldık küşâd
Derde dermân eyleyen müşkil-güşâsın yâ Hüseyin

Mübtelâ-yı derd olanlar şerbet-i lütfun diler
Bu *Kadîmî*'nin derdine her dem devâsın yâ Hüseyin

[747b]

-429-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[906a]

Bitmiyor âlâm ü ekdârı bu derdin yek-füzûn,
Rûhumu ta'zîb ider dâ'im bu zâlim çarh-ı dîn.

Öyle bir derd-i 'azîm ki, cismimi yer kurt gibi,
İzturâbı her dakîka olmada dâg-ı derûn.

Öyle bir zâlim felekdir, rahmı yokdur kimseye,
Pençesinde nîce şîri eylemişdir ser-nigûn.

Cân ü dilden ol ulû dergâha itdim ilticâ,
Dileğimdir kılmasun şâhım beni derde zebûn.

Sabr ile itdi tahammül bu **Kadîmî Baba**'nın,
Dertliler defterine yazıldı ismi sâbirûn.

[906a]

-430-

Semâ'î-Kadîmî Baba

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[916a]

Penâhımdır ulû şâhım, yolunda cân fedâ olsun,
Hakîkat ehline cânâ, erenler reh-nümâ olsun.

Huzûrunda garîbâne nigâhım hâlim 'arz eyler,
Tehî-dest kalmışım dostlar, bu da bir mâcerâ olsun.

Dirahşân oldu her yerler, ser-â-pâ şâd-mân oldu,
Bütün 'aşk ehline dâ'im hemân nûr-ı ziyâ olsun.

Celâdet gösteren kalbim içinde kükreyen ol şîr,
Acısı çok, tahammülsüz, bu derdime devâ olsun.

Dil âgâh âşinâlarla, makâm-ı hazret-i pîrde,
Gönülden eyledim niyâz bu derdime şifâ olsun.

Müdâm sohbetdedir 'uşşâk ile dil-beste ol ihvân,
Kadîmî Baba her dâ'im kapûnda bir gedâ olsun.

[916a]

-431-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[917a]

Âsımâne çıkdı feryâd ü figânım, pek füzûn,
Derd içinde buldu beni bu felek itdi füsûn.

Düşmesin bu derde kimse dayanılmaz derd imiş,
Rûhuma, hem cismime, olmaktadır dâg-ı derûn.

Fırsatı bekler hemân, öyle zâlimdir felek,
Rahmî yokdur kimseye hîç, derhâl eyler ser-nigûn.

Bulduğu bî-çâre-gânı, pençesine geçirip,
Zâlimâne nice yiğit erleri itdi zebûn.

Meclis-i rindân içinde ehl-i ‘irfân cümleten,
Cem’ olup da takdılar bu ismi bana, sâbirûn.

Âh-ı vâhım, ıztırâbım, dinleyene rûz-ı şeb,
Bu Kadîmî’nin derdi virir dâ’im hüzn.

[917a]

-432-

Mersiye-i Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[745a]

Kerbelâ yâdı ile gitdi şu’ûrum çarh-ı dûn
Çok şehîd oldu o şâh geldi bana ol dem cünûn

Gûş iden bu vak’a-i dil-sûzu ‘aklın gayb ider
Bu musîbet cümlemize olmada dâg-ı derûn

Yâ nice yaş dökmesin erbâb-ı ‘aşkın dîdesi
Yakdı âfâkı bu vak’a eşkimiz kıldı füzûn

Bir nefer mazlûm için yığirmi bin kâfir ile
Eyledik cevr ü cefâlar ana ey sipihr-i dûn

Mehdîni tahrîk iderdi Cebrâ’îl incitmeden
Kerbelâ hâkinde oldu cism-i pâki gark-ı hûn

Görmedi böyle fecâ’at devr-i Âdem’den berî
Yâradılmış olduğu günden beri hem kâf-ı nûn

Ey **Kadîmî** Kerbelâ sultânı ‘aşkına hüdâ
Eylesün ol bed-likâ Mervân-ı Yezîd’i ser-nigûn

[745a]

-433-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[920b]

Söylesin Lokmân’e cânlar, gelmesin dermân için,
İtmedim kimseye minnet derdimi i’lâm için.

Derdleriyle hem-dem olmuş bir kalender meşrebim,
Hırkamı çekdim başıma, gelmedim âmân için.

Çekdiğim bu dertlerin âlâmı bana yetişir,
Sen de bir derd katma bülbül cismimi sûzân için.

Eyledim derde tahammül, sâbirim ben, gelmişim,
Hâk-i pâye yüz sürerek, şâhıma gufrân için.

Ser-nüviştım böyle yazmış ser-nigûn itdi felek,
Gösterüb bî-mârlara ben hâlîmi, bürhân için.

Bu Kadîmî Baba'nın ümîdi ancak hakdadır,
Eylediğim hep niyâzlar ol ulû sultân için.

[920b]

-434-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[731a]

‘Andelîbin âh ü zârı ol gül-i handân için
‘Aşk yolunda kendini cânânına kurbân için

‘Aşkımı isbâta hâcet mi ararsın emrini
Bekliyor ol şâh-ı gülden katline fermân için

‘Aşk odına yanmayan bilmez bu ‘aşkın nârını
‘Âşik oldur sînesin eyler küşâd peykân için

‘Aşk-ı Şîrîn dağı deldirdi o dem Ferhâd’ına
Sen de kurbân eyle kendin ol ulû sultân için

Ey gönül gel ‘ibret al şu bülbül-i bî-çâreden
Terk-i cân it ey **Kadîmî** ol meh-i tâbân için

[731a]

-435-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[793b]

Söyleyün Lokmân’e gelsün bana dermân için,
Şâhıma nezr eylemişdim cânımı kurbân için.

Derdlerimden kurtaracak ol halâs-kârî hemân,
Nâ-şikib-âne gönülden gözlerim her an için.

Beklerim Beytü’l-Hazende bir haber Ya’kûb gibi,

Gîce gündüz göz yaşıla Yûsuf-ı Ken'ân için.
[794a]

Görmedim bir lahza ârâm, rahm-i mâderden beri,
Zevki yok bu 'âleme ben gelmişem efgân için.

Gerçi derdim pek füzûndur, itmedim hîç iştikâ,
Asmâne çıkmak ister bu gönül seyrân için.

İsterim görsün cemâl-i mürşidi bir kez dahî,
Cânımı itdim fedâ ben ol ulû sultân için.

Yok tahammül bu harâb olmuş vücûdda neyleyim,
Zât-ı hakdan şerbet-i vasl isterim bir an için.

İşitdim ma'nen muhibbâne ideyim bir vedâ',
Gözlerim yollarda kaldı, gelmiyen ihvân için.

Bir cân hâric itmedi kimse icâbet da'vetime,
Rif'at-i burc ü şerefde hâlimi ityân için.

İtmesün ta'yîb bu isti'câlimi dostlar benim,
Bu telâşında murâdım kalkacak kervân için.

Çün *Kadîmî* sâ'ilinim, dergehinden itme dûr,
Eşiğine yüz sürüb de gelmişem ihsân için.
[793b-794a]

-436-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[903b]

Eyle ihsân lütfunu gel bana ey 'âlî-tebâr,
Pertev-i nûrun ile kalbim evin kıl şu'le-dâr.

Nâr-ı gam, derd-i firâka, yok tahammül bendeki,
Harman-ı 'ömrüm hisârı olmadadır târ-ı mâr.

Mushaf-ı dîdârını ben isterim başdan başa,
Okuyub hâfız-ı Kurân olayım ey nâm-dâr.

Biz tevellâ ehliyiz, hem ehl-i beytin kıtmîri,
Ol Yezîd'e, âline, la'net okuruz sad-hezâr.

Kalbini tathir idegör gill ü gışdan tâlibâ,
Nefsini bil düşme teşvîşe sakın ey gam-güsâr.

Gice gündüz hak yoluna cân ü baş kılmış fedâ,

Bu *Kadîmî Baba*'yı gel eyle sen şeref-sâr.
[903b]

-437-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[747a]

Nûr-ı hak vechinde kıldı çün tecellî âşikâr
Ol cemâl-i pâki biz kıldık tavâf leyl ü nehâr

‘Âlem-i nâsût içinde fakrı kıldık biz kabûl
Ol sebebdan hak yolunu eyledik biz ihtiyâr

Ehl-i beyt bendesiyiz biz tâc ü hırka bizdedir
Sûfînin atdığı taşa itmeyiz hiç i'tibâr

Çille-i dervîşi bilmez i'tikâfa girmeyen
Biz harâbât ehliyiz çün bilmeyiz kâr ü zarâr

Mülk-i rûhun zevrakına râkib olduk bekleriz
Bezm-i ‘aşkda yâr ilinden esecek bir rûz-i gâr

Ey *Kadîmî* sabr idüb sen bekle kim ihsân ider
Cilve-i kudsiyesini sana ol ‘âlî-tebâr
[747a]

-438-

Dîvân-ı Kadîmî

Gönül Evi Hakkında

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[730b]

Kasr-ı eyvânın görenler lâl ü ebkem kaldılar
Valihane büht ü hayretler içine daldılar

Kasr içinde oldu mihmân çün oldu beyt-i hak
O ‘azîm âsâr-ı mi'mârı nuhâs kıldılar

Bilmediler sun'-i mevlâdır gönül kâşânesi
İşte bu ma'mûre yire yıkmağa kûl saldılar

Mü'minin kalbi içinde hakkın mihmân olduğın
Görmediler yıkdılar beyt-i hüdâyı yakdılar
[731b]

Hamd idegör taht-gâh-ı dildeki sultâne kim
Ey *Kadîmî* seni ol ... içine aldılar

[730b]

-439-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[919a]

Nâ-ümmîd derde düşdüm, kıldı beni eşk-bâr,
Her ümmîdsiz derde düşen derdine dermân arar.

İ'tikâfa girdim hemân, olmuşam gözden nihân,
Gizli gizli, subh ü mesâ eyledim ben âh ü zâr.

Açdı minhâc-ı selâmet, dertli bî-çâre hüdâ,
Ol kerîm-i lâ-yezâlden virdi peyâm şeh-süvâr.

Kays-veş sahrâlar düşdü gönül hicrân ile,
Dertlî bî-çâre tamâmen mesken oldu kûh-sâr.

Açmadım nâ-mihr-bâne, derdimin hicrânını,
Bende-i âl-i 'abâyım, itmesin hak şerm-sâr.

Dergehine yüz sürüb ihsâne geldim baş açık,
Bu Kadîmî Baba niyâz itmededir sad-hezâr.

[919a]

-440-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[736b]

Gül için bülbül-i şeydâ itmede feryâd ü zâr
Gül değildir isteği 'aşk ile maksûdun arar

Virselers Leylâ'yı bakmaz yüzine Mecnûn gibi
Ehl-i 'aşk Mecnûnu'nun Leylâ'sı vardır bî-şümâr

Takdı 'aşk zincîrini boynuna felek 'akîbet
Ehl-i 'aşkın kalmadı ârâmı çün leyl ü nehâr

Çün hidâyet necmi doğdu ufk-i 'aşkdan bizlere
Âftâbın zerresin bahş eyledi 'âlî-tebâr

Ders-i 'aşkı mürşid-i kâmilden aldım ey sûfî
Lütfunu çün itdi ihsân bizlere ol tâc-dâr

Kenz-i mahfî sırrını **Kadîmî**'ye izhâr idüb
Gizli esrâr kalmadı cümlesi oldu âşikâr

[736b]

-441-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[896a]

Hubb-i dünyâdan geçip biz fakrı itdik ihtiyâr,
Bir yıkılmaz kal'ayız biz kal'amızdır üstüvâr.

Birlik içre hakka bağlıdır özümüz zâhidâ,
Zülmet-i bezm-i cehlden çek elin bul i'tibâr.

Hakkı bilmekdir cihâna gelmeden murâd,
Gel uyandır cânı hâbdan olma zinhâr hâk-sâr.

Ehl-i dil anlar bizi varsın sûfî dahl eylesin,
İyilik perdesini çâk itmemiştir nâ-bekâr.

[896b]

Geçmişiz havf ü recâdan, dehre minnet itmeyiz,
Biz harâbât ehliyiz vîrânede kıldık karâr.

Gey melâmet hırkasını kimseden 'âr eyleme,
Tekye-i 'aşka yürü sen, bas kadem ol nâm-d3ar.

Firkat-i hicrinle yakma bu **Kadîmî** Baba'yı,
Bülbül-i şeydâ gibi eylemede hep âh ü zâr.

[896b]

-442-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[905b]

Yavru leylek gibi atdı lânesinden rûz-i gâr,
Zülmete düçâr idip de kıldı beni hâk-sâr.

Yakdı cânım, dökdü kanım, eyledi hem dil-i kebâb,
Virmesün bu derdleri hiç kimseye ol kird-gâr.

Cânıma yetdi bu derdin ıztırâbı, yek elîm,
Ol hekîmden derde dermân bekliyor bu dil-figâr.

Beht-i hayretde kalır gûş eyleyenler nâlemi,
Her tabîbe baş vurup da derde dermânım arar.

Âh ü zârı terk idip de şükrümü tezyîd eyle,

Ser-fürû itdim o şâha, sabrı itdim ihtiyâr.

Bülbül-i nâlânım artık gelmez oldu bağıma,
Ol gül-i handân için itmekdedir âh ile zâr.

Hâk-i pâyine yüzümü sürerek itdim niyâz,
Bu **Kadîmî Baba**'ya rahm eyleye perverd-gâr.
[905b]

-443-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[911b]

Bahr-ı gamda cismimin geştîsi oldu rahne-dâr,
Mevc içinden zevrakım kurtardı hem ol gam-güsâr.

Ehl-i 'aşk zümresine dâhil olup, kervân ile,
'Akibet devrân içinde eyledim geşt ü güzâr.

“Men-‘aref” dersin okutdu mürşid-i kâmil bana,
Pâyine sürdüm yüzümü, şehir-i yârin sad-hezâr.

“Künt-i kenz” esrârına vâkıf idüb bu bendesin,
Gizli sırlar kalmadı hiç, her sır oldu âşikâr.

İ'tikâfa girdim ol dem, mâsivâdan el çeküb,
Tutdu elim, çekdi meydân içre beni şeh-süvâr.

Bir onulmaz derde düşmüş dâ'imâ âh itmede,
Rahm ider elbet **Kadîmî Baba**'ya ol Kird-gâr.
[911b]

-444-

Dîvân-ı Kadîmî Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[920a]

Doğru söylemiş o şâ'ir, nârdan eşed intizâr,
Beklerim dil-hâhımı ben, gelmiyor ol gam-güsâr.

Subh ü mesâ, beklerim ben gelmiyor ol dil-rübâ,
Gözlerim yollarda kaldı neylesün bu dil-figâr.
İtmiyor bir şey'le ârâm, bu gönül ey şâh-bâz,
Gîce gündüz beklemekle artıyor nârı her bâr.

'Aşık ma'sûkdan her dem böyle istiğnâdır,
İntizâr itdirme bî-mârını, lütf it nâm-dâr.

Hâk-i pâye yüzünü sürmek diler bu kemterin,
Eşkini, haste Kadîmî'nin eyle gel cûy-bâr.

[920a]

-445-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[923a]

Rûh cesedden ayrılınca cisme kalmaz i'tibâr,
İşlediği 'ameliyle olacaktır gam-güsâr.

Dilde yapmışsa binâyı, 'âkibet mes'ûd olur,
Çok gönül yıkmışsa olur teni hem murdâr-ı gubâr.

Gel gönül sultânının sarâyına it ilticâ,
Kenz-i esrâr-ı hüdâyı sana itsün âşikâr.

Sarf-ı gayret eyle bunda haşr ü neşri görmeğe,
Geç sırât köprisini essin nesîm-i nev-bahâr.

Dalma gaflet uykusuna, gel bu uykudan uyan,
Öp elin pîr-i mugânın seni kılsun bahtiyâr.

Bu harâb-ı âbâda geldik, hidmetin eyle tamâm,
Ey Kadîmî hak yolunda olmayasın şerm-sâr.

[923a]

-446-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[732b]

Ey nesîm-i nev-bahâr cânân ilinden et bir göz
Sevgili cânânımızdan vir bize gel bir haber

Uçmak için şâhıma açdı kanat mürğ-i dilim
Hâk-i pâye sürmek isterim yüzüm ben her seher

Gice gündüz bekleriz mes'ûd günün gelmez
İntizârın âteşiyle bizleri firkat ezer

Gelmiyor vuslat demi hem geçmiyor günler dahi
Dem-be-dem sâ'at-be-sâ'at bu gönül yâr der gezer

Sabr idip eyle tahammül hasrete cânâne sen
Ey *Kadîmî* vasl ider hak eyleme sen hiç keder

[732b]

-447-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

[Hasta-hânedede Yazdım]

(- . . -) (- . -) (- . . -) (- . -)

[909b]

Bu cihâne kim geldiye ‘âkibet bir gün gider,
Sîm ü zer cem’ eylese de şerbet-i ecel içer.

Fânî dünyâ mezra’ın, herkes tohumunu saçar,
Sağlığında ekdiğini rûz-ı mahşerde biçer.

Kimseye yük olmadan gitmek dilerim hâke ben,
Çevre etrâfıma, sünbül, gül dikilsün ser-be-ser.
[910a]

Gerçi derdim pek kesîrdir, eylemem aslâ fütûr,
Pîrim himmet eyleyince lâ-cerem bu derd geçer.

Dest-i gadr ile beni her dem harâb itmekdedir,
Çekdiğim âlâm için ben eylemem aslâ keder.

Cevri çekdikçe **Kadîmî Baba** her an ‘aşkla,
Gice gündüz hâlıkine itdiği şükrü yeter.

[909b-910a]

-448-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . -) (- . . -) (- . -)

[910b]

Mürşidindir katre iken bil seni ‘ummân ider,
“Kent-i kenz” esrârının miftâhını ihsân ider.

İftihâr it fakr-ı hâlin ile ey tâlib hemân,
Geç ferâgat tahtına kim, seni ol sultân ider.

Tûtîyâdır ‘âşıkâ hâk-i rehi hem mürşidin,
Sâhib-i cûd-i sehâdır derdine dermân ider.

Fârîğ ol gel kıl kıl ü kâlden, mâsivâdan çek elin,
Yürü şeh-râh-ı hakîkat içre hak rüşen ider.

Gam bucağında bu ‘ömrün âh-ı vâhla geçmesin,
Merhametsizdir felek çün hâk ile yeksân ider.

Gûş idenler cân kulağıyla ene’l-hak sesin,
Mansûr gibi ber-dâr olup cismini sûzân ider.

Kıble-gâhımdır benim Hazret-i Hünkâr-ı Velî,
Bu **Kadîmî** Baba'yı bir gün olur şâdân ider.

[910b]

-449-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . -) (- . . -) (- . -)

[905a]

İstiyor didârını görmek, senin üftâdeler,
Gice gündüz 'aşkın ile yanmada dem-hâneler.

Öyle bir 'aşk ehlidir ki, kendini eyler fedâ,
Cân ü teni şem'a-i 'aşka yakar pervâneler.

Bî-vefâdır çün felek, kimseye itmemiştir vefâ,
Hep harâb-ender-harâbdır, dildeki kâşânesi.

Ol serîr-i mülk-i istiğnâda sultân olmadan,
İrmedi maksûdına bir vechle dil-dâreler.

Câm ü 'aşkın cur'asın nûş it tereddüd eyleme,
Çün harâbât ehline her dem açık meyhâneler.

Kişver-i mülk-i bekâdan geldi şâhımdan peyâm,
Bu **Kadîmî Baba**'yı hep bekliyor merdâneler.

[905a]

-450-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . -)

[731a]

'Aşk elinden göz göz oldu sînedeki yâreler
İçmişem ben 'aşk şarâbıyla dolu peymâneler

Âteşine kendini kurbân için leyl ü nehâr
'Aşk çerâğı çevresinde dönmede pervâneler

Ol şehin-şâhın yoluna bakmadadır subh ü şâm
Yâri mihmân itmek için 'âşık-ı şürîdeler

Bir visâl-i yâr için itmekdedir geşt ü güzâr
Kays-veş sahrâ-yı 'aşkda bir sürü üftâdeler

Kendine mesken idindi kûşe-i meyhâneyi
Yâr elinden bâde-i 'aşkı içen mestâneler

Dâg-ı hicrân ile yandı cigerim 'aşk odına

Kalmadı ‘aşk ehli içre ben gibi bî-çâreler

Gel **Kadîmî** pîr elinden bir kadeh nûş eyle kim
Bâde nûş itmek için cem’ oldu hep dîvâneler
[731a]

-451-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)
[749b]

Ülfet itme ey gönül nâdân ile gel kıl hazer
Sana dâ’im kendi kâmil sohbeti hoş cân yeter

Mihverinden oynamışdır kâ’inâtın merkezi
Kalmamış hilm ü hayâ çün olmada yevmü’l-beter

Bir tâkım echel gürûhu başına takmış külâh
Halkı kandırmak için gezmekdedir elde teber

‘İlm ü ‘irfân âdâb-ı erkân nâmına ey muktedâ
Görmedim hiç birisinden zerrece hakdan eser

Keşf ider dildeki esrârını ol anda senin
Vâlih-âne cüzdânına eyleyince bir nazar

Dâhî-i â’zam görünür tavr ü edâsıyla hep
Ecvef hem eblehdir anda arama nûr-ı basar

Çekmemiş el mâsivâdan benliğin terk itmemiş
Bu kabîl berrânîlerden beklenir hep şûr-i şer

Zevrakini bir kenâre çek sakın itme temâs
Tafra-fürûş ol gurûhla eyleme sen hiç sefer

Âsîtân-ı pîrden ayrılma **Kadîmî** ‘âkibet
Lütfunu hak eyler ihsân itme sen bir an keder
[749b]

-452-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)
[910a]

Bir mu’allâ taht-gâhdır dâ’imâ durmaz döner,
Zâhidin yakdığı şem’a yatsudan evvel söner.

Câhil-i nâdân ile sen ülfet itme bir zamân,
Mürşid-i kâmile iren, ulû dîvâna girer.

Pîrinin himmetini bekler müdâm subh ile şâm,
Ders-i ‘aşkı şeyh-i kâmilden alan hakka irer.
[910b]

“Men-‘arefe” dersin okuyan, nefsine hâkim olup
Kenz-i mahfî sırrına irdi, açdı bal vir.

Kimse bilmez asyâbı döndiren kuvvet nedir?
Nûru görmez bî-haberler her yeri arar gezer.

Âstânın hâkine yüz sürüb **Kadîmî Baba**,
Ol münevver merkadine hırkasın, postun serer.
[910a-910b]

-453-

Semâ’î-Kadîmî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[751b]

Bu gün meydân-ı ‘aşk içre ulû dîvânımız vardır
Temâşâ-yı cihân için büyük meydânımız vardır

Bütün ‘aşk ehlini aldık harîm ü gülistânımıza
Hakîkatde bizim de bir düz duvarımız vardır

Kitâb-ı ‘aşkı ezberden okuyan ‘âşık her dem
Teferrüc-gâh-ı ‘irfânda uzun seyrânımız vardır
[752a]

Bu Cum’a âşinâ-yı ‘aşk olan gelsün hemân zîrâ
Gönüllerdeki mugamberi okur pîrânımız vardır

Gelin derd ehline dâ’im devâmız var hazâkatle
O mahzûn Ya’kûb için Yûsuf-ı Ken’ânımız vardır

Kanâ’at ehliyiz zâhid girüb deryâ-yı ‘aşk içre
Dalub gavnâs-veş bahre derîn ‘ummânımız vardır

Düşüp girdâb-ı ‘aşk içre havalandı gönül kuşu
Fezâlarda uçar dâ’im her yere cevelânımız vardır

Harâbât ehliyiz yokdur cihâne meylimiz aslâ
Kadîmî’ye sır adını viren sultânımız vardır
[751b-752a]

-454-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)

[901b]

Mü'minin kalbi içinde 'arş-ı rahman gizlidir,
'Âşıkın gönlünde dâ'im mâh-ı tâbân gizlidir.

Okuyanlar rû-yı ruhsârında âyât-ı kerîm,
Bildiler kim Mushaf-ı hüsnünde Kurân gizlidir.

Sûreti Mushaf, yüzü bedr-i münîr ol hüsrevin,
Kıblesidir ehl-i 'aşkın anda sultân gizlidir.
[902a]

Dökdiren gözyaşını 'aşk ehline, bulmaz felâh,
Göz yaşının katresinde bahr-ı 'ummân gizlidir.

Gezme sahrâlarda Mecnûn gibi "Leylâ" diyerek,
'Aşk cur'asın nûş eyle kim anda sekrân gizlidir.

Ey tabîb çek elini derdim devâsından hemân,
'Âşıkın cânında dâ'im dâ'-i cânân gizlidir.

Sen şarâb-ı 'aşkı nûş idüb, her peymânededen,
Gel **Kadîmî**'den bâde-nûş ol anda devrân gizlidir.
[901b-902a]

-455-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[924b]

Rahm ü şefkatle pîrim bana virdi huzûr,
Nâ'il olduk lütfuna, itdi kerâmâtı zuhûr.

Diledim hakdan hemân, tevfikin eyledi refik,
Kâf-ı dil 'ankâsıyım ben istemem hiç şâr ü şûr.

Hakkı bilmekdir cihâna gelmeden murâd dilâ,
Ehl-i beyte kıl tevellâ it sırât köprisin mürûr.

Derdle âlûde vücûdum neyleyim ey reh-nümâ,
Cevrine itdim tahammül zikr ü fikrimdir sabûr.

Deldi hicrân oklarıyla bağrımı leyl ü Nehâr,
Gönlü hakka bağlı dervîş eylemez aslâ fütûr.

Fakr ü fahra bağlanub akldı Kadîmî kemteri,
Hak için itdiği hizmetlerde itmedi kusûr.
[924b]

-456-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . -)

[908a]

Tıynetinde bulunur mu ehl-i kemâlin kusûr,
Mâyesi noksân olandan eyler fenâlık zuhûr.

Gaflet uykusuna dalma, bî-şu'ûr olma sakın,
Hakka bağla gönlünü gel eyleme aslâ fûtûr.

Gel huzûr-ı kalb ile şu bahr-ı 'ummânî hemân,
Bu gönül geştisini ta'mîr idüb eyle mürûr.

Revzen-i kalbin açub bak hây-ı hûyu 'âleme,
Her biri bir zevke dalmış eylemekdedir gurûr.

Bâb-ı ihsânı açıkdır, şâhımın dertlilere,
Kıtmîri ol pîrinin gel ister isen ger huzûr.

Eyleme aslâ şikâyet derdlerinden bir zamân,
Ey **Kadîmî** eksik itme şükrini sen ol sabûr.

[908a]

-457-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . -)

[906a]

'Âlem-i nâsûta geldim görmedim bir gün huzûr,
Çıkdı eflâke enînim, itmedi yardım zuhûr.

Birbirin ta'kîb idüb itdi tezâhür dertlerim,
Çekidiğim anlar içinde derdlere kıldım sabûr.

Kâse kâse zehr içirdi durmadan gaddâr felek,
Yıkdı kâşâne-i beyti, itmedi zerre fûtûr.
Nice dertle pençeleşdim mağlûb oldum 'âkibet,
Bu prostat yakdı cânım haddini itdi mürûr.

Dertliler cem'iyetinin re'îsi oldum bu gün,
Her cihetden etrâfımı aldı hûş tabûr.

Bu **Kadîmî Baba**'ya rahm eylesün şâhım hemân,
Subh ile şâm, hizmetinde itmedi aslâ kusûr.

[906a]

-458-

Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . -)

[792a]

Gönlünü Ya'kûp gibi cânâne bend it kıl sabûr,
Sana itsün, mısır-ı dilden Yûsuf ü Ken'ân zuhûr.

Hâşi'âne it sücûd gel ol ulû sultâne hem,
Cân ü dilden kıl niyâzı, kalbine dolsun sürûr.

Gel bu varlık şehrinin, kâşânesinden çık hemân,
Yak gönül pervânesini şem'-i 'aşka bî-fütûr.

Gönlünü pek bağla yâre Kays-veş durma sakın,
Dikkat it sahrâ-yı 'aşkda olmayasın bî-huzûr.

Eylerim her dem niyâzı bî-riyâ sultâne,
Mürşidimden çok kerâmet eyledi zirâ südür.

Bâb-ı lütfundan ümmîd-varım senin ben ey kerîm,
Bu **Kadîmî** kemteri Nâcî Baba'dan itme dûr.

[792a]

-459-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[910b]

Hak yoluna gidenin dâ'im işi âsân olur,
Sırr-ı hakka mazhar olur, dâhil-i rıdvân olur.

Kent-i kenz esrârına vâkîf olur deyre giren,
"Men-'aref" dersin okuyub vâsıl-ı cânân olur.

Varımı terk eyleyüb hem mâsivâdan el çeken,
Hak erenler kapûsunda dâ'imâ der-bân olur.

'İlm-i 'aşkı mekteb-i 'irfânda tahsîl eyleyen,
Edeb-i erkân öğrenir, her zamân insân olur.

Bağ-ı gül-zâr içre bülbüller figân itmekdedir,
Gül için bülbül-i şeydâ hârına kurbân olur.

Bâğ-bân bir gül için bin hâra hizmet-kâr iken,
'Andelîbin hoş sadâsıyla hemân şâdân olur.

Hâk-pâye yüz sürüb 'aşk ü niyâz iderek,
Der ki, pîre **Kadîmî** dâ'imâ mihmân olur.

[910b]

-460-

Dîvân-ı Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[739b]

Bâde-i gül-gûn içenler cân içinde cân olur
Câm-ı vahdet cur'asın nûş eyleyen insân olur

Ders-i 'aşkı şeyh-i kâmilden okuyan lâ-cerem
Cân dil mülkü içinde 'âleme sultân olur

Zâhidâ sen yok mu sandın derd-i 'aşkın çâresi
Hak tecellî eyleyince derdlere dermân olur

Eremez maksûda kimse şem'-i 'aşka yanmadan
Zülmeti mihr-i münevver eyleyen şâdân olur

Cân virüb râh-ı hakîkatde erenler 'aşkına
'Ârif-i billah olanlar yoluna kurbân olur

Ey **Kadîmî** hak yolunda eyleyen mahv-ı vücûd
Sulb-i ebde katre iken bir ulû 'ummân olur

[739b]

-461-

Dîvân-ı Kadîmî

Hünkârımız Hazret-i Pîr Efendimize İthâf

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[731a]

Horâsân'dan kalbimize esdi muhabbet yeli
Bağ-ı gül-zâr içre açdı şâhımın gonce gülü

Kâşif-i esrâr-ı hak mazhar-ı nûr-ı hüdü
Şâh-ı iklim-i bekâdır Hâcî Bektâş-ı Velî

Pertev-i nûr-ı ilâhîdir o sultân-ı rehâ
Nûr-ı feyzinden uyandı dil çerâğı ezeli

Hâdî-i pîr-i tarîkat vâris-i peygamberî
Kenz-i hakkın gevheri ol zât-ı pâkü'l-mekî

Zâhir ü bâtında sensin pâdişâh-ı lem-yazel
Senden ihsân oldu şâhım bize 'aşkın temellî

Eşiğine yüz süren maksûdına nâ'il olur
Ey **Kadîmî** sana pîrin kıldı hafî müncelî

[731a]

-462-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[924b]

Âh alan bulmaz felâh, görmez huzûr ey nâ-tırâş,
Yanar hicrân âteşine tutuşur yavaş yavaş.

Sürünür yüz üstü yerde mâr gibi hem ‘âkibet,
Herkesin manzûru olur, olur elbet dil-hırâş.

Zülme âlet olana yokdur huzûr, her dü-serâ,
Hem cidâl açdı bu yolda nîceler itdi savaş.

Cân yakanlar, zülm idenler, gördüler encâmını,
Fevz ü necât ister isen, gel bu dem hakka ulaş.

Pîrin, hünkârın, Kadîmî sana yardım idecek,
Hakdan ayrılma sakın sen, eyleme gel hiç telâş.
[924b]

-463-

Mersiye-i Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)
[745b]

Münhasıfdir bu günlerde sipîhr-i seyyidât
Sebt-i pâk-ı Hayder’e yâr olmadı çün hâdisât

Afitâb-ı evc-i hikmet serv-i bağ-ı Mustafâ
Kerbelâ’da görmedi hiç bir vefâ ol pâk zât
[746a]

Hâ’in-i dîn bir içim su virmedi ol servere
Tutdılar nehr-i Fırât’ı ‘asker ile şeş-cihât

Gelse yüz bin çeşme-i âb ü bekâ hep karşıma
‘Ataş içinde hiç birine eylemem ben iltifât

Âh-ı mazlumânı koymaz yanına hak Yezîd’in
Nûr-ı çeşm-i fâtıma’ya eyledi zülm kara sıfât

Virdi nişân Hayder-i Kerrâr’dan harbde düşmana
İtdi dîn uğrına şevk ile Hüseyin terk-i hayât

Akdığı dem Kerbelâ’ya sel gibi hûn-ı Hüseyin
Olmadı o ân neden hâk ile yeksân kâ’inât

Ceddi Süfyân Bint-i Zerkâ fâcire hem ceddesi
Müselmân dinîmiz Yezîd’e tapdığı Lât-ı Menât

Terk-i cân ile şehîd-i Kerbelâ’nın yoluna
Ey **Kadîmî** ehl-i beyte bendelikde kıl sebât
[745b-746a]

-464-

Nevrûziye-i Kadîmî

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[732a]

Şâd ü hândânız bu gün geldi bizim bayrâmımız
Çünkü teşrîf eyledi dünyâya ol sultânımız

Gam kasâvet kalmadı artık bizim için bu gün
Hep donandı lâle sümbül gül ile gülşenimiz

[732b]

Cûşa geldi ‘andelîb güller açıldı câ-be-câ
Bir gülistân oldu neş’eyle bizim her yanımız

Boynunu bükmüş menekşe şeb-bûy ile mîneler
Oldu bu gün her tarafda bağçeler seyrânımız

Sâkiyâ doldır piyâle durma sen bayrâm günü
Çün semâ’a başladılar dönmede devrânımız

Ey **Kadîmî** îd-i ekberdir bu gün bizler için
Geçmede handân ile şâdân ile her anımız

[732a-732b]

-465-

Dîvân-ı Kadîmî Baba

(- . . -) (- . . -) (- . . -) (- . . -)

[911a]

Terk-i tecrîdiz, ferâgat mülkünün âbâdıyız,
Cümle eşyâdan çeküb el mâsivâ âzâdıyız.

Feyz-i hakla şu’le-i nûra irişdik zâhidâ,
Doğru yoldan ayrılan berrânîlerin şeddâdıyız.

Hayli vardır ‘âşık-ı şürîdelikte şöhetim,
Dağ-ı ‘aşkı delmek için Şîrîn’in Ferhâd’ıyız.

Çıkmışız hem-râh olup kervân-ı ‘aşk ile yola,
Biz harâb-dâr-ı cemâlîz, âhûlar sayyâdıyız.

Kenz-i lâ-yefnâyâ irdik vâsıl olduk hazrete,
Biz harâb olmuş gönül ta’mîrinin üstâdıyız.

Vahdeti kesretde bulduk, vâkıf-ı esrâr olup,
“Men-‘aref” dersin okuduk, pîrimin irşâdıyız.

Ben **Kadîmî Baba**’yım ders-i edeb tahsîline,

Mekteb-i 'irfâne girdik, şâhımın münkâdıyız.
[911a]

-466-
Dîvân-ı Kadîmî
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[746b]

Mürşid-i kâmilden aldık himmeti Bektâşî'yiz
Hak yolunda bulmuşuz biz devleti Bektâşî'yiz

Biz harâbât ehliyiz meyhâneler durağımız
Gîce gündüz ideriz biz 'işreti Bektâşî'yiz

Geştî-i 'aşk-ı ilahî ile seyrân eyledik
'Âlem-i 'ulvîde bulduk rif'ati Bektâşî'yiz

Dîv-i nefsi eyledik zincîr ile bend-i esîr
Dehr-i dûnda bulmuşuz biz vahdeti Bektâşî'yiz

Hâk-ı pâ-yı ehl-i beyte rû-yı mâl oldu gönül
Terk-i tecrîd ile geydik kisveti Bektâşî'yiz

Nûş idüb 'aşk cur'asın mest ü müdâmız subh ü şâm
Biz *Kadîmî* 'aşkda bulduk lezzeti Bektâşî'yiz
[746b]

-467-

Koşma-i Kalbî

[712a]

Özünü bil da'vâ eyleme sâlik
Geydiğin bir hırka bir külâh ile
Zât-ı hakdır âdem bilmedi 'aşkı
Sürüldü dergâhdan bir günâh ile

'Aşk ü muhabbetim bu dilde kıldım
Gürûh-ı nâcîye olmuşam nedîm
Bu yoldan çıkanın menzili câhım
Hakka erer giden doğru râh ile

Ne bilsün imânı dîni ikrârsız
Bülbüller de olur mu zâr-ı gül-zârsız
'Âşıkım olamam rûz-ı şeb yârsız
Eğlenirim güneş yüzlü mâh ile

Yedi farzı bil kim hakdır üç sünnet
Gerçekler fenâya itmedi rağbet
Asılıma âher eyleriz ric'at
Kimse kalmaz bunda 'izz ü câh ile

Kalbî ben 'aşkıyı nîhân eyledim
Lâ-mekân şehrinde mekân eyledim
Bu cihâna geldim seyrân eyledim
Fermânım var gezerim emr-i şâh ile

[712a]

-468-

Koşma-Kalbî

[712a]

İrince bir kûla fazl-ı hüdânın
Düşe 'aşkında âl-i Mustafâ'nın

Muhibb-i handân olan kişiler
Olur yâri 'Aliyye'l-Murtazâ'nın

Derûnum lâle-veş dâg ile tezyîn
Olupdur 'aşkına halk rızânın

'Acep mi hûn-ı çeşmim başdan aşdı
Firâk ile şehîd-i Kerbelânın

Vücûdum itseler ger pâre pâre

Yolundan dönmezem Zeyne'l-'abâ'nın

Özün mihnetle kal' it bûsesinde
Muhammed Bâkır ve sâdık ü safânın

Sözünde sâdık ol gel inkıyâd it
İmâm Ca'fer'i ol rahmânın

Eşiğin yaslanan mensûbu neyler
Velî Kâzım 'Ali Musâ er-Rahmânın

Olur vaslile hürrem sâf olan dil
Tâkî vü ba Nakî ehl-i 'Atânın

Yolun hüccetinde olma mahrûm
Hasanü'l-'Askerî ehl-i du'ânın

Cihân emrine hep fermân olupdur
Muhammed Mehdî-i sâhib-i livânın

Bu *Kalbî* cân ü dilden oldu teslîm
Kûlu kurbânıdır ehl-i 'abânın

[712a]

-469-

Koşma-i Kalbî
(. - - -) (. - - -) (. - - -)

[712a]

Bu gün esrâr-ı hikmet mansûrîyiz
Zehî zât ü sıfâtın mazharıyız

Hicâbı ref' idüb bulduk cemâli
Kamû eşyâyı terk itdik biriyiz

Kuruldu dilde pazâr-ı muhabbet
Metâ'-ı 'aşka cândan müşterîyiz

Hüdânın birliğine şübhemiz yok
Muhammedle 'Alî'nin çâkerîyiz

Viririz cânımız ser-mest-i hayrân
Yolunda ölmeğe şîr-i nerîyiz

Şefikimiz o şâh-ı Kerbelâdır
Bu maide sürümüzün eriyiz

İmâm Zeyne'l-'abâ'nın 'aşkına biz
Yanarız şevk ile hâkemterîyiz

Biliriz Kâzım'ı ol muttakîdir
'Ali Musâ er-rahmânın peyrevîyiz

Takî veya Nakî olunca safdır
Hasanü'l-'Askerî'nin 'askeriyiz

Muhammed Mehdî'dir bu mülke sultân
Gelir *Kalbi* ânın biz kamberiyiz
[712a]

Koşma-i Kâtip

[711b]

Evliyâ cem'in arzû iden sûfi
Yolu düzde koymuş sarpa kaçarsın
Muhammed 'Ali'nin yolu deyûb de
Gelmiş de hâlin pinhân idersin

Yol budur deyûp de sürek sürersin
Câhili kînliyi baş edersin
Yılda bir hayvân kanına girersin
'Aklınca boynunun borcun ödersin

Gel benlik eyleme nefsini öldür
Hak yoluna cânın armağan getir
Kîn ile kibri aradan kaldır
Getürme benliği bunu nidersin

'Aşk ile titreyüb çâk olmamışsın
Nefs-i emmâreden pâk olmamışsın
Ayaklar altında hâk olmamışsın
Gelmiş de meydânda lokma yutarsın

Senin elindedir şer ile hayr
Nefs-i emmâreden özünü ayır
Kâtibim de der ki kendini kayır
Neyleyüp de halkın zemmin idersin

[711b]

-471-

Nefes-i Kemterî

(.- - -) (.- - -) (.- - -) (.- - -)

[713a]

Tahsîl-i meşkim Kur'ân'a geldim
Seyyâh-ı 'aşkım Selmân'a geldim

Düşdüm zemîne yağmurlar ile
Mânend-i katre-i 'ummâna geldim

Lütf it halîlim İsmâ'îl-âsâ
'Aşkın yolunda kurbâne geldim

Yârem onulmaz iken cihânda
Lokmân'ı buldum dermâne geldim

Dûzehde iken irdim hayâta
El-Hamdülillah rıdvâne geldim

Dostun elinden içdim 'aşkın şarâbın
Nûş eyleyüb hûş mestâne geldim

Bir bende oldum hünkâr-ı 'aşka
Kamber misâli sultâne geldim

Er sâyesinde aldım nasîbim
Düşman koydum dostâne geldim

Cânânı gördüm bu cân içinde
Bu Kemterî-veş yek-dâne geldim

[713a]

Destân-ı Kûl Mustafa

[798b]

Mürşidlik de'vâsın kılan,
Her müşkilden haber alır.
Kendisine sitem soran,
Yol derdinden haber olur.

Yola giden imiş tâlib,
Hem yorulmaz yoldâş bilüb,
Rehberinden öğüt alub,
Her sırlardan haber olur.

Mü'min ve Müslim derile,
Ağzı açılır sorula,
Mü'min olan dâra tura,
Tekbîr ile haber olur.

Hak için erkân açılun,
Günâh gitsün kalb silinsün,
Süpürge ele alınsun,
Ol ferrâşa haber olur.

Herkes yerine otursun,
Özünü hakka yetirsün,
Erkânı suya bitirsün,
Elden ele haber olur.

Bu yüceye virin hakkın,
Olasınız hakka yakın,
İrteye koymayın sakın,
İl kişiye haber olur.

Yoğurdcu hakkını alsun,
Kurbânın meydâne gelsün,
Ayak kaldır dâra dursun,
Tekbîrciye haber olur.

Yolu böyle kurdu gerçek,
Yola giden olur koçak,
İmam Halîl çaldı bıçak,
İsmail'e haber olur.

Kurbân ocağa alınsun,
Pervâne sal cem derilsün,
Mü'min, müslim yerin bulsun,
Pâz-vandlara haber olur.

Pâz-vânda kapuyu beklesin,
Gözciler cem'in yoklasun,
Cümlemizi hak saklasun,
Gûyendeye haber olur.

Gûyende sâzını çalsun,
Üç gevher dilinden gelsün,
Mü'min, müslim yerin bulsun,
..... haber olsun.

Ev sâhibi semâ' itsün,
Kalksun günâhı döksün,
Müderrisler gülbang itsün,
Hep cümleye haber olsun.

Hak için eylesün semâ',
Günâhın bağışlasun penâh,
Er kadîm, hak kadîmdir şâh,
Giden câne haber olsun.

Semâ, gülbang olunsun,
Mü'min, müslim yerin bulsun,
Hak için çâr-dab çalinsun,
Ol ferrâşa haber olsun.

Sofrâ-dar sofrasın sersin,
Hak, Muhammed, 'Ali dersün,
Hem yesin, hem lokma versin,
Tecellâya haber olur.

Tecellâ kapusu sırdır,
Ana özün hakdan erdir,
Tama' itme tamû vardır,
Tamû ehline haber olur.

Kimi bacın, kimi atan,
Tamâ' itme, oda yanan,
Cehennem küline dönen,
Örmeğe de haber olur.

On iki imâmı bildirin,
Cem'in sofrasın kaldırın,
Süpürge çal, su gezdirün,
Kanbere de haber olur.

Hak için sular içilsün,
Kamû suçlardan geçilsün,

Hidmet kapusu açılsun,
..... haber olur.

Garipcikler(!)gülbang olsun,
Âyîn, erkân tamam olsun,
Mü'min, müslim yerin bulsun,
Gülşenciye haber olur.

Hak için eylesün Gülşen,
Özünü pâk eyle ey cân,
Olası küfrle imân,
Kemân-câne haber olur.

Oturan, durân dediler,
Her sırrı cem'de kodular,
Gerçeklere hû didiler,
İzinciye haber olur.

Çerâkçı çerâğın kaldır,
Yönünü mevlâya döndür,
Ezelden kadîm erkândır,
Ensâriye haber olur.

Cümleniz birden kalkmasun,
Yerde hayrlar itmesün,
Kavga, gıybete gitmesün,
..... haber olur.

Çağırın pâz-vandlar gelsün,
Hak için gülbangın alsun,
Sokranurun ta'âm yisün,
Meygânla haber olur.

[789a]

Söyleten söyletdi söyle,
Artık eksik kabûl eyle,
Hakikat ahvâli böyle,
Gümân-câne haber olur.

Kûl Mustafam der varınca,
Ulû divâna durunca,
Emânet assı gelince,
Cân-ı cisme haber olur.

[789b-799a]

-473-

Nefes-i Kûl Pervâne

(- . - -) (- . - -) (- . - -)

[707b]

Gel gönül gâfil gezme cihânda
Nasîp viren yeşil eli gözle dur
Kavî tut tutduğun dest ü dâmânı
Hakkı zikr eyleyen dili gözle dur

Gitmez oldu şu insânın körliği
Ahiretde bulamazsın birliği
Sen neylersin ağalığı beğliği
Abdâl ol hırkayı şâli gözle dur

Kaptan isen göle uğratma gemi
Ayrılma deryâdan çekersin gamı
Cân câna kan kana lahmın lahmı
Kırkların sürdüğü yolu gözle dur

İrilen hakikate gün ve mekânda
‘Ârif ol kabını doldur ‘ömr-i fânide
Boş kafa gezdirme işbu cihânda
Hakikat bâbında hâli gözle dur

Kul Pervâne’yim ider dertlerim artar
Gerçek er olanlar gördüğün örter
Nice şahbâz vardır cihânı tartar
Boş bulma dünyâyı dolu gözle dur

[707b]

Nefes-i Kurbânî

(- . - -) (- . - -) (- . -)

[707b]

Lâ-mekân şehrinde cihâne geldim
Cânlar içinde bir cânê irişdim
Elden ele kapdan kaba süzüldüm
Çok dert çekip bu zamâne irişdim

Ben bu ‘aşkın boyasına boyandım
Belâ çekdim belâsına dayandım
Yeri göğü yaradandan dilendim
Katre idim bir ‘ummâna erişdim

[708 a]

Kudret kemerini çaldım belime
Hak kelâmın ezber itdim dilime
Tarîkinden bir yol geçdi elime
Hakikatden yol erkâna irişdim

Kurbânî’yim dir ki söz-i muhtasarı

Bir elinden içdim âb ü kevseri
Erler evliyâlar kırklar serveri
Uğradım bir kerem-kâne irişdim

[707b-708a]

-475-

Koşma-i Manzûrî

[711a]

Sevdâ-yı zülfünle şîrîn lebli yâr
Cünûn-ı ‘aşk olup divânelendim
Şu’â-ı hüsnüne cân atub her bâr
Şöyle pâr pâr yanub pervânelendim

Yâr şîrîn dillerin gûş eyleyeliden
Lütf ile hâtırım hoş eyleyeliden
Hayât-ı la’lini nûş eyleyeliden
Tâ ebed-i ‘aşkınla mestânelendim

Kemân-ı ebrûsunun târ-ı zülfünde
Dil bağıdır meşk-bâr-ı zülfünde
Mansûr-veş gamze-dâr-ı zülfünde
Cân virüb ‘aşkına merdânelendim

Manzûrî’yim kıldım yâr sana nazar
Talipkar-ı ‘aşkın oldum ey server
Hamd ola lütfuna düşüb dil-i mazhar
Vasl-ı murâd olup şükrânelendim

[711a]

Koşma-i Mehemmed

[711b]

Kalkdı Horasân'dan sökün eyledi
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle
Erleri kendine âkın eyledi
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

Güvercin donına girdik de geldik
Elindeki postu aldık da geldik
Bahr-ı 'ummân içre daldık da geldik
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

Var mı saç üstünde namâz kıldırın
Erlığın cümle 'âleme bildiren
Nûru ile şu cihânı doldırın
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

Doksan günlük yola koşulmakda geldin
Nîce çâresize çâre irişdin
Otuz altı bin er gözünü açdın
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

'Âdet olsun deyû sığırı gütdün
Sarı reng öküzden kurda yidirdin
Şâhid itdin de beş taşı söyletdin
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

Pâdişâhlar pâdişâhı sen oldun
Urûm'un içinde sen sultân oldun
Mü'minlerin kible-gâhı sen oldun
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

Sultân Mehemmed'im severim seni
Senin mü'minlerin dost râhını
Şefâ'at- issi ol mürüvvet-kânı
Hünkâr Hâcî Bektâş gel imdâd eyle

[711b]

-477-

Semâ'î-i Mısrî Niyâzî

(. . . -) (. . - -) (. - . -) (. . . -)

[785b]

Zihî kenz-i hafî kândan gelür her vâr olur peydâ
Gehî zülmet zuhûr eyler gehî envâr olur peydâ

Zihî deryâ-yı vahdet kim kesilmez hergiz emvâcî
Bu kesret-i 'âlemi andan doğub nâ-çâr olur peydâ

Ne sihr bu el-'acîbdır kim bu yüzden görünür ağıâr
O yüzden gayrî yok tenhâ gelür dil-dâr olur peydâ

Taşınur günde yüz bin cân 'adem iklimine her dem
Geklür yüz bin dahî andan bulur i'mâr olur peydâ

O yüzden görinen 'ayân döner şem'-i cemâlinde
Feleklerde görüb anı döner edvâr olur peydâ

Dışın içe heyelâtı için dışa zuhurâtı
Birinden ol birine tuhfeler her-bâr olur peydâ

O devrile geliyor enbiyâ mürsel merâtipçe
Gehî mü'min zuhûr ider gehî küffâr olur peydâ

Tecellî eyledikce ol sarây-ı sırr-ı ahfâdan
Bu sûret âlem içre satı pazar olur peydâ

Anın zâtına gâyet sun'ına hergiz nihâyet yok
Anınçün her bir isminden gelür bir kâr olur peydâ

Tecellî eyler ol dâ'im celâl ki cemâlinden
Birinin hâsılı cennet birinden nâr olur peydâ

Cemâlli zâhir olsa tîz celâli yakalar anı
Görürsün bir gül açılsa yanında hâr olur peydâ

Bu sırdandır ki bir kâmil zuhûr itse bu 'âlemde
Kimi ikrâr ider anı kime inkâr olur peydâ

Dili 'ârif celâl içre cemâlini görür dâ'im
Bu hâristânın içinde ana gül-zâr olur peydâ

Ne sırdandır iki kimse nazar eyler bu ekvâne
Biri ancak görür varı biri ziyân olur peydâ

İçi ‘ummân-ı vahdetdir yüzü sahrâ-yı kesretdir
Yüzün görer görür ağyâr içinde yâr olur peydâ

Alan lezzâtı birlikden halâs oldu ikilikden
Niyâzî kande kim baksa hemân dîdâr olur peydâ
[785b]

-478-
Nefes-i Mısrî-i Niyâzî
(- . - -) (- . - -) (- . -)
[785b]

Ey gönül olmagıl hakdan ırâk
Tende cânın var iken eyle bırak

Dünyâ’da ölmezden evvel kıl sefer
Hiç idince bir mekânda sen durâk

Yoksa bu fırsat bize bâki değil
Terkin ur düşmeden ortaya firâk

Gel ‘ırz ü nâmûsu kıl târ ü mâr
Gir yola girdinse var ‘ârın bırak

Halkın uslu dimesinden sana ne?
‘Âkil isen adını mecnûna tâk

‘İlmine mağrûr olursun olma hiç
Ümmî virmez sana ne kâre ne ak

Ki sakın çıkma izinden mürşidin
Her ner emr iderse sana olma ‘âk

Bir eline göz yaşından kıl ‘asâ
Bir eline derd odundan yak çerâk
[786a]

Ey *Niyâzî* tutar isen pendimi
Diye sana istediğin iste bak
[785b-786a]

-479-
Dîvân-ı Mısrî Niyâzî
(- - .) (. - - -) (. - -)
[786a]

Ey bülbül-i şeydâ yine efgâne mi geldin?
‘Azm-i gül idüp zâr ile giryâne mi geldin?

Pervâne gibi âteşe dâ'im cân atarsın
Oldun bu 'aşk odına sen yane mi geldin?

Yağmur yağarsa belâ sen baş açarsın
Cân virmeğe dost yolına kurbâne mi geldin?

Her şey çalışır bir sıfâtı eyleye ma'mûr
Sen cümle sıfât ilini virâne mi geldin?

Vech-i ehadiyyet şu eşyâda görünmüş
Bu kesrete ancak anı seyrâne mi geldin?

Bir kimsenin hâline hiç olmadı mahrem
Bilmem bu cihân içine yekdâne mi geldin?

Bu hasta *Niyazî*'ye şifâ remzin idersin
Derde düşenin derdine dermâne mi geldin?

[786a]

Dîvân-ı Misâlî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[762a]

Sen Süleymân dergehinde men ki mûr-ı kemterim
Asafâ din olmuşam şehrimde şâh-ı Ekberim

Kâ'inâtı turfetü'l-'ayn üçre seyr itsem nola
Mürg-i kâf lâ-mekânım Cebrâ'il sad-perçem

Heft iklîm vücûdum feth ideliden çün Mesîh
Gün gibi fark-ı sipihr üstünde zerrîn-i efrem

Tâc giydірsem nola erbâb-ı fazlın başına
Ma'rifet mülkinde çün mîr ü şeh heft kişverim

Çünkü buldum sûse-i nutkla her şeyde zuhûr
Çıkdım altından cihânın cümleden bâlâ-terim

İki topdur çarh meydânında hûrşîd ü kamer
Kânda çevgân-ı ma'ârif birle dâ'im oynarım

Bâtının mestûru ve hem zâhirin meşhûrîyım
Şekli mi her dîde görmez gerçi günden ezherim

Kafl-ı bâb-ı cevher kenz-i hakâyık bendedir
Levh-i mahfûzum tılsımât-ı kitâb-ı musahharım

Sûret-i hakdır yüzüm kıl secde ser çekme cû deyu
Anınçün kim sıfât ü zât-ı hakka mazharım

Kılmak istersen temâşâ sen seni mir'âtda
Hem-çû tûtî kıl taleb kâyîne-i İskenderim

Zülmet-i hayretde kalma çün Sikender-i hâzıra gel
Ma'rifet-i 'aynın küşâd eyle ki câm-ı kevserim

Kasr-ı deryâda helâk olmak neden gavvâs var
Cevherî-veş tâlib ol kim kân-ı dürr-i gevherim

Benden iste 'ilm-i iksîri hadîdâr-ı ... ko
Kalbini yak âteşiyle gel ki sîm ü cevherim

İster isen 'ilm-i esmânın hesâbından beyân
Gel oku divânımı kim ma'nî-i sırr-ı defterim

İstivâsından zemîn ü âsmânın çün ‘Alî
Geçdi didi bende bende ‘ırâk erlerinden bir erim

Şerha şerha doğradım bağrımı taklîd ehlinin
Kim kelâmım nutk-ı hakdır Zü’l-fikâr-ı Hayderim

Gel *Misâli’ye* oku ‘ilm-i ledün sırrını kim
Câvidân ile muhabbet-nâme ‘arş ü mahşerim
[762a]

-481-

Dîvân-ı Mu'allim Nâcî

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

[709b]

Ey gonca açılma yürü nâdân arasında
Hiç gül mi biter hâr-ı mugaylân arasında

Âğyâr-ı siyâh-rûya niçün mâ'il olursun
Olur mu melek ey perî şeytân arasında

İhvân sanuben sırrını fâş itme rakîbe
Gör noldu şehâ Yûsuf'a ihvân arasında

Zülfünle hattın birr ü kaddin bağ-ı rûhunda
Şol gül gibidir kim yine reyhân arasında

Alışmadı hiç sûfi-i har-tab' ile *Nâcî*
Mümkün midir insân ola hayvân arasında
[709b]

-482-

Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî

Mu'allim Nâcî'nin Nutku

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[742a]

'Avretin dâmenine yüz mü sürer er didiğin
Pây-ı bî-magza eğilmez sanırım ser didiğin

Seni iğfâl ile gülünür hâle komuş
Utan ey 'âşık-ı müflis bu mu dilber didiğin

Yumuşaktır yüzün ey sâhib-i hâne fakat
Böyle mermer gibi mi olmalı "minder" didiğin

Yalnız hayrı değil şerri de öğretmeğe bak
Vakt olur hayra müreccah tutulur şer didiğin

Keşf-i ma'kûsunu te'vîl idemezsen ey şeyhim
Oldu mağlûp olur elbetde muzaffer didiğin

Beni tasdîk itdin evlâd diyorsun ammâ
Bakalım doğru mı ey söz ebesi her didiğin

Bakma tel kırmasına mir-i hat-âver simunu
Nâ-tırâşîde olur çâre ne berber didiğin

Hele insün bir iki muşt-i girân ensesine
Ne ağır başlı olur bak o sebük-ser didiğin

Toplanub ehl-i hüdâ her biri bir saz çalar
Çelebî böyle olur bizde de konser didiğin

Sende madâmki vardır o tırâşîde bürût
Bıyık altından ider hande kalender didiğin

Deve kısmı gider ammâ eşeğin ardı sıra
Olamaz pîre devegazanfer didiğin

Yedi yüz kere yanalmak ne dimek bir cüz'de
Böyle olmaz a benim hâfızım ezber didiğin

[742a]

-483-

Koşma-i Muhibbî
Kanunî Sultân Süleymân
(. - - -) (. - - -) (. - - -)

[711a]

Güzeller nâz ile refât iderler
Dönerler gonçe-veş refât iderler

Koyup ‘âşıkların ol mâh-rûlar
Rakîple varıp pazar iderler

Dün ikrâr itmiş iken bu sırrı yâr
‘Acep noldu bu gün inkâr iderler

Güzellerden vefâ ummak ne mümkün
Cefâ dersin velî bisyâr iderler

Muhibbî sırr-ı ‘aşkı itme izhâr
Sakın Mansûr-veş ber-dâr iderler

[711a]

Nevrûziyye ve ‘Alî-nâme-Muhtâr Balcı
(- - .) (. - - .) (. - -)

[706b]

Dostur gerçeikle demine
Muhammed ‘Ali cem’ine
Bu şeb nûr yağdı zemîne
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Bu şeb doğdu şîr-i Yezdân
Şâh-ı devrân şâh-ı merdân
Îmâmü’l-hak merd-i meydân
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Bu şen bu nûr-ı ‘Alidir
‘Ali gerçekten velîdir
Vâris-i ‘ilm-i nebîdir
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Tarîkimiz Allah yolu
Mezhebimiz ‘Ali kolu
Âmam sâkî sun bir dolu
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

‘Ali nûr-ı ‘alî nûrdur
‘Ali mü’minlere surdur
Sevmiyenler hakdan dûrdur
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

‘Alî’nin bindiği düldül
‘Ali güldür ‘Ali bülbül
‘Ali şeb-bûy ‘Ali sünbül
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Boyun kesik pür-ihtirâm
Erenlere dirdin selâm
İtdin şükr haylî kelâm
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Gir âl-i ‘abâya da
Ehl-i beyte cânı âmâde
Âmân sâkî sundur bâde
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Hak re’yimiz ‘ilâcımız
Muhammeddir ser-tâcımız
‘Ali Hayder mi’râcımız
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Hasan Hüseyin ‘abâ Bâkır
Ca’feriyiz şükr-i şâkir
Kâzımîyiz zebân zâkir
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Rızâ Takî Nakî ‘Asker
Mehdî Hâtem Murtesa ser
Kübrâ Zehrâ müberrâdır
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Hak Muhammed ‘alî bâki
Âmân sâkî cânım sâkî
Sun eldeki dem-i pâkî
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Biz ‘Ali gülü dirler
Bektâşî bülbülü dirler
‘Aşk nârının gülü dirler
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Münâfıklar şerre âlet
Münkir yezîdî kim âlet
La’net cümlesine la’net
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

‘Aşk şarâbı olmaz acı
Biz nâcîyiz giydik tâcı
Hakdan söyler Muhtâr Balcı
Bektâşîyiz şân bizimdir
Bu gîce meydân bizimdir

Âmân sâkî doldur doldur!
Dolan nûr dolduran nûrdur
İçmeyenler hakdan dûrdur
 Bektâşîyiz şân bizimdir
 Bu gîce meydân bizimdir

[706b]

-485-

Nefes-i Muhyiddîn

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[707b]

Okusunlar yazsınlar hoşça nâme düzsünler
Söylenecek bir sözü inci gibi dizesinler

Girüp gönül şârına konub cân bazârına
Sarf eyleyüb yerine gevher yükün çözsünler

Şeri'ati yüzleyüb tarîkati gözleyüb
Ma'rifeti izleyüb hakîkati sezsinler

Dervîş olan yolunda ma'nî gerek dilinde
Erenlerin gölünde balık gibi yüzsünler

Muhyiddîn'e uyanlar gelsin derdim duyanlar
Ben seyyâhım diyenler cân mülkünü gezsünler

[707b]

-486-

Koşma-i Necdet Rüşdî

[744a]

Kaçırtma önüme gelen nasîbi
Düz yolda dizgini kaçdırma hocam
Hak yolu bilmeyen hâm ervâh gibi
Bizi de ökseye basdırma hocam

Bahs itme bizlere kerâmetinden
Âyetden tefsîrden zeylden metînden
İhtiyâr cılız bir keçi etinden
Olur mu hiç yağlı basdırma hocâm

Kıbleyi gösterme bize nâfile
Oraya dönüb de bakmayız bile
Küfr itdi diyerek bir fetvâ ile
Bu fakîr *Necdet*'i asdırma hocam

[744a]

-487-

Koşma-i Necdet Rüşdî

[744a]

Bizler ki bâde-i vuslatla mestiz
Şarâb içsek de hoş içmesek de hoş
Ezelden dâhil-i bezm-i elestiz
Yere göçsek de hoş göçmesek de hoş

İltifât itmeyiz hutbeye vâ'ize
Gönülden bağılız tek telli saza
Hele hiç gelmeyiz nâz ü niyâza
Sudan geçsek de hoş geçmesek de hoş

Ey *Necdet* meftûnuz kaş ile göze
'Ârifler ağzından çıkan her söze
Arzı boynuzunda tutan o öküze
Bahâ biçsek de hoş biçmesek de hoş

[744a]

-488-

Mersiye-i Necmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[760a]

Gelmesin bir mâh-ı Muharrem günde mâtemdir bana
Oldu bir dem vak'a her bir demde mâtemdir bana
Bendedir hûn-i Hüseyin'im sînem üzere dâgları
Bu vücûdum Kerbelâ her yerde mâtemdir bana

Gözlerimden akıyor iki kızıl ırmak hemân
Doldu ırmaklarla deryâlar kızıl oldu cihân
Âteşi tutmuş yürekden yanıyor dâ'im bu cân
Bir anadan doğmuşuz bu gamla tev'emdir bana

Tâ sabâvetden beri bir an bırakmaz gam beni
Dolmuş ol gamla derûnum eylemez ârâm beni
Uyku görmez râhat olmaz neyleyim cân ü teni
Böyle gam çekmekden ise ölmek elzendir bana

La'net olsun ol Yezîd'in cânına etbâ'ına
İtmedi hakdan hayâ kasd itdi şâhım kânına
Es-salâtü ve's-selâm âl-i 'abâ ervâhına
Necmiyâ budur 'ibâdet ile erhamdır bana

[760a]

-489-

Dîvân-ı Necmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[760a]

Elîf Allah mîm Muhammed dâl 'Aliyye'l-Murtezâ
Her hurûf bir nokta bâd 'Aliyye'l-Murtezâ
Otuz iki harf ile imlâ-yı 'âlem dört kitâb
Nokta-i bâd-ı âdem-i ma'nâ 'Aliyye'l-Murtezâ

Kenz-i hafî-i hakîkatden zuhûr-ı kâ'inât
Nûr-ı vahdet-i ma'rifet cümle şu'ûn-ı müfredât
[760b]

Zâhir ü bâtında zâtı her bir esmâ-yı sıfât
Mebde'-i me'vâ-yı muntehâ 'Aliyye'l-Murtezâ

Nûr-ı vahdet buldu kesret maksad-ı Mevlâ nedir?
Her sıfât-ı esmâda hayret mebde'-i me'vâ nedir?
Her vücûd-ı müfred-i 'ibâret nokta-i ma'nâ nedir*
Hâce-i Mevlâ-yı enbiyâ 'Aliyye'l-Murtezâ

‘İlm ü ‘irfân ile takdîr eyledi her anını
Emr ü fermânıyla tedvîr eyledi her şânını
Kıldı âdemde tecellî cüz’-i küll-i ihsânını
Âftâb-ı nûr-ı evliyâ ‘Aliyye’l-Murtezâ

Sırr-ı nûr-ı zât ile nokta-i cihân eyledi
Hâtem-i ‘âlem-i âdem mühr-i Süleymân eyledi
Bu sebebden âdeme secdeyi fermân eyledi
Kıble-i Ka’be her mihrâb ‘Aliyye’l-Murtezâ

Nûr-ı ‘âlem geldi âdem hil’at-i tâbâna bak
Ma’rifet-i hikmet-i mu’azzam sûret-i rahmâna bak
Doldu âdem ile ‘âlem her cihet insâne bak
Cümle esmâ’-i lâ-fetâ illâ ‘Aliyye’l-Murtezâ

Âşikâr oldu vücûdundan cihânın güzeli
Hûr-ı gilmân-ı cinânın tâ ezelden ezeli
Gördü Ahmed şâb-emred hâlık-i lem-yezeli
Sûret-i sîmâ-yı Kibriyâ ‘Aliyye’l-Murtezâ

Geldi güller sünbülünden nûr-ı çeşm-i ‘âşıkân
Şâh Hasan Şâhım Hüseyin’im şâfi’-i cân ü cihân
Şâhları tûbâ-yı cennet dallarıdır ‘ârifân
Ravza-i Rıdvân-ı Kerbelâ ‘Aliyye’l-Murtezâ

Lütf ü eltâfiyla geldi şâh-ı ‘aşkım *Necmiyâ*
Cism ü cânım oldu bir dârü’s-selâm-ı kibriyâ
Eyleriz bu dârda edâ biz salât-ı dâima
Zümre-i âl-i ‘abâ İmâm ‘Aliyye’l-Murtezâ
[760a-760b]

-490-

Dîvân-ı Necmî Baba
(- - -) (- - -) (- - -) (- - -)
[756b]

Tâ ezelden âdem iken ‘âleme geldim ne ‘acep
Bu sıfât-ı ‘âlemde zâtım bilmeğe illâ sebep
Hey’et-i aslım musavver ‘arz-ı rahmândır yüzüm
Bir mücessem kâ’inâtım nûr-ı mu’allâ-yı rab

Cennet-i vahdet vücûdum kâmet-i tûbaya bak
Nüsha-i kübrâ-yı hey’et-i tuğrâya bak
‘Ayn-ı lâmi” yâyı çekmiş sûret-i imlâyâ bak
Levha-i lâhût-ı âyâtım oku ‘ilm ü edep

Katre-i nûrumla imlâi asl me’vâmız budur
Nefha-i rûhumla ihyâ ‘ayn-ı tafrâmız budur

Â'lâdan esfele ilkâ cümle ma'nâmız budur
Cümle cihân mu'cizâtım ma'rifet bir nokta hep

'Aşkla geldim bu ana 'aşka bir meyhâneyim
Bezm-i 'uşşâk-ı muhabbetde 'aceb püt-hâneyim
Hâdim-i efrâd enâm-ı şâhla merdâneyim
Kim sorarsa ism-i zâtım **Necmiyâ** ebâ't-türâp
[756b]

-491-

Nefes-i Necmî Baba

[760a]

Geldim ol dâr-ı cinândan
Ayrıldı cânım cânândan
Öyle bir nûr-ı cihândan
Dîde-i giryân içinde

'Ahdle ayrıldım andan
İkrâr-ı imânla cândan
Aradım haylî zamândan
Her câmı cihân içinde

Yedi bin yıl devr-i devrân
Yürekde hañcer-i hicrân
Âh ü efgân ile her an
Âteş-i nirân içinde

Feryâdım dâ'im el-âmân
Çıkdım âsmâna 'uryân
Şâh-ı semevâtı seyrân
Cümlesi bir an içinde

Gördüm cümle cihân şamân
Kaldım havâ üzere tufân
İndim elimde bir urgân
Bir süfün-i kapudân içinde

Buldum kapdanım ol cânân
Bir oldu nûh-ı nâ-ciyân
Yazıldı fermân-ı hakân
Âyet-i Kurân içinde

Felek ten-i âyât-ı Kurân
Çarh itdim heybet numayan
Sarsıldı zemîn ü âsmân
Mevc urur 'ummân içinde

Yolum sâhil-i selâmet

Mi'râc-ı ma'nâ nihâyet
Giydim kisve-i melâmet
Bu post-i arslân içinde

Geldi istikbâle kırklar
Her biri koklar kucaklar
Önde on iki sancâklar
Gül-i reyhân ihvân içinde

Geldik sevine sevine
Girdik pîrler evine
Secde kıldık eşîğine
Ka'be-i pîrân içinde

Buldu derdi tamâm hulumet
Pîr postuna oldum da'vet
Kondı başa tâc-ı devlet
Taht-ı Süleymân içinde

Necmiyâ dârü'l-emân ol
Mehdî-i sâhib-i zamân ol
Her bir dertlere dermân ol
Didi şâhim cân içinde

[760a]

-492-

Dîvân-ı Necmî Baba
Hazret-i Şâh-ı Velâyet Hakkında
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[757b]

Doğdu şâhim ol anadan geldi meydâne sabî
Beyt-i hakk-ı bünyâd İbrâhim de beytin sâhibi

Geldi ol-dem beyt-i 'ulyâsında gördü Mustafâ
Lâne-i mehdinde mâhim heybeti arslân gibi

Aldı eliyle nikâbımı yüzünden ol sabî
Âl âl olmuş gül yanaklar da pîre neyyir-i gonce gibi
[758a]

Söyle ismini 'Alî Hayder-i Kerrâr lakabı
Hârik-i hikmet-penâhim bülbül-i handân gibi

Söyledi her bir lisândan hem lisân-ı 'Arabî
Okudu nokta-i yâzı 'ilm ü 'irfân edebi

Oldu la'l-i lebini oldu Muhammed de nebî

Katre-i feyzullahım mevc urur ‘ummân gibi

Var idin zâtında mübhem geldi bir dem kün didi
Cem’ olan ervâha ol dem hubb ile dilden didi

Gösterüb gül yüzünü ‘uşşâkı yetişir eyledi
Gördüm ol nûr-ı cihânım tal’at-ı tâbân gibi

Emr-i künden hâsıl oldu ‘âlemin kâşânesi
Âdem-i Havvâ’da zâhirdir anın nişânesi

Allah Allah bu teselsül zâtının ser-mâyesi
Muhavver zâtında dâ’im devr ider devrân gibi

Küfr-i tagût ile çekdim zülfünün sevdâsını
Pûse-i ‘aşkında buldum âyetin safâsını

Secde-gâh itdim o dostun kaşları arasını
Bu yüzden hâl-i harâbım zülf-i perişân gibi

İbtidâ itmezdi ‘âlem ol âdem olmasa
İmtidâd itmezdi esmâlar da tev’em olmasa

İntişâr itmez dü-çeşmim aslı şebnem olmasa
Necmiyâ nemden ‘ummânım bahr-ı bî-pâyân gibi
[757b-758a]

-493-

Dîvân-ı Necmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[756b]

Sevdiğim zâtını gördüm ‘ilmü’l-esmâ nedir?
İhtivâ-âteşîn vücûdun anda müsemmâ nedir?

Bir nazar kıldım cihân mevcûdının dîvânına
Lâdan illâyı okudum bilmezem ammâ nedir?

Evvelî ahirî sensin zâhir ü bâtın da sen
‘Âşık kemâl-i visâlin hâdî-i zâtın da sen

[756b]

‘Ârif sırr-ı me’âlin vâdî-i zühdün de sen
Eylesin tefsîr müfessir ma’nâ-yı mu’ammâ nedir?

Her bir yüzden görünürsün görmeyen â’mâ imiş
Her bir şey’den bilinirsin bilmeyen ümmî imiş

Nerde olsa bulunursun bulmayan â'dâ imiş
İşte bak âyîne gör mir'ât-ı mücellâ nedir?

Lâ-bü'd gelir gider yuhsâda olmaz inhilâl
Zahr ider olmakda zâ'il zâhidâ ehl-i dalâl

Dîde-i 'uşşâk-ı hak 'ırkında görmedi zevâl
Zâ'id vefâ kasdın 'ârî gayr-i mu'arrâ nedir?

Ân-be-ân zuhûr ider esmâ ü eşyâ varını
Reng-â-reng olmuş cemâli gösterir âsârını

Necmiyâ kurmuş yüzünde zât-ı hak pazarını
Oturmuş taht üzere şâhım 'arz-ı mu'allâ nedir?
[756b-757a]

-494-

Nefes-i Necmî Baba
[759b]

Okudum 'ilm-i vücûhu
Hurûfu cümle vücûdu
Nokta-i sırr-ı vücûdu
Cân-ı cihân 'Alî imiş

Her yüzden okunur Kurân
Ma'nâsı deryâ-yı 'ummân
Ârz ü semâ kevn ü mekân
Şems-i tâbân 'Alî imiş

Göründü noktadan zâtı
Esmâ ü eşyâda sıfâtı
Bu kê'inâtın hayâtı
Bahr-i 'ummân 'Alî imiş

Nûrundan açıldı 'âlem
Yedi bin yıl oldu tamâm
Geldi bu sûretle âdem
Şân-ı zî-şân 'Alî imiş

'Alidir Âdem babamız
Fatıma Havvâ anamız
Her harf içinde ma'nâmız
Râz-ı nihân 'Alî imiş

Doldu 'âlem güllerile
Her güller sünbüller ile
Her dalda bülbüller ile
Vird-i handân 'Alî imiş

Bildirdi vahdet-i vücûdu
Kıldı melekler sücûdu
‘Âşıkın dâ’im şuhûdu
Seyr ü seyrân ‘Alî imiş

Zâhid okur ‘ilm-i esmâ
Bilmez esmâda müsemmâ
Kalma bu dünyâda â’mâ
Derde dermân ‘Alî imiş

Necmiyâ gördü cemâli
Buldu zâtında kemâli
İstemez mâl ü menâli
Cânda cânân ‘Alî imiş
[759b]

-495-

Dîvân-ı Necmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[759b]

Bende-i âl-i ‘abâyım tâc ü hil’âtden halâs
Sıdk ile ‘ahde vefâyım nâr-ı firkatden halâs
Han-kâh-ı dilde feryâd eyliyor bülbül gibi
Na’re-i Hayder-nidâyım zâr-ı hasretten halâs

Bir zamân meczûb-sıfât devr eyledim ‘âlemleri
Her lisândan söyledim her dilden aldım haberi
Gördüğim cümlesi bir zât her ne var ins ü perî
Devre-i vahdet-i safâyım dâr-ı mihnetden halâs

Okudum harf-i vücûdui anladım ma’na nedir
Ben değil benden değil bu kan ile kavga nedir
Hâkim-i mutlak didi: benden bana da’vâ nedir?
Necmiyâ vuslat-ı bekâyım dâr-ı şirkinden halâs
[759b]

-496-

Dîvân-ı Necmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[759a]

Âdeme evlâ olan insânı bilmekdir esâs
‘Âleme emsâl olan ihsânı bilmekdir esâs
Keşf ile bu kâ’inâtı bulanlar ehl-i kemâl
Zât-ı insânda olan ‘irfânı bilmekdir esâs

‘İlmü’l-esmâyı bir noktada seyrân eyleyen
Mürdeler ihyâ ile katreyi ‘ummân eyleyen

Vâkîf-î esrâr-î hak nutkıla ma'nâ söyleyen
Şâh-î 'îrfânda olan bürhânı bilmekdir esâs

Bilmediler 'ilm-i ledünden *Necmiyâ* insân nedir
Magz-î Kurân kenz-i imân sırr-î hakk-î sübhân nedir
Kimdir âdem kimdir Allah sûret sahn nedir
Katresi 'ummân olan sultânı bilmekdir esâs
[759a]

-497-

Dîvân-î Necmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[759a]

Dehre gelmekden dem-i dil-dâre irmekdir esâs
Dilde her dem zikr ile dîdâre irmekdir esâs
Tâ ezel bezmi deminde 'ahd-i ikrâr eyledik
Kıl vefâ 'ahdinde bu dem yâre irmekdir esâs

'İlm ile nûr-î nihânı açdı meydân eyledi
Âdemi her âdemin derdine dermân eyledi
Escidû fermânını Kurân'da beyân eyledi
Âdem-i ma'nâyâ hem-dem-i vâre irmekdir esâs

Sendedir sebû's-sânî ma'nâ-yı 'arş-î istivâ
Bir mücessem kâ'inât olmuş vücûdun ey şehâ
Zâhir ü bâtında her menzil merâtib-i müntehâ
Mahrem-i mevlâ olup esrâra irmekdir esâs

Rûz-î şeb feryâd-î zâr ile ararım yârî ben
Dilde yâr dîdârda yanar zevk ile gül-zârî ben
Zülfüne ber-dâr olan Mansûr'ının esrârî ben
Necmiyâ her dilde mübhem kerrâra irmekdir esâs
[759a]

-498-

Dîvân-î Necmî Baba
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[759b]

Âteş-i 'aşk ile yandım tende nirânım da hoş
Âh ile virâne oldum dilde virânım da hoş
Ağlaşırklar pâdişâhlar görseler vîrânemiz
Görmemiş gözler dil-i virânda seyrân da hoş

Girdim ibrahîm gibi âteşlere nâr oldu nûr
Nûr ile buldum selâmet zevk-i yâr ile huzûr
Lüft ile oldu beşâret zât-î dîdâr zuhûr

Halâ bu envâr-ı dîdârında hayrânım da hoş

Bu vücûdum ‘arsa-i virânîdir meydânımız
Yandı varlık dağları açıldı bu syerânımız
Her cihetden ‘arz-ı endâm eyledi sultânımız
Necmiyâ dîvân-ı hayrâtında her ânım da hoş
[759b]

-499-

Nefes-i Necmî Baba

[757a]

Sevdim ol şâh-ı cihânı
Cümle cânlar da cânân
Tutddum dâmen-i miyânı
Serde sevdâyı görürler

Cemâl-i derdine yandım
Sıbgtullaha boyandım
Feyz-i lütfundan uyandım
Derd-i ferdâyı görürler

Oldum pâyinde türâbı
İçdim elinden şarâbı
Zevk ü ‘aşkıla hüdâyı
Hâlde rüsvâyı görürler

Sevdiğim zâtı cândadır
Mekânı lâ-mekândadır
Tûr-i Sînâ bu tendedir
Kûh-ı Hamrâ’yı görürler

Bu Sînâ’dan geldi nidâ
Kimdir ol âdem-i ma’nâ
Didim ismim benim ‘Îsâ
Meryem Ana’yı görürler

Göründü ‘Arâfât Dağı
Evlîyâlar karâr-gâhı
Muhammed ‘Alî sancağı
Yeşil bayrağı görürler

Bilmezler âdem-i ma’nâyı
‘Arz-ı â’lâ mu’allâyı
Ol ahû gözlü mevlâyı
Görse şühedâyı görürler

Zâhidâ ta’n itme bizi

Görme ferdâ rüsvâ bizi
Hak ile hak özümüzü
Sala belâyı görürler

Escîd ü fermânına bak
Derdinin dermânına bak
Böyle kayarsan ey ahmak
Gizli şâyi'âyı görürler

Kaldır perde-i hicâbı
Gör makâm-ı kutbü'l-aktâbı
On iki bâbın miftâhı
Pîr-i pîrânı görürler

Bak bu erenler meydânı
Vir ikrârı al imânı
Böyledir hakkın fermânı
Elde dîvânı görürler

Necmiyâ buldu bekâyı
Katâr-ı âl-i 'abâyı
Çekilmiş zül-fikâr yayı
Şâh-ı merdânı görürler

[757a]

-500-

Nefes-i Necmî Baba

[757a]

Gördüm yüzümün semâsı
Âdem-i safî Allah'dır bu
Kaşım gözümün âlâsı
'Alî seyfullahdır bu

Bildim bu hasmımda duya
'Acep tafrâ-yı mu'ammâ
Cümle esmâda müsemmâ
Zât-ı zâtı Allah'dır bu

Kıldım âdemden teselsül
Doldu cihân lâle sünbül
Bu gülistânda bir bülbül
Sadâsı dahi Allah'dır bu

Her demde eylerim efgân
Cezb-i 'aşkımda oldu tufân
Felek vücûdumda pinhân
Levh-i necibullahdır bu

Bu tûfândan oldum ‘ayân
Ma’nâ-yı vahdet nümâyân
Zebk ile nuksumu kurbân
Halîl-u Sehiyullah’dır bu

[757b]

Varlığım eyledim yağma
Bu yağmada buldım kimyâ
Tavr-ı dilden geldi gıdâ
Musâ kelimullahdır bu

Söyledim bin bir kelâmı
Virdim Meryem’e selâmı
Gydim kisve-i melâmî
‘Îsâ-yı rûhullahdır bu

Selâmdan mest oldu Meryem
Mâ’i-i muhakkak mevhîbim
Oldum Muhammedle hem-dem
Nebî-i esmâullahdır bu

Pîr elinden içdim şarâb
Bu zevk ile oldum harâb
Necmî aslın ebu’t-turâb
Şâh-ı veliyullahdır bu

[757a-757b]

-501-
Nefes-i Necmî Baba

[758a]

Noktadan açdım cihânı
Zırr-ı zâtımda nihânı
Kasr-ı sâhil bir ‘ummânı
‘İlm ü ‘irfânım göründü

Âhsen-i takvîmi enbiyâ
Nokta-i nûrumla imlâ
Â’lâdan esfele ilkâ
‘Ayn-ı bürhânım göründü

‘Aşk ile nûr oldu ta’tîr
Esmâ eşyâ cümle tasvîr
İsm-i zâtım vech-i tahrîr
‘Arz-ı rahmânım göründü

Ayrıldı zülf-i tasvîrim
‘Âlem-i fark ü takdîrim
Her ferde bend-i zincîrem
Devr-i devrânım göründü

Nefh ile ervâhı ihyâ
Her ne var oldu müheyyâ
Ol zamân kaldı bela
İkrâr-ı imânım göründü

Cem’ olan ervâhı taltîf
Secde-i âdemle teklîf
Kıldılar tergîb ü tezyîf
Dost-ı düşmânım göründü

Bu varlığım tâ ezelden
Kenz-i vahdet lâ-yezâlden
Bir kasr-ı âh-ı âb ü zülâlden
Bahr-ı ‘ummânım göründü

Dem-be-dem artar katreler
Cem’le isnâ-‘aşer
Çift çift oldu dür-dâneler
Sırr-ı sübhânım göründü

Cezbile her çift olanlar
‘Aşkla hep mest olanlar
Altı günde açıldılar
Bir megistânım göründü

Mâ’-i hevâsı harâret
Ma’den nebât hayvânât
Zâhir oldu bu kâ’inât
Cümle cihânım göründü

On ikidendir esâsı
Siv ü dö harfdan bâsı
Kân nun ...kevnin..... esâsı
Emr ü fermânım göründü

Açıldım sırr-ı nihândan
Gevher-kâni beyândan
Çâr-‘ânâsır cihândan
Şems-i tâbânım göründü

Bu sûret âdeme geldim
Aslımdan farkımı bildim
Sol yanımda bir cân buldum

Hûr-i cinânım göründü

Esmâ eşyâ çift geldiler
‘Ayn-ı teselsül kıldılar
‘Âlemleri doldurdılar
Şân-ı zî-şânım göründü

[758b]

Bu vücûdum magz-ı Kurân
Katremizden oldu ‘ummân
Ma’rifet hikmetle bürhân
Dilde mekânım göründü

Levh-i dilde yüz dört kitâb
Otuz iki harfde nisâb
Necmiyâ hakdan bu hitâb
Şâh-ı merdânım göründü

[758a-758b]

-502-

Dîvân-ı Necmî Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[758b]

Magz-ı Kurân’dan okuduk hâce bizler dersimiz
‘Arş-ı â’lâ-yı mu’allâdan göründü re’simiz

Anda hâsıl eyledik inninâllahe bir sadâ
Na’le-i Hayderle doldırdı cihânı sesimiz

İbtidâ-yı mahz-ı ‘aşkıdır ‘âşıkânın mâyesi
İktibâs-ı kenz-i hakdır anlarımn ser-mâyesi

‘Âşık ma’şûkının birden yazılmış nâmesi
Kim okurmuş velâyetden nişân-ı vechimiz

Nefs-i zevkile mu’attar ol şarâbdan içmişiz
Rûh-ı insân-ı mukaddesle Herât’dan geçmişiz

Zâhidâ sizler gibi biz ‘inâd değiliz
Hak didik bir kerre hakdan lâ-mekân semtimiz

İltifât-ı ‘izzet olduk emr-i germinâdayız
‘Âlem-i â’lâ-yı esfel âdem-i ma’nâdayız

Her bir esmâda müsemmâ şimdi ev-ednâdayız
Necmiyâ zikr-i ‘ibâdet şâh-ı merdân nesliyiz

[758b]

-503-

Dîvân-ı Necmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[759a]

On ikidendir husûlü kenz-i hakdır mâyemiz
Mâyemizdendir zuhûru eldeki ser-mâyemiz

Kurmuşuz pazâr-ı ‘aşkı eyler münâdîler nidâ
Kim vefâ-yı ‘ahd ü ... ’ açıkdır ayamız

Biz Muhammed şâh-ı merdân ki ‘Ali evlâdıyız
Hâdim-i efrâd-ı cihân şâhının imdâdıyız

‘Âlem-i kübrâda pinhân sofrasının üstâdıyız
Çün melâmî meşrebiz de bilemezler pâyemiz

Hâmî-i asl-ı şerî’at râz-ı erkân bizdedir
Enfûs ü âfâkı tutmuş göremezler sâyemiz

[759b]

Çâr ‘anâsırdan görünen sûret-i insân da biz
Saçdı mescûdu bildik âyet-i Kur’ân da biz

‘Âşıkız ma’şûka irdik rahmet-i rahmân da biz
Necmî hakkın haznesi bitmez tükenmez gâyemiz

[759a-759b]

-504-

Dîvân-ı Necmî Baba

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[757b]

Her nefes ahkka ‘ibâdet zâlime la’net de farz
Zülm ile gelmiş o zâlim cânına la’net de farz

Kim kılâr da’vâ diyânet eylemez la’net ana
Tâ’ati anın kabâhat şânına la’net de farz

Hak buyurdu yâ Muhammed rahmeten-li’l-‘âlemîn
Hep kebâ’ir ehline oldun şefi’ü’l-müznibîn

Kim sana eyler ihânet la’netulahhi ecma’în
Tutdu zâlimler ‘adâvet imânına la’net de farz

Bilmediler şâh-ı levlâk şânını evsâfını
Hem habîb-i kibriyânın lütfunu eltâfını

İtdi Yezîdler şehîd evlâdını ahfâdını
Ol pelîdler cânına ecdâdına la'net de farz

Enbiyâ cânlar dayanmaz söyleme ol zülmü
Ağlamakdan bağı çün oldu tükendi takâti

Yâ ilahî kılssa yol tecelli bedel bu kavm-i la'neti
Anların ervâhına etbâ'ına la'net de farz
[757b]

-505-

Semâ'î Nehdî Baba

(.- - -) (.- - -) (.- - -) (.- - -)

[728a]

Eğer bülbül isen gönlün ayırma bâb-ı gülşenden
Tedârik gör o yâr aç cân gözün gel sen de irkenden
Ne ise maksadın ey dil bu cânın hakkı dîn tenden
Hemân durma bu gülşenden gülün topla vakit varken
Sû'âl eyler hemân ancak seni benden beni senden

Gülşenin kendi noksanı gine zirâ kendinden mes'ûl
Ne var dünyâda 'ukbâda bulardır cümleden makbûl
Eğer 'âkil isen cânâ var ol sen kendine meşgûl
Ki sormaz hazret-i Mevlâ muhakkak kimseyi senden
Sû'âl eyler hemân ancak seni benden beni senden

Nedir âdemliğin aslı bilersen cismini hâk it
Bulub bir rüşd-i kâmil vücûd iklîmini pâk it
Eğerçi hakkı istersen dem-â-dem sîneni çâk it
Ki sormaz hazret-i Mevlâ muhakkak kimseyi senden
Sû'âl eyler hemân ancak seni benden beni senden

[728b]

Fenâ mülkinde ey Nehdî geçirdim çile-i barû
Budur makbûl olan anda hakikat böyle bil yâ hû
Özün fehm eyle gafletten küşâd it çekme hîç kaygû
Ki sormaz hazret-i Mevlâ muhakkak kimseyi senden
Sû'âl eyler hemân ancak seni benden beni senden

[728a-728b]

-506-

Nefes-i Seyyid Nesimî

(.---) (.---) (.---)

[708a]

Hak kendi nûrundan övmüş yaratmış
Pâdişâh eylemiş ilin üstüne
Gördüm cemâlini salâvat virdim
Sokulmuş cefâlar serin üstüne

Vallahî Kurândır senin yüzlerin
Yasîn-i şerîfdir iki gözlerin
İnnâ fetahnâdır senin sözlerin
Vedduhâ inmişdir dilin üstüne

Kirpiklerin üste benler dizilir
İkrârından dönen hakdan üzülür
Ak göğsün üstüne niyet yazılır
Veş-şems inmişdir kavlin üstüne

Alnıma yazıldı böylece yazı
Gelin hep idelim hakka niyâzı
Ayetü'l-Kürsî ile güzel İhlâs'ı
Okuyub gelmişim yolun üstüne

Seyyid Nesîmî'dir şem'in çırâsı
Er-rahmandır iki kaşın arası
Güzel besmele ile Elham sûresi
Elif-lâm inmişdir kaddin üstüne

[708a]

-507-

Dîvân-ı Nesîmî

(---) (---) (---) (---)

[912b]

Zülmetim, mevtim, memâtım, hem hayâtım, hem memât,
Mü'mine Nûh'um, necâtım, kâfire tûfân benim.

Sûret-i rahmânı buldum, sûret-i rahman benim,
Rûh-ı mutlak, hak kelâmı, nun vel kurân benim.

Hem 'ilâcım, hem tabîbim, hem şifâyım, hem 'anâ,
Hem buruncu-u rencûrum, hem derdlere dermân benim.

Mushafım, harfim, kitâbım hem kelâmım, hem kelîm,
Hem kelâm, hem nâtıkım hem hakdan ûş bürhân benim.

Sâkîyim, şem'im, şarâbım, hem humârım, hem hamîr,
Selsebîlim, sâkîyim, hem sâgar ü peymân benim.

[912b]

-508-

Dîvân-ı Seyyid Nesîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[727b]

Sûret-i rahmânı buldum sûret-i rahmân benim
Dahî mutlak hak kelâm kâfû'l-Kurân benim

Hem benim elestü nâren sırrını fâş eyleyen
Hem Halîl oldum bu nâre Mûsî-i 'Umrân benim

Hem 'Îsâ'yım hem İskender hem Ebu Hayât
Hem hayât-ı Hızr'ı buldum çeşme-i hayvân benim

Hem cinânım hem celâlim hem cemâlim hem sıfât
Hem nakûşum hem bu nakşa vâle-i hayrân benim

Hem muhîtim hem kenârım hem sade-i dür-dâneyim
Hem bahrin gevheriyim hem gevher-i 'ummân benim

Hem şifâyım hem 'ilâcım hem tabîbim hem sıhhat
Mü'mine nev'-i necîyim kâfire tufân benim

Sâkîyim şem'-i şarâbım humârım hem hamîr
Selsebîlim sâkiyim hem sâgar ü peymân benim

Ey *Nesîmî* hakkı bildin hakkı ikrâr eyle gel
Sen ki insân-ı beşersin hak didi sübhân benim

[727b]

-509-

Dîvân-ı Seyyid Nesîmî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[727b]

Çünkü bildin mü'minin kalbinde beytullah var
Yâ niçün ta'z'im itmedin ol evde Allah var

Her ne var âdemde var âdemden iste hakkı sen
Olma iblîs gibi şakî âdemde sırrulah var

Gel ene'l-hak defterinden al sebk ey zâhidâ
Dem-be-dem bâtil tasavvur itme sırrullah var

Sûfînin ger var ise dilinde lâ-ilâhe
'Âşık-ı sâdıkların kalbinde illallah var

Pehlivândır ol kişi kim nefsinı katl eyleye
Ol erenler meclisinde ana eyvâllah var

Kim ki ma'mûr eyledi virâne gönlün hak için
Âferîn tahsîn anın pîrine şey'ullah var
[728a]

Çün hazîne kıldı hak kendi için ol hâneyi
Fâriğ ol dahl eyleme gönlünde kenzullah var

Yıkma kimse gönlünü kim mahrem-i hakdır yakîn
Nâzır olur cümle şey'e sanma gayrullah var

Yılda bir kez hac için Ka'be'ye varır hâcılar
Kıl tavâf ol gömleği her dem de haccullah var

Bu *Nesîmî* bendeye dahl itme ey zâhid yürü
Bî-edeblik eyleme dilinde zikrullah var
[727b-728a]

-510-

Destân-ı Neyzen Tevfik

“Seyrân Destânı”

(. . -) (. . -) (. . -) (. . -)

[797b]

Ölmüşler doğar eşhâz dimişler,
Hükmünü bizden soran olmadı.
Bu bir rü'yâ altı bin yıl görüldü,
Uyanup da daha yoran olmadı.

Bilesin yâ âdem nasıl koğuldu,
Hem ilk oğlu katl olundu, boğuldu.
Sanki çileyi çekmek için doğuldu,
Bu belâya karşı duran olmadı.

Âdem öldü, İdrîs gitdi, Nûh geldi,
Lût'ün işi başka, Yûsuf güzeldi,
Hangi dinle bu kâr-hâne düzeldi,
Hangi şâhın mülkü virân olmadı.

Hangi kanûn, nizâm kaldı temellî,
Dînli, dinsiz, haylisün kelli fellî,
Güvenib de benliğine besbellî,
Alt tarafı karışdıran olmadı.

Bir meclisde toplanmışdı enbiyâ,
Hep erenler uluları evliyâ,
Önde Bektâş ile pîrim Mevlânâ,
Ben de gizli girdim duyan olmadı.

Musâ Tûr'a, İsâ hûra büründü,
Eyvâh hasta Ya'kûb ye'sde göründü,
Hepsine de hicrân eli süründü,
Halil gibi bir put kıran olmadı.

Yusuf yapmış Mısır'dayken sâ'atî,
Hesâplı hesâpsız işler halâ san'atî,
Sordu Zelihâ'ya nedir hikmeti,
Didi senden sonra kuran olmadı.

'Akl didikleri bir yırtık yelken,
Hevâ bekler kim bu rûzgarı çeken,
Sabahçılık, akşâmcılık dir iken,
Ayılmağa vakt, zamân kalmadı.

Hakkın birliğinde yokdur şekimiz,

Bize hâzır her noktadan tekimiz,
Bekrî Mustafa'yla kaldık ikimiz,
Çünkü bizden nâmı mihmân kalmadı.

Nûh gemiden vapura depdi yek ayı,
Duman tütüdü atdı yelken küreği,
Hacı Bektâş bulut gibi didi ki,
Hangimizin işi dumân oldu.

'Ali deyüb bir noktaya gitdiler,
Mevlanâ'nın *Neyzen*'ine yetdiler,
Hepsi birden kalkub semâ' itdiler,
Didiler ki, böyle devrân olmadı
[797b]

-511-

Dîvân-ı Nuzhet

(- - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)

[782b]

Bir latîfe içre nîce bin kâfile mahmûr
Her kâfilenin noktası imlâsı da ser-hûş

Bu bendenin bûy-ı 'ıtr-nâkına karşı
Cennetde biten nergis ü şehlâsı da ser-hûş

Sâkî kadehin ismine kün lafzını virdi
Bak hâk ü yel âteş ü deryâsı da ser-hûş

Bilmem ne olur âhirî işbu cereyânın
İnsânı da hayvânı da eşyâsı da ser-hûş

Aldanma gönül lâsına alâsına dehrin
Evrâdı da esmâsı da ezkârı da ser-hûş

İmânımızın sâgarıdır küfr ü kemmiyyet
İş bu nekdin sırr-ı mu'ammâsı da ser-hûş

Mahnûk bütün meclis ü meyhâne dahî senden
Her dâ'irenin zîri de bâlâsı da ser-hûş

Nazmımla beni haşlama ey zâhid-i hod-bîn
Hor gör ki anın lafzı da imlâsı da ser-hûş

Bir meyl olup Âdem ü Havvâsı da ser-hûş
Ol câm ile İblis de gavvâsı da ser-hûş

Mest-i ezelîdir ki döner başı semânın
'Arşın bile tâ kubbesinin taşı da ser-hûş

Çekmiş nîce bin şems ü kamer necm ü piyâle
Hep sâbit ü seyyâr ve süreyyâsı da ser-hûş

Zerrât-ı cihân birbirine 'âşık ü ma'sûk
Zerrâtı değil kâfi da 'ankası da ser-hûş

Ol cur'a idi eyledi Mecnûn'ı melâmet
Belkîs değil 'âkil ü Leylâsı da ser-hûş

Ol bâde idi çarhı bütün şevke getirdi
Bu şevk ile dünyâsı da 'ukbâsı da ser-hûş

İzhâr iden ol cur'a idi kenz-i hafâyı
Olsa nola suğrâsı da kübrâsı da ser-hûş

Hûş-yâride envârı da esrârı da baygın
Musâ'sı da İsâ'sı da Dâvud'ı da ser-hûş

Kadîları nakîbleri vâ'izleri hayrân
Seccâde-i tesbîhi de fetvâsı da ser-hûş

Gelmiş dolanır şâh ü gedâ-yı hak ser-sem
Gitmiş nice İskender ü Dârâ'sı da ser-hûş

Yanub yakılub durma harâretle şarâb iç
Madâm ki peygamber ü mevlâsı da ser-hûş

Senden sana mir'ac idegör gizlice *Nuzhet*
Bu mu'arekenin leyle-i esrârı da ser-hûş
[782b]

-512-

Nefes-i Pîr Mehmed

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[706b]

Sabâhın seherinde kalkdım yürüdüm
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded
Gelüb eşkine yüzümü sürdüm
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded

Seyyid Battâl Gâzî pîrim ‘Ali’dir
On iki imâm nesli gerçek velîdir
On sekiz bin ‘âlem ismi doludur
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded
[706b]

İzin ver efendim dilim söylesin
‘Aşk odına ciğerciğim dağlasın
Bülbül olup gül dalında ağlasın
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded

Sabâh seherinde gelir okuruz
Bülbül olup gül dâlında şâkırız
Günâh-kâr kulunuz biz de fakîriz
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded

Pîr Mehmet ider tekmîl hayâtında
Gözlerim mürşidin hûb cemâlinde
Sabra tâkat yokdur sensiz cânımda
Seyyid Battâl Gâzî efendim meded
[707a]

-513-

Nefes-i Pîr Mehmed

[707a]

Bülbül olup beni derde düşürdün
Derdimin dermânı sensin yâ ‘Alî
Yolcu idüp beni yola düşürdün
Derdimin dermânı sensin yâ ‘Alî

Mahrûm itme benî gün iriştir
Yolda kavî bir menzile ulaştır
Bir katreyim bir ‘ummâna kavuşdır
Derdimin dermânı sensin yâ ‘Alî

Pervâz idüp oda yandıran sensin
Gene bu devrânı döndüren sensin

Susuz olanları kandıran sensin
Derdimin dermânı sensin yâ ‘Alî

Pîr Mehmet’im ‘aşkdan haber duyalı
Dost elinden nasîbini alalı
Ağlar delî gönül yürek yaralı
Derdimin dermânı sensin yâ ‘Alî
[707a]

Destân-ı Pîr Sultân
“Vücûd-ı âdem destânı”

[796a]

Âdem oğlu şu dünyâya gelince,
Yeni açılmış güle benzer misâli,
Anasından doğup kırkı çıkınca,
Kalaylanmış tâsa benzer misâli.

Mushaf alub hâcesine varınca,
Destûr olup mektebinden dönünce,
On yaşından on birine girince,
Yeni aşlama fidân olmuş misâli.

Yiğirmisinde kara sakâl getirdi,
Otuzunda bağdaş kurmuş oturdu,
Kırk yaşında ha bir sohbet getirdi,
Önü bindallı güle benzer misâli.

Ellisinde kara sakal bozari,
Altmışında o da hakkın nazarı.
Kalbi dikizlenir, ‘aklı azali,
İçi çürük koza benzer misâli.

Yetmişinde deve gibi mozur,
Sekseninde ilik kemik sızılar.
Doksanında yol göründü gazîler,
Gazel olmuş güle benzer misâli.

Pîr Sultânım bunu böyle buyurdu,
Müminleri hak kendisi kayırdı.
Yüz yaşında nalân çekdi savurdu,
Uçup gider kuşa benzer misâli.

[796a]

-515-

Nefes-i Râsim

[726b]

Kün-feyekün sırrından haber sorarsan
Sebeb bünyâd-ı Muhammed ‘Alî
Hakkın birliğine delîl ararsan
Delîl irşâd-ı Muhammed ‘Alî

Serde sır itmişidi bu sırrı settâr
Anlardan olmuşdur bu sırr âşikâr
Gösterdiler bir baş bir vücûd ey yâr
Birliğin üstâd-ı Muhammed ‘Alî

Cenâb-ı Hadîce mahrem-i resûl
Sıdk-ı gevher fûrû’-i usûl
Andan zuhûr itdi Zehrâ Betûl
Server-i dil-şâd Muhammed ‘Alî

[727a]

Hasan Hüseyin ‘abâd Bâkır ü Ca’fer
Kâzım-ı Rızâ Takî Nakî ve ‘Asker
Hazret-i Mehdî-i nâcî-i sürûr
Bir nûr-ı pâk-zâd Muhammed ‘Alî

Mûsâ Kâzım’dan ayrılıb bir nûr
İtdi mükerremü’l-hicâbda zuhûr
Mûsî-i Sâniye nakl oldu o nûr
Ne şübhe ahfâd-ı Muhammed ‘Alî

Mûsî-i Sâni’den ol nûr-ı celi
Sultân İbrâhîm’e irdi hâsılı
Andan zuhûr itdi Bektâş-ı Velî
Pîrimiz evlâd-ı Muhammed ‘Alî

Çekmeyiz ‘âlemde **Râsimâ** kaygu
Çûn âl-i ‘abâya başımız baĒlu
Hâlis bendesiyiz oĒlıyız oĒlu
Cümlemiz ecdâd-ı Muhammed ‘Alî

[726b-727a]

-516-

Nefes-i Râsim

[726b]

Soyunup ihlâs ile meydâne girdim
Erenler bezminde tutdum el etek

İkrâr virüb bire birliğe irdim
Kurtulub taklîdden olmuşam gerçek

Olunca dâhil gürûh-ı nâcî
Leyletü'l-esrâra kıldım mir'âcî
Giydirdiler başa hakikat tâcî
'Ayn-ı cem' erenler okuyub gülbang

İrişdi gûşıma telkîn-i kerrâr
Nevm-i tegâfülden eyledi bî-dâr
Sırrullahdan oldum haber-dâr
Eyledim ol demde tahvîl-i silk

Meveddet sırrına olup âşinâ
Anladım tevellî nedir teberrâ
Hakikat âbıyla özüm **Râsimâ**
Tathîr idüb dilde kalmadı hiç şek

Sıfât-ı hânevânı evvel hûdan
Hilkat-i insânı sonra nefhâdan
Ya'nî doğmadım el-hak iki anadan
Anam da erkekdir babam da erkek
[726b]

-517-

Nefes-i Râsim

[726b]

İkrâr verip bire birliğe gel
'Âkil isen eğer ikilikden el çek
Soyunup ihlâs ile meydâne gir gel
Kurtulup taklîdden olagör gerçek

Âşısız ağac hâlis meyve getirmez
Getürse de hâmdur makbûl tutulmaz
Bir kimse ki iki anadan doğmaz
Nev'-i beşer dirlere anı görecek

Hâlis olmak ise kasdun bir er bul
Kalb-i hâlis ile ana teslîm ol
Sana ol gösterir hakka doğru yol
Bu remzi anlarsan yola giricek

Varlık libâsını hâsılı çâk it
Hakikat âbıyla özünü pâk it
Râsim gibi cehd it cismini hâk it
Düşmeysin devre ecel iricek
[726b]

-518-

Nefes-i Râsim

[726a]

O dem ki ervâha hitâb gelince
Zebânımdan cârî olan belîdir
O secde emri kim sâdır olunca
Âdem'e sücûdum emr-i celîdir

Emri 'aynı emîr bilüb bî-gümân
Emr-i itâ'atde gösterüb nişân
İtikâd-ı tâmla eyledim îmân
İmânım Muhammed dînim 'Alî'dir

Ol-vakt itmişim sıdkla ikrâr
Vücûd-pezîr olup eyledim tekrâr
Bizim için yokdur zerrece inkâr
İkrârımız kavî hem ezelîdir

Yerine getirdim emri biatı
Tevellâ yüzünden buldum refi'ki
Sorarlarsa **Râsim** tutduğum desti
Yeşil bir noktalı hakkın eli

[726a]

-519-

Dîvân-ı Ricalî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . - -)
[713a]

Râh-ı ‘aşkı arayıp bir kâmil-i ra’nâyâ düş
Rûz-ı şeb ile teveccüh-i ‘aşk ile esmâyâ düş

Bahr-ı ‘aşkın katresinden eyle nûş bir zerrece
Mest olup ser-mest gezüb Mecnûn gibi Leylâ’ya düş

Dil virüb her bir güzele meylini virme sakın
Kadrini bilsün senin kim ehl-i fîrû-mâyâ düş

Şöyle bir âhûyu sev kim olmasun ana misl
On sekiz bin ‘âlem içre bir gül-i ra’nâyâ düş

Gel **Ricalî** sen bu yerde cânı vir cânânı bul
Terk idüb kâmû-yı dilden ‘aşk ile mevlâyâ düş
[713a]

-520-

Dîvân-ı Rûhî-i Bağdâdî

(- - .) (. - - -) (. - -)

[784b]

Kimseye ağlama hâlin bana rahm eyle deyü
Cehd kıl eylemesün üstüne ‘âlem hande

Ehl-i ‘irfân ile geçinmek.....yeğdir
Cühelâ ile safâ eylemeden gülşende

Pest ider kadrini âhir kişinin ser-keşlik
Ser-firâz olur o ârif ki ola efgende

Sâkin genç tevekkül olagör ey **Rûhî**
Nefs için ‘ârif olan câhil olmaz bende

[784b]

-521-

Semâ’î-Rûhî-i Bağdâdî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[784b]

Bırakdı iştiyâk-i râh-ı vahdet vecde ‘uşşâkı
.....imama sor..... sâfî

Koyup lütf-i ‘ilmin gayre ‘arz-ı ihtiyâc itme
Îlâhi ente hallâki ilâhi ente rezzâkî

Ne mümkün devlet-i dünyâ-yı düne i’tibâr itmek
İfrana gel

Virip her şey’î isti’dâdı denlü lütf kılmışın
Kimin cennet tâlib-kârı kimin dîdar-ı müştâkı

Hemîşe vasf-ı pâkinle geçer evkatı **Rûhî**’nin
Nola eş’ârının sayt ü sadâsı tutsa âfâkı

[784b]

-522-

Semâ’î-Rûhî-i Bağdâdî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[785a]

Senin hüsnün yanında her biri ednâdan ednadır
Felekde gerçi mâh-ı â’lâ güneş â’lâdan â’lâdır

İder nûr-i hidâyet gibi halkın gönlünü rûşen
Fürûğ-câm-ı mey hakkâ ‘aceb şem’-i dilârâdır

İki gözlü değil başdan ayağa cismi çeşm olsa
Ruhunda nûr-ı hakkı görmeyen nadîde â’ mâdır

Giderken nâke-i Leylâ’ya sanman hâr olur pâ-bend
Hep anı alıkoyan cezbe-i Mecnûn-i şeydâdır

Muhabbet ehli asûde kılmaz halkın teşyî’i
Ki gerçek ‘âşika menzil anın çün kûh-ı sahrâdır

Zebân-ı hâlimiz var bir gurûhu başkayız sufi
Bilmez kâle sığmaz nüktemiz hep remz ü imâdır

Rakîbe çünkü yârin nutku var üftâdelik ‘arz it
Kavî olunca düşman çâre ey Rûhî medârâdır
[785a]

-523-

Semâ’î-Rûhî-i Bağdâdî
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[784b]

Cihânın gülşeninden bana ol vech-i hüsn yeğdir
Gülünden goncesinden bir leb-i şeker-şiken yeğdir

Ne haz itsün tabî’at gonce-i dem-beste sırrından
Hezârân gonceden mu’ayyende bir gonce-dehen yeğdir

Hakîkatde teveccüh ehli bir rind-i kadeh-peymâ
Riyâ içre olan bin zâhid-i nâ-pühteden yeğdir

Ko seheri kim hezârân sâhir-i seherber
Gazel icâdına mâlik olan sâhib-i sahn yeğdir

Cihânda **Rûhiyâ** bir nesne yokdur sîm ü zerden yeğ
Benim yanımda ammâ cümleden bir sîm ü ten yeğdir
[784b]

-524-

Dîvân-ı Rûhî-i Bağdâdî
(. . .) (. . .) (. . .) (. . .)
[783b]

Ne gedâyız ne esîr-i kerem-şâhız biz
Sâkin-i genc-i tevekkeltü ‘alellahız

‘Ârifiz tâlib-i ‘irfâne senedir sözümüz
Menşe’-i mes’ele-i ‘aşkda âgâhız

Yok bilüb virmeziz âdâ-yı bed-endîşe vücûd
Dostum mute'kid-i âh-ı seher-gâhız biz

Umarız kim yoluna ka'be-i maksûda vüsûl
Çün bu gün kâfile-i 'aşkla hem-râhız biz

Men-'arefe sırrınıfehm eylemişüz ey **Rûhî**
Ehl-i şekden değiliz 'arifibillahız biz
[783b]

-525-

Terkîb-i Bend
Rûhî-i Bağdâdî

[779a]

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

Sanman bizi kim şîre-i engür ile mestiz
Biz ehl-i harâbâtdanız mestü'l-mestîz
Ter-dâmen olanlar bizi âlûde sanır lîk
Biz mâ'il-i bûs-ı leb-i câm ü kef ü destiz
Sadrın gözedüp neyliyelim bezm-i cihânın
Pây-ı hum-ı meydîr yerimiz bâde-perestiz
Mâ'il değiliz kimsenin âzârına ammâ
Hâtır-şiken-i zâhid peymâne-şikeniz
Erbâb-ı garaz bizden ırâğ oldığı yekdir
Düşmez yere zirâ okumuz sâhib-i şemsiz
Bu 'âlem-i fânîde ne mîr ve ne gedâyız
Â'lâlâra â'lâlanırız pest ile petsiz
Hem-kâse-i erbâb-ı diliz 'arbedemiz yok
Meyhânede biz gerçi velî 'aşk ile mestiz
Biz mest-i mey-gede-i 'âlem-i cânız
Sırr-ı halka cem'iyet-i peymâne keşânız

Sâkî getir ol bâdeyi kim dâfi'-i gamdır
Saykal o mirâta ki bir jeng-i elemdir
Dil-besteleriz bizden ırâğ eyleme bir dem
Ol bâdeyi nûr-i dil ve dîde-i cemdir
Ey hâce! Fenâ ehline zihâr ululanma
Dervîş bu mülkûn şeh-i bî-hiyel ü haşemdir
Hâk ol ki hüdâ mertebeni eyleye 'âlî
Tâc-ı ser-'âlemdir o kim hâk-ı kademdir
Gel doğrulalım mey-gedeye rağmına anın
Kim bâr-ı riyâdan kadd-i ber-geştesi zamdır
Mey sun bize sâkî biziz ol kavm ki dirlər
Rindân-ı sabûhî zede-i bezm-i kademdir
Bu nazmı Peyâmî'den işit hâle münâsip
Kim zübde-i yârân-ı sühândân-ı Acem'dir
'Mâ rindî sabûhî-zede-i bezm-i Elestim

Pîş ez-heme sâgar-keş ü bîş ez-heme mestîm

Hoş kûşe-i zevk idi safâ ehline ‘âlem
Bir hâl ile sürseydi eğer ‘ömrünü âdem
Sihhat sonu derd olmasa vuslat sonu hicrân
Nûş-ı aheriolmasa sür aheri m’âtem
Bu ‘âlem-i fânîde safâyı ol ider kim
Yeksân ola yanında eğer ‘ayş ü eğer gam
Dâ’im ola hem sohbet-i rindân kadeh-nûş
Varın koya meydâne eğer bîş ü eğer kem
Sufî ki safâda geçinir mâlik-i dinâr
Bir dirhemin alsan olur hâtırı dirhem
Zâhir bu ki âhir yeri hâk olsa gerekdir
Ger dirheme muhtâc ola ger mâlik-i dirhem
Mey sun bize sakî içelim rağmına anın
Kim cehli ile bilmediği yerden urur zem

[779b]

Her münkir keyfiyet-i erbâb-ı harâbât
Öz ‘aklı ile hakkı diler kim bula heyhât

Gör zâhidi kim sâhib-i irşâd olayım dir
Dün mektebe vardı bu gün üstâd olayım dir
Meyhânedede ister yıkılıb olmaya virân
Bî-çâre harâb olmadan abâd olayım dir
Elden komasın câm-ı meyi gül gibi bird em
Her kim ki bu gam-hânedede dil-şâd olayım dir
Bir serv-i kaddin bende-i efgendesi olsun
‘Âlemde o kim gussadan âzâd olayım dir
‘Ömrin geçirüb kûh-ı belâda dil-i şeydâ
Bir hem-zen-i hengâme-i Ferhâd olayım dir
Vasl istemeyüb hicrle hoş geçdiği bu kim
Miskîn gam-ı cânâneye müste’âd olayım dir
Gezid yürüdü bulmadı bir eğlenecek yer
Min-ba’d yine ‘âzim-i Bağdâd olayım dir
Bağdâd ı sadefdir güheri dürr-i necefdir
Yanında onun dürr ü güher seng-ü hazefdir

Ol gevher-i yektâ ki bulunmaz ona hem-tâ
Gelmez sadef-i kevneh bir öyle dürr-i yektâ
Ol zât-ı şerîfe yaraşır da’vî-yı himmet
Kim oldu ne dünyâ ona maksûd ne ukbâ
Kim derk ider anı ki ola zâtına ma’lûm
Remz-i kütüb-ı medrese-i ‘âlem-bâlâ
Ol zâhin ağlar yer ve gök hâline yarın
Kim içmeye destinden onun câm-ı musaffâ
Bir noktadadır sırrı didi çâr kitâbın
Ol çâredir ser-kütüb-hâne-i eşyâ
Ol nokta benim didi dönüb remzini seyr it

Yani ki benim cümle esmâya müsemâmâ
Çün hisse imiş kıssadan ehl-i dile maksûd
Maksâud nedir anla bil ey ‘ârif-i dânâ
“Hep mugalata ve laklakadır bâtın ü zâhir
Bir nokta imiş asl-ı sahn evvel ü âhir

Vardım seherî tâ’at için mescide nâgâh
Gördüm oturur halka olup bir nice gümrâh
Girmiş meğer vahdete ele tesbîh
Her birisinin virdi-i zebânı çil ü pençâh
Didim ne sayarsız ne alırsız ne virirsiz
Ki asla dinilmez de ne nebî var ne hod Allah
Didi biri kim şehrimizin hâkim-i vakti
Hayr itmek için halka gelir mescide he rgâh
İhsânı da pencâh ü çihildir fukarâya
Sabr eyle ki demdir gele ol mîr-i felek-câh
Geldiklerini mescide bildim ne içündür
Yüz döndürüb ondan didim ey kavm olun agâh
[780a]

Sizden kim ırâğ oldu ise hakka yakındır
Zirâki dalâlet yoludur gitdiğiniz râh
Tahkîk bu kim hep işiniz zerk ü riyâdır
Taklîddesiz tâ’atiniz cümle hebâdır

Dünyâda denîlerden idersek taleb-i kâm
Ey hâm-ı tama’ niceye dek bu tama’-ı hâm
Bir nâ-halefi cübbe ve destâr ile görsen
Eylersin onun cübbe vü destârına ikrâm
Nakşın çıkarûb eylemeden zâtını ma’lûm
Başlarsın ona eylemeye fakrını i’lâm
Cerrâr-ı dîbe virmez olur tanrı selâmın
Şerminden iderse sana bir cübbe ger ilfâm
Var er olasın hırka da nâmın ola dervîş
Mülhid diye yandırmaya eyler seni ikdâm
Yazık sana kim eylesin hırs ü tama’dan
Bir cübbe için kendini ‘âlemlere bed-nâm
Yok sende kanâ’at gözün aç oldığı oldur
Rızkın irişir yoksa subh ü eğer şâm
Et lokması lâzım mı doyurmaz mı seni nân
Zehr olsun o lokma ki ola pes-mânde-i dü-nân

Ebnâ-yı zamânın talebi nâm ü nişândır
Her biri tasavvurda filân ibn-i filândır
Güftâre gelüb söyleseler cehl-i mürekkeb
Za’mınca velî her biri bir kutb-ı zamândır
Erbâb-ı hıred zerre kadar mu’tekîd olmaz
Ol mürşide kim mu’tekîd-i bî-hıredândır
Taklîd ile seccâde-nişîn olmuş oturmuş

Tahkîkde ammâ 'inândır
Dirmiş bana keşf oldu rûmuzât-ı hakîkat
Vâllah yalandır sözü billah yâlandır
Kendinden ırâğ ol düşüb ardına yorulma
Ki ol bî-haberin gitdiği yol zann ü gümândır
Ey tâlib-i tahkîk eğer var ise derkin
Gûş it bu sözi kim haber-i bî-haberândır
Zinhâr unutub bildiğini düşme 'inâde
Bir pîre yapış kim iresin sırr-ı mi'âda

Giryen kopar ey hâce meğer kim ciğerinden
Kiç çıkdı ciğer-pârelerin çeşm-i terinden
Bin giryeye idersin seni âhir ayırırlar
Ferzend ü zen ve tantana-i sîm ü zerinden
Bu mülk-i fenâyâ ki 'ademden sefer itdik
... nedir ancak onu bil sen seferinden
Yok çıkmaya gönlün der-i dünyâ-yı denîden
Billah di hoşnûd mısın yoksa yerinden
Bu mezbeleden şöyle güzâr eyleye gör kim
Bir zerre gubâr ırmeye ta reh güzerindan
[780b]

Sîm ü zeri kendine kat kat siper itsen
Merg okunu gezmez mi sanırsın siperinden
'Akl adın alub kendini taltîfe bırakma
Divâne olup ref'-i kalem kıl üzerinden
Ey hâce eğer kim sen isen 'âkil ü dâna
Şeydâlığı bin 'akla değışmez dil-i şeydâ

Ey sâhib-i kudret-hânı insâf ü mürüvvet
Rindân-ı mey-âşâme niçün olmaya rağbet
Kısmetleri virsen ezeli cevri ü cefâdır
Cevri ola niçün zevk ü safâ olmaya kısmet
Dirsen ki bu gün eylemeyen yarın ider zevk
Çok mu iki gün bendelerin eylese 'işret
Hâcetlerimiz kâdir iken kılmaya hâsıl
Salmak kereminden bizi ferdâyâ ne hâcet
Nâçâr çeker halk bu zahmetleri yoksa
Âdem kara dağ olsa getirmez buna tâkat
Cemâlin kime açsan sana dir hikmeti vardır
Öldürdü bizi âh bilinmez mi bu hikmet
Beyhûde dönüb ne yeller ola başımız üzere
Halkın bu felek didiği dolâb meşakkat
Beyhûde yeter döndü hemân terkini kılrsa
Kim 'aksine devri eylemeden bendi yıkılrsa

Çarhın ki ne sa'dında ne nahsında bekâ var
Dehrin ki ne hâsında ne 'âmında vefâ var
Aldanma onun sa'dına nahsından alınma

Nahsında dime mihnet ve sa'dından safâ var
Meyl itme onun hâsına 'âmından üşenme
'Âmında dime haset ve hâsında 'atâ var
Cehd eyle hemân gayr eline bakmayan gör kim
Benden ne sana fâ'ide senden ne bana var
Ensesinde görün garîblerin atlas ü zîbâ
Gam çekme ki enimde benim köhne 'aba var
Geç cümle bu efkârdan ve 'ârif-i dikkat ol
Ser-geşte bil onu ki serinde bu hevâ var
Ferdâ elemin çekme mey iç bak ruh-ı hûba
'Âşıklara ferda dahi va'd-likâ var
El virse safâ fırası fevt eylemebir dem
Dünyâ ona değmez ki cefâsın çeke âdem

Sûretde eğer zerre isen ma'nîde yohuz
Rûhü'l-kuds'ün Meryem'e nefh itdiği rûhuz
Peymâne-i hurşîd ile her subh ideriz 'ayş
İsâ gibi peymâne-keşiz bezm-i subûhuz
İtdikçe şarâb içmemeye tevbe gözesiz
Sâbit-kademiz tevbemiz üstünde nasûhuz
Mâr ise 'aduvv biz yedi beyzay ı güliz
Tufân ise dünyâ gamı biz geştî-i nehiz

[781a]

Munlâ okusun medresede şerh-i ma'ânî
Metn-i kadehi sun bize biz ehl-i şürûhuz
Sufî bizi sen cism göziyle göremezsiz
Aç cân gözini eyle nazar gör ki ne rûhuz
Biz körlere leb-beste görünmekteyiz ammâ
Rindân-ı mesîha deme miftâh-ı fütûhuz
'İsâ dem ve rûhu lakab ve Hızr hayâtız
Deryâ-yı saffet içre nihân gevher zâtız

Eyâ nice bir devr ide bu çâr anâsır
Kim ana ne evvel ola ma'lûm ne âhir
Gâh eyleyeler 'âlem-i tefrîdde seyrân
Gâhî olalar 'âlem-i terkîbde sâ'ir
Tefrîdde çâr ola ve nâçâr ola devri
Terkîbe gelince sırr-ı mevâlîdir ola zâhir
Bu cümle müzâhirde ola mu'teber insân
İnsâna ola cümle tufeylî bu müzâhir
Nefsini bilenler getire halika imân
Bilmezlere imân getirenler ola kâfir
Kâfir ki yerin dûzeh ider cehl ile eyler
Çün cehl hakîkatde ola küfr 'acib sır
Dünyâ vire câhillere el kâmil olanlar
Ayakda kalub olmayalar habbeye kâdir
Çün cehldedir zevk kemâli nidelim biz
Kâl ehli safâ eyleye mâlı nidelim biz

Suffi ki riyâ ile ider kendini mevsûf
Evkât-ı şerîfî ola taklîd ile masrûf
Minberde hatîb ola ve mahfilde mu'arref
'Âr eylemeye oldığına cehl ile ma'rûf
Âyîne-i kalbini küdüret ide tîre
Rû-şiger-i feyz-i hak ile olmaya mekşûf
Cân ü dilinin mihr ü mehi olmaya pür-nûr
Dâ'im biri mahsûf ola anın biri meksûf
Cem'-i kütüb itmekle ne mümkün ola vâkîf
Esrâr-ı hüdâya ki ola ol mürşide mevkûf
Zâtındaki âsâr-ı kemâl olmaya hurder
Yâ şâl-i sebe enine giymiş yâ yeşîl sof
'Âlemdeki kâmil çeke gam zevk ide câhil
Yerden göge dek yok bana ger dimez isem yûf
Çün hak diyeni eylediler zûlm ile ber-dâr
Bâtıl söze âgâz idelim biz dahi nâ-çâr

Yûf hârına dehrin gül ü gül-zârına hem yûf
Ağyârına yûf yâr-ı cefâ-kârına hem yûf
Her 'aış ki mevkûf ola keyfiyet hamra
'Ayyâşına yûf hamrına yûf humârına hem yûf
Çün ehl-i vücûdun yeri sahrâ-yı 'ademdir
Yûf kâfile ve kâfile-salârına hem yûf
[781b]

Zî-kıymet olunca nidelim câh ü celâlî
Yûf anı satan dûna harab-dârına hem yûf
'Âlemdeki bengîler ola vâkîf-ı esrâr
Seyrânına yûf onların esrârına hem yûf
'Ârif ki ola müdebbir ve nâdân olan mukabil
İkbâline yûf 'âlemin edbârına hem yûf
Çarh-ı feleğin sa'dına ve nahsına sad-hayf
Kevkeblerinin sâbit ü seyyârına hem yûf
Çün ola harâm ehl-i dile dünyâ ve ukbâ
Cehd ile ne dünyâ ola hâtırda ne 'ukbâ

Dünyâ talebiyle kimisi halkın emekde
Kimi oturub zevk ile dünyâyı yimekte
Yok derdine bir çâre ider mîr ü gedâda
Sen çekdiğimn âlâmı gerek sakla gerekde
Âyân-ı cihândan kerem ummâ onu sanma
Âsâr-ı 'atâ ola ya paşa da yâ beğde
Matbahlarına aç varanlar değnek yer
Derb3anları var göz kapıda el değnekde
Birde vir de geldik bu fenâ 'âleme biz kim
Âsâr-ı 'atâ yok ne beşerde ne melekde
Âğyâr-ı vefâdan dem urur yâr-ı cefâdan
Âdemde vefâ olmaya var ola köpekde

Evc-i feleğe basdı kadem câh ile câhil
Erbâb-ı kemâlim yeri yok zîr-i felekde
Yârab bize bir er bulunub himmet ider mi?
Yoksa günümüz böyle felâketle geçer mi?

Virdik dil ü cân ile rızâ hükm ü kazâya
Gam çekmeyiz uğrarsak eğer derd ü belâya
Koyduk vatani gurbete bu fikr ile çıkdık
Kim renc-i sefer bâ`is ola `izz ü `alâya
Derv eyledik yer komadık bir nîce yıldır
Uyduk dil-i divâneye dil uydu hevâya
Olduk nereye vardık ise `aşka giriftâr
Alındı gönül bir sanem-i mâh-likâya
Bağdâd`a yolun düşse ger ey bâd-ı seher hayz
Adâb ile var hizmet-i yârân-ı safâya
Rûhi`yi eğer bir sorar işitir bulunursa
Dirlerse buluşdun mı bî-berg-i nevâya
Bu matla`-ı garrâyı oku ebsem ol anda
Malûm olur ahvâlimiz erbâb-ı vefâya
Halâ biz üftâde-i hubân ü meşâkız
Ser-halka-i rindân-ı melâmet-keş `uşşâkız
[779a-782a]

-526-

Koşma-i Sâfi

[711a]

Nâzlı dilber seni gördüm görelî
Ben de bir dakîka rahat mı kaldı
Cemâl-i pâkine nazar ideli
Hayâlinden başka hâlet mi kaldı

Güvenilmez güzellerin andına
Doymak olmaz leb-i sükker kandına
Gönül bağlanalı zülfün bendine
Hiç bîmârhâneye hâcet mi kaldı

Kimsenin sevdâya düşmesin seri
Senin 'aşkın itdi beni ser-serî
O cellad gözlerin göreliden beri
Âhûya âfete râğbet mi kaldı

Çağırırım kâdir mevlâm yâ Habîb
Kıyman ey erenler derdim pek gâlib
'Aşka düşeli bu **Saî** garîb
Seni anmadığım sâ'at mi kaldı

[711a]

Destân-ı Sâkine Hatûn
“Pire Destânı”

[795a]

‘Âciz kaldım pirelerin elinden,
O pîreler neler getdi başıma.
Kimse bilmez sohbetinden, dilinden,
Hepsi yumuşdu girdi başıma.

Köşe başlarında kurdum kerevet,
Pîrenin elinden olayım râhat.
Tahta kehlesini görmek kerâhet,
Yine kanımı değdi ince dişme.

Bu pîrenin elinden kurdum bir seki,
Ben çıkmadan geldi çıkdı bir teki.
Onu gördü, geldi hepsi gerideki,
Hepsi düşdiler benim peşime.

Pireler buldılar benim izimi,
Tutdum birisini, kırdım dizini.
Ova ova hem çıkardım gözünü,
Pireler geliyor eli düşeni.

Pîreler hep alâyını topladı,
Beşi geldi, baş ucumu bekledi.
Biri geldi yanağımı yokladı,
Vardı, gitdi haber itdi eşine.

Pirelerdi geliyor yel gibi,
Dereden, tepeden akan sel gibi.
Satır almış eli yağlı kol gibi,
Hepsi de divân durdu karşıma.

Kimisi çıkıyor anbâr üstüne,
Birimizi uyutmamak kasdına.
Hep çağırdı yarânına, dostuna,
Hepsi yığıldı benim başıma.

[795b]

Pîrelerde alâyını bağlatdı,
Sokdu iğnesini sînem dağlatdı.
Pîre beni sabaha dek ağlatdı,
Hepsi yumuşdu gözüm yaşına.

Tutdum pireleri yere uçurdum,
Birin öldürmeden binin kaçırdım.

Uyumadan bir gîceyi geçirdim,
Hepsi gülüşdü benim keşime.

Çobân tutsak pireleri gütmeğe,
Müşteri bulunmaz alub satmağa.
Sol böğrümde durunca ... dikmeğe,
Kırayazdı kaburgamı döşümü .

Pireleri “müncelise” koysalar,
Herkes gelüb intikâmını alsalar,
Eğer benim öldüğümü bilseler,
Gelecekler mezarımın başına.

Pirenin çokluğu vardır eşikte,
Çoluğu, çocuğu uyur beşikde,
Toplaya toplaya kalkar döşekde,
Hak onara pirelerin işini.

Akşam olur bir araya toplanır,
Sabâh olur yorgan, döşek yoklanır,
Karnı doyar hiç görünmez saklanır,
Birisinin göremedim başını.

Eve girsem üzerime sarılır,
Birini öldürsen bini darılır,
Kış gelince fi'l-cümlesi kırılır,
Tutabilsek bu yazın da kışını.

Hiç bier alaca yok hepsis arı,
Urdılar sineme açdılar yara,
Buna kimse bulamadı bir çâre,
Faydâ yokdur ne söylesek boşuna.

Bir elinde iğne, bir elinde bîz,
Şükür ellerinden kurtuldum ucuz,
Sâkine Hatun işler ‘âciz,
Kerpedenler değsin ince dişine.

[795b]

-528-

Nefes-i Sâkine Hatûn

[751a]

Ezelî kurdılar erkânı yolu
Bu yolun sâhibi Muhammed ‘Ali
Pîrimi sorarsan Bektâş-ı Velî
‘Ali Velî gibi er bulunur mu?

Oturmuş mürşidler dolu içerler
Dillerinden dürr-i gevher saçarlar
Günâhlının günâhından geçerler
Kusûrsuz günâhsız kûl bulunur mu?

Mürşidler oturmuş yerli yerine
Kimse eremez 'Ali sırrına
Hep dikildik erenlerin dârına
Mansûr'un çekdiği dâr bulunur mu?

Biz de içelim kırkların içdiği demden
Gönlümde kalmasun kaygûdan gamdan
Hadîce Fâtıma girdiği cem'den
Arasalar böyle cem bulunur mu?

Cem-i cem'iyet cümle şeyden uludur
Âyîn-i cem kardâşlar 'Ali kavlidir
Üstümüzde duran kudret elidir
Böyle bir mübârek el bulunur mu?

Erenlerin yolu bir gizli sırdır
Her ne ararsan orada vardır
Cümle cem'ehlinde gönüller birdir
Arasan birinde gam bulunur mu?

Üçler beşler ok yayı açdılar
Muhabbete misk ü 'anber saçdılar
Haklıyı haksızdan orada seçdiler
Suçlu olanlara yer bulunur mu?

Onulur mu düşkünlerin yarası
Bulunur mu kalb evinde çâresi
Bin Lokman'a varsa yokdur çâresi
Meded mürüvvet diyen cân bulunur mu?

Beni mest eyledin meyi içirdin
Fırsatın vâir iken elden kaçırdın
Tak neviş ile günün geçirdin
Geçen günler gibi gün bulunur mu?

Sâkine Hatun der vâir eylersen
Cân gözün açubda görebilirsen
Bu sözün fehmine erebilirsen
Bundan büyük sana ün bulunur mu?

[751a]

-529-

Destân-ı Sâkine Hatûn

“Tilki Destâni”
[795a]

Tilki kümes kapusunu çevirdi,
Horoz kuyruğunu kura değdirdi.
Sıkub boğazını tavuk bağırdı,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tilki geldi bizim evin önüne,
Mevlâm vireydi tatlı cânına.
Biz de uyandık tavukların ününe,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Seğirtti tavukun ününü duyan,
Kümesin içinde kopmuş bir figân.
Verme koca horoz kapun dayan,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tavukların tüneğine tünedi,
Saça kodu kuyruğunu, kanadı.
Tilki götdü tavukların komadı,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Dört horozum birbirine eş idi,
Küçük horoz cümlesine baş idi.
Tilki geldi tavuklarım taşıdı,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tilki sürdü tavukların sürüsün,
Taşımaktan yiyemedi birisin.
Düşünüyor nasıl alsam gerisin,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tilki geçdi tarlaları beriye,
Götdü ikisini döndü geriye.
On tavuğu katamadım süriye,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Korkusundan ötmez oldu horozum,
Götürmüş yarısın, komuş birâzın.
Kör olası bana mı garazın,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Yağar yağmur ön önü denizlik,
Bu yıl tilkide var bir donuzluk.
Böyle gider ise komaz damızlık,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Açık bulsa girse gelse kapûmdan,
Tuta idim yaş mişenin sapından.
Bir kimseler gelememi hakkında,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Ardıçdandır kümesimin direği,
Yâ lop lop ider ak tavuğumun yüreği,
Hiç kalmadı cubucuların süreği,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Sağlam idi kümesimin yapısı,
Örtülmedi açık kaldı kapusu.
Hiç kalmadı ak tavuğumun hepisi,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tilki buralarda varımı bildiğin,
Hiç yoğise beş on yıldır geldiğin.
Sen de bildin benim gâfil olduğum,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Evimizin önünde yığın odunlar,
Tilki geldi, etrafını adımladı.
İnşâ'allah kürkün giysün kadınlar,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Gîcelikte karanlıktır havâsı,
Geldi bakdı, yalnız buldu kümesi.
Geldi pencereye dinledi sesi,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Kümes kapusunda takdı, suluğu,
Nerde kaldı, yumurtanın bolluğu.
Tilki dağ başında yapıdı, folluğu,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?

Tavuklarım bir kazanda kaynadı,
Tilki aşdı menzili boyladı.
Sâkine Hatûn bu destânı söyledi,
Â komşular buradan tilki geçdi mi?
[795a]

-530-

Nefes-i Sarâyî

(.---) (---) (---)

[912b]

Dokuz felek bizim sayrânımızdır,
Yedi yer yüzü hem seyrânımızdır.

Zîrâ insân sûretidir donumuz,
Kamû ‘âlem bizim hayrânımızdır.

Hakikat, ol kadîm sultân ki, derler,
Biz ana vücûduz, ol cânımızdır.

Dâ’im bu sûrete gelmeyi varlık,
Yolumuzdur, bizim erkânımızdır.

Bizim cânımız, gönlümüz içinde,
Pâdişâh dâ’imâ mihmânımızdır.

Gözün aç bak, bu vücûd sandığında,
Kıymetli gevheriz, hak kânımızdır.

Senin hayâle düştiğin âhi münkir,
Bizim bu sûret insânımızdır.

Bize bu sa’âdet hakdan irişdi,
Zîrâ biz kûluz, ol sultânımızdır.

‘Âşıklarız baş oynarız bu yolda,
Hakkı inkâr iden düşmanımızdır.

[913a]

Var ey münkir, nice anlarsan anla.
Severiz ‘aşkı biz, imânımızdır.

Ser agaz ile çağır ey **Sarâyî**,
De ki, bu baş bizim imânımızdır.

[912b-913a]

-531-

Koşma-i Selâmî

[711b]

Halk eyledi hüdâm beşer
Tarîkatim isnâ-‘aşer
Kırk makâma uçar beşer
Ulaşmakta hidmetim vâr

Dört kapûdan geçdi yolum
Fark eyledim sağım solum
Ben böyle bir ednâ kûlum
Erenlere minnetim var

Virân olmuş bir obayım
Görünüşte çok kabâyım
Muhîbb-i âl-i ‘abâyım
Sevgide çok gayretim var

Bunlar için ne gerek baş
Dîdemden dökdüm kan yaş
Buğz idene atarım taş
Atamazsam ne kıymetim var

Selâmî neden ber-hayât
Yoksullukdan aldım murâd
Bir kız sekiz oğlan evlâd
Nüfûsca çok servetim var
[711b]

Mersiye-i Senâyî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)
[742b]

Es-selâm ey merdüm-i çeşm-i Muhammed Mustafâ
Es-selâm ey dîde-i cân-ı ‘Aliye’l-Murtezâ
Es-selâm ey necl-i pâk-i Fâtıma hayrû’n-nisâ
Es-selâm ey şâh-ı hüsn ol mefhar-i âl-i ‘abâ
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ

Yâd idüb sen ol demi bu dîdeler nemdir yine
Rûz-ı şeb kan ağla kim ol dem de bu demdir yine
Zâr ü giryân ol dilâ mâh-ı Muharrem’dır yine
Ey gönül feryâda gel tecdîd-i mâtemdir yine
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ

Eyledik ol vak’aya çünkü ‘azîmet ol zamân
Kıldı teşrîf kudûmün Kerbelâ deşte-i hayât
Sâdikü’l-va’dü’l-emîn esrârı oldu çün ‘ayân
Sıdkla ‘âşık olanlar hep bu yolda virdi cân
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ

Kılmayub hürmet sana hem ol Yezîd-i bed-nihâd
Tâbi’ ‘unvânı olsun haşre dek la’netle yâd
Kalalar dâ’im teberrâda hemân ehl-i ‘inâd
Bende-gânın mâtemin tazeleyüb eyler cihâd
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ
[743a]

Mustafâ vü Hayder ü Hasan ve Şâhım Hüseyin ibn ‘Ali
‘Âbidîn ve Bâkır ü Ca’ferdir nesl-i celî
Mûsâ Kâzım Rızâ’dır cümle halkın efdali
Şâh Takî ve bâ-Nakî’nin böyle nutk ü menzili
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ

Mültecâ-i bende-i Şâh İmâmü’l-‘Askerî
Mehdî-i Sâhib-i Zaman’ın oldum ‘abd-i kemteri
Çâr-deh-i ma’sûm-ı pâkin sîne de vardır yeri
Ben muhibb-i hânedânım Hayderî’yim Hayderî
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü’l-‘ayn-ı resûl-i Kibriyâ

Tâ ezelden bu *Senâyî* bendesi şâh-ı gulâm
Dest-gîri ol zamânın kim olsa yevm-i lâ-yenâm
Tuhfe-i nakd-i visâlin kıl kerem itme harâm
Rûh-ı pâkine nîce yüz bin selâm olsun selâm
Es-selâm ey Hazret-i şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Es-selâm ey kurretü'l-'ayn-ı resûl-i Kibriyâ
[742b-743a]

-533-

Nefes-i Seyyid Dede

(---.---)(---.---)(---.---)(---.---)
[725b]

Ey erenler bir müşkilim var benim muhabbet kapûsın açan kim idi
Muhabbet açıldı nâz ü niyâz oldu şol zamân dergâhından kaçan kim idi?

İblîs baş eğmedi eyledi inkâr tekebbüre merdûde bir Yezide
Sırrın okunur her demde ey yâr sırrın kapûsun açan kim idi?

La'net okudılar inkâr idene doğru yol koyub eğri gidene
Hâlin söylemeyüb hicâb idene âteşden gömleği biçen kim idi?

Bu bir açık yoldur doğru gidene bu yalân dünyânın terkin idene
Musâhip meşrebsiz tâlib güdene üstüne la'neti saçan kim idi?

Seyyid Dede'm eydür sil o pası pîre de irişdi Hızır du'âsı
Mü'minler sırtına cennet libâsı İdris sırtına biçen kim idi?
[725b]

Dîvân-ı Sezâ'î-i Muhammes
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[785a]

Şöyle mestim zâhidâ zevk ü safâ bilmem nedir?
Şâm için fenâ subh ü bekâ bilmem nedir?
Terk-i tecrîd üzereyim fakr ü gınâ bilmem nedir?
Şâh-ı istiğnâ-yı mülk oldum recâ bilmem nedir?
İlticâ-yı hakdan özge mültecâ bilmem nedir?

Vâmık'ım ruh-sâr-ı 'Azra'ya ta'alluk itmezem
Kani'im ben tâc-ı Darâ'ya ta'alluk itmezem
Şems-i 'âlem-tâb olup aya ta'alluk itmezem
Fârîğim dünyâ ve 'ukbâya ta'alluk itmezem
Terk-i tecrîdim bu gün hubb ü sivâ bilmem nedir?

He rne var â'lâ vü esfel cümle teshîrimdedir
Cevher-i 'aşk tıyniyet-i pâkinle tahmîrimdedir
'Aşk ile âfâk-ı enfûs dâ'imâ pîrimdedir
Öyle Mecnûn'um ki Leylâ bend ü zincîrimdedir
Eylerim 'aşkında ammâ cân fedâ bilmem nedir?

Rind olan neyler elinde la'l-i mercân-ı sücceyi[?]
Terk ider mihr olsa tâc-ı çarh-ı atlas-ı hırkayı
Cezbe-i 'aşkla bilmem zindeden efsurdeyi
Mest-i câm-ı vahdetim fark eylemem ben özgeyi
Lâ-'abâ bî-meşrebim çün ü çirâ bilmem nedir?

Ne kılursun hep sezâ cânâne men dil-hasteye
Kıl terahhumla devâ cânane men dil-hasteye
Eyledik cevri ü cefâ cânâne men dil-hasteye
Her ne eylersen revâ cânâne men dil-hasteye
Ben Sezâ'îyim anıñçün nâ-sezâ bilmem nedir?

[785a]

-535-

Semâ'î-Sinân Ümmî

(.- - -) (.- - -) (.- - -) (.- - -)

[710b]

Uyalıdan 'aşkına ânın gerekmez gayrî bürhânı
İreliden derdine ânın gerekmez gayrî dermânı

Bu gün meydân-ı 'aşk içre seni seyrân ider ol dost
Çün olmuşam ana seyrân gerekmez gayrî seyrânı

Kıyınca câne İsmâ'il ana gönderdi koç Allah
Ben itdim cânımı kurbân gerekmez gayrî kurbânı

[711a]

Tecellîden tesellîden mi'berâ oldığım anla
Hayâl-i 'aşka mihmânım gerekmez gayrî mihmân

Sinân Ümmî ene'l-hakkı gördün 'aşkdan 'ıyân eyler
'İyân irişen gelsin gerekmez gayrî â'yânı

[710b- 711a]

-536-

Nefes-i Sultân Şücâ'

[706b]

Ehl-i zikr olanı ta'yîp iderler
Er yârın hak dîvânında belli olur
Hak uğrundan kardâş varın virenler
Er yârın hak dîvânında belli olur

Kimisi dervîş kimisi sûfî
Sûfî isen kardâş kıl kalbin sâfî
Gönülden çıkmasın alah'ın havfı
Er yârın hak dîvânında belli olur

Ben bildim deyip kendini övme
Bir fakîr dervîş kem nazar kılma
Mürşidin gönlünü sen gâfil sanma
Er yârın hak dîvânında belli olur

Sultân Şücâ' söyler pîrden birden
Biliriz biz sizi ta kalu beliden
Hak Muhammed yolu budur 'Ali'den
Er yârın hak dîvânında belli olur

[706b]

-537-

Semâ'î-Sûzî

(. . . -) (. . - -) (. - . -) (. . . -)

[743b]

Belâ vadîsinin hûn-rîzine 'âlemde em olmaz
Şehâdet şerbetin nûş eyleyen cânânda gam olmaz

Muhibb-i hânedân-ı ehl-i beyti fehmi iden cânın
Sözünde kibr ü gâr olmaz özünde kîn ü kem olmaz

Şehîdân 'aşkına yanmış yakılmış teşne-diller kim
Hayât-ı câvidân içmiş o demden özge dem olmaz

'Aliye'l-Murtezâ hem ol resûlün kurretü'l-'aynı
O bir bûy-ı muamberdir ki öyle gonce-fem olmaz

Emîrû'l-mü'minîn el-hak şeff'ü'l-müznibîndir ol
Cemâlinden mu'azzam kıble-gâh-ı zû'l-kerîm olmaz

Zemîn ü âsmân ser-â-pâ dem-i âlûde pür olsa
Bu gün **Sûzî** Hüseyin'in mâtemidir cân ü cem olmaz

[743b]

Nefes-i Süreyyâ Baba
(- . . .) (- . .) (- . . .) (- . .)

[762b]

Sâyesi ‘aşk ü muhabbetle muhammer kemterim
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim
Şî’a-i âl-i ‘Alî hâs ümmet peygamberim
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

Sâye-i feyz-i Muhammeddir gönlümde şu’le-bâr
Ben Hüseyinim bu haslet nâsiyemde âşikâr
Medd-i âhım ehl-i beyt-i ‘aşkile tâ ‘arşa çıkar
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

Mazhar-ı zât-ı tecelliyât-ı sübhândır ‘Alî
Vâkıf her bir rümûz-ı sırr-ı Kurân’dır ‘Ali
Mü’minin kalbinde feyz-i nûr-ı imândır ‘Ali
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

[763a]

Fâtıma gencine-i mihr-i tecellâdır bilin
Fâtıma Hatûn mihr-i mekân-ı mevlâdır bilin
Fâtıma mihmân-ı beytullah-ı ‘ulyâdır bilin
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

Şâh-ı yektâdır Hasan halkü’r-rızâ-yı müncelî
Şâh Hüseyin-i Kerbelâdır vâkıf-ı sırr-ı ‘Alî
Şâh Zeyne’l-‘Abidîn ü Bâkır ve Ca’fer-i Velî
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

Mûsî-i Kazım-ı Rızâ ve Şâh Takî kân-‘atâ
Şâh Nakî ve ‘Askerî ve Mehdî-i sâhib-i livâ
Ey *Süreyyâ* nakd-i cân-ı isarıdır sıdk-ı vefâ
Ben muhibb-i hâk-ı pâ-y-ı hânedân-ı Hayderim

[763a]

Dîvân-ı Sürûfî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[709a]

Gönlümü zülfünle çek zîncîre şeydâlanmasın
Sînemi çâk it ki senden özge me'vâlanmasın

Tutmuşam hûn-âbe-i dil birle çeşmim revzenin
Kim yüzünden özgeni hergiz temâşâlanmasın

Leblerin devrinde meşkîn tarrânı dağıt ki tâ
Gonce-i handân olmasın mutarrâlanmasın

Gamzeni bî-dâr kıl nâz uykusundan kim dahî
Nergis-i ra'nâ çemen-i sahnında şehlâlanmasın

Bî-haberdir çûn fakîhi huşk ders-i 'aşkdan
Ey **Sürûfî** söyle ana dahî nunlâlanmasın

[709a]

-540-

Semâ'î-Şems-i Tebrîzi

(. . - -) (. . - -) (. . - -) (. . - -)

[728a]

Bi hamdillah dirim Allah alub 'aklımı fikrullah
Dilimde zâtın semâsı bana üns oldu zikrullah

Ben ol pervâneyim geldim düşüb 'aşk odına yandım
Yani ben küllî kül oldum beni mahv itdi 'aşkullah

Bu tevhîdden murâd ancak kemâl-i zâta irmekdir
Görinen kendi zâtıdır değildir sanma gayrullah

Gönül âyînesin sûfi eğer itdin ise sâfi
Açılır sana bir kapû 'ayân olur cemâlullah

Şems-i Tebrîzî bunu bilür âher kalmaz fenâ bulur
Bu 'âlem küllî mahv olur hemân bâkî kalur Allah

[728a]

-541-

Semâ'î-Şems-i Tebrîzî

(. - - -) (. - - -) (. - - -) (. - - -)

[710b]

Ne tedbîr eyleyem müslimânlar ben ki hayrâne
Ne gebr ne yehûdîyim ne kâfir ne müslimânem

Ne şarkîyim ne garbîyim be berrîyim ne bahrîyim
Ne erkân-ı tabî'iyim ne de eflâk-ı gerdâneyim

Ne Hindî'yim ne de Çinî ne Bulgar'ım ne Japonî
Ne mensûb-ı 'Irâk'ım ben ne mevlüd-i Horasânem

Ne dünyâ âhiret meyli düzeh cennet âmâli
Ne Havvâ Âdem âmâli ne de müştâk-ı rıdvânem

Ne kalbîyim ne de 'aklî ne vecdîyim ne de halî
Seni özler seni gözler gezer yer yer dil ü cânem

Nişânım bî-nişân ammâ mekânım lâ-mekân-fermâ
Ne ten kalmış ne cân güyâ ki ben maksûd-ı cânânem

Riyâ-yı dilden itdim bir iki dünyâyı gördüm bir
Dem-â-dem fikr ü zikri bir muvâhhid-bânın ekvânenim

Senin 'aşkın senin şevkindir ancak hırka ve lokmam

Safâ-yı hû ve yâ-min hû nasîb ü dîn ü imânem

Eğer 'ömrümde bir dem sensiz almışsam nefesi **Şems**
İlâhî adıyla demden öyle 'ömründen peşimânem
[710b]

-542-

Koşma-i Şerîf

(---) (---) (---) (---)

[743b]

Ervâh-ı ezelden çeşmân-ı dile nahnu kasenna taht-gâh göründü
Sürülüb savruldu karışdım ye le harman-ı tefrîka bir râh göründü

Bu yol kande gider sordum bir ere didi çok daloşur uğrar her yere
Şen fiska varır hem sîm ü zere andan öte bir yol nâgâh göründü

Tefekkür eyleyüb durdum bir zamân bana zülmet olmuş bu kevn ü mekân
Bağırdım çağırdım kıldım alâmât bir kimse hâlimden âgâh göründü

Söyledi gel berî gezme ser-serî ne gördün dolaşdın şol bahr ü berri
Bir kuyudan girdik andan içeri vardım ki bir ulû dergâh göründü

Ne ararsın bunda ey cân didiler özünden bî-haber hayvân didiler
Âhsen-i takvîmi bürhân didiler ‘âlem-i dü-çeşmime Allah göründü

Mürşid eteğine irişdi elim tîğ-i bend ile muhkem bağladı belim
Hançer-i lâ-yüs'al ile kat' itdi dilim her cânibim sırrullah göründü

Men ‘arefe remzine **Şerîf** tut kulak esrâr-ı hurûfdan okuyub sebk
Yetse iki hece olunca fark Hak Muhammed ‘Alî penâh göründü

[743b]

-543-

Nefes-i Hâcî Bektâş-ı Velî

Dîvân-ı Şîr

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[741b]

Ey gönül ‘aşk ehline dünyâyı zindân itdiler
Tâ ezelden bu tarîke gerçi bühtân itdiler

Ehl-i beyte bir zamân ta’n ü teşnî’ eyleyüb
Her birin bir hâl ile ber-bâd ü perişân itdiler

Kasd idüb âl-i resûlün hayâtına kıymak için
Kerbelâ nâm bir ulû sahrâda mihmân itdiler

[742a]

Ben nîce âh itmiyem şâm ü seher
Kim mübârek dîde-i ‘ulyâyı giryân itdiler

Ol münâfik-ı bî-hayâlar Allah’dan korkmayub
El urub şimşîre anlara azm-i meydân itdiler

Gel yetiş sen Hayder-i kerrâr-ı ‘Aliye’l-Murtezâ
Nesl-i pâkin teşne-leb çöllerde efgân itdiler

Ağlaşub cümle melekler geydiler hep kareler
Mâh-veş şehzâdeyi tiğ ile pinhân itdiler

İns ü cin mâtem tutub gülşende güller vâh ider
Gonce-i rûh-sârını hâk ile yeksân itdiler

Âherî evlâd-ı şâhı **Şîr’in**in kurbân eyleyüb
Pûse-gâh-ı Ahmed’i ol-dem kızıl kan itdiler

[741b-742a]

-544-

Nefes-i Şirîn Bacı

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[745a]

Hak erenler bizden ırâk olur mu?

Hak özünde olan nâ-hak olur mu?

‘Âşık olan ma’şûkundan soğur mu?

Yoksa aradığın başka bir nûr mu?

‘Aşk-ı âteş bir sönmeyen volkandır

Onu söndürmeye varmak olur mu?

Mürşidimin eteğinde ellerim

O kudretle ‘arşı kürsü gezerim

Nutku hakdır ne söylerse bilirim

Emri kalmaz geri infâz iderim

Yücelere çıkan aksâk olur mu?

Çetîn işi olan cânlar uyur mu?

Her mevsimde gonce viren bir güldüm

Ağladım ba’zı çok def’a güldüm

Sırasında bülbüllerden bülbüldüm

Gönlüm şendir benim gerçi büküldüm

Erenlerin gaygûsu hîç olur mu?

‘Aşk itmeden **Şirîn Bacı** durur mu?

[745a]

-545-

Hızır İlyâs Bayrâmı-Şükrî Metîn Baba
(. - -) (. - -) (. - -)

[706a]

Zülmet deryâsını nûr idüb gelen
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir
Garîbin mazlûmun hâlini bilen
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir

Bir anda cevelân ider cihânı
Kalbi sân olanın dest-i dermânı
Bir ismi “Bihrûz”dur lisân-ı Süryânî
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir

Merd-i meydân eylemekdir iyi er
Gâfil olma kardâş çerâğın söner
Her gördüğün Hızır bilmekdir hüner
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir

Ehl-i imân eyler ikrâr sebâtı
Kendinde seyr ider sıfât-ı zâtı
Hazret ile içer âb ü hayâtı
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir

Şükrî Metîn Baba bu demden içer
Sâkî-i Kevserle sırâtı geçer
Hızır’ı âdem de arayub seçer
Hızır İlyâs şâh-ı merdân ‘Alî’dir

[706a]

-546-

Nevrûziyye-i Şükrî Metîn Baba
(- - .) (. - - .) (. - -)

[705b]

Akşamlar ‘aşk olsun bayrâm gicesi
Bu ayın nûrudur sultân-ı nev-rûz
Fazl-ı şâhım budur dilimin gîcesi
Ne mübârek gündür sultân-ı nev-rûz

Bayrâm kutlu olsun açılmış güller
Konmuşlar meydâna garîb bülbüller
Esmâ’-i Hayderi zikr ider diller
Ne sa’âdet bize sultân-ı nev-rûz

Muhammed Mustafa sultân-ı cihân

‘Ali’ nin sırrını çün kıldı beyân
Hadîce sırrından kamûsu şâdân
Rûha safâ virir sultân-ı nev-rûz

Sa’âdet hırkasın büründü ‘Ali
Vilâyet tâcını vurundu ‘Ali
Silk-i secde itdi bilindi ‘Alî
Nübüvvet sırrında sultân-ı nev-rûz
[705b]

Muhabbet şehrinin nûrdan yapısı
On iki imâmdır cennet kapûsu
Hakka secde ider kulun hepsi
Dilekler kabûldür sultân-ı nev-rûz

Sâkî-i Kevserdir ol şâh-ı merdân
Sundılar kevseri ol-demde hemân
Süreriz demleri yıkılsa cihân
Şâd olur kalbimiz sultân-ı nev-rûz

On dört ma’sûm-ı pâk sırr-ı sırrullah
Âyîn-i cem’ içre nûr-ı nûrallah
Cümlelerin murâdın virici Allah
Bizi de şâd ider sultân-ı nev-rûz

Şükrî Baba söyler bu deme şükr
Nûrını sırrını kıldı tefekkür
Muhammed ‘Alidir dilinde zikr
Ne mürüvvet bize sultân-ı nev-rûz
[705b-706a]

Koşma-i Teslîm Abdâl

[711b]

Övmüş de yaratmış kendi nûrundan
Pâdişâh eylemiş ilin üstüne
Cemâlini gördüm salâvat virdim
Çıkılar sokulmuş serin üstüne

Vallahî Kur'ândır senin sözlerin
Yasîn-i Şerîf'e benzer yüzlerin
İnnâ fetahnâ sûresi gözlerin
Ve'd-duhâ inmiştir dilin üstüne

Kaşların üstüne benler düzülür
İkrârından dönen hakdan üzülür
Ak göğsün üstüne niyet yazılır
Ve'ş-şems inmiştir kavlün üstüne

Alnımıza yazıldı böyle yazı
Hak için kılarız biz de niyâzı
Âyetü'l-Kürsîle güzel İhlâs'ı
Okudum giderim yolun üstüne

Teslîm Abdâl şemsin çırâsı
Er-rahmandır iki kaşın arası
Güzel bismillahla Elham sûresi
Elif-lâm-mim inmiş hattın üstüne

[711b]

Divân-ı Tûrâbî-i Sâni

(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . . .)

[709b]

Şâb-ı emredde göründü Ahmed'e rahmân-ı hakk
Sûret-i rahmândır âdem secde kıl fermân-ı hakk

Âhsen-i takvîmi inkâr eyleyen iblîs olur
Bilmedi seb'ü'l-mesânî itdi iz'an-ı hakk

Kevn-i câmi' -i sırr-ı âdem hem muhît-i külli şey
Hem kelâmullah nâtık kıl nazar im'ân-ı hakk

Kâ'inât-ı mir'ât-ı hakdır gel bu sırra mahrem ol
Hakka mir'ât oldu âdem gel yevm-i şân-ı hakk

[709b]

İsm-i âdem ism-i hakk oldu sıfatullah yüzü
Zât-ı hakdır zât-ı âdem nahl-i akrem cân-ı hakk

Kaş ü göze hem kiprik işte Fâtıma ümmü'l-kitâb
Bilmeyenler âdemi oldu bu gün şeytân-ı hakk

Mısr-ı câmi' mazhar-ı zât ü sıfât sırr-ı hüdü
'İlmül-esmâ-yı nâtık nefha-i Yezdân-ı hakk

Âdem-i ma'nîde Allah zâtın i'lân eyledi
..... sırr-ı âyînedir 'ârif-i 'irfân-ı hakk

Hakk-ı mevhûma tapanlar oldılar 'abdü's-sanem
Min-... den haberdâr olmadı Mervân-ı hakk

Nefsini 'ârif olanlar hakka 'ârif oldılar
Okuyan kendi kitâbın oldılar Kur'ân-ı hakk

Hâb-ı gafletden uyan 'ilm-i ledün dersini al
'İlm-i zâhirlerle bilinmez sendeki 'umrân-ı hakk

Fazl-ı yezdândan hidâyet ırmeyince bir kula
Bilemez kendü vücûdunda nedir sultân-ı hakk

Kâl ile bilinmez Allah himmet-i pîrân gerek
Ben **Tûrâbî-i Sâni**'yim münkir bana bir ân hakk

[709b-710a]

Nefes-i Vasfî

[707b]

Muhabbet açılsın cemâl görünsün
Muhammed Mustafa ‘Alî ‘aşkına
Hasan Hüseyin demi sürülsün
Hatîce Fatıma ‘Alî ‘aşkına

Zeynelabidîn’i severiz cândan
Muhammed Bâkır’ı dahî öz cândan
Erenler buyurur ikrâr imândan
Dönmeyiz biz Ca’fer yolu ‘aşkına

İmâm Musâ Kâzım Alî Rızâ’nın
Takî veyâ Nakî sırrı hüdânın
Hasanü’l-‘Askerî Mehdî Livânın
Cümlemiz uymuşuz belî ‘aşkına

Kaldır başın sâkî yüzün görelim
Aslımızı zâtımızı bilelim
Abdâl Musâ sultân demin sürelim
Doldur hemân doldur tülû’ ‘aşkına

Vasfî’yim hâkiyim bir kemter-i gedâ
Râh-ı erenlerden olmazam cüdâ
Cümlemiz cânımız eyleriz fedâ
Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî ‘aşkına

[707b]

-550-

Koşma-i Velî

[712b]

Deryâ kenârında gemi oynadan
Dalga vurup coşası var gönlümün
'Ali Zülfikâr'ı çalandan beri
Kaynayub da coşası var gönlümün

Deryâ'nın bekçisi ol Hazret-i Hızır
On sekiz bin 'âlem olmuş muntazır
Mürşidin pâdişâh mürebbin vezîr
Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Hâlimiz 'ayândır ol efendime
Durmasa hizmet buyursa kendime
Kerbelâ'da yanan ol efendime
Çifte tatâr koşası var gönlümün

Tecellâmız şehîdlerin devrine
Urûm eri Horasân'ın pîrine
Yerder gökde evliyânın dârına
Bir sâ'atde düşesi var gönlümün

Velî'yim hakdır bilin yine söz gelir
Dolanmaya dünyâyı gönül tîz gelir
'Arşda kürsde olan mahlûk az gelir
Yedi iklim dört köşesi var gönlümün

[712b]

-551-

Koşma-i Velî

[712b]

İsmi zikr ider her dâ'im kûllar
Urûm diyârında er Hâcî Bektâş
Mü'minler Müslimler gözedir yollar
Hasretin gözlerim gel Hâcî Bektâş

Hasretde gözlerim akıdır kanı
Pîrim mahzûn idüb ağlatma benî
Bu za'îf yâremi emi merhemi
Bu za'îf yâremi sar Hâcî Bektâş

Bedîr olup yeter olsa bir câne
Ziyâ virir üç yüz altmış cihâne
Kolu bağı sen yitürme dîvâne

Dîvânda oturan sen Hâcî Bektâş

Ol ‘Ali olup da Zülfikâr çalan
Sırr-ı Mustafâ’nın eylemem gümân
Horasân’dan Hindistân’a kol salan
Yemen’de Veyis’i yâr Hâcî Bektâş

Dımışk şehrinde zindâne giren
Mü’minler şâd oldu vir nice selâm
İmâm Zeyn ile dânişan kelâm
Bin bir âyetleri nûr Hâcî Bektâş

Gâzîlere dalga virüb çoşuran
Ahmed Zihî ile teberler çalan
Msır’da Mervân’dan hil’atler alan
Ebâ Müslim gelen sen Hâcî Bektâş

Teber çalar Ebâ Müslim serverî
Bin kâfir kıranda virir haberi
Teber sadâ virir “Lâ-feffât ‘Ali”
İmâmlar hayfin al Hâcî Bektâş

Serhoş u *Veli*’yim niyâz kılın o mâha
Hâlim ‘arz eyleyem gel yüzü şâha
Yüzü karasın yitürme dergâha
Noksân ‘isyân bizde bul Hâcî Bektâş

[712b]

-552-

Nefes i Veysî

(- . - - -) (- . - - -) (- . - - -) (- . - -)

[753a]

Hor bakma bizi gördünse “fenâ” şeklinde
Şâhımda var güzelim bu bende “gedâ” şeklinde

Yârdan vuslatini kılmış idim çünkü taleb
Hoş tebessümle sükût itdi “rızâ” şeklinde

Yüzü gülmez o rakîbin sanasın berdü'l-‘acûz
Gösterir çehresini halka “bükâ” şeklinde

[753b]

Bize keşf eylemez sırr-ı rümûz-ı ‘aşkı
Nîce ‘ârif geçinir var ‘ulemâ” şeklinde

“Men-‘aref” sırrını fehm itmez iken ey *Veysî*
Zâhidgörürsün “sülehâ” şeklinde

[753a-753b]

-553-

Dîvân-ı Yahyâ
“Şeyhülislâm Yahyâ Efendinindir”
(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[761b]

Bezm-i ‘aşka nitekim pervâne geldin ey gönül
Yan yakıl ol şem’-i hüsne yana geldin ey gönül

Hâtırım bir nesneden gâyetde muğberdir diyen
Şübhe yokdur hâtır-ı cânâne geldin ey gönül

Eğlenilmez deyu gam çekme bu fânî dünyada
Tut ki bağ-ı ‘âlemi seyrâne geldin ey gönül

Vakti geçmiş ‘ayş ü nûşun devri dönmüş sâgarın
Hıfz olunmaz bir ‘acib devrâne geldin ey gönül

Eşiğinde etme Yahyâ gibi bî-pervâ figân
Âsîtân-ı hazret-i sultâna geldin ey gönül

[761b]

Semâ'î-Yesârî Baba
(.---) (.---) (.---)

[725b]

Sezâ mı ey gönül çerk-i cihâna i'tibâr itmek
Gönül mürgün o şâhın dergehinde şerm-sâr itmek
Gerekmez her cühûle kenz-i mahfî âşikâr itmek
Gerekdir sâlike mürşide kendüsün 'ayâr itmek
Değil her kûla virgi fakr ü fahr ihtiyâr itmek
Geçüp nefsi-hevâdan kendine âğyârı yâr itmek

Didiler ele ele al hakka tâ devr-i Âdem'den
Bana böyle buyurdu sâhibü'l-erkân mukaddemden
Değil münkir irişmek menzil-i maksûda pür-gamdan
'Înâyet olmayınca hazret-i rezzâk-ı 'âlemlerden
Değil her kûla virgi fakr ü fahr ihtiyâr itmek
Geçüp nefsi-hevâdan kendine âğyârı yâr itmek

Muhammed Mustafâ vü Murtezâ'nın hakkıçün 'âşık
Hadîce Fâtıma hayrû'l-efânın hakkıçün 'âşık
Hasan Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'nın hakkıçün 'âşık
Hakikat mefharı Zeyne'l-'Abâ'nın hakkıçün 'âşık
Değil her kûla virgi fakr ü fahr ihtiyâr itmek
Geçüp nefsi-hevâdan kendine âğyârı yâr itmek

Muhammed Bâkır ve Ca'fer dahi Kâzım Rızâ hakkı
Takî ve bâ-Nâkî ve 'Askerî sâhib-i livâ hakkı
Muhammed Mehdî-i âhir zamân-ı müşkil-güşâ hakkı
Bana böyle buyurdu sâhibü'l-erkân hüdâ hakkı
Değil her kûla virgi fakr ü fahr ihtiyâr itmek
Geçüp nefsi-hevâdan kendine âğyârı yâr itmek

[725b]

Yesârî bulmayınca bir kişi mürşid-i 'irfânı
Ne bilsün söyleyen kim söyleten kim bunca insânı
Özün fehm itmeyen fark eylemez şeytânı rahmânı
Bu böyle irince âdeme ilhâm-ı rabbânî
Değil her kûla virgi fakr ü fahr ihtiyâr itmek
Geçüp nefsi-hevâdan kendine âğyârı yâr itmek

[725b-726a]

-555-

Nefes-i Yûnus Dede

(- - - -) (- - - -) (- - - -) (- - - -)

[727a]

Bir bir diyem sana derdim ezelden ben neler çekdim
Niçün değışdim ben bu derdim anla hakkânî sözümü

Bahr-ı ezel-i dürrî idim künt-i kenzde gizli idim
‘İlm-i ledün sırrı idim kimse görmezdi izimi

Gizlenüb anladım göğe indim andan ben bu yere
Tâ ki gözüm yüzüm göre münkir görmeye yüzimi

Bezm-i eleste kûl oldum cevher iken nebât oldum
Tab’-ı ‘unsurda bulundum toz anlama gel kozımı

Anam babam bir oldılar beni zülemâta saldılar
Vücûdum zâhir itdiler bilmek için ben özimi

Buldum hayâtı zülmetde kesret oldum o vahdetde
Râhat için o sikletde yüküdüm yakdım ben özimi

Feyz hurûc oldu bana ‘âlem hayrettedir buna
Tîzcek vardım didim ana ‘ayâr-bend[?] buldum özimi

Koçsuz koyun kuzulatdım deryâ yüzünde otlatdım
Bir kasâba boğazlatdım yemek için ben kuzımı

Yûnus Dede’m’dir söyleyen Seyyid Hâşim’dir dinleyen
Bu esrârı fehm eyleyen ağyâre açma râzımı

[727a]

-556-

Mersiye-i Zihnî

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[743a]

Çünkü girdik ey dil-i şûrîde mâh-ı mâteme
Öyle ağla eşkle dolsun cihân ol dem deme

Kerbelâ deştindeki mazlûmları fikr eyleyüb
Sen hemân hüsrân oku her dem Yezîd-i âzleme

Sûziş-i âh-ı şürir-i bârınla yansun ne felek
Zelzele virsün figânın tâk-ı ‘arz-ı â’zama

Öyle efgân eyle kim hengâme-i şâhım Hüseyin
Gulgule salsun ser-â-pâ on sekiz bin ‘âleme

Nâ-münâsibdir bu gün kimin libâsı surh-reng
‘Âşık isen ki siyâh câme vücûd-ı pür-game

Kim Yezîd kavmine itse ‘adâvet hak için
Şübhe yokdur lâyıık olur lütf-i Resûl-i Ekrem’e

Yâd idüb ruhsâr-ı gül-gûn-ı Hüseyin’i dem-be-dem
Ağlamakdan kan dolsun tas-ı çeşm pür-game

Vey nîce matrûd imiş kim tâbi’-i şeytân olup
Şâh-ı merdânı münâsib gördü tîğ-i Samu Samam

Vey nîce mekkâre kim uyub hevâ-yı nefesine
Zehr içirdi Şâh Hasan-ı hulkü’r-rızâ-yı gül-feme

Vey nîce zâlim imiş merdûd imiş ol bed-likâ
Çaldı hançer gerden-i pâk-i Hüseyin-i efhama

Zülmet-i hak tâ ebed olsun ziyâde rûz-ı şeb
Cad’e-i Şimir bedname hem ibn-i Mülcem’e

Dâmen-i ihsânının tutmuşdur ey şâh-ı kerem
Dest-gîr ol rûz-ı mahşer **Zihnî**-i bî-hemdeme

[743a]

-557-

Dîvân-ı Ziyâ Baba

“Mecmû’a sahibine ithâf idilmiştir”

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[763b]

Tâc-ı kerremnâ ve şâhsın zâtıma
Resmini gördükce artdı feyz-i ‘aşkım cânıma
Ehl-i teslîm olduğun her cebheden oldu ‘ayân
Vechini kible idindik cânımız Rızâ Baba

Gerçi bir hor-ı hakîriz bende-i şâhız velî
Pîrimizdir aslımızdır Hâcî Bektâş-ı velî

[764a]

Dönmeziz bâb-ı rızâdan deyişimiz çünkü belî
Zâtını biz zât idindik zâtımız Rızâ Baba

Dâmen-i hünkâra teslîm olmuşa olgun diriz
Sırr-ı zâtı fehm idene şübhesiz dolgun diriz
Bu Ziyâ’nın nutkunu Kurân’a pek uygun diriz
Şânını biz şân idindik şânımız Rızâ Baba

Zât-ı bârî on iki emrâzına virsün şifâ
Kalmasun sende bu emrâzdan eser ey pür-vefâ
..... dü-cihânda Murtezâ
Yârını biz yâr idindik yârimiz **Ziyâ Baba**

[764a]

-558-

Dîvân-ı Ziyâ Baba

“Ali Nâcî Baba’ya Medhiye”

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[761b]

Bende-i âl-i ‘abâsın cânımız Nâcî Baba
Mefhar-ı ehl-i rızâsın şânımız Nâcî Baba

Kâb-ı kavseynde mihrâbı görüb itdin sücûd
‘Ârif-i sırr-ı hüdâsın zâtımız Nâcî Baba

Cûşa gelmiş zât-ı bahrindeki emvâc-ı kemâl
Cismini nûr eylemişsin hakdan almışsın cemâl

Zât-ı pâkin lütf ü hakdır sana irer mi zevâl
Sâhib-i ehl-i vefâsın cânımız Nâcî Baba

Tab’-ı nâzın hüns-i ahlâkınla bir timsalisin
Âyet-i innâ innâllah sırrına bürhânısın

Bu *Ziyâ* kemtere Ka'be yâd-gâr-ı sübhânîsin
Cizmi pâk ve zâtı pâksın tâcımız Nâcî Baba
[761b]

-559-

Ziyâ Baba'nın 752'inci sahîfedeki Tercî'-i Bend'inden sehven yazılmayan kısımlar
buraya kayd edilmiştir

(- - .) (. - - -) (- - .) (. - -)

[770b]

Yetmez mi bu kasrîrevîş-i ağreb-i âlem
Bir menzile ermez mi aceb kevkeb-i âlem
Şimdi uyuyanlar ö zamanda uyanırlar
Bir subha resîde olur âhır şeb-i âlem
Pâmâl eder encam kimin üstüne dönse
Agâz edeli devre budur meşreb-i âlem
Bin böyle cihan zer ü sîm olsa yetişmez
Mümkün mü ki is'af oluna matlab-ı âlem
Hâriçten eğer olsa temaşasına imkân
Müdhiş görünür heykel-i müsta'ceb-i âlem
Almış yükünü şöyle ki seyrinde halelsiz
Bir zerre dahi kaldıramaz merkeb-i âlem
Ebnâ-yı beşerde kalacak mı bu muâdât
Bilmem ne zaman doğrulacak mezheb-i âlem
Her safhada bir şekl-i hakikat eder ibraz
Her gün çevirir bir varaka makleb-i âlem
Bin ders-i maârif okunur her varakında
Yârab ne güzel mekteb olur mekteb-i âlem
Bu cism-i kesifin neresi merkez-i kuvvet
Yârab ne matıyyeyle gezer kâlib-i âlem
Subhâneke yâ men halaka'l-halka vasînâ
Subhâneke subhâneke subhâneke elifâ

Gadr ede reayasına vâli-i eyâlet
Dünyâda vü ukbâda ne zillet ne rezalet
Lâyık mıdır insân olana vakt-i kazada
Hak zahir iken bâtil için hükmü imâlet
Kadı ola davacı vü muhzır dahi şahit
Ol mahkemenin hükmüne derler mi adalet
Ey mürtekib-i har bu ne zillet ki çekersin
Bir kaç kuruşa müddet-i ümrünce hacâlet
Lâ'net ola ol mâle ki tahsîline ânın
Yâ din ola yâ ırz veya namus ola âlet

[771a]

Âdem olanın hayr olur âdemlere kasdı
İnsanlığa insanda budur işte delâlet
İnsan ona derler ki ede kalb-i rakîki

Alâm-ı ben-i nev'i ile kesb-i melâlet
Âdem ona derler ki garazdan ola sâlim
Nefsinde dahi eyleye icrâ-yı adalet
Sâdık görünür kisvede erbâb-ı hiyânet
Mürşid sanılır vehlede ashâb-ı dalâlet
Ekser kişinin suretine sîreti uymaz
Yârâb bu ne hikmettir ilâhi bu'ne halet
 Ümmîd-i vefa eyleme her şahs-ı degalde
 Çok hacıların çıktı haçı zir-i begalde

Bir abd-i habeş dehre olur baht ile sultan
Dahhâk'in eder mülkünü bir gâve perişan
İkbâline idbârınadil bağlama dehrin
Bir dâirede devr edemez çenber-i devrân
Zâlim yine bir zulme giriftar olur âhır
Elbette olur ev yıkanın hanesi viran
Ekser görülür çünkü ceza cins-i amelden
Encamda âhenden ölür rahne-i sühan
Tezkîr olunur la'n ile haccâc ile cengiz
Tebcîl edilir nûşirevan ile süleyman
Kabil midir elfaz ile tagyir-i hakikat
Mümkün mü ki tefrik oluna küfr ile îmân
Bihâkden inşâ olunur deyr ile mescid
Birdir nazar-ı hak'da mecûs ile müselman
Her derdin olur çaresi her inleyen ölmez
Her mihnete bir âhir olur hem gama pâyân
Geh çâk olunur damen-i pâkize-i ismet
Geh iffet eder âdemi ârâyiş-i zindan
Sabr et siteme ister isen hüsn-i mükâfat
Fikreyle ne zulm eylediler yusuf a ihvan
 Zâlimlere bir gün dedirir kudret-i mevlâ
 Tallahi lekad âserakellâhu aleynâ

İkbâl için ahbabı siâyet yeni çıktı
Bilmez idik evvel bu dirayet yeni çıktı
Sirkat çoğalıp lafz-ı sadâkat modalandı
Nâmûs tamam oldu hamîyyet yeni çıktı
Düşmanlara ahbabını zemm oldu zerafet
Dildârdan agyâra şikâyet yeni çıktı
Sâdıkları tahkîr ile red kaide oldu
Hırsızlara ikram u inayet yeni çıktı
Hak söyleyen evvel dahi menfur idi gerçi
Hâinlere amma ki riâyet yeni çıktı
Aciz olanın ketm olunur hakk-ı sarîhi
Mahmîleri her yerde himâyet yeni çıktı
 [771b]

İsnâd-ı ta'assub olunur merd-i gayura
Dinsizlere tevcih-i revîyyet yeni çıktı

İslâm imiş devlete pâ-bend-i terakki
Evvel yoğ idi işbu rivayet yeni çıktı
Milliyyeti nisyan ederek her işimizde
Efkâr-ı frengi tebaiyyet yeni çıktı
Eyvah bu bâzîçede bizler yine yandık
Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık
[770b-771b]

-560-

Dîvân-ı Ziyâ Baba
“Yezîd’e Mu’âviye’ye La’net-nâme”
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)
[761b]

Zât-ı insân sırrına bî-gâne kalmış ol ‘anîd
Bende iken şâhına kasd eylemiş hem ol pelîd

Lütf ü in’âm-ı Muhammed’den de hayâ itmedi
La’netullah Yezîden ve ‘alâ cedden Yezîd

Pîçi ile babası bir gün giderken şâhına
İsmi tevsîm için ol zât-i pâkin katına

Yolda ağlarken bu pîçe babası didi Yezîd
La’netullah Yezîden ve ‘alâ cedden Yezîd

Mustafâ’dan ol mürâ’î pîçine ad istedi
Şâh-ı ‘âlem bir nazarla kahr ile şöyle didi

Sen gelirken söylemişdin yolda anın adını
La’netullah Yezîden ve ‘alâ cedden Yezîd

Bu Mu’âviye rezîli itmeyüb hakdan hayâ
Vâris-i ‘ilm-i ledünne âline itdi ezâ

Cümle ma’sûm-ı pâkâne itdiler pek çok cefâ
La’netullah Yezîden ve ‘alâ cedden Yezîd

La’net olsun cedd-i evlâd la’net dâ’imâ
Ehl-i beyte kûl olanlar itdiler hep bed-du’â

Tâbi’în-i âl-i evlâd oldun ise ey **Ziyâ**
Sen de la’netde müdâm ol ehl-i beyte ol gedâ
[761b]

-561-

Dîvân-ı Ziyâ Baba
(- . . .) (- . . .) (- . . .) (- . .)

[761a]

Açma esrâr-ı hakikat ‘aşkı bilmez câhile
Çıkمامışdır râh-ı dâlden sa’yin olur nâfile

Sırr-ı mu’âllakdan ne anlar sûretâ düşmüş beşer
Gâfilûndan setr olunmuş lütf idilmiş kâmile

Nahnu akreb ‘ilmine vâris düşenler gördiler
Hakkı bunda buldılar nokta-i tahtü’l-bâd ile

Nakş-ı gûna-gûn ‘âlem gerçi hoşdur mâ’ile
Sırr-ı ahfâyı bilenler düşmediler sâfile

Aldanub beyhûde gitdi haşri neşri bilmeden
Agniyâdan asfiyâdan sürülerle kâfile

Katreni bil zevk-i ‘ummân isteme kemter **Ziyâ**
Âdemiyet son duraktır sâhile gel sâhile
[761a]

-562-

Ziyâ Baba’nın Tevhîd-i Bârî ve Mûnâcâtı
(- - .) (- . - .) (- . -)

[774a]

Ey varlığı varı var iden var
Yok yok sana yok demek ne düş-vâr

Dir her şeyin lisânı her gâh
Allah Allah Allah Allah

Ey ber-ter-i ‘akl ü hem ü idrâk
Ma’rûf-ı hitâb mâ-‘aref-nâk

Zâtın senin ol kadar büyükdür
Yanında büyüklük en küçükdür

Bu kubbede gerçi çok sadâ var
Yok dârda senden özge diyâr

Ey kudreti eyleyen hüveydâ
Her zerrede bin cihân-ı ma’nâ

Dest-i kadrinde bî-tekellûf
Cüz’î küllî bütün tasarruf

[774b]

Mahsûb-ı ‘inâyetindir â’ dâd
Peymûde-i kudretinedir eb’âd

Ey kevnî binâ iden mühendis
Sensin bu menâzıra mü’essîs

Öz hüsnünü kılmaya temâşâ
Bir âyîne düzdük ismi âşiyâ

Encüm ile ‘âlemi donatdın
Her necmde bin cihân yaratdın

Saçdın bir avuç güher semâyâ
Oldu bu kerrât bî-nihâyê

‘Aşkla o remiyyeden berîdir
Her bir kere zâr ü ser-serîdir

Nûrun ile iltimâ’ iderler
Dervîşlerin semâ’ iderler

Sensin iden hekîm-i dânâ
Bu ‘âlemi ‘âlem-i mu’amma

Zerrât-ı ‘anâsır ü mevâlîd
Emrinle bulur nizâm-ı te’yîd

Ey ‘âlemi var iden hüdâvend
Ey âdemi zâr iden Hüdâvend

İmsân ne garîb cân-verdir
‘Âkil görünür cünûn-ı eserdir

İnsân bilirim sanır da bilmez
‘İlmi ile cehilden kesilmez

Güyâ cehlin hilâfidır ‘ilm
Cehlin sırf i’tirâfidır ‘ilm

Yarab bu ne ibtilâ ne belvâ
İnsân da bu ‘aciz ile bu da’vâ

Yârab bu ne kepmekeş ne tezvîr
Yarab bu ne şûriş ve ne teşvîr

Yarab bu ne dehr-i bî-âmândır
Yarab bu ne dâr-ı imtihândır

Yarab bu ne kâr-gâh-ı gamdır
Yarab bu ne vâdî-i elemdir

Yarab bu ne mekteb-i fûnûndur
Yarab! Bu ne ‘âlem-i cünûndur

Yarab! Bu ne irtibât ü nisbet
Yarab! Bu ne ihtilât ü ülfet

Yarab! Ne güzel nizâmıdır bu
Yarab! Ne nizâm-ı tâmdır bu

Yarab! Bu ne saltanat ne kudret
Yarab! Bu ne hendese ne san’at

Yarab! Bu ne ‘izzet ü â’lâdır
Yarab! Ne kemâl ü kibriyâdır

Bir kabza tûrâba cân virirsin
Toprağa taşa can virirsin

Her lahzada bin cihân yaparsın
Her anda bin âsmân yaparsın

Her lahzada bin cihân yıkarsın
Her anda bin âsmân yıkarsın

Birsin bir birliğinde şek yok
Mülkünde seninle müşterek yok
[775a]

Ey hayy ü kadîr olan ilahî
Bî-misl ü müşâbih ü muzahî

Ey katreyi kuzlûm iden Allah
Ey noktayı âdem iden Allah

Dil-hastelere tabîb-i müşfik
Her yâraya merhem-i muvâkîf

Bî-mârların şifâsı sensin
Her derdlerin devâsı sensin

Mazlûmlara penâhsın sen
‘Âcizlere dâd-hâhsın sen

Bî-çâreye çâre-sâz olursun

Bî-keslere dil-nüvâz olursun

‘Âşıklar gözü yaşı için
Yanıklar bağı başı için

Rahm eyle **Ziyâ**-yı nâ-tüvâne
Yok tâkatı gayrî imtihâne

Bâzîçe-i nefis bî-âmândır
Rahm itmez isen işi yâmandır

Benlikden o bendeyi halâs it
Şâyeste-i bezm-i ihtisâs it

Feyzinle o lâli ter-zebân kıl
Mahbûbun için medhiye-hân kıl
[774a-775a]

-563-
Nefes-i Ziyâ Baba
[758b]

Lâ ilâhe illallah
Lâ ilâhe illallah
Hak Muhammed ‘Ali’dir
Muhammed ‘Ali Allah

Bir zât vardır bir sıfât
Şekk-i gümânını at
Varlığın bir pûla sat
Lâ ilâhe illallah

Bir ol varmış ezelde
Ezelde hem ebedde
Ezel ebed hep onda
Lâ ilâhe illallah

Kâbil fâ’il oldur
Her şeyde ‘âmil oldur
Zerrede şâmil oldur
Lâ ilâhe illallah

Bildirirse kendini
Anlarsın sen fendini
Unutma it zikrini
Lâ ilâhe illallah

Hâdis ü kadîm oldur

Zâhir ü bâtin oldur
Nebî velî hep oldur
Lâ ilâhe illallah

Cevher ‘arz dinilen
En son atdım bilinen
Mechûl varlık dinilen
Lâ ilâhe illallah

[759a]

Âdemle ‘adem açanı
Gâh açan ve gâh kapan
Etrâfına nûrlar saçan
Lâ ilâhe illallah

Zâhir ‘ibâdet ider
Fikrince hakka gider
Hak ondan tesbîh ider
Lâ ilâhe illallah

“Lâ-tefhamûn” dinilen
Münkir diye anılan
Mevhûm mevcûd bilinen
Lâ ilâhe illallah

Ziyâ açma kutuyu
Söyletme hem kötüyü
Zâtı bildik ne iyi
Lâ ilâhe illallah

[758b-759a]

-564-

Nefes-i Ziyâ Baba
“Mecmû’a Sâhibi Kadîmî Baba’ya İthâf”
[783a]

Zâhirde ‘Ali’sin bätında Allah
İmânım kavîdir el-hamdulillah
Yûsuf’a yoldâşsın Musâ’ya Harûn
Muhammed nûrısın ey hüccetullah

Şânın hull-i âtîdir velîler şâhı
Mü’minler penâhı cihânın mâhı
Hak ‘âşıklarının selâmet râhı
‘Aliyyü’l-‘âlâsın ey velîyu’llah

Bu fakîr meddâhdan nutk iden sensin
Vird-i zebânımsın kelimim sensin

Şu ‘âlem-i esrârı bî-şübhe sensin
‘Aliyü’l-âz’imsin zât-ı zâtullah

Esrârın ‘azîmdir ‘akıllar hayrân
‘Âşıklar sâdıklar idiyor seyrân
Hak bâb-ı rızân da olur mu nâlân
Tabîb-i kulûbsün bâd-ı bismillah

Tâcımızın terki on iki imâm
Rûz-ı şeb ‘âşıklar ider sad-selâm
Çâr-deh-i masumân dâhil-i subh ü şâm
Şâfi’-i ‘âlemsin ey safiyullah

Kemter *Ziyâ* niyâz itdi kabûl it
Kâdiyü’l-hâcetsin lafzen is’âf it
Düvazdeh derdlere ‘âcil dermân it
Nâcîsin rızâsın ey kudretullah

[783a]

-565-

Münâcât-ı Ziyâ Paşa

(. . .) (. . -) (. . .)

[775a]

Ne rütbe bir kûlun olsa günâhı
Terahhumdur sezâ-yı şân-ı şâhı
Benim ‘isyânıma yokdur tenâhî
Ümmîd-i ‘afv ider bu ‘abd-i sâhî
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Esîr-i nefis ve mağlûb-ı hevâyım
Giriftâr-ı cahîm-i mâsivâyım
Hülâsa bin belâya mübtelâyım
Kapundan lütf umar kemter-i gedâyım
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Sipâh-ı hemm ü gam etrâfım aldı
Bu ‘âlem başıma şimdi daraldı
Kesildi çâre tedbîrin bunaldı
Ümîdim yaşnız bir sende kaldı
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

[775b]

Beni âlâm-ı dehr itdi mu’azzeb
Perişân hâlime rahm eyle yarab

Vezîr ü şâha itmem vazz-ı matlab
Tasarruf sende kudret sendedir hep
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Olunca bahtımın nuhs-i hüveydâ
Ehibbâ sandığım hep oldu â’dâ
Hücûm itdi bana kâsd ile dünyâ
Fezâ-yı gamda kaldım şimdi tenhâ
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Dayandım gerçi çok cevr ü cihâne
Bu gam ammâ ki pek kâr itdi câna
Bilirsin hâli hâcet ne beyâna
Benim yokdur mecâlim imtihâna
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

‘Aduvv gâlib benim kârım tenezzül
Bu hâleti hayre itmez mi tahavvül
Ziyâ’da kalmadı sabr ü tahammül
Dil ü cândan sana itdim tevekkül
Zebûn ü ‘âcizim rahm it ilahî
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı
[775a-775b]

-566-
Ziyâ Baba Tarafından Yazılan Na’t-ı Nebevî
(- - .) (. - - .) (. - -)
[777b]

Çün lücce-i ‘aşk zâhir oldu
Ol dürr-i yetîm zâhir oldu

Şânında büyürdü hâlik-i pâk
Levlâk-lemâ hilkatü’l-eflâk
[778a]

Evvel sarf-ı makâle-i kün
Ahir nefis-i leb-i ta’ayyün

Hurşîd-i münevver-i münevver
Mehdî-i mutahhar-ı mutahhar

‘Alâm-ı ‘avâlim-i ma’âlî
‘Allâme-i ‘ilm-i lâ-yezâli

Sultân-ı cihân mutâ'-kevneyn
Rûhü'r-rûh tebâ'-ı kevneyn

Mahmûd-ı Muhammed ü Mübeccel
Mahbûb-ı hüdâ nebîyy-i mürsel

Kıldıkda tulû' mihr-i zâtı
Doldurdu ziyâsı kâ'inâtı

Hep gördü onu basîr olanlar
Körler görmez görür görenler

Ol nûr hâmede açıldı
Dünyâyâ şerâresi saçıldı

Bir zerredir ol güneşden el-ân
'Âlemdeki nûr-i 'ilm ü 'irfân

Gezsen göresin bütün zemîni
Ol mastabanın lukâta-çîni

Ya ol şerrin dökilse barkı
Kim eyledi zinde ârz-ı şarkı

Ger olmasa Endülüs ziyâ-dâr
Kim o rüyâyı iderdi bîdâr

Hangi yere itse lem'a efrâg
Ol lem'a olurdu bir yanardağ

Mânend-i fûrûg-i mihr-nevvâr
Aktâre iderdi neşr-i envâr

Ol yüzden olundu hep izâlet
'Âlemdeki zülmet-i cehâlet

Bu vech ile kaplâyı 'ayânı
Envâr-ı Muhammedî cihânı

İnsâf kıl ey mu'ârız insâf
Meydânda değil mi 'ilm-i eslâf

Kim eyledi Mustafa misâli
Tevhîd-i cenâb-ı lâ-yezâlî

Gösterdi öyle ders-i 'irfân
Dârü'l-hükemâ-yı mülk-i Yunân

Yâ yazdı mı öyle şer'-i ma'sûm
Kanûn-i hıtâ-i Rûm

Tevrât ola mı yahûd enâcîl
Hep kitâb-ı tenzîl

Bir mu'cizedir ki nûr-ı Kurân
Durdukca cihân durur nümâyân

Tâ rûz-ı kıyâm olur salâ-gû
Erbâb-ı şukûke emr-i "fe'tevâ"

İ'câz deĝil midir ki bârî
Taĝyîrden onu kıldı 'ârî

Bunca fetret içinde aĝyâr
Tahrîfine olmadı zafer-kâr

Şer'î ile kıldı ol kamer-tâb
Ta'lîm-i hukûk ve fazl ü âdâb

[778b]

Kim şer'ine eylese tevessül
İnsânlık ile ider tecemmül

Her kim ki o şer'e hizmet eyler
Dâreynde kesb-i hürmet eyler

Ümmîdir eĝerçi ol melek hû
'İlmiyle cihânı kıldı memlü

Ümmî ki şeri'atinde tâbân
Ahkâm-ı hukûk-ı nev-i insân

Ümmî idi gerçi kıldı kendi
'Âciz-i necid ve kendi

Sultân-ı dü-kevn iken o mesrûr
Var ve yok idi ona berâber

Mahkûm iken emrine memâlik
Üç pîrhene deĝildi mâlik

Râyâtı olur iken muzaffer
Açlıkla gezerdi kendi ekser

Ekser vakti geçerdi medyûn

Fevtinde bulundumerhûn

Yoksulluğu ihtiyâr iderdi
Yokluk ile iftihâr iderdi

Ol tâ'ir-i kuds-i âşiyâne
Meyl itmedi cîfe-i cihâne

Câyi'leri seyri derdi lütfu
Aher eri esîr iderdi lütfu

Mevlâ şefik idi letîme
Güyâ peder idi her yetîme

Herkes idi hân-ı ni'metinde
'Âlem idi taht-ı minnetinde

Hîç olmadı ol nebiyy-i sâbir
Minnet-keş-i ni'met ekâbir

Bi'z-zât 'ibâdete giderdi
Dil-hastelere şifâ iderdi

Eylerdi teheccüd-i şebân-gâh
Kalbinde dururdu haşyetullah

Her nefsi tutardı ol peyâMBER
Nefsiyle hukûkda berâber

'Abdiyyet ile idi mübâhî
Ahlâkî idi bütün ilahî

Bir mektebe oldu kim müdâvim
Allah idi zâtına mu'allim

Vasfında onun cenâb-ı gâlib
Bu beyti ne hoş yazar münâsib

Çün evvel mâ-halaktır ol nûr
Sânî-i hüdâ disem de ma'zûr

Tâ haşr o şâh enbiyâya
Olsun salavât-ı bî-nihâye

Olsun dahi tuhfe-i tehâyâ
Ashâbına âline hedâyâ

[777b-778b]

-567-

Ziyâ Baba'nın Tercî'-i Bendi

(- - .) (- . - .) (. - - .) (- . -)

[771b]

Bu kârgâh-ı sun' aceb dershânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir
Gerdûn bir âsiyâb-ı felâket-medârdır
Gûyâ içinde âdem-i âvâre dânedir
Mânend-i dîv beççelerin iltikâm eder
Köhne ribât-ı dehr aceb âşiyânedir
Tahkîk olunsa nakş-ı temâsîl-i kâinât
Ya hâb ü ya hayâl ü yâhud bir fesânedir
Müncer olur umûr-ı cihân bir nihâyete
Sayfin şitâyâ meyli bahârın hazânedir
Kesb-i yakîne âdem için yoktur ihtimâl
Her i'tikâd akla göre gâibânedir
Yârab! Nedir bu keşmekeş-i derd-i ihtiyâç?
İnsanın ihtiyâcı ki bir lokma nânedir
Yoktur siper bu kubbe-i firûze-fâmnda
Zerrât cümle tîr-i kazâyâ nişânedir
Asl-ı murâd hükm-i ezel bulmadır vücûd
Zâhirdeki savâb ü hatâ hep bahânedir
Bir fâilin meâsiridir cümle hâdisât
Ne iktizâ-yı çerh ü ne hükm-i zamânedir
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudreihî ya'cizü'l-fühûl

Ecrâm-ı bî-nihâye ile pürdür âsmân
Nisbet olunsa zerre değıldir bu hâk-dân
Bin şems-i tâbdâr ü hezârân meh-i münîr
Yüz bin sevâbit ü nice seyyâre-i ıyân
Her şems eder tevâbi-i mahsûsasiyle seyr
Her tâbie tevâbi-i uhrâ eder kırân
Her şems eder levâhikına neşr-i feyz-i hâs
Her lâhikın tabiatı emsâline nihân
Her cümle merkezinde eder seyr-i bî-vukûf
Her kıt'a mihverinde bulur feyz-i câvidân
Her cümle-i vesîada mebsût bin vücûd
Her kıt'a-yı fesîhada meşhûd bin cihân
Her bir vücûd masdar olur bin vücûd için
Her bir cihân hezâr cihândan verir nişân
Her zerrede tarîka-i mahsûsa üzre feyz
Her cismde tabîat-ı mahsûsa üzre cân

[772a]

Her âlemin sinîn ü tevârîhi muhtelif
Her bir zemînde başka hisâb üzeredir zaman

Peyvestedir sevâhili girdâb-ı hayrete
Bir bahrdır ki hâsılı bu bahr-ı bî-kerân
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudrethî ya'cizü'l-fühûl

Bir zerredir ki zerre-i nâ-müntehâ-yı hâk
Bir zerre hârice edemez andan infikâk
Lübbü lehîb-i nâr ile bir gûy-ı âteşin
Kışrı mecârî-i yemm ü nehr ile çâk çâk
Nisbetle kışrı hacmine ol lübb-i âteşin
Şol kubbedir ki ferş oluna anda berg-i tâk
Bu kışrdır ki cümle-i hayvâna rûz u şeb
İhzâr-ı rızık u tûşe için eyler inhimâk
Gâhî teneffüs eyleyicek ejder-i zemîn
Kûh-ı şerer-feşânlar eder arzı lerze-nâk
Ol zerre-i cesîmeyi fânûs-ı şem'-vâr
Olmuş muhît tûde-be-tûde nesîm-i pâk
Kim rûz u şeb o sofrâ-i âlem-şümûlden
Her nefis rızkın almada ber-vech-i iştirâk
Bu noktadır yemîn ü şimâli beyân eden
Eyler cihâta akl bu merkezden insilâk
Zerrât-ı kevn bunda bulur neşve-i hayât
Efrâd-ı halk bunda çeker cür'â-yı helâk
Husbîde-i firâş-ı emândır nüfûs hep
Bir top-ı şû'le-nâkde bî-kayd-ı vehm ü bâk
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudrethî ya'cizü'l-fühûl

Dendân-ı şîre lokma olur âhuvân-ı zâr
Bir gûsfendi tû'me kılar gurk-i cân-şikâr
Bî-cürm iken gıdâ-yı anâkib olur meges
Mâ'sum iken kebûteri şâhin eder şikâr
Âciz iken ukâba giriftâr olur keşef
Gûk-ı zaîfî kût edinir bî-vesîle mâr
Bî-cünha mâkiyân-beçeyi çâk eder zagan
Bî-sâbıka dü pâre eder mûşu mûş-hâr
Güncişk-i zâr-ı bâşe-i perrân helâk eder
Eyler tezervi pençe-i gadrinde bâz hâr
Mâr-ı zemîne lokma olur mûrg-i tîz-per
Mûrg-i hevâya tu'me olur mâhî-i bihâr
Gavvâsı hırs-ı gevher eder lokma-i neheng
Kebgi ümîd-i dâne eder teleye şikâr
Dürdâne-i derûnu için çâk olur sadef
Âvâzıdır kafesde eden bülbülü nizâr
Bîdesterin helâkine hayye olur sebab
Katl-i samûr-ı zâra olur postu medâr
Gâlib zebûnu kâidedir eylemek telef
Yerde hevâda bahrde cârî bu gîrûdâr

[772b]

Gâh âfitâb u gâh kevâkib gehi cemâd
Oldu ilâh-ı mu'tekad-ı zümre-i ibâd
Geh icl ü gâh âteş ü Yezdân u Ehrimen
Geh nûr u zulmet oldu kazâyâ-yı i'tikâd
Akl u cemâl ü aşk ilâh oldu bir zaman
Bütlerle doldu bir nice yıl cümle-i bilâd
Encâm erdi nevbet-i tevhîd-i zât-ı Hak
Geldi zuhûra bunda da bin fitne bin fesâd
Geh ayn u gâh gayr sanıp halk u hâlîkı
Geh cem'e gâh farka ukûl etti i'timâd
Oldu hezâr zât denip geh sıfâta ayn
Bir aslda gehî nice asl etti ittihâd
Her şahs nefis unsuruna nisbet eyleyip
Aklınca bir ilâh-ı müşahhas eder murâd
Yek-dîgere ne rütbe muhâlifse şahs u akl
Âlemde ol kadar mütehâlifdir i'tikâd
Hikmet budur ki âherine hasm olur bilip
Her kavm kendi mesleğini menhec-i sedâd
Ammâ bu ihtilâf ile maksûdu cümleinin
Bir hâlîka hulûs ile etmektir inkıyâd
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Güller güler figânla geçer ömr-i andelîb
Bîmâr ihtizârda ücret diler tabîb

Mânend-i lâşe nâ's-ı tüvanger zelif ü hâr
Kerkes misâl vâris ü gassâl nâ-şekîb
Bâlîn-i nâza hâce-i şehîr eyler ittikâ
Hâk-i mezellet üzre yatır aç bir garîb
Pertev-fürûz-ı bezm-i tarab şem-i hande-rîz
Pervâne-i şikeste-per üftâde-i lehîb
Sûm ü basal çü nergis ü lâle güşâde-leb
Mahbûs künc-i mahfaza-i tengnâda tîb
Bister-nevâz-ı izz ü safâ ahmak-ı hasîs
Külhan-nişîn-i züll ü hevân âkıl-i hasîb
Geh devlet-i cihândan eder cehl behre-yâb
Geh lokma-i aşâdan eder akl bî-nasîb
Makbûl-i bezm-i sohbet olur müfsid-i leîm
Menfûr-ı tab'-ı âlem olur nâsîh-i musîb
Gâhî muhakkar-ı cühelâ şâir-i beliğ
Gâhî musahhar-ı humakâ fâzıl-ı edîb
Bir âcizin maîşeti noksan-pezîr olur
Bir zâlimin umûru eder kesb-i fer ü zîb
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Yârab! Nedir bu dehrde her merd-i zû-fünûn
Olmuş belâ-yı akl ile ârâmdan masûn!
Yârab! Niçin bu arsada her şahs-ı ârifin
Mikdâr-ı fazlına göre derdi olur füzûn?

[773a]

Her hangi sûya atf-ı nigâh etse bî-huzûr
Her hangi şey'e sarf-ı hayâl etse aklı dîn
Mümkün müdür ki hakikat-i eşyâyı vezn ü derk?
Mîzan-ı akla dirhem-i tâdil iken zunûn
Güncîde-i basîret olur mu bu acz ile?
Haysiyyet-i havâdis ü keyfiyyet-i şuûn
Gûyâ ki bunca mihnet ü gam az gelip olur
Bir de tahakküm-i cühelâ ile bağı hûn
Bilmem ki muktezâ-yı nizâm-ı cihân mıdır?
Dâim cihânda câhil olur mes'adet-nümûn!
Cârî cihân cihân olalıdır bu kâide
Bir akmak-ı denîye olur ehl-i dil zebûn
Nâdânı firâz-ı izz ü saâdette ser-firâz
Dânâ hazîz-i acz ü mezellette ser-nigûn
Nâdânı kâm-perver eder tâli'-i bülend
Ehl-i kemâli sâil eder baht-ı vajgûn
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Düştü cüdâ naîm-i safâdan Ebü'l-beşer
Oldu Halîl'e tecrübe-geh gerden-i beşer
Yâkûb'u kıldı firkat-i ferzend eşk-bâr
Oldu cenâb-ı Yûsuf'a çâh-ı belâ makarr
Eyyûb'u illet-i beden inletti zâr zâr
Mînşâra eyledi Zekerîyyâ fedâ-yı ser
Başı kesildi gadr ile Yahyâ-yı mürselin
Çıktı semâya zulm ile İsî-i bî-peder
Tâîf'de nâ'li lâ'le dönüp oldu hem şikest
Yevm-i Uhud'da dürre-i nâb-ı Peygamber
Taş bağladı mecâ' ile batn-ı pâkine
Dünyâya rağbet eylemedi seyyidü'l-beşer
Te'sîr-i semm ile eyledi Sıddîk irtihâl
Oldu şehîd-i tîg-i kazâ âkıbet Ömer
Encâm erdi câmi-i Kur'ân şehâdete
Âhir cenâb-ı Haydar'a da etti tîg eser
Mesmûmen etti zât-ı Hasan Adn'e intikâl
Mazlûmen oldu Şâh-ı şehîdân bürîde-ser
Her kimde aşk gâlib ise kurb-ı Hazret'e
Ol denli andadır elem ü derd-i bîşter
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Kimdir bu aczi hâss kılan nev'-i âdeme?
Kimdir bu nev'i eşref eden cümle âleme?
Şeytân u nefsi kimdir eden âlet-i şürûr?
Kimdir koyan zebûn-ı hevâyı cehenneme?
Mansûr'u kim düşürdü Ene'l-hak diyârına?
Kim verdi hükm katli için şer'-i erkeme?
Kimdir şarâbı hurmet ile telh-kâm eden?
İ'mâl-i câm ü bâdeyi kim öğretten Cem'e?

[773b]

Kimdir Yehûd'u münkir-i i'câz-ı Hakk eden?
Kimdir Mesîh'i nefh kılan zât-ı Meryem'e?
Kimdir veren cesâret-i şerr ü fezâhati?
Süfyân'a Ca'de'ye Şemr'e İbn Mülcem'e?
Kimdir Nasîr-i Tûs'u Hülâgû'ya sevk eden?
Musta'sım'ı kim etti karîn İbn-i Alkem'e?
Kimdir veren alîle tedâvîye ihtiyâç?
Kimdir koyan meziyyet-i ıslâhı merheme?
Zebûr kimden eyledi tahsîl-i hendese?
Bülbüllere kim eyledi ta'lîm-i zezeme?
Kimdir bu kârgâha çeken perde-i hafâ?
Kimdir veren tasavvur-ı teftîş âdeme?
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Etmiş kimisi râhatın ikbâl için fedâ
Olmuş kimi beliyye-i idbâra mübtelâ
Olmuş kimi tüvanger-i devrân iken zelîl
Olmuş kimine serveti sermâye-i anâ
Toplar kimisi vâris ü hâdis için nukûd
Eyler kimisi servet için ömrünü hebâ
Düşmüş kimi tecessüs-i kibrît-i ahmere
Olmuş kimine mûcib-i iflâs kimyâ
Etmiş kimin harîs-i kîtâl arzû-yı şân
Kılmış tama' kimisini can-dâde-i vegâ
Olmuş kimi musahhar-ı efsûn-ı çeşm-i yâr
Olmuş kimi mukayyed-i gîsû-yı dil-rübâ
Etmiş hevâ-yı lâle kimin dâğdâr-ı gam
Olmuş kimine derd-i gül ü yasemen belâ
Tefrîk için kimisi okur rukye-i füsûn
Teshîr için kimisi yazar nüsha-i duâ
Olmuş kimi safâ ile rind-i piyâle-keş
Olmuş kimisi hırs ile üftâde-i riyâ
Etmiş hulâsa bir emel-i hâs-ı bî-lüzûm
Her şahs-ı hürü kayd-ı esâretle mübtelâ
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Mazlûma zâlim eyler iken zulm ü gadr ü âl
Kârında âsim olduğunu eylemez hayâl
Emvâl-i halkı sârik alıp sârikim demez
Kâtil vebâl-i katle dahî vermez ihtimâl
Ber-vech-i hak beyân eder elbette fi'line
Her hangisinden eyler isen ayrıca suâl
Bir memlekette salb olunur kâtî'-ı tarîk
Bir yerde mûcib-i şeref ü fahr olur bu hâl?
Bir belde de hicâb-ı zenân ayb olur yine
Bir şehirde bu hâlet olur bâis-i cemâl
Meşreb olur şarâbı içip hurmetin bilir
Mezheb olur hukûk-ı ibâdı görür helâl
Bir âkıl-i müsellemetü'l-etvâra mahrem ol
Mişvâr u tavrını nazar-ı î'tibâra al
Seyret ne denlü vaz'-ı garîbi eder zuhûr
Kim her biri cünûna olur başka başka dal
Vâbestedir hayâline ef'âli herkesin
Kimse umûruna edemez nisbet-i dalâl
Akl ü cünûnu bâtil u hakkı beyân için
Yoktur cihânda hayf ki mîzân-ı i'tidâl
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl

Eyler sabâh şâmı vü leyli nehâr eder
Sayfi kılar şitâ vü hazânı bahâr eder
Nez'-i hayât-ı hayy eder emvâta cân verir
Eyler gubârı âdem ü cismi gubâr eder
Cism-i Halîl'e nârı eder nûr kudreti
Nûru Kelîm'e hikmeti hem-reng-i nâr eder
Leylî-i hüsnü çeşmine Şîrîn edip müdâm
Ferhâd'ı derd-i aşk ile Mecnûn u zâr eder
Demlerce bir tama'la kılar kalbi bî-huzûr
Yıllarca bir emelle dili bî-karâr eder
Bir mülkü harîs-i bî-sitemkâr için yıkar
Bir kavmi bir münâfık ile târumâr eder
Bir cismi izz ü nâz ile sâd-sâl besleyip
Encâm-ı kâr pençe-i merge şikâr eder
Yüz yilda bir vücûdu kılıp genc-i ma'rifet
Âhir yerin nişîmen-i hâk-i mezâr eder
Ârif odur ki mu'terif-i acz olup **Ziyâ**
Bu hâdisât-ı câriyeden i'tibâr eder
Mülkünde hakk-ı tasarruf eder keyfe mâ yeşâ
İsterse kevnî yok eder isterse var eder
Subhâne men tahayyera fî sun'ihî'l-ukûl
Subhâne men bikudretihî ya'cizü'l-fühûl
[771b-774a]

-568-

Nefes-i Ziyâ Baba

[756b]

Ben de beni ben eyleyen
Benden söyleyen dinleyen
Bu darlığı dâr eyleyen
Ben değil sensin Allah'ım

Yerde gökde mevcûd olan
Mevcûdâta meşhûd olan
Secdelere mescûd olan
Ben değil sensin Allah'ım

Hakkiyyet sen hulkiyyet sen
Ulûhiyyet 'abdiyyet sen
Muhyi ü hem muhîten sen
Ben değil sensin Allah'ım

Benden sana 'âşık sensin
'Aşkına hem sâdık sensin
Bu ma'nâyâ vâkıf sensin
Ben değil sensin Allah'ım

'Âşıklara 'âlî diyen
'Âriflere velî diyen
Zuhûrâta belî diyen
Ben değil sensin Allah'ım

Âdem dinilen şu varlık
Sensiz olur bir mezârlık
Kâ'inâtdaki pazarlık
Ben değil sensin Allah'ım

Ehl-i beytle tâhir olan
Güller ile zâhir olan
Bu sırlarla bâhir olan
Ben değil sensin Allah'ım

Kemter **Ziyâ**'nın ağzından
Kurânın vâzih mugazından
Söyleyen telli sazdan
Ben değil sensin Allah'ım

[756b]

-569-

Nefes-i Ziyâ Baba

[758b]

Noktayı mir'ât eyledim
Anda hakkı seyr eyledim
Ne gördümse şu 'âlemde
Cem' iderek hak eyledim

'Âlem-i nâsût içinde
Şu mevcûd 'ummân içinde
Gelen giden cân içinde
Cânânı ben hak eyledim

Nefsimin âgâhı oldum
Enfâsı kendimde buldum
Hak ne imiş kûl ne imiş
Fehm iderek hak eyledim

Hak dimişim ben özüme
Kapılmayam zâhir sözüne
Simi yazılmış yüzüme
Seyr iderek hak eyledim

Necmîoğlu Latîf Beğ'i
Seyr it tendeki bülbülü
İsmi 'Ali hem de velî
Zikr iderek hak eyledim

Ziyâ'yım Yûsuf hüsnünü
Gördüm erenlerin lütfunu
Hem mürşidimin nutkunu
Şükr iderek hak eyledim

[758b]

-570-

Ziyâ Paşa'nın Harâbâtı
(- - .) (. - - -) (. - -)

[775b]

On beşde değildi sinn ü sâlim
Kim nazm ile vardı iştigâlim

Mevzûn söze cân virirdi kûşem
Eş'âr okusam giderdi hûşum

Virirdi bana evvelâ merâkı
Meydân-ı şu'arâsının nuhâkı

Gâhîce gayrîyi okurdum
'Âşık Kerem'e yanar dururdum

‘Âşık Ömer’i ki gâh alırdım
Uçkur sözüne şaşar kalırdım

Şems ile de itmeyüb kanâ’at
Na’îmâ’ya da gelirdi cür’et

Her defter-i şehri kim tanırdım
Yok nüsha-i âheri sanırdım

Kendim de nazîre dir idim gâh
Ammâ ne söz el-‘iyâzu billah

Gûş itmesin öyle söz kulâklar
Âlûdesi olmasun dudaklar

[776a]

Dîvânçeme onları yazardım
Mümkün olsa taşu kazardım

Kim şî’rime atsa tan’a taşu
Uğrardı benimle derde başu

Hicv idi mu’arıza cevâbım
Şemşîr-i zebân idi kitâbım

Ol hâl ile rûz-ı gâr geçdi
Bir iki hazân bahâr geçdi

Geçdi elime çû nüsha-i cân
Matbû’ iki köhne divân

Bir kere bu kenze nâ’il oldum
Bir başka cihâna vâsıl oldum

Bir paraya bini aferinin
Pabûşu atıldı Gevherî’nin

Vehbî ile Vasfî beğendim
Taklîd için onlara özendim

Dirdim idüb onlara kırâ’at
Yarab bu ne sihr bu ne kerâmet

Bundan dahi söz olur mu â’lâ
Şîrîn lafz ü huçeste ma’nâ

Şu serv ile bak şu kadd ü kâmet
Olmaz mı kıyâmete ‘alâmet

Ya bülbüle gül ne hoş muvâfik
Pervâne değil mi şem'e 'âşık

Hum-hâne yanında câm ü sâgar
Dendân ile muğbeçe berâber

Temyîze yok idi iktidârım
Zirâ pend olmamışdı yârim

Ammâ okudukda Gülistân'ı
Derk itmeğe başladım nisânı

Hem ol sırada bir iki şâ'ir
Temyîzime oldılar müzâhir

Olmak şî'r ile mübâhis
Efzâyiş-i farka oldu bâ'is

Bir nükte-ver sûtûde etvâr
Hâfız'dan okutdu haylî mikdâr

Ol sözlere meşrebim kapıldı
Güyâ kapalı gözüm açıldı

Oldu bana hâce-i dil ü cân
Âsâr-ı sühen varân-ı İrân

Oldum nîce hamseden güher-çîn
Gördüm nîce defter ü devâvîn

İtdim şu'arâ-yı Rûm'u tahkîk
Asâr ü zamânlarıyla tatbîk

Gördüm olmuş halef ü selef hep
İrân şua'râsına halef hep

Evvel söze başlamış Nevâyî
Taklîd ile Farisî edâyı

Gelmiş şu'arâ-yı Rûm pîşîn
Kılmış o edâda vezni ta'yîn

Taklîd ile çün lisân bozulmuş
Evzân-ı 'arûz gâ'ib olmuş

[776b]

Çıkdıkca lisân tabi'atından
Elbetde düşer fezâhatından

Ta'alluk-i fi'l olmadan nümâyân
Parmak ile idi bizde evzân

İşte bu sebebledir ki el-ân
Türkîde yok irticâle imkân

Türkîde değil bu hâl evvel
Olmuş idi Farîsi de muhtel

Onlar da idüb lisânı tecdîd
İtmiş 'Araba sahnda taklîd

Var ise de ba'zı fazla noksân
Evzân-ı 'Arabdır onda evzân

Biz onlara nisbet-i ciddîdiz
Güyâ ki 'Arablara hafîdiz

Âsâr-ı 'Arab'dır ümm-i 'irfân
Bunlar iki nehrdir o 'ummân

Çün gördüm o bahr-ı bî-girânı
Fark eyledim ol zamân cihânı

Evvel gözden geçen hep asâr
Gözden geçdi bütün tekrâr

Gördüm yeniden nîce defâ'in
Buldum yine birtâkım hazâ'in

Ben tab'a bunu esâs iderdim
Şâ'ir olurum kıyâs iderdim

Bu şevk ile geçdi rûz-ı gârım
Destîmde değildi ihtiyârım

Bildim ki ben öyle şâ'ir olmak
'Aynıyle cibâl-i sâ'ir olmak

Ben olamadım eğerçi şâ'ir
Oldum şu kadar ki fehme kâdir

Şâ'irlik eğerçi mu'teberdir
Şi'ri tanımak da bir hünerdir

Helvâcıya tabla-kâr lazım
Ol kâra da iktidâr lâzım

Sinnim ki çil ü çihârı geçdi
Atı alan “Üsküdâr”ı geçdi

Gördüm feleğin vefâsı yokdur
Zevk ü elemin bekâsı yokdur

Bin yıl yaşasan yine cihân bu
Gerdiş bu zemîn bu âsmân bu

Bir kâ’idedir bu câvidâne
Elbetde gider gelen cihâne

Bu ‘âleme i’timâd olunmaz
Derd-i ecele devâ bulunmaz

Sıhhat bozulur şebâb kalmaz
Kuvvet gider âb ü tâb kalmaz

Perverde-i nâz olan gül ten
Eyler kara toprak içre mesken

Ol göz ki bakar bu gün nehâra
Yarın yuva olu mûr ü mâra

Hikmet bu belâya çâre itmez
Tedbîr ü hiyel de para itmez

[777a]

Yok fâ’ide devlet ü ni’amdan
Yok menfa’at efsar ü haşemden

Geldi nîce bin mülûk dehre
Hep uğradılar bu derd-i kahre

Yokdur birinin zebânda nâmı
Kâ’ide-i o yar u ihtîşâmı

Ammâ ‘ukelâ-yı ‘âkibet-bîn
İdrâk idüb bu hâli pîşîn

Meyl eylememiş bu dehr-i dûne
Gaflet ile düşmemiş cünûne

Çarhın âgâh olan huyundan
Bu yağmurun içmemiş suyundan

Tahsîl-i kemâl-i himmet itmiş
Azâdeliğe kanâ’at itmiş

‘Älemde nîce eser bırakmış
Ezkârını mu’teber bırakmış

Gerçi onu rûz-i gâr almış
Bu kubbede bir sadâsı kalmış

Çün bende bu iktidâr yokdur
Sarsamda bekâ-yı nâme çokdur

Fikr eyler iken bu hâle tedbîr
Geldi dilime misâl-i Kıtımîr

Sayvân iken ol vücûd-ı yektâ
İtmiş bu cihânda nâmın ibkâ

Erbâb-ı kemâle hâdim olmuş
Onlar ile ismi dâ’im olmuş

Ben de ol tarîke zâhib oldum
İnsânlar ile musâhib oldum

Esnâ-yı mütâla’amda ekser
Gördükçe latîf ve hoş eserler

Bir deftere kayd ider idim hep
Ammâ ki değil idi müretteb

Tertîbine itdim ihtimâmı
Mecmû’ama virdim intizâmı

Türkî ile Farisîde mahlas
Şâ’irlere çünkü oldu muhtes

Oldu şu’arâsı bunların hep
Tertîb-i hurûf ile müretteb

Ammâ ki ‘Arab’da başka ‘adet
Geh gene geh ism buldu şöhret

Tertîbde olmak ile eşkâl
Tanzîmde ben de itdim ihmâl

Ebyât ile kıt’alar ser-â-pâ
Tertîb-i hecâ ile mukaffâ

Vardır ‘Arabîde ba’zı külfet
İtmek gerek iştikâka dikkat

Göstermek için nikât-ı nazmı
Ezmân-ı tahavvülât nazmı

Âsâr-ı selefden itdim imlâ
Bir haylî nevâdir-i dil-arâ

Gerçi sözü bunların kabadır
Ma'nâları lîk cân-fezâdır

[777b]

İmlâlarını bıraktım öyle
Tâ dinmeye şöyle böyle

Çünkü bu dîle lisân-ı mâder
Oldu Çağatay lisânı masdar

Terk eylemeğe hicâb itdim
Ondan dahî intihâb itdim

Ma'lûm ola tâ zamân ne olmuş
Evvel ne yelmiş lisân ne olmuş

Hem rütbelerinçe 'âcizâne
Çekdim şu'arâyı imtihâne

Meşhûrları beyân olundu
Âsâr ile imtihân olundu

Hükm eyledim ekseriyet üzere
Şi'rindeki istikâmet üzere

Ben anladığım kadarca yazdım
Vakt olmadı muhtasarca yazdım

Madâm ihlâsdır esâs
Ma'zûr ola var serde hatâsı

Âsâr-ı mu'âsırînden hem
Mu'arrefler oldılar murakkam

Şâyed ki ola diye ta'addî
Temyîzine itmedim tasaddî

Müstakbele şimdi hükm olunmaz
Gâ'ibdeki cifr ile bulunmaz

Mümkündür ider cenâb bî-çûn

Karûn'u gedâ gedâyı Karûn

Bu gün görünen sana muhakkar
Yarın ola gâlib ü muzaffer

Madâm eseri dürür hayâtın
Me'muldür irtikâsı zâtın

Ayrıldı bizimle çünkü eslâf
Varsın bizi de ayırsın ahlâf

Göstermek için hatâ savâbı
Her şiveden itdim intihâbı

Her şey ki bana bihîn göründü
Şâyeste ve dil-nişîn göründü

Mecmû'ama eyledim onu kayd
Gûyendesı 'Amr'u imiş yahûd Zeyd

Fikr it ne kadar kitâb gördüm
Cem'inde ne pîç ü tâb gördüm

Rindân ider onda çok mülakât
Koydum adını onun harabât

Mescid disem i'timâd olunmaz
Şâ'irler o yerde çok bulunmaz

Şâ'irlere mi virir musafât
Rindânın olur yeri harabât

[775b-777b]

-571-

Nefes-i Ziyâ Baba

[757b]

Nefs-i hasîse uyma
Gel ola gör sen insân

Sa'y it 'âşık ol gönül
Olmayasın peşîmân

Tevellâna pek yapış
Teberrâ kıl yerinde

Bu bir kuru söz değil
Bunu emreden Kur'ân

Gaflet şarâbın içme
Ser-sem ider kadresi

Yanlı Herât'dan geçme
'Acele bu bir sultân

Mürşid cemâli hakdır
Mevlâya olmuş mir'ât

Fevt eyleme tut eteğin
Secde kıl olma şeytân

Yüzü mushafdır ânın
Dil olmuş hep velîler

Buna imân idersen
Olursun sâf bir insân

Cehd eyleyüb kâmil ol
Bu hayâtı müdrîk ol

Âmâdeye sâ'im ol
Elbette meh-i gayrî bürhân

'Aşk derîn bri deryâdır
Yokdur hadd ü pâyânı

Buna gavvâs olagör
Mu'ayyendir şâh-ı cihân

Kemter *Ziyâ* bir katre
Fakat hakdan bir zerre

Gözden silindi perde
Zahîri şâh-ı merdân

[757b]

-572-

Nefes-i Ziyâ Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[756a]

Hamdülillah biz hünkârın bendesi olduk bu gün
Ehl-i beyte dâhil olduk öyle cân olduk bu gün
Sırr-ı Kur'ân[?] sırr-ı insân hep 'ayândır bizlere
Sıfâtın sâfını içdik bî-gümân olduk bu gün

Birimiz kırk kırkımız bir hak bilüb hak görmüşüz
‘Aşkî rûhullahdan aldık levh-i mahfûz olmuşuz
‘Azm ü lahm ve ten içinde herçi insân olmuşuz
Mekânın zâtını bulduk şâd-mân olduk bu gün

[756b]

Musahhardır bu ‘avâlim sırr-ı levlâk bizdedir
Berât elde cemâlullah hep emânât bizdedir
Kalmadı lâ hem de âlâ gizli ma’nâ bizdedir
Ölmeden öldük de gördük biz ‘ummân olduk bu gün

Ziyâ kemter görünce hak perdesinden zâtını
On iki imâmla kıldı beş vakt salâtını
Ref’-i şirk eyledi atdı cümle kuyûdâtını
Künt-i kenz oldukda bildik hem insân olduk bu gün

[756a-756b]

-573-

Semâ’î-Ziyâ Baba

“Adem dinilen varlığa tuhfe”

(. . .) (. . -) (. - .) (. . -)

[782b]

Sana bir çok nebîlerle velîler kümellîn geldi
Bu dem sendeki zâta iremezsens hıyânetdir

Birâz ‘aşk it birâz gayret taleb it sendeki zâtdan
Gönülden şevk ile iste namâz-ı niyâz kinâyetdir

Eğer zâtın ezel bezminde şemden şemme almışsa
Ma’ârif ehli oldun bil sana hakdan hidâyetdir

Ma’âş-ı ‘aklî ile düşdün isen bu cihâne cân
Bu ‘âlemde o ‘âlemde sana senden şikâyetdir

[783a]

Merâtib kırk didi şâhım bunu bir bir gezer eyle
Bu demde zâtını fehm it bunun ‘aksi cinâyetdir

Sabâvet hem şebâbet ‘âlemi geçdi geri gelmez
Muhammed Murtezâ’nın sırrını fehm it kerâmetdir

İriş bi kâmil insâna o mirâtda kemâlin gör
Ziyâ kemter özün söyle özünden bu ‘inâyetdir

[782b-783a]

-574-

Nefes-i Ziyâ Baba

[769b]

Hak Muhammed ‘Ali râhı
Evliyâlar karar-gâhı
Şâhım ‘âlemin penâhı
Tâlib isen gel gir de gör

Hak beyti levh-i mahfûzdur
Âdem bir dürr-i meknûndur
Şühûdâtın hep merûzdur
Tâlib isen gel gir de gör

Kâmil mürşid bir mir’âtdır
Kelâmı hakk ü âyâtdır
Hem hâmil-i emânâtdır
Tâlib isen gel gir de gör

Bahr-i zâtın gevherisin
Künt-i kenzin ma’denisin
‘Âlemin asl ü fer’îsin
Tâlib isen gel gir de gör

Mürg-i cânı gel sen de bul
Heb sen değil bende de bul
Benlikden geç her yerde bul
Tâlib isen gel gir de gör

Kâmetin bil kıyâmetdir
Bunu idrâk ‘inâyetdir
Erenlerden hidâyetdir
Tâlib isen gel gir de gör

Kemter **Ziyâ** hakkı söyler
Erenlerden himmet gözler
Her deminde zâtı özler
Tâlib isen gel gir de gör

[769b]

-575-

Dîvân-ı Ziyâ Baba

(- . - -) (- . - -) (- . - -) (- . -)

[761a]

Künt-i kenzen sırrının miftâhı oldu gönlümüz
Şu fenâ gül-zârının mihmânı oldu gönlümüz
Derd-i visâl-i yâr ile dâ’im hem-hâl olalı
Bu bekâ ‘âleminin sükkânı oldu gönlümüz

Âl-i evlâd-ı ‘Ali’ye hubb ü imân eyledik
Bu hrab-gâh-ı bedende hakkı seyrân eyledik
Gürûh-ı Mervâniyân’a sırrı nihân eyledik
Bu safâ bustânının mestâmı oldu gönlümüz

Ey *Ziyâ* bende-i şâhız râhımızda yok kusûr
Hâcî Bektâş-ı Velî lütfiyle bulmuşuz huzûr
Hâricîlerden uzağız yoktur aslâ hiç fütûr
Bu vefâ meydânının sultânı oldu gönlümüz

[761a]

ÂBDÂL MÛSA SULTÂN

[820b]

Abdâl Musâ Sultân: Bektâşiler'in büyük hürmet ve muhabbetini celb itmiş olan Abdâl Musâ Sultân [Şakâyık Tercümesi, sahîfe 33 ve Evliyâ Çelebî, cild 2, sahîfe 46 gibi menba'lara göre "Yesevî" fukarâsındandır. Gerek 'Âşık Paşa-zâde Târîhi'nde ve gerek Şakayık Tercümesi'nde bu zâtın Bektâşi olduğına dâ'ir hiçbir kayd yoktur. Mamafîh onun Anadolu hayât-ı dîniyesinde çok mühim tesîrler bırakan abdâllardan olduğuna şübhe idilemez.

Kendisinin meşhûr Bektâşi azîzlerinden olarak kabûl idilmesi ve Elmalı'da nâmına izâfetle büyük bir Bektâşî tekyesi vücûda getirilmesi bunun bir neficesi olsa gerekdir. Gaygûsuz Abdâl'in şeyhi olmakla da şöhret kazanan bu zâtın bu gün elimizde bir nasîhat-nâmesi ile üç dört parça da manzûmesi vardır. Fakat bu ufâk eserle Abdâl Musâ'ya 'âid olarak kabûl idilen şî'rlerin Abdâl Musâ'ya 'â'id olduğu kat'i olarak iddi'a idilemez. Abdâl Musâ diye tanıdığımızzât olup birisi de Burûsa'da medfûndur. Ma-hazâ Burûsa'da medfûn olan Abdâl'in Abdâl Murâd olduğu kuvvetle söylenmektedir ki, hakîkat de budur.

Ancak "Bektâşi Sırrı" adlı eserde [Cild:2, sahîfe, 131] Nâ'ilî Efendi siminde Bektâşi olan bir zât kitâbın mü'ellifine yazdığı bir mektûbda diyor ki: "On Üçüncü cüzde tahrîr buyurulan "Abdâl Musa" Elmalı'da medfûn "Abdâl Musa" olmayub bu Abdâl Musâ başkasıdır. Çünkü bu husûsda fakîrâne pek çok tedkîkât ve taharriyâtda bulundum. Bu bâbda istihsâl eylediğim ma'lûmâtı beyâna mecbûr oldum. Şöyle ki: Elmalı'da medfûn olan Abdâl Musâ Sultân, Hazret-i Pîr Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî'nin 'ammisi Hayder Ata'nın mahdûmu Hasan Gazî'nin sülbünden zuhûra geldiği "Kitâbü'l-Ensâbü's-Sadât" nâm risâlede muharrer olduğu bir mecmû'-i atîkâda görüldü.

Şu ma'lûmât tamamıyla mevsûk olmasa bile diğerk bir Abdâl Musâ'nın mevcûd olması itibariyle mühimdir. Râgıb Hulusî Beğ'in tercüme itdiği "Bektâşiler'in

Coğrâfî Tevzi’i” adlı eseder Abdâl Musâ’nın pîri olarak “Yatağan Baba” gösterilmekde ve Abdâl Musâ’nın Elmalı’da medfûn biz azîz olduğı zikr idilmekdedir. Gaygûsuz Sultân’ın Abdâl Musâ dergâhına girüb o sayede nâil-i irşâd olduğı Gaygûsuz Sultân’ın menâkıbında tafsîlen mûndericdir. [İlk Mutasavvıflar, Köprili-zâde M. Fu’âd, sahîfe, 55].

[821a]

Abdâl Musâ Sultân, Orhân Gâzî ile Burûsa fethinde bulunan ekâbir-i evliyâ’ullahdan olup kerâmât ve hârikü’l-‘adâtı ile meşhûr-ı cihân olmuşdur. Kerâmât-ı ‘aliyelerinden başlıcası bir def’a bir kırmızı âteş korını, pamuğun içine koyub mürîdânından bir zâta virerek meşhûr Geyikli Baba’ya[1] irsâl ider.

Geyikli Baba dahi Âbdâl Musâ Sultân’a bir bakrac süd gönderir. Âbdâl Musâ Sultân meclisinde bulunub süd bakracının geldiğini gören zât “Acaba bunda nesi var?” diye izhâr-ı ta’accüb eyleyince Âbdâl Musâ Sultân tahsîn idüb buyurdılar ki, “Süd göndermekden maksad gazâlî teshîr itmeğe işâretidir ki, hayvanı teshîr itmek, nebâtî teshîr itmekden gücdür. Bu takdîrce anların kuvve-i kerâmetleri ziyâdedir.

‘Ali Efendi “Keminetü’l-Ahbâr”ında Âbdâl Musâ Sultân, Hacı Bektâş-ı Velî’nin hulefâsındandır. Evvelce bu dergâh-ı şerîfde Topku Dergâhı post-nişîni Abdullah Baba, baba olarak bulunmuş, sonradan birtakım erbâb-ı nifâkın iğvâ’âtı üzerine mezâlîm-i istibdâda uğramışlardır. Anadolu’nun en büyük dergâhlarından biri de Elmalı’daki Âbdâl Musâ Sultân Dergâhı’dır. Âbdâl Musâ’ya ‘â’id olarak mecmu’amızda mevcûd şi’rlerin sahîfe numrolarını buraya kayd idiyoruz. [312-312-312-313-313].

ÂHÛ DEDE YAHÛD ÂHÎ ‘ALÎ DEDE

Ahû Dede, on yedinci ‘asrda yetişen Bektâşi şa’ilerindendir. Asıl ismi, “‘Ali”dir. Diyârbakır’da doğmuştur. ‘Ali Emîrî merhûm “Tezkire-i Şu’arâ-yı

Âmid”de bu zâtın “Kara Oğlan” nâmıyla Şöhret kazandığını ve gayet güzel sese mâlik bulunduğını bildiriyor.

[1] Geyikli Baba meŐâhir-i evliyâullahdan bir arifibillah olup ‘Acemistân’ın Hoy Kasabası’nda zuhûr itmiş, badehu Burûsa civârına gelerek kendine mutî’ ve musahhar itdiği bir geyiğe binerek Sultân Orhân ile muhârebede bulunduğı mervîdir.

İhtiyârlığında “Baba Ahû” lakabıyla Şöhret kazanmış bulunan bu Şa’irin Dördüncü Murâd ve Dördüncü Mehmed devrlerinde yaşadığı Hammer’de bildirilmektedir.

Bir takım destân, koşma ve nefesler vucudâ getiren Ahû’nın on yedinci ‘asrdan itibâren yazılan ba’zı mecmu’alarda Şi’rlerine de tesâdüf idilmektedir. Bu marûf sâz Şa’irinin “‘ÂŞık Musîkîsi” üslûbunda bestelerde vucuda getirdiğine muhakkak nazarıyla bakılabilir

Bir destân ile birkaç nefesin yazılığı bulunduğı sahiŐe numrolarını buraya derc ediyoruz. [314-1091]

[821a]

[821b]

ÂĞÂĞİ DEDE

ÂĞâği Dede: Aslen Belgrad’lıdır. İsmi “Yaşar” mahlası “ÂĞâği”dir. KırŐehr’de Hâcî Bektâş-ı Velî dergâhında kilâr evinde hizmet itmiş, yüz sene evvel de vefât itmişdir. Bu zât hakkında fazla ma’lûmât elde idilememişdir. Kilâr evine vakf itdiği bir nefes mecmu’asından elimize geÇen birkaç nefesin kaydlı bulunduğı sahiŐe numrolarını buraya derc ediyoruz. [942/1036/1061].

AHMED SÂRBÂN BABA

Ahmed Sârbân: İkinci Selîm zamânında Hayrabolı’da doğan Ahmed Sârbân kuvvetli bir Şa’irdir. Üsküdâr’da Selîm Ağa Kütübânesinde “Ahmed Sârbân

Dîvânî” vardır. Müstakîm-zâde Süleyman Sa’deddîn Risâle-i Melâmiyesi’nde Ahmed Sârbân terceme-i hâlimden bahs ederken 30 manzûmesini de almıştır.

Sarı Abdullah, Ahmed Sârbân’ın tercüme-i hâlini yazarken “Sülükunda çok manzûm ilahiyât buyurub gâh Gaygûsuz ve gâh Ahmedî tahallüs itmişlerdir.” dinilmektedir.

Sâdık Vicdânî ve Mehmed ‘Ali Aynî beğler de “Gaygûsuz” mahlasıyla şîr söyleyen zâtın Ahmed Sârbân olduğunu eserlerinde yazmışlardır. Mecmu’adaki ba’zı “Gaygûsuz” mahlaslı şîrlerin de Ahmed Sârbân Baba’ya ‘â’idiyeti anlaşılmaktadır.

Darül-Funûn Kütübhanesinde de Ahmed Sârbân Hazretleri ve Dîvân-ı Ahmed Sârbân Dukakîn-zâde kayıtlarını ihtivâ eden iki dîvân vardır. Dukâkin-zâde Ahmed Beğ ki, “Ahmed Sârbân” adıyla meşhûrdur. 952 târîhinde vefât eden Ahmed Sârbân Hayrabolî’da nâmına yapılan tekyenin türbesinde medfûndur. Elimize geçen şîrlerini ihtivâ eden sahîfe numrolarını buraya yazıyoruz. [321/ 1214/ 1532/ 1533/ 1534/ 1534/ 1534].

[821b]

[822a]

ERBÂBÎ

Erbâbî: on dokuzuncu ‘asr sâz şâirlerindedir. Erzurum’da doğmuştur. “Âşıklık şartlarına göre bir çok şöhret kazanmış ve dîvân şâ’irleriyle bağdaşmış olgun bir şâ’irdir. Şâ’irlik ona sülalesinden geçmiştir.

Selîm adında olan ve halâ demir yollarında me’mûr bulunan zât da, o ‘aileden bir şâirdir. Erbâbî zamânının icâblarına uyarak tarîkat ehli olmağı tercih ederek Bektâşî olmuştur. Ba’zen noktâcılığa, Hurûfiliğe, doğru da meyl ittiği görülür. Elde ittiğimiz bir mersiyesiyle bir destânının muhtevî olduğu sahîfe numrolarını buraya derc ediyoruz. [109-1091]. Diğer bir rivâyete göre aslen Konyalı’dır. Konya’dan

hicretle Erzurum'a gitmiştir. Bir tekyeye giderek dervîş olmuş, arûz vezninde şiirler yazmış, bir ara İstanbul'a gelmiş, Sultân Mecid tarafından kabûl ve mazhar-ı iltifât olmuştur. sâz çalar, cura çalar. 80 yaşında 1884'de Erzurum'da vefât itmiştir.

EMÎR SULTÂN

Hâmiş: Ahmed Sârbân Baba Kânûnî Sultân Süleyman'ın deveci-bâşı olduğu ve 1034 ricâlinden Peşтели Kazzâz Hüseyin Efendi'nin "Lâ-mekâni" mahlasıyla şiir yazan mürşidi olduğu bir yerde manzûrımız olduğunu buraya da kayd itdik.

Emîr Sultân: On beşinci 'asr şâirlerindedir. Devrinde "Emîr Sultân" mahlasıyla şöhret kazanmıştır. Asıl ismi "Şemseddin Mehmed" olup şiirlerinde ulvîliği terennüm iderdi. Burûsa'da doğmuş 1429 yılında yine Burûsa'da ölmüştür. Mezarı Burûsa'dadır.

Yine bir "Emîr Sultân" isminde bir zât vardır ki, bu zât "Seyyid 'Ali Sultân Velâyetnâmesi"nde yazılı olduğu üzere Hazret-i Pîr Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî Hazretleri tarafından, Seyyid 'Ali Sultân, Gazî Rüstem Baba Sultân birlikde Rûmili'nin fethine me'mûr idilenler arasında bulunub Bolâyır civârında Üreşe Kâdiköy nâmıyla marûf mahalde vefât itmiştir. Şiirlerini aşağıya derc itdiğimiz Emîr Sultân'ın hangisi olduğunu tayîn idemediğimiz şiirlerin sahîfe numrolarını buraya derc ediyoruz. [315].

EMİRÎ

Emirî: On dokuzuncu 'asrda yaşamış olan **Emiri**'nin hayâtı hakkında ma'lûmât elde idilememiştir. Gerek mersiyelerine ve gerekse şiirlerine nazaran bu zâtın yetişmiş bir Bektâşî şâ'iri olduğu anlaşılmaktadır. Elimize geçen mersiye ve şiirlerini buraya derc ediyoruz. [109 / 110/ 111/ 111/ 111/ 112/ 113/ 113/ 114/ 653/ 653/ 654/ 655/ 655/ 655/ 656/ 657/ 658/ 658/ 659/ 660/ 660/ 660/ 940/ 1134].

[822a]

[822b]

EMRÂHÎ

Emrâh: Erzurum'a birkaç saat mesâfede Tanbur adlı bir köyde 1171 hicrî târîhinde doğduğu ve 1241'de vefât itdiği anlaşılır. Erzurum'da tahsîl itdikden sonra Sîvâs, Kastamonu, Konya, Niğde taraflarında dolaşdıktan sonra Sîvâs'da oturduğu ve en sonra 1226'da Niksar'a giderek hayâtının sonuna kadar orada kaldığı rivâyet idilmektedir.

'Asrının en iyi sâz şâ'irlerinden olan **Emrâh** hakkında şöyle bir efsâne de rivâyet idilmektedir ki, biz de buraya derç itmeden geçemedik. Şöyle ki: **Emrâh**'ın yaşadığı memleketin beği, adamlarından birini bir işe gönderiyor. Bu adam işine giderken Emrâh'ın oturduğu evin önünden geçiyor. O sırada **Emrâh** sâz ile türkiler çalub söyliyormuş. Adamcağız meftûniyetinden akşama kadar orada kalmış, dönüşde beğın, kendisini ağır bir cezâyâ çaptıracağını anlıyor. Başından geçeni dosdoğru anlatıyor.

Bu işe hiddet iden beğ derhâl **Emrâh**'ı huzûrına çağırıyor. Fakat **Emrâh** beğe hiç ehemmiyet virmediğinden kendisini sarâyından hakâretle koğuyorlar. O memleketin o zamân ki, adetine göre, halkın şikâyetlerini beğ dinlermiş. Beğden şikâyeti olanlar da beğın kızına müracaat iderlermiş. Emrâh gidüb beği, kızına şikâyet idiyor. **Emrâh**'ın gençliği, güzelliği, fevkal-ade sâz çalışı kızın hoşuna gidiyor. Sâz şâ'irini sarâyına alıyor.

İki genç söyleşiyorlar, fakat **Emrâh** kendisi bir fakîrin, beğın kızını alamayacağını düşünerek bunu kıza açıkça anlatıyor ve diyor ki, "Sen bir beğ kızsın, ben ise fakîr bir 'âşıkım. Seni bana virmezler. Bana müsaade it gideyim. Dağlarda Allah'a yalvarayım. Belki o zamân bana nasîb olursun!" diyor. Bir gice Emrâh sevgilisinden ayrılıyor ve şehri terk idiyor. Bir sabah vakti güneş doğarken ona tekrâr kavuşmak ümidiyedi yıl dağlarda, mağaralarda çilesini doldururken beğın zülmü, sefâhati, isrâfı hadden aşılıyor. Halk anı makâmından indirmek için

kızına yalvarıyorlar. Kız halkın didiğini yapıyor, babasını makâmından indirerek idâreyi eline alıyor.

[822b]

[823a]

O sırada düşmân hüçûmuna ma'rûz kalıyor. Muvaffak olamayarak esîr düşüyor. Memleket harâb oluyor. İşte bu sırada Emrâh dağlardan dönüyor, memleketine geliyor. Ne sevgilisinin o azametli sarâyı kalmış ne de kendi fakîr kulübesi. O vâkit sâzını alarak tekrâr yollara düşüyor. Diyâr diyâr sevgilisini arıyor. Nihâyet onu esîr iden şâhın sarâyını buluyor. Kendisini içeri alıyorlar, şâh şâ'ire ikrâm idiyor. Niçün geldiğini soruyor. Emrâh başından geçenleri anlatıyor ve sevgilisinin kendisine virilmesini istiyor. Netficede sevgilisi kendisine viriliyor.

Emrâh yıllardan beri beklediği büyük saadetden o kadar mütehassis oluyor ki, sevgilisinin visâline nâ'il olmadan sevincinden ölüyor. İşte Maraş havâlîsinde Emrâh içün böyle bir efsâne ve rivâyet mevcûd imiş. Emrâh'ın elimize geçen şiirlerinin aşağıya sahîfe numrolarını derç idiyoruz. [109/ 292/ 620/ 660/ 661/ 661/ 940/ 941/ 941/ 942/ 942/ 942/ 1037/ 1037/ 1038/ 1081/ 1081/ 1081/ 1340/ 1350/ 1351].

USÛLÎ

Usûlî: On yedinci 'asrda yaşamış şâ'irlerden olup Rûmilili'dir. **Usûlî** yalnız 'arûzla değil hece vezniyle de şiirler söylemiş klasik sâz şâ'iri olmak husûsiyetini gösteriyor.

Usûlî Rûmili'de Vardar Yenicelidir. **Usûlî**'nin hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta mâlik değiliz. Mısır'da Şeyh İbrâhîm Gülşeni'nin mürîdi olmuş, mu'ahharen Bektâşî tarîkatine intisâb itmişdir. Elimizde geçen bir iki eserini buraya derç idiyoruz.

[316/1156/1214]

[823a]

[823b]

İBRAHİM BABA RE'İS

İbrâhîm Baba Re'îs: aslen Vidinli'dir. İstanbul'da Sûdlice Bektâşî Tekkesi şeyhi Münîr Baba'dan nasîb almış, bir müddet Münîr Baba dergâhında hizmet itdikden sonra Kırşehir'de Hâcî Bektâş Tekkesi'ne giderek üç sene hizmet iderek dervîş olmuş bil-ahare icâzet alarak "Baba" olmuş ve Burûsa'ya gönderilmiştir. Bir müddet Burûsa'da kaldıktan sonra Necef'e gitmiş, bir müddet orada ve bir müddet de Kerbelâ'da İmâm Hüseyin Efendimize hizmet itdikden sonra tekrâr Burûsa'ya 'avdetle vefâtına kadar Burûsa'da kalmıştır. Vefâtı hicrî 1345 târîhindedir. Burûsa'da medfûndur. Elimizde mevcûd bir şiirinin sahîfe numrolarını buraya derç ediyoruz. Şiirlerinde ba'zen de "Re'îs" mahlasını kullanmıştır. [314/315/316/716/1045].

İBRAHİM MİHRABİ BABA

İbrâhîm Mihrâbî Baba: Kırım han-zâdelerindendir. Ecdadı Selîm-i Sâlis zamânında İstanbul'a gelmişlerdir. Gençliğinde bahriyeye intisâb iden "Mihrâbî" kolağalığa kadar yükselmiş ve oldukça tahsîli vardır. Hâcesi Tikveşli Yusûf Efendi'dir.

İntisabı Sûdlice Bektâşî Tekkesi post-nîşîni Münîr Baba'yadır. Sûdlice Bektâşî Tekkesi'nde uzun müddet dervîş ve rehberlik itmiştir. Çelebi ile babaların aralarının açıldığında babagân tarafından murahhas ta'yîn idilerek Kırşehir'i'ne gitmiş, orada Çelebi Cemaleddin Efendi'nin faziletlerine meftûn olarak uzun müddet çelebinin konağında kalmıştır. Orada icâzet alarak baba olmuş, 'avdetinde Erenköyü'nde Sahra-yı Cedid'de açılan bir dergâha baba olarak getirilmiş, bir müddet sonra 1338 târîhinde 65 yaşında olduğu halde vefât itmiştir. İyi bir şâ'ir idi. Elimize geçen şiirlerini aşağıya derç ediyoruz.[264/507/575/576/576/859/859/959/1056/1077].

[823b]

[824a]

ÖKSÜZ ÂBDÂL-ÖKSÜZ ALİ

Öksüz Âbdâl-Öksüz ‘Ali: Üçüncü Murad zamânında yaşamış Bektâşî şâ’irlerindendir. Ferhad Paşa’nın İran seferinde İran şâh-zâdesi Haydar Mirza’yı rehine olarak beraberlerinde getirilmiş ve İran şâhının oğlunun hoşça tutulmasını anlatan şiirlerinden **Öksüz Âbdâl**’ın on altıncı ‘asrda yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu şâ’irin elimize geçen iki nefesinin yazılı olduğu sahife numroları şunlardır.[319/1163]

ECRÎ BABA

Ecri Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Nereli olduğunu kat’î olarak ta’yîn idemiyoruz. Fakat hayâtının mühim bir kısmını Mısır’da geçirdiği ma’lûmdur. **Ecri**, Gaygûsuz Sultân hakkında da ba’zı medhiyeler yazmıştır. Onun bir müddet Kasrû’l-‘Ayn dergâhında münzevî bir hayât sürdüğü tahmîn olunabilir.

Mehmed ‘Ali Paşa’nın vefâtından sonra Mısır’da bulunduğu anlaşılan bu şâ’irin mecmû’alarda şiirlerine dağınık bir halde tesâdüf olunmaktadır. Ankara Umûmi Kütübhanesinde de [Der-Beyân-ı Dîvân-ı Ecri Baba] başlıklı 100 sahifelik bir dîvânçesi vardır. Elimizdeki ba’zı manzûmelerini aşağıya derç ediyoruz. [650/651/1037/1095/1215/1215/1216/1326/1340].

İLHAMÎ BABA

İlhami Baba: On dokuzuncu ‘asrın içinde yetişen Bektâşî şâ’irlerindendir. Seyyid Gâzî Tekkesi post-nîşîni Pîr Mehmed Dede’nin oğludur. Babasının ölümünden sonra aynı tekkeye baba oldu. Hayâtının son zamânlarına doğru gözleri görmez olmuştu. Vefâtı hicrî 1308 senesindedir. Asıl adı “‘Ali” olan İlhami Baba hece ve ‘arûz veznleriyle şiirler vücûda getirmiştir. Elimizdeki geçen birkaç manzûmesini aşağıya derç ediyoruz. [314/939/1163/1163/1163/1216/1409/1409/1413/1415/1427].

[824a]

[824b]

İLHÂMÎ BEĞ BABA

İlhâmi Beğ Baba: Tepedelenli ‘Ali Paşa âhfâdından olup Sultân Hamid Devrinin son sadr-ı âzamı olan Avlonyalı Ferid Paşa’nın kâim-birâderi olup Bab-ı ‘Ali hariciye nezareti umûr-ı hukûkiye-i muhtelite müdür muavini idi. Hem şâ’ir hem de Bektâşî tarîkatine intisâb itmiş son derece sehi, mütevazı bir zât olup son zamânlarda baba olmuşdu. Çok âteşîn bir Bektâşî olan İlhami Beğ Baba yigirmi beş sene kadar evvel İstanbul’da vefât itmişdir. Elimizde bulunan birkaç manzûmesini aşağıya derç idiyoruz. [107/108/290/645/646/939].

İBRAHİM PERVERÎ

İbrâhîm Perveri: On dokuzuncu ‘asr sâz şâ’irlerinden olan İbrâhîm Perveri’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir destânını aşağıya derç idiyoruz. [1092].

EŞREF

Eşref: Şâ’ir Eşref 1847 milâdî yılında Kırkağaç’da doğmuş ve 1911 târîhinde de yine Kırkağaç’da vefât itmişdir. Yigirmi yaşına kadar zeybek kıyâfetinde gezmiş, sonra kılık-kıyâfet değışdirüb kâtib olmuş ve sonraları da birçok kâ’im-makâmlıklarda bulunmuş hazır-cevâb, özü sözü doğru, bir zât olup ‘Abdülhamîd-i Sani ile geçinemediği için habslere, sürgünlere gitmiş, bil-ahare Avrupa’ya kaçmışdır.

1908 inkılabından sonra memlekete dönmüşdü. Âteşîn bir şâ’ir olan Eşref’in elimize geçen bir şiirini aşağıya derç idiyoruz. Daha bir çok şiirleri var ise de onlar hukümet idâresini hicv itdiği için buraya alınmamışdır. [644].

[824b]

[825a]

EŞREF PAŞA

Eşref Paşa: Âteşîn bir şâ'ir olan **Eşref Paşa** on dokuzuncu 'asr ibtidâlarında yaşamış ve Sultân 'Azîz devrinde paşa olmuştur. Matbû' ve büyükçe bir dîvânı olup bir 'adedi de Burûsa'da Orhan Kütüphanesi'ndedir. Elimize geçen manzûmelerini aşağıya derç ediyoruz. [107/ 638/ 638/ 638/ 640/ 642/ 643/ 643/ 643/ 644/ 1134/ 1138/ 1138/ 1139/ 1139/ 1139/ 1140/ 1140/ 1140/ 1140/ 1143/ 1216/ 1219/ 1221].

EŞREFOĞLU RÛMÎ

Eşrefoğlu Rûmî: Asıl ismi Abdullah ibn Eşref Muhammed Nasri olup Burûsa vilâyetine bağlı İznik Kasabası'nda hicrî 779 târîhinde doğmuş ve 120 sene yaşamış, hicrî 899'da ve bir rivâyete göre 874 târîhinde ve Şakâyık-ı Numâniye'nin tahrîrine nazaran 821 senesi Zil-Kadesi'nin sekizinci gününde, rivâyet-i ahire göre de 895 târîhinde vefât itmiştir.

İznik'de Mükerreme Hatun Câmî' ittisâlinde medfûndur. Erefoğlu Rûmî bir gice ba'zı vekayi sebebiyle muhabbet-i ezeli ve inayet-i lem-yezelî üzerlerine gâlib ve müstevli olmakla tarîk-i meşâyîhe sülûk itmek dâ'iyesiyle meczebinûn Abdâl Murâd Hazretleri'nin nazarlarından behre-dar olmak niyetiyle ale's-seher kendilerine giderek kelimalarına intizar eyler iken Âbdâl Hazretleri kendilerine atf-ı nazarla, çarşıdan köfteli çorba getirmesini söyler. Eşrefoğlu Rûmî derhal gider. O kadar aradığı halde bulamayarak köftesiz olarak getirdiği çorbayı i'tizârla Âbdâl Hazretleri'ne takdim eylediklerinde, Âbdâl yerden bir mikdâr çamur alarak köfte şekline koyduktan sonra çorbanın içine atar. Vuku bulan teklîfi üzerine Eşrefoğlu Rûmî çorbayı yemeğe başlar.

Şu inkıyad Âbdâl'ın mucib-i mahtuniyeti olmakla muma-ileyhi taltîf ve iltifât ider. Eşrefoğlu Rûmî

[825a]

[825b]

oradan hücreğine gelüb mevcûdunu fukaraya bezl ve fakr ü fenâyı bil-ihitiyâr Burûsa'da Seyyid Muhammed El-Buhârî gidüb bendeliğe kabûlünü niyâz eyler. Buhârî de "Biz pîr olduk, intik'âlimiz yakındır. Hâcî Bayrâm-ı Veli'ye gidiniz!" cevâbını virmekle Eşrefoğlu Rûmî Ankara'ya giderek Hâcî Bayrâm-ı Veli'den ahz-ı inabet eyler.

Bir müddet sonra Hâcî Bayrâm-ı Veli, kerîmesini Eşref-i Rûmî'ye tezvîc ider. Bir müddet sonra dagelirler. Eşref-i Rûmî'ye 'â'id elimize bir şiir geçmiştir. Aşağıya derç idiyoruz.[638].

İSMÂ'ÎL

İsmail: On yedinci 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Pîr Sultân evlâdlarından İnce Mehmed'in mürîdlerinden olup hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen şiirini aşağıya derç idiyoruz.[1415].

İSMÂ'ÎL BABA

İsmail Baba: Mu'allim Baki Beğ'in virdiği ma'lûmâta göre hicrî 1324'de vefât iden Divrikli İsmail Baba isminde bir Bektâşî'nin oldukça şiir söylemeğe kâbiliyeti vardır. Rûmîli Hisârî'ndaki Bektâşî post-nîşîni Nafî Baba-zâde Mahmûd Baba'dan nasîb ve 'Ali Baba'dan icâzet alan **İsmail Baba**'nın elimize geçen birkaç şiirini buraya derç idiyoruz.[Bektâşî Şâ'irleri, sahîfe, 423]. Şiirleri: [315/317/318/1162].

EMÎNE BEYZÂ BACI

Emine Beyza Bacı: İzmirli'dir. Mora Yenişehirli Abdullah Baba'nın mensûblarından Bektâşîdir. Üsküdâr'da oturmakta idi. Elimize geçen bir şiirini buraya aşağıya derç idiyoruz. Hakkında fazla ma'lûmât alınamamıştır. [651/1162].

[826a]

[826b]

İHLÂSÎ BABA

İhlâsî Baba: Karamürsellidir. Asıl ismi “Mehmed” mahlası “İhlâsî”dir. Halk arasında “Tokmak Baba” diye şöhret kazanmıştır. Orada bağ ve zeytinlikleri ile meşgûl olurdu. Her gördüğü kimseye “Sürek olsun, çörek olsun, ehl-i beyti sever olsun” dermiş. Bu söz İstanbul Bektâşîleri arasında bir darb-ı mesel hükmüne girmiştir.

Eyüb’de kendi babasının post-nîşîn olduğu Karyağdı Dergâhı’nda bir müddet babalık itmiştir. Hicrî 1315 târîhinde vefât itmiş. Mezkûr dergâhda medfûndur. Bektâşî Şâ’irleri, sahîfe, 186. Elimize geçen birkaç nefesini aşağıya derc ediyoruz. [321/322/322/323].

ES’AD BABA

Es’ad Baba: Aslen İstanbulludur. Aksarây’da Şekerci Sokağı’nda ikâmet iderdi. 1241 hicrî târîhinde yeniçerîlerle Bektâşîler’in ortadan kaldırıldığı zamân **Es’ad Baba** da Aksarây Câmî’i civârında öldürülmüştür. Vefâtında 70 yaşında idi.

Bir rivâyete göre pâdişâh Mahmud tarafından Bektâşîler’in öldürüldüğünü işiden **Es’ad Baba** bu katl keyfiyetini işidince hemân evine giderek Bektâşî kıyâfetine ‘â’id cihazlı elbise ve tâcını giyerek sokağa çıkmıştır.

Bu hâlini gören ve kendisini sevenler “Aman **Es’ad Baba** ne yapıyorsun? Bektâşîleri öldürüyorlar. Neden bu kıyâfetle sokağa çıktın?” diyenlere “Ben bu gün için Bektâşî oldum. Kıyâfetimi saklayamam!” cevâbını virmiş ve tabî’i kendisi de Aksarây Câmî’i civârında öldürmüşlerdir. Elimize geçen bir iki şiirini aşağıya derc ediyoruz. B. Ş. Sahîfe, 116. [326/1036].

[826b]

[827a]

ENVERÎ

Enverî: Aslen Burûsalı olup ismi “Mehmed” mahlası da “Enverî”dir. Uzun seneler İstanbul’da Kara Ağaç Bektâşî Dergâhı’nda mecmû’a sâhibi “Kadîmî” ile beraber dervîşlik yapmıştır. Güzel kemeçe çalardı. Bir müddet Anadolu’da ve İstanbul’da Âşık Çınarı ve ve sâ’ire bir çok sâz şâ’irleri ile dolaşmış ve bir çok yerler dolaşmıştır. 1356 hicrî de vefât itmiştir. Elimize geçen birkaç şiirinin sahîfe numrolarını aşağıya derc ediyoruz. [320/321/646/647/647/647].

İLBASÂNÎ

İlbasânî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan İlbasani aslen İlbasanlıdır. Asıl adı Hâfız Hüseyin olan bu zât medrese tahsîli görmüştür. Kara Ağaç Dergâhı mensûbîndendir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya derc ediyoruz. [646].

İHSÂN MAHVÎ

İhsân Mahvî: Aslen İstanbulludur. Evvela Mevlevî tarîkatına intisâb itmiş, sonradan Bektâşî olmuştur. Şiiri evvelen Edib Harâbi’den öğrenmiş ve Harâbi’nin çok samimi arkadaşı olmakla beraber İhsân Mahvî’nin şiire pek çok istidadı mevcûd idi. Hulus ve çok kibar bir genç olan İhsân Mahvî, kırk sekiz sene evvel Kırk Ağaç Dergâhına sık sık gelir, o zamân Kırk Ağaç Dergâhı’nda dervîş mecmû’a sâhibi Kadîmî ile tanışmış ve pek çok söyleşmişler ve beraberce iki def’a da Harâbi’ye Dervîş Kadîmî ile geçmişlerdir. Bir müddet sonra Dervîş Kadîmî’nin Kalkandelen Bektâşî Dergâhı’na gitmesini müteakib birbirlerini gâ’ib itmişler. İhsân Mahvî, Kâdı Köy orta mektebi ve Hüseyin Paşa liseleri edebiyat mu’allimi iken yedi sekiz sene evvel vefât itmiştir. İhsân Mahvî’nin ölümü Kadîmî’yi müte’essir itmiştir. Elimizde

mevcûd şiirleri sahîfe numrolarını derc idiyoruz.

[647/647/648/648/648/649/649/649].

[827a]

[827b]

EDÎB

Edîb: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerindendir. Aslen Yanyalıdır. ‘Abdülhamîd devrinde adliye hukûk müşâviri idi. Bu zât hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Binbir Direk civârında ikâmet itmekte idi. Kara Ağaç Dergâhı mensûbîni idi. Elimize geçen bir şiirini buraya derc idiyoruz. [650].

İDRÎS

İdris: Yunus Emre üslubu üzere şiir söyleyen bir şâ’ir ise de kim olduğu ve hangi ‘asrda yetiştiği ve hayâtı hakkında bir ma’lûmât elde idilememiştir. Tasavvufî şiir söyleyen bu şâ’irin bir tek manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [652].

İdrîs Muhtefî ve İmâm ‘Aliyy-i Rûmî kısa şöhret bulan ve 1024 Rebiül-Evveli sonunda vefât idüb Kasım Paşa’da tersane arkasında defn idilen Kazviye Pîri Hâcî ‘Ali Beğ’dir.

ESRÂRÎ

Esrârî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Esrârî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir şiirinin sahîfe numrolarını aşağıya derc idiyoruz. [1036].

BÂLİM SULTÂN

Bâlm Sultân: Bâlm Sultân'ın pederleri, Pîr-i tarîkat Hâcî Bektâşî Veli Hazretleri'nin sülb-i manevisinden gelen Yusûf Bâlî Sultân'ın oğlu Mürsel Baba'dır. Mürsel Baba Horasan erenlerinden Seyyid Hasan Ata'nın mahdûmu Seyyid 'Ali Sultân ile birlikde Rûmili'ye seyâhat itmişler ve Dimetoka'daki dergâh-ı şerîfi inşâ iderek neşr-i tarîkatle evkat-güzar iken Mürsel Baba da kendi nâmına mersûm zâviyede bast-ı seccâde-i tarîkat itmişlerdir.

Bir zamân sonra Seyyid 'Ali Sultân tarafından vuku bulan işâret-i 'aliyye üzerine doksan yaşlarında olduğu halde te'ehhül itmişler ve izdivacdan **Bâlm Sultân Hazretleri** husule gelmiştir. **Bâlm Sultân** sinn-i sabaveti ikmâlden sonra kendilerini cezbe-i rahman

[827b]

[828a]

zuhûr iderek aşk-ı ilahiye müstağrak deryâ-yı 'irfân olmuşlar ve Seyyid 'Ali Sultân Hazretleri tarafından manen vâki' olan işâret-i irşâd üzerine İstanbul'a gelerek pâdişâh tarafından i'zâz ü ikrâm görmüşler ve irâde-i pâdişâhî üzerine hân-kâh-ı Hazret-i Pîre tevcîh-i inan ile hicrî 922 târîhine kadar orada irşâd-ı sâlikân ile meşgûl olmuşlar ve târîh-i mezkûrde alem-i fenâya feda eylemişlerdir.

Mirâtü'l-Makâsîd'da Bâlm Sultân Hazretleri'nden bahs eylediği sırada Hızır Lala kuddise sırruh hazretlerinin vasiyet-i 'alileri üzere kendilerinden sonra dergâh-i şerîflerinde kâ'im-makâm olmakla ol-vaktiden beri dergâh-ı şerîfde şeyh olan zevât-ı kirâm hazerâtı bu silsileden neşet itmiştir.

Bâlm Sultân, te'ehhül itmedikleri için silsileleri yürümemiş, münkati' olmuşdur. Bâlm Sultân'dan silsile teselsül itmemiş, belki Bâlm Sultân Hazretleri'nin dedeleri olan Yusûf Bâlî Sultân'dan teselsül itmiştir. Bâlm Sultân Hazretleri'nin birkaç nefesini buraya kayd idiyoruz. [325/1164/1164].

BEDRÎ

Bedrî: Aslen Tekirdağlı'dır. Babası Keçeci Hasan Efendi dinilen ve hayâtının son zamânlarında Tekirdağı belediye komiserliğinde bulunan, Bektâşî tarîkatına mensûb, hoş sohbet bir zât idi. Oğlu Bedrî yüzbaşı idi. 1879 milâdî senesinde Tekirdağı'nda doğmuştur.

Bedrî Beğ ilk tahsîlini Tekirdağı'nda yaptıktan sonra 'askerî mektebe girerek 1900 târîhinde subay çıkmıştır. Bir oğlu kalmıştır. O da Gelibolu orta okulu direktörü Haydar İdikuttur.

Hasan Efendi'nin büyük oğlu Tevfik Beğ bahriye albayı idi. Gerek Tevfik Beğ gerekse Bedrî Beğ Bektâşî tarîkatına intisâb itmiş kıymetli insânlar idi.

Bedrî Beğ Balkan Harbinde Edirne'de muhasarada kalarak şehîd olmuştur. Bedrî Beğ muharebâtın bütün

[828a]

[828b]

safahat-ı muhtelifesinde metanet ve cesâreti ile temâyüz itmiş, alayında o kadar hürmetle anılmakta idi ki, kendisine şecaatin timsâli dinilirdi. **Bedrî Beğ**, ağabeyisi Tevfik Beğ ve babası Hasan Efendi mecmû'a sâhibi Kadîmî ile bir çok sohbetlerde bulunmuşlardır. Her üçü de insânlığın zübdesi olan bir numune-i hamiyet idiler. Elimize geçen birkaç nefesini aşağıya derc idiyoruz. [662/1038/1224].

BURHÂNÎ

Burhanî: Sinob'da yetişmiş on dokuzuncu 'asr sâz şâ'irlerinden ve Bektâşî tarîkatından olup bu zâtın hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [115/1063].

BESÎM ATALAY

Besim Atalay: Son zamâna kadar her devrede mebus olan Besim Atalay'ın küçük bir dîvânçesi vardır. Bektâşî geçinen bu zâtın tarîkate intisâbı meçhul add edilir. Elimizde bulunan bir nefesini aşağıya derc ediyoruz. [334].

BEHCETÎ

Behcetî: On dokuzuncu 'asr sâz şâ'irlerinden ve Bektâşî tarîkatına mensûb olan **Behcetî**'nin hayâtı hakkında hiçbir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc ediyoruz. [662].

BUHÂRÎ

Buhârî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan Buhârî hakkında bir bilgiye sâhib değiliz. Ba'zı seyyar sâz şâ'irlerinden ve 'âşıklarından Buhârî'nin 'Âşık Enverî ve Çınarî ile Anadolu'da seyâhat itdiği öğrenilmiştir. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc ediyoruz. [943].

[828b]

[829a]

BEDELÂ-KÛL BEDELÂ

Bedelâ: Bedela, Kul Bedela nâmlarıyla şiir yazan bir Bektâşî şâ'iri olan **Bedela** on sekizinci 'asrda yetişmiştir. Hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen iki şiirini buraya derc ediyoruz. [[325/527/1202].

BOSNEVÎ

Bosnevî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Bosnevî**, mahlasından da anlaşılacağı üzere Bosnalı'dır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâtımız yoktur. Şu

kadar ki, **Bosnevî**'nin nefesleri Bektâşî dergâhlarında büyük bir zevkle okunmaktadır. Bu zâtın elimize geçen şiirlerini aşağıya derc ediyoruz.[325/ 326/ 326/ 327/ 327/ 327/ 328/ 328/ 329/ 329/ 329/ 661/ 1168/ 1224/ 1426].

BEHLÛL

Behlûl: Behlûl, Şebîn Karahisâr civârında Barugûn'da medfûn olan Semerkandî [Behlûl] isminde olan bu zât Bektâşîler arasında fevkal-ade şöhret sâhibi olmuştur. Elimize geçen iki şiirini buraya derc ediyoruz.[324/324]. B. Ş. Sahîfe, 32.

BÂLLI BABA

Bâllı Baba: On yedinci 'asrda yaşadığını tahmîn itdiğimiz Bektâşî şâ'irlerinden olan Bâllı Baba'nın hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâtımız yoktur. Ancak Filibe civârında bir yerde Bâllı Baba nâmında bir 'azîzin yetiştiğinden haberdârız. On yedinci 'asrda yaşadığı tahmîn idilen **Bâllı Baba** hakkında bir menkîbede şöyle bir rivâyet vardır.

Mu'allim İhsân Tanaltay'ın virdiği ma'lûmâta göre **Bâllı Baba** Filibe civârında bir tekkenin babası imiş.

[829a]

[829b]

Bir gün tekke civârından geçen bir kervâna yüklerinin ne olduğunu sormuş. Onlar da pekmez olduğunu söylemişler. Baba da "Yükünüz baldan kıymetli olsun" diye dû'â itmiş.

Bunlar her zamânkinden fazla fi'âtle pekmezlerini satmışlar, dönüşlerinde tekkeye uğrayub babanın elini öpmüşler ve teşekkür itmişler. Bu hadîse şâyi' olunca bu Bektâşî de "Bâllı Baba" adıyla şöhret bulmuş. Bâllı Baba'nın elimize geçen bir şiirini aşağıya derc ediyoruz. [330].

BASRÎ BABA

Basri Baba: Aslen İstanbulludur. 1290 hicrî târîhinde Üsküdâr'da doğmuştur. İdadi tahsîli görmüş, ayrıca uzun müddet tettebbu'larda bulunmuştur. Evvelce Kapalı Çarşı'da yağcılık yapmıştır.

Bir müddet de Erdek civârında zeytün ve zeytün yağı ticâretiyle meşgûl olmuştur. Pîr evine de gitmiş, orada bir müddet hizmetde bulunmuştur. Kadirî, Rufâî, Uşşâkî gibi birçok tarîkatlara girmiş, nihâyet Bektâşî olmuştur. İntisabı Hasan Baba isminde bir Bektâşî babasıdır. Şiirlerinde tasavvufî telkînlere ve Bektâşî şâ'irlerinde görülmeyen fikirlere tesâdüf olunmaktadır.

Çok nâzik, şen, 'âlim ve mütevazı bir zât olup her görüştiği insân üzerinde derîn bir hürmet tesîri bırakmaktadır. Halen Üsküdâr 'da Solak Sinan Mahallesi'nde Gümüş Arabacı Sokağı'nda 16 numrolu zâviyesinde ihtiyâr-ı ikâmet itmekte idi.

Üç sene evvel 1949'da vefât itmiştir. Elimizde mevcûd şiirlerinin kaydı bulunduğî sahîfe numrolarını aşağıya derc idiyoruz. [330/ 331/ 331/ 331/ 332/ 332/ 333/ 333/ 333/334/663/663/663/663/664/664/664/664/665/665/943/944/944/945/945/945/946/ 947/1061/1061/1061/1062/1062/1062/1062/1062/1063/1063/1063/1143/1143/1164/1 164/1165/1165/1165/1166/1166/1166/1166/1167/1167/1167/1168/1222/1222/1222/1 222/1223/1223/1223/1223/1224/1326/1327/1327].

[829b]

[830a]

PÎR SULTÂN ÂBDÂL

Pîr Sultân Âbdâl: Sîvâs'ın Banâz köyündendir. 'Alevî kızılbaşlar yedi-sekiz dane büyük şâ'ir tanırılar. Bunlar da Nesîmî, Misâlî, Fuzûlî, Hatâyî, Pîr Sultân Abdâl,

Kul Himmet, Virânî, Yemînî'dir. Bunlar 'alevîliğin ve kızılbaşlığın arasında büyük bir şöhret kazanmışlardır.

Hızır Paşa Sîvâsla Hafik arasında kâin Sofiler köyünden imiş. Bu köy eskiden 'alevî köyü imiş. Sonra âhâlîsi artmış, Hızır Paşa köyünden Banâz'a gelmiş, Pîr Sultân'ın mürîdi olmuş. Bir zamân Banâz'da kalmış.

Bir gün Hızır Pîr Sultân'a demiş ki, "Pîrim bana himmet vir de bir makâma geçeyim. Büyük adam olayım." Pîr Sultân da "Ben dû'â iderim. Sen büyük adam olursun. Paşa, vezîr olursun. Gelir beni asarsın!" demiş.

Hasılı Pîr Sultân'ın himmetiyle Hızır İstanbul'a gitmiş, orada terakkî itmiş. Nihâyet paşa olmuş ve Sîvâs'a vâlî gelmiş. İlk işi Pîr Sultân'ı Sîvâs'a, huzûrına çağırarak olmuş. Hızır Paşa eski şeyhine hürmetde kusur itmemiş. Nefîs yemekler ikrâm itmiş. Pîr Sultân bu yemekleri yememiş. Paşa bunun sebebini sorunca Pîr Sultân da "Sen zina itdin, harâm yedin, yetimlerin ahını aldın. Harâm para ile yapılmış yemekleri ben değil benim köpeklerim bile yemez." deyince paşa hiddet itmiş.

Pîr Sultân Sîvâs'dan, paşanın konağından Sîvâs'a altı saat mesâfede Banâz köyündeki köpeklerine seslenmiş. İki köpek gelmiş. Önlerine Pîr Sultân yemek tepsisini sürmüş, köpekler koklamışlar, yemeklere dokunmamışlar bile.

Bu harekete paşa çok kızmış. Pîr Sultân'ı Sîvâs'ın Toprak Kal'ası'na habs itmiş. Lâkin yine ne olsa eski şeyhine kıymak istememiş. Haber göndermiş. Huzûrına çağırarak. "Eğer içinde şâhın adı geçmeyen üç deme söylersen, seni avf iderim." demiş. Pîr Sultân da üç şiir söylemiş. Üçünde de şâhın ismini söylemiş.

Pîr Sultân'ın böyle meydân okuması Hızır Paşa'yı büsbütün gazaba getirmiş. Pîr Sultân'ın asılmasını emr itmiş. Bir gice Pîr Sultân'ı asmağa götürmüşler. O, dar ağacına giderken "Bize de Banâz'da Pîr Sultân dirler!" şiirini söylemiş. İrtesi sabah

kahvede âhâlî toplanmış, konuşuyorlarmış, biri demiş ki, bu gice Pîr Sultân'ı Hızır Paşa asdırdı.

[830a]

[830b]

Başka birisi atılmış, “İmkanı yok!” demiş. Çünkü ben, bu sabah onu Koçhisâr yolunda Seyfe Belinde gördüm demiş. Diğer bir adam da, “Senin yanlıştın var. Ben onu Malatya yolunda gördüm. Kardeşler Gediği'nden gidiyordu.”

Bir üçüncüsü, “Seninki de yanlıştın. Ben onu Yenihan yolunda, Şâhna gediğinde gördüm.” demiş. Bir dördüncüsü de “Ben onu Tavra boğazında gördüm.” demiş. Herkes şaşırmış. Kalkmışlar, darağacının olduğu yere gitmişler. Bakmışlar ki, Pîr Sultân hırkasını dara ağacına asmış, kendisi gâ'ib olmuş.

Darağacından inüb yola düşen Pîr Sultân'ın arkasına kassas[ases]ler düşmüş, onu yakalamak istemişler. O sırada Pîr Sultân, Kızılırmak köprisindeki köprünün öte başına geçmiş bulunuyormuş. Öteye geçince, “Eğil köprü!” demiş. Köprü eğilmiş, suya batmış, asesler köprünün bu tarafında kalmışlar ve bu kerâmeti gördükden sonra daha yapacakları kalmamış, geri dönmüşler.

Pîr Sultân çekmiş Horasan'a gitmiş. Oraya şâhın huzûrına varınca “İbtida bir sufi şâha varınca” mısraıyla başlayan nefesi söylemiştir. Pîr Sultân'ın üç oğlu bir kızı var imiş. Oğullarından Seyyid 'Ali, Banâz'ın üst yanındaki çam korusunda yatar. Pîr Mehmed Tokat'ın Daduk köyünde, Ergâ'ib de Dersim'de yatar. Kızı Sanem'dir. Pîr Sultân asıldığı zamân, “Dün gice seyrimde coşdıydı dağlar.” Mısraıyla başlayan nefesini söylemiştir. Pîr Sultân'a 'â'id nefeslerin sahîfe numrolarını aşağıya derc ediyoruz.[116/292/334/335/335/335/336/336/337/337/338/338/338/339/339/340/340/341/341/342/343/343/344/344/345/345/346/347/347/347/348/348/349/349/350/350/351/351/352/352/352/353/353/354/354/354/355/355/356/356/356/357/357/358/358/359/359/359/360/360/361/361/362/362/362/363/363/363/363/363/364/364/365/365/366/366/367/368]

[830b]

[831a]

1064/1064/1064/1064/1065/1065/1065/1065/1066/1168/1169/1169/1169/1170/
1170/1170/1171/1172/1172/1172/1172/1173/1173/1173/1174/1174/1174/1174/1174/
1175/1175/1175/1175/1176/1176/1176/1176/1177/1177/1177/1177/1177/1340/1519/

PERÎŞÂN BABA

Perîşân Baba: On dokuzuncu ‘asrın meşhûr Bektâşî babalarındandır. Ma’rûf Bektâşî babası ve dede-baba olan Tûrâbî Hâcî ‘Ali Dede Baba’ya intisâb itmiş ve hayâtının mühim bir kısmını Kırşehir’inde Hâcî Bektâş Dergâhı’nda geçirmiştir.

Babalık icâzet-nâmesi aldıktan sonra İstanbul’a gelen ve Kazlı Çeşme’de Eyrek Baba Dergâh’ını uyandıran Perîşân Baba hicrî 1283’de vefât itmiş. Mezkûr dergâhda medfûndur. **Perîşân Baba** Hâcî Bektâş’da medfûndur.

Yahya Dağlı’nın Bektâşî Tomarı’nda “Esef itme teselli bul, neşr-i haşre delaletdir.” diye başlayan manzûmesinde vefât târihi kayıtlıdır.

Perîşân Baba, son zamânlarında yemek ve içmeği terk itmiş, bir kadeh et suyu biraz şarâb ile iktifâ itmiştir. Kendisini ziyâret idenlere “Delikli taşlar doldu, taşdı.” Boğazını göstererek “Bura dolmadı!” demiştir. Devrinin en iyi sâz çalanlarından olan **Perîşân Baba**’nın vücûda getirdiği nefesler, Bektâşîler arasında büyük bir mevki’ almış, bunlardan bir kısmı bestelenerek uzun zamânlar okunmuştur. Bil-ahere dede-baba da olmuştur. Elimize geçen nefeslerini buraya derc ediyoruz.

[368/369/369/665/1328/1178/1178].

PÎR ‘ALİ

Pîr ‘Ali: On yedinci ‘asrda yaşayan kızılbaş şâ’irlerindendir. Menkîbeye göre Pîr Sultân’ın oğlu Pîr Mehmed’in küçük kardeşidir. Bu zât hakkında fazla ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [371].

[831a]

[831b]

PÂKÎ

Pâkî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Pâkî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [373].

PÎNHÂN ÂBDÂL

Pinhân Âbdâl: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Bu zât hakkında fazla ma’lûmâtımız yokdur. Elimize geçen bir manzûmesinden âteşîn bir Bektâşî olduğu meydâna çıkar. Elimizde mevcûd bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [370].

PÎR GÂ’İB

Pîr Gâ’ib: On sekinci ‘asr ibtidâlarında yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan **Pîr Gâ’ib**’in Gül Baba dergâhına mensûb olduğu şiirlerinden anlaşılmiş ise de fazla ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [372].

PERTEVÎ

Pertevî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir müstezâdını aşağıya derc idiyoruz. [1082].

PÜRYÂNÎ

Püryânî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerinden olan Püryânî, tek ermenîden dönme müsliman ve Bektâşî olduğu rivâyet idilmektedir. Püryânî, Âşık Enverî, Çınarî, Hüsni ve sâ’ir sâz şâ’irleriyle bir çok zamânlar Rûmili ve Anadolu’da dolaşmıştır. Hayâtı hakkında Dervîş Enverî tarafından öğrendiğimiz ma’lûmât bu kadardır. Elimize geçen bir koşmasını aşağıya derc idiyoruz. [1066]

[831b]

[832a]

PÎR MEHMED

Pîr Mehmed: On altıncı ‘asr sâz şâ’irlerinden Bektâşî tarîkatına mensûb ‘Ali sevenler arasında şiiirleri öz Türkçe olan ve nefeslerden ‘ibâret bulunan şiiirleri Ankara Ma’arif Kütübhânesi’nde bir mecmû’ada Pîr Mehmed nâmına yazılmış birtakım şiiirler mevcûd olduğu gibi on yedinci ‘asr kızılbaşlarından diğer bir “Pîr Mehmed” nâmında bir şâ’ir daha mevcûd olup menkîbeye ve vücûda getirdiği bir manzûmeye nazaran meşhûr ve ma’rûf Pîr Sultân’ın oğludur.

Yine bin iki yüz yigirmi yedide yazıldı “Allah bir, Muhammed, ‘Ali” diyerek matlarıyla başlayan bir manzûmesinden anlaşılır ki, 1227 târîhinde yaşayan ve hayâtda olan bir Bektâşî imiş. Terceme-i hâline vâkıf olduğumuz Mehmed’in ba’zı manzûmeleri Ankara Ma’arif Kütübhânesi’nde 2/115 A numrolu mecmû’ada mukayyedir. Mamafih Pîr Mehmedler birkaç dane olduğundan bunların tefrîki kabil olamamaktadır.

Yine Çanak Kal’alı Mehmed Beğ Baba isminde bir zât daha mevcûd olup İstanbul’da Deniz Âbdâl Mahallesi’nde bir ev alarak burada babalık yapmıştır.

Vefâtı 1313 hicrî târîhindedir. İki oğlu vardı. Hamza ismindeki oğlu Uzun Çarşı başında ud yapmakla meşgûl idi. Elimize geçen ve her dördüne ‘â’id olduğunu tahmîn itdiğimiz nefes ve manzûmeleri buraya derç idiyoruz. [371 /372 /527 /577/ 577/ 578/ 579/ 579/ 1179/ 1179/ 1206/ 1207/ 1412/ 1413/ 1413/ 1422]

TEVFİK

Tevfik: Dervîş Tevfik, on dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Kendisi İstanbulludur. Muzika-i hümâyûn mensûblarından olup Çamlıca’da Nûrî Baba’nın muhiblerindedir. Vefâtı 1305 hicrî târîhindedir. Çok güzel şiirler yazmakta ve oldukça tasavvufî şiirler söylemiştir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd derç idiyoruz. [383/383/384/384/384/385/385/386/679/679/1179].

[832a]

[832b]

TİLEMSÂNÎ BABA

Tilemsani Baba: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olup Dimetoka’da Seyyid ‘Ali Sultân dergâhı mensûblarındandır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya kayd idiyoruz. [386].

TESLİM ÂBDÂL

Teslim Âbdâl: On yedinci ‘asrın ilk yarısında yaşadığı Bektâşî şâ’ir ve ‘azîzlerindedir. Dördüncü Murad devri şâ’irlerinden Kul Mustafa da bir manzûmesinde bu şahsiyetden bahs ider.

Denizli’de nâmına izafe idilmiş bir Bektâşî tekkesinde medfûn olan Teslim Âbdâl’ın bu şâ’ir olup olmadığı hakkında sarfih bir fikir yürütemeyeceğiz. On yedinci ‘asrdan itibaren yazılan birçok mecmû’alarda şiirlerine rastladığımız bu meşhûr

Bektâşî'nin elimize geçen ba'zı nefeslerini aşağıya derc idiyoruz. [387/ 387/ 388/ 388/ 389/ 389/ 389/ 390/ 390/ 1066/ 1340/ 1422].

TÜRÂBÎ 'ALİ DEDE BABA

Türâbî 'Ali Dede Baba: Kendisi aslen Bulgaristan'ın Yanbolı kasabasında doğmuştur. Hicrî 1266 târîhinde Pîr evinde post-nîşîn olup 1285 hicrîde vefât itmiştir.

Bağdâd'da Görgör Baba Dergâhı post-nîşîni iken 302 târîhinde göçmüş olan Hâcî Hüseyin Mazlûm Baba, **Türâbî Dede Baba**'nın hazret-i pîr post-nîşîni bulunduğu zamânda, atebat-ı saadeti ziyâret itmek üzere **Türâbî Dede Baba**'ya veda için niyâz itdiğinde **Türâbî Dede Baba**'nın "Hüseyin oraya ateş almağa gider gibi gitme" buyurdıklarını ve bu nutk-i 'âlînin ileride semarât-ı kerâmât-ı gâ'ibâtı zuhûrını gördüklerini söylemiştir.

[832b]

[833a]

Hakîkat Hüseyin Mazlum Baba sâ'ir dervîşler gibi bade'z-ziyâre dönmeyüb Necefü'l-Eşrefî ziyâretlerinde ol-vakt Necef dergâhı post-nîşîni merhûm Sükûtî Baba zamânında dergâh-ı mezkûrde yedi sene kahvecilik hizmetinde bulunduktan sonra Bağdâd'a gelerek 1241 vak'a-i ma'lûmesinde harâb ve evkâfı zabt idilen Görgör Baba Dergâhı'nı yeniden inşâ ve dergâhın idâresi için de şehriye otuz beş kırk lira îrâd te'mînine muvaffak olmuştur. Türâbî Dede'nin elimizde bulunan mevcûd nefeslerini aşağıya sahîfe numrolarıyla kayd idiyoruz. [116/117/290/293/294/373/ 373/374/374/375/375/375/376/376/377/377/378/379/379/380/380/380/381/381/381/ 382/382/383/666/666/666/666/667/667/667/648/669/669/669/670/670/670/671/671/ 671/671/672/672/673/673/674/674/675/675/675/676/677/677/677/678/678/678/947/ 947/947/948/948/948/949/949/949/950/950/951/951/951/952/952/952/953/953/1038 /1038/1039/1039/1039/1066/1082.

SENÂ'Î

Senâ'î: Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan bu zât 'Azbî Baba devrinde yaşamıştır. 'Azbî Baba Senâ'î'nin terci-i bendine bir nazîre de yazmıştır. Bu zât hakkında fazla ma'lûmât elde idemedik. Güzel bir terci-i bendi vardır. Sahîfe numrosunu aşağıya derc ediyoruz. [680/1484]

SEBÂTÎ

Sebati: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Amasyalı'dır. Matbû' bir dîvânı vardır. Hicrî 1319'da vefât itmiştir. Bu zât hakkında daha fazla ma'lûmât elde idilememiştir. Elimizde mevcûd iki manzûmesinin kaydı bulunduğu sahîfe numrosunu buraya kayd ediyoruz. [953/1224/1346]

[833a]

[833b]

SÜREYYÂ KEŞFÎ BABA

Süreyyâ Keşfi Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **Süreyyâ Baba**'nın mahlası "Keşfi"dir. Eserlerini "Keşfi" mahlasıyla yazmıştır. Aslen İstanbulludur. Kasım Paşa da Kulaksız'da Kardı Dergâhı şeyhi idi. Bil-ahare Kara Ağaç Dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba'dan nasîb alarak Bektâşî olmuş ve sonra da Çamlıca'da 'Ali Nutkî Baba'dan icâzet alarak baba olmuştur.

İyi topuz çalar ve şiir söylerdi. Her sene Muharrem'de Kara Ağaç Dergâhı'nda "Safi" mersiyesini okur, oldukça sesi de güzel idi. Elimizde bulunan birkaç nefesinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını aşağıya derc ediyoruz. [391/ 391/ 679/ 679/ 1009/ 1524].

CEMÂLÎ BABA

Cemâlî Baba: 1247 hicrî yılında Tekirdağı'nın Hâcî Mehmed Mahallesi'nde doğmuştur. 75 yaşında iken Tekirdağı'nda vefât itmiştir. İstanbul'da Rûmili Hisârî'nda “Şehîdlik” nâmıyla ma'rûf Bektâşî tekyesi şeyhi Nâfi' Baba'dan icâzet alarak baba olan Hasan Cemâlî Baba Tekirdağı'nda uzun müddet belediye re'îsliği yapmış, herkesin hürmet ve muhabbetini kazanmıştır. Arabî ve Farisî lisânlarına bi-hakkın vâkıf olan Cemâlî Baba'nın güzel bir dîvânı vardır. İyi sâz çalan ve iyi nefes okuyan Cemâlî Baba “Risâle-i Âgâhdil” adında sülûke 'â'id manzûm bir eser de yazmıştır.

Cemâlî Baba, Tekirdağı'nda resmi merâsimlerde kendi yazdığı şiirleri okur ve umûmun takdîrini kazanırdı. Şiirleri o 'asrdaki şâ'irlerin yetişemeyeceği bir payeye varmıştır. Kudretli bir şâ'ir olan Cemâlî Baba'nın elimizde bulunan eserlerinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [117/ 119/ 120/ 124/ 125/ 391/ 392/392/393/393/394/394/394/395/396/396/684/684/685/686/688/688/689/689/690/ 690/691/691/692/693/954/955/955/956/956/956/1040/1040/1082/1417].

[833b]

[834a]

CESÂRÎ

Cesârî: Cesârî'nin yazma dîvânı Ankara Ma'arif Kütübhânesi'nde 3/58 numroda mahfûzdur. Cesârî on sekizinci 'asr içinde yetişen Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Bender'de doğdu. Bu şehir hakkında yazdığı bir manzûmede Bender hakkında bir medhiyesi vardır. Bender harbi hakkında yazdığı bir manzûmesinin sonunda maktû' beytini şöyle bitiriyor:

**Kimi şehîd, kimi gâzî, kimi esîr düşüb çıkdı,
Nîce vasf itsün anı Cesârî, kendi Benderli'dir.**

Asıl adı Hasan olan Cesârî genç yaşında hıfza çalışmış, sonra bir aralık mü'ezzinlik ve kâtiblik itmişdir. Şiirlerinden onun orduya intisâbı olan bir yeniçerî bulunduğı da anlaşılmaktadır.

Asıl adı "Halîl" olan Benderli Vehbî'den istifâde itmişdir. 1190-1194 yılları arasında hâcesine nazîreler vücûda getirmiştir. Onunla müşterek manzûmeler kaleme almıştır. Sonra muhtelif şehirlerde dolaşmış, Mevlevîliğe ve nihâyet Bektâşîliğe intisâb itmişdir.

1245 hicrî târîhinde vefât itmişdir. Cesârî'nin elimize geçen birkaç manzûmesinin kaydı bulunduğı sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [682/1040].

CA'FEROĞLU-CA'FER ÂBDÂL

Ca'feroğlu-Ca'fer Abdâl: On beşinci 'asrda yaşamış tasavvuf şâ'irlerinden "Ca'ferî" ile alakası yoktur. Bu Ca'ferî on altıncı 'asrda yaşamış, müfrit 'alevîlerdendir. Bu Ca'ferî'nin hayâtı mazbût değildir. Şiirleri dağmık haldedir. Zamânında yazılmış risâlelerden elde idilenler pek mahdûddur. Ca'feroğlu şiirlerini ba'zen "Ca'ferî" ba'zen de "Ca'fer Abdâl" mahlaslarıyla yazmıştır. Hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmât elde idemedik. Elimizde mevcûd manzûmelerinin kaydı bulunduğı sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [398/398/1180/1328].

[834a]

[834b]

CEZBÎ

Cezbî: On dokuzuncu 'asrın sonlarında yetişmiş olan **Cezbî** 'Âşık Enverî ile Anadolu'da bir çok yerler dolaşmış bir Bektâşî sâz şâ'iridir. Bu zâtın hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini kayd ile iktifâ ediyoruz. [1040]

CEYHÛNÎ

Ceyhûnî: On dokuzuncu ‘asr sâz şâ’irlerinden olup Erzumûrlıdır. Bektâşî tarikatına mensûb olan **Ceyhûnî**, güzel sâz çalar ve irticâlen şiir söylemekte pek mâhir idi. **Ceyhûnî**’nin şiir mecmû’ası “Âşık Mahmûd” isminde bir çırağının elinde kalmıştır.

Ceyhûnî İstanbul’a gelmiş, yerleşmiş. Âşık kahvelerinde sâz çalar ve söylerdi. Bu itibarla o zamânlarda pek rağbetde olan sâz ‘âşıkları ve heves-karlarının hâcesi idi. **Ceyhûnî**’nin en kıymetli ve en çok sevdiği talebesi Çınârî idi. Yüz yaşına kadar yaşayan **Ceyhûnî**, son zamânlarında pek fazla içki içerdi.

Çınârî’ nin oğlu Hâcî Hâşim ona, son zamânlarında bî-tâb bir vaziyette bulunduğu sıralarda ve ağzına kaşıkla çorba akıtmıştır. Vefâtı 1304 hicrî senesindedir. Bektâşîliğe intisâbı Yedi Kule’de Kazlı Çeşme Dergâhı post-nîşîni Hâcî Hasan Baba’yadır.

Ceyhûnî’nin elimize geçen birkaç manzûmesinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [126/398/1067/1067/1067/1082].

[834b]

[835a]

CEYHÛNÎ

Ceyhûnî: Çorumlıdır. ‘Alevî olan **Ceyhûnî**, beyaz sakallı, müşekkel, beyaz külah ve abânî sarıklı 65’lik bir ‘âşık olup on iki telli çöğür çalardı. Sesi gür ve dinç olup 318 senesinde Cemâlî ile birlikde Çankırı’ya gitmişler, İlgazî Nâ’îli’yi de aralarına almışlardır.

Çorumlu Ceyhûnî’nin elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1066/1066].

CEVÂBÎ

Cevâbî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Gedâyî’nin mu’asırı ‘âşıklardan bahs itdiği manzûmesinde bu sâz şâ’irinin de ismi zikr idiliyor. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Mecmû’alarda mahdûd ba’zı ‘âşıkane şiirlerine tesâdüf idilir. Bektaşîliği terennüm iden manzûmeleri de kendisinin olgun bir Bektâşî olduğunu göstermekdedir. Elimize geçen şiirlerinden birkaçını buraya kayd idiyoruz. [126/1180/1328].

CEHDÎ

Cehdî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’iridir. Hayâtı hakkında bir bilgimiz yokdur. Elimize geçen bir şiirini aşağıya derç ile iktifâ idiyoruz. [398].

CÂDÎ

Câdî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Câdî** hakkında bir bilgimiz yokdur. Ancak manzûmelerinde ‘âşıkane ve tasavvufî sözleriyle kuvvetli bir şâ’ir olduğunu göstermekdedir. Fazla ma’lûmât alamadığımız bu zâtın elimize geçen birkaç şiirinin sahîfe numrolarını aşağıya derc idiyoruz. [682/ 682/ 683/ 683/ 683/ 683/ 684/ 684/ 954/ 954/ 1039].

[835a]

[835b]

CEVHERÎ

Cevherî: Asıl ismi Mustafa olan **Cevherî**’nin ne zamân, nerede doğduğunu bilemiyoruz. Yalnız daha on yedinci ‘asrın nısfında şöhret kazanmışdır. 1127’den sonra ölmesine ve ba’zı manzûmelerinde saçlarının ağardığını ve belinin büküldüğünü söylemesine nazaran on yedinci ‘asr ortalarında doğduğuna hüküm idebiliriz.

Sâz şâ'irleri arasında son zamânlara kadar devâm iden bir anane, onu Kırım Han'ı Birinci Selîm Giray'ın 1100 senesinde İstanbul'a gelmesi münâsebetiyle yazdığı bir manzûmede kullandığı hürmet-kar lisân bu ananeyi bir dereceye kadar teyid idebilir.

Cevherî nasıl yetişti? Nerede doğdu ve yaşadı? Bu husûsdaki ma'lûmâtımız gayet noksandır. Bir manzûmesinde Şam'a, 'Arabistân'a gittiğini merhûm Sa'deddin Nüzhet'in söylediği gibi Temeşvarlı Hâcî İbrâhim Nimeddin de "Hadîkatü's-Şühedâ" adlı pek mühim eserinde onun bir aralık Rûmili serhadlerinde bulunduğunu, hatta Eğri Kal'ası'nın sağ kol ağası ve alay beği olan büyük pederi Ahmed Ağa'nın şehâdeti münâsebetiyle o sırada Ekede'de bulunan bu şâ'irin manzûm bir mersiye söylediğini kayd ediyor ve bu mersiye de eserleri arasına derç ediyoruz.

Meşhûr Müstakîm-zâde'nin "Tuhfetü'l-Hattât"ında mevcûd bir kayda nazaran **Cevherî** 1112 Rebiü'l-Evvelî'nde İstanbul'da vefât iden şâ'ir ve hattat Mehmed Bahrî Paşa'nın dîvân kâtibi imiş ve Tanbûrî Âşık Ömerle hem-'asr olan **Cevherî**'nin Şam'a, Arabistân'a ve Rûmili serhadlerine olan seyâhati Mehmed Bahrî Paşa'nın ma'iyetinde olmuştur. **Cevherî**'nin şiirlerinin ele geçen kısmının yazılı bulunduğu sahîfe numrolarını ağaşıya derç ediyoruz. [1225/ 1340/ 1341/ 1341/ 1341/ 1341/ 1342/ 1342/ 1346/ 1346/ 1346/ 1347/ 1347/ 1347].

[835b]

[836a]

ÇİNÂRÎ

Çinârî: Bulgaristân'ın Çarpan Kasabası'nda doğmuştur. Asıl ismi Mehmed, mahlası "**Çinârî**"dir. On telli sâz çalardı. Erzurumlu Ceyhunî'nin çırağı idi. İntisabı Sûdlice Bektâşî Dergâhı post-nîşîni Münîr Baba'ya idi. 1317 hicrî târîhinde 75 yaşında olduğu halde vefât itmiştir.

Oğlu Hâcî Hâşim Yeni Câmî’’de berberlik ider. Bir kahve-hanesi vardı. Bektâşîlerin mecmâi olan bu kahve son zamânlarda yıkdırılmış, orası park hâline getirilmiş olduğundan Bektâşîlerin toplantı yeri de bu sûretle ortadan kalkmış bulunuyordu. Hâşim Baba da Sûdlice’de Münîr Baba’ya intisâb itmiş bir Bektâşî idi.

1945 senesinde Üsküdâr’daki evinde vefât itmiştir. **Çınârî**’ye ‘â’id elimize geçen iki manzûmesinin sahîfe numrolarını buraya kayd idiyoruz. [397/397]

HÂFIZ BABA

Hâfız Baba: İstanbullı’dır. İsmi Sâlih olup mahlası “Hâfız”dır. Medrese tahsîli görmüştür. Eyüb’de Bektâşî Karyağdı tekkesinde post-nîşîn baba idi. Gayetle şen, hoş sohbet, bir zât idi. Bir gün başında tâcî olduğu halde Eyüb Câmî’’inde cemaate namâz kıldırmak üzere İmâmate geçmiş namâzı kıldırmış.

Bunu gören ba’zı mutaassıb hâceler şeyhü’l-islâma giderek “Eyüb’deki Bektâşî babası bize başında tâcî ile İmâmlık idüb namâz kıldırdı.” diye şikâyet idince, Şeyhülislâm’da cevâben “İyi ya daha ne? İstiyorsanız o baba, Bektâşîler namâz kılmaz diye şâyi’ olan rivâyetin asılsız olduğunu size isbat idiyor.” demiş, bu cevâb üzerine halk **Hâfız Baba**’nın arkasında namâz kılmağa başlamışlardır. Vefâtı hicrî 1329 târîhindedir. Baba bulunduğu Karyağdı dergâhında medfûndur. Elimizie geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [128/401/401].

[836a]

[836b]

HÜSEYİN ZEKÎ BABA

Hüseyin Zekî Baba: İstanbullıdır. Kara Ağaç’da Bektâşî dergâhı şeyhi olan Hüseyin Baba’nın hafîdi olup pederi Hakkı Baba’nın vefâtı üzerine bu dergâha post-nîşîn olmuş, bir çok sene post-nîşînlik itmiş alem, fazıl, kâmil, nâzik bir Bektâşî babası olup İstanbul’daki bütün babagân, dervîşan ve muhibbânın celb-i kulubuna

muvafak olmuş ve her taraftan kendisine karşı derîn bir sevgi, hürmet ve muhabbet hisleriyle muhasses bulunuyorlardı.

1284 hicrî senesinde doğmuş ve 1341 senesinde 57 yaşında olduğu halde vefât itmiştir. Kara Ağaç Dergâhı'nda büyük babası, babası ve vâlidesi yanında medfûndur.

İntisabı Çamlıca'da Nurî Baba'ya olup icâzeti Merdiven Köyü'nde Mehmed 'Ali Hilmî Dede Baba'dandır. Küçük oğlu Hakkı Şinâsî 25 sene kadar evvel pek feci bir kazaya kurban gitmiştir. Halen bacısı ve büyük oğlu 'Ali Naci Pektaş ile Beşiktaş'da Abbas Ağa Mahallesi'nde Abbâs Ağa Parkı karşısından Kapancı Sokak numro: 1'de ikâmet itmektedirler. Hüseyin Zekî Baba'nın bir nefesini buraya kayd ediyoruz. [399/400].

HAKKI

Hakkı: Edirnelidir. Çamlıca'da 'Ali Nutkî Baba'dan nasîb almıştır. Edirne reji idâresinde muhakemat baş kâtibi iken hicrî 1320 senesinde vefât itmiştir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâtımız yoktur. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [128/411/412/644].

HAMDÎ

Hamdî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Hamdî**, Seyyid 'Ali Sultân dergâhına mensûb bir Bektâşî şâ'iri olduğu nefeslerinden anlaşılmaktadır. Bu zât hakkında fazla ma'lûmâtımız yoktur. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [137/512/1067/1068]

[836b]

[837a]

HIFZÎ

Hıfzî: Aslen Bolvâdinlidir. Üsküdârlı şâ'ir “Fîrâkî” Efendi’den alınan ma’lûmâta göre tahmînen 150 sene evvel yaşayan ümmî bir Bektâşî ve çoban imiş. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Yalnız on dokuzuncu ‘asr içinde yazılan ba’zı mecmu’alarda “Âşık Hıfzî” başlığıyla ba’zı manzûmelerine tesâdüf idilmektedir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz.
[129/1226/1226/1526]

HASÎB BABA

Hasîb Baba: İstanbullıdır. İstanbul’da Kara Ağaç Dergâhı babalarından ve o dergâhın bânîlerindedir. Kara kazanı kaynatmış, sûretiyle halifelik icâzetini hazret-i Pîr’den almışdır. 1240 hicrî târîhinde vefât itmişdir. Kabri Kara Ağaç dergâhındadır.

Çok nâzik ve tarîkatına karşı mutaassıb bir zât olup sübut-ı babagân, dervîşan ve muhibbân tarafından sevilmeğe ve hürmet görmeğe idi. Mehmed ‘Ali Hilmî Dede Baba’nın bu zât hakkında bir nefesi vardır. Hüseyin Zekî Baba’nın da büyük babası idi. Elimize geçen bir nefesi buraya kayd ediyoruz. [694].

HADDÎ

Haddî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında sarîh bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir şiirini aşağıya kayd ediyoruz. [1041].

HASBÎ

Hasbî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî sâz şâ’irlerinden “**Hasbî**” uzun müddet Anadolu’da sâz çalarak dolaşmışdır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir şiirini aşağıya derc ediyoruz. [1068].

[837a]

[837b]

HAZENÎ

Hazenî: Aslen Kayserili olan “**Hazenî**” on dokuzuncu ‘asr sâz ve Bektâşî şâ’irlerindedir. Öz adı İbrâhîm’dir. Güzel kanun çalardı. 1877’de Konya’yı da ziyâret etmiştir. Hazret-i Mevlana’nın türbesini ziyâret itdiği irticâlen şu beyti söylemiştir.

“Sana tazimen istikbal durur, uçar huzûrunda,
Bu Hazenî bendeni memnun it Sultân Mevlana.”

Maktamı hâvî bir şiirle medh etmiştir. Hazenî’nin elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [1067/1484].

HÜSEYİN HÜSNÎ BABA

Hüseyin Hüsnî Baba: Bektâşî şâ’irlerinden olan “**Hüseyin Hüsnî Baba**” 1288 hicrî târîhinde Yunânistân’ın Yenişehir’inde dünyaya gelmiştir. Yenişehir meclis idâresi baş kâtibi Ahmed Besîm Efendi’nin oğludur. Vâlîdesi Eğribozlu Hasan Ağa kerîmesi Şerîfe Bacı’dır. Yenişehir’de ibtidâ’î, rüşdi tahsîlini ikmâl ile İzmir’de de i’ dâdîyi tahsîl etmiştir.

1308 senesinde İzmir’de Rûhî Beğ Baba’dan nasîb olarak Bektâşî olmuş ve 1318 sene Muharrem’inin on ikinci günü Rûhî Beğ Baba’nın yerine geçen Edirneli Kâzım Baba’dan tâc ve hırka giyerek dervîş olmuşlar ve birçok seyâhatlardan sonra Niğde’de ihtiyâr-ı ikâmet etmiş olan Hâcî Mehmed Mecdî Baba’dan icâzet olarak baba olmuşdur.

Halen İzmir’de Karşıyaka Karakol Sokak 1869 numro 3’de ikâmet itmektedir. Elimizde mevcûd şiirlerinin sahifre numrolarını buraya derc ediyoruz.

[311/408/408/408/409/409/410/410/411/411/701/702/704/704/704/705/705/706/
706/706/706/1157/1157/1181/1181/1225/1225/1338/1412/1160/1160/1324/1324/132
5/1325/1338/1380/1380/1381/1399/1468/1468/1472/1474/1481/1482/1525]

[837b]

[838a]

HİKMET

Hikmet: On dokuzuncu ‘asr sâz şâ’irlerinden olan “**Hikmet**”in hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya derc ediyoruz. [957].

HATÂYÎ

Hatâyî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Hristiyan Bektâşîlerdendir. **Hatâyî** aslen Niğdelidir. Rum iken müsliman ve Bektâşî olmuştur. Rum iken ismi “Manol” olan **Hatâyî**’nin ayrıca şiirleri var ise de mecmû’anın 413’üncü sahîfesindeki bir iki beyti şâyân-ı dikkatdir. Elimize geçen bir iki manzûmesini aşağıya derc ediyoruz. [413/1431]. [1784 sahîfeye bakınız.]

HABBÎ

Habbî: Aslen Bulgaristanlıdır. İsmi “Hâfız İsmail” olup mahlası “Hubbi”dir. İntisabı Kara Ağaç’da Bektâşî dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba’yadır. Uzun yıllar İstanbul’da o vakit intişâr İkdâm gazetesinde muhbir ve muharrirlik itmişdir. Tarîkata pek bağlı bir muhibb-i ehl-i beyt idi. Yiğirmi beş sene evvel vefât itmişdir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [400/ 695/ 695/ 696/ 696/ 696/ 697].

HÂKÎ

Hâkî: On dokuzuncu ‘asrın son yarısında yetişen Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta mâlik değiliz. Ancak Gedâyî’nin mu’asırî ‘âşıklardan olduğu gibi Âşık Enverî, Gümülcineli Âşık Hüsni ile birçok yerler dolaşmışlardır. Bu zâtın elimize geçen birkaç manzûmesini buraya derc ediyoruz.

İzmir’de de bir “Hâkî Baba” mevcûd ise de bu “Hâkî” ile hiçbir münâsebeti yoktur.
[693/693/1041]

[838a]

[838b]

HULKÎ BABA

Hulkî Baba: Edirnelidir. Çamlıca’da Nuri Baba’ya intisâb itmiş bir Bektâşî idi. Edirne’de kendi evinde Bektâşî ayîni yapardı. Vefâtı 1316 hicrî senesindedir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki nefesini buraya kayd idiyoruz. [412/1068].

HULÛSÎ BABA

Hulûsî Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir iki manzûmesini buraya derc idiyoruz. [405].

HÛSNÎ BABA

Hüsnî Baba: Perîşân Baba’dan nasîb almış bir Bektâşî olup babalık icâzesini de Kırşehir’inde Hâcî Bektâş-ı Velî dergâhından almışdır. Menfi olarak bulunduğu Trablusgarb’da hicrî 1318 senesinde vefât itmişdir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [410/1225]

HÛSNÎ BABA

Hüsnî Baba: Çanak-kal’alıdır. Kilîdü’l-Bahr İrşâdî Tekkesi’nde baba idi. İrşâdî Baba’dan icâzet almış 67 yaşında olduğu halde 1341 hicrî senesinde vefât itmişdir. Elimize geçen birkaç manzûmesini kayd idiyoruz. [405/ 406/ 407/ 407/ 410/ 411/ 411/ 701/ 702/ 1068].

HAYRÎ

Hayrî: On dokuzuncu ‘asrın ilk ortasında yaşamış bir Bektâşî şâ’iridir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [700].

[838b]

[839a]

HAMÎD BABA

Hamîd Baba: Aslen Debrelî olup mücerred babalarındandır. 1325 hicrî senesinde Kalkandelen Harâbâtî Dergâhı’nda post-nîşîn idi. Sık sık Ma’lkara’ya gelir, orada birçoklarına nasîb virirdi. Şâ’ir ve oldukça güzel şiirler söylerdi. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz.[294/695].

HATÂ’Î

Hatâ’î: **Hatâ’î**’nin asıl ismi “İsma’îl” lakabı “Safevî”dir. Babası Cüneyd oğlu Haydar; anası Uzun Hasan kızı “Alemşâh Begüm”dür. O ‘asrda Türklerde beğ kızlarına virilen ünvanıdır. “Hânım” gibi.

Şâh İsma’îl soy adını büyük dedesi “Sâfiyüddîn”in adından almışdır. **Hatâ’î** ‘asrının en âteşîn şâ’irlerinden olduğu gibi matbû’ bir dîvânı da Fatih Kütübhânesi’nde mevcûddur.

Çocukluğında birçok sıkıntılar geçirmiş, dayısı tarafından zindana atılarak üç dört sene zindanda kalmış ve bir çok cevr ü cefa görmüştür. Nihâyet büyük bir hükümet kurmuş, milyonlarca mürîdi bulunmuşdur. Şiirleri o kadar canlıdır ki, her Bektâşî dergâhında okunmakta idi. 930 hicrî senesinde vefât itmişdir. Elimize geçen manzûmelerinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz.

[431/431/432/432/433/433/433/434/434/434/435/435/435/436/436/437/437/437/438/
438/439/439/439/440/440/441/441/442/442/442/443/443/444/444/444/445/446/446/

1080/1181/1181/1182/1433/1433/1300/1301/1434/1435/1435/1435/1436/1436/1437/
1437/1437/1438/1438/1438/1438/1434/1427/1429/1473/1519/1440/1440/1441/1439/
1439/1439/1445/1445/1445/1446/1431/1431/1431/1301/1433/1434/1435/1440]

HÂFÎ

Hâfi: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan “**Hâfi**”nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1067]
[839a]

[839b]

HİCÂBÎ

Hicâbi: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan “**Hicâbi**”nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [404].

HİSÂRÎ

Hisârî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan “**Hisârî**”nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [404].

HAYDAR BABA

Haydar Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’ir ve babalarındandır. Aslen Arnavud’dur. **Haydar** Baba’nın hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [404].

HAYRETÎ

Hayretî: ‘Asrının en kuvvetli ve muvaffak olmuş şâ’irlerinden diyebileceğimiz “**Hayretî**” on beşinci ‘asr sonlarıyla on altıncı ‘asrın ilk yarılarında yaşamıştır.

Doğum târihi bilinmiyorsa da 1534’de vefâtı bunu gösterir.

Bektâşî tarîkatına mensûb söylenmekle beraber şiirlerindeki tarz-ı ifâde de bunu göstermektedir. Doğum yeri de Yenice Vardar’dır. Fakat onun şiirlerine bakılırsa daha ziyâde ‘alevî olduğına hükm idilir. Son zamânlarda gözleri a’mâ olan şâ’irin dîvânı vardır. Matbû’ değildir. El yazılarının Kütübhânelerde bulunduğu rivâyet idilirse de umûmi Kütübhânelerde değil husûsi Kütübhânelerde vardır. Ba’zı mecmû’alarda şiirlerine tesâdüf olunmaktadır.

Tab’an halîm, fikren selîm olan şâ’ir biraz da hayâl-perest imiş. **Hayretî**’nin “‘Ali Medhiyesi” ile beraber ‘alevîliğe olan bağ ve sevgisini gösteren bir manzûmesiyle birkaç eserini buraya kayd ediyoruz. [694/1228/1228/1183/1417].

[839b]

[840a]

HALÎL

Halîl: On yedinci ‘asrda yaşamış bir şâ’irdir. Manzûmelerindeki edebi kudreti, onun mu’asırları arasında kuvvetli bir şahsiyet olduğunu gösterir. Şiirlerinde sûfiyâne bir eda vardır. Cevherî ve ‘Âşık Ömer’in tesîri altında kalmış olduğu da görülmektedir ki, bu eserleri kuvvetlidir.

Tekke tesîri ile yazdığı manzûmelerde kendisinin ehl-i tarîk olduğu görülür. İyi sâz çalan Bektâşî şâ’irlerindedir. Çünkü burada “**Halîl**”i tarîkatlar içinde Bektâşîlikde görüyoruz. Bektâşîlik ise bir Türk tarîkatı olmak itibarıyla edebiyatında haceden başka vezin kullanmamıştır. [‘Alevî Şâ’irleri, sahîfe, 76].

Elimize geçen şiirlerinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını aşağıya derc ediyoruz. [1182].

HÜKMÎ

Hükmî: On sekizinci ‘asrın ilk yarısında yetişen sâz şâ’irlerindedir. 1126’da yazdığı târîhi mâhiyeti haiz iki manzûmesini evvelce Profesör Fu’ad Köprili neşretmişti. Bu şiirlere Millet Kütübhânesi’ndeki bir mecmu’ada da tesâdüf idilmektedir. [Numro: 580].

Yeniçerî sâz şâ’irlerinden olan “**Hükmî**”nin Bektâşîliğe intisâbı bulunduğuna dair kat’î bir vesîkaya sâhib değiliz. Fakat ‘âşıkların ekseriyetle Bektâşî oldukları veya hiç olmazsa bu tarîkate karşı muhabbet besledikleri düşünülürse “**Hükmî**”nin de Bektâşî olmak ihtimâli ileri sürülebilir. Elde itdiğimiz bir manzûmesi de bu tahmînin yersiz olmadığını gösterecek mâhiyettedir. Şiirlerini aşağıya derc ediyoruz. [1226].

[840a]

[840b]

HASAN DEDE-‘ÂŞIK HASAN-KÛL HASAN

Hasan Dede: ‘Âşık Hasan ve Hasan Dede’ye [Temeşvarlı Âşık Hasan] dirlerdi. Kendisi şiirlerinde, “Hasan, Âşık Hasan, Kul Hasan, Hasan Dede” mahlaslarını kullanmıştır. Harb-cû bir zât idi. Gâzîliği harblere iştirâkinden gelmiştir. Harbe gitmediği zamânlarda bağçe eker, bostancılıkla meşgûl olurdu.

Yetiştirdiği karpuzların iriliği ve güzelliği dolayısıyla da şöhret almış, “Karpuzu Büyük Hasan Dede” diye dahi anılmıştır. Evvelce serhad şâ’iri olan “Hasan” yeniçerîliğin icabı Bektâşîliği kabûl etmiş olması onu Bektâşîliğe hayli karışmış, ‘alevîliğe kadar sürüklemiştir.

Aşağıya derc itdiğimiz şiirleri onun Bektâşîliğe nasıl geçtiğini göstermektedir. “Karpuzu Büyük Hasan Dede” on yedinci ‘asrın son yarısında doğub on sekizinci ‘asrın ilk yarısına kadar yaşamıştır.

Fu'âd Köprili on altıncı ve on sekizinci 'asr sâz şâ'irlerinden Âşık Hasan için şunları yazıyor: İmparatorluğun on yedinci 'asrda dâima bir ceng hayâtı yaşayan serhadlerinde, bil-hassa Rûmili'nin 'askerî merkezlerinde yetişmiş sâz şâ'irlerinin çok tipik bir numunesi olan Temeşvarlı "Gâzî 'Âşık Hasan"ı unutmamak lâzımdır. Eserleri ve şöhreti 'asr sonlarına kadar serhadlerde unutulmayan bu şâ'ir hakkında târîhi kaynaklar kat'î ma'lûmât vermiyorlar.

Bu Temeşvarlı şâ'ir, cengaver bir dervîş idi. Hudud harblerinde bulunur ve şiirleriyle Gâzîleri ve serhad halkını teşci iderdi. Ekseriya serhad cenglerine 'â'id ve onlara sâzıyla türküler terennüm iderdi.

İkinci Viyana muhasarasını takib iden bozgunlar esnasında harbelere iştirâk itmiş ve mü'essir türküleriyle serhad halkının derîn elemelerini yatışdırmışdı. 1686'da Budin'in sukutu hakkında yazdığı şiir imparatorluğun her tarafında ve hatta şehzâdelerin meclislerinde okunuyordu. Yine 'arûz ile dîvân şeklinde Belgrad'ın 1688'de sukutuna dair yazdığı "Belgrâd Türkisi" ile hece ile koşma tarzında yazdığı Temeşvar türkisi de çok mü'essirdir.

1695'de Sultân Mustafa Lugus Kal'ası'nı zapt itdiği sırada şâ'iri huzûrına çağırarak şiirlerini sâzla terennüm itdirmiş ve çok takdîr iderek

[840b]

[841a]

Bir hayli para virmiş ve Temeşvar'ın gönüllü ocağından kırk akçe yevmiye tekaüd akçesi ihsân itmişdi. 1699 musalahasından sonra artık Gâzînin hayâtından çekilen ve gâlibâ yaşı da oldukça ilerilemiş olan dervîş, şâ'ir, Temeşvar civârında bir köye çekildi ve tarlasında karpuz yetiştirmekle meşgûl oldu. Ölünceye kadar iki senede bir hacca giden bu dervîş şâ'iri Bektâşî ananesi, kendi evliyâları arasına, idhal itmiş ve ona birtakım menkîbeler isnad eylemiştir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [699/536/1180/1203/1203/1341].

DELÎ ŞÜKRÎ

Delî Şükrî: Profesör Köprili-zâde Fu'ad Beğ'e göre Kütahyalı “**Delî Şükrî**” isminde bir halk şâ'iri mevcûd olduğu gibi bir de Ramazan'da oruç yediği için boğazına kurşun akıtılmak sûretiyle şehîd idilen ve kuvvetli bir ihtimâl ile Selânîk'de doğan “**Delî Şükrî**” isminde bir zâtın mevcûd olduğu söylenmektedir.

Topkapu'daki ‘Abdullah Baba merhûmun rivâyetine nazaran da Kavalalı Mehmed ‘Ali Paşa'nın hıdivliği zamânında Gaygûsuz Dergâhı post-nîşînliği itmiş “**Delî Şükrî-Kûl Şükrî**” gibi muhtelif mahlaslar taşıyan bir “**Delî Şükrî**” daha olduğu söylenmektedir.

Rivâyete göre bu “**Delî Şükrî**”lerden birisi dâ'imâ seyyah gezermiş bir gün Rûmili'de gezerken dâ'imâ yanında da bir merkebi bulunmuş. Bir kasaba kenarında kalbi dinlendirmiş. Bunu görenler kasabaya gidüb “Kasaba kenarında bir fakîr ölmüş” diye haber virmişler. Alakadarlar bu fakîrin cenazesini yıkamış ve defn etmek üzere bir İmâm göndermişler.

İmâm gelüb fakîrin cenazesini görünce üst baş kir içinde, tırnaklar, saçlar uzamış, elbiseler parça parça. Bu vaziyeti gören hâce “Be adam! Dünyada hiç de mi kendine bakmadın. Nedir bu pislik!” deyince **Delî Şükrî** hemân “Destur ya Pîr!” diyerek ayağa kalkmış, İmâmın bu sözlerine karşı şöyle cevâb virmiş.

[841a]

[841b]

“Ben dünyada içimi temizlemekle meşgûl idim. Dışımı temizlemeğe elim ve vaktim irmedi.” Diyerek merkebinin alarak yürümeğe başlamış. İmâm da bu vaziyetden korkarak hayretler içinde kasabaya ‘avdet itmiş. Bu zâtın birkaç yerde makâmı olduğu söylenir. İlk kalbi dinlendirdiği yerden kalkub gitdikden sonra orada “**Delî Şükrî**”ye bir türbe inşâ itdirildiği de mervidir. **Delî Şükrî**'nin “Kul Şükrî” ve

“Şükri” mahlaslarıyla da şiirleri vardır. Elimize geçen bir şiirini buraya derc ediyoruz. [449].

DERTLÎ

Dertli: Halk şâ'irleri arasında yüksek bir mevki' ihrâz iden ve yarım 'asrdan beri şiirleri Anadolu'nun her köşesinde zevkle okunan **Dertli** Bolu'ya sekiz; Gerede'ye bir saat mesâfede Çaga Nâhiyesi'nin “Şâhneler” köyünde Kara Hüseyinoğullarından Bayrakdar 'Ali Ağa isminde bir rençberin oğludur.

1182 hicrî de doğmuştur. İsmi “İbrâhîm”dir. İstanbul ve Konya'da bulunmuş, Mısır'a gitmiş, Haymana aşireti beğlerinden 'Alişan Beğ ile Bolu beğlerine intisâb itmiş, son def'a da Ankara'ya gitmiş, orada iken 1263 hicrî târîhinde vefât iderek Koyun Bazarı'ndaki câmi''in kabristanına defn edilmiştir.

Şimdiye kadar pek hatalı olarak birkaç def'a tab olunan “Dertlî Dîvânı” nı Çankırlı Ahmed Tal'at Beğ mufassal bir tercüme-i hal ile tashih olunmuş bir şekilde neşr itmeğe muvaffak olmuştur. Şu kadar var ki, Tal'at Beğ **Dertli**'nin hangi tarîkata mensûb olduğunu kat'î sûretde ta'yîn idememiştir. Evvelce halk bilgisi mecmû'ası numro: 1, sahîfe 162'de neşr idilen bir tenkidde de söylendiği gibi **Dertli** bidayetde “Halvetî” tarîkatına mensûb olmuş sonra ba'zı Bektâşî sâz şâ'irleriyle düşüb kalktığından yavaş yavaş ehl-i sünnet ak'â'idinden soyunmuş ve Bektâşî olmuştur.

“Ayb görmeyen **Dertli**'nin Kızılbaş olduğunu” mısraı bunu isbat itdiği gibi dîvânında hulefa-yı selaseye dair ufak bir kayd olmaması, 'Ali ve evlâd-ı 'Ali'ye ifrat derecede muhabbet izhar itmesi, nefesler söylemesi dahi kanaatimi teyid eylemektedir.

[841b]

[842a]

116 numaralı “Hayât Mecmu’ası’nda” Kırklarili halk musiki cemiyeti re’îsi ve mu’allimi Vahid Beğ’in, Ahmed Tal’at Beğ’in “Dertlî Dîvânı” hakkında neşr itdiği bir tenkidde şu kaydlara tesâdüf olunur ki, bu da nokta-i nazarımızı takviye itmektedir.

‘Âşık Dertli, evvelce Halvetîye tarîkatından olduğu halde sonradan Mustafa Baba isminde bir zâtdan nasîb alarak Bektâşî olduğu muhakkaktır. Fi’l-hakika.

Söyleme ey zâhid yalan dinlemem,
Bir pâk mürşide bağılı destim benim.

Sen gibi günde beş vakt kirlenmem,
Bir vakt bozulmaz abdestim benim.

Diyen **Dertli**’nin Halvetîlikden uzaklaşmış olmasına imkân yokdur. İşte bu itibarladır ki, **Dertli**’yi Bektâşî şâ’irlerine idhal itdik. **Dertli** Anadolu’nun en kıymetli sâz şâ’irlerinden biridir. Fuzûlî’den ilham aldığı dîvânında bariz bir sûretde görülmektedir.

Profesör Köprili Fu’ad Beğ 17 Teşrin-i Evvel 1928 târîhli İkdâm Gazetesi’nde “Dertlî Dîvânı” hakkında neşr itdiği bir tenkidde diyor ki, “Dertlî’de Fuzulî tesîri olması da pek tabî’idir. Çünkü bil-hassa Âşık Ömer’den beri sâz şâ’irlerinin ‘arûz ile yazdıkları parçalarda Fuzulî tesîri dâ’imâ görünür. Bence **Dertli**’de en çok “Cevherî” ile ‘Âşık Ömer’in tesîratı mahsusdur. Mamafih halk vezniyle parçalar da eksik değildir.”

Ahmed Tal’at Beğ’in kitâbında **Dertli**’ye dair kafi derecede ma’lûmât olduğu cihetle bu husûsda yazılmış şeyleri tekrâr itmek istemedik. Yalnız evvelce Bektâşî tekkelerinde okunan nefeslerini ve diğer eserlerinden bir kısmını derc itmekle iktifâ ideceğiz. [B. Ş. Sahîfe/53].

Dertlî'nin eserlerinin yazılı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya derc ve kayd ediyoruz. [446/ 447/ 447/ 448/ 448/ 448/ 449/ 707/ 707/ 707/ 707/ 708/ 958/ 1185/ 1185/ 1185/ 1185/ 1209/ 1229/ 1399].

[842a]

[842b]

DERÛNÎ ÂBDÂL

Derûnî Abdâl: On sekizinci 'asrda yaşadığı tahmîn idilen Bektâşî şâ'irlerindendir. Hayâtı hakkında bilgimiz yokdur. Ancak on sekizinci 'asrda yazılan mecmû'alarda tesâdüf ittiğimiz bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [405/1521].

DÎDÂRÎ

Dîdârî: On dokuzuncu 'asrda yaşayan Bektâşî şâ'irlerindendir. 'Âşıklar tarafından eserleri çokça okunmaktadır. Kayserilidir. Borlı şâ'ir Vahidî Efendi'nin ifâdesine nazaran sâz çalmakta pek mâhir olan **Dîdârî**, 80 yaşını tecâvüz ittiği halde seksen beş sene evvel vefât itmiştir. Târîh-i vefâtı 1870 senesindedir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [295/449/450/1426].

DEDEMOĞLU

Dedemoğlu: On sekizinci 'asr Bektâşî şâ'irlerindendir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak şiirlerine nazaran Bektâşîliğe kuvvetli bağlarla bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Elimize geçen bir iki şiirinin buraya sahîfe numrolarını kayd ediyoruz. [451/451].

DERYÂBÎ

Deryâbî: Eskişehir yakınlarından "Kırka" köyündendir. Aslen Ermenî olup Müslümân olmuş ve Bektâşî tarikatına intisâb etmiştir. Güzel nefesler söylemiştir.

Kırka Köyü'nde torunları mevcûddur. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [1414].

[842b]

[843a]

DEHRÎ

Dehrî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan "**Dehrî**"nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [959].

DERTLÎ KÂTİB

Dertli Kâtib: Bulgaristan'ın Şumnu kasabasındandır. Deliorman'da Bektâşî tekkesi babası "Demir Baba"nın mürîdlerindedir. 'Ali Nutkî Baba'nın virdiği ma'lûmâta göre tahmînen hicrî 1110 târîhinde hayâtda imiş. Hayâtı ve vefâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz.

Bektâşî şâ'irlerinden olan "**Dertli Kâtib**"in ba'zı şiirlerinde yalnız "Kâtib" mahlası kullanıldığı da görülmektedir. Burada elimize geçen birkaç manzûmesini kayd ediyoruz. [625/1184/1204/1204/1422].

ZİKRÎ BABA

Zikrî Baba: 1242 târîhinde Tekirdağı'nda doğmuş olan "**Zikrî Baba**" Tekirdağlı şâ'ir-i şehîd Cemâlî Baba'nın dervîşlerinden olup uzun müddet Trakya'da yaşamıştır. Bektâşîlerin mühtedî olduğunu söyledikleri "**Zikrî Baba**" 1314 senesindeki Yunan harbinden evvel Tırhala civârında vefât etmiştir. Âteşin bir Bektâşî şâ'iri olan "**Zikrî Baba**"nın elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [452/453/453/709/965/1045/1068]. [Tekirdağ Şâ'irleri, sahîfe, 163].

ZEKÂ'Î

Zekâ'î: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindendir. İmâm Hüseyin hakkında pek mü'essir mersiyeler yazmıştır. Hayâtı hakkında fazla bilgimiz yoktur.

Zekâ'î'nin bir de dîvânı vardır. Elimize geçen manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [132/ 132/ 133/ 134/ 135/ 137/ 138/ 139/ 140/ 142/ 143/ 144/ 708/ 1048].

[843a]

[843b]

ZİHNÎ

Zihnî: 1800 milâdî senesinde Bayburd'da doğmuş Bektâşî şâ'irlerindendir. Babası Bayburdlu Hâcî Osman Efendi'dir. Bir müddet Bayburd medreseleirnde okuyan Âşık Zihnî, bir müddet de Erzurum ve Trabzon medreselerinde okuduktan sonra İstanbul'a gitti. 1826'ya doğru memleketine döndü.

Bayburd'da Rus Harbi'nin 1828 felaketini gördü. 1832'de hacca gitti. 'Avdetde Mısır ve İstanbul'a uğradı.

Birinci Abdülmecid'e 1839'da bir cülûsiye sundu. Akka meselesi münâsebetiyle oraya giden donanmada bulundu. Reşid Paşa'nın ölümünde dîvân kâtibliğini yaptı. Hopa, Of, Kara Ağaç, Erzincan'da me'mûriyetlerde bulundu. 1854'de Trabzon'dan Bayburd'a dönerken yolda öldü. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [454/709/709/1485].

ZÂTÎ

Zâtî: On dokuzuncu 'asrda yetişen meşhûr Bektâşî şâ'irlerindendir. "**Zâtî**" âteşin bir şâ'irdir. Matbû' bir de dîvânı vardır. Fakat hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimizde mevcûd şiirlerinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [454/ 455/ 455/ 455/ 455/ 456/ 709/ 710/ 710/ 710/ 710/ 711/ 711/ 711/

712/712/712/712/713/713/713/713/714/714/714/715/715/715/959/960/960/960/960/
961/961/961/962/962/962/962/963/963/963/964/964/964/964/965/965/965/1046/404
6/4046/1069/1069/1069/1069/1069/1070].

[843b]

[844a]

RÛHÎ-i BAĞDÂDÎ

Rûhî-i Bağdâdî: 950 hicrî senesinde Bağdâd'da yaşamış büyük bir şâ'irdir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Şu kadar ki, büyük şâ'irin Fuzûlî ile hem-'asr olduğu rivâyet idilmektedir. **Rûhî-i Bağdâdî**'nin matbû' bir dîvânı vardır. Burûsa'da Orhan kütüphanesinde. Elimizde mevcûd birkaç manzûmesinin kaydı bulunduğu sahîfe numrolarını buraya derc ediyoruz. [147/ 716/ 716/ 717/ 967/ 967/ 1145/ 1146/ 1158/ 1158/ 1159/ 1531/ 1231/ 1231/ 1231/ 1328/ 1557/ 1566/ 1568/ 1568/ 1568/ 1569].

RÛŞDÎ

Rûşdî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Rûşdî**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [147].

RİZÂ

Rızâ: Mu'allim Baki Beğ'in virdiği ma'lûmâta göre bu şâ'irin ismi "'Ali"' mahlası "**Rızâ**"dır. Rahovalı'dır. Mecmû'amızın 511'inci sahîfesinde bir nefesi yazılı bulunan Ârife Bacı'nın dayısıdır. Mülkiye me'mûrlarından idi. Hicrî 1324'de vefât itmişdir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [456/457/457/720].

RİZÂ TEVFİK BABA

Rızâ Tevfik Baba: Herkesce tanınmış olan feylesof **Rızâ Tevfik Baba**'dır ve Bektâşî'dir. İstanbul'da ikâmet itmekte idi. Üç sene evvel vefât itmiştir. Elimizde mevcûd şiirlerinin kaydı bulunduğı sahîfe numrolarını buraya kayd idiyoruz.

[458/459/460/460/461/461/462/463]

[844a]

[844b]

RÛHÎ BEĞ BABA

Rûhî Beğ Baba: Bektâşîler arasında nûkte-perdazlığı ile tanınmış şahsiyetlerden biri de **Rûhî Beğ Baba**'dır. Bu hoş-gû, hazır-cevâb Bektâşî asil bir aileye mensûb olan Şeyhül-islâm Zeynel-abidin Efendi'nin neslindedir. Daha beşikde iken monlâlık payesine nâ'il olmuş, fakat bu fâ'idesiz ünvanla iktifâ itmeyerek usulü veçhile medrese tahsîli de ikmâl itmiştir.

İcâzet-nâmesini aldıktan sonra müte'addid kaza ve livâlarda ve husûsiyle Edirne, Bağdâd gibi mühim vilâyet merkezlerinde kâdılıklarda bulunmuşdur. O zamân kâdılıklar mu'ayyen bir müddete tâbi' idi. **Rûhî** de son vazîfesini ikmâl idince İstanbul'a dönmüşdür.

Beşinci Murad'ın iltifâtına mazhar olmuşdur. Zira Zeynelabidin Efendi'den ilmi istifâdeler Murad gerek efendiliği ve gerek pâdişâhlığı zamânında **Rûhî**'yi kıymetli atiyelerle taltîf itmişdi. Fakat bu ihsân ve lütfar temadi idemedi. Murad'ın Çırağan Sarâyı'nda mahbûs bulunduğı bir zamânda şübheli ba'zı vaziyetleri hiss idilen **Rûhî** derhal İzmir'e nefy idilmişdi.

İstanbul'da bulunduğı sırada o zamân Kara Ağaç Dergâhı post-nîşîni olan merhûm Hasîb Baba'dan nasîb alarak Bektâşî olmuşdi. **Rûhî** İzmir'e geldikten sonra tamâmen İzmirli olmuş ve bir taraftan hazîne dava vekâleti ile meşgûl olur, diğer taraftan İzmir'in Karataş Mahallesi'nde yapırdığı konağında Bektâşî sohbetleri yapardı.

İzmir'e ilk gitdiği târîh hicrî 1297'dir. **Rûhî** yalnız bir Bektâşî muhibbi idi. Bu tarîkatın kendisine virdiği hararet ona hakîkî bir baba olmak ihtiyâcını duyurdu. Bu saikledir ki, hicrî 1302'de bir fırsat bularak İstanbul'a geldi. Rûmili Hisârî'nda post-nîşîn Nâfi' Baba'dan icâzet alarak tekrâr İzmir'e döndü. Artık tam manasıyla bir Bektâşî babası olmuşdu. Tarîkatı istediği veçhile neşre çalışabiliyordu.

[844b]

[845a]

İzmir'in ne kadar rind ve kalender meşreb adamı var ise onun başına toplandı. Kırk Ağaçlı Eşref gibi meşhûr şâ'irler, Nevzâd Beğ, Bıçakçı-zâde Hakkı Beğ gibi muharrirler, zekasından dolayı "Cin Ahmed" şöhretini kazanmış olan İstanbullu Ahmed Beğ gibi dava vekîlleri hep onun dervîşleri olmuşlardı.

Bunlar her gice **Rûhî**'nin evinde toplanır, birlikde muhabbet iderlerdi. Bir gün Karataş'daki evini yaptırırken "Canım efendim, buraya bu kadar para sarf ideceğine Hicaz'a git sene!" diyen bir adama derhal "Hacerü'l-Esved'e yüz sürmemize parasızlık mani oluyor. Ancak karataş üstüne bir beyt-i şerîf yapabiliyoruz." tarzında bir cevâb vermişdir.

Bu zarif cevâbı işiden Şâ'ir Eşref, **Rûhî** lisânından şu kıtayı söylemişdir:

Hâlimi mevki'imi bilmeden itme ta'rîz,
Tarz-ı teklîf-i ilahîyi düşün eşşek herîf.

Parasızlık Hacerü'l-Esved'e sürdirmeyi yüz,
Yapdım ancak Karataş üstüne bir beyt-i şerîf."

Rûhî Bektâşî şâ'irleri arasında mümtâz bir mevki' ihrâz etmiş, bulunduğu muhitde ilm ü 'irfânıyla tanınmıştır. 73 sene yaşayan **Rûhî Beğ Baba** hicrî 1316'da vefât etmiştir. Vasiyeti mücebince Mızraklı Dede hazîresine defn olunmuştur.

Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [467/468/468/469/716].
[B. Ş. Sahîfe: 18].

RÂ'İF

Râ'if: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindendir. Hayâtı hakkında ma'lûmâtımız yoksa da elimizde mevcûd bir mersiyesine nazaran âteşîn bir Bektâşî şâ'iri olduğı anlaşılmaktadır. Elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [145].

[845a]

[845b]

RÂZÎ

Râzî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. Enverî, Hasan ve sâ'ir birtakım sâz şâ'irleri ile Anadolu'da ve Rûmili'de dolaşmışlardır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [823].

RÛZÎ

Rûzî: **Rûzî'**nin on dokuzuncu 'asr Bektâşî ve sâz şâ'irlerinden olduğı Âşık Enverî, Çınârî, Hasan ile Rûmili ve Anadolu'da dolaşdıkları Burûsalı Dervîş Enverî'nin rivâyetine atfen ma'lûm ise de hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [464/465].

REMZİYE BACI

Remziye Bacı: İzmir'de Karşıyaka'da Karakol Sokak 1869'da ikâmet iden Yunânistân'ın Yenişehir'inden Hüseyin Hüsnî Baba'nın bacısıdır. Bektâşî tarîkatına

mensûb olan bu kâdın şâ'irin elimizde mevcûd bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [715].

RÂGİB

Râgib: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında kat'î bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. Bu zâtın Bektâşî olduğına dair sarîh bir kayda da tesâdüf idemedik. [723].

[845b]

[846a]

RÂSÎH

Râsih: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Sâz şâ'irleri Enverî, Çınârî ve diğer sâz arkadaşları ile Anadolu'da bir hayli dolaşmışdır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâtımız yoktur. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd itdik. [464/723].

REFÎ'Î

Refî'î: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. **Refî'î**'nin hayâtı hakkında ma'lûmât elde idemedik. Ancak aşağıya kayd ittiğimiz bir mersiyesine nazaran âteşîn bir Bektâşî olup ehl-i beyte karşı derîn bir muhabbet ve sevgi beslemekte olduğu tezâhür itmektedir. Mersiyesini buraya kayd ediyoruz. [Sahîfe: 148].

RÜŞDÎ

Rüşdî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. **Rüşdî**'nin hayâtı hakkında bir bilgimiz yoktur. Ancak elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd ediyoruz. [147].

RESMÎ BABA

Resmî Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Girid’de doğmuştur. Asıl ismi “‘Alî”dir. Üsküdâr’da Selîm Ağa Kütüb-hanesi’nde yazma bir dîvânı vardır. [numro: 85]. Münhasıran ‘arûzla yazılmış şiirleri ihtivâ iden bu nüshada Hâcî Bektâş-ı Velî ve Seyyid ‘Ali Sultân haklarında medhiyeler kaleme almış olan Giridli ‘Ali [**Resmî Baba**]'nın elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. Doğuşu ve vefâtı hakkında bir ma’lûmât elde idemedik. [722/1232/1233].

Girîdî Resmî Baba, “‘Uyûnü’l-Hedâye” nâmındaki İmâm Ca’fer-i Sâdık Hazretleri’nin bir eserini tercüme itmiştir. ‘Âlim, fâzıl, kâmil bir zâtdır ve Seyyid ‘Ali Sultân dergâhına intisâb iderek Bektâşî olmuştur.

[846a]

[846b]

RIFKI

Rıfki: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Çınârî, Hasan ve Enverî ile birçok seyâhatlar yapmış ve şiirler söylemiş, birçok yerlerde mu’ammalar asmıştır. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmât elde idemedik. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [721/721/721/722/966].

RİYÂHÎ

Riyâhî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak şiirlerine nazaran kâmil ve arif bir Bektâşî olduğu meydâna çıkmaktadır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [723].

RÂMÎ

Râmî: Aslen İstanbullu ve Üsküdârlıdır. Asıl ismi “Rızâ” mahlası “**Râmî**”dir. Kendisini yakînen tanıyan Farkî Efendi ile ‘Ali Nutkî Baba’dan alınan ma’lûmâta göre Rûmili Hisârı’ndaki Nâfi’ Baba’nın dervîşlerindendir.

Gençliğinde bârgîr sürüciliği ve tulumbacı re’îsliği gibi işleri meslek idinen **Râmî**, bir müddet de kalaycılık itdiği için “Kalaycı Rızâ Efendi” diye tanınmıştır. Son vazîfesi olan Bandırma Rûsûmât me’mûrluğunda iken kendisine nüzul isâbet etmiş, Üsküdâr’a ‘avdet mecbûriyetinde kalarak bir sene kadar İhsâniye’deki hanesinde yatdıktan sonra 55 yaşlarında olduğu halde hicrî 1339 târîhinde vefât etmiştir. İrticalen şiir söylemekte maharet-i kâmile olan **Râmî**, hoş-gû, hazır-cevâb bir Bektâşî idi. [B. Ş. Sahîfe, 340].

Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [465/465/1070].

[846b]

[847a]

RAHMÎ

Rahmî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Rahmî**, Keşân Kazası’na bağlı Çeltik Nâhiyesi’nde kâ’in Gâzî Rüstem Baba dergâhına mensûb bir Bektâşî olup gerek Gazî Rüstem Baba ve gerek İmâm Hüseyin hakkında kuvvetli medhiyeler ve şiirler yazmıştır. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [146/ 466/ 466/ 466/ 467/ 470/ 470/ 471/ 966/1096].

RÛHÎ-RÛHULLAH

Rûhî-Rûhullah: On dokuzuncu ‘asr sâz şâ’irlerinden ve Bektâşî tarîkatındandır. Yazdığı şiirlerde tasavvufî o kadar şâyân-ı dikkat sözler vardır ki, ‘asrındaki Bektâşî şâ’irleri arasında temâyüz etmiş bir şahsiyettir. Hayâtı hakkında

ma'al-esef bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimizde bulunan birkaç Őirini kayd ile iktifâ idiyoruz. [469].

RİCLÎ][?]

Riclî: On dokuzuncu 'asrda yetişen Bektâşî sâz Şâ'irlerindedir. Aynı 'asr içinde tertibi dilen bir kısım mecmû'alarda hece ve 'arûz vezniyle yazılmış ba'zı manzûmelerine tesâdüf idilmektedir. Hayâtına 'â'id hiçbir kayda tesâdüf idilememişdir. Şâ'irin elimize geçen bir Őirini aşağıya kayd idiyoruz. [1425].

[847a]

[847b]

RECÂ'Î BABA

Recâ'î Baba: Aslen anak-kal'alıdır. Bir müddet İstanbul'da oturmuŐdur. Mücerredlik aleyhinde yazdığı [sahîfe:464]deki manzûmede bir kısım Bektâşîlerin mücerred ve bir kısmının müte'ehhil olmaları hakkında fikr beyân itmişdir. Hayâtı hakkında daha fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir maznumesini aşağıya derc idiyoruz. [464]. [B. Ő. Sahîfe, 314].

RİF'AT PAŞA

Rif'at Paşa: Bektâşî Şâ'irlerinden olan Rif'at Paşa'nın hayâtı hakkında bir bilgiye mâlik değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [464/717].

RIZÂ

Rızâ: Konya'da uzun müddet sandık eminliği yapan Apalı Halîl Baba'nın oğlıdır. Konya'nın Dinek Nâhiyesi'ne bağlı Apa karyesinde hicrî 1274'de doğmuşdur.

Babası Bektâşî babalarından olduğı cihetle kendisi de bu tarîke intisâb itmiş, Kırşehir’de Pîr evine gitmiş ve orada nasîb almışdır. Konya muhâsebe tahrîrat kâtibliğinde, Niğde muhâsebeciliğı vekâletinde ve Konya hukûk muhakemesi azalığında bulunmuşdur. Meyi, mahubı sever, sâz çalar, rind-meşreb bir zât idi. Hicrî 1315’de vefât itmiş, Şems-i Tebrîzî hazîresinde defn idilmiştir. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1186/1186]. [B. Ş. Sahîfe, 315].

[847b]

[848a]

[ZAHMÎ]

Zahmî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen meşhûr Bektâşî şâ’irlerindendir. Çankırı’da doğmuşdur. Medrese tahsîli görmüş ve 1280 hicrî târîhinde vefât itmiştir. Mu’asırları arasında muvaffakiyetli bir Bektâşî şâ’iri olarak gösterilebilen **Zahmî**’nin şiirlerini Ahmed Tal’at ve Tahsîn Nihâd beğler toplamışlardır. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen ba’zı manzûmelerini buraya kayd idiyoruz. [146/724/724/1070].

ZEYNEB BACI

Zeyneb Bacı: On beşinci ‘asrda yaşamış kâdın şâ’irlerdendir. Ölümü bu ‘asrın ikinci yarısına tesâdüf ider. Eserleri hakkında hemân ma’lûmâtımız yoktur. Yalnız devrinde yetişmiş kâdın şâ’irleri arasında mümtâz bir mevki’ sahibi olduğı muhakkaktır.

Zeyneb Bacı, “Şücâ’eddînli” diye anılır. Elimizde bulunan bir nefesine nazaran dervîş merşeb bir kâdın olduğı ve Bektâşî tarîkatına mensûb olduğı görülür. Mevcûd bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [Sahîfe, 148].

SEYYİD ‘ALİ SULTÂN

Seyyid ‘Ali Sultân: Yıldırım Bayezid zamânında Rûmili’nin fethi için, Seyyid ‘Ali Sultân’ın re’îsliği altında Gâzî Rüstem Paşa ve daha otuz sekiz Bektâşî uluları kırk kişi olarak Gelibolu karşısında Çardak’dan, Gelibolu’ya geçerek Gelibolu’yu, Bolâyır’ı, tâ Bulgaristan içlerine kadar giderek feth idenlerdendir.

Seyyid ‘Ali Sultân, fütühâtdan sonra Dimetoka’da kalmış, Gâzî Rüstem Baba da Keşân kasabasına tâbi’ Çeltik nâhiyesinde kendisine bir dergâh yaparak orada kalmıştır. **Seyyid ‘Ali Sultân’**ın elimize geçen iki nefesini buraya kayd idiyoruz. [469]

[848a]

[848b]

SERSEM ‘ALİ BABA

Sersem ‘Ali Baba: Mîr-i mîrândan, tuğ ve ilm sâhibi ve âshâb-ı servetden iken muhabbet tarîkiyle terk-i masiva eyleyerek tarîkat-i Bektâşîye intisâb ve Bâlîm Sultân’ın vefâtından pek çok sonra 958 hicrîde Kırşehir’inde mücerred postuna ku’ûd ve on dokuz sene sonra hicrî 977 târîhinde terk-i alem-i fani eylemiştir.

Sersem ‘Ali Baba, Kalkandelen’de “Harâbâtî Dergâhı” nâmıyla anılan dergâhda medfûndur. İhtimal ki, Kırşehir’inde Hazret-i Pîr postunda **Sersem ‘Ali Baba** bir müddet sonra Kalkandelen’e gelmiş ve orada vefât itmiştir. Bu husûsda elimizde kat’î delâ’il yokdur. **Sersem ‘Ali Baba’**ya ‘â’id birkaç manzûmeyi buraya kayd idiyoruz. [471/472/472/473/473/1070].

SEYYİD SEYFİ NİZAMOĞLU

Seyyid Seyfi Nizâmoğlu: Babasının adı “Nizâmeddîn”, kendi adı Seyfullah. Şiirlerinde “**Seyfi**” mahlasını kullanırdı. Evvelce Halvetî tarîkatına intisâb itmiş, bi’l-ahere Bektâşî olmuştur. 1864’de Konya’da doğmuştur. Sâz musiki üstâdı ve şiirlerinde kuvvetli tasavvufî sözler söylemiştir. 1910 târîhinde vefât itmiştir.

Zamânında hem tarîkat şâ'iri olarak büyük bir şöhret kazanmıştır. Ayîn-i cemlerde nefesleri, düvazları okunacak kadar olgundu. Bektâşîler onun birçok parçalarını dâ'imâ okurlardı. Nizamoğlu'nun matbû' bir dîvânı vardır. Ayrıca "Mir'âcû'l-Mü'minîn", "Câmi'ü'l-Ma'ârif", "Etvâr-ı Seb'a", Silsile-i Tarîkat", "Esrârü'l-Ârifin" adlı eserleri vardır. Şiirlerinin çoğunda "Ali" ve "Hüseyin" sevgisini gösteren şâ'irin bir kısım mersiye, nefes ve dîvânlarını buraya kayd ediyoruz. [174/ 174/ 174/ 176/ 484/ 487/487/488/488/488/488/489/489/490/490/491/491/492/492/492/492/731/732/732/ 733/734/734/734/734/735/735/735/736/737/737/738/738/738/739/970/970/971/971/ 971/972/972/972/973/973/973/973/976/976/976/977/977/1047/1047]

[848b]

[849a]

SEYFÎ

Seyfî: Bektâşî şâ'irlerinden olan '**Âşık Seyfî** on dokuzuncu 'asrda yetişen sâz şâ'irlerindendir. Seydâyî, Enverî, Çınârî ve sâ'ir arkadaşlarıyla bir hayli yerler dolaşmış ve birçok yerlerde de mu'ammâlar asmıştır. Hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta sahip değiliz. Elimize geçen birkaç eserini buraya kayd ediyoruz. [171/ 296/ 493/ 493/ 730/ 731/ 731/ 731/ 970/ 1084/ 1097/ 1101].

SÂCİD

Sâcid: On dokuzuncu 'asrın son yarısında yetişen Bektâşî şâ'irlerindendir. İstanbul'da doğdu, Fındıklı'da otururdu. Galata'da 'Arab Hâcî civârında bir dükkanda makaracılık iderdi. Bundan dolayı mu'asırları arasında "Makaracı Sâcid" nâmıyla anılırdı. Rûmili Hisârî'ndeki şeyhi Mahmud Baba'dan nasîb almıştı.

Gice gündüz Galata'da Koyun Baba Meyhanesi'nden ayrılmazdı. 1260 hicrî senesinde vefât itmiştir. Ekseriya 'arûz vezniyle rindâne şiirler yazan **Sâcid**, ba'zı

manzûmelerinde hurûfliği terennüm itmiştir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [[470/730/969/969/969/1338/1302].

SEYRÂNÎ BABA

Seyrânî Baba: Asıl adı “Mehmed” olan **Seyrânî**’nin babası Ca’fer olup köy İmâmı idi. 1807’de Kayseri’ye bağlı Everek’de doğmuştur. Biraz medrese tahsîli gördükten sonra genç yaşında “Seyrânî” mahlasıyla şiirler söylemeğe başlamıştır. Bir aralık İstanbul’a da gitmiş. Ölümü 1866 yılına tesâdüf ider. Mezarı köyündedir. Kendisi Bektâşî tarîkatına mensûb olup dehşetli heccavidir. Köprili Fu’âd Beğ on dokuzuncu ‘asr sâz şâ’irlerinden **Seyrânî** için şöyle demektedir: “Kayserili Seyrânî sonradan Ispartalı Seyrânî’nin şöhretini gölgede bırakacak bir ehemmiyetde şöhret kazanmıştır.”

Kayserili Seyrânî, anlaşılıyor ki, o ‘asrın sâ’ir tanınmış ‘âşıkları gibi klasik edebiyata

[849a]

[849b]

vâkıfdır. Kayserili Seyrânî’ye ‘â’id elimize geçen birkaç manzûmeyi buraya kayd ediyoruz.[476/477/477/477/478/478/478/479/1070/1071/1071/1071/1071/1071/1072/1072/1072/1072/1072].

SEYRÂNÎ

Seyrânî: Ispartalı Seyrânî, on dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Uzun müddet Mısır’da Gaygûsuz Dergâhı’nda oturduktan sonra seyâhat arzusuna kapılmış, Arab illerini ve Anadolu’nun birçok yerlerini gezmiş, nihâyet Isparta’da yerleşik olunmuştur.

Yenîçerîliğin lağvı hadîsesini bir destânla tasvîr iden şâ'irin 1260-1265 hicrî seneleri arasında Isparta'da vefât itdiği anlaşılmıştır. Atabeğli Nâcî merkum tarafından elde edilmiş olan üç manzûmesini buraya kayd idiyoruz.
[1187/1187/1233].

SEYYİD NESÎMÎ

Seyyid Nesîmî: Azeri şâ'irlerinden olup “Ene'l-Hak” diyen Mansûr'un arkadaşlarından olup 807 hicrîde derisi yüzilen **Seyyid Nesîmî**'dir.

Elimize geçen eski bir kitâbda **Seyyid Nesîmî** hakkında şu ma'lûmâta tesâdüf edilmiştir. Asıl ismi “Seyyid 'Îmâdeddîn Nesîmî” olan “**Nesîmî**” şu'ara-yı mutasavvifenin en büyüklerinden olan bir cevher-i fitratdır ki, Haleb civârında “Nesîm” adlı bir nâhiyede zuhûr itmiş ve idâresinde bulunan kabilenin ‘imâretini birâderi Şâh Handân'a terk iderek hırka-i tasavvufu giymiş ve diyâr diyâr seyâhat ile ‘uşşâk-ı zamânı, mutasavvıfîn-i devranı, ziyâret eylemiştir.

Dâ'imâ cezbe ve istiğrak ile imrar-ı zamân iderek birçok eş'âr-ı ber-güzide meydâna getirmiştir. Bu gün taklidi, tanziri, gayr-ı kabil bir mertebededir.

Nesîmî bu sûretle diyâr diyâr gezerek Haleb'e gelir, birâderi Şâh Handân'a gönderdiği bir mektûbda kullandığı lisânı

[849b]

[850a]

Ve bil-hassa dîvânında bulunan eş'âr-ı vahdet-guyânesi, ulema-yı hazır ve zâhirce mucib-i töhmet add olunarak katline fetvâ virilir.

Siyâset-gaha götürülürken müftî dir ki, “Bu adamın kanı murdardır. Her kimin bir uzvına dokunursa o uzvı kesmek lâzımdır.”

Siyâset-gahda müfti bu sözü yine tekrâr ve takrir iderken uzandığı eline derisi yüzilen **Nesîmî**'nin kanı sıçrar, müftinin eli kana boyanır. Bu sırada müfti kimse görmesün diye elini silmek isterken erbâb-ı dilden müftiye dir ki, “Müfti efendi virdiğiniz fetvâ mucibince parmağınızı kesmek lâzım geldi. Hük-m-i şeri yerini bulmalı.” deyince müfti mutasavvıf arifin bu sözü üzerine “Ben ‘ala-tarîkü’t-temsîl söylüyordum. Şer’an bir şey lâzım gelmez.” dir.

Bu hâli mahall-i siyâsetde kanlar içinde seyr iden **Nesîmî** bi’l-bedahe bu beyti söyler:

Zâhidin yek parmağın kessen rûz-ı hakdan kaçır,
Gör bu miskin ‘aşıkın postun yüzerler ağlamaz.

Nesîmî'nin birâderi Şâh Handan’a gönderdiği mektûb-ı manzûm, başdan başa mutasavvıfane ve vahdet-perestane olup:

Deryâ-yı muhit cûşa geldi,
Kevn ile mekân hurûşa geldi.

Sırr-ı ezel oldu âşikârâ,
‘Ârif nice oldu medârâ,

Nakkaş bilindi nakş içinde,
La’l oldu ‘ayân bedhaş içinde.

Her zehr-i nebât sükker oldu,
Acı su şarâb-ı kevser oldu,

Yer gök arası hak mutlak oldu,
Söyler def ü ene’l-hak.

Bir rivâyete göre **Nesîmî** Konya civârında Lârende kasabasında vücûda gelmiş olan **Kemâl Ümmî** ile birlikde Sultân Şucâ' Hazretleri'nin dergâhına giderler. **Baba Sultân**'dan icâzet almadan hod-be-hod bir koçunu boğazlarlar koçun derisini yüzerken **Baba Sultân** teşrîf idüb onları bu halde görünce gazab ider. Cemal celale mübeddel olarak **Seyyid Nesîmî**'nin önüne bir destere, **Kemâl Ümmî**'nin önüne de bir ip koyar.

[850a]

[850b]

Fî'l-hakîka Nesîmî'nin akibeti derisi yüzülmekle Kemâl Ümmî'nin dârda selb olunmasıyla zâhir olur. Kemâl Ümmî'nin Hallâc-ı Mansûr olduğu da rivâyetler miyanındadır. Allahu â'lem.

Seyyid Nesîmî'nin mecmû'amızda mevcûd şiirlerinin sahîfe numrolarını buraya kayd idiyoruz. [608/ 609/ 609/ 609/ 609/ 910/ 911/ 911/ 912/ 912/ 912/ 913/ 913/ 914/ 914/915/915/915/916/916/917/917/918/918/918/919/919/919/920/1026/1026/1027/1027/1028/1028/1029/1078/1088/1390/1415/1454/1454].

SÂMİH RİF'AT

Sâmih Rif'at: İstanbullıdır. Küçük yaşından beri nâmü's-samme olmuş, onun muntazam tahsîline mani olmakla beraber yine yüksek tahsîlini ikmâl idememiştir. **Sâmih Rif'at** âteşîn bir zekaya mâlik olup kendi kendini yetiştirmiştir. Bir vaktler İstanbul'da "İttifâk Gazetesi"ni çıkarmış, bil-ahere Konya vâlîsi olarak hükümet hizmetine girmiştir.

Oğlu merhûm Hâtif de kendisi gibi çok zekî bir genç iken amansız bir hastalık bu âteşîn ve sevgili genci pek genç yaşında babasından, kardaşı Zeyneb'den ve kendisini sevenlerden ayırmıştır. Zâten vâlîdesini daha evvel gâ'ib iden **Hâtif**, babasına karşı derîn bir aşk ve muhabbetle ve hürmetle sarılmıştı. **Hâtif** de babası

gibi güzel tanbur çalardı. Memcua sâhibi **Kadîmî ‘Ali Rızâ** gerek **Sâmih Rif’at**’in ve gerek **Hâtif**’in zekasına hayran olmuşdu.

Hâtif’e karşı o kadar bir sevgi beslemekte idi ki, onu gördükçe ruhen büyük sevinç duyardı. **Hâtif**’e olan sevgisi netîcesidir ki, **Kadîmî ‘Ali Rıza** da ilk oğlunun ismini **Hatîf** tesmiye itmiştir.

Sâmih Rif’at, Kara Ağaç dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba’dan nasîb almış iyi bir Bektâşî ve âteşîn bir şâ’ir idi. Son zamânlarda dil kurultayı başkanı iken Ankara’da vefât itmiştir.

Sâmih Rif’at kırk yaşında iken tanbura başlamış ve oldukça sayılı tanburîlerden olmuşdu. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [149 /474/ 475/ 475/ 476/ 727/ 727/ 728].

[850b]

[851a]

SEHER ÂBDÂL

Seher Âbdâl: On altıncı ‘asrda yaşamış olan **Seher Âbdâl**, ‘asrının kıymetli sâz şâ’irlerindendi. İç Anadolu’da doğmuş, yetmişmiş olduğu abdâllardan olduğu anlaşılmaktadır. **Seher Âbdâl**, Bektâşîlik hırka ve tâcını giymiş, ömrünü “‘Ali” demekle geçirmiştir. Bunu şiirleri pek güzel göstermektedir. Yazık ki, hayâtı hakkında bir ma’lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [726/1188].

SERVER ‘ALİ BABA

Server ‘Ali Baba: On altıncı ‘asr şâ’irlerindedir. **Server ‘Ali Baba** Tekirdağı’nda doğmuşdur. Hayâtı hakkında ma’lûmât elde idilememiştir. Ba’zı kaynaklar **Server ‘Ali Baba**’nın, **Sersem ‘Ali Baba** olduğunu yazmakta iseler de

Server ‘Ali Baba ile Sersem ‘Ali Baba başka başka şahsiyetlerdir. **Server ‘Ali Baba**’ya ‘â’id birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [471/ 471/ 730/ 1070/ 1070/ 1417].

SEFİL ÂBDÂL

Sefil Âbdâl: On sekizinci ‘asrda yaşayan Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmât alınmamıştır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [482/483/483/484/484/484/485/485].

SÜLEYMÂN CEMÂLÎ BABA

Süleymân Cemâlî Baba: Aslen İstanbulludur. Rûmili Hisârî’nda Nâfi’ Baba’nın dervîşlerinden olup babadan icâzet almıştır. “Süleymân” ve “Cemâlî” mahlaslarını kullanmaktadır. 1331’de Arnavudluk’da Kâzîmiye Tekkesi’nde babalık itmiştir. Mu’ahharan Tiran’a gitdiği, rivâyet idilmekte ise hayâtda olup olmadığı meçhuldür. Elimize geçen bir vesîkaya göre 1331 hicrîde vefât itdiği anlaşılmaktadır. Birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [486/486/486]. [B. Ş. Sahîfe: 333].

[851a]

[851b]

SELÎM BABA

Selîm Baba: Kırşehir Hâcî Bektâş Dergâhı’nda “Mihmân Evi” dinilen misâfir-hanenin re’îsi iken babası **Çelebî ‘Abdüllatîf Baba** ile beraber hicrî 1177’de Üsküdâr’a gelmiş ve ‘Înâdiye Tekkesi şeyhi Hâşim Baba’ya mülâkî oldıktan sonra mezkûr dergâhdan ayrılmamıştır.

Hâşim Baba-zâdelerden Yûsuf Beğ’in virdiği ma’lûmâta göre 80-90 yaşlarında olduğu halde 1197 hicrî târîhinde vefât iderek Hâşim Baba Dergâhı hazîresinde defn edilmiştir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [474/730/1047].

SEYYÂH ÂBDÂL

Seyyâh Âbdâl: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Seyyâh Âbdâl**’ın hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. **Seyyâh Âbdâl**’ın İmâm Hüseyin hakkında bir mersiyesini buraya kayd ediyoruz. [170].

SÂKITÎ

Sâkitî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Sâkitî**, hakkında bir bilgimiz yoktur. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [724].

SIRRÎ

Sırrî: Asıl ismi “Mehmed”, mahlası “Sırrî”dir. Hicrî 1209’da Ağrıboz’da doğduğu ve hicrî 1258’de Tekirdağı’na hicret itdiği dîvânındaki kayddan anlaşılmaktadır. 150 büyük sahîfe teşkil iden yazma dîvânı Ankara Kütübhânesi’nde 3/32 numroda mahfûzdur.

Dîvânının baş tarafında şu cümle vardır. “Dîvân-ı meczûbü’r-rahman bende-i şâh-ı merdân Es-seyyid Mehmed Sırrî El-Ağrıbozî”

[851b]

[852a]

Eserlerinin mühim bir kısmı arzu vezniyle yazılmıştır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [480/481/481/481/483]

SIRRI ŞA’BÂN

Sırrî Şa’bân: Hicrî 1274 yılında Tekirdağı’nın Kılağuz Köyü’nde doğmuştur. Bütün hayâtını bu köyde hacelikle geçirmiştir. **Sırrî Şa’bân** Bektâşî tarîkatına

mensûb olup hicrî 1340 yılında 65 yaşında olduğu halde ölmüştür. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd ediyoruz. [480].

SÜLEYMÂN BABA

Süleymân Baba: Burûsa'da Zindan Kapu'da Yıldırım Bâyezîd vüzerâsından İvâz Paşa âhfâdından **Süleymân Beğ Baba ibn El-Hâc Mustafa** Burûsa'da Ramazan Baba Tekkesi'nde baba olarak bulunmuştur. **Süleymân Baba**, hicrî 1311'de Burûsa'da vefât itmiştir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [470].

SELÎM

Selîm: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Rûmili Hisârî'nda Şehîdlik Dergâhı'nda medfûn olan 'Ali Koç Baba'nın muhiblerindedir. Hayâtı hakkında başkaca ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya derc ediyoruz. [474]. [B. Ş. Sahîfe: 336]

SEZÂ'Î

Sezâ'î: On dokuzuncu 'asrda yaşayan Bektâşî ve sâz şâ'irlerindedir. Bu şâ'ir hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [148/968/1569].

[852a]

[852b]

SÛZÎ

Sûzî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Sûzî**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [150/725/726/1484].

SABRÎ BABA

Sabrî Baba: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Bulduğu dervde gayet güzel sâz çalar ve sesi de güzel olduğundan her gitdiği yerlerde rağbet görürdi. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [968].

SENÎH

Senîh: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Bu zâtın matbû’ bir dîvânı olmakla beraber İmâm Hüseyin hakkında çok âteşîn mersiyeler yazmıştır. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmât elde idemedik. Elimize geçen mersiye ve şiirlerini buraya kayd ediyoruz. [151/154/154/155/155/157/163/166/167/168/169/1084].

SELÂMÎ

Selâmî: On dokuzuncu ‘asrda yaşayan Bektâşî şâ’irlerinden olan **Selâmî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [171/728/728/729/729/969/970/1047/1047/1422].

[852b]

[853a]

SEYYİD

Seyyid: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Seyyid**’in hayâtı hakkında hiç bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1186/1450].

SÂKİNE

Şâkine: Şâ'ir 'Ali Rızâ Hadî'nin kerîmesidir. Yüz yaşını idrâk itmiş ve birkaç sene evvel vefât itmiştir. Birçok nefes ve destânları vardır. Bunlardan elimize geçeni buraya kayd idiyoruz. [1501/1517/1517].

SİNÂN ÜMMÎ

Sinân Ümmî: On yedinci 'asr mutasavvıflarındandır. Bir rivâyete göre Burûsalı, bir rivâyete göre Karamanlı, bir rivâyete göre Elmalılı diyenler de vardır. Ma-haza bu husûsda kat'î bir şey söylememekle beraber 1551'de vefât itmiştir. Elmalı'ya yakın bir yerde medfûn olmasına göre Elmalılı olduğu biraz daha kuvvetlenir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1420].

ŞÂHÎ

Şâhî: Bu şâ'irin kim olduğu kat'iyetle bilinmiyor. Ahmed Hikmet Bey "Halk Şi'rlерinin Teşkil ve Nev'i" adlı eserinde Şâhî'nin "Kurbânlar tiflenüb gül-bang çekildi/Gaflet uykusundan uyana geldim." Matla'lı meşhûr nefesini yazdıktan sonra onun Şâh İsmâ'il-i Safevî olduğunu ve kendisinin "Hatâ'i" tahallüs itdiği gibi "Şâhî" de tahallüs itdiğini söylüyor.

Halbu ki, Şâh İsmâ'il'in hayâtı ve şiirler hakkında senelerden beri tahkikât ve tedkikâtda bulunan Köprili-zâde Fu'âd Beğ bunun kat'iyen yanlış olduğunu söylemektedir. [Cumhûriyet Gazetesi, 9 Teşrin-i Sâni, 928].

[853a]

[853b]

Şâhî'nin Bektâşî olduğu söylediği nefesinden kat'iyetle anlaşılmaktadır.

Diğer bir rivâyete göre de Yavuz Sultân Selîm zamânında İstanbul'a gelüb yerleşen **Şâhî**, on altıncı 'asrın tanınmış Bektâşî şâ'irlerindedir. **Şâhî'nin** 'âşikane tarzında mecmû'alarda birçok manzûmelerine tesâdüf idilmektedir. Bektâşîler

arasında meşhûr olan nefeslerinden bir ‘‘adedi ile bir destânını buraya derc idiyoruz. [493/1103].

SULTÂN ŞÜCÂ’

Sultân Şücâ’: Seyyid Battâl Gazî dergâhı post-nîşîni olup Bektâşîlerce büyük bir ‘azîz olarak tanınmakda ve hürmet idilmekdedir. Bir rivâyete göre vaktiyle Seyyid Nesîmî ve Mansûr’un şeyhi olan Sultân Şücâ’dır. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen şiirini buraya kayd idiyoruz. [1412].

ŞEMÎMÎ BABA

Şemîmî Baba: İşkodra’da Akçahisâr Bektâşî dergâhında medfûndur. Oranın post-nîşîni idi. Basrî Baba’ya ‘â’id bir mecmu’ada **Şemîmî** hakkında ma’lûmât mukayyedir.

Evvelce İstanbul’da ders-i ‘âm hâcelerinden olup asıl ismi ‘‘**Kemâleddîn**’dir. Sonra tarîkâta sülûk iderek Köprili dergâhında şehâdete tâlib ve ihrâr itmekle kendisine sırren Kerbelâ ve refiki Haydar Hâşimî Baba da zehire razı olarak Akçahisâr’la birkaç müraseleden sonra oraya gitmişler. **Şemîmî**, kurşunla; Haydar’da zehirle şehîd olmuşlardır.

[853b]

[854a]

Fatih Kütübhânesi’nde Salacıoğlu’na ‘â’id bir dîvânçede ise de diğeri bir rivâyet vardır.

Şemîmî, Girid Kandiyeli Salacı oğlu nâmında bir zâtla Üsküdâr’da ‘Înâdiye dergâhı şeyhi Hâşimî Baba’dan icâzet alarak her ikisi de baba olmuş, Hâşimî Baba bunların her ikisini de Anadolu’da birer mahalle göndermek istemiş, bunlardan Salacı oğlu Girîd’e, **Şemîmî Baba** da Akçahisâr’a gönderilmesini, istemişler. Hâşimî

Baba, Salacıoğlu'na "Girid'de sana ölüm görünüyor, Şemîmî Baba'ya da "Sana da zehir görünüyor," demiş ise de vâki' olan ısrarları üzerine istedikleri yerlere gönderilmişler. Biri Girid'de öldürülmüş, diğeri de zehirlenmiştir.

Şemîmî Baba'nın elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz.
[977/1302/1342].

ŞEMSÎ BABA

Şemsî Baba: İzmirlidir. İzmir'de Bektâşî dergâhı post-nîşîni idi. On dokuzuncı 'asrın son yarısında yetişen Bektâşî şâ'irlerindedir. Tahmînen hicrî 1310'da vefât itmiştir.

Şemsî Baba'nın Tırhala civârında yaşamış bir Bektâşî şâ'iri olduğunu söylerler. Zamânı ma'lûm değildir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. **Şemsî Baba**'ya 'â'id elimize geçen birkaç mersiye ve manzûmeyi buraya kayd ediyoruz.
[172/173/174/176/493/1048/1397].

ŞEHR-BÂNÛ BACI

Şehr-bânû Bacı: Üsküb Bektâşî dergâhı post-nîşîni Süleyman Baba'nın bacısıdır. 1930 yılında 65 yaşında bulunuyordu. Ölümü hakkında ve hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz.
[497].

[854a]

[854b]

ŞEREF BACI

Şeref Bacı: İstanbullıdır. Kasım Paşa'da ikâmet iden Mehmed Ağa nâmında bir kahvecinin haremidir. Çamlıca Bektâşî tekkesi post-nîşîni Nurî Baba'ya intisâbı

vardır. 45 yaşında iken hicrî 1325 senesinde vefât itmiştir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [497].

ŞEHÎDÎ

Şehîdî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında hiç bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [496].

ŞÎRÎ

Şîrî: Birçokları **Şîrî**’nin Hâcî Bektâş-ı Velî olduğunu söylerler. İhtimal bu zannı tevîd iden sebep şâ’irin devriyesinde:

“Urûm diyârını ben irşâd iderim,
Horasan’dan gelen Bektâş idim ben.”

beyti olmuştur. Halbu ki, nefes bir devriyedir. **Şîrî**’nin on sekizinci ‘asr Bektâşîlerinden olduğu tahmîn idilmektedir. Bektâşîler arasında birkaç şiiri meşhûr olan bu zât bir çokları tarafından “Hâcî Bektâş-ı Velî” veya Kırşehir hân-kâhında post-nîşînlük itmiş bulunan Bektâşî çelebilerinden biri add idilmektedir.

On üçüncü ‘asr mutasavvıflarından olan Hâcî Bektâş-ı Velî’nin bu ifâde ile şiir yazmasına imkân yoktur. Çünkü bu manzûmelerdeki ifâde husûsiyeti nihâyet on altıncı ‘asra irca olunabilir.

Bildiğimiz üç Bektâş çelebi vardır. Biri on altıncı ‘asrda, diğer ikisi de on yedinci ve on sekizinci ‘asrlarda yaşamışlardır. Mihrâbî İbrâhim Baba merhûm **Şîrî**’nin bu son Bektâş çelebi

[854b]

[855a]

oldığını tasrih itmiştir. **Şîrî**'nin elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [402/739/740/740/741/1482]

ŞEMSÎ

Şemsî: Üsküdârlı Şeyh Osman Şemseddin nâmıyla ma'rûfdur. İmâm Hüseyin'in şehâdeti hakkında gayet büyük ve fevkal-ade, matbû' bir mersiyesi vardır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmât elde idemedik. Mecnû'amızdaki mersiyesini buraya kayd ediyoruz. [176].

ŞEM'Î

Şem'î: On dokuzuncu 'asrın meşhûr Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Konya'da doğmuştur. Ma'îşetini hacelikle te'mîn iderdi. Hıfza çalışdı. 1247 hicrîde hacca gitdi. Vefâtı 1257 hicrîdedir. **Şem'î**, evvelen Mevlevî, sonra da Bektâşî olmuştur. Şiirlerinde Bektâşîlik terennüm itmiştir. **Şem'î**'nin taş basması matbû' bir de dîvânı vardır.

Şem'î, birkaç def'a İstanbul'a gelmiş, şöhreti sarâya intikal idince sarâya alınmış, Üçüncü Selîm tarafından takdîr idildiği halde memleket hasretine dayanâmamış, pâdişâhın ihsânı ile çarşı ağalığı vazîfesiyle Konya'ya dönmüştür. Elimizde mevcûd şiirlerinin sahîfe numrolarını buraya kayd ediyoruz. [182/ 183/ 296/ 297/498/744/745/745/746/746/746/747/747/747/748/748/748/748/749/978/979/979/ 979/979/980/980/1073/1073/1073/1189/1329]

[855a]

[855b]

ŞÂDÎ

Şâdî: On dokuzuncu ‘asrın Bektâşî şâ’irlerindendir. İsmi “‘Ali” mahlası “‘Şâdî”dir. Mu’allim olan **Şâdî**’nin hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Ancak mu’allim “‘Ali **Şâdî**” nâmıyla ma’rûf âteşîn bir şâ’ir olup cenab-ı şehîd-i İmâm Hüseyin için çok ateşli ve mü’essir birkaç mersiyesi vardır. Edib bir şâ’ir idi. Elimizde bulunan mersiyelerini buraya kayd ediyoruz. [183/186/188/191/744/1084/1084].

ŞİFÂ’Î

Şifâ’î: Aslen İstanbullıdır. İsmi “‘İhsân” mahlası “‘Şifâ’î”dir. Kasımpaşa’da Kulaksız’da Kadirî şeyhi ve Bektâşî müntesibi olan Süreyyâ Keşfî Baba’nın büyük birâderidir. Bahriye Hastahanesi baş kâtibi idi. Karaağaç Dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba’dan nasîb almışdır. Târîh-i vefâtı tesbit idilememişdir. Oğlu Mü’eyyed Beğ Kâsımpaşa’da eczacılık yapmaktadır. Elimizde mevcûd birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [494/494/978].

ŞEVKET

Şevket: Neyzen Şevket 1243 hicrî yılında Tekirdağı’nın Ağaç Çalı köyünde doğmuş ve bütün hayâtı şâ’irane geçmiştir. Bu şâ’ir, Tekirdağlı Hasan Kırîmî’ye de intisâb itmiştir. Manevi terbiyesini Mehmed Emin Efendi’den [Kırklar Tekkesi Şeyhi] ikmâl iderek vahdet-i vücûda ‘â’id bir eser de yazmıştır.

Bil-ahere Bektâşî tarîkatına intisâb itmiştir. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [496/496/744].

[855b]

[856a]

[ŞÂKİR]

Şâkir: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Şâkir** hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [495].

ŞÜKRÎ METÎN BABA

Şükrî Metîn Baba: Eskişehir civârında Seyyid Battal Gazî dergâhında hizmet itmiş bir Bektâşî babasıdır. Birkaç sene evvel vefât itmiştir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [495/498/1410/1411/1188/1189].

ŞÖHRETÎ

Şöhretî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî ve sâz şâ’irlerinden olup, âşık ve Dervîş Enverî, Çınârî ve Hüsni’nin sâz arkadaşı olduğu gibi gayet güzel sâz çalar ve irticâlen şiir söylerdi. Sâz arkadaşları arasında mahbub-ı bedelası Şöhretî diye anılmakta olduğu Dervîş Enverî’nin ifâdesinden ve ba’zı şâ’irlerin manzûmelerinden anlaşılmalıdır. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [[742/742/743].

ŞEYHÎ

Şeyhî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [744].

[856a]

[856b]

ŞERÎFÎ

Şerîfî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Çınârî, Hasan ve Şöhretî sâz şâ’irleri ile Anadolu’da bir hayli seyâhat yapmışlardır. Hayâtı hakkında

fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [978/1486].

SALÂCI OğLU

Salâcı Oğlu: Üsküdârî Hâşim Baba'nın mürîdlerindedir. Aslen Girid'in Kandiye kasabasındandır. Şöhreti ıkırcı Şeyh Mustafa'dır. Kandiye'de Vezîr arşısı'nda ıkırcılık sanatı icra iderdi. Ekser seyyâhîn ve fukara ile görüşüb hem-dem olurdu.

Esrâr-ı tarîkatdan ve asar-ı hakîkatdan ba'zı kelimât istima ile günden güne tarîkat-ı 'aliyeye muhabbeti müzdad olup cezbe-i ilahiye ile gice gündüz enin ü feryâd idüb "Ya rab bize bir er bulunur da himmet ider mi? Yoksa günümüz böyle felaketle mi geçer?" teranesiyle ekseriya Baltalar nâm mahalde tâ-be-seher-i karar dergâh-ı hakka teveccüh ile ah ü zar iderdi.

Bu hal üzere bir eyyâm geçdi. Nagah Bektâşî erenlerinden bir zât Kandiye'ye gelüb bu 'azîz ile hem-dem ü hem-sohbet idi. Bu hâlini müşâhade iden Bektâşî dervîşi bir gün kendisine dir ki, "Ey birâderi bu hal ile yüz yıl sa'y eylesen, vasil-ı hak olamazsın. İlla bir mürşid-i kâmilin damenine yapışub biat ü ikrâr ve seyr-i sülûk görürsen, muradın az zamânda hasıl olur. Bu da ancak nutk-ı Hazret-i Hâşim [*kuddise sirruh*] mürşid yüzünden tecelli itse gerek." deyince ıkırcı ol zâtın nutkunu istima itdikde kalbinde muhabbetullah bir kat daha ziyâde oldu. Nem mal, ne iyâl hatırına geldi. Hemân der-akab İskele canibine revan olup İstanbul'a harekete amade bir sefîneye acele süvar olup birkaç günde İstanbul'a vardı. Her gün tekkeleri ziyârete başladı. Bir gün Üsküdâr'a geçdi. Tekke ararken rebher-i muhabbet delîl olup Hâşim Baba'yı buldu.

O zâta biat eyledi. Vafir zamân hizmet itdikden sonra kendisine icâzet ve hilâfet virilerek Kuds-i Şerîf'e ta'yîn olundu. Fakat kendisi Kandiye'nin muhafaza-i maneviyesini niyâz itdi.

Mürşidi Hâşim Baba, “Kandiye’ye gidersin amma anda senin için şehâdet görünür.” buyurdu ve “Bu bazarlığa razı olursan Kandiye’ye gidersin!” dedi. Şeyh Mustafa “Eyvallah!” deyüb razı oldu ve şeyhinin ayağına yüz sürdü. Mürşidi dahi hayr dû’âsın okuyub Kandiye’ye irsal buyurdu.

[856b]

[857a]

Kandiye’ye gelüb yerleşdikden sonra orada bulunan bir kürsî şeyhi bu zâtı hoş görmedi. Fazla mutaassıb olan bu kürsi şeyhinin iğvasıyla öldürülmeğe karar virdi.

Kendisini sevenlerden bir kısmı gelerek “Aman kaçınız. Kürsi şeyhi sizi rafizi diye öldürtmeğe halkı ve hukumeti teşvîk itdi.” deyince “Salâcı Oğlu” nâminı alan Şeyh Mustafa “Ben hak yoluna canımı kurban için bu yola girdim. Kimden kaçırım!” diye bu teklîfi red itdi.

Girid vâlîsi dahi bu zâtı kurtarmak için birçok emek sarf itdiği halde çare-sâz olamayarak kürsi şeyhinin teşvîkiyle çarşı ortasında Salâcı Oğlu’nu şehîd itdiler. 1280 hicrîde şehîd idilmiştir.

Kürsi şeyhi tarafından vâki’ iğva ve teşvîk üzerine halk içinde şehîd idilen kürsi şeyhi öldirdikten sonra cesedini denize atdırmıştır. Bu vakadan üç gün geçdikden sonra Kandiye’de esnaf dükkanında otururken birden bire dükkandan içeri, üç gün evvel çarşı içinde öldirilen ve bir gün cesedi sokakda kürsi şeyhi tarafından herkese teşhir idildikten sonra denize atıldığını görmüş olan bu esnafın dükkanına Salâcı Oğlu’nun girdiğini görünce hayretler içinde kalır ve bir söz dahi söylemez.

Salâcı Oğlu’nun bu esnafa on altın borcu var imiş. Bu parayı ödeyemeden şehîdi dildiğinden bu def’a dükkan sâhibine on altın borcu virerek dışarı çıkınca aklı başına gelmiş, bir müddet sonra dışarı çıkmış ise de Salâcı Oğlu’nu bir daha görememiştir. Esnaf bir bu vakayı düşünürken bir de önünde duran on altına

bakıyor ve şöyle diyor, “Bunu bir rüya veya hayâlat add itsem, ortada on lira duruyor.” diye bunu pek çoklarına da söylemiştir.

Yukarıdaki ma'lûmât Fâtih Kütübhânesi'nde Salâcı Oğlu'nın mevcûd olan dîvânında yazılıdır. Oradan alınmıştır. Kendisinin elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz.

[750/750/1148/1159/1302/1302/1303/1303/1330/1330].

[857a]

[857b]

SU OĞLU

Su Oğlu: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1190].

SABRÎ

Sabrî: On dokuzuncu 'asrın son yarısında yetişen Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Plevne kahramanı Gâzî Osman Paşa hakkında yazdığı bir destânla Resûl Baba'nın vefâtı münâsebetiyle yazdığı bir şiir onun bulunduğu devri ta'yîn itmektedir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [501/1048/1085/1189/1190].

SÂDIK BABA

Sâdik Baba: On dokuzuncu 'asrın sonlarında yetişen Bektâşî şâ'iridir. İstanbul'da doğmuştur. Bahriye zabiti idi. Tekaüd oldıktan sonra Beytü'l-Mâl sermühendisi olmuştu. Çamlıca Bektâşî tekkesi şeyhi, 'Ali Nutkî Baba'nın kâ'im-pederidir. 1315 hicrî senesinde vefât etmiştir.

Sâdık Baba, son ‘asrın Bektâşî şâ’irleri arasında temâyüz itmiş bir şahsiyettir. Ayrıca bir “Sâdık” daha var ise de **Sâdık Baba** ile tefrîk idemediğimizden “Sâdık” mahlasıyla elimize geçen birkaç manzûmeyi buraya kayd ediyoruz. [498/ 499/ 499/ 499/500].

SÂLİH NİYÂZÎ DEDE BABA

Sâlih Niyâzî Dede Baba: Aslen Arnavud olup Kırşehir’de Hâcî Bektâş’da “Dede Baba” iken dergâhların kapatılması üzerine Ankara’ya gelmiş, bir müddet Ankara’da ikâmetden sonra vâki’ olan da’vet üzerine Arnavudluğa gitmiş, bil-ahere orada şehîd edilmiştir. ‘Ali Nâcî Baba’ya hitâb iden bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1479].

[857b]

[858a]

SÂFÎ

Sâfi: Sâfi kültürlü şâ’irlerden olup tarîkate da bağlı idi. Şiirlerinde dâ’imâ Bektâşî risâlelerinde rastlandığı gibi iyi bir Bektâşî olduğu muhakkaktır.

‘Ali’yi, ehl-i beyti ve ‘Ali sülalesini ağızından düşürmez, dâ’imâ yazdıkları, Bektâşî ayîn ve alemlerinde makbûl olduğu gibi her Bektâşî tekkesinde Muharremü’l-Harâm’ın onunda veyahut onundan sonraki günlerde yapılan, kaynatılan aşura günlerinde **Sâfi**’nin mersiyesi merâsimle okunur ve büyük bir huşu ile dinlenirdi.

Sâfi’nin on altıncı ‘asrda yaşadığını biliyorsak da hakîkî hüviyeti hakkında sarîh bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Kimi “Edirneli Attâr-zâde Sâfi” olduğuna, kimisi de bir Bektâşî babası olduğuna hüküm ediyor. **Sâfi**’ye ‘â’id elimize geçen bir mersiyesi ile birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [193/500/749/749/1073/1073/1330/1421].

SÂDİK ÂBDÂL

Sâdık Âbdâl: Mevcûd olan bir dîvândan çıkarıldığına göre on altıncı ‘asrda yaşamıştır. Küçük yaşta iken Dervîş Mehmed isminde birinden aldığı telkînlerle tarîkat ehli olmağa heves itmiş ve Seyyid ‘Ali Sultân diye tanınan Kızıl Delî Sultân’a intisâb itmiştir.

Abdâllar Anadolu’ya yerleşmiş bir zümre olduğu, Seyyid ‘Ali Sultân’ın da Rûmili’de Dimetoka dergâhı post-nîşîni bulunduğuna göre ikisinin nasıl bir sebeble buluştuğu, yani **Sâdık**’ın Rûmili’ye nasıl geçtiği ma’lûm değildir.

Sâdık Âbdâl’ın kendi söyleyişine göre Seyyid ‘Ali Sultân’ın vefâkâr bir mürîdi olduğunu ta’yîn idebildiğimiz gibi dîvânından çıkarılan şiirleriyle on altıncı ‘asrda yaşadığını kuvvetlendirmiş oluyoruz.

Sâdık Âbdâl’ın elimize geçen bir iki nefesini buraya kayd ediyoruz.
[1190/1190].

[858a]

[858b]

SENEM BACI

Senem Bacı: Pîr Sultân’ın kızıdır. Hızır Paşa tarafından Sîvâs’da babası [Pîr Sultân]ın idâm edildiği sırada babasının idâmı hakkında yazdığı ve söylediği nefesin kaydı bulunduğu sahîfe numrosunu buraya kayd ediyoruz. [501]. [Pîr Sultân sahîfe: 41].

SADÂYÎ

Sadâyî: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Sâz şâ’irlerinden Seyfî, Çınârî, Enverî ile Anadolu’da bir hayli dolaşmış olduğu merhûm Enverî’nin beyânından anlaşılmaktadır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib

değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz.
[750/751/751/1074].

SABÛRÎ

Sabûrî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [980].

SALÂHÎ

Salâhî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Çınârî ve rûfekâsıyla bir hayli dolaşmış ve birçok mu’ammâlar asmışdır. Sesi güzel ve sâzı da güzel çaldığı için gitdikleri yerlerde rağbet görürlerdi. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1048].

ZİYÂ BABA

Ziyâ Baba: Merhûm Necmî Baba’nın oğlu olup 1305 târîhinde İstanbul’da doğmuşdur. Bektâşî şâ’irlerinden olan **Ziyâ Baba**, 1332 târîhinde Nâfi’ Baba hâlifelerinden Latîf Baba’dan nasîb almış, babalık icâzetini de ‘Ali Cemâlî Baba’dan almışdır. Kıymetli bir şâ’ir ve dervîş olan **Ziyâ Baba Erdoğru**’nun elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [1512/ 1514/ 1516/ 1516/ 1521/ 1521/ 1522/ 1522/ 1526/ 1538/ 1565].

[858b]

[859a]

ZA’FÎ BABA

Za'fi Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [751].

ZİYÂ PAŞA

Ziyâ Paşa: Âteşîn ve meşhûr şâ'ir **Ziyâ Paşa**'dır. İstibdad devrinde birçok yüksek vazîfelerde bulunmuş, emsâline ender tesâdüf idilir şâ'irlerdendir. Sultân Hamîd'in zûlmüne uğramış bir zâtdır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [752/752/753/753/756/1540/1542/1547/1549/1550/1551].

TÂHİR

Tâhir: On dokuzuncu sâz ve halk şâ'irlerinden olup 1861'de Konya'da doğmuş, 1926'da ölmüştür. Yine 1813'de Niğde'nin Ortagöl nâhiyesinde doğmuş "Tâhir" isminde bir şâ'ir mevcûd olup Kayseri medreselerinde okuyarak icâzet almış ve Tarsus'a giderken yolda hastalanarak 1880'de ölmüştür. Her iki Tâhir'in hayâtları hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen "Tâhir" mahlaslı bir iki manzûmeyi buraya kayd ediyoruz. [1191/1303/1304/1305]. Bir müddet Mısır'da Gaygûsuz dergâhında da bulunmuşdur ve Kalbî'nin bir gazelini de tahmîs itmiştir.

TÂLİBÎ İRŞÂDÎ

Tâlibî İrşâdî: Ahmed Tâlibî İrşâdî Baba, on dokuzuncu 'asrın ortalarında yetişmiş bir Bektâşî şâ'iri ve babasıdır. Ba'zen "Tâlibî İrşâdî", ba'zen de "İrşâdî" mahlaslarıyla şiirler söylemiştir. İntisabı Hulûsî Baba'yadır. Bil-ahere Kasabalı Hakkı Mürebbî'den icâzet alarak baba olmuşdur. 1298 hicrîde vefât itmiştir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [650/757/757/757/1037/1061].

[859a]

[859b]

ZARÎFÎ

Zarîfi: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Seyfi, Çınârî ve diğer sâz şâ’irleriyle Rûmili’de ve Anadolu’da bir hayli dolaşmıştır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1074/1307].

‘ALÎ NÂCÎ BABA

‘Ali Nâcî Baba: Taşlıca posta ve telgraf müdürü merhûm Kadrî Beğ’in oğludur. Rûmî 1301 senesinde eski Kosova vilâyetinin Siniçe Sancağı’nda doğmuştur. Kanunun tahmil itdiği mecbûriyet üzerine “Baykâl” soyadını almıştır.

Babasının vefâtı üzerine 1310 senesinde vâlîdesi ve iki kardaşı ile İstanbul’a gelmiş ve 1313 senesinde Darü’ş-Şafaka mektebine girmiştir. Tahsîlini orada ikmâl iderek 1321 senesinde mezun olmuş ve posta telgraf idâresine intisâb eylemiştir.

Birinci Cihan Harbi’nin sonlarına doğru İstanbul paket posta müdürü idi. Mütareke esnasında 1336 senesi Mayıs’ında Anadolu’ya firar etmiştir. O sene hükümet-i milliyeye posta ve telgraf ve telefon muamelat-ı umûmiye müfettişliğine ta’yîn edilmiştir. Programında Hâcî Bektâş P.T.T merkezinin teftîşi de var idi. Oraya gitdiği zamân Hâcî Bektâş-ı Velî dergâh-ı şerîfnde misâfir olmuştur. Rehberliğini de aş evi babası Bafıralı Hâcî Zeynel Baba yapmıştır. Ondan sonra erkân-ı harbiye-i umûmiye riyâseti sahra postaları umûm müdürlüğünde, harbi müteakib Burûsa, Ankara yine Burûsa, Adana ve Afyon Karahisâr baş müdürlüklerinde, posta, telgraf, telefon umûm müdürlüğü me’mûrîn ve posta dâ’iresi müdürlüklerinde bulunmuş ve altmış beş yaşını ikmâl itmesine binaen Temmuz 1950 târîhinde Afyon Karahisâr baş müdürlüğünden emekliye ayrılmış, halen Ankara’da Etlik’de ikâmet itmektedir.

Babalık icâzetini “Sâlih Niyâzî Dede Baba” tarafından 1931 târîhinde kendisine tevcih buyurulmuştur. Pederi de tarîk-i nâzenîn mensûblarından olup mürşid ve rehberinin hangi zevât olduğu ma’lûm değildir.

[859b]

[860a]

Sâlih Niyâzî Dede Baba'nın Arnavudluğa hareketi sıralarında Ankara'da mevcûd babagân ve muhibbân huzûrunda onların şehâdetiyle '**Ali Nâcî Baba**'nın Sâlih Niyâzî Dede Baba Türkiye'de dede baba vekîli olarak bırakmışdır. Ankara'daki babagân ve muhibbân huzûrunda onların şehâdetiyle bu vazîfeyi ifa itdikden sonra Arnavudluğa hareket itmiş ve bir müddet sonra da Sâlih Niyâzî Dede Baba Arnavudluk'da şehîd idilmiştir.

'**Ali Nâcî Baba**, halûk, çok nâzik, 'âlim, fazıl ve kâmil bir mürşid olup âteşîn bir şâ'irdir. Gerek Ankara muhitinde ve gerekse kendini tanıyanlar üzerinde kendisine hürmet telkîn iden ve herkesçe pek çok sevilen bir mürşid-i kâmidir. Elimize geçen şiirlerini buraya kayd idiyoruz. [1338/ 1382/ 1383/ 1391/ 1391/ 1394/ 1394/ 1395/ 1396/1427/1432/1448/1448/1467/1469/1471/1474/1479/1480/1486/1490/1501/1506/ 1507/1508/1459/1509/1511/1523/1525/1516/1522/1476/1505/1508/1530].

'**AZBÎ BABA**

'**Azbî**: On dokuzuncu 'asr sâz ve Bektâşî şâ'irlerindendir. Kütahya'da doğmuşdur. Asıl adı "Mustafa"dır. Dergâh-ı 'âlî çavuşlarından idi. Hicrî 1149 târîhinde vefât itmiştir. Üsküdâr cihetinde Merdiven Köy'de Şâh Kulu Sultân Bektâşî dergâhında medfûndur. '**Azbî**'nin matbû' bir dîvânı vardır. "Mü'ellif-i kitâb Kadîmî Baba" 1325 senesinde dervîş iken Kalkandelen Harâbâtî Dergâhı'nda '**Azbî** dîvânını uzun uzadıya tedkîk itmiş ve birçok eserlerini toplamışdır. '**Azbî** dîvânının müte'addid yazma nüshalarına da tesâdüf idilir.

[860a]

[860b]

‘**Azbî Baba**, evvela Halvetîliğe, bil-ahere Bektâşîliğe intisâb itmiştir.
‘**Azbî**’nin şiirlerinde tasavvuf, hurûfilik, ‘alevîlik akideleri terennüm edilmiştir.
‘**Azbî**’nin şiirlerini aşağıya kayd idiyoruz. [196/ 199/ 200/ 298/ 510/ 764/ 765/ 765/
765/ 766/ 766/ 766/
767/768/768/770/770/770/770/771/771/771/772/773/774/775/982/982/983/983/984/
1048/1049/1424].

‘**ÂRİF**

‘**Ârif**: On dokuzuncu ‘asrda yaşadığı tahmîn idilen Bektâşî şâ’irlerindedir.
‘Ali’ye, ehl-i beyte ve ‘Ali evlâdlarına son derece bağlı bir Bektâşî olup nâzik ve
halûk bir zât olduğu anlaşılmalıdır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta mâlik
değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [196/502/1451].

‘**AZMÎ BABA**

‘**Azmî Baba**: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı
hakkında bir ma’lûmâtımız yoktur. Ancak pek âteşîn bir şâ’ir olduğu elimizde
mevcûd bir manzûmesinden anlaşılmalıdır. Elimizde mevcûd bir şiirini buraya
kayd idiyoruz. [508].

‘**ASÎLE BACI**

‘**Asîle Bacı**: Bektâşî tarikatına mensûb olduğumı bildiğimiz ‘**Asîle Bacı**
hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd
idiyoruz. [511].

‘**UZLETÎ BABA**

‘**Uzletî Baba**: On sekizinci ‘asrda yaşamış zamânının sayılı Bektâşî
babalarındandır. Merdiven köyünde medfûn olan ‘**Azbî Baba**’dan icâzet almış ve
Merdiven köyündeki Bektâşî dergâhında babalık itmiştir. Târîh-i vefâtı hicrî 1149
senesindedir. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [503]. [B. Ş. Sahîfe,
389].

[860b]

[861a]

‘ATÂYÎ

‘**Atâyî**: On yedinci ‘asrın ilk nısfında yetişen değerli şâ’irlerden olan ‘**Atâyî**, Ma’l-karalı Nev’î’nin oğludur. ‘**Atâyî**, 991 Şevvâlî’nde Tekirdağı’nın İncik nâhiyesinden doğmuştur.

Evvela, babası Şâ’ir Nev’î’den istifâde itmiş sonra Âhî-zâde ‘Abdülhalîm Efendi’nin derslerine devâm iderek 1010 Safer’inde icâzet almıştır. Müderrislik ve kâdılıklarda bulunduktan sonra azl idildi.

1019 senesinde Baba Eski Kazası’na hâkim oldu. 1022 Safer’inde Varna, daha sonra Ruscuk kâdılığına ta’yîn idildi.

1027 senesinde Silistre kâdısı, 1030’da Tekirdağı kâdısı olup 1045 târîhinde vefât itmiş, İstanbul’da Şeyh Vefâ türbesi hazîresinde babası yanına defn edilmiştir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [763/764]. [Tekirdağı Şâ’irleri, sahîfe:25].

‘İBRETÎ

‘**İbretî**: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan ‘**İbretî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd ediyoruz. [195].

‘URYÂNÎ

‘**Uryânî**: Niğdeli’dir. Doğum târîhi ile hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Az çok tahsîl görmüştü. Mesleği rençberlikdi. Hoş sohbet olduğundan çok sevilirdi.

Husûsiyeti şiirle ilgili olanlarca konuşmasında idi. Tahmînen yetmiş sene evvel vefât itmiştir.

Bektâşî tarîkatına mensûb olduğu ve Elmalı dergâhına mensûbiyetini şiirlerinde söylemektedir. Şiirlerini ba'zen “**Uryânî**” ba'zen de “**Uryân Âbdâl**” mahlaslarıyla yazmıştır. Tasavvufî güzel sözler söylemiştir. Elimize geçen iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [501/502/1190].

[861a]

[861b]

‘ACZÎ BABA

‘**Aczî Baba**: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan ‘**Aczî Baba**’nın hayâtı hakkında bir ma’lûmât elde idilememiştir. Ancak elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [503/504/759/760/760/760/761].

‘AŞKÎ

‘**Aşkî**: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Enverî, Çınarî, Seyfî ve diğer rûfekâsıyla Anadolu’da bir hayli gezmişlerdir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak pek âteşîn bir şâ’ir olduğu elimizde mevcûd bir manzûmesinden anlaşılmaktadır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [763/1400/1400/1403/1410/1419/1419].

‘ALİ DEDE-‘ALİ OĞLU

‘**Ali Dede**: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Kalkandelen Harâbâtî dergâhından yetişmiş o dergâhda bir hayli de hizmet itmiştir. Şiirlerinde Sersem ‘Ali Baba’ya, dergâhın bânîsi olan Receb Paşa’ya hitâben mü’essir şiirleri ve nefesleri vardır. Eserlerinde ba'zen “Ali Dede” ba'zen de yalnız “Ali” mahlasını

kullanmıştır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [504/ 505/ 505/ 505/ 506/ 507/ 1191/ 1192/ 1192/ 1192].

‘ALİ YILMAZ

‘**Ali Yılmaz:** Bu zât Elmalı’da Âbdâl Mûsâ dergâhında yetişmiş bir Bektâşî şâ’iridir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [508].

‘AVNÎ

‘**Avnî:** On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan ‘**Avnî**’nin hayâtı ve tercüme-i hâline dâir bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [761].

[861b]

[862a]

‘ÂKİF PAŞA

‘**Âkif Paşa:** Kalkandelen Harâbâtî dergâhı bânîlerinden Receb Paşa âhfâdındandır. Edib ve şâ’ir olan bu zât Bektâşîdir. ‘Abdülhamîd-i Sanî ricâlinden olan ‘**Âkif Paşa**’nın eş’ârı pek çokdur. Ancak kayd itdiğimiz şiirlerin bu zâta ‘â’id olduğu hakkında kat’î bir kanaata sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmeyi buraya kayd ediyoruz. [762/762/762/981].

‘AZİZOĞLU

‘**Azizoğlu:** On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerinden olan ‘**Azizoğlu**’nun hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak eski bir mecmû’adan elimize geçen bir şiirini buraya kayd ile iktifâ ediyoruz. [509].

‘ARŞÎ BABA

‘**Arşî Baba**: Aslen Yeni Pazarlı olan ‘**Arşî Baba**’nın ismi “Mahmûd”dur. Evvelce “Çâkî” mahlasını kullanırdı. Sonradan “Arşî”ye tebdîl idüb bu beyti söylemiştir:

“.....-ı sebab şü tahallüsüm ‘Arşî,
Gulgul-i şî’r men-.....resîd.”

‘**Arşîn**’nin hayâtı hakkında fazla ma’lûmâtımız yoktur. 964 hicrî senesinde yaşamıştır. Sultân Süleyman’a vezîr olan Mustafa Paşa’ya bırakım medhiyeler yazmıştır.

‘**Arşî**’nin Fâtih Kütübhânesi’nde bir dîvânı vardır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [510/984/1148/1191/1347/1348/1348/1401].

[862a]

[862b]

‘İZZET

‘**İzzet**: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında fazla bilgimiz yok ise de bu şâ’ir, Bektâşî olduktan sonra Kerbelâ Vakasını gözünün önüne getirerek ömrünün sonuna kadar su nâmına bir şey içmemiştir. İçtiği şeyler, ayran, limonata ve sâ’ire gibi şeylerdir. Kat’îyen su içmemiştir. Her ne kadar limonata ve sâ’ire de içilmiş olsa hiçbir zamân suyun yerini tutamayacağı için bu zât ehl-i beyt uğruna ve cenâb-ı şehîd-i Kerbelâ yoluna bu fedâkârlığı yapmıştır.

758’inci sahîfedeki bir şiirinde de bunu teyid itmiştir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya derc idiyoruz. [758/758/759].

‘ABDÎ

‘Abdî: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerinden olan **‘Abdî**, ehl-i beyte ve ‘Ali’ye pek bağlı bir şâ’ir olup bunu eserinde de tebârüz itdirmiştir. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [759/1403].

‘İŞRETÎ

‘İşretî: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerinden olan **‘İşretî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [862].

‘AYNÎ

‘Aynî: Bektâşî şâ’irlerinden olan **‘Aynî**, Fıtnat’ın yaşadığı devrde yaşamış hoş sohbet bir şâ’ir olduğu söylenmektedir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak birkaç müstezâdını ve Fıtnat’a nazîre olan bir müstezâdını aşağıya derc ediyoruz. [1085/1085/1085].

[862b]

[863a]

‘ALİ NUTKÎ BABA

‘Ali Nutkî Baba: Çamlıca’da kâ’in Bektâşî dergâhı post-nîşîni merhûm Nuri Baba’nın oğlu olup pederînin vefâtı üzerine aynı tekkede baba olarak oturmuştur. Hicrî 1288’de İstanbul’da doğmuştur. 1332 senesinde vefât itmiştir. Elimize geçen bir şiirini buraya derc ediyoruz. [503].

GAYGÛSUZ SULTÂN

Gaygûsuz Sultân: On beşinci ‘asrda yaşamıştır. ‘Alâ’iye beğlerinden bir zâtın mahdûmu olup “Kaygî” nâmıyla yad olunurdu. Kaygı Beğ bir gün şikar için

ma'iyetine bir mikdâr asker alarak dağa avlanmağa çıkar. Henüz on sekiz yaşlarında olan Kaygî Beğ, dağda hiçbir av bulamayub dönerken önüne bir geyik çıkar. Geyiği takib iderek askerlerden ayrılır. Geyiğe bir ok atar. Ok geyiğe saplanır. Geyik okla beraber süratle kaçar, uzaklaşır. Kaygî Beğ de yaralı geyiği kovalar. Geyik Âbdâl Musâ Sultân dergâhına vasıl olur. Dergâhdan içeri girer.

Kaygî Beğ de atını sürerek geyiği takiben dergâha gelir. Süratle atını dergâh kapusundan içeri sürmek ister. Dergâh kapusundaki dervîşler, ne istediğini sorarlar. Kaygî Beğ de “Benim vurdığım avım, buraya girdi. Onu isterim!” deyince dervîşler, dergâha geyik geldiğini söylerler. Dışarıdaki münakaşayı işiden Âbdâl Mûsâ Sultân keyfiyeti sû'âl idince dervîşler de “Bir genç geldi, içeriye vurduğu geyiği girdiğinden avımı istiyor.” deyince Âbdâl Mûsâ Sultân, Kaygî'yi içeri da'vet ider. Ne istediğini sorunca Kaygî Beğ, “Dağda bir geyik gördüm. Gayet kıymetli bir okum vardı. Geyiğe okumu atdım, yaraladım. Üzerinde ok olduğu halde kaçdı. Bu dergâha girdiğini gördüm. Onu istiyorum.” dimesi üzerine Âbdâl Mûsâ Sultân “Okunı tanır mısın?” diye sû'âl idince Kaygî de “Belî!” der. Bunun üzerine Âbdâl Mûsâ Sultân, mübârek koltuğunu kaldırub “Okun bu mu idi?

[863a]

[863b]

deyüb koltuğunun altında saplı duran oku çeküb çıkararak kendisine uzatınca Kaygî Beğ “Amân yâ sultân!” diyerek ayaklarına kapanır.

Halbu ki, Âbdâl Mûsâ Sultân, geyik sûretinde Horasan'dan geliyormuş. Kaygî'ye hitâben “Oğlum, her ava tama itme, her geyiğe ok atma!” diye nesayihde bulunur.

Kaygî Beğ, bu kerâmeti görünce o dakikada tarîk-i dünya olup kisve-i dervîşanı kabûl ider, dergâhda kalır. Âbdâl Mûsâ Sultân da “Kaygî, şimdi kaygıdan kurtuldun, gaygûsuz oldun!” dir. İsminin “Gaygûsuz” olması bu sûretle Âbdâl Mûsâ Sultân'ın nefesiyle olmuş olur.

Pederi oğlının bu hâlini işidince asker cem idüb oğlunu almak için müracaat ider. Bu hal Âbdâl Mûsâ Sultân'a ma'lûm olup Kaygûsuz'a keyfiyeti haber virir. Kaygûsuz da pederinin defini tasrih ider. Pederi dergâha gelmezden evvel Âbdâl Mûsâ Sultân'ın dû'âsıyla askerleri perîşân olur ve 'avdete mecbûr kalırlar.

Dergâhda Gaygûsuz Sultân ilm-i zâhir, ilm-i bâtın öğrenüb çeşm-i bâtını açılıb kendisinden birçok kerâmetler zuhûr eyler.

Bir gün dergâha yağ ve bal lâzım olup celbi için Âbdâl Mûsâ Sultân'ın emriyle kırk dervîşle Finike'de Kâfî Baba dergâhının mevki'inden hareketle Mısır'a giderler. Kâfî Baba'yı da ol mevki'de bırakırlar.

Mısır sultânının bir gözü bir illetden naşı ama olup Gaygûsuz Sultân da dervîşlere birer gözlerini kapamalarını söyler. Bu halde iken sultânın hadimlerinden biri haber virir. Sultân da huzûrına celb ider. Sultân bunları bu halde görünce "Benim gözüm a'ma, sizin gözlerinize ne oldu?" diye sû'âl ider. "Bunlar da â'mâdır!" cevâbını alır.

"Ne olur dervîş, bir dû'â itsen de cümlemizin gözlerimiz açılsa!" diye Kaygûsuz'a söyler. Kaygûsuz Sultân da cevâben "Dû'â bizden şifa hakdan!" dir. Orada bir dû'â idüb cümlesi "Âmin!" dirler. Kerâmet-i evliyâ ile dervîşler gözlerini açarlar. Sultânın da gözü şifâ-yâb olur, açılır.

[863b]

[864a]

Bunun üzerine sultân "Benden ne istersin?" dir. Gaygûsuz da cevâben elindeki keşkülü göstererek "Bu keşkülün dolusu yağ, bal isterim!" dir. Sultân da dervîş "Sen deli misin? Bu ne kadar yağ, bal alır? Başka nesne dile!" dir. "Hayır başka nesne dilemezim." dir. Keşkülünü açar, koydukları yağ, bal Kâfî Baba'nın olduğu mevki'den çıkar. Mısır'ın umûm bal ve yağını koyarlar. Keşkül dolmaz.

Nihâyet bir dul kâdının yüz dirhem bağı kalmış. Cebren evinden almışlar, getiriyorlarmış. Bu hal Gaygûsuz Sultân ve Kâfi Baba'ya ma'lûm olup "kâfi" deyüb keşkûl dolmuş. Dul kâdının getirdiği yağı da geri virmişler. Kâfi Baba dergâhında hala balın ve yağın akdığı çeşmeden su akub yağ ve bal çeşmesi nâmıyla ma'rûfdur.

Bu kerâmetin zuhûrundan sonra "İki arslan, bir postda oturmaz!" lafzıyla Âbdâl Mûsâ Sultân'ın işaretiyle Kaygûsuz Sultân Mısır'a gidüb orada birçok kerâmetler gösterir. Mısır'da Cebel-i Mukaddam'da küşad itdiği dergâhda birçok kerâmetler izhar itmiştir. Kendisi orada mağara içinde medfûndur.

Bektâşîlerin uluları arasında bulunan Kaygûsuz Sultân'ı Mısırlılar "Mağaverî" nâmıyla yad iderler. Gaygûsuz Sultân'ın elimizde mevcûd şiirlerini buraya kayd ediyoruz. [511/ 512/ 512/ 512/ 513/ 514/ 514/ 514/ 515/ 515/ 776/ 777/ 777/ 985/ 1193/1420/1591/1592/1571/1571/1571/1572/1573/1573/1573/1574/1574/1574/1575/ 1575/1576/1576/1576/1577/1577/1580/1581/1582]

[864a]

[864b]

GAYBÎ

Gaybî: On altıncı 'asrın şâ'irlerinden olup melâmî tarîkatına mensûbdur. mu'ahharen Eskişehir civârında Seyyid Battal Gâzî dergâhında post-nîşîn ve şeyh iken vefât iden "Seyyid Şücâ'eddîn Hazretleri" tarafından irşâd idilmiş ve Bektâşî tarîkatına girmiştir.

Tasavvufî mühim şiirleri vardır. Hece ve 'arûz vezniyle güzel şiirler yazarak büyük bir şöhret kazanmıştır. El yazısıyla yazılmış bir dîvânı vardır. Koska'da Ragıb Paşa Kütübhânesinde mevcûddur. Vefâtı on altıncı 'asrın sonlarında vuku bulmuştur. Büyük bir 'azîz olan Gaybî'nin elimize geçen manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [516/ 516/ 517/ 517/ 517/ 517/ 518/ 780/ 780/ 1105/ 1194/ 1194/ 1307/ 1308/ 1308/ 1308/ 1308/ 1309/ 1309/ 1415/ 1566/ 1566/ 1566/ 1566/ 1567/

1567]

GARBÎ

Garbî: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. İnkılab müzesinde bir dîvânı bulunan bu şâ’irin hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Yaşadığı devri, geçirdiği hayâtı kısmen eserlerinden çıkarmak imkânlarını buluyoruz. Asıl adı "Ahmed" olan ve "‘Ali" isminde bir zâtın oğlu bulunan "Garbî" Bosna'da Yenipazar'da doğmuş uzun müddet Edirne'de oturmuştur. Elimize geçen şiirlerini buraya kayd ediyoruz. [1423].

[864b]

[865a]

GÂLİB

Gâlib: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Gâlib**'in hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Ancak elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [778/778/778/778/779/985].

GARÎBÎ

Garîbî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Garîbî**'nin 'Âşık Enverî ile bir müddet Anadolu'da dolaşdığı Enverî'den naklen anlaşılan bu şâ’irin hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [777/1049/1049].

GARÎBÎ

Garîbî: Henüz şâ’irliğe heveskar olan bu zât devlet me’mûru olup hiç bir tarîke mensûb değildir. Bektâşîliğe karşı derîn bir aşk beslemektedir. Me’mûriyet dolayısıyla şark vilâyetlerinde dolaşmakta olan bu zâtın ismi Mustafa Sâdık'dır. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz.

[1193/1193/1194/1194/1194/1213].

[865a]

[865b]

FUZÛLÎ

Fuzûlî: Sultânü'-şu'arâ nâmıyla yad olunan **Fuzulî** Hille'de doğmuştur. 963 hicrîde Bağdâd'da zuhûr iden taunda vefât itmiştir. Bir müddet Bağdâd'da, Necef'de Abdül-mümin Dede Bektâşî tekkesinde hizmet itmiştir.

Fuzûlî'nin asıl ismi "Mehmed"dir. "Fuzûlî" mahlasının konulmasında şöyle bir rivâyet vardır. Mehmed-Fuzûlî on dört yaşlarında iken gayet güzel, mahub bir genc olup Bağdâd'da bir kahvecinin yanında çıraklık itmekte imiş.

Bir rivâyete göre **Ruhî-i Bağdâdî** olması melhuz bulunan bir şâ'ir Mehmed'in güzelliğine hayran ve meftûn olduğundan kır kahvesi olan bu kahveye her gün gelir Mehmed'in elinden bir kahve içer gidermiş.

Rûhî-i Bağdâdî, kahveye geldiğinde herkes gibi bir iskemle alarak oturmaz, kahvenin yanında yerden yapma köy bağçelerinde olduğu gibi bir firun var imiş. Geldiğinde o firunun üzerine oturur ve kahvesini orada içermiş.

Kahve müşterilerinden birkaç muzib Mehmed'i teşvîk iderek **Rûhî-i Bağdâdî'nin** geleceği saatden evvel firunu yakarak üzerinde oturulamayacak derecede kızdırmışlar. Tam bu sırada da **Rûhî-i Bağdâdî** ber-mutad gelerek yine firunun üzerine oturmuş ve firunun bi'l-iltizam fazla yakıldığını hiss itmiş ve anlamış. Bu husûsa dair bir şey söylememiş. Mehmed kahveyi getirdiğinde Mehmed'e hitâben "Evlâd bu firunu fuzuli olarak yakmışsınız! Sen benim kalbimde öyle ateş uyandırdın ki, o ateşin yanında bunun hiç bir hükmü ve tesîri olamaz." diyerek kahvesini içdikden sonra gitmiştir.

İşte bu "fuzûlî" sözü üzerine Mehmed'in mahlası "Fuzûlî" olarak kaldığı rivâyet idilmektedir. **Fuzûlî**'nin çok mükemmel bir matbû' dîvânı olduğu gibi "Hadîkadü's-Sü'edâ" nâmındaki kitâbı da kendisinin mühim eserlerinden biridir. Bu kitâb bütün Bektâşî dergâhlarından her Muharrem'de, on gün okunur idi.

[865b]

[866a]

Fuzûlî'nin elimizde mevcûd şiirlerinden bir kısmının sahîfe numroları aşağıda yazılıdır. [212/ 213/ 299/ 300/ 519/ 519/ 519/ 520/ 784/ 784/ 784/ 784/785/785/785/786/786/786/787/787/788/788/789/789/789/790/790/790/791/791/ 791/792/792/792/793/793/793/794/794/794/795/795/795/796/796/796/797/797/797/ 798/798/798/798/799/799/799/800/800/800/800/801/802/803/803/803/803/804/804/ 804/805/805/806/806/806/806/807/807/808/808/808/808/809/809/809/810/810/811/ 811/811/813/813/813/814/814/814/815/815/815/816/816/818/819/819/820/820/821/ 986/986/986/987/987/987/988/988/988/989/989/990/990/990/991/991/991/992/992/9 92/993/993/993/993/994/994/995/995/995/996/996/996/996/997/997/997/998/1049/ 1050/1050/1050/1332]

FEHMÎ BABA

Fehmî Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Kırşehir'de doğmuştur ve 1313 hicrî yılında vefât etmiştir. Kırşehir'de Hâcî Bektâş dergâhında medfûndur. Ba'zen şiirlerinde "Fehmî Baba", ba'zen de "Fehim" mahlaslarını kullanmıştır. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [302/524/783/1311].

FAHRÎ

Fahrî: Tûrâbî Dede Baba'nın dervîşlerinden olup kuvvetli bir Bektâşî şâ'iridir. Şiirlerinin ifâdelerinden Rûmilili olduğu anlaşılan bu şâ'irin hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [521/522/522/782].

[866a]

[866b]

FENNÎ BABA

Fennî Baba: On dokuzuncu ‘asrın son yarısında yetişen Bektâşî şâ’irlerindendir. Mora Yenişehirlidir. Kendi evinde Bektâşî ayîni icra eder, başka işle meşgûl olmazdı. Vefâtı 1306 hicrî senesindedir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya derc ediyoruz. [522/527/780/780/781/781/781/985/1332].

FERDÎ

Ferdî: Tekirdağlıdır. 1270 târîhinde Tekirdağı’nda doğmuştur. Rüşdiye tahsîlini ikmâlden sonra Üsküdârlı Kazım Paşa’nın ma’iyetinde bulunmuş ve onun edebiyata olan vukûfundan feyz alarak yetişmiştir.

Ferdî, esasen Kazım Paşa’nın intisâb itdiği Tekirdağlı Hâcî Pîr’in [Hâlis] torunu olup asıl ismi “Râsim” mahlası “**Ferdî**”dir.

Ferdî, Erzurum’da tapu müdürü iken 1325 yılında vefât etmiştir. “Tekirdağlı Şâ’irler, sahîfe, 73].

Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [520/ 520/ 521/ 1074/ 1196/ 1197].

FEDÂYÎ

Fedâyî: On sekizinci ‘asr sonunda yaşayan Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Hayâtını seyâhatle geçirmiş, bir aralık da Mısır’da Gaygûsuz dergâhında bulunmuş olan bu zât hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Tasavvufî ve ‘âşıkane birtakım şiirler yazmıştır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz.

[524/1310/1342/1424]

[866b]

[867a]

FEYZÎ

Feyzî: “Mu’allim Feyzî” nâmıyla anılan bu zâtın Bektâşî tarîkatına mensûb olduğu şiirlerinden ve İmâm Hüseyin hakkındaki mersiyelerinden anlaşılmaktadır. Mersiyesi ender tesâdüf idilen mersiyelelerdendir.

Ehl-i beyte ve İmâm Hüseyin’e karşı derîn bir bağıllığı vardır. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmât elde idemedik. Elimize geçen birkaç mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [202/204/205/206/208].

FETHÎ

Fethî: “Deli Fethî” veya “Ahmed Fethî” nâmıyla anılan bu şâ’ir 1263 hicrî yılında Tekirdağı’nda doğmuş ve 1320 târîhinde vefât itmişdir. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâtımız yoktur. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [782/1521]. [Tekirdağı Şâ’irleri, sahîfe, 75].

FÂTİMA

Fâtıma: 1266 târîhinde Tekirdağı’nda doğmuşdur. İbtidâ’î tahsîli gördükden sonra ebeveyninin tasavvuf ve edebiyata olan vukûf ve kemâlâtından istifâde ederek yetişmişdir. Bi’l-hassa Tekirdağı şâ’irlerinden ve Kırklar Tekkesi şeyhi Hâfız Emîn Efendi ile olunarak bütün hayâtını tetebbu’ile geçirmiştir.

Rûhî’nin şeyh bulunduğu “Kırklar Tekkesi”nde yigirmi sene türbedarlık yapmıştır. 1329 yılında vefât itmişdir. Kırklar Tekkesi’nde Rûhî’nin yanına defn edilmiştir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [782/1325]. [Tekirdağı Şâ’irleri, sahîfe, 63].

[867a]

[867b]

FERYÂDÎ

Feryâdî: Halk arasında “Deli Dervîş” adıyla anılan **Feryâdî**, on dokuzuncu ‘asrın kızılbaş şâ’irlerindedir. Kuvvetli bir şâ’irdi ve Divriği’de otururdu. Mu’ahharen Koçgiri’ye tâbi’ Zugalli’de arazi alarak orada kaldı. Torunları el-an orada oturmaktadır. Tahmînen hicrî 1320 senesinde 80 yaşında iken Kangal Kazası’na tâbi’ Mamay’da vefât itdi. Kabri oradadır. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [1074/1197].

FÛ’ÂDÎ

Fû’âdî: Evvelen Şa’bânî tarîkatına girmiş bi’l-ahere Bektâşî olmuşdur. On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan bu zât hakkında fazla bir ma’lûmât elde idemedik. Elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [212].

FÂRİĞÎ

Fâriğî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan bu zâtın hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [523].

FAZLÎ

Fazlî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Fazlî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [782].

FÂHİR

Fâhir: Üsküdâr'da meşhûr ve ma'rûf Hâşimî Baba'nın hafididir. Halen Kâdiköyü'nde Kızıl Toprak caddesinde ikâmet itmektedir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. Şu kadar ki, bu şiirlerin kendisine 'â'id olup olmadığı, mahlaslarını değişdirmek sûretiyle kendine mal itdiği rivâyet olunmaktadır. Bî- taraf olarak bunları buraya kayd idiyoruz. [1080/1300/1300].

[867b]

[868a]

FEVZÎ

Fevzî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Fevzî**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1086/1417].

FAKÎR-İ EDNÂ

Fakîr-i Ednâ: On yedinci 'asrın ilk yarısında yaşadığını tahmîn itdiğimiz Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Fakat her yazdığı nefesin son mısraında Hatâyî'den bahs itdiğine bakılırsa bu meşhûr hükümdâra mensûb bir kızılbaş intisâb oldığı meydâna çıkar. Hatâyî'ye yetişmediğini bununla beraber ona yetişenlerle de görüştiğini de tahmîn idebiliriz. On yedinci 'asr içinde yazılmış ba'zı mecmû'alarda manzûmelerine rastalanan **Fakîr-i Ednâ**'nın ba'zı nefeslerini buraya kayd idiyoruz. [1195/1195/1196/1196].

[KADÎMÎ BABA]

Kadîmî Baba: On sekizinci 'asrda Bektâşî şâ'irlerinden olan **Kadîmî Baba**'nın hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak bu **Kadîmî Baba**'yı mecmû'a sâhibi olan **Kadîmî** ile karıştırmamak lâzımdır. Bu Kadîmî, başka bir zâtdır. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [826].

[KÂSİM DEDE]

Kâsım Dede: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Fakat aynı ‘asrda yazılan bir kısım mecmû’alarda bu şâ’irin ba’zı manzûmelerine tesâdüf olunmuşdur. Aynı zamânda Kesriye’de “Kâsım Dede” isminde bir Bektâşî ‘azîzi medfûndur. Kendisinin Türk fütûhât devrinde yaşamış olduğı tahmîn idilmektedir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [532/533]. [B. Ş. Sahîfe, 195].

[868a]

[868b]

KADÎMÎ BABA

Kadîmî Baba: Asıl ismi “Ali Rızâ” olan **Kadîmî** bu mecmû’ayı vücûda getirendir. Bu mecmû’a tam elli senede vücûda gelmişdir. Kadîmî, hicrî 1297 târîhinde Malkara’da doğmuştur. İbtidâ’î ve rüşdi tahsîlini Malkara’da görmüş ve bir müddet Malkara’da Müderris Hâfız Emin Efendi’den de tahsîl gördükden sonra İstanbul’a gelmiş ve İstanbul’da da i’dâdî tahsîli görmüştür.

1324 hicrî Muharremü’l-Harâm’ın 23’üncü gicesi Kara Ağaç dergâhı post-nîşîni Hüseyin Zekî Baba’dan nasîp almış yani iki sene kadar Kara Ağaç dergâhında dört beş ay kadar da Kalkaldelen Harâbâtî dergâhında dervîş olarak hizmet itmiş, müteakiben İstanbul’a gelerek polis mesleğine girmiş, sırasıyla terfî iderek polis müdürliğine kadar çıkmıştır.

Babası, büyük babası, akrabası hep Bektâşî olan **Kadîmî** 1340 senesinde polisten ayrılarak inhisâra geçmiş ve nihâyet Burûsa inhisârlar satış amirliğinden emekli olmuştur.

Kendisinin birçok eseri bu dîvânda mecmû’ada yazılıdır. Mürşidi merhûm Hüseyin Zekî Baba ile kardaş çocuklarının çocuklarıdır. Rehberi de Hüseyin Zekî Baba’nın ka’im-pederi merhûm Hasan Baba’dır. Babalık icâzeti ‘Ali Nâcî Baba’dandır.

Kadîmî Baba, Burûsa'da Çelik Palas karşısında 18 numaralı evde ikâmet
itmektedir. Eserlerinin kayıtlı bulunduğu sahîfe numaralarını aşağıya yazıyoruz.

[216/217/217/219/220/221/221/221/222/223/223/287/288/550/551/551/551/552/552/
552/553/553/554/554/555/555/555/555/827/827/828/828/828/828/829/829/829/829/
830/830/830/830/831/831/831/831/832/832/832/832/833/833/833/833/834/834/834/
834/835/835/835/835/836/836/836/836/837/837/837/837/838/838/838/839/839/839/
840/840/840/841/841/841/841/842/842/842/842/999/999/1000/1000/1001/1001/1002
/1002/1003/1003/1003/1004/1004/1004/1004/1005/1005/1005/1006/1006/1006/1006
/1007/1007/1007/1007/1008/1008/1008/1035/1149/1150/1150/1152/1152/1160/1161
/

[868b]

[869a]

1197/1198/1213/1311/1312/1312/1312/1313/1313/1313/1080/1155/1155/133
4/1334/1334/1335/1337/1337/1337/1343/1349/1349/1349/1375/1375/1372/1390/139
5/1395/1395/1396/1396/1398/1398/1398/1428/1428/1444/1449/1456/1456/1456/145
7/1457/1457/1457/1458/1458/1458/1459/1459/1460/1460/1461/1461/1461/1461/146
2/1462/1462/1462/1463/1463/1463/1464/1464/1464/1465/1465/1465/1465/1466/146
6/1466/1467/1467/1470/1470/1470/1471/1471/1472/1472/1472/1473/1473/1474/147
4/1475/1475/1475/1475/1476/1477/1477/1478/1478/1478/1478/1479/1482/1488/148
9/1489/1490/1490/1491/1491/1491/1492/1492/1492/1493/1493/1493/1494/1494/149
4/1495/1495/1495/1496/1496/1496/1497/1497/1497/1497/1498/1498/1498/1499/149
9/1499/1500/1500/1500/1501/1502/1502/1503/1503/1504/1505/1506/1527/1527/152
8/1529/1529/1529/1530/1530/1530/1531/1531/1531/1532/1539/1563/1563/1583/158
3/1585/1585/1586/1586/1586/1586/1587/1587/1790 ilâ 1793/ 1794/ ilâ 1815/ 1816/
1816/1818/1818/1819/1819/1819/1820/1820/1821/1821/1821/1822/1822/1822/1823/
1823/1831/1831/1831/1832/1833/1833/1833/1834/1834/1834/1835/1835/1835/1836/
1836/1836/1837/1837/1837/1837].

[KAZAK ÂBDÂL-KAZAK ÂBDÂL]

Kazak Âhmed, Âbdâl: On yedinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Fakat on yedinci ‘asrın sonlarında yazılan ba’zı mecmû’alarda Bâhım Sultân hakkındaki medhiyesine tesâdüf idiliyor. Diğer şiiirlerini ise mu’ahhar zamânlarda vücûda getirilmiş mecmû’alarda görüyoruz. Romanya türklerinden oldığı rivâyet idilen ve muhayyel bir resmine tesâdüf olunan bu meşhûr Bektâşînin manzûmeleri bir hayli şöhret kazanmışdır. Üsküdâr’da Selîm Ağa Kütübhânesi’nde 40 numrolu mecmû’ada **Kazak Ahmed Baba** nâmına kayd idilen bir nefes vardır. “**Kazak Âbdâl**” mahlasıyla tanınmış olan ihtimâl ki, bu şâ’irdir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [528/529/1075/1075].

[KALBÎ]

Kalbî: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Kendisi Âbdâl Musâ Sultân Dergâhı’na mensûb olduğu ve bir aralık da Mısır’a giderek Gaygûsuz Sultân Dergâhı’nda oturduğu manzûmelerinden anlaşılmalıdır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [998/ 1152/ 1198/ 1199/ 1199/ 1199/ 1199/ 1213/ 1315/ 1423/ 1423/ 1423]

[869a]

[869b]

[KALENDER ÂBDÂL]

Kalender Âbdâl: Âbdallardandır. On altıncı ‘asrda yaşamışdır. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Şiiirlerinde “Kalender”, “Kalender Âbdâl”, mahlaslı şiiirlere tesâdüf idilir. O ‘asrda yetişmiş meçhul bir “**Kalender Âbdâl**”a daha tesâdüf edilmediğinden başka bir “Kalender” düşünilemez.

“**Kalender Âbdâl**” Bektâşî olup Hurûflilik tesîrleri de şiiirlerinde görülür. Elimize geçen şiiirlerinin yazılı bulunduğı sahîfe numrolarını buraya kayd idiyoruz. [529/530/823].

[KÛL HİMMET]

Kûl Himmet: On altıncı ‘asr tarîkat şâ’irlerindedir. Şimdilik kaynaklar hayâtı hakkında fazla ma’lûmât virmemektedir. Şiirlerinde kızılbaşlığı terennüm iderse de manzûmeleri daha ziyâde Bektâşî cönklerinde görülür ve ‘alevî erkânından bahs ider. Yegane nüshası Profesör Köprili-zâde Fu’âd Beğ’de mevcûd olan “Menâkibü’l-Esrâr Behcetü’l-Âhrâr” adlı eserde ba’zı kızılbaş şâ’irlerinin şiirleri arasında **Kûl Himmet**’in de birkaç manzûmesi derc edilmiştir.

Fu’âd Beğ, eserin on yedinci ‘asrda istinsâh edildiği tahmîn idiyorlar. **Kûl Himmet**’in Pîr Sultân ile mu’asır olduğunu ve onun mürşidi bulunduğ, “Pîr Sultân” adlı eserde zikr edilmiştir. **Kûl Himmet**’e ‘â’id manzûmeleri buraya kayd idiyoruz. [537/538/539/540/540/541/541/542/542/543/544/544/545/546/546/547/548/548/549/549/550/550/1109/1197]

[KÛL PERVÂNE]

Kûl Pervâne: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Kûl Pervâne**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Yalnız elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1414].

[869b]

[870a]

[KÛL MEHMED]

Kûl Mehmed: Üveys Paşa-zâde Mehmed Paşa’nın “**Kûl Mehmed**” mahlasını kullandığını ve Aydın taraflarında oturduğu bir mecmû’ada görülmüştür. Bu Mehmed Paşa’yı, kim olduğunu, ne zamân yaşadığını, müverrih Na’îmâ Anadolu’da celâlîlerden bahs itdiği sırada zikr idiyor. Virdiği izahata göre Üveys Paşa-zâde Mehmed Paşa “Aydın” mahlaslı imiş. Hazîneye ‘â’id şeyleri muhafaza

itmek için bir kal'a yapmış, Kehpaî Yusûf Paşa kal'adaki emvâlî gasb itmiş, isyan iderek celâlî olmuş, Mehmed Paşa 1014'de vezaret rütbesini ihrâz ve bir müddet sonra vefât itmiştir.

Üveys Paşa-zâde Mehmed Paşa, hakkında kafi derecede ma'lûmâta sâhib değiliz. Herhalde 1014 senesinde Aydın güzergahını celâlî muharebesinde öldiği anlaşılan Mehmed Paşa [Kûl Mehmed] eserlerinin tab'ı, güzelliği ve yüksek sınıftan yetiştiği halde sâz şâ'irleri silsilesine katılmaktan ihtiraz itmemesi itibarıyla on altıncı 'asr sâz şâ'irleri arasında unutulmayacak bir simadır. Elimize geçen iki şiirini buraya derc idiyoruz. [527/1201].

[KÛL DERVÎŞ]

Kûl Dervîş: On yedinci 'asr kızılbaşlarından olduğunu kuvvetle tahmîn itdiğimiz bir sâz şâ'iridir. Burûsa'da Orhan Gâzî Kütübhânesi'ndeki eski bir mecmû'a ile diğer bir mecmu'ada ba'zı koşma ve nefeslerine tesâdüf idilen bu 'âşıkım elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1198].

[KÛL YÛSUF]

Kûl Yûsuf: Sîvâs'ın Hafik Kazası'nda, Mamaoğlu nâhiyesine bağlı Kûl Yûsuf köyündendir. On yedinci 'asr Kızılbaş şâ'irlerinden Pîr Sultân Abdâl bir manzûmesinde "Kûl Yûsuf" isminde bir 'azîzden bahs itmektedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [527]. [B. Ş. Sahîfe: 241].

[870a]

[870b]

[KÛL HÛSEYİN]

Kûl Hüseyin: On yedinci 'asrın ilk yarısında yetiştiği tahmîn olunan kızılbaş

şâ'irlerindendir. Aynı 'asr içinde yazılmağa başlayan mecmû'alarda şiirlerine tesâdüf idilmesi de bunu gösterir. Bir manzûmesinde:

Kaddim hilâl oldu, pîrlük irişdi,
Kâmetim büküldü, tebdîlim şaşdı.

Başda vardı, yetmiş ile görüşdü,
Dayanub durmağa hâlim kalmadı.

Didiğine göre yetmiş yaşını geçgin bir ihtiyârken ölmüşdür. Ba'zı mecmû'alarda **Kûl Hüseyin**'in "Kûl Himmet"den nasîb aldığı ve onun mürîdi olduğu yazılı ise de elimize geçen nefeslerinden birinde "Mürşid isen müşkilimi hal eyle." diye başlayan bir nefesin mevcûdiyetine göre Kûl Himmet'in mürîdi olmadığı anlaşılıyor.

Zira Bektâşîlikde herhangi bir mürîdin mürşidinden bir sû'âl sormağa yol usulünce hakkı yokdur ve soramaz. Bu itibarla **Kûl Hüseyin**'in, Kûl Himmet mürşidi olmadığına hükm idilebilir. **Kûl Hüseyin**'e 'â'id olup "Mürşid isen" sû'âline Kûl Himmet de ayrı bir cevâb vermişdir. **Kûl Hüseyin**'e 'â'id olup da elimize geçen eserlerini buraya kayd ediyoruz. [533/534/535/535/536/536/1213].

[KÛL BAYRÂM]

Kûl Bayrâm: On sekizinci 'asrda yetişen Bektâşî şâ'irlerindendir. Yeniçerî ocaklısı olan **Kûl Bayrâm**'ın hayâtı hakkında etraflı bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [525].

[KABZÎ]

Kabzî: On dokuzuncu 'asrın ortalarında yetişmiş Bektâşî şâ'irlerindendir. Âteşîn bir şâ'ir olup gerek mersiyesinde ve gerek diğer manzûmesinde ehl-i beyte karşı derîn bir sevgi ve muhabbet eseri göstermişdir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâtımız yokdur. Elimize geçen iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz.

[215/821].

[870b]

[871a]

[KARA HAMZA]

Kara Hamza: On sekizinci ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan **Kara Hamza** Cezâyirli’dir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya derc idiyoruz. [524].

[KARARSIZ VELÎ]

Kararsız Velî: On yedinci ‘asrda yaşadığını kuvvetle tahmîn itdiğimiz Bektâşî şâ’irlerindendir. Bir manzûmesini Paris Millî Kütübhânesi yazmaları arasındaki bir mecmû’adan Ahmed Kudsî Tecer istinsâh itmiştir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. 526 sahîfedeki şiir Kudsî Beğ’in tesâdüf itdiği şiirlerindendir. [526]. [B. Ş. Sahîfe: 194].

[KÛL YETÎM]

Kûl Yetîm: Kûl Yetîm şiirlerinde ba’zen de “Yetîmî” mahlasını kullanmıştır. Bektâşî tarîkatına mensûb olan **Kûl Yetîm**’e ‘â’id olan 526’ıncı sahîfede yazılı olan nefes Dârü’l-Fünûn Lisâniyât müderris mu’avini Ca’fer oğlu Ahmed Beğ, Viyana Kütübhânesi’nde 2006 numroda mukayyed bir mecmû’adan istinsâh itmiştir. **Kûl Yetîm**’e ‘â’id şiirleri buraya kayd idiyoruz. [526/938]. [B. Ş. Sahîfe: 241].

[KÛL ŞÛKRÎ]

Kûl Şûkrî: On sekizinci ‘asrda yaşamış Bektâşî şâ’irlerindendir. Elmalı dergâhına mensûb olduğu şiirlerinden ve Âbdâl Mûsâ’ya karşı olan bağlılığından anlaşılmaktadır. Hayâtı hakkında ma’lûmâtımız yoktur. Elimize geçen bir iki şiirini

buraya kayd idiyoruz. [495/530/1074/1075/1201/1202].

[871a]

[871b]

[KADRÎ]

Kadrî, Kadîrî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. “Kadrî” veya “Kadîrî” mahlaslarıyla şiirler söylemiştir. Kendisi aslen Çankırı’lı’dır. Medrese tahsîli vardır. ‘Arz-ı halcilik iderdi. Mizâhi kâbiliyeti fevka’l-‘âde olan “**Kadîrî**” 1312 hicrî senesinde vefât itmiştir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [532/532/826/826].

[KARÂRÎ]

Karârî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan **Karârî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [214].

[KÛL MUSTAFÂ]

Kûl Mustafâ: On yedinci ‘asrda yaşamış Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Bu zâtın meşhûr sâz şâ’iri “Kayıkcı Mustafa”dan başka bir şahsiyet olmadığı gibi onun birçok şiirlerinde “Hâcî Bektâş-ı Velî”den hürmetle bahs itdiği görülmektedir. “Kûl Mustafa” ve Kayıkcı Mustafa” nâmıyla tanınan bu şâ’ir hicrî 1018 senesinden evvel şiir söylemeğe başlamış, İran seferine iştirâk itmiş, 1056 senesinde vefât itmiştir. Şam ve Haleb’e gitdiği ve Adana taraflarında bulunduğu anlaşılmaktadır.

“Kûl” kelimesinin ekseriyetle yenîçerîler arasında kullanılmakta olduğu cihetle “Kûl Mustafa” ve Kayıkcı Mustafa”nın da yenîçerî şâ’irlerinden olduğu anlaşılır. **Kûl Mustafa**’nın elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [531/ 531/ 531/ 1075/ 1200/ 1200/ 1200/ 1524].

[KISMÎ BABA]

Kısmî Baba: On yedinci ‘asrdan itibaren yazılmağa başlayan birtakım mecmû’alarda **Kısmî**’ninve ba’zı şiirlerine tesâdüf idilen Bektâşî şâ’iridir. Bu zât hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [823/823/825/1314].

[871b]

[872a]

[GÜL BABA]

Gül Baba: İmâm Hüseyin neslinden kutbü’l-‘ârifîn Veliyü’ d-dîn Gâzî, Horasan’ın Samira şehrine gitmiş, İmâm Muhammed Nafî mahdûmu “Mûsâ” neslinden ‘Abdülvâhid Çelebi’ nin kızı “Gelincik Ana Sultân” demekle ma’rûf Fâtımatü’z-Zehrâ ile tezevvüc idüb 901 hicrî târîhinde Seyyid Ca’fer, 904 târîhinde Seyyid Veliyüddîn Gâzî iki oğlu “Gül ve Sünbül” dedelerle birlikde Macaristân’ın Budin şehrinin üçüncü def’a olarak düşmândan tahlîsine iştirâk itmişlerdir.

Muma-ileyh Gül Dede’nin Budîn şehrinde şehîden vefâtı üzerine Kânûnî Sultân Süleymân, ordusu ile cemaat ve Ebû’s-su’ûd Efendi İmâmetiyle namâzı eda kılınmış ve Budîn topraklarına defn idilmiştir. Orada “Gül Baba-yı ‘Âl-i ‘Abâ” diye meşhûrdur.

Gül Baba’nın birkaç yerde türbesi vardır. Budîn’den başka Ma’l-kara’da da bir türbesi mevcûd olup bu zât Bektâşîlerce büyük bir ‘azîz olarak tanınmaktadır. Elimize geçen bir nefesini aşağıya derc ediyoruz. [847].

[KÂZIM PAŞA]

Kâzım Paşa: On dokuzuncu ‘asrda yaşamış olan **Kâzım Paşa** Üsküdârlı’dır.

Matbû' dîvânı Fatih Millet Kütübhânesi'ndedir. Bektâşî tarîkatına mensûb olan **Kâzım Paşa**, şehîd-i Kerbelâ cenâb-ı İmâm Hüseyin efendimiz için o kadar ateşli mersiyele yazmışdır ki, adeta bir dîvân dolduracak kadar çok ve mü'essir mersiyele yazmışdır. Âteşin bir şâ'ir olan **Kâzım Paşa**'nın ne yazık ki, hayâtı hakkında bir ma'lûmât elde idemedik. Elimize geçen birkaç mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [224/ 225/ 227/ 229/231/231/235/238/240/241/246/250/255/256/257/257/259/262].

[872a]

[872b]

[KENZÎ]

Kenzî: On dokuzuncu 'asrda yaşayan Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. Kıbrıs'da doğmuşdur. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Ba'zı mecmû'alardaki kaydlardan vücûda getirdiği şiirlerden anlıyoruz ki, uzun zamânlar Antalya'da bulunmuşdur. Bir aralık Dimetoka'ya gittiğini de yine bir manzûmesinden anlamakdayız.

1233 hicrî târîhinde yazdığı bir destânla 1254'de yazdığı bir nefes de elimizdedir. Devrinin tanınmış bir sâz şâ'iri olduğu muhakkak olan **Kenzî**'nin üç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1205/1205/1335].

[KEMTERÎ]

Kemterî: On dokuzuncu 'asrda yetişen meşhûr Bektâşî şâ'irlerindendir. Asıl adı "Râşid 'Ali"dir. Çamlıca Bektâşî dergâhı post-nîşîni Nûrî Baba'nın mensûblarındandır. Mûzîka-i Hümâyûn'dan mütekâ'id iken 1314 hicrî senesinde vefât itmiş, Çamlıca'da Selâmî 'Ali Efendi civârında medfûndur.

Kemterî'nin yazma bir dîvânı vardır. 122 büyük sahîfeden 'ibâret bulunan bu eserde şâ'irin 2100 beyti kaydlıdır. Mu'allim Nacî'nin iki gazelini tahmîs iden **Kemterî** on dokuzuncu 'asrın son nısfında 'alevîlik neş'esini terennüm iden

Bektâşîler arasında mümtâz bir mevki' sâhibidir. İmâm Hüseyin hakkında müte'addid mersiyeler yazmıştır. Elimize geçen manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [303/ 556/ 557/ 845/ 845/846/846/847/1009/1153/1315/1316/1317/1317/1318/1318/1318/1319/1335].

[GEDÂ MÛSLU]

Gedâ Mûslu: Hicrî 1018'de yaşamıştır. Cezâyirli'dir. Cezâyir ocağına mensûbdu. Evini, zabt eyleyen bir İspanyol gemisi için söylediği bir şiiriyle daha birkaç eserinden tanıyoruz. **Gedâ Mûslu**, bir halk şâ'iri olmakla beraber tarîkat ehli olup 'Ali'ye bağlıdır. **Gedâ Mûslu**, çok güzel çöğür çalardı.

[872b]

[873a]

Evliyâ Çelebi seyâhatnâmesinin beşinci cildinde Dördüncü Mehmed devri çöğür şâ'irlerinden 'Atâkî'nin garib bir sergüzeştini anlatırken bi'l-münâsebe birtakım sâz şâ'irlerinin isimlerini zikr ediyor. Şöyle diyor: "Ammâ acib çöğür çalardı. [Koroğlu, Kûloğlu Kartaloğlu, Kayıkcı Mustafa, Kûl Mustafa, Gedik Süleymân, Kayıkcılar Mustafası, Gedâ Mûslû Tûrâbî, Gedâyî, Kâtibî ve sâ'irleri." İşte Evliyâ Çelebi'nin zikr ittiği **Gedâ Mûslu** çok kuvvetle muhtemeldir ki, bizim nefeslerini neşr ideceğimiz **Gedâ Mûslu**'dan başka bir adam değildir. Mükrimîn Halîl Beğ, Bibliyotek Nasyonal'de Karacaoğlanla **Gedâ Mûslu**'nun ba'zı manzûmelerine tesâdüf itmişlerdir.

Ahmed Kudsî Beğ, Halk Bilgisi Mecmû'ası'nın birinci nüshasında neşr ittikleri Cezâyir Halk Şâ'irleri'nin Şiirleri unvanıyla neşr ittikleri bir makalede **Gedâ Mûslu**'nun bir iki şiirini yazmışlardır. Bu şiirleri bizde buraya kayd ediyoruz. [557/558/1076/1343].

[GENC ÂBDÂL]

Genç Âbdâl: Sultân Mecid zamânında sarâyda dîvân kâtibi iken vazîfesini

terk iderek genç yaşında dervîşliği me'mûriyete tercih iderek Anadolu'ya geçmiştir. Bu zâtın Anadolu'ya geçişi şöyle olmuştur:

Sadr-ı â'zam Yûsuf Kâmil Paşa'nın zevcesi Zeyneb Hânım – Şehzâdebaşı'nda sonradan Dârü'l-Fünûn olan bi'l-ahere yanan Zeyneb Hanım Konağı'nın sâhibesi – ikrâr-bend olmak için Seyyid Sultân Gâzî Tekkesi post-nîşîni ve Sultân Şücâ'eddîn Dergâhı şeyhi Pîr Mehmed Dede ile Şücâ'eddîn Dede'yi İstanbul'a da'vet itmiş, dedeleri misâfir olarak konağında aylarca alıkoymuştur.

Anadolu'nun en ma'rûf post-nîşînleri olan bu mümtâz şahsiyetleri görmek emel ve arzusu ile İstanbul'un hemân bütün Bektâşîleri gürûh gürûh ziyâretlerine gelmişler, bu vesile ile Zeyneb Hanım'ın konağında müte'addid Bektâşî ayînleri açmışlardır.

[873a]

[873b]

Bu arada konağın belli başlı müdâvimlerinden bir Bektâşî, ahababı bulunduğu bir dîvân kâtibini de Zeyneb Hanım konağına getirir, dedelerle görüşür.

Bu 'azîz misâfirin sobhet ve muhabbetlerinden pek ziyâde mahzûz ve mütelezziz olan dîvân kâtibi, ziyâretlerini sıklaştırır. Hemân her gün yanlarına gidüb gelmeğe başlar.

Dedelerle görüşe görüşe o kadar âteş-âmîz, o kadar tahammül-fersâ bir hale gelir ki, artık dîvân kâtibliği gözünde kalmaz. Dedelere kendisini de mahrûm bırakmalarını rica ider, yalvarır. Dedeler de İstanbul Bektâşîlerinin kefâletiyle bu genci aralarına kabûl ve Zeyneb Hanım Konağı'nda kendisine nasîb virirler. Bu sûretin dîvân kâtibi "Genc Âbdâl" ve "Gencî" mahlasını alır ve bu sûretle şiirler yazmağa başlar. Elimize geçen şiirlerini buraya kayd idiyoruz. [558/ 559/ 559/ 559/ 560/560/561/561/562/562/562/563/563/564/564/565/565/566/566/566/567/567/568/ 568/847/848/848/848/849/849/849/849/1009/1010/1051/1319/1205/1206].

[Bektâşîliğin İç Yüzü, sahîfe: 8-11].

[GÜLSÜM BACI]

Gülsüm Bacı: Tırhalalı'dır. Eşraftan bir aileye mensûbdur. Çamlıca Bektâşî dergâhı post-nîşîni Nûrî Baba'nın dervîşidir. 75 yaşlarında iken 1928 senesinde vefât itmiştir. Elimize geçen şiirini buraya kayd idiyoruz. [1010]. [B. Ş. Sahîfe: 127].

[KERİM DEDE]

Kerîm Dede: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan [**Kerîmî-Kerîm Dede**]nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [302/556].

[873b]

[874a]

[KÖÇEK ÂBDÂL]

Köçek Âbdâl: On dokuzuncu 'asr ibtidâlarında yaşamış olan Bektâşî şâ'irlerinden olan **Köçek Âbdâl**'ın hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1077].

[KEMÂL]

Kemâl: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak şu kadar var ki, Çınârî, Hüsni, Enverî ile Anadolu'da bir hayli dolaşmıştır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [556].

[GEDÂ'Î]

Gedâ'î: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **Gedâ'î**, 'âşıklar

arasında çok sevilmiş bir sâz şâ'iri olup hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [223/ 843/ 844/ 1076/1076/1076/1076/1076/1111/1112/13541425/1519].

[KÂMÎ]

Kâmî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Kâmî**'nin hayâtı hakkında bir bilgimiz yokdur. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [844].

[KÂMİL]

Kâmil: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan bu zâtın hayâtı hakkında bir ma'lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [843/843/1086/1086].

[874a]

[874b]

[LOKMÂNÎ]

Lokmânî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Lokmânî**, Perîşân Baba'nın dervîşlerindedir. Bu zât hakkında fazla ma'lûmât elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [569].

[LEYLÂ]

Leylâ: Matbû' bir dîvânı olan **Leylâ**, şâ'irleri arasında mühim bir mevki' ihrâz itmiştir. Sultân Mecîd zamânında yaşamış olan bu şâ'irenin hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimizde mevcûd şiirlerini buraya kayd idiyoruz. [262/ 850/ 1051/1051/1052/1052/1052/1052/1087/1087/1087/1087].

[LÜTFÎ]

Lütfî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında ma’lûmâta sâhib değiliz. Topkapu Sarâyı Revân Köşkü Kütübhânesindeki bir mecmu’ada, numro 1980’de “Lütfî Çorbacı-Merdân-ı Bektâşîye’den” başlığı ile bir manzûmesi kayıdır. Bu yazmanın on sekizinci ‘asrda tertib idildiği mündericâtından anlaşılmalıdır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. Bu manzûmelerin tamamıyla kendisine ‘â’id olduğına kani değiliz. [569/580/580/1086].

[LİSÂNÎ]

Lisânî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerinden olan **Lisânî**, ermenîden dönme Müslümân ve Bektâşî olduğu rivâyet idilmektedir. Bu şâ’ir hakkında fazla bilgi elde idilememiştir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1010].

[LÂ’Î-i MEKÂNÎ]

Lâ’î-i Mekânî: 1034 ricâlinden Peşteli Kazzâz Hüseyin Efendi nâmıyla ma’rûf bir Bektâşî şâ’iri olup mahlasları “Lâ’î-i Mekânî”dir. Kânûnî Sultân Süleymân devecibaşı olup Hayrabolı’da medfûn olan Ahmed Sarbân Baba’nın mürdlerindedir. Ba’zen “Lâ’î” ba’zen de “Lâ’î-i Mekânî” mahlaslarını kullanmıştır. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1051].

[874b]

[875a]

[LEZÎZÎ]

Lezîzî: On dokuzuncu ‘asrda yetişen Bektâşî şâ’irlerinden olan **Lezîzî**’nin hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1053/1053].

[LEVNÎ]

Levnî: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerinden olan **Levnî**’nin hayâtına dair bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen destânını buraya kayd ediyoruz. [1114].

[MÎRÂTÎ BABA]

Mîrâtî Baba: Kal’acıklı’dır ve icâzetli hâcelerdendir. 1266 hicrîde Hacı Bektâş-ı Velî dergâhında dede-baba olan ve 1285’de vefât iden Tûrâbî Hacı ‘Ali Dede Baba’dan nasîb almıştır. Omuzunda sâzı ile diyâr diyâr dolaşır ve her uğradığı yerde birer mu’ammâ asardı.

Bir gün Burûsa kahvelerinden birinde “Kûl görür, Allah görmez.” diye bir mu’ammâ asmış, bu mu’ammâ mutaassıb adamların hoşuna gitmemiş, bunun içüb bîçâreyi yakalayarak derhal hâkimin huzûrına çıkarırlar. Hâkim tarafından sorulan sû’âllere “Benim sözüm şer’îdir. Asdığı mu’ammâ hal idilirse, rüya olduğu anlaşılır. Zira rüyayı “Kul görür, Allah görmez” cevâbını virince hâkimin ve meclisde hazır olanların hoşlarına gitmiş ve kendisini para ile taltîf itmişlerdir. **Mîrâtî Baba**, sâz şâ’irleri arasında çok kıymetli bir şahsiyettir. İstanbul’da Kara Ağaç’da Hasîb Baba dergâhında medfûndur. Elimize geçen şiirlerini buraya kayd ediyoruz. [591/ 591/ 591/ 592/592/592/593/593/856/856/857/858/858/858/858/1011/1117]. [B. Ş. Sahîfe: 264].

[875a]

[875b]

[MÎSÂLÎ]

Misâlî: On altıncı ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. **Misâlî**’nin “Gül Baba” ismini taşıdığı rivâyet idilmiş ise de bu babda kat’î bir delîl elde

idilememiştir. Gayet âteşîn bir şâ'ir olup tasavvufî o kadar mühim şiirleri vardır ki, şimdiye kadar hiçbir şâ'ir de derîn bir kuvvetle yazılmış ve söylenmiş şiirlere rast gelinememiştir. **Misâli**'nin Hurûfliğe de kaydığı görülmüştür. Gerek bulunduğu 'asrda ve gerekse daha evvel yaşamış olan şâ'irlerin arasında **Misâli** derecesine yükselmiş, onun kadar kuvvetli şiirler yazmış hemân hemân bir şâ'ir yoktur dinilebilir.

Misâli'nin Kara Ağaç Dergâhı'nda bir yazma dîvânı mevcûd idi. Fatih Kütübhânesi'nde de bir dîvânı mevcûd ise de bu dîvân noksandır. Elimizde mevcûd şiirlerini buraya kayd ediyoruz. [274/ 304/ 304/ 890/ 890/ 890/ 891/ 891/ 892/ 893/ 893/893/894/894/895/895/895/896/896/896/897/897/897]. Sekiz yüz doksan yedinci sahîfedeki "Ey bilin hakkın kelâmın / ol esmâsı nedir?" diye başlayan manzûmesi cidden şâh eser bir manzûmedir. Okuyucalara bi'l-hassa tavsiye olunur. [899/ 900/ 900/900/901/901/901/902/902/902/903/1018/1018/1019/1019/1020/1020/1020/1021/ 1021/1055/1055/1055/1055/1056/1056/1319/1320/1320/1321/1523].

[MUSTAFA DEDE BABA]

"MUHARREMOĞLU"

Mustafa Dede Baba [Muharrem Oğlu]: Dimetokalı olan **Mustafa Dede Baba** Bektâşî şâ'irlerindedir. 1060 hicrîden 1066 hicrî senesine kadar Hazret-i Pîr'de post-nîşînlik itmiştir.

Birde İstanbul'da Kara Ağaç Dergâhı'nda medfûn bir "Mustafa Baba" vardır. Bu zât da çok eski zamândan beri Kara Ağaç'da medfûndur. Belki, Dimetokalı **Mustafa Baba** burada medfûn olandır. Lâkin bu da tahmîni geçemez. Kat'î bir delîl yoktur. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [572].

Mecmû'amızın 1207'inci sahîfesinde de 572 sahîfede olan şiir vardır. Birinde mahlası "Beytî Mustafa" diğesinde de "Muharremoğlu" yazılmıştır. Şiirin yazılış tarzına göre bu şiirin Muharremoğlu'na 'â'idiyeti anlaşılmaktadır.

[875b]

[876a]

[MUHAMMED ‘ALİ HİLMÎ DEDE BABA]

Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba: Merdiven Köy’deki Şâh Kulu Sultân Bektâşî dergâhı post-nîşîni olan **Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba**, on dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. 1258 hicrî senesinde İstanbul’da Sultân Ahmed’de Gün Görmez Mahallesi’nde doğmuştur. Pederi mezkûr mahallenin İmâmı Nûrî Efendi’dir. Vâlidesi Emine Hanım isminde bir Bektâşîdir. 1273’de Merdiven Köyü’nde Şâh Kulu Sultân Dergâhı post-nîşîni Hasan Baba’ya intisâb iderek ikrâr virmişdir. 1274’de Hasan Baba’nın vefâtı üzerine yerine ‘Ali Baba geçmişti. Bu zâtın da 1280 hicrîde vefâtı üzerine **Muhammed ‘Ali Baba** ta’yîn olundu.

O sene Hacı Bektâş dergâhına giderek Tûrâbî ‘Ali Dede Baba’ya mülâkî oldu. 1286’da tekrâr Pîr evine gitti. O sırada Hazret-i Pîr’de post-nîşîn olan Selânîkli Hasan Dede Baba’dan, türbedâr Mehmed Yesârî Baba rehberliğiyle hilâfet aldı.

İstanbul’a döndükden sonra tekkesini genişletti ve yeniledi. 1325 hicrî senesinde vefât itdi ve dergâhın hazîresine defn idildi. Dede Baba oldıktan sonra bir müddet de Hacı Bektâş dergâhında dede-babalık makâmında oturmuş, bu müddet zarfında Merdiven Köy Dergâhı’na da Mustafa Yesârî Baba’yı vekîl olarak bırakmışdır. “Hilmî” mahlasıyla şiirler yazan **Muhammed ‘Ali Dede Baba**’nın matbû’ bir dîvânı vardır. Bu dîvânı, yetişdirdiği Ahmed Mehdî Baba tab itdirmişdir. ‘Asrının çok âteşîn bir şâ’iri olmakla beraber zekî, ‘âlim, fazıl, hazır-cevâb bir zât idi. Şiirleri Bektâşî dergâhlarında büyük bir zevkle okunmakta idi.

Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba, hakkında şöyle bir rivâyet vardır. Vaktin şeyhül-islamı bir gün **Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba**’yı meşihat dâ’iresine da’vet ider. Şeyhülislam, **Muhammed ‘Ali Dede Baba**’ya dir ki “Hakkınızda şikâyet vâki’ oldu. Siz kırk kâdın, kırk erkek, bir araya toplayarak dergâhda içki içiyormuşsunuz. Bu hal ne şeriat ne de tarîkata uymaz. Bu nasıl işdir?”

deyince **Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba** da “Aman efendim, bu bir iftirâ ve yalandır!” dimesi üzerine şeyhülislam şöyle söyler: “Bana söyleyen zâtın yalan söylemeyeceğine emin olduğum gibi özü sözü doğru bir zâtdır.” dir.

[876a]

[876b]

Bunun üzerine **Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba** da “Madâm ki, muhbirin sözlerine itimad idiyorsunuz, o halde emir buyurun, şeyhülislam dâ’iresinde en ziyâde itimad itdiğiniz bir hâce efendinin yanına bir kâdın virelim. Bir şişe de rakı koyalım. Bir iki saat sonra görelim, ne hal kesb etmişlerdir.”

Gazetelerde her an görüyoruz ki, bir kâdın bir erkek rakı alemi yapmışlar. Bir müddet sonra ya bir yaralama veyahut da bir cinayet olmuşdur. Şikâyet itdikleri gibi ben kırk kâdın, kırk erkek bir araya toplayub içki içirmiş olsam, bu güne kadar hiçbir cinayet, bir vukuat duyuldu mı? Tâbi’i merciimiz hasebiyle zât-ı fazılanelerine haber idilirdi. Şimdiye kadar böyle bir şey vâki’ midir?” deyince şeyhülislam “Hayır, böyle bir şey işitmedik.” deyince **Muhammed ‘Ali Dede Baba**, “O halde bu da sıdk-ı ifâde mi teyid ider. Yok eğer zât-ı fazılaneleriniz el-an ısrar idiyorsanız. Bunu da benim kerâmetime haml idin!” demişdir. Yine bir rivâyet: “Sultân Hamid’e bir gün hafiyeleri, bir jurnal virerek Merdiven Köyü’ndeki Bektâşî tekkesine bütün vezîrlerinizi ve paşalarınızı gidiyorlar, giceleri de orada kalıyorlar.” diye şikâyetde bulunurlar. Zâten müsevves olan Sultân Hamid de hemân birini göndererek **Muhammed ‘Ali Dede Baba**’yı sarâyâ da’vet ider ve keyfiyeti sû’âl ider.

Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba da “Sultânım, evet vezîrlerinizi, paşalarınızı dergâhımıza geliyorlar. Amma onların vezîrlikleri, paşalıkları Bektâşî dergâhının kapusunun dışında kalır. Kapudan içeri girdikleri zamân hepsi Bektâşî fukarası olurlar.” demiş ve bu sözde Sultân Hamid’in hoşuna gitmişdir. **Muhammed ‘Ali Hilmî Dede Baba**’nın mecmû’amızda kayıtlı bulunan şiirlerinin sahîfe numaralarını buraya kayd idiyoruz. [266/ 269/ 270/ 271/ 271/ 271/ 272/ 272/ 273/ 274/ 306/ 306/ 307/ 311/

581/582/582/582/583/584/584/585/585/585/586/586/586/587/587/588/588/588/589/
589/590/590/860/860/861/861/862/863/863/864/864/864/865/865/865/866/867/869/
870/870/871/871/871/871/872/872/873/874/874/875/875/875/876/876/1014/1014/10
15/1015/1057/1057/1058/1058/1088/1088]

[876b]

[877a]

[MAHMÛDOĞLU]

Mahmûdoğlu: On sekizinci ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında ma’lûmâta sâhib değiliz. Fakat aynı ‘asr içinde yazılan ba’zı mecmû’alarda bu şâ’irin birkaç nefesine tesâdüf olunmaktadır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1336].

[MISRÎ NİYÂZÎ]

Mısrî Niyâzî: Asıl ismi “Muhammed Kâsım” olup Malatya’nın Aşbozî Mahallesi’nde doğmuş, Mardin’de ilm tahsîlinden sonra Mısr-ı Kâhire’de Câmi’ü’l-Ezher’de ulumü’l-gayb tahsîlini ikmâl ve icâzet aldıktan sonra Malatya’ya dönmüş ise de bir müddet sonra Konya vilâyetine tâbi’ Elmalı Kasabası’nda Halvetî tarîkatından Ümmî Sinân Hazretleri’ne intisâb idüb uzun müddet hizmetlerinde bulunduktan sonra hilâfet icâzeti alarak Burûsa şehrine mürşidi tarafından gönderilüb Burûsa’da açtığı medresenin adını “Mısrî” adıyla adlandırmıştır.

Mısr’da bulunduğu zamân şiire de heves itmiş ve güzel şiirler söylemiştir. Şiirlerinde gündüz söyledikleri şiirlere “Mısrî”; gece söylediklerine de “Niyâzî” mahlası kullanmıştır. Kendisi “Mısrî Niyâzî” diye anıldığından halkın kısım-ı azamı kendisini Mısırlı add eder.

Mısrî’nin Bektâşî tarîkatına intisâbı hakkında da bir rivâyet mevcûd ise de bunu teyid idecek ortada bir emare mevcûd olmadığından bu husûsa hakîkat

nazarıyla bakılamaz.

Kaderîn cilvesi olarak Üçüncü Sultân Ahmed zamânında Limni adasına gönderilmiş, son ömrünü orada ikmâl iderek hicrî 1105 târîhinde Limni’de irtihal itmiştir. Kabri Limni’dedir. Elimizde mevcûd manzûmelerini buraya kayd idiyoruz. [877/877/877/878/878/878/879/879/879/880/880/880/881/881/881/882/882/882/883/883/883/884/884/884/885/885/885/886/886/886/887/887/888/888/889/889/889/1016/1016/1016/1017/1017/1017/1017/1018/1053/1053/1054/1054/1054/1570/1570/1571].

[877a]

[877b]

[MUHARREMOĞLU]

Muharremoğlu: On sekizinci ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Dimetoka’da Seyyid ‘Ali Sultân Dergâhı’nda Mustafa Baba’dan nasîb almış bir Bektâşîdir. Hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Yalnız şu kadar var ki, aynı ‘asrda yazılan ba’zı mecmû’alarda bu şâ’irin de birkaç nefesine tesâdüf idilmektedir. 572’inci sahîfedeki mahlas beyti “Mustafa” yazılı olduğu halde 1207 sahîfedeki şiirde “Muharremoğlu” yazılmaktadır ki, şiirin tarz-ı ifâdesine göre aynı mealde olan bu şiirin **Muharremoğlu**’na ‘â’idiyeti meydâna çıkmaktadır. Buraya şiirini kayd idiyoruz. [1207].

[MAHVÎ]

Mahvî: Bolı’nın Gerece Kasabası’ndandır. Asıl adı İsa’dır. **Mahvî**, on yedinci ‘asrda oldukça anılmış şâ’irlerden idi. “Müfîdü’l-‘Arabî” isminde bir eseri vardı. Bir hayli seyâhat itmiş ve ‘Arabistan’a kadar gitmiş nihâyet Şam’da 1715 milâdî yılında vefât itmiştir. Kabri oradadır.

Dîvânındaki dil sadedir. Hemân tasavvuf üzere yazılmıştır. Ekserisi de tarîkat üzerinedir. **Mahvî**, şiirlerinin ba’zısında Bektâşîliği medh ve tarif ve

ba'zılarında da 'Ali'ye olan sevgisini tebâruz itdirmişdir. Ayrıca bir de "İhsân Mahvî" var ise de bu "İhsân Mahvî" on dokuzuncu 'asrda yetişmiştir. **Mahvî**'ye 'â'id elimize geçen bir şiiri buraya kayd ediyoruz. [1208].

[MATLÛBÎ BABA]

Matlûbî Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. Rûmilili'dir. Südlüce Bektâşî Dergâhı post-nîşîni Münîr Baba'nın mürşidi olup İstanbul'da otururdu ve gayet iyi keman çalardı. Tahmînen 1318 hicrî târîhinde vefât itmiştir. Şiirlerinde ba'zen "Matlûbî" ba'zen de "Tâlibî" mahlasını kullanmıştır. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [576/576/757/855/856/856/1013]. [B. Ş. Sahîfe: 251].

[877b]

[878a]

[MECZÛB ÂBDÂL]

Meczûb Âbdâl: On sekizinci 'asrda yetişen Bektâşî şâ'irlerindendir. Osman Baba Dergâhı mensûblarından olan **Meczûb Âbdâl**'in hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [571].

[MEFHARÎ]

Mefharî: Asıl ismi "Mustafa" olan **Mefharî** on dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. **Mefharî** Çankırlı'dır. Hayâtı hakkında başka ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [572/573].

[MUHARREM MAHZÛNÎ BABA]

Muharrem Mahzûnî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindendir. Mora Yenişehirli'dir. Orada Durbâlî Sultân Bektâşî Tekkesi'nde medfûndur. O tekkenin

post-nîşîni idi. Vefâtı 1286 hicrî yılındadır. **Muharrem Mahzûnî Baba**'nın Arnavudca söylenmiş bir de nefesi vardır. Bu zâtın Arnavud olduğunu söyleyenler de vardır.

Muharrem Mahzûnî Baba'nın birçok eserleri söyleniyorsa da birçok Bektâşî şâ'irleri gibi bunun da eserleri zabt idilememiş bulunuyor. 581'inci sahîfedeki "Dolad ey sabah eyürür icare mevlaya" diye başlayan nefesine nazaran bu zâtın Arnavud olduğu hakkındaki iddia teyid itmekdedir.

Elde bulunanlara nazaran **Muharrem Mahzûnî Baba**'nın Bâlım Sultân'ın meftûnu olduğunu görüyoruz. **Muharrem Baba**, nefeslerinde "Muharrem" ve "Muharrem Mahzûnî" mahlaslarını kullanmaktadır. Elimizde bulunan şiirlerini buraya kayd idiyoruz. [580/580/581/854].

[878a]

[878b]

[MEHDÎ BABA]

Mehdî Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Aslen Bulgaristan'ın Filibe şehrindeydir. Merdiven Köy Bektâşî tekkesinin aşçı babası idi. Mehmed 'Ali Hilmî Dede Baba'nın perakende şiirlerini toplayub matbû' bir dîvân yaptırmışdır. Hilmî Dede Baba hakkında yazdığı bir medhiyesini aşağıya derc idiyoruz. [852].

[MEHMED BEĞ BABA]

Mehmed Beğ Baba: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Mehmed Beğ Baba**, aslen Çanak-kal'alı'dır. İstanbul'da Deniz Âbdâl Mahallesi'nde bir ev almış, orada babalık itmiştir. Vefâtı 1313 hicrî senesindeydir. İki oğlu var idi. Hamza ismindeki küçük oğlu Uzun Çarşı başındaki 'ûd, kemân gibi sâz alatı yapardı. **Mehmed Beğ Baba**'nın elimize geçen şiirini buraya kayd idiyoruz. [578].

[MEKNÛNÎ]

Meknûnî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Niğde’nin Bor Kasabası’nda doğmuştur. Niğde’de meşhûr bir aile olan Battâl-zâdelerin hizmetcisi idi. bir müddet zirâ’atle de meşgûl olmuşdu. Zamânının en iyi sâz şâ’irlerinden idi. Güzel sâz çalar, hoş sohbet, latîfe-gû bir zât idi. Bütün eserleri rindâne ve kalenderâne idi. 1297-1300 hicrî seneleri arasında vefât itmiştir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [575/575/860]. [B. Ş. 257].

[878b]

[879a]

[MEYDÂN ÂBDÂL]

Meydân Âbdâl: On sekizinci ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindendir. Mu’allim Sa’dî Beğ’in bir mecmû’asında bir manzûmesine rastlanmıştır. Bu zât hakkında fazla bir ma’lûmât elde idemedik. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [574].

[MUHYİDDİN ÂBDÂL]

Muhyiddîn Âbdâl: Bu zât hakkında layıklı bir ma’lûmât elde idilememiştir. Bayezid Kütübhânesi’nde **Muhyiddîn Âbdâl**’a ‘â’id bir dîvân mevcûd ise de bu dîvânda da hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmât yoktur. Şu kadar var ki, **Muhyiddîn Âbdâl**’ın hicrî 882’de vefât iden Osman Baba’ya mensûb bir dervîş olduğu anlaşılmaktadır. Elimize geçen manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [893/ 894/ 894/ 894/ 895/ 895/ 895/896/896/597/597/597/598/598/598/599/599/1120/1414].

[MÛNİR BABA]

Münîr Baba: Aslen İstanbulludur. Yüksek tahsîl görmüş, nâzik, kibâr-ı kelâm, hoş sohbet bir zât idi. Südlîce’de kâ’in Bektâşî tekkesi post-nîşîni idi. Yüksek

mülkiye me'mûriyetlerinde bulunmuşdu. Bi'l-ahere me'mûriyeti terk iderek Bektâşî babası olmuş ve Matlûbî Baba'dan icâzet almışdır. 80 yaşında iken 1330 senelerinde vefât itmişdir. Bir tek oğlu vardı. Hüseyin Beğ isminde olan bu zât İttihât-Terakkî kâtib-i mes'ûlü idi. El-yevm Ankara'dadır. **Münîr Baba**'nın mecmû'amızda kaydı bir nefesi vardır. [569].

[MÜNÎRE BACI]

Münîre Bacı: İstanbulludur. Çamlıca Bektâşî tekkesi post-nîşîni Nûrî Baba'nın dervîşlerindedir. 60 yaşında olduğu halde 1328 hicrî târîhinde vefât itmişdir. Elimize geçen bir iki eserini buraya kayd ediyoruz. [874/575]. [B. Ş. sahîfe: 289].

[879a]

[879b]

[MIZRÎ]

Mızrî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Mızrî**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki mecmû'asını buraya kayd ediyoruz. [571/574].

[MÜŞTÂK]

Müştâk: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Aslen Harpûtli'dir. 1295 hicrî senesinde münakki olarak giderken Çankırı'da kalmışdır. Kendisi şahsen pek heybetli bir insânmiş. Bu zât hakkında fazla bir ma'lûmât elde idemedik. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1319].

[MEYLÎ BABA]

Meylî Baba: Bulgaristan'ın Servî kasabasındandır. Bir müddet İstanbul'da

Ortaköy’de ikâmet itmiş, kendisi müşekkel ve yakışıklı bir zât olup sesi de gayet güzel imiş. Ekseriyetle Ortaköy Câmî’’inde namâz kıldırır ve hele Cum’a namâzını kıldırarak için câmî’’e geldiğini görenler câmî’’i doldurduktan başka câmî’’in dış tarafında ve deniz kenarındaki tâşlıklara hasırlar yayarak sesini işitmek için binlerce cemâ’at toplardı.

Kalkandelen Harâbâtî Dergâhı’nda medfûndur. Pîr evinde de dede-babalık vekâleti yapmış, bir müddet sonra Mehmed ‘Ali Hilmî Dede Baba ile söyleştiği için bir müddet de Merdiven Köy’de Şâh Kulu Sultân Dergâhı’nda oturmuş, ondan sonra Kazlı Çeşmede’ki Bektâşî tekkesinde babalık itmiş, mu’ahharen hicrî 1294’de Ortaköy’de bir ev tutub bir müddet de orada oturduktan sonra Çengelköyü’ndeki tutduğu eve nakl itmiş. Bir müddet sonra da Kalkandelen Harâbâtî Dergâhı’na orada babalık itmiş ve nihâyet orada vefât itmiştir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [265/265/571/855/855/855/1012/1057/1057].

[879b]

[880a]

[MA’RÛFÎ SALTİK]

Ma’rûfî Saltık: Asıl adı “Ma’rûfî” mahlası “Saltık” olan **Ma’rûfî** 1295 yılında Tekirdağı’nda doğmuştur. Babası Tekirdağı’nda Kırklar Tekkesi’nin şeyhi Hâfız Emin Efendi’dir. İbtidâ’î ve rüşdî tahsîlini Tekirdağı’nda yaptıktan sonra ikmâl-i tahsîl için İstanbul’a gelmiştir.

Kendisine dervîşlik ve şeyhliği dolayısıyla pederînden mevrus Tekirdağı’ndaki Kırklar Tekkesi şeyhliği tevcih edilmiş ve Tekirdağı’na gelerek 25 sene evkâf baş kâtibliği yapmış ve tettebbu’âtla meşgûl olmuştur.

Ma’rûfî Saltık’ın bir çok eş’ârı, vahdet-i vücûddan bahs iden bir kitâbı ile gayr-i matbû’ “Tevellâ, Teberrâ” adlı bir eseri de vardır. Ma’rûfî Saltık, “Nihânî” tahallüsiyle de birçok şiirler yazmıştır.

Ma'rûfî Saltık da babası gibi Bektâşî tarîkatına intisâb itmişdir. **Ma'rûfî Saltık** şiirleri arasında mecmû'amızın 628'inci sahîfesindeki Yunus Emre'nin "Sensin bize bizden yakın, Görünmezsün hicab nedir?" diye başlayan bir nefesini de tahmîs itmişdir. Son zamânlarda Tekirdağı'nda Orta Câmî' yanındaki câmi''in küçük bir odasında kahvecilik ile meşgûl idi. Fakat burası belediye tarafından yıkırıldığından şimdiki halde hiçbir işle meşgûl değildir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [573/852/1014].

[MEBNÎ]

Mebnî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **Mebnî**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [214/570/853].

[MESTÂN]

Mestân: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **Mestân**'ın hayâtı hakkında bilgimiz yokdur. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz.

[880a]

[880b]

[MECNÛNÎ]

Mecnûnî: Ermenî iken Müslümân olup Bektâşî tarîkatına intisâb iden **Mecnûnî** on sekizinci 'asrda şöhret kazanmış şâ'irlerdendir. Hayâtı hakkında bilgimiz yokdur. Fû'âd Köprili on sekizinci 'asr sâz şâ'irlerinden **Mecnûnî** hakkında şöyle diyor:

"'Âşık Mecnûnî ba'zı şiirlerinde Mecnûn ile 'Âşık Vartân'ı bi'l-hassa zikr itmek lâzımdır.'" diyor ki, **Mecnûnî**'nin isminin de Vartân olduğu bu sûretle tahakkuk

itmiş oluyor. Türk kültürünün Ermenîler üzerindeki çok kuvvetli tesîri, on altıncı ‘asrda başlayarak Ermenîlerden de birçok sâz şâ’iri yetişmiştir ki, bunlar arasında Bektâşî tarîkatına mensûb olanlar da yok değildir. İşte “Mecnûnî-Vartân” bunların en ileri gelenlerinden sayılır.

Büyük şâ’ir Nâbî, kendi mu’asırı olup Erzurum’da hakkâklık itdiği cihetle “Hakî” mahlasını alan Mosîs yazdığı bir mektûbda bu iki çöğür şâ’irinin ehemmiyetinden bahs itdiği gibi Seyyid Vehbî de bir manzûmesinde onları saymaktadır. **Mecnûnî**’nin ‘Ali’ye karşı sevgisi fazladır. Onu her ‘alevînin bildiği gibi, her Bektâşî’nin tanıdığı gibi kâdir-i mutlak tanır. Bi’l-hassa “Zü’l-fikâr” dinilen kılıcından bir tehdid vasıtası gibi bahs ider. Daha doğrusu bir yemin hâlinde kullanmıştır.

Yukarıdaki ba’zı ifâdelere nazaran **Mecnûnî ile Vartân**’ın ayrı ayrı şahsiyet olduğu da anlaşılıyor. Bu babda fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Ne yazık ki, bu olgun şâ’irin elimizde fazla şiiri yoktur. Bu itibarla elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [1012/1013/1208].

[MÜZNİBÎ]

Müznibî: Asıl ismi “İbrâhîm olan **Müznibî** on dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [573/317].

[880b]

[881a]

[MAHFÎ]

Mahfî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Arkadaşları olan sâz şâ’irleriyle Anadolu’nun ve Rûmili’nin birçok yerlerini gezmişlerdir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya

kayd idiyoruz. [854/1077].

[MUHİBBÎ]

Muhibbî: Onuncu pâdişâh Kânûnî Sultân Süleyman'ın mahlası “Muhibbî” idi. Kânûnî'nin Bektâşî tarîkatına intisâbı olduğu da söylenmektedir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [853/1421].

[MUHÎTÎ BABA]

Muhîf Baba: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî şâ'ir ve babalarındandır. Hurûfliğe fazla meyl virmişdir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [872/854].

[MAĞZÛRÎ]

Mağzûrî: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Sâz çalan 'âşık arkadaşlarıyla Rûmili ve Anadolu'da seyâhatler yapmıştır. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1077].

[MESRÛR ÂBDÂL]

Mesrûr Âbdâl: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1077].

[881a]

[881b]

[MUHTÂR BALCI]

Muhtâr Balcı: Aslen Mağnisalı'dır. Eskişehirde ikâmet itmektedir. Evinde

hiçbir işle meşgûl olmayub münzevî bir hayât yaşamaktadır. Bektâşî şâ'irlerinden olan **Muhtâr Bâlcı**'nın elimizde mevcûd bir şiirini buraya kayd idiyoruz.

[264/1312].

[MENGÛŞÎ]

Mengûşî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **Mengûşî**'nin hayâtı hakkında esâslı bir ma'lûmâta sâhib değiliz. **Mengûşî** de diğer sâz arkadaşları gibi Anadolu'da birçok yerler dolaşmışdır. Elimize geçen bir destânını buraya kayd idiyoruz. [1116].

[MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ]

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî: Bu zât cümlece ma'lûm olan Mevlânâ Hazretleri'dir. Hâcî Bektâş-ı Velî devrinde yaşamış ve birçok def'alar Hazret-i Pîrle mülâkât itmişlerdir. Konya'da medfûndurlar. Elimizde mevcûd bulunan bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [854/1503].

[MANZÛRÎ]

Manzûrî: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1421].

[MU'ALLİM NÂCÎ]

Mu'allim Nâcî: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ'irlerindedir. Maarif müntesibi, 'âlim, fazıl bir hace olan **Mu'allim Nâcî**'nin bu yüksekliği karşısında ismine izâfetle Kuru Çeşme Caddesi'nin **Mu'allim Nâcî**, tevsimi sûretiyle bu zâtın yüksek kıymeti takdîr edilmişdir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [1418/1483].

[881b]

[882a]

[NAHÎF]

Nahîf: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında esâslı bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Tâhir-zâde’nin vücûda getirdiği mecmû’ada bu şâ’irin burada kayd ittiğimiz bir manzûmesine tesâdüf olunmuştur. [1155]

[NÂDÎ]

Nâdî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Nâdî** diğer birçok sâz şâ’irleriyle Anadolu’da gezmiş, fakat hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1078].

[NEV’Î]

Nev’î: Meşâyîhden Pîr ‘Ali Efendi’nin oğludur. ‘Asrının Bâkî’den sonra en büyük şâ’iri ‘add olunmuştur. Hicrî 940 târîhinde Ma’lkara’da doğmuş, 957’de sâlik-i tarîk-i ilm olarak günden güne cevher-i kâbiliyeti fûrûzân ve câlib-i enzar-ı daniş-i âmûzân olmuştur.

998’de Bağdâd kâdılığı ile taltîf olunduğu halde yola çıkmadan irâde-i pâdişâhî ile Şehzâde Mustafa Sultân’ın mu’allimliğine ta’yîn edilmiştir.

Sonradan resîde-i sinn-i kıyâm olan şehzâdegandan Bâyezîd, ‘Osman, Abdullah sultânlar da Hâce Efendi’den ders almağa başlamışlardır. **Nev’î**, beş sene kadar bu hizmetde bulundu. Sadakati, ilmi ile mütenasîb olduğundan taraf-ı pâdişâhîden pek çok lütfalara mazhar olmuştur. Mu’ahharen o devri geçdi ise de **Nev’î**, gözden düşmemiş fakat artık tekaüd hâlinde yaşamıştır. 1007 târîhinde vefât itmiştir. Şeyh Vefâ Câmî’i hazîresinde medfûndur. İlmî, edebî, mensur, manzûm birçok eser yazmıştır. İrâde-i pâdişâhî ile tahrîr ittiği “Tercüme-i Füsûsü’l-Hikem” asarının en

muazzamı ‘add olunur. Dîvânı vardır. “Gönüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur.” mısraı müşarün-ileyhindir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1078].

[882a]

[882b]

[NECDET RÜŞDÎ ATILGAN]

Necdet Rüşdî Atılgan: Tıbbiye mektebinde tahsilde iken rahatsızlığı dolayısıyla tahsîlini ikmâl itmeden mektebi terk etmek mecbûriyetinde kalmıştır. Mu’ahharen gazetelere şiir yazmağa başlamıştır. Âteşin bir şâ’ir olan **Necdet Rüşdî**’nin elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [1399/1399/1399/1487/1487].

[NÂ’İLÎ]

Nâ’ilî: “İlgâzlı Nâ’ilî” diye tanınan Nâ’ilî hicrî 1318 senesinde Çorumlu ‘Âşık Ceyhûnî ve Tekirdağlı İcmâlî Baba ile birlikte sâz çalmak sûretiyle bir hayli yerler dolaşmış, iyi bir Bektâşî şâ’iridir. Nefesleri, şiirleri çok ateşli olan bu şâ’ir İlgâzlı’dır. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [308/308/909].

[NAKDÎ]

Nakdî: On sekizinci ‘asrın ikinci yarısında yaşamış olduğu bir şiirinden anlaşılan **Nakdî**’nin hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Ahmed Tal’at Beğ’in bir mecmû’asından bir şiirini ele geçirdik. Bu şiire nazaran **Nakdî**’nin Bektâşî tarîkatına mensûbiyeti anlaşılmalıdır. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1336].

[NÜMÂYÎ]

Nümâyî: On altıncı ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hurûfîlik tesîri altında kalmıştır. Hayâtı hakkında esâslı bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Milâdî 1596’da ölmüştür.

Bektâşî mecmû’alarında tesâdüf idilen şiirleriyle o daha çok ‘alevî görünmektedir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [1331/1336].

[882b]

[883a]

[NEHRÎ]

Nehrî: Asıl adı Ahmed’dir. “Nehrî” mahlasıyla şiir yazan bir Bektâşî idi. **Nehrî Baba** da vahdet-i vücûd felsefesi de vardır. **Nehrî Baba**, Tekirdağı’nda doğmuştur. Vahdet-i vücûddan bahs iden bir eseri ile birçok şiirleri vardır.

Sulyolcu-zâde **Nehrî Ahmed Baba** 1182 hicrî yılında Tekirdağı’nda vefât itmiştir. **Nehrî Baba**’nın elimize geçen çok güzel eserlerinden birkaçını buraya kayd idiyoruz. [601/905/1322/1455].

[NESÎMÎ]

Nesîmî: Bu zât “Kûl Nesîmî” diye de anılır. Hicrî 807’de derisi yüzilen meşhûr Azeri şâ’iri Seyyid Nesîmî ile hiçbir alakası yoktur. Bektâşî mecmû’alarında tesâdüf idilen Nesîmî, “Kûl Nesîmî” imzalı manzûmelerin buna ‘â’id olduğu tahmîn idilebilir. Manzûmelerinde adı geçen şahslarla mu’asırılığı anlaşılmaktadır ki, onlara nazaran on yedinci ‘asrda yaşadığı kabûl edilir. Kendisinin Bektâşî olduğu muhakkaktır. Elimize geçen ba’zı eserlerini buraya kayd idiyoruz. [607/ 607/ 610/ 909/ 910/ 910/ 920/ 920/ 921/1059].

[NÛRÎ ‘ABDÛLÂHAD]

Nûrî ‘Abdülâhad: Aslen İstanbullu olan **Nûrî ‘Abdülâhad** İstanbul’da Karaağaç’da Hasîb Baba Dergâhı’nda post-nîşîn olan Hasîb Baba’nın hafîdi Hüseyin Zekî Baba’dan nasîb almış bir Bektâşî şâ’iridir.

Kendisi evvelce “İdâre-i Mahsûsa” nâmı virilen ve halen “Deniz Yolları” dinilen idârede büyükçe bir me’mûr idi. Takriben otuz sene evvel vefât itmiştir.

Çok haluk, ve nâzik olan bu şâ’irin elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. Ba’zı şiirlerinde yalnız “Nûrî” ba’zılarında da “Nûrî ‘Abdülâhad” mahlaslarını kullanmıştır. Elimizde mevcûd şiirleri bunlardır. [904/904/905]

[883a]

[883b]

[NEDÎMÎ]

Nedîmî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Nâfiz, Çınârî, Enverî ve sâz şâ’irleri ile Anadolu’da bir hayli gezmiştir. Hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd ediyoruz. [604/604/605].

[NESLÎ]

Neslî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Neslî**, Dimetoka’da Seyyid ‘Ali Sultân Dergâhı’na mensûb bir Bektâşî olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Bu zât hakkında fazla ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [602/602].

[NAZMÎ]

Nazmî: Zekî-zâde İsmail Nazmî Efendi Girid Kandiye’de hicrî 1245 târîhinde doğmuştur. Oğlu Dârû’l-Fünûn müderrislerinden Fâzıl Nazmî Beğ’dan alınan

ma'lûmâta göre 'Arabî, Farisî bildiği gibi İtalyanca, Fransızca ve Rumca okuyub yazan ve konuşan **Nazmî Efendi** zamânının kıymetli şâ'irlerindendi.

Kandiye'ye tâbi' Mağaralı Köyü Bektâşî tekkesi bânîsi Mustafa Baba'nın muhiblerindendi. 16 yaşında ikrâr virmişdi. **Nazmî**, hicrî 1317'de vefât itmiştir. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [908/1321]. [B. Ş. Sahîfe: 434].

[NAZİMÎ]

Nazımî: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî şâ'irlerindendir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini aşağıya derc idiyoruz. [276/309/1088].

[NOKSÂNÎ]

Noksânî: On dokuzuncu 'asrda yetişen Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. Mu'allim Sadi Beğ'in bir mecmû'asında **Noksânî**'nin bir manzûmesine tesâdüf edilmiştir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Yalnız Çorumlu ve sâz şâ'iri olup Kızılbaş ve 'alevî olduğu öğrenilmiştir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [603].

[NÛRSÎ]

Nûrsî: On dokuzuncu 'asrda yetişen Bektâşî sâz şâ'irlerindendir. İkinci ordu muhâsebecisi idi. Bu zâtın İmâm Hüseyin hakkında uzun bir mersiyesi vardır. Hayâtı hakkında fazla bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimizde mevcûd birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [278/907/1024/1025].

[NEF'Î]

Nef'î: Meşhûr eski dîvân edebiyatı şâ'irlerindendir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ile iktifâ idiyoruz. [309/309/309/310/310/310/905].

[NİGÂR]

Nigâr: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Nigâr**’ın hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [600].

[NÂFİZ]

Nâfiz: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Birçok sâz şâ’irleri ile Anadolu’da gezmiş ve mu’ammâlar asmıştır. Bu zât hakkında fazla ma’lûmâtımız yoktur. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [604].

[884a]

[884b]

[NEYZEN TEVFİK]

Neyzen Tefîk: Evvela Mevlevî, sonra Bektâşî olduğunu söyleyen **Neyzen Tefîk**, ma’rûf ve meşhûr bir şahsiyettir. Çok âteşîn bir şâ’ir olup irticâlen şiir söylemekte ve hicvde büyük bir kudret sâhibidir. Halen Beşiktaş’da iskele civârında bir odada ikâmet itmektedir.

Neyzen Tefîk, perakende olarak şurada burada birçok şiirleri mevcûddur. Elimize geçen şiirlerinden bir kısmını buraya kayd idiyoruz. [605/ 1078/ 1078/ 1079/ 1079/1121/1343/1522].

[NÂMIK KEMÂL]

Nâmık Kemâl: Hürriyet önderi olan meşhûr ve ma’rûf edib **Nâmık Kemâl** 1840 yılında Tekirdağ’ında doğmuştur. ‘Abdülhamîd’in pek çok zulmüne uğramış bir hürriyet kahramanıdır. Pek âteşîn bir şâ’ir olan **Nâmık Kemâl**, bütün dünyaca tanınmış kıymetli bir şahsiyettir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd

idiyoruz. [904/904].

[NÂBÎ]

Nâbî: Dîvân edebiyatı şâ'irlerinden olan Nâbî, bütün Türkiyece tanınmış bir şâ'irdir. Elimizde mevcûd manzûmelerini buraya kayd idiyoruz. [903/903/1022].

[NAZÎF]

Nazîf: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [599/906].

[884b]

[885a]

[NİGÂHÎ]

Nigâhî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Nigâhî** hakkında hiç bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1022].

[NUSRET]

Nusret: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden olan **Nusret** hakkında bir ma'lûmâta mâlik değiliz. Ancak ba'zı mecmû'alarda on dokuzuncu 'asr ortalarında yetiştiğine dair ba'zı ma'lûmât vardır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1059].

[NEŞ'ET]

Neş'et: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî şâ'irlerinden olan **Neş'et**'in

hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [277].

[NAKŞÎ]

Nakşî: Aslen Akkirmanlı olan **Nakşî**, on dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî şâ'irlerindedir. Manzûmeleri çok yüksek bir görüşle yazılmışdır. Kudretli bir şâ'ir olan **Nakşî**'nin tasavvufî şiirleri Bektâşî dergâhlarında büyük bir zevkle okunurdu. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [603/ 906/ 906/ 1023/ 1024/ 1024/ 1336].

[NA'LÎ]

Na'î: On dokuzuncu 'asrda yetişmiş Bektâşî şâ'irlerinden olan **Na'î**'nin hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [903].

[885a]

[885b]

[NİYÂZÎ]

Niyâzî: On dokuzuncu 'asrın ibtidâlarında yetişmiş Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Ancak bu **Niyâzî**'yi "Mısrî Niyâzî" ile karıştırmamalıdır. Bu **Niyâzî** başka bir şahsiyettir. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [606/606/606/1078].

[NECMÎ BABA]

Nemcî Baba: Aslen Yozgadlı'dır. On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerinden ve babalarındandır. İstanbul'da uzun müddet ikâmet etmiştir. Doğum târîhi hicrî 1245 senesindedir. Evvela Nakşibendiyü'l-Hâlidî tarîkatına intisâb etmiş mu'ahharen tarîk-

i nâzenîne intisâb ve hicrî 1309 târîhinde Kırşehir’de Pîr evinde icâzet alarak baba olmuşdur. Âteşîn bir şâ’ir ve ehl-i tarîk olan **Nemcî Baba** 87 yaşlarında olduğu halde 1332 hicrî senesinde vefât itmiş ve vasiyeti mücebince Üsküdâr’da Hâşimî dergâhı hazîresine defn edilmiştir. Elimize geçen nefeslerini buraya kayd ediyoruz. [908/1058/1512/1512/1513/1514/1514/1515/1516/1517/1517/1517/1518/1518/1518/1519/1519/1519/1520/1521].

[NECMEDDÎN]

Necmeddîn: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerinden olan **Necmeddîn**’in Mehmed Râ’ûf isminde bir zâta hitâben yazdığı bir manzûmesi elimize geçmiştir. Çok yüksek bir kudrete mâlik olan bu şâ’irin ma’âl-esef hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1023].

[NUZHET]

Nuzhet: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş şâ’irlerindedir. Aslen Çemişkezekli’dir. İlk devre mebuslarından olan **Nuzhet**, halen İstanbul’da ikâmet itmektedir. Hayâtı hakkında esâslı bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesinin yazılı bulunduğu sahîfe numrosunu buraya kayd ediyoruz. [1564].

[885b]

[886b]

[VÎRÂNÎ]

Vîrânî: On altıncı ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. Şâ’irliğinde orta fakat itikâdında üstün kâbiliyetli bir şâ’irdir. Bâlım Sultân’a intisâb itmiş, Bektâşîlik tarîkatına girmiş olan **Vîrânî**, Necef Bektâşî dergâhı post-nîşîni olduğu ve Şâh Abbasla görüşüğü şâyi’ ise de bunu tevsîk kabil olamamıştır.

Rıfkı Efendi, “Bektâşî Sırrı” adlı eserinde **Vîrânî** için şunları yazar: Aslen

Nusayrî ise de Hurûfliğe dahi meyl itmiş ve birçok eş'âr ve nesr ile memlû olan meşhûr risâlesini ortaya koymuşdur.

Risâlesi tamamıyla Câvidânlar'ın hülâsasıdır. Elimize geçen manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [282/ 610/ 610/ 611/ 612/ 612/ 613/ 614/ 614/ 614/ 921/ 922/ 922/922/923/923/923/924/924/1029/1029/1030/1031/1031/1032/1059/1089/1089/1089/1090/1208/1209/1209/1209/1209/1209/1210/1210/1210/1323/1337/1381].

[VİRDÎ]

Virdî: On sekizinci 'asrın tanınmış Bektâşî şâ'irlerindendir. Zamânında büyük şöhret kazanmıştır. Şiirlerinde sade Türkçe dâ'imâ göze çarpar. Sonra bi'l-hassa 'alevîliği terennüm itdiği pek barizdir. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [610].

[VAHDETÎ]

Vahdetî: Bosnalı olan Vahdetî, Bektâşî şâ'irlerindendir. **Vahdetî**'nin Dimetokalı olduğu da ba'zı yerlerde kayıtlıdır. Dimetoka'da bulunan **Vahdetî** başka mıdır? Bu husûsda kat'î bir delîl mevcûd değildir.

Hicrî 1308'den 1060 târîhine kadar Pîr evi post-nîşînliğinde bulunmuşdur. Ma'lûmâtı oldukça yüksek, kıymetli bir Bektâşî olduğu söylenmektedir. [927/ 927/ 928/ 930/930/930/931/931/932/932/932/1032]. [B. Ş. sahîfe: 390].

[886a]

[886b]

[VEHBÎ]

Vehbî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindendir. Mora'da doğdu. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta tesâdüf idemedik. Mora'da Süleyman isminde bir 'azîzin

mürfî olup kendisinin yazma bir dîvânı Üsküdâr'da Selîm Ağa Kütübhânesi'nde numro 76'da hece ve 'arûz vezniyle şiirleri ihtivâ iden bu nüsha 1375 beytten 'ibâretidir. Manzûmelerinde Hurûfîlik telkînlerini de terennüm iden şâ'ir, Hâcî Bektâş-ı Velî, Eşrefoğlu Rûmî, Bedreddîn Simâvî gibi ma'rûf şahsiyetler hakkında medhiyeler kaleme almıştır. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [1212/1323].

[VÂSİF]

Vâsîf: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Edib ve şâ'ir bir zât olan **Vâsîf**'ın hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [925/926].

[VELÎ BABA]

Velî Baba: Sizigende tâbi' İlegob köyünde "Velî Baba" isminde bir Bektâşî medfûndur. Ba'zı Bektâşîler ise Rûmî'de "Velî Baba" isminde bir 'azîzin mevcûd olduğunu söylemektedirler. Bu husûsda kat'î bir şey söylenemez. Sa'deddîn Nuzhet Ergun merhûm bir eserinde, on dokuzuncu 'asrın ibtidâlarında yaşamış Bektâşî şâ'irlerinden olduğunu bildirmektedir.

Hayâtı hakkında bir ma'lûmât mevcûd olmamakla beraber hicrî 1234'de kaleme aldığı bir manzûmesine göre bir müddet seyâhatlerde bulunduğu anlaşılıyor. Oldukca şöhret kazanmış bir Bektâşî şâ'iridir. Şiirlerinde "Velî", "Kûl Velî", "Dervîş Velî", "Velî Baba" mahlaslarını kullanmıştır. Elimize geçen şiirlerini buraya kayd ediyoruz.

[615/615/616/617/617/617/618/618/619/619/1079/1123/1210/1211/1211/1424/1424]

[886b]

[887a]

[HÂŞİMÎ BABA]

Hâşimî Baba: Sa’deddîn Nuzhet’e nazaran **Hâşimî**, on sekizinci ‘asrın meşhûr şahsiyetlerindendir. Üsküdâr’da doğdu. Esasen celvetî tarîkatına mensûbdu. Fakat sonradan Mısır’daki Kasrû’l-‘Ayn şeyhi iken İstanbul’a gelen Hasan Baba –vefâtı 1170’dir- Hasan Baba’ya intisâb iderek Bektâşî olmuştur.

Bir aralık Kırşehir’de bulundu. 1197 hicrî yılında Üsküdâr’da vefât itdi. Şiirlerinde ‘alevîlik, Hurûfilik, Melâmîlik telkînlerini mezc iden bu zât kuvvetli bir şâ’ir olmakla beraber “Hurûfî Şâ’irleri” adlı eserde tafsilat vardır.

Hâşimî, bi’l-ahere baba ve hâlife olmuş, birçok Bektâşî babalarına da icâzet vermiştir. Bu miyanda Giridli şâ’ir Salâcıoğlu ve Şemsî Baba’yı zikr idebiliriz. Buraya Bektâşîlerce çok sevilen şiirlerini kayd ediyoruz. [283/ 284/ 284/ 620/ 620/ 621/ 933/ 934/934/936/937/1032/1033/1034/1034/1453/1324].

[HÂTİFÎ]

Hâtîfî: On dokuzuncu ‘asrda yetmiş Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında ma’lûmâta sâhib değiliz. Vücûda getirdiği bir manzûme onun Kırşehir Hâcî Bektâş-ı Velî dergâhı mensûblarından olduğunu göstermekdedir. Hicrî 1268’den 1285 târîhine kadar Pîr evi post-nîşînliğinde bulunan Tûrâbî ‘Ali Dede Baba, Hâcî Hasan Dede Baba gibi şahsiyetlere ‘â’id ba’zı ma’lûmâtı da ihtivâ iden bu mühim destân dergâhda geçen birtakım hadîseleri de bildirmekdedir.

Hâtîfî’nin bu husûsa dair yazdığı destânın sahîfe numrosunu buraya kayd ediyoruz. [1125].

[887a]

[887b]

[HÂDÎ]

Hâdî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Seyyid Gâzi kasabasına bir saat mesâfede Sultân Şücâ’ Tekkesi’nin post-nîşîni Mehmed Şücâ’eddîn Dede’nin oğlıdır. Babasından sonra yerine kendisi geçdi. Hicrî 1285’de vefât itdi.

Asıl ismi “Rızâ” olan **Hâdî**’nin bir hayli manzûme vücûda getirdiği anlaşılmaktadır. Elimize geçen bir iki manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1212/1324/1416/1416/1417/1419].

[HİMMET]

Himmet: On dokuzuncu ‘asrın sonlarında yetişmiş olan Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Kayserili’dir. Diğer sâz arkadaşları ile Anadolu’nun birçok yerlerinde gezmiştir. Arkadaşları arasında “Koca Himmetî” diye anılmakta idi. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [933]

[HERDEMÎ]

Herdemî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Herdemî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [621].

[HENGÂMÎ]

Hengâmî: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ’irlerindendir. Aslen Rusçuklu’dur. Sâz arkadaşlarından Gedâyî’nin yazdığı destânda bütün bu sâz şâ’irlerinin isimleri yazıldır. **Hengâmî** de beraber gezdiği ve dolaşdığı Anadolu’da birçok mu’ammâlar asar ve iyi sâz çalardı. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd idiyoruz. [622/1079/1356].

[887b]

[888a]

[HÜDÂYÎ]

Hüdâyî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Hüdâyî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [622].

[YÛNUS EMRE]

Yûnus Emre: Sivrihisâr’a tâbi’ Sarı Köy’de doğmuştur. Orada zirâ’at ile iştiğal ider, fakîrû’l-hâl bir zât olup ekdiği ekinden bir nesne hasıl olmayınca şöylece bir fikr itdi ki, “Bir bahane ile Sulıca Kara Höyük’de Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî’ye varayım, andan kefâf-ı nefis için bir nesne temennî ideyim.” didi.

Bu düşünce ile bir öküze bir mikdâr yemiş yükledi. Alub Karaca Höyük’e Hünkâr nazarına götürdü ve eyitdi: “Ben fakîrû’l-hal kimseyim ehl-i iy’âlim için ekinimden bu yıl bir nesne hasıl olmadı. Bu yemiş alım, ‘avzım ‘atâ kılın! Sizin aşkıınızdan kefâf idelim.” didi. Hazret-i Hünkâr işâret idüb ol yemiş dervîşler yediler. Bunun üzerinden birkaç gün geçdi.

Bu kere Yûnus Emre gidecek oldu. Hazret-i Hünkâr eyitdi: “Çıkın görün. Buğday mı ister, yoksa her ölçek için iki nefes vireyim.”. Hünkâr’ın bu sözünü Yûnus’a söylediler. Yûnus eyitdi: “Ben nefesi neyleyim. Bana buğday gerekdir.” didi. Dervîşler Yûnus’un didiğini Hazret-i Hünkâr’a bildirdiler. Bu def’a Hünkâr’dan haber getirdiler ki, “Her ölçeğin başına on nefes vireyim.” didi. Yine evvelki gibi “Ben nefesi neyleyim. Ehl-i iyal sâhibiyim. Bana buğday gerekdir.” didi.

Andan Hazret-i Hünkâr emr itdi. Yûnus’un öküzüne buğday yüklediler. Andan Yûnus yola düzöldü. Ta ki, Yûnus, kendi köyünün aşığı ucuna geldi. Bu def’a Yûnus fikr itdi ki, “Ben olmaz iş işledim. Velayet erine vardım. Bana bir ölçek yerine on nefes virdi almadım.

Halbu ki, buğday bir nice gün yiyince tükenür.” didi. Andan tekrâr köye döndü. Hazret-i Hünkâr’ın astanesine geldi. Buğdayı indirdi. Eyitdi: “Erenler şâhı, bana

evvel himmet olunan nasîbi virsünler. Buğday bana gerekmez.” didi.

[888a]

[888b]

Hâlifeler bu hâli Hazret-i Hünkâr’a ilam itdiler. Andan Hazret-i Hünkâr eyitdi: “Ol iş şimden girü olmaz. Biz o kilidin anahtarın Tapduk Emre’ye virdik. Vasun nasîbin andan alsun.” didi. Yûnus Emre dahî Hazret-i Hünkâr’ın ol nefes ile Tapduk Emre’ye vardı. Hâli ilam eyledi.

Tapduk Emre, Yûnus’u kabûl itdi ve Yûnus Emre’yi astanesine odun getirmeğe ta’yîn itdi. Yûnus, her gün arkasıyla dağdan odun taşımağa başladı. Kırk yıl bu nevile Tapduk Emre’ye hizmet itdi. On dördüncü ‘asrın ilk yıllarında yaşadığı kabûl idilmektedir. Elimize geçen manzûmelerini buraya kayd idiyoruz. [625/ 625/ 626/ 626/626/627/627/627/628/628/628/629/629/629/629/630/630/631/631/631/632/632/ 633/633/634/634/635/635/635/636/636/637/637/637/938/1060/1080/1133].

[YEŞİL ÂBDÂL]

Yeşil Âbdâl: On yedinci ‘asr sonlarında yaşadığını tahmîn itdiğimiz Bektâşî şâ’irlerindendir. Hayâtı hakkında bilgimiz yoktur. Yalnız o ‘asr içinde yazılmış bir mecmû’ada bir şiiri göriliyor. Aynı zamânda Tal’at Onay’a ‘â’id bir mecmû’ada bir nefesi kayıdır. Mezkûr nefesi buraya kayd ile iktifâ idiyoruz. [623].

[YEMÎNÎ]

Yemînî: On altıncı ‘asrda yaşayan ve iyice şöhret kazanan **Yemînî**’nin “Fazîlet-nâme” adlı bir eseri vardır ki, onda ‘Ali’ye ve evlâdına olan sevgisini, bağlılığını tebârüz itdirmişdir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1060].

[888b]

[889a]

[YAHŞÎ BABA]

Yahşî Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Yahşî Baba**’nın hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1080].

[YÛSUF DEDE]

Yûsuf Dede: Bektâşî şâ’irlerinden olan **Yûsuf Dede**, 1250 târihinde Tekirdağı’nda doğmuştur. Tekirdağı Bektâşî şâ’irlerinden Cemâlî Baba ile aynı devrde yaşamış ve çok güzel şiirler yazmıştır. 80 yaşında iken Tekirdağı’nda vefât itmiştir. Elimize geçen bir iki şiirini buraya kayd ediyoruz. [624/624]. [Tekirdağlı Şâ’irler, sahîfe, 161].

[YEKSÂNÎ]

Yeksânî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Yeksânî**’nin ermenîden dönme müslümân ve sonra Bektâşî olduğu Dervîş Enverî ile birlikde Anadolu’da sâz çalarak dolaşdığı merhûm dervîş ve ‘Âşık Enverî’nin ifâdâtındandır. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ediyoruz. [622].

[YESÂRÎ BABA]

Yesârî Baba: “El-Hâc Mustafa Yesârî Baba”yı Merdivenköy Bektâşî Dergâhı post-nîşîni Mehmed ‘Ali Hilmi Dede Baba’nın hân-kâh-ı Hazret-i Pîr Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî’ye post-nîşîn ve dede-baba ta’yîn olundıkları zamân Merdivenköy’deki dergâha vekîl olarak bırakmıştır.

Üç sene dergâh-ı mezkûrde post-nîşînlik idüb bi’l-ahere Yunânistân’ın Teselyâ kıtasında kâ’in Durbâlî Sultân Dergâhı’na gitmiştir.

[889a]

[889b]

Oradan İstanbul'a 'avdet itmek üzere iken 1325 senesi Muharremü'l-Harâm'ının beşinci günü Galos'da vefât itmiştir. Orada medfûndur. Elimize geçen birkaç şiirini buraya derc idiyoruz.

[623/623/938/938/1035/1060/1060/1344/1344/1450]. [Bektâşî Şâ'irleri, sahîfe, 408].

'İLÂVELER

[İBRÂHÎM EDHEM]

İbrâhîm Edhem: On dokuzuncu 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [314].

[EDÂYÎ]

Edâyî: On altıncı 'asr Bektâşî şâ'irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma'lûmât elde idemedik. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd ile iktifâ idiyoruz. [1214]. Bir aralık Mısır'a gitdiğini ve on sekizinci 'asrın sonlarında yetişen sâz şâ'irlerinden Benderli Cesârî bir manzûmesinde **Edâyî** ile birlikte Lezîzi'nin iki üstâd sâz şâ'iri olduklarını şu beytle anlatmak istemiştir.

“Cesârî uzun bir dîvân nazm inşâ ider idim,
Edâyî hem Lezîzi-veş iki üstâdım olsaydı.”

[İLHÂMÎ]

İlhâmî: On dokuzuncu 'asr Bektâşî sâz şâ'irlerinden olan **İlhâmî**'nin asl ismi “Serkis”dir. Aslen ermenî olup müslümân olmuş ve Bektâşî tarîkatına intisâb itmiştir. Şiirinin okunmasından anlaşılacağı üzere oldukça iyi bir şâ'irdir. Hayâtı hakkında fazla ma'lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1526].

[EKREM BABA-DERTLÎ]

Ekrem Baba-Dertli: Aslen Adanalı **Ekrem Baba**, on dokuzuncu ‘asr babalarındandır. Mecdî Baba’dan icâzet almışdır. Halen Kısıklı’da Eski Nâhiyesi karşısında 14 numrolu kendi evinde oturmaktadır. Elimizde bulunan manzûmelerini buraya kayd ediyoruz. [1183/1184/1487/1487/1508/1509].

[889b]

[890a]

[ÇOBÂNÎ BABA]

Çobânî Baba: Bu zât hakkında hiçbir yerde bir ma’lûmât elde idemedik. Eski zamânlarda yaşamış bir baba olup elimizde yalnız bir şiiri mevcûddur. O şiirini de buraya kayd ediyoruz. [1595].

[HASRETÎ]

Hasretî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Hasretî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd ile iktifâ itdik. [1182].

[HÂCI RECEB]

Hâci Receb: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Hâci Receb** Dimetoka’da kâ’in Seyyid ‘Ali Sultân Dergâhı’na intisâb itmiş bir Bektâşî olduğu nefesinin mütala’asından da anlaşılmalıdır. Hayâtı hakkında başka ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1483].

[REMZÎ]

Remzî: **Remzî**, on dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindedir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd ediyoruz. [1185].

[RÂSİM]

Râsim: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Râsim** hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak mecmû’amıza kayd itdiğimiz şiirlerinden anlaşıldığına göre Bektâşîliğe karşı derîn bir bağıllık göstermekde, oldukça iyi şiirler yazmaktadır. Elimize geçen birkaç şiirini buraya kayd idiyoruz. [1451/1452/1452/1452].

[ZEYNEB]

Zeyneb: “Mısır’lı Zinet Hanım” dinilmekle ma’rûfdur. Şehzâdebaşı’ndaki konağı bir vaktler üniversite olmuşdu. Bi’l-ahere yanmışdır. **Zeyneb**, on dokuzuncu ‘asrda Seyyid Gâzî Dergâhı’ndan celb itdiği iki baba tarafından nasîb virilerek Bektâşî yapılmışdır. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd idiyoruz. [1230].

[890a]

[890b]

[ZEYNELADİBÎN]

Zeynelabidîn: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerindendir. Aşağıda kayd itdiğimiz bir nefesinin mütala’asından da anlaşılacağı vechile 1293’de ber-murâd oldu diye yazdığına Kırşehir’inde Hazret-i Pîr’de 1293 hicrîde nasîb aldığı anlaşılmalıdır. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1329].

[ZEHRÂ BACI]

Zehrâ Bacı: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden **Zehrâ Bacı**, oldukça iyi şiir yazar bacılardandır. Kendilerine nakıs diyen erkekler hakkında yazdığı bir şiirden de anlaşılmalıdır ki, kuvvetli bir şâ’irdir. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1377].

[SEVDÂYÎ]

Sevdâyî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî sâz şâ’irlerinden olan **Sevdâyî**, Enverî, Gedâyî, Şöhretî ile Anadolu’da ve Rûmili’de bir hayli dolaşmıştır. Elimize geçen bir destânını buraya kayd ediyoruz. [1352].

[SEYYİD DEDE]

Seyyid Dede: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Seyyid Dede** hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir nefesini buraya kayd ile iktifâ ediyoruz. [1450].

[ŞÎRÎN BACI]

Şîrîn Bacı: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Şîrîn Bacı** Ankara’da ikâmet itmektedir. Hayâtı hakkında fazla ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1489].

[ŞEMS-İ TEBRÎZÎ]

Şems-i Tebrîzî: Şems-i Tebrîzî aslen Tebrîzli’dir. Hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen iki şiirini buraya kayd ile iktifâ itdik. [1455/1420].

[890b]

[891a]

[SÂLİH]

Sâlih: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan bu zât hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak şiirlerinden kuvvetli bir şâ’ir olduğu anlaşılmaktadır. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. [1332].

[SADRÎ]

Sadrî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Sadrî**, âteşîn bir şâ’irdir. İmâm Hüseyin hakkında yazmış olduğu bir mersiye cidden şâh-eserdir. Elimize geçen bir mersiyesini buraya kayd idiyoruz. [1405].

[‘ABDÎ]

‘Abdî: Bu zâtın hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak sâz şâ’irlerinden olan **‘Abdî**’nin elimize geçen bir destânını buraya kayd ile iktifâ idiyoruz. [1590].

[FÂZIL BABA]

Fâzıl Baba: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Fâzıl Baba**’nın hayâtı hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir şiirini buraya kayd idiyoruz. [1455].

[KURBÂNÎ]

Kurbânî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Kurbânî**’nin hayâtı hakkında bir ma’lûmâta mâlik değiliz. Ancak elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1414].

[KABÛLÎ BABA]

Kabûlî Baba: Burûsa’ya bağı M. N. Paşa kazasına tâbi’ Kabûlî Baba dergâhı post-nîşîni olan **Kabûlî Baba** hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen birkaç manzûmesini buraya kayd idiyoruz. [1421/1482/1524/1815].

[891a]

[891b]

[NÂCÎYE BACI]

Nâciye Bacı: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî şâ’irlerindedir. **Nâciye Bacı**’nın da Zehrâ Bacı gibi erkekler hakkında yazdığı bir şiiri buraya kayd ile iktifâ ediyoruz. [1376].

[VEYSÎ]

Veysî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Veysî** hakkında bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Ancak elimize geçen bir şiirini buraya kayd ile iktifâ ediyoruz. [1505].

[YAHYÂ]

Yahyâ: Vaktiyle şeyhülislâm olan **Yahyâ Efendi**’nin elimize geçen bir şiirini buraya kayd ediyoruz. Bu zâtın hayâtı hakkında fazla bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Şiirini buraya derci ediyoruz. [1522].

[YETÎMÎ]

Yetîmî: On dokuzuncu ‘asr Bektâşî şâ’irlerinden olan **Yetîmî** hakkında sarîh bir ma’lûmâta sâhib değiliz. Elimize geçen bir manzûmesini buraya kayd ile iktifâ ediyoruz. [938].

[YESÂRÎ BABA]

Yesârî Baba: On dokuzuncu ‘asrda yetişmiş Bektâşî sâz şâ’irlerindedir. Asıl adı “Mehmed”dir. Şakir Ülkütaş’ın Sinob’da yaptığı araştırmalara göre 1219 [1804]’de Batûm’da doğdu. Bir müddet medrese tahsîli gördü. Sonra ‘âşıklığa heves itdi. Sâz çalmakda maharet sâhibi oldu. Hayâtının mühim bir kısmını Anadolu’da geçirmiştir. Bir müddet Kırşehir Bektâşî Hân-kâh’ında kaldı. Kilâr evi babalığında ve

türbedârlıkda bulundu. Bir manzûmesinde şöyle diyor:

“Astânına kılub nakd-i dil ü cânı nisâr,
Cân ü dilden hizmet-i dergâhın itdim ihtiyâr.

Kûlluk ile ‘âlem-i ma’nâda oldum şeh-suvâr,
Devlet-i dünyâyâ itmezsem ‘aceb mi i’tibâr.”

[891b]

[892a]

Nihâyet Sinob’da yerleşdi. Bu şehirdeki Bektâşî Tekyesi’nde iki yıl babalık itdi. Yetmiş sekiz yaşında iken 1297 senesinde Sinob’da vefât itdi. Zeytûnlük mesîresi civârında defn idildi.

Kitâbesi Şudur

İşitmişdi irci’i savtın çekildi dâr-ı kesretten,
İrmişdi vahdete ‘azm-ı reh-i dâr-ı bekâ itdi.

Nîce yıllar kilâr-ı Hankâh-ı Hazret-i Pîrde,
İdüb sıdk ile hizmet hakka tahsîl-i rızâ itdi.

Zamân-ı post-nîşînlik geldi ammâ olmadı kısmet,
Çerâğ-ı ‘ömrini bâd-ı ecel geldi fenâ itdi.

Erenler hizmetinde şöyle pîr-i nâ-tüvân oldu,
Tarîk-i nâzeninde nâmını fevka’l-‘âlâ itdi.

Batûmlu Yesârî’nin şöhreti kaldı bu ‘âlemde,
Yetişdi menzil-i maksûdına terk-i sivâ itdi.

Çıkub bir er Gedâyî söyledi ammâ dü-tarîh,
Yesârî Hazret-i Pîrine cânını fedâ itdi.

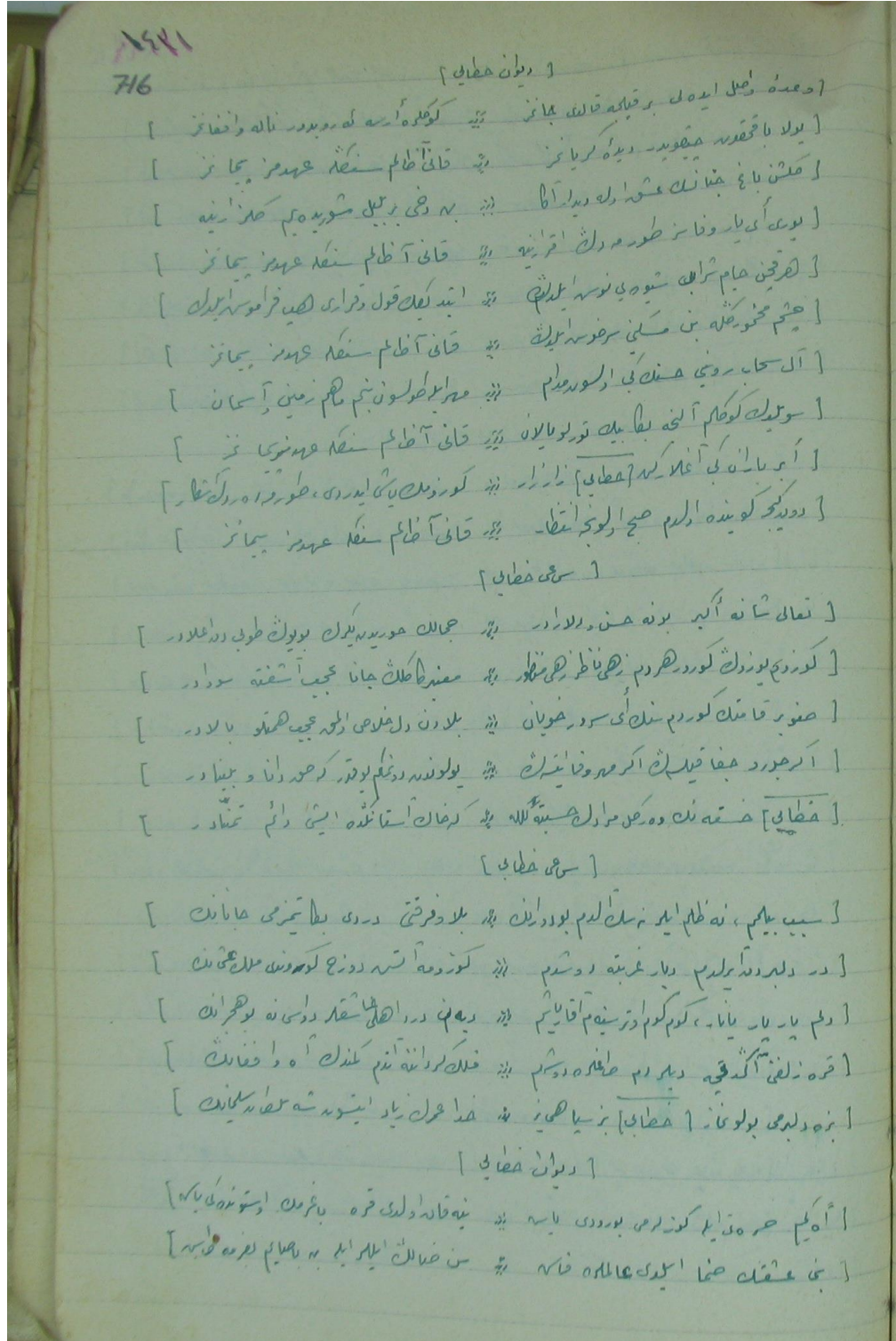
Yesârî'nin gerek hece vezniyle gerek arûz vezniyle mecmû'alarda epeyce şiirine tesâdüf idilür. Şâkir Ülkütaşır da onun yüz kadar manzûmesini toplamıştır. Sa'deddîn Nuzhet Ergun'un yazmış olduğu "Bektâşî Şâ'irleri Mecmû'ası"nın ilk tabında Filibeli Yesârî nâmına tesbit itdiği şiirlerin de bu şâ'ire 'â'id olduklarını Sa'deddîn Nuzhet merhûm ikinci kitâbının 214'üncü sahifesinde zikr itmektedir. Binâ'en-'aleyn Filibeli Yesârî nâmına 1777'inci sahîfede gösterdiğimiz şiirlerin de bu **Yesârî Baba**'ya 'â'id olduğu için buraya kayd itdik. [623/623/937/937/1035/1060/1060/1344/1344/1450].

[HİTÂBÎ]

Hitâbî: Aslen Midillili olan **Hitâbî** Kanûnî Sultân Süleyman devrinde yaşamış bir sipâhî olup hayâtı hakkında bir ma'lûmât yoktur. Elimize geçen birkaç şiirini buraya derc idiyoruz. [1301/1301/1431/1431/1431/1584/1584/1584].

[892a]

ÇÖNKTEN ÖRNEK SAYFALAR

[صراط مستقیم آمدن عزله حیا که] باب اینک فقره سیم
 [ادب و ان علی ص ۱۱۱] نقد سیرل
 [آدمیت ، ظلمت کلمه تا مخالفه] نیز سنیتک ، نو صابریک ماکت خانق
 [اشدت قید اساتید صیغوب اطلاقه] نیز باقی اولمه ظهورک با محمد مصطفی
 [لغوی ایمانه جویدرک ، سرکی و حدیثیه] نیز فیض الامم یالقد که عقد و حکمته
 [راجع اولمه طویری کویتری ان کتبه] نیز محض نقد همدک با محمد مصطفی
 [ذات قدسیها هکک مکتوب عالمه] نیز غرض اولورده طاعت آمانت بر مائه
 [ابله عالم ، مفهوم ما لا یزعمه] نیز رام اولوب قربان کیده دی با جون کربا
 [اولمه عدولیکه کونکک انقطاع غیره] نیز جبار اولورده دیکش آفتاب اولور
 [کوننده حتی غدره کتفه یغیره] نیز حجه عالم حوضه ایجاد الیمتد علی
 [سن اقدستک که آبی ریشه کفر] نیز با عیالانه امرت اشدت نیم قد
 [معجزتک بونور دنیایه دردتک یب در] نیز قیلا دی اذاتک بونور با محمد مصطفی
 [دومی ترا عظیم انسان قادی برار] نیز بر لورنده لم اولک بر طریقی نظیر اید
 [آرزو دعوی لا عقله کزه مکر زده] نیز نظره حقه صحر اولورده جهان مصطفی
 [اصفی سوب ، عیان دلک بر حساب اید] نیز ستم اولدن اولورده طابالت اید
 [خدمت قدسیه نه ایمان و ایمان آت] نیز هونکه ستم با عفت ایاد و اخلاق سا
 [طوغدیکک آن مقدسه قایا نموده] نیز کعبه ده موجود اولان بونور در کوب بونور
 [عادتیه اندیک صامتیک بونور مشرکوه] نیز دیلو تفسیره بول اجمده بونور کتب کتفا
 [اولای حاضر فضا نیتله بر کون صباریک] نیز دست هجا عده عادتیکه کی شجره قد
 [سن کیده که عجمی اما که خوچه داید] نیز کعبینه قدیکک باز طویرانه ارات عجا
 [اعلی ذات مقدسه اولک اصفی اصداسا] نیز کویتر تدیس ایمون بر بنده میل اجوا
 [منکفد زاننه لوردر اولور خدا] نیز سن راجی ستم که ناید خوچه لوردر
 [انخوده لوره اولک صفتک اید دی صیغیه] نیز معنوی ، مادی بونور قولای بی اصفانه
 [امریه منقاد صیغیه خدی مستعان] نیز لورنده اولورده عالیت رونما
 [حجه عالم بونور ادرینه ایمان بونور] نیز وصلتی تمهیده طایف لفظ استخاره بونور
 [اصفی زانکک یغیر زیا نه بونور] نیز خرابه کتفه انبیا اولور

۱۰۹۷ + ۱۰۹۷
۱۰۹۷

[سینه سینه سینه سینه] آینه آینه آینه آینه [حقیقت احوال بویه] [طمان جانان غیر اولاد]
[قول مصلحت] [مده و رفته] [اولاد بویه] [امانت اوصی] [جان حیده غیر اولاد]

[خود حقیقت در علی با ایند منوی] [تفکر در بیا]

[نفس از سینه مام نایم] [اولاد در سینه نایم] [زانید بنوع حیده و السلام] [اولاد عقده بر اولاد]

[اولاد مانی مرض ساید] [جهاز مانع ساید] [حال عقده اولاد] [اولاد حیده] [اولاد حیده]

[اولاد حیده مانی] [بوشمان قدره مانی] [لطف اید در محمد علی] [کولور بویه اولاد] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [لطف اید در محمد علی] [لطف اید در محمد علی] [کولور بویه اولاد] [اولاد]

[سینه سینه مانی] [اولاد در سینه] [لطف اید در محمد علی] [کولور بویه اولاد] [اولاد]

[جعفر صادر اولاد] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

[اولاد سینه مانی] [سینه سینه مانی] [ایمان مذهب مانی] [اولاد در سینه] [اولاد]

(799a)

SONUÇ

Kültür, Halkbilimi, Halk edebiyatı bilimsel anlamda birbiri içerisinde yer alan ve kendi içerisinde şubelere ayrılmış tanımlar ve bilim dalları olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun hayat tarzına ve doğaya kattığı her şeye kültür dersek bu kültürü oluşturan unsurların, içinden çıktığı toplumu yansıtan birer araç olduğunu da görürüz. Halkbilimi ise, bir ülkede veya bölgede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini belirten, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, sonuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalıdır.

Halk edebiyatı ürünleri sözlü kültür ortamında ortaya çıkar ve sözlü iletişim vasıtasıyla nesilden nesile aktarılır. Toplumda yazılı kültürün hakim olmaya başlamasıyla birlikte, hem müstakil bir şekilde yazıya geçirilmeye hem de parçalar ya da bölümler halinde çeşitli yazılı eserlere girmeye başlamıştır. Bugüne kadar gelemeyen bazı halk edebiyatı ürünlerini ancak yazılı eserler sayesinde öğrenmekteyiz. Bu eserlerin en önemlilerinden birisi de Ali Rıza ÖGE tarafından kaleme alınan şiir mecmuasıdır. Bu mecmuada şair şiirlerinin yanında başka sanatçıların şiirlerine de yer vermiştir. Bu şiirlerde daha çok Alevi-Bektaşî inanç ve kültürüne ait bilgiler yer almaktadır. Ayrıca felsefeden sosyolojiye, şiirin yazıldığı döneme ışık tutan pek çok konuya yer vermektedir. Biçim bakımından Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı nazım biçimlerinin pek çok örneklerine yer verilmektedir.

KAYNAKÇA

AKSOY, Mehmet (1977). “Alevilik”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1:104, İstanbul, Dergah Yayınları.

ASLANOĞLU, İbrahim (1992). *Şah İsmail Hayatı ve Anadolu Hatayileri*, İstanbul, Dergah Yayınları.

ASLANOĞLU, İbrahim (1990). “Pir Sultan”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 7:250, İstanbul, Dergah Yayınları.

AYAN, Hüseyin (1990). *Nesîmî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.

AYDEMİR, Yaşar, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü Ve Karşılaşılan Problemler”, Turkish Studies Dergisi, S. 5, Tunca Kortantamer Özel Sayısı 2007:122-137.

BİRDOĞAN, Nejat (1991). *Alevilerin Büyük Hükümdarı Şah İsmail Hataî*, İstanbul, Can Yayınları.

CEBECİOĞLU, Ethem (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, Anka Yayınlar.

ÇAKIR, Mumine (2011). “Bir Bektaşî Babası Kadîmî'nin Mektupları”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Ankara, Sayı 59.

ÇAKIR, Mumine (2015). *Kadimi Baba(Ali Rıza Öge) Hayatı ve Şiirleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÇOBANOĞLU, Özkul (2002). *Halk Bilim Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Ankara, Akçağ Yayınları.

DEVELİOĞLU, Ferit (1997). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları.

DEVELİOĞLU, Ferit, 2004 *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu*, İstanbul, Genel Dağıtım Kitabevi.

GIYNAŞ, Kamil Ali, “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 25, 2011:245-260).

ELÇİN, Şükrü (2000). *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara, Akçağ Yayınları.

GÖLPINARLI, Abdülbaki (1972). *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İstanbul, Milliyet Yayınları.

KAYA, Doğan (2014). *Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Ankara, Akçağ Yayınları.

KURT, Yılmaz (1994). *Osmanlıca Dersleri*, Ankara, Ecdat Yayınları.

LEVEND, Agah Sırrı (1984). *Divan Edebiyatı*, İstanbul, Enderun Yayınları.

MUTLUAY, Rauf (1972). *Türk Halk Şiiri Antolojisi*, İstanbul, Milliyet Yayınları.

ÖZTELLİ, Cahit (1973). *Bektaşî Gülleri*, İstanbul, Milliyet Yayınları.

ÖZMEN, İsmail (1998). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi Cilt: 1-2-3-4-5*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

YARDIMCI, Mehmet (199). *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri*, İzmir Ürün Yayınları.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Süleyman DEMİR
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 05.09.1986 Sivas
e-posta: suleyman.demir1986@hotmail.com

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Yılı Lisans: Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2008.

Yüksek Lisans: Devam ediyor

İŞ TECRÜBESİ:Özel Okulda Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği.

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı: YDS (X) TOEFL (....) EILTS (...)